THE
WILLIAM R. PERKINS
LIBRARY
OF
DUKE UNIVERSITY

Universitas Dukiana
Eruditio et Religio

Rare Books

FRANCISCI MARIÆ
CAMPIONI
In Urbe Cleri Examinatoris Apoſtolici &c.

Inſtructio pro ſe præparantibus ad audiendas Confeſſiones.

DIVISA IN DUAS PARTES.

REVERENDISSIMO PATRI

ANTONINO CLOCHE

ORDINIS PRÆDICATORUM GENERALI MAGISTRO.

PARS PRIMA.

Editio Tertia Auctior.

ROMÆ, MDCCXI.

Typis Georgii Plachi, Cælaturam Profitentis, & Characterum Fuſoriam, apud S. Marcum.

Superiorum Permiſſu.

C196 L
V.1

REVERENDISS.^ME PATER.

FOns fuit parvus Chriſtiana humilitate noſter, ob ſtylum brevem, facundiam gratam, celſam, firmamque ſententiam, verè Angelicus Præceptor, ſi miliſque grano Sinapis, quod minimum eſt omnibus ſeminibus; cum autem creverit, fit majus omnibus ole-

ribus, & fit arbor, ita ut volucres cœli veniant, & habitent in ramis ejus. Conferamus S. Thomæ doctrinam dogmatibus Philoſophorum, libris eorum, ſplendori eloquentiæ, & compoſitioni ſermonum, videbimus, quanto cæteris minor ſit. Sed illæ cum creverint, nihil mordax, nihil vividum, nihil vitale demonſtrant, quamvis de virtutibus, & vitiis ſubtilia multa tractantes, dividentes, definientes, ratiocinationes acutiſſimas concludentes libros implentes, ſuam ſa-

pien-

pientiam, buccinis crepantibus ventilantes, dicere audeant hominibus: Nos ſequimini, ſectam noſtram tenete. Totum flaccidum, marcidum, & mollitum ebullit in olera, & in herbas, quæ citò areſcunt, & corruunt: Angelici autem doctrina, quę parva videtur in principio, cum in anima ſtudentium ſata fuerit, non exurgit in olera, ſed creſcit in arborem, ita ut volucres cæli, (quas Catholicos Doctores ſentire debemus) habitent in ramis ejus. Ramoſque hujus arboris puto

dogmatum diverſitates, in quibus Thomiſtarum quiſque requieſcit; & ipſa etiam Sponſa Chriſti Eccleſia dicit: Sub umbra illius, quem deſideraveram, ſedi.

Ut in arborem, hoc granum, ita Fons iſte crevit in fluvium, & in lucem, Solemque, (propterea geſtatum in pectore) converſus redundavit in aquas pluri-mas, rigans montes de ſuperioribus ſuis, & de fructu operum ſuorum ſatians terram. Fuit enim noſter Sanctus Doctor univerſalis Ec-

cleſię Lumen preſulgidum, Gemma radians Clericorum, Univerſitatum Speculum, Candelabrum inſigne, ac lucens, per quem omnes, qui vias vitæ, & ſcholas doctrinæ ſanæ ingrediuntur lumen vident, veſtigia inſequens B. Augustini *quem ſecuti ſunt, qui poſteà Theologicam doctrinam via, & ratione tradiderunt. Hujus lumen, infinitis confutatis hæreſibus, Eccleſiam illuſtravit; imò ſua vi, & veritate confuſas, & convictas diſſipavit: quod & ante ſæpè, & liquido nuper, in ſa-*

cris

cris Trid. Concilii decretis apparuit, in cujus magna Aula, erectum Altare præferebat Chriſti è Cruce pendentis imaginem habentis a dextris Sacra Biblia; a ſiniſtris noſtri Præceptoris Summam, veluti ſanctionum omnium à Patribus emanandarum Lydinm lapidem, quo ſublato Bucerus volebat diſſipare Eccleſiam Dei,

Et quoniam, ad locum, unde exeunt, flumina revertuntur, ut iterum fluant, tanti Fontis aqua pro parte, quę tangit Theologiam Moralem,

ralem, tertiis nunc prælis derivatura in utilitatem ſecreti conſcientiarum Arbitri, ut copioſius, & ſalubrius fluat, debet primum redire in Oceanum ſuum, hoc eſt, in ſinum tuum REVERENDISSIME PATER, *cujus utpotè Prædicatorum Generalis Magiſtri, eſt cuſtodire ſacratiora ejuſdem depoſita. Oceani more, libenter excipe quod tuum eſt. Ab omni limo, quod, extra te; in meum alveum recluſa contraxit, defæca, & ignoſce, ſi ad Solis radios Noctua cæcutiit. Cum*

do-

doctrina in hoc opere tradita pariter excipe Scriptorem tradentem, qui tuus pariter omninò eſt, quia tuum facit inſignis favor S.Thomæ, miſerè per invia errantem mirabiliter revocantis in viam veritatis, hoc eſt, in aliqualem Thomiſticæ doctrinæ intelligentiam.

REV. P. V.

Humill. & Devinct. Fam.
Franciſcus Maria Campionus

APPRO-

APPROBATIO.

JOANNES BERNARDINI *Rector Generalis Congreg. Cleric. Reg. Matris Dei.*

CUm opus inſcriptum: *Inſtructio pro ſe præparantibus ad audiendas Confeſſiones &c.* compoſitum à P. Franciſco Maria Campiono noſtræ Congreg. probatum fuerit à duobus noſtris Theologis, quibus illud examinandum commiſimus, quantum ad Nos ſpectat, facultatem concedimus, ut tertiò typis mandari poſſit. Datum Romæ ex noſtris Ædibus S. Mariæ in Porticu in Campitello. Hac die 23. Septembris, anno 1711.

Joannes Bernardini Rect. Gener.

Reimprimatur, ſi videbitur Reverendiſs. Patri Magiſtro Sac. Palatii Apoſtolici.

Dominicus de Zaulis Archiepiſcopus Theodoſiæ Viceſgerens.

De

APPROBATIO REVISORIS.

DE mandato Reverendiſſimi Patris Sacri Apoſtolici Palatii Magiſtri legi, ac diligenter perpendi opus inſcriptum: *Additiones ad Inſtructionem pro ſe præparantibus ad Confeſſiones audiendas &c.* à Reverendiſs. Patr. Franciſco Maria Campiono Romani Cleri Examinatore compoſitum; Cumque in eo nihil Fidei Catholicæ, aut bonis moribus diſſonum, nihil à Sana Doctrina remotum deprehenderim, immo verò omnia orthodoxa, atque acceptiſſima, adeo ut nedum Confeſſarios, ſed & pœnitentes ipſos, in via hac, qua gradiantur, optimè inſtruat, planè dignum cenſeo, ut ad utrorumque emolumentum in lucem edi poſſit.

Romæ in Conventu S. Mariæ Tranſpontinæ die 29. Septembris 1711.

Fr. Eliſeus Monſignanus Procurator Generalis Ordinis Carmelitarum.

Reimprimatur.

Fr. Gregorius Selleri Ord. Præd. S. A. P. Mag.

INDEX

INDEX
CAPITUM,
Quæ in hac Prima Parte continentur.

Cap. I. *Præfatio, in qua innuitur finis, argumentum, & Methodus Operis.* 1
Cap. II. *Damna, & Utilitates Mali, ac Boni Confeſſoris.* 10
Cap. III. *Compendium Doctrinæ Magiſtri Sententiarum circa Sacramentum Pœnitentiæ.* 16
Cap. IV. *Diſpoſitiones, quas in Peccatore ad juſtificationem requirit Tridentinum ſeſſ.6. cap. 6.* 35
Cap. V. *Compendium doctrinæ Tridentini de Pœnitentia ſeſſ.* 14. 41
Cap. VI. *Compendium Doctrinæ Catechiſmi Romani circa Sacramentum Pœnitentiæ.* 46
Cap. VII. *Doctrina Ritualis Romani circa Sacramentum Pœnitentiæ, & Notæ ad illum.* 57
Cap. VIII. *Decretum Concilii Lateranenſis ſub Innocentio Tertio de Confeſſione.* 69
Cap. IX. *Conſtitutio Clementis X. pro parte,*

qua

quæ tangit adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ. 74

Cap. X. *Litteræ Patentes Eminentiſſimi, & Reverendiſſimi Domini Cardinalis Vicarii pro facultate audiendi Confeſſionas in Urbe, ejuſque diſtrictu, & Notæ ad illas.* 79

Cap. XI. *Reſtrictus Monitorum S. Caroli pro Confeſſariis.* 93

Cap. XII. *Præparans ſe ad Confeſſiones curabit ſcire ſequentia circa Sacramenti Pœnitentiæ Miniſtrum.* 110

Cap. XIII. *De partibus materialibus hujus Sacramenti.* 121

Cap. XIV. *De Forma Sacramenti Pœnitentiæ.* 139

Cap. XV. *Adducuntur Canones antiqui Pœnitentiales.* 146

Cap. XVI. *Obſervationes nonnullæ circa prædictos Canones.* 171

Cap. XVII. *De Excommunicatione.* 175

Cap. XVIII. *De reſervatione Caſuum, & Cenſurarum.* 187

Cap. XIX. *Dantur Canones Bullę in Cœna Domini.* 201

Cap. XX. *Catalogus Cenſurarum, Irregularitatum, & pœnarum Eccleſiaſt. quæ frequentiùs Confeſſariis accidere ſolent, in audiendis Pœnitentium confeſſionibus, ordine alphabetico digeſtus.* 217

Cap. XXI. *Quis, & qualiter abſolvat à Cenſuris.* 265

Cap. XXII.

Cap. XXII. *De Recidivo, Conſuetudinario, Conſtituto in occaſione proxima, & Conſtituto in periculo proximo.* 273
Cap. XXIII. *De Indulgentiis.* 277
Cap. XXIV. *De ipſo Pœnitentiæ Sacramento.* 293
Cap. XXV. *Dantur propoſitiones in materia morum prohibitæ ab Alexandro VII.* 297
Cap. XXVI. *Dantur propoſitiones prohibitæ ab Innoc. XI. ut ad minimum ſcandaloſæ, & in praxi perniciosæ.* 310
Cap. XXVII. *Dantur Propoſitiones ab Innocentio XI. prohibitæ Michaelis de Molinos.* 326
Cap. XXVIII. *Dantur propoſitiones prohibitæ ab Alexandro VIII.* 348
Cap. XXIX. *Obſervationes generales in Theſes probibitas.* 356
Cap. XXX. *Præparans ſe ad Confeſſiones, debebit ſemper magniſacere doctrinam S. Thomæ.* 358
Cap. XXXI. *Præparanti ſe ad Confeſſiones proponitur diſtinctio actuum internorum.* 362
Cap. XXXII. *De Paſſionibus Animæ.* 369
Cap. XXXIII. *De principiis bonorum Actuum.* 376
Cap. XXXIV. *Quid circa peccatum in genere debeat particulariter addiſcere præparans ſe ad Confeſſiones.* 382
Cap. XXXV. *De ignorantia, quæ habet cau-*

ſare,

ſare, vel excuſare peccatum. 400
Cap. XXXVI. *An peccatum aliàs mortale, quia contra legem, reddi poſſit veniale, & quomodò?* 414
Cap. XXXVII. *An peccatum de ſe veniale, reddi poſſit mortale.* 422
Cap. XXXVIII. *De Legibus in generali.* 426
Cap. XXXIX. *De Conſcientia.* 427
Cap. XL. *Recapitulatio hujus primæ Partis circa hoc Sacramentum.* 456
Cap. XLI. *Colliguntur principaliora circa Juriſdictionem Confeſſoris.* 468
Cap. XLII. *Colliguntur, quę faciunt ad ſequelam Confeſſionis, & Excomm.* 482
Cap. XLIII. *Recapitulatio Actuum Internorum.* 487
Cap. XLIV. *Compendium Inſtructionis ſuper Præcepto Paſchali, de ordine Clementis XI. editæ ab Eminentiſſimo Card. Vicario, de Anno* 1708. 499
Cap. XLV. *Colllguntur nonnulla ſuper Bulla Cœnæ.* 505
Cap. XLVI. *Colliguntur nonnulla circa Theſes damnatas.* 514
Cap. XLVII. *Interrogationes faciendæ Pœnitentibus.* 534

CA-

CAPUT PRIMUM.

PRÆFATIO,

In quà innuitur finis, argumentum, & Methodus Operis.

1 EODEM motivo, quo in opere nuper edito inſtruxi Ordinandos, ducor nunc, ut ſcribam Inſtructionem pro præparantibus ſe ad Confeſſiones excipiendas: quantò enim gravius eſt miniſterium, tantò majori diligentiâ curandum eſt, ut exerceatur dignè, ac laudabilitèr. Alias Confeſſarius exponit ſe periculo infinitorum criminum, quæ juvabit hìc innuere, ſaltem in confuſo: nàm credo veriſſimum, quod dicitur Jer. 12. Deſolatione deſolata *eſt omnis terra, quia nullus eſt, qui recogitet corde.* Multi aſſumunt munus Confeſſarii, omninò ignorantes, quale ſit hoc munus, unicè reſpicientes ad ſti-

pendium, per Superiores Eccleſiæ deſtinatum, exercentibus tale munus. Cognoſcuntur moveri hoc tantùm fine, quia, ſi deindè contingit eos remanere proviſos de pingui beneficio Parochiali, cujus principaliſſima obligatio eſt adminiſtrare Sacramentum Pœnitentiæ, vix ampliùs adminiſtrant, ſed omnia committunt Vice Parocho.

2 Sciat igitur Sacerdos anhelans audire confeſſiones, hæc ſequentia: ſi pro fine principali intendat ſtipendium, peccat graviſſimo Simoniæ mentalis peccato, toties, quoties renovat hunc actum: ſecundò agnoſcens, vel debens agnoſcere ſe omninò inſufficientem audiendis confeſſionibus, peccat, quando examini ſe exponit, & quando petit, vel accipit litteras patentes Epiſcopi, vel alio modo acceptat juriſdictionem: tertiò peccat toties, quoties audit confeſſiones, committens tot ſacrilegia, quot audit Pœnitentes: quartò eſt reus omnium Sacramentorum, quæ confert invalidè, v.g. ſi abſolvit à reſervatis &c. quintò eſt reus omnium injuſtitiarum, quæ committit Pœnitens, v.g. non reſtituendo, ubi obligatur reſtituere; & illum Confeſſarius ex ignorantiâ graviter culpabili deobligavit; in quo caſu obligatio reſtituendi cumulatur Confeſſario, cum omnibus conditionibus annexis reſtitutioni, quòd ſtatim teneatur ad omnia damna &c. ſextò inſuper eſt reus peccatorum, quæ

com-

committendi periculo ſe exponit, etiamſi actu per accidens non committat: ſeptimò etiamſi neminem audiat, ſi eſt paratus audire quemlibet ad ſe venientem, reus eſt tot ſacrilegiorum, quot paratus eſt committere, & magis eſt reus in hoc genere, quàm publica meretrix in ſuo, quia in quolibet loco hæc poteſt habere paũciores concurrentes, quàm Confeſſarius, ſed præſertim in Urbe populosâ, & in Eccleſiâ magnæ frequentiæ: octavò peccat toties, quoties advertens ſe omninò inſufficientem, non adhibet debitam diligentiam, ut per ſtudium competens fiat ſufficiens.

3 Ne in tot peccata labatur Sacerdos cupiens audire confeſſiones, propoſui, ſicut illum inſtruxi ad ſuſcipiendos Ordines, ita inſtruere ad audiendas confeſſiones. In hoc genere, diebus noſtris plenè infiniti ſunt libri ſpectantes ad Theologiam Moralem, ne igitur actum agam, judicavi procedere juxtà Methodem, quam ſequuntur in examinandis Confeſſariis Examinatores ab Apoſtolicâ Sede in Urbe conſtituti. Ordinariè hi non examinant ſuper caſus difficiles, aut hinc inde controverſos inter Catholicos: Unicuique ſuper his permittunt ſequi, quod judicaverit magis congruum in Domino; nihilominùs in approbando exigunt ſcientiam ſufficientem circà Theologiæ Moralis prima principia, circà Pœnitentiæ Sacramentum &c, Inſuper quod hæc ſcientia ſit

non Theorica tantùm, ſed & practica: v.g. non tantùm ſciat furtum eſſe peccatum, ſed in praxi ſciat interrogare Pęnitentem circa ſpeciem, & numerum furtorum, quò judicet in praxi, quot peccata commiſit, quam pœnitentiam mereatur &c. Hæc praxis eſt maximè neceſſaria, prætermittiturque cum ingenti Pœnitentium præjudicio. Mater ſe accuſat, quod v.g. maledixerit filiis; niſi Confeſſarius exquirat, an ore tantum, vel etiam ex animo maledixerit, ignorat genus peccati, num ſit veniale, vel mortale. Accuſat ſe juraſſe: ſpeciem peccati nequit agnoſcere Confeſſarius, niſi exquirat, an juramentum fuerit aſſertorium, vel promiſſorium: an habuerit intentionem jurandi &c. quæ tamen explicatio ſpeciei, ac numeri neceſſaria eſt ad validitatem Sacramenti: Hac methodo procedunt Examinatores Urbis, quam plures primò fatentur ſibi omninò ignotam, ſed deinde addunt eſſe omninò neceſſariam, & quia crediderim vix eſſe, qui tractent hoc Ordine Theologiam Moralem, ideò judicavi ſcribere hoc opus; & qui noverunt idęam, unanimes me extimularunt ad ſcribendum.

4 Pro hac praxi neceſſaria eſt aliqua ſcientia Theologiæ Moralis, ſaltem ordinaria, ſed univerſalis circà omnia peccatorum genera, quæ ſolent frequentari in loco, ubi quis audit confeſſiones; quod etiam conſiderant Examinatores Romani: pro villà exigunt ſcientiam

pec-

peccatorum, quæ communia ſunt ruſticis; pro civitate, ſcientiam peccatorum, quæ frequentiùs in eâ ſolent committi. In Urbe maximè neceſſaria eſt cognitio Simoniæ, Bullæ de datis, & acceptis pro obtinendâ gratiâ & juſtitiâ ab Apoſtolicâ Sede &c. Ubi Cives ut plurimum negotiantur, neceſſaria eſt cognitio Uſuræ, Contractuum &c. Officium Epiſcopi eſt invigilare, ut admittendi ad confeſſiones, præcipuè ſciant de peccatis frequentioribus, vel reſervatis in ſuâ Diœceſi, eorumque remedia. Et idem deberent exigere à Concionatoribus: nec enim in loco humili opus eſt exaggerare damna ambitionis, vani ornatus &c. A multis annis audivi ſæculares tribuentes huic uni Concionatorum imprudentiæ tenuem animarum converſionem, quam aſſerebant antiquis temporibus multò majorem, quod, ſcilicèt, iſti (ſed non illi) adventantes ad loca ſuæ prædicationis informabantur de vitiis frequentioribus in populo; & illa arguebant, ubi non nemo ex noſtris eandem ubique concionem repetit, nullo habito reſpectu, an poſſit competere tali populo.

5 Quia tamen libri publicè propoſiti non poſſunt reſtringi ad unam, vel duas civitates; ideò ſcribenti neceſſe eſt attingere materiam omnem virtutum, ac vitiorum, quia Confeſſarius in confuſo ſaltem debet ſcire dubitare de omnibus peccatis. & etiam debet ſcire eodem

modo virtutes, ut videat, quandò peccatur in omittendo actus virtuoſos; & ita ego procedam. Præparantis ſe ad Confeſſiones erit pro ſuâ prudentiâ, ubi agitur de aliquo peccato reflectere, an dominetur tale peccatum in loco ſuæ juriſdictionis; & cognito, quod ibi frequentetur, ſæpiùs, ac ſtudioſiùs de illo tractare. Spero autem, quòd omnes approbabunt hunc meum qualemcumque laborem, ſi eâ benignitate animi, ac patientiâ legerint hanc operam, quâ ordinandi dignantur legere *Inſtructionem pro ipſis editam*.

6 Ego ſanè quod promitto, curabo exequi. Tradam hanc notitiam univerſalem, abſtinens à caſibus difficilioribus, quos videre poterunt apud ſublimiores Theologos, qui profundius examinant materias. Imò & oro, & obteſtor, ut nunquam ſuper illis judicium ſuum proferant, ni ſi quolibet caſu radicitùs examinato apud iſtos. Exemplum ſumant à Juriſtis. Hi habent Inſtitutiones & civiles, & criminales,& Eccleſiaſticas: habent volumina ſuarum legum; nihilominus ubi debent judicare, an caſus iſte particularis comprǽhendatur ſub tali principio, vel lege, ſemper evolvunt libros, qui agunt de tali materia. Theologus etiam ita debet procedere: nam ſæpiùs una circumſtantia facit non eſſe peccatum, quod aliàs eſſet peccatum; nec id ſemper poteſt quilibet determinare à ſe ipſo ex ſolâ cogni-

gnitione principiorum, ſed indiget directione.

7 Et nihilominùs quia juxtà Apoſtolum debitores ſumus ſapientibus, & inſipientibus, pro iis, qui optant in ſtudio Theologiæ Moralis jacere profundiores radices, aſſignabo paſſim loca, in quibus de prædictâ materia tractat S. Thomas facilè Princeps Theologiæ tùm Scholaſticæ, tùm Moralis; & ordinariè aſſignabo loca tantùm ex ſuâ ſummâ. Equidem Angelicus in aliis ſeptemdecim tomis ſæpiſſimè multò diffuſius examinat materias morales, & caſus difficiliores in particulari, nihilominùs video in hoc magno numero pauciſſimos habere opera omnia Sancti Doctoris, cum Summa teratur omnium manibus; quare pro pluribus eſſet ſuperflua hujuſmodi citatio ex aliis tomis; Inſuper qui habent, nullo negotio poterunt ſupplere meo defectui. Currit enim annexa operibus Tabula Aurea Petri Bergomenſis, quæ eſt Index copioſus rerum memorabilium in operibus Angelicis. Hanc conſulat; quod ſi Tabulæ citationes ex ſe ipſo non facilè percipit, adeat aliquem ex Patribus Dominicanis, vel alium in doctrinâ S. Thomæ verſatum; hujus enim ductu compræhendet omnia, horæ vel uno quadrante.

8 Aliqua in hoc meo opere, videbuntur primâ facie ſatis obſcura. Id provenit, quia nec in ſcholis docentur, nec apud Caſuiſtas

inveniuntur explicata; contingetque Lectori, ut contingit audienti novas voces, non tamen terreatur quiſquis ille eſt: curet intelligere, cum fortè ſint velut elementa Theologiæ Moralis. Id apparebit in iis, quæ dicentur de noſtris internis actibus, quorum tamen cognitio niſi habeatur, Confeſſarius nequit perfectè dirigere animas. Si prima vice non percipiuntur, ſeptiès repetita percipientur, & placebunt.

9 Notabit Lector quandoque nonnulla repeti; & fortè id fuerit in aliquo caſu mea inadvertentia: ut plurimùm tamen id contingit, quia rationes S. Thomæ ſunt veluti principia univerſalia plurimarum concluſionum, de quibus propterea quando agitur, neceſſe eſt repetere principium illud univerſale, ut detur legitima ratio. Habet ſæpiſſimè idem S. Doctor. ſuam utramque ſummam, & Scholaſticam, & contra Gentes ille fundat ſuper eo unico principio, (ut deducitur ex c. 14. contra Gentes l. 1.) quod Deus omninò ſit immobilis, ſeù quod idem eſt, non poſſit ſecundùm idem eſſe in actu, & in potentiâ. Hoc principium, utpotè fundamentum Theologiæ totius, neceſſe habet ſæpiùs inculcare; non propterea hæc repetitio eſt ſuperflua, nec generat faſtidium, ſed imò aperit viam, ut ſemper faciliùs penetretur; & ſic videantur plures propoſitiones deducibiles ex tali principio. Et ego curabo nihil repetere ex ſuperfluo, ſed tamen ſæpiùs attingam principia,

cipia, & rationes univerſales.

10 Denique condonandum mihi erit, ſi minùs Latinè loquar: Nemo Theologorum Moralium profitetur elegantiam ſermonis; & ſanè prudentèr: Vigent noſtris temporibus peccata quædam inter Chriſtianos,quæ Philoſopho teſte. Ethic. Gentilibus tunc temporis erant innominata,quæ, ſcilicèt, ipſe vocat Beſtialia, ad differentiam nominatorum, quæ dicit humana.Certè in his explicandis nemo poteſt exigere candorem ſermonis, ſed ſufficit, ſi aliquo modo explicet illorum ſubſtantiam; quòd ſi cuilibet Morali difficilis eſt candor latini ſermonis; multò minus hic erit exquirendus à me, qui ſcribo non doctis, ſed Sacerdotibus ordinariis, volentibus ſe præparare ad audiendas confeſſiones, & ut plurimum verſatis in latinitate uſuali, non politâ. His dandum eſt lac, potus, non eſca, ut ſolent Examinatores Romani, nunquam in examine obligantes illos ad reſpondendum Latine, quia cognoſcunt plures Nationes, præſertim Italos, maximam pati difficultatem, in utendo Latinis verbis, maximè, quando ex improviſo interrogaotur.

CA-

CAPUT II.

Damna, & Utilitates Mali, ac Boni Confeſſoris.

1 Confeſſarius poteſt eſſe in ſe malus, & tamen non eſſe malus Confeſſarius: eſt in ſe malus ille, qui ſuum officium exercet in peccato mortali; & ſi exerceat, ut debet, peccat quidem gravitèr peccato ſacrilegii, ſed non eſt malus Confeſſarius, quia non abutitur ſuo officio in damnum Pœnitentium. Si latro fieret Judex, eſſet malus in ſe, ſed non malus Judex, quando judicaret ſecundùm leges. Hìc non loquor de Confeſſario in ſe malo, qui tantùm ſibi nocet: Cap. 1. n. 2. innui mala plurima, quæ ſibi infert Confeſſarius malus ex defectu ſcientiæ neceſſariæ. Malus pro hac parte nocet etiam plurimùm Pœnitentibus; verumtamen nocet, quaſi negativè, quatenus non confert illa bona, quæ tenetur conferre: Id paritèr prætermitto, ſed loquor tantùm de Confeſſario malo inferente damna poſitiva Pœnitenti. Et hęc præpono deſumpta ex oraculo duorum Pontificum Romanorum, ſcilicet, Pii IV. & Gregorii XV. expreſſo in Conſtitutione, quæ incipit: *Univerſi Dominici gregis*, edita de anno 1622. die 30. Auguſti.

2 Confeſſarius malus in hac vocatur *Peſtis* inficiens eum, cui *alios ſanandi officium eſt*

eſt commiſſum: Vocatur *Sal infatuatum*, quod non valet ultrà, *niſi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus*, qui Pœnitentibus *pro medicinâ venenum, pro pane aſpidem porrigit*: qui *ex cœleſti Medico infernalis Veneficus, ex Patre ſpirituali Proditor execrabilis animarum redditur*: qui *loco reconciliandi Pœnitentes Creatori noſtro, graviori eos peccatorum mole onerant, & tradunt in manus Diaboli*: qui *non verentur facere injuriam Salvatori Noſtro Jeſu Chriſto*, quos in animum ſibi nequeunt inducere hi duo Pontifices, quod in caſibus ibi aſſignatis *de fide Catholicâ rectè ſentiant*: eoſque propterea declarant ſuſpectos de hæreſi.

3 E' contra Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 3. innuit utilitates boni Confeſſoris, dùm ait: *Reſ, & effectus Sacramenti* Pœnitentiæ, *quantum ad ejus vim, & efficaciam pertinet, reconciliatio eſt cum Deo, quam interdùm in viris piis, & cum devotione hoc Sacramentum percipientibus, conſcientiæ pax, ac ſerenitas, cum vehementi ſpiritus conſolatione conſequi ſolet*. Enumerat quatuor effectus: primò juſtificationem peccatoris; & hic ſemper habetur, quantùm eſt ex vi Sacramenti: ſecundò pacem conſcientiæ: tertiò ſerenitatem: quartò vehementem conſolationem ſpiritus. Hi tres ultimi effectus non habentur in omni Pœnitente, ſed in eo, qui eſt pius, & ſumit cum devotione, nec ſemper habetur in iſtis, ſed *inter-*

dùm.

dùm. Debet eſſe vir pius, hoc eſt, ex dono intenſo Pietatis reſpicere Deum ut Patrem: Debet ſumere eum devotione. Devotio autem eſt actus voluntatis elicitus à Religione; quo Pœnitens promptum ſe exhibet ad ea, quæ tangunt cultum Dei.

4 Cum his diſpoſitionibus Pœnitens accedens ad Sacramentum Pœnitentiæ, *interdùm* conſequitur pacem conſcientiæ. Pax numeratur inter Beatitudines ſeptimo loco, & tertio inter fructus Spiritus Sancti. (Differentiam Beatitudinum à fructibus vide in *Inſtructione Cleri* cap. 11. num. 6. 7.) & Pœnitens conſequitur pacem ſive ut fructum, ſive ut Beatitudinem, quia Concilium non diſtinguit. Pax dicit coordinationem hominis ad Deum, ad proximum, & in ſe ipſo: quare Pœnitens ita diſpoſitus, ex vi Sacramenti, *interdùm* conſequitur, quod ſua conſcientia, magis, quàm juſtorum ordinariorum, ſit ſubjecta voluntati divinæ, reſpiciat proximum, ut reſpiciendus eſt, & in ſeipsâ ſit pacata, non habens contrarietatem dictaminum, ita ut modò timeat eſſe inimica, modò non timeat, ſed credit ſe amicam; hæc magis, illa minùs juxtà excellentiam pacis, quâ fruitur. Prætereà appetitus ſenſitivus ſi placentia ſibi ſuggerit conſcientię, non ſuggerit quaſi rebellis, & volens dominari, ſed cum debita ſubordinatione, quam ſemper præfert verus ſubditus civiliter.

5 Concilium magis explicat hanc pacem

in

in tertio effectu, nempè, ſerenitate: Cœlum dicitur ſerenum, quando non obfuſcatur nubibus; & pariter Conſcientia dicitur ſerena, quando non obfuſcatur nubibus, aut timore inordinato, ne non peccata ſibi ſint remiſſa.

6 Tandem vehemens conſolatio ſpiritus afficit Pœnitentem, qui mille peccatis obvolutus, ubi ſe ad Sacramentum diſpoſuit, oratione, jejunio, & eleemoſynâ, plus quàm ordinariis, ſtatim ac abſolvitur, percipit in ſe ſatis diſtinctè, ruptas eſſe catenas, quibus tenebatur conſtrictus: Ante confeſſionem videbantur ſuo collo imminere montes: poſt abſolutionem ſentit ſe liberatum ab omni jugo.

7 Cum hæc quatuor dicantur effectus Sacramenti, præparans ſe ad confeſſiones ſciat propterea cauſari in nobis ex opere operato, virtute ſanguinis Chriſti applicati per Sacramentum. Quia verò ſæpiùs illi continget dubitare, quomodo Sacramenta cauſantia effectum ex opere operato, poſſint hunc effectum in uno cauſare minorem, in alio majorem, imaginetur ſibi Principem, qui habeat plures Vaſſallos captivos Barbarorum exigentium pro redemptione, & pro reſtituendis bonis,quę antea poſſidebant,mille nummos aureos,quingentos pro redemptione,& quingentos pro cęteris bonis: Princeps autem edicit, ut de regio ærario ſolvantur quadringenti, quando conſanguinei captivorum erogent centum: & prętereà pro recuperatione bonorum edicit,quòd de

de regio ærario dabit tantumdem, quantum de proprio conſanguinei erogabunt: ſi decem, Princeps addet alia decem: ſi viginti, addet alia viginti &c. Hoc modo procedit Chriſtus in Sacramentis. pro juſtificatione, ſi v.g. Pœnitens de ſuo, adjutus à Deo ponat diſpoſitiones ab ipſo requiſitas, ex theſauro ſuorum meritorum ponit multò majus, ut poſſit juſtificari: & circà reliquos effectus obſervat proportionalitèr ordinem prædictum.

8 Concilium addit c. 5. *Hujuſmodi confeſſionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia, gravis videri poſſet, niſi tot, tantiſque commodis, & conſolationibus levaretur, quæ omnibus dignè ad Sacramentum accedentibus, per Abſolutionem certiſſimè couferuntur.* Loquitur de primo effectu: nam ait conferri *omnibus*, & *certiſſimè*. Igitur in juſtificatione nobis conferuntur *tot & tanta commoda, & conſolationes.*

9 Catechiſ. Rom. p. 2. c. 5. n. 37. hæc habet: *Quantum curæ, & diligentiæ in explicandâ* confeſſione *Paſtores ponere debeant, ex eo facilè intelligent, quòd omnibus ferè piis perſuaſum eſt, quidquid hoc tempore ſanctitatis, pietatis, & religionis in Eccleſiâ, ſummo Dei beneficio conſervatum eſt, id magnâ ex parte Confeſſioni tribuendum eſſe.* Nihil majus dici poteſt ad explicandas utilitates boni Confeſſioris. Omnis ferè ſanctitas, pietas, & Religio Eccleſiæ tribuenda eſt eorum mini-

ſterio

ſterio in adminiſtrando Pœnitentiæ Sacramento.

10 Promovendæ huic ſanctitati, pietati, ac religioni Confeſſores innumeri inſudant & Sæculares, & Regulares. Unicè tamen commemorabo S.Philippum Nerium. Optabat junior ſe transferre ad Miſſiones Indicas: Deus tamen eidem oſtendit Romam fore ſuas Indias, ubi *Sacerdos ex obedientia factus, in confeſſionibus audiendis ad extremum uſque diem perſeverans, innumeros pœnè filios Chriſto peperit*. Imò etiamnùm perſeverat, & perſeverabit per Sacerdotes ſuæ Congregationis diffuſæ per totum orbem, etiam in Indiis Occidentalibus; & dùm hæc ſcribo, inſtantiſſimè petitur pro vaſtiſſimo Sinarum imperio.

11 En ante præparantem ſe ad audiendas Confeſſiones, *vita, & mors: bonum, & malum: quod placuerit ei, dabitur illi*; verumtamen advertat eo in loco Eccl. 11. addi: *Oculi Domini ad timentes eum, & ipſe agnoſcit operam hominis*, ut unicuique reddat *ſecundum opera ejus*.

12 Porrò ex Rituali duo præcipuè reddunt bonum Confeſſorem, bonitas, & ſcientia tàm ſpeculativa, quàm practica, quæ dicitur Prudentia; & ex duabus in Conſtitut. Clementis X. de privileg. Regular. §. 6. *præcipua* eſt *vitæ integritas, ac morum honeſtas*. Ego tamen in præſenti non diſſeram de hac primâ, quam facillimè poteſt præ-

parans

parans ſe ad confeſſiones acquirere per alios libros innumeros. Ero totus in ſcientia ob dicta c. 1. n. 2.

CAPUT III.

Compendium Doctrinæ Magiſtri Sententiarum circà Sacramentum Pœnitentiæ.

1 ANtequam in particulari examinem ſingulas virtutes, & peccata, præparanti ſe ad confeſſiones proponenda ſunt generalia, ex quorum, veluti principiorum cognitione faciliùs ſuo loco videbit rationes fundatiſſimas concluſionum particularium; & ante omnia propono doctrinam Magiſtri, ex quo cæteri Theologi hauſerunt, & hauriunt. De Pœnitentiâ, & ut virtus eſt, & ut Sacramentum eſt, Magiſter agit ſatis diffusè in 4. à 14. ad 23. diſtin. inſerens aliquas quæſtiones ſcholaſticas pro praxi utiles; At ego eas prætermittam gratiâ brevitatis, quia Confeſſoribus ordinariis non ſunt omninò neceſſariæ; qui vult profundiùs penetrare Theologiam Moralem, eas legat in fonte. Porrò in iis, quæ adduco, non me verbis alligo, ſed ſenſui: licebitque mihi ſenſum explicare per voces noſtro tempore notas, & communes.

Di-

Diſtinctio Decimaquarta.

2 POEnitentia longè poſitis à Deo neceſſaria eſt, ut appropinquent. Ex Hieronymo eſt ſecunda tabula poſt naufragium: qui veſtem innocentiæ baptiſmalis peccando perdidit, remedio Pœnitentiæ poteſt reparare. Prima Tabula eſt Baptiſmus, ubi deponitur vetus homo, & induitur novus. Secunda Pœnitentia, quâ poſt lapſum reſurgimus, dùm vetuſtas reverſa repellitur, & novitas perdita reſumitur. Poſt Baptiſmum prolapſi valent renovari per Pœnitentiam, non per Baptiſmum. Licet ſæpiùs pœnitere, ſed non baptizari. Baptiſmus tantùm eſt Sacramentum: Pœnitentia dicitur & Sacramentum, & virtus mentis: Eſt enim Pœnitentia, interior, & exterior. Exterior eſt Sacramentum, interior eſt virtus, & utraque eſt cauſa ſalutis. A Pœnitentiâ cœpit Joannis prædicatio Matth. 3. *Pœnitentiam agite*, Quod Præco docuit, poſt Veritas prædicavit, ſumens exordium ſermonis à Pœnitentiâ. Pœnitentia dicitur à puniendo, quæ quis illicita commiſit. Pœnitentiæ virtus timore concipitur. Pœnitentia ex Gregorio eſt *anteacta deflere, & flenda non committere.* Qui ſic alia deplorat, ut alia committat, adhùc Pęnitentiam agere aut ignorat, aut diſſimulat.

3 Diffunditur hìc Magiſter circà duas opiniones tùnc temporis celebres. Altera, &

vera docebat, poſſe adhùc peccari poſt Pœnitentiam. Altera è contrà non poſſe peccari, & ſi peccatur, non fuiſſe veram Pœnitentiam. Fundabatur in duobus principiis omninò falſis: primum, quod Charitas ſemel habita non poſſit amitti: Et hunc errorem S. Thomas repellit 2. 2. q. 24. a. 11. ſecundum, quod omne peccatum poſt Pœnitentiam commiſſum ita aggravetur, ut non ampliùs poſſit remitti. Hunc idem Angelicus repellit 3. p. q.84. a.10. oſtendens poſt Pœnitentiam poſſe levius peccari, ſed & ſi gravius peccaretur, Dei Miſericordiam eſſe multò majorem. Huic ſententiæ Magiſter adhæret, oſtendens ad veram Pœnitentiam ſufficere, quod, quando pœnitet, non habeat animum alia committendi, & curet ſatisfacere, quod ſi deinde peccet, prima Pœnitentia dicitur inanis, &c. quia non perducit ad ſalutem. Per Penitentiam acquiſierat jus ad gloriam; ſed eo iterùm peccante, mortificatur tale jus, ita,quod nequit homo conſequi gloriam; ſi tamen ſecundò pœniteat, recuperando charitatem,recuperat illud jus ſibi conveniens ex vi primæ Pœnitentiæ, ita quod in Cœlo habebit præmium prædictæ Pœnitentię, ſed ſi exiſtens in peccato mortali faciat opera bona, hæc dicuntur mortua, non mortificata: quare cum reſurgit per Pœnitentiam, non vivificantur illa opera in peccato facta,ita quod eorum præmium ſit habiturus in Cœlo. Ut igitur fructuoſa ſit Pœnitentia, ſemper debet

dole-

dolere pœnitens, memor dixiſſe Chriſtum Jo.5. *Vade, & ampliùs noli peccare*; non dixit: *Non ampliùs peccá*, ſed *ampliùs noli peccare*, prohibens, quod in nobis oriatur etiam ipſa voluntas peccandi. Quare ſemper virtualitèr ſaltem dolere debet, imò gaudere de tali dolore, & dolere, quod non ſemper poſſit actu dolere. Omnis tamen dolor ſit regulatus à fide. Quod ſi aliquando legatur unica tantùm eſſe Pœnitentia, intelligitur hoc, non de Pœnitentiâ, ut eſt Virtus, aut Sacramentum, ſed de Pœnitentiâ ſatisfactoriâ, Canonicâ, publicâ, & ſolemni, (de quâ videatur etiam Pontificale Romanum.) Hæc in pluribus Eccleſiis unicâ tantùm vice poterat imponi pro delictis gravioribus.

Diſtinctio Decimaquinta.

4 IN hac Magiſter diſputat, an Peccator poſſit pœnitere de uno peccato ſine alio. Ad id probandum primò arguit per authoritates. Præcipua eſt illa Nahum 1. *Non conſurget duplex tribulatio*; & ſecundum aliam lectionem: *Non judicabit Deus bis in idipſum.* Unde videtur ſequi, quod peccator agens Pœnitentiam de uno peccato, in hac vitâ, non ampliùs in aliâ ſuper eodem caſtigatur à Deo. Secundò arguit ratione. Qui confitetur unum peccatum, aliis omiſſis, & implet Pœnitentiam ſibi à Confeſſario impoſitam, ubi omnia

iterùm confitetur, non videtur obligandus ad novam ſatisfactionem.

5 Ad primum reſpondetur admittendo lectionem, ſed addit Deum flagellare quinque modis; primò Juſtos, ut Iob, quò per patientiam creſcant in meritis: ſecundò juſtos, ut Paulum, ne ſuperbiant: tertiò alios, ut Mariam ſororem Moyſis, quò puniantur de peccatis commiſſis: quartò in Dei gloriam, ut cæcus ille Jo:9. quintò incipit in hac vita flagellare peccatores, quo deinde continuet eos flagellare in aliâ; quare ex hoc numero eſt ille, qui unum peccatum ſine aliis confitens, adimplet Pœnitentiam impoſitam: incœpit enim de illo peccato caſtigari hìc, ut ſeverius deinde continuetur caſtigari in inferno.

6 Ad ſecundum reſpondetur illam non fuiſſe veram, & Chriſtianam Pœnitentiam in Evangelio prædicatam: dicitur enim Luc. 3. *Facite fructus dignos pœnitentiæ*; quæ ex Auguſtino cap. 72. Ench. eſt *peccatorum cauſas excidere, nec ſuggeſtionibus eorum aditum indulgere.* Peccator iſte faciens eleemoſinas, non ſibi blandiatur illo Chriſti dicto Luc. 11. *Date eleemoſynam: & ecce omnia munda ſunt vobis.* Eleemoſyna, ut proſit, debet eſſe ordinata, incipiens à ſe ipſo, juxtà illud Eccl. 30. *Meſerere animæ tuæ placens Deo*; & iſte peccator ſibi eſt crudelis, non miſericors: nam Pſ. 10. *qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam.* Ideò Matth. 2. dicitur: *Mundate, quæ intus ſunt*;

ſunt; & quia ſcriptum eſt Act. 15. *Mundans fide corda eorum*: immundus eſt, qui facit eleemoſynam ſine fide per dilectionem operante. Deus quidem non abominatur opus bonum peccatoris; imò dicitur Matth. 23. *Hæc oportuit facere, & illa non omittere*. Sed tamen illud opus bonum, utpotè non elicitum ex charitate, non eſt ſatisfactorium; quod convenit tantùm Pœnitentiæ ſatisfacienti de præteritis, & emendanti futura; qualis non fuit Pœnitentia Judæ pœnitentis de proditione Chriſti, & committentis poſteà homicidium ſui. Tamen plenè intelligatur, quid ſit emendare futura; nec enim importat ſolùm reſtituere damnum illatum, ſed principalitèr importat propoſitum efficax non ampliùs peccandi; & in hoc includitur propoſitum efficax ſtatìm reſtituendi, quia *non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum*.

Diſtinctio Decimaſexta.

7 CОnſiderat hìc Magiſter tres partes Sacramenti Pœnitentiæ, ſcilicèt, Cordis Contritionem, Oris Confeſſionem, Operis Satisfactionem. In qualibet harum ex Auguſtino: *Conſideret qualitatem criminis in loco, in tempore, in perſeverantià, in varietate perſonæ, & quali hoc fecerit tentatione, & in ipſius vitii multiplici executione.* Quibus verbis innuitnr conſiderandas eſſe circumſtantias mu-

tantes ſpeciem, & aliàs notabilitèr aggravantes intrà eandem ſpeciem (ſi poſſunt notabilitèr variare Confeſſoris judicium.) Debentque circà omnes iſtas verſari tres illæ partes Sacramenti Pœnitentiæ: Pœnitens enim debet de illis conteri ſaltem univerſalitèr, ita ut motivum doloris includat omnia, & ad melius eſſe convenit de omnibus dolere in particulari; debet omnes explicare in confeſſione, quantum poteſt; & debet de omnibus ſatisfacere Deo. Doleat, quod in uno peccans factus eſt omnium reus per ingratitudinem: Deo enim quoad ſubſtantiam recedendi ab ipſo, ita fuit ingratus, ac ſi commiſiſſet omnia. Inſuper factus eſt omnium reus, quia juſtitiam amittens, amiſit cæteras virtutes, quibus ſuſtentaretur, ne peccaret, amiſit, v.g. Caſtitatem, quà amiſsà facillimè cadet in luxuriam, &c.

8 Ita dolens, confiteatur diſtinctè, confeſſuſque ſatisfaciat, præſertim eleemoſynis, quas Deus reſpiciet, quia Gen. 4. ubi primùm *Reſpexit ad Abel*, poſteà etiam reſpexit *ad munera ejus.* Meminerit in eleemoſynis Deum reſpicere affectum dantis, non quantitatem dati: Non accedat ſtatim ad communionem, ſed preparet ſe, præſertim per grande deſiderium communicandi, dolens, quòd adhùc non ſit perfectè diſpoſitus pro communione. Caveat à falsà pœnitentià, quæ talis eſt ex Gregorio c. *Falſas* d. 5., quando non fit *ſecundum authoritates Sanctorum, pro qualitate criminum* ſi Con-

tritio,

tritio, Confeſſio, & Satisfatio non ſint proportionatæ peccatis, & quales ex Evangelio, & Eccleſia exigunt Sancti.

9 Tres ſunt virtutis Pœniteutiæ ſpecies: Una ante Baptiſma, juxtà illud Act. 2. *Agite Pœnitentiam, & baptizetur unuſquiſque veſtrum.* Altera mortalium poſt Baptiſma commiſſorum: Tertia venialium: Juſti enim veracitèr, & humilitèr dicunt quotidiè *Dimitte nobis debita noſtra*; adduntque jejunia, orationes, & eleemoſynas, quæ tamen ut habeant vim in venialia, conjungi debent alicui diſplicentiæ de ipſis venialibus; & plurimum prodeſt confeſſio ſacramentalis. Hæc opera ſatiſfaciunt etiam pro mortalibus, ſed debent eſſe multò perfectiora; nàm debent conjungi diſplicentiæ, quæ ſaltem appretiativè ſit ſuper omnia, ſacrificio cordis contriti, & humiliati, veræ orationi, quà dicatur: *Sicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*, & hæc oratio talis ſit, ut ſaltem virtute Sacramenti, conſequatur gratiam joſtificantem, & charitatem.

Diſtinctio Decimaſeptima.

10 SOlùm innuam tres caſus hìc diſputatos, quia noſtris temporibus ſunt omninò clari. Primus eſt, an Contritio ſine Confeſſione juſtificet. Dicitur, quod Contritio eſt duplex, alia imperfecta, & alia perfecta charitate. Hęc, non illa juſtificat ante confeſſionem:

Secundus eſt, an ad remiſſionem peccati requiratur abſolutio Sacerdotis? Dicitur, quod in utroque dolore, ad remittendum peccatum, requiritur abſolutio Sacerdotis, diverſimodè tamen: Ad Contritionem charitate perfectam ſufficit abſolutio in voto, ſeù propoſitum ſubjiciendi peccata clavibus, & accipiendi Abſolutionem: Ad imperfectam requiritur actualis Abſolutio, virtute cujus, tanquam inſtrumenti, nobis applicentur merita Chriſti; quibus conjuncta contritio noſtra operetur illam remiſſionem, ad quam ex ſe non poterat ſufficientèr diſponere. Tertius eſt, an non Sacerdos poſſit abſolvere. Super hoc vide *Inſtruction. Cleri* c. 23. n. 28,

Diſtinctio Decimaoctava.

11 Hic agitur de duabus clavibus: prima eſt ſcientiæ: ſecunda ſolvendi, & ligandi. Circà clavem ſolvendi, opinio Magiſtri hodiè rejicitur. Sed quia præparanti ſe ad confeſſiones fortè proderit ſcire, quid ego, circà illam, ex S. Thomà hauſerim, expono meam opinionem, quam poterit examinare, ſi ſit fundata, necne. Igitur homo peccans mortalitèr primò perdit gratiam Dei: ſecundò fit reus pœnæ æternæ: tertiò remanet maculà in eſſentià animæ, vi cujus etiam dormiens dicitur peccator, & inimicus Dei, per modum, quo poſt actualem mutilationem brachii, homo dormiens

miens adhùc dicitur mancus, & deformis, & ita in Voluntate Potentiâ Animæ, quanquam non ſit ampliùs peccatum, ex illâ maculâ in eſſentiâ animæ homo dicitur, & eſt peccator: quartò per peccatum incurrimus tenebras interiores, ignorantiam in intellectu, vi cujus ignoramus primariò, quæ facienda ſunt propter Deum: Malitiam in Voluntate, vi cujus inclinamus ad amandum nosipſos, non Deum. Infirmitatem in Appetitu Iraſcibili, vi cujus cedimus arduis, quæ occurrunt in Dei ſervitio: Concupiſcentiam, vi cujus inclinamur ad bona ſenſitiva. Ut hæ interiores tenebræ ſingularum potentiarum fugentur, neceſſaria eſt in unâquaque ſpecialis gratia Dei, nam intellectu illuminato, niſi ulteriùs adjuvetur voluntas, utpotè adhùc mala, non poterit amare Deum; & illuminato intellectu, ac rectificatâ voluntate, niſi confortetur ſpecialiter Iraſcibilis, non poterit ſuperare contraria. Idem dic de Concupiſcibili.

12 Quatuor hæc vincula ſolvit Sacerdos per abſolutionem, quæ eſt inſtrumentum ad illa ſolvenda, operans in virtute Chriſti: primò enim ſolvit à captivitate dæmonis, cauſans miniſterialiter gratiam ſanctificātem, quâ redditur amicus Dei: ſecundò ſolvit reatum pœnę æternæ, & reatum etiam pœnæ temporalis, vel in toto, vel in parte: tertiò ſolvit à maculâ: quartò ſolvit à tenebris interioribus. Et prima tria ſolvit per gratiam ſanctificantem,

quæ

quæ eſt effectus communis omni Sacramento: quartum verò tollit per gratiam ſacramentalem, quæ eſt ſpecialis effectus hujus ſacramenti; nam virtute Abſolutionis, ſuo loco, & tempore, prædictis quatuor potentiis datur auxilium, & gratia actualis, quà poſsint vitare peccata, major, vel minor, juxta majorem, vel minorem diſpoſitionem Pœnitentis, ſed præcipuè ſecundùm quod miſericordia Dei reſpicit nos.

13 Quia horum vinculorum ſolutio nequit haberi ſine diſpoſitione Pœnitentis, videamus quid, & qualiter influat Pœnitens, quid, & qualiter Sacerdos abſolvens. Nulla forma introducitur in ſubjecto naturaliter, niſi præviè diſponatur ſubjectum: forma ignis non introducitur in lignum, niſi præviè calefiat, & exſiccetur lignum. Calefit autem ſucceſſivè per ſeptem gradus caloris, quibus introductis, generatur forma ignis, quæ producit ſibi ultimam diſpoſitionem, nempè, octavum gradum. Hic ex Angelico eſt ordo naturalis, cui certè in introductione formæ ſanctificantis, Deus non eſt omninò alligatus, ſed ſine præviâ diſpoſitione poteſt ſanctificare miraculosè. An velit facere hoc miraculum, ſolus ipſe poteſt dicere; ejus autem locutio eſt Sacrâ Scripturâ, ex quâ imò contrarium apparet, quòd nullatenùs adultum Deus velit ſanctificare, ſine præviâ diſpſitione: *qui enim creavit te ſine te, non juſtificabit*

cabit te ſine te. Miraculoſa fuit converſio S.Pauli, non tamen ſine præviâ diſpoſitione, & præſertim ſine diſpoſitione ultimâ: Illam conſideremus. Saulus ardens Act.9.minarum, & cædis petebat Damaſcum ligare Diſcipulos. In itinere audit Chriſtum; & exclamat: *Domine quid me vis facere?* Diſpoſitiones ad gratiam ſunt Fides Dei Unius, & Remuneratoris. Credebat hæc, ut Hæbreus. Præterea fides Trinitatis, Incarnationis, Mortis, & Reſurrectionis Chriſti. Sciebat Jeſum natum, crucifixum, & mortuum. Tunc cognovit reſurrexiſſe dicens ad illum, ut viventem: *Domine*; Cognovit ut Dei filium: *Prædicabat Jeſum, quoniam hic eſt Filius Dei*. Cognovit Spiritum Sanctum, dicente Ananiâ: *Miſit me Jeſus.. ut.. implearis Spiritu Sancto*. Baptizandus etiam cognovit in baptiſmo virtutem ſanctificandi, quæ omnes ſunt præviæ diſpoſitiones: ultimam enim, quæ eſt ſimùl cum formâ ſanctificante Tridentinum attingit ſeſſ.6. cap.7. illis verbis: *Hanc diſpoſitionem, ſeù præparationem juſtificatio ipſa conſequitur, quæ.. eſt.. ſanctificatio, & renovatio interioris hominis per voluntariam ſuſceptionem gratiæ, & donorum Spiritus Sancti*. Hęc voluntaria ſuſceptio fuit utiquè in Paulo. Miraculum fuit. Ordinariè homo diſponitur ſucceſſivè timore pœnarum, dolore primùm imperfectiori, deindè perfectiori, ſicut lignum calore primùm remiſſiori, poſtmodùm intenſiori.

fiori. Paulus ſine tot motibus, ſtatim habuit dolorem perfectum, & voluntariam ſuſceptionem gratiæ.

14 His expoſitis, declarandum eſt, quid valeat abſolutio Sacerdotis: Magnum re verà eſſet beneficium, ſi Deus concederet, ut ego proferens aliqua verba, poſſem ex Chriſti meritis, introducere formam ignis cum octavo gradu caloris (qui eſt ultima diſpoſitio) poſtquam lignum recepit quatuor gradus caloris, quandò ipſe Deus ſe ſolo agens, non introducit, niſi poſt ſeptem gradus. Ita proportionaliter Deus ſe ſolo juſtificans, non introducit formam ſanctificantem, niſi poſt talem, ac tantam juſtificati diſpoſitionem, quam ipſe novit, & nos præcisè ignoramus; ſed ex meritis Chriſti dedit virtutem Sacerdoti abſolventi, ut det Pœnitenti gratiam, & voluntariam ſuſceptionem gratiæ, quæ eſt ultima diſpoſitio exiſtens ſimùl cum gratià, & producta ab homine tanquàm causà particulari; à Deo tanquam causà univerſali, & à Sacerdote tanquam inſtrumento Dei per merita Chriſti. Ita explico vim abſolutionis, quam alii aliter, & fortè meliùs explicabunt. Exemplum formæ ignis eſt ſatis ad propoſitum; ſed caveas, nè velis eſſe idem omninò; nam circa dolorem multi non requirunt gradus remiſſos, & intenſos, ut in calore. De hoc non eſt diſputandum, quia nihil prodeſt.

15 Altera pars Clavis ligat: primò ad ſatiſ-

ſatisfactionem, quam Pœnitens tenetur ſub mortali adimplere quamprimùm (Relaxatio pœnarum per Indulgentias conceſſas á legitimo Superiore ſpectat ad clavem ſolvendi :) ſecundò ligat per excommunicationem, vi cujus Dæmon accipit majorem poteſtatem in excommunicatum, & quę illum privat fructu orationum in Eccleſiá factarum, benedictionum, & omnium ſuffragiorum.

Diſtinctio Decimanona.

16 Hic agitur de Clavi ſcientiæ, quæ dicitur talis, quia dat poteſtatem judicandi, ſeù exercendi judicium in Chriſtianos: In nulllo caſu poteſt quis dare ſententiam, niſi habeat poteſtatem judicandi; & ſubditos, qui judicentur: Rex Galliæ, quà Rex habet poteſtatem judicandi, ſed non Hiſpanos, quia iſti non ſunt ſubditi, quòuſq; non ſubdantur. In ordinatione Sacerdotis datur poteſtas judicandi, ſeù clavis ſcientiæ: per conceſſionem jurisdictionis Epiſcopus illi aſſignat ſubditos. Poteſtas judicandi poteſt eſſe ſine ſcientiá ad judicandum, ſicuti Rex adhuc puer habet poteſtatem, ſed non ſcientiam: E contra magnus Legiſta habet ſcientiam neceſſariam ad judicandum, ſed non poteſtatem, niſi quandò creatur Judex, & quandò creatur Judex,

non judicat, niſi aſſignentur, ſeù determinentur ſubditi, ad quos judicandos habeat juriſdictionem. Sine poteſtate judicandi judicium Theologi, & Legiſtæ eſt doctrinale; cum poteſtate judicandi, & cum juriſdictione eſt authoritativum. Tamen, ut hoc ſit rectum, debet præcedere ſcientia. *Dolendum eſt*, inquit Magiſter, *atque lugendum: Multi enim ſcientiæ, quà eminere debent, exortes, ſacerdotii gradum recipere præſumunt, vità, & ſcientià eo indigni, qui nec ante Sacerdotium, nec poſt, ſcientiam habent diſcernendi, qui ſint ligandi, vel ſolvendi.* Quandò abſque ſcientià ſufficienti, habens juriſdictionem, uteretur clave ſcientiæ, ſeu poteſtate judicandi, peccaret mortaliter, niſi in extremà neceſſitate. Sed ſi *bonâ fide* accedat Pœnitens, remanet abſolutus; ſi *malâ fide*, invalidè abſolvitur, quia accedit indiſpoſitus, & cum peccato, utpotè cooperans peccato Confeſſoris. Hic, ut exerceat rectè ſuum officium, faciat, quod præcipit Auguſtinus: primò non abſolvat in peccato mortali: ſecundò ſciat diſtinguere ſpeciem, & numerum peccatorum, & circumſtantias explicatu neceſſarias: tertiò adjuvet Pœnitentem, qui neſcit, vel erubeſcit explicare peccata: quartò ſit *benevolus*, *paratus erigere*, *& ſecum onus portare*: quintò *doceat perſeverantiam &c.*

Di-

Diſtinctio Vigeſima,

17 Hic agitur de pœnitentiâ in fine vitæ: dicitur in tali articulo nemini hoc ſacramentum eſſe negandum. Ob imminens periculum damnationis æternę aliquando perfici pœnitentiam, quæ tali periculo, ut imminente non apprehenſo, foret imperfecta, vel nulla. Confertur igitur hoc ſacramentum peccatori moribundo, ſed non ideò eſt validum. Datur pœnitentia, ſed non certitudo Pœnitentiæ. Non dico, quòd damnabitur, ſed nec quòd ſalvabitur. Igitur *tene certum, dimitte incertum*. Certus es, faciens pœnitentiam, quandò potes peccare. In articulo mortis facis non potens ampliùs peccare; ideò tunc peccata te deſierunt, non tu peccata. Videris pœnitere ex neceſſitate, timore pœnæ, non amore Dei, cùm Deus velit charitatem, non neceſſitatem, nec ſolum timorem. *In ſolo enim timore non vivit homo*: Nemo abſque charitate poteſt ſalvari. Hanc difficilè concipit pœnitens in extremo. A Dei amore tunc retrahunt, uxor, filii, mundus illicitè amati. Non tamen eſt deſperandum: Deus uti poteſt hac magnâ miſericordiâ: ſed ſi contritio non ſit perfectiſſima, ſatisfaciendum erit pœnis Purgatorii, quæ excedunt pœnas omnes Martyrum. Eaſdem patietur pœnitens in ſanitate, ſed non plenè ſatisfaciens; etiamſi contigerit

id

id ex negligentia Confeſſoris non imponentis pœnam proportionatam; quæ moribundo indicanda tantùm eſt, ut adimpleat, ſi convaluerit. Si magnus, ac publicus Peccator in fine vitæ petat confeſſionem, & moriatur ante Confeſſoris adventum, juvandus erit ſuffragiis Miſſarum, orationum &c.

Diſtinctio Vigeſimaprima.

18 QUatuor hìc dilucidantur: primò utrum in aliâ vitâ remittantur peccata; & quidem mortalium reatus quoad culpam, nequit deleri, ſed tantùm reatus quoad pœnam peccatorum in præſenti dimiſſorum quoad culpam. Venialia quoad culpam remittuntur per actum ardentis charitatis, quem eliciunt animæ ſeparatæ, quandò exierunt ex hac vitâ cum aliquo affectu ad illa; quoad pœnam; per cruciatus Purgatorii patienter toleratos. Et ſunt in triplici genere: quædam vocantur ſtipula, ſcilicet, leviſſima, quæ ſicut palea facillimè comburuntur, ſeù totaliter delentur: quædam fœnum, paulò graviora, & ut fœnum, indigent majori tempore, quo comburantur: quædam vocantur lignum, quod difficilius comburitur.

19 Secundò determinat explicandas eſſe in confeſſione ſpeciem, numerum, & circumſtantias neceſſarias peccatorum, ſi fieri poſſit: ubi hoc fieri non poteſt, explicet, quod poteſt ſal-

ſaltem in genere. Omittens legitimè unum peccatum, ſi habeat, juxtà dicta num.7. dolorem univerſalem (in motivo ſaltem) abſolvitur ab explicatis directè, ab omiſſo indirectè. Notat S. Th. ſuppl. quæſt. 10. art. 5. quod peccatorum, quæ confitetur, ratione erubeſcentiæ dimittitur aliqua pars pœnæ temporalis ſolvendæ in Purgatorio, ſed non peccati, quod omittit, quia de hoc non patitur erubeſcentiam. Venialia ſufficit confiteri in genere, ſed utiliſſimum eſt, ea etiam confiteri in ſpecie, præſertim quandò ſint frequentia. Quæ leviora quotidiè committuntur ex mera fragilitate, dimittuntur per confeſſionem in genere non ſacramentalem, ter in die factam in Miſsà, ad Primam, & ad Completorium, dummodò dicentes *Confiteor &c.* adjungamus aliquem animi dolorem proportionatum.

20 Tertiò quærit, an mentiri quis poſſit in confeſſione? Reſpondetur, ſi mendacium ſit circà peccatum mortale, invalidam eſſe confeſſionem, & committi ſacrilegium. Eodem modo, ſi ſit de veniali, quòd ſit materia totalis. At ſi non eſt totalis materia, erit veniale peccatum.

21 Tandem quartò quærit de ſigillo, vi cujus Confeſſor tenetur celare quidquid audivit in confeſſione; quod ſi ſciretur, redderet odioſam confeſſionem. Sacri Canones deponunt Confeſſorem, qui violat ſigillum.

Diſtinctio Vigeſimaſecunda.

22 QUæritur, an peccata ſemèl dimiſſa redeant; v.g. perfectè contrito remittitur nunc peccatum; deindè negligit confiteri, an iterùm fiat reus peccati olim dimiſſi; vel ſic: Hodiè dimittitur mihi peccatum in confeſſione: cras iterùm pecco; an eras redeat peccatum hodiè dimiſſum. Super hoc articulo Magiſter videns dicta Patrum, & Scripturæ, quæ videbantur varia, nihil determinavit, ſed humiliter concluſit, *ſtudioſo Lectori judicandum relinquo, addens mihi tutum fore, ac ſaluti propinquum, ſub menſá Dominorum micas edere*. Tamen S.Thomas, & communiter alii docent maculam peccati ſemèl ablatam non ampliùs redire, ſed ſequens peccatum aggravari ex ingratitudine contrà Deum, qui totiès remiſit, & totiès offenditur.

23 Deniquè quia in omni ſacramento reperiuntur hæc tria: *Sacramentum tantùm: Res Sacramenti tantùm, & Res ſacramenti, ac ſacramentum*: pro primo in ſacramento Pœnitentiæ aſſignat, actus ſenſibiles, & externos ſignificantes internam remiſſionem: pro ſecundo internam remiſſionem ſignificatam: pro tertio actus illos externos cum remiſſione interná.

CA-

CAPUT IV.

Diſpoſitiones, quas in Peccatore ad juſtificationem requirit Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 6.

1 PRæparans ſe ad confeſſiones, curabit hæc omnia comprehendere perfectè, ut adjuvet ſuo tempore Pœnitentes rudiores, qui deficerent in illis. Hodiè plurimùm frequentantur confesſiones, nec tamen correſpondet fructus. Id autem maximà ex parte provenit, quòd ignorentur diſpoſitiones neceſſariæ. Sciuntur quidèm in genere datæ *in Inſtructione pro Clero* cap. 1. num. 26. neceſſariæ omni chriſtiano etiam rudiori, ſed ignorantur ſpeciales actus, quorum notitia multùm dirigeret Confeſſarium; nec indoctum vulgus, utpotè incapax poteſt percipere. Igitur judicavi multùm expedire, quòd hìc omnes particulariter obſerventur. Non tamen decido, an omnes hi actus debeant eſſe formaliter in ipſo juſtificando, vel an ſufficiat, ut ſint virtualiter, ut aliqui prætendunt. Nolim hìc ego diſputare de mente Concilii. Addo ſolùm, quòd ſi aliquæ diſpoſitiones poſſunt concurrere virtualiter tantùm, hæc virtualitas eſt explicanda ſecundùm dicta *in Inſtructione Cleri* cap. 20. n. 21.

2 *Diſponuntur*, inquit Concilium, *ad ju-*

ſtitiam, *dùm excitati divinâ gratiâ*, *&* *adjuti*. Prima diſpoſitio tota ex parte Dei, eſt duplex *gratia* excitans, & adjuvans; ita ut nomine gratiæ excitantis intelligatur illuminatio intellectus, & nomine adjuvantis motio appetitus intellectivi, & ſenſitivi, vel alio quocunque modo intelligant Scholaſtici utramque gratiam.

3 *Fidem ex auditu concipientes*. Secunda diſpoſitio eſt actus potentiæ intellectivæ, quo ex ſenſu auditus concipitur fides. Conſideret unuſquiſque, an iſte actus pertineat ad donum Intellectus, ut præambulum, juxta ea, quæ ait S.Th.2.2. qu.7. art.5. c. & ad 1.

4 *Liberè moventur in Deum*. Tertia eſt motus liber voluntatis, qui à Scholaſticis dicitur *pia affectio*; & per illam complacemus de Deo, juxta conceptum præcedenter à nobis formatum.

5 *Credentes vera eſſe, quæ divinitùs revelata*, *& promiſſa ſunt*. Quarta diſpoſitio eſt actus fidei, tendens in omnia revelata, & promiſſa; unuſquiſque conſideret, an omnia poſſint credi tantùm implicitè, vel omnia ſuo ordine, ita quòd explicitè ſint credenda neceſſaria neceſſitate medii. Ut notavi; nolo hìc de meo quicquam dicere. Singuli videant, quid congruat menti Patrum per dicta verba explicatæ.

6 *Atque illud in primis juſtificari impiũ per gratiam ejus*, *per redemptionem*, *quæ eſt*

in

in Chriſto Jeſu. Credendus eſt explicitè hic articulus in particulari, quòd juſtificatio, ſeu jus ad gloriam habetur per gratiam Dei, per redemptionem noſtram completam à Chriſto Jeſu, qui eſt ſecunda perſona Sanctiſſimæ Trinitatis; Porrò fuit completa redemptio per Incarnationem, Paſſionem, Mortem, & Reſurrectionem Chriſti.

7 *Et dùm peccatores ſe eſſe intelligentes*. Quinta diſpoſitio eſt actus intellectus; quo ſe homo agnoſcat peccatorem.

8 *A divinæ juſtitiæ timore, quo utiliter concutiuntur*. Sexta diſpoſitio eſt actus voluntatis, ut Iraſcibilis, quo timet ſibi pœnam; Timor ordinatè ſequens ad fidem de Deo Remuneratore boni, ac mali, & ad cognitionem, quòd homo ſit peccator.

9 *Ad conſiderandum Dei miſericordiam ſe convertendo*. Septima diſpoſitio eſt conſideratio intellectus de Dei miſericordià, quæ per conſequens ſupponitur credita, & nunc judicat, quòd ignoſcet ſibi, ut ignovit aliis.

10 *In ſpem eriguntur*. Octava diſpoſitio eſt actus Spei à voluntate, ut Iraſcibili elicitus poſt notatum actum intellectus, & hæc ſpes firmat deſiderium.

11 *Fidentes Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore*. Nona diſpoſitio eſt novus actus, qui dicitur fiducia, & in quem influit, ut quiſque videt, fides de Deo, de ejus miſericordià, & de Chriſto cauſante in nos re-

miſſionem peccatorum per ſua merita.

12 *Illumque tanquam omnis juſtitiæ fontem diligere incipiunt.* Decima diſpoſitio redit ad voluntatem: eſt enim amor initiativus Dei, ut à quo eſt omnis noſtra juſtitia.

13 *Propterea moventur adversùs peccata per odium aliquod, & deteſtationem, hoc eſt, per eam pœnitentiam, quam ante baptiſmum agi oportet.* Undecima diſpoſitio nominatur alius actus voluntatis, qui tamen ſupponit, quòd intellectus reflectat ad ſua peccata; & hic actus voluntatis eſt odium peccati, non tamen qualecunque odium. Notetur enim illa particula cauſalis *propterea*, quæ importat odium procedere per influxum, ſeù in virtute diſpoſitionum priùs enumeratarum. Quia loquitur de juſtificatione per baptiſmum, ideò ponitur odium peccati, quale ſufficit ad pœnitentiam ante baptiſmum. Applicando proportionatè hanc doctrinam juſtificationi peccatoris baptizati, odium eſſe debebit, quale requiritur in ſecundà ſpecie pœnitentiæ, ſcilicet, mortalium poſt baptiſma, quæ ex ſeſſ.14. c.2. exigit magnos noſtros fletus, & labores.

14 *Denique dùm proponunt ſuſcipere baptiſmum, inchoare novam vitam, & ſervare divina mandata.* Duodecima diſpoſitio ponuntur tres actus voluntatis, vel ſaltèm unus, qui ſit virtualiter triplex, nempè, propoſitum baptiſmi, inchoationem novæ vitæ, & obſervantiæ mandatorum. In baptizato requiretur

pro-

propoſitum ſacramenti Pœnitentiæ. Qui actus in voluntate præſupponunt ſpeciales actus præcedentes in intellectu: tùm quia nihil volitum, quin præcognitum: tùm quia, ut ait S. Thomas ſuppl. qu.2.art.4. Contritio ex parte propoſiti *habet aliquid de actu prudentiæ adjunctum*. Has duodecim diſpoſitiones Concilium enumerat c. 6. decimamtertiam innuit c.7. his verbis.

15 *Hanc diſpoſitionem, ſeù præparationem juſtificatio ipſa conſequitur, quæ.. eſt.. ſanctificatio, & renovatio interioris hominis per voluntariam ſuſceptionem gratiæ, & donorum*. Juſtificatio ſequitur ad præcedenter dictas diſpoſitiones, ſed non in eodem inſtanti: quarè nulla ex his duodecim poteſt eſſe ultima; cùm ultima diſpoſitio ad formam debeat eſſe ſimùl cum formà: Ex actibus noſtris, qui neceſſariò coęxiſtat ſimùl cum gratia, reperitur hęc voluntaria ſuſceptio gratię. Hic actus habet aliquam cauſalitatem in gratiam, ſignificatque Concilium id eà præpoſitione *per voluntariam &c.* nam dicta præpoſitio importat de ſe cauſalitatem, nec aliam in hoc loco poteſt importare, niſi materialem: Omnis alia cauſalitas, ut per ſe patet, tali actui eſt impoſſibilis, etiam efficiens: etenim Dei ſolius eſt efficienter cauſare gratiam. Utique verum eſt, quòd utpotè pars materialis ſacramenti elevatur à Chriſto ad attingendum effectivè gratiam, ſed Chriſtus elevat partem materialem,

lem, ſeu diſpoſitionem. Cujus verò virtutis actus ſit hæc voluntaria ſuſceptio gratiæ, quæ eſt ultima diſpoſitio ad gratiam, non aperio præparanti ſe ad confeſſiones ordinarias, quia nihil confert ad praxim. Profundiùs volens rem examinare, videat, an hìc habeat locum doctrina S.Thomæ 2.2. qu.25. art.2.

16 Confeſſarius maximè calleat has diſpoſitiones, & curet eas in actu poni à Pœnitentibus: Has per Eccleſiæ organum Spiritus Sanctus declaravit ſe velle in juſtificando. Det Deo, quod ſcit velle Deum: de aliis ignorat, ſaltem an placituræ ſint Deo; ſed de iſtis non poteſt dubitare. Addat, ſi placet, alias pro neceſſitate, & capacitate Pœnitentis; Addat tamen, ſciens, quòd addere ſupponit eſſe, cui aliquid additur. Curet etiam, ut ſervetur ordo: incipiat à primis, inculcando Pœnitenti magnam fidem de revelatis, & promiſſis, inter quæ eſt infernus promiſſus peccatori; oſtendat pœnas intolerabiles, & æternas: etenim maximè movebitur ex hac conſideratione peccator, qui ex nimio ſui amore receſſit à Deo: nam amans ſeipſum, firmèque credens tot ſibi pœnas imminere, facilè inducitur, ut contemnat bonum momentaneum, quòd ſibi acquirit malum æternum; & quòd ulteriùs reflectens, videat, ad ſibi verum bonum acquirendum, eſſe neceſſarium, ut adhæreat ſummo bono, ac vero fini ultimo. Advertat per has diſpoſitiones, veluti per gradus, perveniri ordinariè ad

ſuf-

juſtificationem: quarè ab unà gradatim deducat ad aliam, tranſeundo per mediam: nec enim aſcendit, qui ab ultimo, ſtatim tentat, non tranſeundo per decem media, ſe conſtituere in decimotertio gradu ſcalæ, v.g. ex prçconceptà fide, ordinariè loquendo, non ſtatim erigat ad ſpem, relinquendo timorem. Si Deus ipſe in juſtificando vult gradatim procedere, cùr Confeſſarius Dei inſtrumentum velit procedere per ſaltus? quandò inſtrumentum id ſolum, & eo ordine poteſt operari, quo & ad quod illum movet cauſa principalis: Moderetur tamen ſingnla juxtà capacitatem, & prævíam Pœnitentis diſpoſitionem.

CAPUT V.

Compendium doctrinæ Tridentini de Pœnitentia ſeſſ. 14.

1 HIc Patres principaliter intenderunt ſtabilire contra hæreticos dogmata Fidei Catholicæ circà Pœnitentiam; quarè non indiget percipere fundamenta Scripturæ, ac traditionis ad illa comprobanda, qui præparat ſe ad confeſſiones ordinarias, præſertim in locis, ubi Catholici non ſunt mixti Hæreticis; ſed ſufficiet proponere quid Concilium declaraverit per modum concluſionum; ſi tamen iſte præparans ſe ad confeſſiones debeat agere cum Hæreticis, ut agere debent ordi-

nati

nati ad titulum Miſſionis; quos propterea Innocentius XI. voluit examinari ſuper controverſiis dogmatum, poterit ſe præparans circà Pœnitentiam legere poſitá *in Inſtructione Cleri* cap. 36. à num. 10. ad 18. ubi contrà ſingulos errores damnatos data ſunt argumenta potiora Concilii.

Dogmata firmata Capite I.

2 Sacramentum Pœnitentiæ fuit inſtitutum à Chriſto ad remiſſionem peccatorum poſt baptiſma commiſſorum.

3 Pœnitentia quovis tempore fnit neceſſaria peccatoribus, ut ſe juſtificarent.

4 Etiam nunc eſt neceſſaria infidelibus volentibus juſtificari, & ita quòd deteſtentur Dei offenſas cum odio peccati, & pio animi dolore.

5 Pœnitentia tamen antè Chriſtum non erat ſacramentum, ſicuti nequè pœnitentia Cathecumenorum poſt Chriſtum.

6 Chriſtus inſtituit hoc ſacramentum, cum Jo: 20. dixit: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, &c.*

Dogmata capitis II.

7 Sacramentum Pœnitentię poteſt conferri totiès, quotiès homo Chriſtianus ſufficienter diſpoſitus ad ipſum accedit.

8 Miniſter Sacramenti Pœnitentiæ, verè in illo adminiſtrando, exercet officium Judicis.

9 Sacramentum Pœnitentiæ remittit peccatum quoad culpam, ſed non totaliter quoad

pœ-

pœnam temporalem, quæ ut plenè remittatur, exigit magnos noſtros fletus, & labores.

Dogmata Capitis III.

10 Forma Sacramenti Pœnitentiæ ſunt illa Sacerdotis verba: *Ego te abſolvo &c.*

11 Preces à Sacerdote in abſolvendo adjunctæ ſunt ex determinatione Eccleſiæ.

12 Preces iſtæ non ſpectant ad eſſentiam formæ, nec neceſſariæ ſunt adminiſtrando Sacramento.

13 Hujus Sacramenti, veluti materia, ſunt tres actus Pœnitentis: Contritio Cordis, Confeſſio Oris, Satisfactio Operis.

14 Hi tres actus poſſunt etiam dici partes Sacramenti.

15 Hujus Sacramenti effectus eſt reconciliatio peccatoris cum Deo.

16 Interdum etiam efficit pacem conſcientiæ, & vehementem ſpiritus conſolationem.

Dogmata Capitis IV.

17 Contritio eſt animi dolor, ac deteſtatio de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero.

18 Ut juſtificet, conjungi debet fiduciæ de Dei miſericordià, & propoſito faciendi, quantum exigitur ad ritè ſuſcipiendum hoc Sacramentum.

19 Contritio inportat hos actus, ceſſationem à peccato, propoſitum, & inchoationem novæ vitæ, necnon odium veteris.

20 Contritio charitete perfectâ juſtificat, ante-

antequam actu ſuſcipiatur hoc Sacramentum.

21 In tali caſu juſtificatio tribuenda eſt etiam propoſitò ſuſcipiendi hoc Sacramentum; quod propoſitum includit ipſa Contritio.

22 Attritio dicitur etiam Contritio imperfecta.

23 Duo motiva Concilium nominat, ex quibus oriri poteſt Attritio, nempè, turpitudinem peccati, metumque pœnarum.

24 Attritio, ſi voluntatem peccandi excludat, & includat ſpem veniæ eſt donum Spiritus Sancti.

25 Hæc Attritio eſt donum Dei moventis, non adhùc inhabitantis.

26 Hæc Attritio per ſe, ſine Sacramento Pœnitensiæ, non poteſt perducere peccatorem ad juſtificationem.

27 Hęc Attritio diſponit ad impetrandam gratiam in Sacramento Pœnitentiæ.

Dogmata Capitis V.

28 Chriſtus inſtituit integram confeſſionem peccatorum.

29 Cuilibet Chriſtiano poſt Baptiſmum lapſo in mortale peccatum, Confeſſio neceſſaria eſt *jure divino*.

30 Debemus confiteri, ſpeciem, numerum, & circumſtantias mutantes ſpeciem.

31 Niſi hæc explicentur, nequit ſervari æquitas in pœnitentiis injungendis.

32 Examen conſcientiæ debet præcedere confeſſionem.

33 Pec-

33 Peccata mortalia, etiam merè interna ſunt confitenda.

34 Peccata venialia non tenemur confiteri; ſed tamen utilitèr poſſumus confiteri.

35 Qui ex erubeſcentià tacet aliquod mortale peccatum, nec ab his abſolvitur, quæ dicit.

36 Peccata poſt diligens examen oblita, & omiſſa in confeſſione, remittuntur ſimul cnm reliquis, quæ explicantur.

Dogmata Capitis VI.

37 Miniſter Sacramenti Pœnitentiæ eſt ſolus Epiſcopus, & Sacerdos.

38 Eſto hi ſint in peccato mortali, habent poteſtatem abſolvendi.

Dogmata Capitis VII.

39 Invalidè abſolvit Sacerdos, qui cum poteſtate Ordinis, non habet poteſtatem juriſdictionis.

40 Epiſcopi, & maximè Summus Pontifex poſſunt ſibi reſervare peccata quędam graviora, quæ ſic reſervata Sacerdos inferior abſolvit invalidè.

41 In articulo mortis nulla eſt reſervatio, ſed quilibet Sacerdos poteſt abſolvere ab omni cenſurà, & peccato.

Dogmata Capitis VIII.

42 Dùm macula remittitur peccati, non ſemper tota pœna remittitur debita peccato.

43 Confeſſarius debet imponere Pęnitenti ſatisfactionem proportionatam peccato, juxtà

vires

vires Pœnitentis, & ſecundum quod ſuggeſſerit prudentia ſpiritus.

44 Hujuſmodi pœnæ Pœnitentibus impoſitæ debent eſſe ſatisfactoriæ pro præteritis, & medicinales pro futuris peccatis.

Dogmata Capitis IX.

45 Etiam temporalibus flagellis à Deo inflictis, & patientèr toleratis, Deo ſatisfacimus pro pœnà debità peccatis.

CAPUT VI.

Compendium Doctrinæ Catechiſmi Romani circà Sacramentum Pœnitentiæ.

1 UTiliſſimum foret hìc exponere omnem Catechiſmi doctrinam de Sacramento Pœniteniiæ ex p. 2. c. 5. ſed id non patitur exigua moles operis. Ergo colligam compendio, quæ magis neceſſaria videbuntur, obſecrans, & obteſtans præparantem ſe ad excipiendas confeſſiones, ut ipſum in fonte legat, & ſæpiùs, Catechiſmum. Si in miniſterio domus OEconomico filius obediens habet frequentiſſimè præ oculis regulas, quibus ipſum dirigere ſtudet Materfamilias in exercitio talis miniſterii, quantò magis in adminiſtratione hujus Sacramenti, debet eniti filius Eccleſiæ Romanæ, ut Matris ſuæ directæ à Spiritn Sancto monita relegat, & opere compleat?

2 Igitur n. 1. innuitur obligatio Parochi ad

ad explicandam vim hujus Sacramenti, talis, ac tanta, cui complendæ nulla diligentia *ſatis videri poſſit*. Quia enim ſecunda eſt poſt naufragium tabula, fidelis quiſque debet eniti precibus, & opere, ut nunquam perdat innocentiam baptiſmalem; ſed ſi ex fragilitate ceciderit, inſtruendus eſt non differri debere hoc Sacramentum, quo bonus Paſtor ligat vulnera ſuarum ovium, eiſque medetur.

3 A n. 2. ad 8. datis variis acceptionibus hujus nominis *Pœnitentia*, eam, de qua hic ſermo eſt, dicit eſſe dolorem, qno *unius Dei causà*, intimo animi affectu dolemus admiſſi ſceleris, vel etiam ſignum aliquod externum damus hujus doloris; & quidem dolor intimus animi ſpectat ad virtutem Pœnitentiæ, qui conjunctus ſignis externis à Chriſto determinatis, ſpectat ad Sacramentum Pœnitentiæ, nàm ſi tantùm Pœnitentia ſit externa, parùm prodeſt. Intima igitur, quæ virtus eſt, conſideranda primum cſt, quia præſupponitur ad rationem Sacramenti. Per hanc igitur *ad Deum nos ex animo convertimus*, cum odio peccati, propoſito emendæ, & ſatisfaciendi, non ſine ſpe veniæ conſequendæ, ad quæ ſequitur dolor, & triſtitia, & per hunc dolorem multi ex Sanctis Patribus deſcripſerunt Pœnitentiam. Quia, ut dictum eſt, importat converſionem ad Deum, & ſupponit fidem.

4 A n. 8. ad 11. Pænitentia hæc interior, proponit, & curat ſatisfacere Deo, ex affectu juſti-

juſtitiæ, non quidem rigoroſæ, ſed quæ poteſt intercedere inter Filium, & Patrem, inter Servum, & Dominum, proceditque per eos gradus, & actus, qui ex Tridentino dicti ſunt cap. 5. Catechiſmus adducit ſex principaliores cum S. Thomà 3. p. q. 85. a. 5. Primus eſt gratia Dei: ſecundus eſt actus fidei: tertius motus timoris ſervilis: quartus eſt motus ſpei: qnintus motus charitatis: ſextus motus timoris filialis, quo nos voluntariè ſubjicimus Deo, & ejus gratiæ. Properteà virtns hæc à Catechiſmo vocatur *divina*, *& cæleſtis*.

4 A n. 11. ad 18. Oſtenditur externam Pœnitentiam eſſe Sacramentnm reiterabile, cujus materià *nihil populo fideli notius eſſe debet*; ſed & formæ explicationem non eſſe prætermittendam à Parochis, quod *ejus cognitio excitet fidelium animos ad percipiendam ſummà cum religione hujus Sacramenti gratiam*. Ait preces addi ab Eccleſià, *ut removeantur ea, quæ poſſem impedire vim, & efficaciam hujus Sacramenti, culpà illius, cui adminiſtratur*. Et cum verba formæ importent abſolutionem peccatorum, Deo gratiæ ſunt agendæ, quod ubi Sacerdos antiquus ſolùm declarabat mundatam lepram corporis, Evangelicus Sacerdos efficit mundationem lepræ animæ, tanquam Miniſter operans in virtute Dei cauſæ principalis.

6 A n. 18. ad 22. Primò declarat, qno ritu Pœnitens debeat accedere ad hoc Sacramentum,

tum, magnâ, ſcilicèt, cum humilitate, reſpiciens in Confeſſario perſonam Chriſti, & ſe dignum omni ſupplicio. Secundò ait, quod *nihil tàm proderit fidelibus, nihilque majorem illis alacritatem Pœnitentiæ ſuſcipiendæ afferet*, quam ſi Parochi explicent illius utilitatem. Vide hos effectus à Tridentino traditos cap. 2. à n. 3. Primus effectus, eſt remiſſio peccati, & reconciliatio cum Deo, adeò certa, & infallibilis, ubi Pœnitentia eſt vera, & habet omnia requiſita, ſive ex naturâ rei, quando eſt virtus tantùm, ſive ex inſtitutione Chriſti, quando inſuper eſt Sacramentum, adeò, inquam, eſt verta, & infallibilis in prædicto ſuo effectu, ut remittat omne peccatum, eſto graviſſimum, quia nullum eſt, quod abſolutè ſit irremiſſibile; & nullum è contra eſt, quod ſine illa poſſit remitti quantumcumque leviſſimum; ipſa enim & peccata venialia indigent aliquâ Pœnitentiâ, ſi non ut eſt Sacramentum, tamen, ut Pœnitentia eſt virtus.

7 Num. 22. & 23 oſtendit, quod Parochi debent ſigillatim diſſerere de partibus Sacramenti Pœnitentiæ jàm propoſitis c. 5. n. 13. *ex quibus veræ, & ſalutaris Pœnitentiæ ratio à fidelibus percipi queat*; & proponit rationes, quibus Parochus uti poteſt ad oſtendendum populo, cur illę dicãtur partes, & cur ſint tres.

8 A nu. 24. ad 37. Explicat primam partem Pœnitentiæ, ſcilicèt, Contritionem, aſſeritque primò *diligentèr* explicandam eſſe po-

pulo, ut illam, ſicuti *debet*, poſſit elicere in omni inſtanti, quo Deum offendit, vel quo recordatur ſe Deum offendiſſe. Primum tradit definitionem Contritionis (quam hìc non repeto, utpotè pluriès inſinuatam in præcedentibus) & varia nomina, quibus eam nominat Scriptura, & Patres. Oſtendit ſecundò in contritione de offensà Dei dolendum eſſe ſuper omnia, & appretiativè, & intenſivè: *ſit non ſolùm maxima, ſed vehementiſſima*: ſic enim erit omni ex parte perfecta, quanquam ſi non poſſimus pertingere ad hanc intenſionem, adhùc erit *vera, & efficax contritio*, ſi appretiativè dolor ſit ſuper omnia. Sed optanda, & commendanda eſt omnis intenſio poſſibilis, dicente Auguſtino: *Non ſunt in te, Chriſtianæ pietatis viſcera, ſi luges corpus, à quo receſſit anima: animam verò, à quà receſſit Deus, non luges*: Optandum igitur, & commendandum fidelibus, quod tàm intensè doleant, ut ex intenſo dolore prorumpant etiam in lachrymas, licèt eodem tempore Parochus debeat docere, quod non eſt abſolutè neceſſaria hæc doloris intenſio. Inſuper *maximè hortandi, & monendi ſunt fideles*, ut de ſingulis mortalibus *proprium* habeant dolorem; ſed non *deſperent*, ſi quandoque non dolentes particularltèr de ſingulis, tantummodò videant ſe dolere in univerſali de omnibus: hoc enim ſufficit. Tertiò colligit, quæ *ad contritionem ſunt maximè neceſſaria*; nam de his vult à Parocho *accura-*

tè

tè doceri populum, ut ſciat, quomodo eam poſſit acquirere, & quantùm diſtet ab ejus perfectione. Porrò *natura ipſa*, *&* *ratio oſtendunt* ad veram contritionem requiri odium peccati, propoſitum confitendi, ac ſatisfaciendi; maximè ſi læſit juſtitiam commutativam, ſatisfaciendo Deo, & proximo per reſtitutionem; quià *non remittitur peccatum*, *niſi reſtituatur ablatum*; debet etiàm, qui conteritur, ſuſcipere *certam*, *& ſtabilem cognitionem vitæ emendandæ*; ut proponat in totâ vitâ ſuâ nunquam ampliùs Deum offendere. Addit, quòd *ad contritionem maximè pertinet* condonare injurias. Circa utilitatem contritionis (quò fideles labor nt dirigere omnem ſuam vitam, & actiones, ad conſequendam contritionem perfectam) Parochi docebunt, pleraque alia pietatis opera, ut eleemoſinam, orationem, jejunium, poſſe, ob noſtram culpam, aliquandò reprobari à Deo, ſed non ita contritionem, quæ imò ſi ſit charitate perfecta, ſtatim reconciliat Deo; quarè, ut fideles excitentur ad hanc, Parochus monebit, ut *frequenter* examinent conſcientiam; ubi peccatum in eâ notabunt, ſtatim ſe accuſent, ſupplices expoſcant veniam, tempus confitendi, ac ſatisfaciendi, & gratiam non ampliùs labendi; curabit deniquè excitare in ſubditis maximum odium adversùs peccata, oſtendendo quanta ſint bona (maximè æterna) quibus nos privat, & quanta ma-

la (maximè æterna) quibus nos addicit.

9 A num.37. ad 55. agit de ſecundâ parte materiali, quæ eſt *oris confeſſio*. Ut Parochi moveantur ad eam diligenter populo explicandam, proponit hanc rationem, quia *omnibus ferè piis perſuaſum eſt, quidquid hoc tempore ſanctitatis, pietatis, & religionis in Eccleſia, Dei beneficio, ſervatum eſt, id magnâ ex parte Confeſſioni tribuendum eſſe*. Tres utilitates notat: Prima, quod confeſſio cum abſolutione delet peccata vi clavium, eſto dolor non ſit *tam vehemens, acer, & incenſus*, qualis requiritur cum ſolâ contritione perfecta, abſque confeſſione: ſecunda, quòd etiam ſine ordine ad Sacramentum, pro mutandâ vitâ, multum prodeſt ſuum internum aperire fideli amico, qui juvet conſilio, & operâ, ut multò meliùs ſit aperire conſcientiam Vicario Chriſti, obligato ſeveriſſimè ad ſigillum, & cui, ut rectè conſulat, idem Chriſtus aſſiſtit. Tertia, quòd verecundia confitendi ſecretiora cordis, coercet nos, nè proponamus occulta, & nefanda ſcelera, quæ animo propoſita, tandèm exequeremur maniſeſtè.

10 Confeſſio ſacramentalis eſt accuſatio peccatorum à peccante facta eo fine, ut impetret veniam. Inſtituta fuit à Chriſto, ut facienda Sacerdoti, cui referenda ſunt peccata in ſpecie, numero, & circumſtantiis, *quæ pravitatem valdè augent, & minuunt*: exempli-

plificatur de furto, cujus quantitatem vult Catechiſmus explicandam eſſe, quanquam aggravet ſolùm: ſi ſpontè peccatum grave omittatur, ſacrilega, & invalida eſt confeſſio; ſi ex oblivione, pœnitens habebit onus dicendi omiſſa, cùm venerint in mentem, quia confeſſio eſt valida, niſi *nimis diſſolutè, & remiſsè* fecerimus examen, nam *oportebit iterare Confeſſionem*. Ad illam obligamur ex præcepto ſemel in anno, cùm ſumus in periculo mortis; cùm timor eſt fundatus, quòd niſi confiteamur, obliviſcemur peccati. Nec prætermitti debet, quandò volumus adminiſtrare, aut recipere Sacramenta (ex præcepto ſolùm obligat, quandò volumus conficere, aut recipere Euchariſtiam, nihilominùs prætermittenda non eſt in aliis ſacramentis, quià dubitare multùm poſſumus, an volentes juſtificari, ut debemus, habeamus contritionem adeò perfectam, quæ nos actu juſtificet; quarè convenit confiteri; ſi quis non confiteatur ante ſuſceptionem ſacramenti, convenit, ut in confeſſione primâ ſe accuſet, quòd ſuſceperit Sacramentum cum ſolâ contritione, quam ignorat, utrū fuerit perfecta.) Ad perfectionem confeſſionis requiritur, ut ſit prudens, ac verecunda, ſcilicet, expediens paucis, & modeſtis verbis, rationem peccati, in ſecreto, ore proprio, & quàm citò quis peccavit.

11 A num. 55. ad 63. Miniſter Sacramenti Pœnitentiæ debet eſſe proprius Sacerdos, ſci-

licet, qui habeat juriſdictionem ordinariam, vel delegatam. In articulo mortis quilibet Sacerdos ab Eccleſiâ habet juriſdictionem, ſi deſit proprius, ſuper omnes excommunicationes, & peccata. Judicis, & Medici officium Confeſſarius gerit; propterea eum quiſque *ſibi Sacerdotem deligat, quem vitæ integritas, doctrina, prudens judicium commendet, qui & quantum in officio, cui præeſt, ponderis, & momenti ſit, & quæ cuique ſceleri pœna conveniat; & qui vel ſolvendi, vel ligandi ſint, optimè noverit*: Meminerit ſe teneri ſtrictiſſimè ad ſigillum: obſervet, ſi Pœnitens habeat veram contritionem. Inducat, ut de illâ gratias agat Deo, à quo petat gratiam exequendi propoſita: inducat, ut *quotidiè* meditetur aliquid de paſſione Chriſti, quem curet imitari, & amare: peccamus enim, quia non meditamur cœleſtia: quem non videt verè contritum, excitet ad contritionem, ut ita excitatus illam petat à Deo: reprimat ſuperbos, qui cauſam ſui peccati refundunt in proximum: Hi adaugent peccata, dum vel deſpiciunt, vel ignorant: quandò, ſi ſunt injuriati, deberent pro malo non malum, ſed bonum reddere: addat animos iis, qui erubeſcunt fateri peccata: objurget eos, qui raró confitentes, accedunt ſine examine, & dolore. *Hujuſmodi prorſus imparatos dimittat humaniſſimis verbis*; ut revertantur poſt examen, & dolorem: ſi videt procedere id, non ex malitiâ, ſed inca-

capa-

capacitate, timetque, nè redeant, audiat illos, inducat, ut ſe accuſent de negligentiâ, promittantque majorem diligentiam in poſterùm, & magnà cautione advertens abſolvat, ſi viderit cum ſuo auxilio habuiſſe ſubſtantialia Confeſſionis; at ſi adhùc deficiant, dimittat, ut *blandiſſimè poterit* tractatum: quia multi erubeſcunt dicere peccata in juventute commiſſa, & ex ignorantia, aut oblivione omiſſa, eò quòd nunc vivunt in opinione pietatis, Parochus *& publicè, & privatim* doceat, poſſe hominem facillimè labi memoriâ; nec tanti faciendam famam, ut præjudicetur veritati per confeſſiones ſacrilegas in futurum.

12 A num.63. ad finem agitur de ſatisfactione. Oſtenditur nomine iſto intelligi primò pretium pro nobis à Chriſto in Cruce ſolutum: ſecundò pœnitentias canonicas ab Eccleſià impoſitas, quæ hodiè dicuntur in Sancto Offitio pœnitentiæ ſalutares: tertiò pœnitentias, quas unuſquiſque per ſe aſſumit, ex voluntate ſatisfaciendi Deo: quartò, quas Confeſſarius imponit pœnitentibus; & ad ſolutionem pœnæ temporalis debitæ peccatis confeſſis operantur ex opere operato. Dogmata ſtabilita priùs à Tridentino circà ſatiſfactionem vide in textu. Nota ex num.74., quod opus ut ſit ſatisfactorium, debet procedere à juſto, & Dei amico; eſtque triplex, oratio, jejunium, eleemoſina, ſuper quibus vide dicta *in Inſtruct. Cleri* c.37. n.27. Licèt

unus poſſit ſatisfacere pro alio juxta articulum Symboli, *Communionem Sanctorum*; tamen, quia pœnitentiæ per Confeſſarios impoſitæ debent etiam eſſe medicinales, & unus nequit accipere medicinam pro alio, propterea, niſi aliud explicet Confeſſarius, Pœnitentes per ſe debent explere impoſitas. In iis injungendis nihil ſtatuat ſuo arbitratu, ſed omnia dirigat juſtitia, prudentià, & pietate. Interdum, ut peccati gravitas ponderetur, ſignificet, quas pœnitentias injungebant Canones antiqui pro tali delicto (id exigit, ut Parochus habeat maximè illorum notitiam, & videat, an unquam eos legerit) Catechiſmus ait, quòd maximè convenit Confeſſarium imponere, ut certis diebus vacet orationi, pro aliis precetur, præſertim pro animabus Purgatorii. Hortabitur etiam, ut per ſe frequentet opera ſatisfactoria, nec iis tantùm ſint contenti, quæ ſibi imponuntur. Si aliquandò publica pœnitentia ſit imponenda pro peccato publico, eamque refugiat Pœnitens, non illum facilè audiat, ſed perſuadeat alacriter ſuſcipere, quæ futura ſunt ſalutaria, & ſibi, & aliis. Concludit, quòd hæc de Sacramento Pœnitentiæ, & ſingulis ejus partibus, ità Parochus docere debebit populum, *ut non ſolùm ea perfectè intelligat; ſed etiam, juvante Domino, re ipsâ, piè, & religiosè præſtare in animum inducat.*

CA-

CAPUT VII.

Doctrina Ritualis Romani circà Sacramentum Pœnitentiæ, & Notæ ad illam.

1 PRæparans ſe ad audiendas confeſſiones non poterit meliùs comparare ſibi morum integritatem, & ſcientiam neceſſariam pro hujuſmodi officio Judicis, Medici, ac Doctoris, quàm apprimè callendo Ritualis doctrinam circà hoc Sacramentum. Filius ex obedientia matris maximè acquirit morum integritatem, & ex lumine Eccleſiæ acquirit ſcientiam. Hæc duo exercet, qui præparat ſe ad legendum, & exequendum Rituale Romanum, cujus uſum in omni ſacramento, verbis hiſce commendat Summus Pontifex: *Hortamur in Domino Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, & dilectos filios eorum Vicarios, necnon Abbates, Parochos univerſos, ubique locorum exiſtentes, & alios, ad quos ſpectat, ut in poſterum, tanquam Eccleſiæ Romanæ filii, ejuſdem Eccleſiæ omnium Matris, & Magiſtræ authoritate conſtituto Rituali in ſacris functionibus utantur, & in re tanti momenti, quæ Catholica Eccleſia, & ab eâ probatus uſus antiquitatis ſtatuit, inviolatè obſervent.* Sint igitur præ manibus Caſuiſtę, ſed prę omnibus Rituale ita differens.

In-

Inſtructio de Sacramento Pœnitentiæ.

2 *Sanctum Pœnitentiæ Sacramentum, ad eos, qui poſt baptiſmum lapſi ſunt, in gratiam Dei reſtituendos, à Chriſto Domino inſtitutum, eò diligentiùs adminiſtrandum eſt, quò plura requiruntur ad illud rectè, dignèque tractandum, ac ſuſcipiendum.*

3 Hìc aſſignantur duę cauſæ hujus Sacramenti, finalis, & efficiens: finalis, dùm dicitur, *in gratiam Dei reſtituendos*: efficiens, dùm dicitur, *à Chriſto Domino inſtitutum*. Pręparanti ſe, non eſt neceſſarium ſcire, quid ſacramentis contulerit Chriſtus, ut Deus; quid, ut homo; ſed quia poteſt multum prodeſſe, vide S.Th.3.p. q 64. a.3. & 4.

4 *Cùm autem ad illud conſtituendum tria concurrant, materia, forma, & Miniſter: illius quidem remota materia ſunt peccata: proxima verò ſunt actus Pœnitentis, nempè, Contritio, Confeſſio, & Satisfactio: Forma autem illa Abſolutionis verba:* Ego te abſolvo &c. *Miniſter denique eſt Sacerdos habens poteſtatem abſolvendi vel ordinariam, vel delegatam.* Indicantur aliæ tres cauſæ, materialis, formalis, & inſtrumentalis, de quibus dicitur in ſubſequentibus.

5. *Sed ſi periculum mortis immineat, approbatuſque deſit Confeſſarius, quilibet Sacerdos poteſt à quibuſcunque cenſuris, & pecca-*

catis abſolvere. Quia hoc tangit quemlibet Sacerdotem, dictum eſt *in Inſtructione Cleri* cap.35.

6 *In ejus Miniſtro requiritur etiam bonitas vitæ, ſcientia, & prudentia cum ſigillo ſecretæ confeſſionis ſub exacto, perpetuoque ſilentio. In primis meminerit Confeſſarius, ſe Judicis pariter, & Medici perſonam ſuſtinere, ac divinæ Juſtitiæ ſimul, & miſericordiæ Miniſtrum à Deo conſtitutum eſſe, ut tanquam arbiter inter Deum, & homines* (verba maximè conſideranda) *honori divino, & Animarum ſaluti*, non ſuis paſſionibus *conſulat*.

7 *Ut ergò rectè judicare queat, diſcernens inter lepram, & lepram*, hoc eſt, diſtinguens ſpeciem, & nnmerum peccatorum, *& tanquam peritus Medicus Animarum morbos prudenter curare, & apta cuique remedia applicare ſciat*, non qualemcumque, *ſed quantam poteſt maximam ad id ſcientiam, atque prudentiam, tum aſſiduis ad Deum precibus, tum ex probatis Auctoribus, præſertim è Catechiſmo Romano, & prudenti conſilio Peritorum ſtudeat ſibi comparare*. De ſcientiâ dicetur c.12. nu.11. ubi etiam tangentur tria media hìc indicata ad illam conſequendam, oratio, ſtudium, & conſilium Peritorum.

8. *Sciat caſus, & Cenſuras Sedi Apoſtolicæ, & Ordinario ſuo reſervatas, & ſuæ, cujuſque Eccleſiæ Conſtitutiones, eaſque dili-*

gen-

genter obſervet. De Cenſuris, & Caſibus reſervatis dicetur cap. 18. 19. 20. Reſtat notanda particula, *diligenter obſervet*: debent enim obſervari diligenter.

9 *Deniquè hujus ſacramenti doctrinam omnem rectè*, non ſecundùm opiniones quorundam relaxativas, *noſſe ſtudebit*, *& alia ad ejus rectam adminiſtrationem neceſſaria. Atque in hoc miniſterio ità procedat, ut infrà præſcribitur.*

Ordo miniſtrandi Sacramentum Pœnitentiæ.

10 *Sacerdos ad audiendam confeſſionem vocatus, promptum, facilemque ſe præbeat*, non aſperum; peccabitque graviter, ſi reſpuat audire Pœnitentem, quandò hìc obligatur ad confeſſionem: Parochus peccabit contrà juſtitiam: Alius Sacerdos contrà charitatem, ſi potens audire ſine gravi incommodo, in tali caſu dimittat inauditum: *Ac priuſquàm ad audiendum accedat, ſi tempus ſuppetat, ad hoc miniſterium rectè, ſanctèque obeundum, divinum auxilium piis precibus implorabit*. Nunquam poteſt deeſſe tempus eliciendi jaculatoriam ferventem, ut nobis adſiſtat. Precatiuncula longior extat inter monita S. Caroli c. 11. n. 11.

11 *In Eccleſiâ, non autem in privatis ædibus confeſſiones audiat, niſi ex cauſâ ratio-*

tionabili, quæ cùm inciderit, ſtudeat tamen id decenti, ac patenti loco præſtare. Cauſa rationabilis audiendi confeſſiones in privatis ædibus exprimitur in litteris patentibus Em. Vicarii, quas lege, vel privilegium Cardinalium, Oratorum Regum, ſimiliumque Virorum, quod ubi conſtet, poterunt audiri.

12 *Habeat in Eccleſiâ Sedem confeſſionalem, in quâ ſacras confeſſiones excipiat; quæ ſedes patenti, conſpicuo, & apto loco Eccleſię poſita, crate perforatâ inter Pœnitentem, & Sacerdotem ſit inſtructa.*

13 *Superpelliceo, & ſtolâ violacei coloris utatur, prout tempus, vel locorum feret conſuetudo.*

14 *Pœnitens, ſi opus fuerit, admoneatur, ut, quâ decet, humilitate mentis, & habitus, accedat, & flexis genibus, ſigno Crucis ſe muniat.* In hoc renovatur actus fidei de principalioribus Myſteriis.

15 Hìc Rituale præcipit duo opera ſatisfactoria, jejunium in illis verbis *humilitate habitus, & flexis genibus.* Aliquod ex his etiam ſæpè innuit S.Carolus. Nec tamen exigunt ante ſacramentum adimpletionem pœnitentiæ impoſitæ à Confeſſore. Imò Alexander VIII. prop.16. 17. & 18. damnat, qui omninò id exigebant. Si quęratur ergò ante ſacramentum, quod fiat opus in ſatisfactionem à Confeſſore impoſitam, negamus id requiri;

ſed

ſed ſi requiratur in genere aliquod opus ex ſatisfactoriis, pertinens vel ad jejunium, eleemoſinam, vel orationem, quod voluntariè aſſumat pœnitens, certè dolor requiſitus, utpotè afflictivus, & quæ conveniunt Pænitenti, humilitas habitus, genuflexum &c. veniunt ſub genere operis ſatisfactorii.

15 *Mox Confeſſarius inquirat de illius ſtatu (niſi aliter notus fuerit) & quam pridem ſit confeſſus, & an impoſitam pœnitentiam impleverit; nùm ritè, atque integrè aliàs confeſſus fuerit, nùm conſcientiam ſuam, priùs, ut debet, diligenter diſcuſſerit.*

16 *Quod ſi Pœnitens aliquâ cenſurâ, vel caſu reſervato ſit ligatus, à quo ipſe non poſſit abſolvere, non abſolvat, niſi priùs obtenta facultate à Superiore.*

17 *Si verò Confeſſarius pro perſonarum qualitate cognoverit Pœnitentem ignorare Chriſtianæ Fidei rudimenta, ſi tempus ſuppetat, eum breviter inſtruat de articulis fidei, & aliis ad ſalutem cognitu neceſſariis, & ignorantiam ejus corripiat; illumque admoneat, ut ea poſtmodùm diligentiùs addiſcat.* Tria Rituale præcipit Confeſſori: primò, docere ignorantem: ſecundò, corripere ignorantiam: tertiò præcipere diligentiam addiſcendi inpoſterum. Fuſiùs de his S. Carolus cap. 11. num. 19. & ſeqq. vide ibi: Diſtingue interim articulos neceſſarios neceſſitate medii, & neceſſitate præcepti. Qui primos ignorat,

nul-

nullatenùs poteſt abſolvi: imò ſi aliàs confeſſus fuit cum ignorantia illorum, etiam invincibili, fuit invalidè abſolutus: & ut validè poſſit abſolvi, debet priùs inſtrui, & inſtructus debet ſe accuſare, tùm de numero vicium, in quibus omiſit elicere hos actus fidei, tùm de numero vicium, quibus neglexit diſcere (ſaltem *circumcircà*.) Inſuper tenetur repetere confeſſiones invalidas. Si accedat in Paſchate, nec poſſit Confeſſor inſtruere, non tamen abſolvat, ſed differat abſolutionem, utens facultate ſibi data per caput: *Omnis utriuſque*: Si Pœnitens ignorat ſecundòs ex ignorantià vincibili, procedatur juxtà monita S.Caroli, dummodò qui peccavit in addiſcendo, ſe accuſet de vicibus, quibus obligàtus addiſcere neglexit, & de omiſſione recitationis Symboli, quotiès ad illam tenebatur. Hoc eſt, corripere ignorantiam, monere, quod de illà ſe accuſet; Ut in poſterùm ſit diligentior, præcipièt adire Parochum, & Doctrinam Chriſtianam diebus Dominicis. Ulteriùs Rituale præcipit inſtruere *de aliis ad ſalutem cognitu neceſſariis*; ut ſunt Dominica Oratio, Præcepta Decalogi, & Eccleſiæ, univerſaliter pro omnibus: Neceſſaria pro ſuſcipiendo ritè Sacramento Pœnitentiæ: Si debet communicare,neceſſaria ad ſuſcipiendam Euchariſtiam; & ſic de reliquis.

18 *Tùm Pœnitens confeſſionem generalem latinâ, vel vulgari linguâ dicat, ſcilicet,*

Con-

Confiteor &c. *vel ſaltem utatur his verbis :* Confiteor Deo Omnipotenti, & tibi Pater: *Peccata ſua exindè confiteatur, adjuvante, quotieſcunque opus fuerit, Sacerdote, qui pœnitentem non reprehendat, niſi finitâ confeſſione; neque interpellabit, niſi opus fuerit aliquid meliùs intelligere: proindè fiduciam ei præbeat, & humaniter ſuggerat, ut omnia peccata ſua rìtè, & integrè confiteatur, remotâ ſtultâ illâ quorundam verecundiâ, quâ præpediti, ſuadente Diabolo, peccata ſua confiteri non audent.*

19 *Si Pœnitens numerum, & ſpeciem, & circumſtantias peccatorum explicatu neceſſarias non expreſſerit, eum Sacerdos prudenter interroget.* Hæc eſt cauſa interpellandi Pœnitentem, ut perfectè intelligat rationem peccati. Examinatores Urbis maximè inſiſtunt, ut approbandus curet ſervare hanc ordinationem: quarè ſæpiùs intrà ſe videat ſpecies, & circumſtantias, conſtitutuſque in examine, ſemper attendat, ut petat illa ſimùl cum numero.

20 *Sed caveat, nè curioſis, aut inutilibus quæſtionibus, quemquam detineat, præſertim juniores utriuſque ſexus, vel alios de eo, quod ignorant, imprudenter interrogans, nè ſcandalum patiantur, indèque peccare diſcant;* quod utinam non ſæpè contingat.

21 *Demùm, auditâ confeſſione, perpendens peccatorum, quæ ille admiſit, magni-*

tudi-

tudinem, ac multitudinem, pro eorum gravitate, ac Pœnitentis conditione, opportunas correptiones, ac monitiones, prout opus eſſe viderit, paternâ charitate adhibebit, & ad dolorem, & contritionem efficacibus verbis adducere conabitur, atque ad vitam emendandam, ac meliùs inſtituendam, inducet, remediaque peccatorum tradet. Confeſſarius igitùr primò monebit pœnitentem juxta gravitatem criminum, ac neceſſitatem Pœnitentis: ſecundò monebit inductus *charitate paternâ*: videat quid importet charitas Patris: tertiò inducet ad dolorem. Debuit acceſſiſſe dolens, ſed augendus eſt, quantum fieri poteſt, dolor: quartò ad mutandam vitam: quintò dabit remedia, quibus non relabatur.

22 *Poſtremò ſalutarem, & convenientem ſatisfactionem, quantùm ſpiritus, & prudentia ſuggeſſerit, injungat, habitâ ratione ſtatus, conditionis, ſexus, & ætatis: item diſpoſitionis pœnitentium. Videatque, nè pro peccatis gravibus leviſſimas pœnitentias imponat, nè, ſi fortè peccatis conniveat, alienorum peccatorum particeps efficiatur. Id verò ante oculos habeat, ut ſatisfactio non ſit tantùm ad novæ vitæ remedium, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum peccatorum caſtigationem.* In imponendâ pœnitentiâ hæc omnia ſunt habenda præ oculis.

23 *Quarè curet, quantùm fieri poteſt, ut contrarias peccatis pœnitentias injungat, ve-*

luti avaris eleemoſinas, libidinoſis jejunia, vel alias carnis afflictiones ſuperbis humilitatis officia, deſidioſis devotionis ſtudia. Rariùs autem, vel ſeriùs confitentibus, vel in peccata facilè recidentibus, utiliſſimum erit conſulere, ut ſæpè, putà, ſemel in menſe, vel certis diebus ſolemnibus confiteantur, & ſi expediat, communicent. Non præcipienda, niſi aliter judicetur ex circumſtantiis, ſed conſulenda eſt frequentior confeſſio, ac communio. Medicus non aliud remedium conſulit prudentiùs, quàm quod à Deo inſtitutum eſt contrà morbum. Duo Sacramenta ſunt inſtituta ad nos præſervandum à peccatis futuris, Pœnitentia, & Euchariſtia: quarè conſulenda ſunt, ſed duplici generi perſonarum *rariùs confitentibus, vel in peccata facilè recidentibus*; ex infirmitate, non malitià, vel habitu, aut quia perſeverant in occaſione proximà, vel ſe exponunt periculo proximo labendi: Pœnitentiæ ſacramentum eſt inſtitutum, ut ſubveniat infirmitati humanæ: cœteris ſubveniendum eſt, hoc ſacramento, & aliis remediis.

24 *Pœnitentias pecuniarias ſibi ipſis Confeſſarii non applicent; neque à Pœnitentibus quicquam, tanquam miniſterii ſui præmium petant, vel accipiant.* Ptoindè non ſibi petat eleemoſinam pro Miſſis; & graviùs peccaret, qui eas imponeret pauperibus vix habentibus, undè vivant; neque poſt annos poſſunt adimplere.

25 *Pro*

25 *Pro peccatis occultis, quantumvis gravibus, manifeſtam pœnitentiam non imponat*: quare nec uxori, nec filiofamilias imponentur jejunia, vel pœnitentiæ ſimiles, ex quibus oriri poſſit ſuſpicio peccatorum gravium.

26 *Videat autem diligenter* (non ſuperficialiter) *Sacerdos, quandò, & quibus conferenda, vel neganda, vel differenda ſit abſolutio: nè abſolvat eos, qui talis beneficii ſunt incapaces; quales ſunt, qui nulla dant ſigna doloris* (Reflectat hìc Confeſſarius ad 60. propoſ. ab Innocentio XI. damnatam) *qui odia, & inimicitias deponere, aut aliena, ſi poſſunt, reſtituere, aut proximam peccandi occaſionem deſerere, aut alio modo peccata derelinquere, & vitam in meliùs emendare nolunt: aut qui publicum ſcandalum dederunt; niſi publicè ſatisfaciant, & ſcandalum tollant: neque etiam eos abſolvat, quorum peccata ſunt Superiori reſervata.* Hæc ſunt clariora, quàm indigeant explicari.

27 *Si verò quis confiteatur in periculo mortis conſtitutus, abſolvendus eſt ab omnibus cenſuris, & peccatis* (*ceſſat enim tunc omnis reſervatio*) *ſed prius, ſi poteſt, cui debet, ſatisfaciat; ac ſi periculum evaſerit, & aliquâ ratione Superiori, à quo aliàs eſſet abſolvendus, ſe ſiſtere teneatur, cùm primùm poterit, coram eo ſe ſiſtat, quidquid debet præſtiturus.* Fuſiùs *in Inſtruct. Cleri* c.37. vide, quomodò in tali periculo debeat ſe gerere Sacerdos.

28 *Quod ſi inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox, & loquela ægrum deficiat, nutibus, & ſignis conetur, quoad ejus fieri poterit, peccata pœnitentis cognoſcere, quibus utcunque vel in genere, vel in ſpecie cognitis, vel etiamſi confitendi deſiderium ſive per ſe, ſive per alios oſtenderit, abſolvendus eſt.* Fuſiùs & de his, ubi ſupra.

29 *Meminerit porrò Sacerdos, ægris non eſſe injungendam gravem, aut laborioſam pœnitentiam, ſed indicendam tantùm illam, quã ſi convaluerint, opportuno tempore peragant. Interim juxtà gravitatem morbi, aliquà oratione, aut levi ſatisfactione impoſitâ, & acceptatâ abſolvantur, prout opus fuerit.*

30 Ponit ſucceſſivè formam abſolutionis cum precibus adjunctis ab Eccleſiâ. Hæc non adduco: nam quilibet eas memoriter debet excipere. Curandumque, nè in abſolvendo voces elidantur in gutture: ſi id contingeret de verbis eſſentialibus, ita quòd mutaretur omninò ſignificatio, ſacramentum remaneret invalidum: ſi elidantur cæteræ, perficitur ſacramentum, ſed Confeſſor reus eſt irreverentiæ in divinà, & ſcandali Pœnitentium. In Italiæ Urbe celebri laborabat hoc vitio Vir aliàs magni nominis, & pietatis; delatiſque Pœnitentium querelis ad Epiſcopum, hic non ſtatim credens denunciationi, voluit apud illum confiteri; & ex pravo habitu defecit etiam in abſolvendo Epiſcopum, qui confeſſione finitâ,

im-

immediatè abſtulit omnẽ juriſdictionem Confeſſori. Proferantur lentè, graviter, diſtinctè, tanquam ab habente auctoritatem, ſed paternam, itaùt appareat & zelus ingens animarum, & reverentia maxima divinorum.

31 Subſequenter inſeritur forma abſolvendi ab excommunicatione: Si Superior præſcribat modum particularem abſolvendi, erit ſervandus: at ſi dicatur *in formâ Eccleſiæ conſuetâ abſolvat*; Pœnitens ante omnia, ſi poteſt, ſatisfaciat Superiori, ex cujus læſione fuit excommunicatus, vel det fidejuſſorem de ſatiſfaciendo, in hujus defectu juret ſe ſatisfacturum. Si delictum ſit ex gravioribus, juret *de ſtando mandatis Eccleſiæ* imponendis ob delictum. Si abſolvendus eſt *in foro conſcientiæ* tantùm, Confeſſor utatur formulà illà, quæ prǫponitur abſolutioni peccatorum, *Dominus Noſter &c. Abſolvo te ab omni vinculo excommunicationis &c.* Si *in foro fori*, ſemper abſolvatur cum Rituali præ manibus, ex quo legat primùm ritus obſervandos, & deindè obſervet exactè.

CAPUT VIII.

Decretum Concilii Lateranenſis ſub Innocentio Tertio de Confeſſione.

1 PRæparans ſe ad confeſſiones maximè debet habere notitiam hujus

Canonis, qui etiam nunc eſt in vigore; & ſic ſe habet.

2 *Omnis utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata confiteatur, fideliter, ſaltem ſemel in anno, proprio Sacerdoti, & injunctam ſibi pœnitentiam ſtudeat pro viribus adimplere, ſuſcipiens reverenter ad minùs in Paſchâ Eucharistiæ Sacramentum, niſi fortè de conſilio proprii Sacerdotis; ob aliquam rationabilem cauſam, ad tempus, ab ejus perceptione duxerit abſtinendum: Alioquin & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens Chriſtianâ careat ſepulturâ. Undè hoc ſalutarè ſtatutum frequenter in Eccleſiis publicetur, nè quiſquam ignorantiæ cæcitate, velamen excuſationis aſſumat. Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit juſtâ de causâ ſua confiteri peccata, licentiam priùs poſtulet, & obtineat à proprio Sacerdote, cùm aliter ipſe non poſſit ſolvere, & ligare.*

3 *Sacerdos autem diſcretus, & cautus, more periti Medici, ſuperinfundat vinum, & oleum vulneribus ſauciati, diligenter inquirens, & peccatoris circumſtantias, & peccati, per quas prudenter intelligat, quale illi conſilium debeat exhibere, & cujuſmodi remediũ adhibere, diverſis experimentis utendo ad ſanandum ægrotum.*

4 *Caveat autem omninò, nè verbo, vel ſigno, vel alio quovis modo prodat aliquatenùs pec-*

peccatorem; ſed ſi prudentiori conſilio indiguerit, illud, abſque ullâ expreſſione perſonæ, cautè requirat: quoniam qui peccatum in pœnitentiali judicio ſibi detectum præſumpſerit revelare, non ſolùm à ſacerdotali officio deponendum decernimus; verùm etiam ad agendam pœnitentiam perpetuam, in arctum Monaſterium detrudendum.

Notæ in prædictum Canonem.

5 *Cùm ad annos diſcretionis pervenerit.* Ordinariè eſt in ſeptimo anno, cùm incipit cognoſcere differentiam boni honeſti, quod ſectandum eſt, à bono utili, & delectabili; quam differentiam agnoſcens, amorem, quo incęperat amare ſe ipſum, tenetur ordinare in Deũ, ut finem ultimum, recognoſcendo, quòd ille eſt ſummum bonum, & amando ut talem; ad quos actus fidei, ſpei, & charitatis tenetur homo, cùm pervenit ad uſum rationis; ſi omittat, debet peccatum cum reliquis ſubjicere clavibus. Si quis ſuper hoc angatur ſcrupulis, videat Cajetanum 1.2. qu.89. a.6. cujus doctrina multùm profunda non facilè penetrabitur ab Ingeniis ordinariis; ideò Confeſſor, quos circà hoc ſcrupulos habebit, cõmunicet Thomiſtæ docto, ac prudenti, quietetque ſe juxtà ſenſum illius.

6 *Solus.* Innuitur confeſſio auricularis, de quà Trid. ſeſſ.14. c.5. propè fin. & Can.6.

7 *Fideliter*. Fidelitas ſpectat ad veracitatem: quare Alexander VII. optimè damnavit docentes, ſatisfieri præcepto Later. per confeſſionem voluntariè nullam: & peccat duplici peccato ità confitens, altero ſacrilegii contrà reverentiam ſacramenti: altero omiſſionis præcepti Eccleſiæ.

8 *Proprio Sacerdoti*. Qui habeat juriſdictionem, etiam Regularem.

9 *Injunctam ſibi pœnitentiam ſtudeat adimplere*, quia tenetur ad illam ſub mortali ex genere ſuo.

10 *Niſi de conſilio Sacerdotis, ob rationabilem cauſam &c.* Solam communionem textus exprimit poſſe differri: meliori me ſubdens judicio, crederem, & confeſſionem ob dictum motivum, v. g. Pœnitens nondum dimiſit occaſionem proximam, & ſæpè ſollicitat abſolutionem in Paſchate, quia dicit velle adimplere præceptum. Non cedat Confeſſor, ſi prudenter dubitat, nùm ſit dimiſſurus: producat adimplementũ præcepti juxtà prudentię leges.

11 *Si quis alieno Sacerdoti &c.* Ex juſtà causà tenetur Superior dare licentiam ſubdito, ut alteri confiteatur: ſubditus tenetur petere licentiam à Superiore, quò alteri conferat juriſdictionem, ſine quà invalidè abſolveret. Quæ ſit juſta cauſa, non explicat Canon Ad præcavenda ſacrilegiorum pericula, prudentes conſulunt, ut Superior ſit indulgentior; & dummodò ſit cauſa conveniens, propendat

in

in delegandâ juriſdictione alteri. Hoc ſpiritu ducitur Eccleſia: Clemens VIII. cognovit inter Regulares juſtiſſimam cauſam eſſe, verecundiam, quam poſſet habere unus, vel alter ſubditus, ſe aperiendi Superiori; ideò voluit, ut iſte non audiat confeſſionem, niſi ſe ſubjiciat ſpontè ſubditus. Trid. ſeſſ. 25. cap. 10. de Regul. etiam cognovit eſſe juſtas cauſas, ut Monialibus bis, vel ter in anno offerrentur Confeſſores extraordinaii.

12 *Sacerdos diſcretus &c.* Ex S. Thomâ ſuppl. q. 9. a. 4. diſcretio eſt idem, ac prudentia, ut omnia conſiderat in ſuo ordine, majora magis, minora minùs, cum relatione ad finem: Cautio eſt pars prudentiæ, quatenùs cavet vitare mala, quæ poſſent contingere ex operatione.

13 *Diverſis experimentis utendo &c.* Inter hæc debent habere principalem locum, adducta ex Rituali c. 7. & adducenda cap. 11. à num. 28.

14 *Caveat autem &c.* Hìc ponitur ſtriſſiiſſima obligatio ſigilli, & datur modus, quo Confeſſarius indigens conſilio doctiorum, & peritiorum, poſſit petere conſilium ſine violatione ſigilli.

CA-

CAPUT IX.

Conſtitutio Clementis X. pro parte, quæ tangit adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ.

1 DIverſis temporibus inſurrexerunt plurimæ difficultates circà decreta Tridentini ſuper privilegiis Regularium, in prædicando verbum Dei, & adminiſtrando Sacramentum Pœnitentiæ, quæ enodatæ fuerant auctoritate Apoſtolicà. Hujus oracula Clemens X. collegit in Conſtit. quæ incipit, *Superna magni*, edità de anno 1670. Cùm ad hoc opus non pertineant, quæ ibi ſtabiliuntur circà prędicationem, brevitatis gratià, iis omiſſis, tantùm hìc referam, quæ ſpectant ad Confeſſores; in hunc modum.

2 *Decernimus, & declaramus . . . Religioſos ab Epiſcopo ad confeſſiones ſæcularium in ſuâ Diœceſi audiendas approbatos, non poſſe in aliâ Diœceſi eas abſque Epiſcopi Diœceſani approbatione audire, quamvis pœnitentes ſubditi ſint ejus Epiſcopi, à quo ipſi Religioſi jam fuerant approbati. Et generaliter approbatos ab Epiſcopo ad perſonarum ſæcularium confeſſiones audiendas, nequaquam cenſeri approbatos ad audiendas confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum, ſed egere quoad hoc ſpeciali Epiſcopi approbatione; atque approbatos pro audien-*

diendis confeſſionibus Monialium unius Monaſterii, minimè poſſe audire confeſſiones Monialium alterius Monaſterii. Itidemque Confeſſores extraordinarios ſemel deputatos, atque approbatos ab Epiſcopo ad Monialium confeſſiones pro unâ vice audiendas, haud poſſe, expletâ deputatione, in vim approbationis hujuſmodi, illarum confeſſiones audire, ſed totiès ab Epiſcopo eſſe approbandos, quotiès caſus deputationis contigerit. Cęterùm in Monaſteriis, ac etiam Collegiis, ubi juxtà Regularia inſtituta vivitur, poſſe tam Prælatos Regulares, quàm Confeſſores Regulaeium eorundem Monaſteriorum, ſeù Collegiorum audire Confeſſiones illorum ſæcularium, qui inibi ſunt verè de familiâ, & continui commenſales; non autem illorum, qui tãtùm ipſis deſerviunt. Illos autem Religioſos, qui ad confeſſiones audiendas idonei generaliter reperti fuerint, ab Epiſcopis generaliter quoque, & indiſtinctè, abſq; aliquâ limitatione temporis, certorumq; locorum, aut generis perſonarum in Diœceſi propriâ admittendos: Quoad cœteros verò, qui non adeò idonei reperiuntur, ſi petierint ſe admitti, arbitrio Ordinariorum relinqui, ipſos cum limitatâ facultate, prout eiſdem Ordinariis magis expedire videbitur, probare, & admittere: ſemel autem ſimpliciter approbatos, poſſe in Diœceſi Epiſcopi approbantis, quovis anni tempore, etiam Paſchali, & quorumcunque etiam infirmorum confeſſiones audire,

abſ-

abſque ullâ Parochorum, vel ipſius Epiſcopi licentiâ. De quâ tamen confeſſione teneri dictos Religioſos eorundem infirmorũ Parochum illicò certiorem reddere. Et hoc poſſe illis ab illis ſub pœnâ ſuſpenſionis à facultate audiendi confeſſiones præcipi. Sufficere tamen; ut certioratio hujuſmodi fiat ſaltem per ſcripturam apud ipſum infirmũ relinquenda.

3 *Et eos, qui dictis Religioſis ſimpliciter approbatis, Paſchali tempore, confeſſi fuerint, Conſtitutioni, quæ incipit: Omnis utriuſque ſexus, quoad confeſſiones dumtaxat, ſatisfeciſſe cenſendos. Regulares verò ad hujuſmodi confeſſiones audiendas, prævio examine ſimpliciter, & abſque ullâ temporis præfinitione ab ipſomet Epiſcopo: ſecùs autem ab ejus Vicario, aut ab anteceſſoribus Epiſcopis approbatos, non poſſe ab eodem, qui ſic approbavit, iterùm examinari, aut ab eiſdem confeſſionibus audiendis ſuſpendi: ſeù licentias illis conceſſas revocari, niſi novâ ſuperveniente causâ, quæ ipſas confeſſiones concernat. De quâ tamen haud neceſſarium eſſe, ut in actis conſtet: nec eam teneri Epiſcopum ipſis Regularibus ſignificare, ſed Sedi Apoſtolicæ dumtaxat, ubi eam ſibi aperiri poſtulaverit.*

4 *Porrò ſi Regulares cum ſcandalo, aut aliàs inhoneſtè vivant, vel aliquod delictum committant, per quod, rationabili Epiſcopi judicio videantur à confeſſionibus ſuſpendendi, in quo ipſius Epiſcopi conſcientiam oneratam*

eam eſſe volumus, cum præcipuâ Miniſtri Sacramenti Pœnitentiæ qualitas ſit vitæ integritas, ac morum honeſtas, utique eam cauſam ad confeſſionis miniſterium pertinere, ac proindè nihil obſtare, quò minùs ob eam poſſit Epiſcopus Regulares à ſemetipſo approbatos ſuſpendere, aut repellere à confeſſionibus audiendis: Attamen confeſſiones audiendi facultatem omnibus ſimùl unius Conventus Regularibus Confeſſoribus adimi ab Epiſcopo, inconſultâ Sede Apoſtolicâ, nullatenùs poſſe. Ex facultatibus per Mare Magnum, aliave privilegia cujuſcunque Ordinis, Inſtituti, aut Societatis etiam Jeſu, conceſſis factam eis non eſſe poteſtatem abſolvendi in caſibus ab Epiſcopo ſibi reſervatis. Et per confirmationes dictorum privilegiorum, quas Regulares à Sede Apoſtolicâ, poſt Sacrum Concilium Tridentinum obtinuerunt, nequaquam revixiſſe privilegia priùs ab eodem Concilio, aut deindè Apoſtolicis etiam decretis ſublata, atque extincta, ſi quæ habebant, abſolvendi à caſibus Epiſcopo reſervatis.

5 *Et habentes facultatem abſolvendi ab omnibus caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, non ideò à caſibus Epiſcopo reſervatis poſſe abſolvere. Poſſe autem Regularem Confeſſorem in eâ Diœceſi, in quâ eſt approbatus, confluentes ex aliâ Diœceſi, à peccatis in ipsâ reſervatis, non autem in illâ, ubi idem Confeſſor eſt approbatus, abſolvere, niſi eoſdem Pœnitentes,*

tes, noverit, in fraudem reſervationis, ad alienam Diœceſim pro abſolutione obtinendâ migraſſe. Vigore ſupradictorum privilegiorum nequaquam licere Regularibus, etiam ſatisfactâ parte, abſolvere Pœnitentes à cenſuris quoad externum, & judiciale forum, & abſolutos ab eis in foro Pœnitentiali, utique non cenſeri abſolutos in exteriori judicio, & contentioſo. Quinimò cenſuris Eccleſiaſticis irretitos, & denunciatos ab Epiſcopis, cogi poſſe gerere ſe pro talibus, etiamſi à Regularibus fuerint abſoluti. Quotiès exhibitis aliquibus Regularium Apoſtolicis privilegiis corā Epiſcopo, ab eâ judicetur ipſa non ſuffragari caſui, de quo agitur: Si dictorum privilegiorum verba obſcura ſint, & ambigua, non eſſe ad Metropolitanum provocandum, ſed cùm ejus ſit interpretari, cujus eſt condere, dictorum privilegiorum interpretationem, Sedis Apoſtolicæ judicio, prout aliàs Conſtitutione Prædeceſſoris noſtri fel. rec. Clementis IV. ſtatutum fuit, eſſe requirendum.

6 Hæc Clemens X. quæ ex ſe clariſsima, non indigent ſpecialibus notis, ſed, ut Confeſſores ea exactè, fideliter, & ad unguem obſervent; nam aliàs evidenti periculo exponitur, & ſacramenti validitas, & animarum.

CA-

CAPUT X.

Litteræ Patentes Emi, & Rmi D.Card.Vicarii pro facultate audiendi Confeſſiones in Urbe, ejuſque diſtrictu, & Notæ ad illas.

1 COmperimus in praxi labi multos in examine, pro audiendis confeſſionibus, quòd fortè nunquam legant litteras patentes ſibi expeditas. Eſſent præ oculis ſemper habendæ, tanquam leges, ad quarum amuſſim quilibet adminiſtraret Sacramentum Pœnitentiæ, ſicut leges, ac regulæ ſtabilitæ à Trid., Rituali, & à Romanis Pontificibus; tamen nonnulli, qui per annos exercuerant munus Confeſſarii, ſuper aliquo caſu in illis expreſſo, viſi ſunt ignari. Præparans ſe ad confeſſiones curabit non deficere in hoc, conſiderans, quòd regulæ à Pontificibus datæ, ſunt univerſales, & veluti jus Cæſareum in toto orbe: Regulæ ab Epiſcopis in prædictis litteris conſtitutæ, ſunt veluti ſtatutum particulare cujuslibet Civitatis, ideò ad rectè judicandum in quàlibet Diœceſi, neceſſaria eſt Judici fori pœnitentialis utrarumque ſcientia. Quia ſcribo in Urbe, pono hìc litteras Emi Vicarii; qui extrà Urbem ſe præparat, attentè perleget litteras ſui Epiſcopi. Quia in Urbe dantur diverſæ Regularibus, & Secula-

bus,

ribus, utraſque appono, quilibet ſuam conſulet.

Facultas audiendi Confeſſiones pro Sacerdote Regulari.

GASPAR Miſeratione Divinâ Epiſc. Sabinenſis, S.R.E. Cardinalis de CARPINEO, SS. D.N. PAPÆ Vicarius Gener., Romanæque Curiæ, ejuſque diſtrictus Judex Oɪdinarius, &c.

2 *DIlecto Nobis in Chriſto R. P. .... Ut Sacramentales omnium Chriſtifidel,um ... non tamen Monialium, Oblatarum, Puellarum, aliarumque in Monaſteriis, aut Conſervatoriis degentium, neque in domibus privatis, niſi infirmorum dumtaxat, ſed in Eccleſiis tui Ordinis, & in aliis de licentiâ Rectorum, Confeſſiones audire, eiſdemque confitentibus, quantùm ſpiritus, & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & Pœnitentium facultate, ſalutares, & convenientes ſatisfactiones injungere, & beneficium abſolutionis (præterquam à cenſuris in Bullâ Cœnæ, aliiſque Sanctiſſimo D.N. reſervatis) impendere valeas, licentiam in Domino concedimus, & impertimur; ita tamen, ut quotiès ad confeſſiones infirmorum, in eorùm propriis domibus, acceſſeris, ſtatim ibi fidem auditæ confeſſionis proprio Parocho, & Medi-*

co

co ſupervenientibus ſub pœnâ ſuſpenſionis ab audiendis confeſſionibus, donec iterùm examinatus, novam à nobis in ſcriptis licentiam obtinueris, dimittere tenearis. Præſentibus ad . . . valituris, ſtante teſtimonio tui Superioris de vitâ, moribus, ætate maturâ, idoneitate, & aliis requiſitis nobis facto, & quod à noſtris Examinatoribus ad præmiſſa prævio examine approbatus fueris. Admonentes te in Domino, ut, quæ pro rectâ hujus ſacramenti adminiſtratione, per ſacros Canones, S. Concilium Trid. Conſtit. Apoſtolicas, & Rituale Romanum, ſancita, vel aliàs ordinata fuerint, attentè perlegas, & accuratè obſerves: Necnon collationibus, ſeù lectionibus Caſuum Conſcientiæ habendis, loco, & tempore præſcriptis intereſſe, ſub ſtatutis pœnis non omittas. In quorum &c. Datum Romæ, &c.

Notæ.

3 *Neque in privatis Domibus &c.* juxtà Rituale, & ita convenit reverentiæ tanti ſacramenti.

4 *In aliis de licentiâ Rectorum, &c.* Eccleſia diſſenſionem non vult, quæ contingeret, ſi quis vellet ſeminare divina in agro alterius.

5 *Quantum ſpiritus, & prudentia ſuggeſſerit &c.* Quarè Epiſcopus non debeat taxare pœnam à Confeſſario imponendam, cùm aliàs tot extent antiqui Canones illam deter-

minantes ferè ſingulis peccatis, ratio eſt, quia ex Rituali debet haberi oculus ad ſtatum, conditionem &c. (vide S.Th. ſuppl. q.8. a.7. præſertim ad 2.) quod etiam Epiſcopus præcipit illis verbis, *pro pœnitentium facultate*.

6 *Præterquam à cenſuris, in Bullâ Cœnæ, aliiſque Sanctiſſimo D. N. reſervatis*. In his verbis Em. nihil diſponit circà privilegia, quæ habent Regulares abſolvendi à cenſuris Papæ reſervatis: Summus Pontifex eſt Epiſcopus Urbis Romæ, & Papa univerſalis: Juriſdictionem Urbis committit Em. Vicario, qui non poteſt, nec vult reſtringere privilegia aliàs conceſſa à Summo Pontifice ut Papa univerſali. Videantur dicta *in Inſtruct. Cleri* c.37. nu.61. Regulares, qui habent prædicta privilegia, poterunt etiam in Urbe iis uti, dummodò obſervent, quæ ex Clemente X. dicta ſunt c.9. n.5. Sed ſciant, quòd Clemens VIII. illis prohibuit intrà Italiam, extrà Urbem abſolvere ſequentes cenſuras.

1 Violationis Immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis Conſtit. fel.rec.Greg.XIII. quæ incipit, *Cùm aliàs nonnulli*.

2 Violationis clauſuræ Monialium, ad malum finem, ſeù ad finem inhoneſtum.

3 Provocantium in Duello, juxtà decretum Tridentini, & Conſt. fel. rec. Greg.XIII. incipientem: *Ad tollendam*.

4 Injicientium violentas manus in Clericum, juxtà Canonem, *Si quis ſuadente* 17.

q.4.

quæſt. 4. ac juris diſpoſitionem.

5 Simoniæ realis ſcienter contractæ, atq; etiam confidentiæ beneficialis.

6 Cenſuræ horum quinque caſuum, vi privilegiorum, nequeunt abſolvi intrà Italiam, extrà Urbem.

7 Sciant Confeſſarii, primò in Urbe nullum eſſe caſum reſervatum, niſi ſit reſervatum Romano Pontifici: quarè poterunt abſolvere ab excommunicatione incursâ propter abortum fœtus animati, quiá hanc Gregor. XV. reſervavit ſolis Epiſcopis: ſecundò non omnia delicta ſpectantia ad Sanctum Officium ſunt reſervata, ſed ſolùm quæ ſpecialiter reſervavit Pontifex: ſuperſtitiones, blaſphemias hæreticales, ſollicitationem Confeſſarii quilibet poteſt abſolvere, dummodò imponatur ſcienti obligatio denunciandi juxtà edictum. Reſervata tamen eſt Inquiſitioni excommunicatio inflicta ſcienti talem obligationem, & non revelanti per triginta dies à die ſcientiæ: tertiò, delicta reſervantur in Urbe ſolùm ratione cenſuræ. Extat unum, vel alterum particulare reſervatum ſine cenſurâ, ratione ſui, ut peccatum contrà votum paupertatis religioſæ per Bullam Clem. VIII. & peccatum Monialium contrâ edictum Clementis XI., quorum ſi pœnitens ſe accuſet, Confeſſor videat priùs Bullam, & Edictum: quartò, quia in Urbe delicta reſervantur ratione cenſuræ, qui excuſaretur á cenſurâ, il-

 lud

lud committens, poſſet abſolvi à quocunque: quinto, incidens in cenſuram, deindè abſolutus ab illà extra ſacramentum, poterit per quemcunque abſolvi ſacramentaliter à peccato. Incidit quis, v. g. in hæreſim externam; comparet in Sancto Officio, & ibi abſolvitur ab excommunicatione, jam nunc quilibet poteſt eum abſolvere à peccato hæreſis; à quo in Tribunali non ſolet ſacramentaliter abſolvi.

8 *Statim ibi fidem &c.* Si in hoc delinquat, pœna ſuſpenſionis imponitur. Fides hęc debet inſervire Parocho, & Medico: Parocho, ut videat, nùm alia conferenda ſint ſacramenta: Medico, ut poſſit continuare curam infirmi. Nam Innocentius III. præcipit, ut Medicus relinquat infirmum, quandò iu tertiâ die non oſtendat fidem ſcriptam confeſſionis, & B.Pius V. anno 1566. in Conſt. quæ incipit, *Suprà gregem*, llud renovavit, *volens tam ſalutare pręceptum nullà temporis præſcriptione aboleri*: inſuper voluit, ut omnes laureandi in medicinâ jurarent obſervantiam hujus: quarè Medicus illam violans duplici peccato peccat, & contrà præceptum, & contra juramentum. In hac ſide Confeſſor teſtabitur, ſe audiviſſe confeſſionem, eſto illum, quia indiſpoſitum non abſolverit, nè contingat, quòd revelet ejus indiſpoſitionem: ſi vellet ſimulare confeſſionem, non poſſet ſubſcribere; nam debet eſſe confeſſio, licet poſſit eſſe ſacrilega.

9 *Do-*

9 *Donec iterùm &c.* Quarè ita delinquens non ampliùs habet juriſdictionem.

10 *Præſentibus ad ... valituris*. Hìc exprimitur tempus, quo debet durare collata juriſdictio; & eo finito, debet iterùm prorogari; aliàs ex defectu juriſdictionis invalidè abſolvet.

11 *Stante teſtimonio tui Superioris de vitâ, moribus, ætate maturâ, idoneitate, & aliis requiſitis Nobis facto*. Vitæ, morumque teſtimonium requiritur, quia ex Clemente X. c.9. n.4. *præcipua Miniſtri Sacramenti Pœnitentiæ qualitas eſt vitæ integritas, ac morum honeſtas*. Superiores debent hæc teſtari juxta proprias Conſtit. Circà ætatem Sanct. D.N. voluit, ut in Urbe approbandi ad confeſſiones virorum, ſint ad minùs triginta annorum. Pro utroque ſexu verò ſint triginta quinque.

12 *Eò quòd examinatus, & approbatus exiſtas*, juxtà Trid. ſeſſ.25. de ref.c.15. Et examen, & approbatio debent præcedere conceſſionem juriſdictionis; approbatus non per hoc poteſt adminiſtrare, niſi ſubſequenter concedatur juriſdictio: quarè multò minùs poterit adminiſtrare reprobatus injuſtè, quia verè nec habet approbationem, nec juriſdictionem. Alexander VII. prop.13. ex damnatis; peccabit tamen contrà juſtitiam Examinator injuſtè reprobans, vel approbans.

13 *Admonentes te in Domino &c.* Duo

indicuntur, *attentè perlegas, & accuratè obſerves*. Primùm requirit, ut ſępiùs percurrantur, & eum debitâ applicatione: Secundùm, ut lecta executioni demandentur.

14 *Necnon collationibus &c.* Hoc eſt conſilium prudens peritorum; quòd Confeſſarius debet inquirere juxtà Rituale, & monita S. Caroli. Si verum eſt in omni ſcientiâ, quòd *circulus, & calamus* faciant doctum, id veriſſimum in Theologiâ Morali, cui addiſcendæ plurimum ſtudii debemus impendere, & collationum cum cœteris Confeſſariis.

Facultas audiendi confeſſiones pro Sacrdote ſæculari.

15 *Gaſpar &c. Dilecto nobis in Chriſto R. D.... Presbytero ... ut confeſſiones ſacramentales omnium Chriſtifidelium ... non tamen Monialium, Oblatarum, Puellarum, aliarumque in Monaſteriis, vel Conſervatoriis degentium, neque in domibus privatis, niſi infirmorum, & tunc de licentiâ Parochi, ſed tantùm in ... non autem in aliis Eccleſiis, etiam de conſenſu quorumcunque Rectorum audire, eiſdemque confitentibus &c.* ut in facultate pro Regularibus, niſi quòd in fine extat varietas, nihil conferens ad noſtram conſiderationem: nam circa confeſſiones quid limitetur Sæcularibus, habetur ex verbis adductis, & ex ſe quiſquis facilè colliget.

16 Hic

16 Hic ſummè proficuum mihi videtur addere ejuſdem Em. Encyclicam ad Confeſſores ſui Diſtrictus, datam de anno 1699., cùm ita conſtituente Innocentio Papâ XII. tradidit illis monita S.Caroli, quæ in poſterum ſequi deberent in praxi, adminiſtrando ſacramentum Pœnitentiæ. Fuit data italicè, nunc redditur latino ſermone, ut quælibet ſub Cœlo natio videat zelum Sedis Apoſtolicæ, Vicariique ejus, in efformando dignos hujuſce ſacramenti Miniſtros. Energiæ plurimùm perdidit in translatione, quod indiſcriminatim contingit, ubi ſcripta certo idiomate tranſferuntur in aliud, ſed adhùc in exemplo relucebit exemplar. Sæpiùs illam relegent Confeſſores, quò debitam indè tanti ſacramenti exiſtimationem hauriant magis, ac magis.

Gaſpar Epiſcopus Sabinenſis S. R. E. Card. de Carpineo, Vicarius Urbis, ejuſq; Diſtrictus RR.Confeſſoribus Urbis, ejuſque Diſtrictus, Salutem in Domino.

17 *APoſtolus optimè novit, quàm neceſſarii ſint fideles Miniſtri, ac boni diſpenſatores myſteriorum Dei, cùm* 1. Cor.14.*ſcripſit*: Sic nos exiſtimet homo, ut Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei. *Veruntamen maximè creſcit hæc neceſſitas circà adminiſtrationem ſacramenti Pœnitentiæ, cujus quantùm ſalubris eſt fre-*

quentia populo Chriſtiano, qui ſufficienter diſpoſitus ad illud accedit, tantum plena periculi eſt Miniſtro, qui deficit in rectá illius adminiſtratione. Timor nè id ſæpè contingat, cogit nos exclamare cum eodem: Hìc jam quæritur inter diſpenſatores, ut fidelis quis inveniatur; *qui, ſcilicet, ſacramentum hoc adminiſtrans, nec gloriæ, nec lucro inhiet, ſed unicè honori divino, ac animarum ſaluti conſulat, qui non deſpoticè, ut Dominus, utatur poteſtate ſibi traditá, ſed ut Miniſter, è cujus manibus exquiretur ſanguis D. N. Jeſu Chriſti per ſacramentum Pœnitentiæ applicatus eluendis fidelium peccatis.*

18 *Olim Chriſtus* Matth. 15. *dixit*: Si cœcus cœco ducatum præſtat, ambo in foveam cadunt ęternę damnationis. *Porrò Phariſæis, qui* amabant primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in ſynagogis, qui circuibant mare, & aridam, ut facerent unum Proſelytum *exprobravit* Matth. 23. *illud*: Væ vobis, qui cùm fuerit factus, facitis eum filium gehennæ duplò, quàm vos. *Et paulò ante*: Clauditis regnum Cœlorum ante homines: vos enim non intratis: nec ſinitis introeuntes intrare. *Regnum Cœlorum, ut ſuá nobis paſſione, ac morte aperiret, ſuſceperat Dei filius naturam humanam, quod tamen nec ipſi intrabant, nec aliis intrare permittebant Phariſæi, abducentes à Chriſto, non ducentes ad Chriſtum, ut ex officio tenebantur. Idem planè*

nè contingeret, quotiès Sacri Pœnitentiæ Miniſtri malè viverent, foverentque in ſe vitia, quibus eradicandis in aliis ex officio incũbunt, quoties carerent ſcientiâ, vel abundarent zelo indiſcreto, quoties dilatarent vulnera peccatorum non ſuper infundentes, more Samaritani, vinum juſtitiæ, oleumque manſuetudinis, quoties conniverent Potentibus, Nobilibus, aut aliis, quorum ope ſperant ſibi temporale commodum, conſuentes, juxtà illud Ezec. 13. *dictum* : pulvillos ſub omni cubito manus, & cervicalia ſub capite univerſæ ætatis ; *& in id ruentes, ut vel falſam fiduciam præbeant, vel vitia enutriant, ac tandem æternæ damnationi addicant peccatores, pro quorum ſalute fidejuſſerunt, propriaſque animas devinxerunt.*

19 *Excitati ergo cognitione muneris adeò ſublimis facite filii noſtri, quòd* Prov.6. *dicitur* : Vos metipſos liberate, quia incidiſtis in manum proximi veſtri : Diſcurrite, feſtinate, ſuſcitate amicum veſtrum : nè dederitis ſomnum oculis veſtris, nec dormitent palpebræ veſtræ, *donec eruti ſint de poteſtate tenebrarum Pœnitentes veſtri. Propterea, ut teſtantur Sacra Concilia, vigilarunt Sancti Eccleſiæ Catholicæ Præſules*, non ceſſantes nocte, ac die cum lachrymis monere *ſingulos conſciẽtiarum Judices verbis, quibus Moſaicæ Legis Sacerdotes monuit* Paral.19. *Joſaphat* : Sit timor Domini vobiſcum : cum diligentiâ cun-

cta

cta facite: ſic agetis in timore Domini fideliter, & corde perfecto: omnem cauſam, quæ venerit ad vos fratrum veſtrorum, oſtendite eis, ut non peccent in Dominum. *Priùs attulerat rationem efficacem, ſed efficaciſſimam pro Sacramento Pœnitentiæ*: Quia non hominis exercetis judicium, ſed Dei; & quodcumque judicaveritis, in vos redundabit.

20 *Ad id hodiè RR. Confeſſores, excitamini voce Summi Paſtoris Eccleſiæ totius, & particularis hujus Almæ Vrbis, ubi, prę reliquis orbis Chriſtiani partibus, excellentior vigere deberet, pietas, prudentia, doctrina, zeluſque Sacrorum Miniſtrorum. Ille veſtrum recogitat periculum, ubi veſtro muneri deſitis.* Appendit in ſtaterâ *Sanctuarii*, *gemitque* diviſum regnum, ubi vos inveniamini minùs habentes, *hoc eſt, non reducentes ad paſcua commiſſum vobis Chriſti gregem. Conſiderat*, quam multis vapulabit in die, quâ non ſperat, & horâ, qua neſcit, ſervus ille, *cujus è manibus exquiret ſanguinem tot animarum, quas judicavit Judex injuſtus in divino Pœnitentiæ Tribunali, ſolvens, & ligans, ita quod ſteterit* pro ratione voluntas, & quorum *Medicus vel indoctus, vel negligens* plagas non curavit medicamine, *ſed* neque fovit oleo. *Conſiderat terribilem ſententiam, quoad Sacerdotes innovatam ſeveriùs in lege gratiæ, quàm in veteri*, Lev.24. *ut ſit* dens pro dente, oculus pro oculo, & anima *Confeſſoris* pro

ani-

animâ *Pœnitentis*, *quandò hæc pereat illius culpâ*, *ſive omiſſionis*, *ſive commiſſionis*.

21 *Hinc zelo ſuccenſus illud* Jer. 6. *vobis edicit*: State ſuper vias, & videte, & interrogate de ſemitis antiquis, quæ ſit via bona, & ambulate in eâ. *Ad id*, *ut nuper diximus*, *conſtituit*, *ut ſinguli ſecedatis quotannis ad paucos dies*, *pro exercitiis ſpiritualibus*, *quò petatis ab animabus veſtris rationem adminiſtrationis vobis commiſſæ*, *diſpenſandi pretium ſanguinis Jeſu Chriſti*. *Vobis indicit novas leges omninò ſequendas in veſtro munere*, *quas olim efformavit Luminare majus Eccleſiæ*, *veri forma Paſtoris S. Carolus*, *qui* per Mediolanenſem Eccleſiam toti præfulſit orbi, *ut Baſilius* per Cæſarienſem. *Si novæ dicendæ ſunt leges erutæ è viſceribus diſciplinæ antiquioris Eccleſiæ*, *ex arcanis doctrinæ ſanioris*, *quin & ex ipsâ conſtitutione Sacramenti Pœnitentiæ*, *quod inſtitutum ad inſtar judicii emendativi*, cum odio veteris vitæ *exigit* inchoationem novæ. *Sacras haſce leges*, *& ſapientiſſima monita hortatur ſæpiſſimè legi*, *ac relegi*, *ſemperque manibus teri*, *tanquam* menſuram arundineam auream, *ad cujus amuſſim* rectas faciatis ſemitas *populorum* Dei noſtri. *Hæc voluit vobis enunciari*, *tanquam filiis obedientiæ*, *ſuis Comminiſtris*, *& Cooperatoribus* in opere omnium divinorum diviniſſimo *dirigendi animas* in viam ſalutis æternæ, *ut nunquam dicatur Sacerdotibus Evangelicis*,

ex

ex Matth.14. *illud* Sinite illos, cœci ſunt, & duces cœcorum, *ſed ſinguli, tùm ſanctitate vitæ, tùm prudentiâ, tùm verâ, ſolidâque doctrina, non ex novis, ac malè fundatis opinionibus hauriendâ, ſed ex Theologiâ, & praxi Patrum, qui Eccleſiam direxerunt cęlitùs illuſtrati, curate, ut in die villicationis veſtræ liberè ſupremo Judici, ac Paſtori animarum ex* Jo.17. *dicatis*. Cùm eſſem cum eis, ego ſervabam eos in nomine tuo, & nemo ex eis periit, niſi filius perditionis (*qui viam ſalutis indictam currere noluit*) & quos dediſti mihi, cuſtodivi, & non perdidi ex eis.

22 In hac epiſtolà duo præcipuè conſtituuntur: primò ut quotannis Confeſſores ſecedant ad exercitia ſpiritualia, quæ (Deo dante vitã, ac viſum) jam edita fuerũt unicè coaptata Sacerdotũ miniſterio: ſecundò pręſcribuntur Confeſſoribus monita S.Caroli, tanquam leges ſequendæ adminiſtrando Pœnitentiæ Sacramentum in Urbe, ejuſque diſtrictu, (& quidem de ordine Sedis Apoſtolicæ) Confeſſor hanc epiſtolam conferat cum verbis Ritualis traditis cap.7. num.8. *Sciat ſuæ Eccleſiæ conſtitutiones, eaſque diligenter obſervet*. Cùm igitùr S. Paſtoris monita, vi epiſtolæ, ſint conſtitutiones Eccleſiæ Romanæ, videant deputati ad audiendas confeſſiones in Urbe, ejuſque diſtrictu, quanti debeant illa facere, quantoq; magis obſervare, ut obediant Rituali.

CA-

CAPUT XI.

Reſtrictus Monitorum S. Caroli pro Confeſſariis.

1 S. Carolum reddidit glorioſum Paſtoralis ſollicitudo, quæ in id præcipuè debet tendere, ut debitè adminiſtrentur Sacramenta, & inter hæc Sacramentum Pœnitentiæ, utpotè magis neceſſarium, ac commune multitudini fidelium, in quà plurimi ſunt peccatores. Hàc ſuà obligatione conſideratà S.Archiepiſcopus collegit varia monita maximè neceſſaria, ut Confeſſor dignè ſuum munus exerceat. Hæc Paſtoribus animarum viſa ſunt utiliſſima; ideò ferè omnis Eccleſia ſibi illa adoptavit. Imò qui conferet hæc cum Rituali, videbit Paulum V. ad ſtabiliendum illud, velut in compendium redegiſſe prædicta Monita. Et hæc eſt præcipua ratio, quarè hìc ea non adducam integrè, quià repeterem jam adducta. Igitur credidi meliùs me facturum, ſi, omiſſis iis, quæ data ſunt ex Riiuali, ſolùm adderem, quæ brevitatis gratià præteriit Rituale, poſſuntque ſatis dirigere Confeſſorem, nè deficiat in ſuo munere. Qui velit per extenſum, habet illa in aureo libello, quem de ordine Innoc. XII. edidit Romæ Em. Vicarius.

2 Concluduntur 25.§§. primus eſt præfa-

tio

tio indicans finem collectionis, ut Confeſſor fructuosè ſuum munus exerceat, in quo timeri poteſt, nè multi deficiant, cùm videamus ferè nullam emendationem in iis, qui aliàs per annos frequentarunt hoc ſacramentum.

3 In ſecundo prohibet Sacerdoti abſolvere à peccatis abſque licentia Epiſcopi, juxtà Trid. ſeſſ.23. de reform. cap.15. Vult id licere tantùm, *ſi periculum mortis immineat, approbatuſque deſit Confeſſarius*, juxtà Rituale, & qui habent licentiam limitatam in tali Eccleſià, vel pro viris tantùm, aut pro Monialibus unius Monaſterii, eà debent uti, juxta limitationem. Præcipit cavere circà confeſſiones puerorum, quia poſſunt habere mortalia. Supponit Sanctus, quòd à venialibus poſſit abſolvere ſimplex Sacerdos; ſed nunc eſt prohibitum à Sac. Congr. Concilii. Vide *Inſtr. Cleri* c.37. n.5.

4 In tertio monet, ut habentes facultatem abſolvendi à cenſuris, & reſervatis, eà utantur in ædificationem, non in deſtructionē.

5 In quarto monet, nè quis ſe ingerat audiendis Pœnitentibus, quorum caſus dubitat non poſſe decidere ex defectu ſcientiæ, vel fervoris requiſiti ad illos arguendos.

6 Quintus commendat vitæ integritatem: eſſe debet in gratià adminiſtrans, nè committat ſacrilegium. Sed quia finis Confeſſarii eſt expoliare hominem veterem in Pœnitente, & induere novum, ut id aſſequatur, maximè

ſtu-

ſtudeat perfectioni propriæ: virtutes enim meliùs docentur exemplo, quàm verbo: quia Regularium vita nobis innoteſcit unicè per teſtimonium Superioris, horum conſcientiam oneramus, ut ad confeſſiones audiendas unicè nobis proponant Religioſos, qui dignè poſſint adminiſtrare, vitæ integritate, & morum honeſtate.

7 In ſexto loquitur de promptitudine Sacerdotis ad audiendas confeſſiones, ut Confeſſionali præcipuè aſſiſtant per aliquot dies ante Chriſti Natale, in Quadrageſimâ, per totam octavam Paſchæ, tempore Jubilæorum, & quandò major pars populi ſolet frequentare hoc ſacramentum. Et tunc Superiores Regularium curent in ſuis Eccleſiis quot plures poterunt Confeſſarios.

8 Ex §.7. Regulares vocati ad confeſſiones infirmorum conveniant ante, vel ſaltem poſt confeſſionem cum Parocho, ut ambo ſimùl poſſint proſpicere illorum ſaluti, cui tunc maximè inſidiatur dæmon. Addit de fide relinquendâ, de quâ c.10. n.8.

9 In §.8. agitur de loco audiendi confeſſiones. Audiantur fœminæ ſemper in Confeſſionali, nec ante ortum, nec poſt occaſum Solis. Infirmæ oſtio cubiculi expanſo. Etiam in Confeſſionali audiantur ordinariè viri.

10 In §.9. monetur Confeſſarius ita ab illo arcere pœnitentes, ut non poſſint intelligere, quid loquatur cum actu confitentibus.

11 In §.10. tangitur intentio, & præparatio Confeſſarii. Sit, quantum fieri poteſt, actualis intentio in Dei gloriam, & ſalutem animarum. Præparatio autem eſt neceſſaria, ut evitetur periculum abſolvendi indiſpoſitos, vel peccandi, dùm aliorum audit peccata, maximè carnalia: pręparet ſe per orationē, & proponit ſequentem.

℣. *Cor mundum crea in me Deus:*
℟. *Et ſpiritum rectum innova in viſceribus meis.*
℣. *Redde mihi lætitiam ſalutaris tui:*
℟. *Et ſpiritu principali confirma me.*
℣. *Docebo iniquos vias tuas:*
℟. *Et impii ad te convertentur.*
℣. *Libera me de ſanguinibus, Deus, Deus, ſalutis meæ:*
℟. *Et exultabit lingua mea juſtitiam tuam.*

Oremus.

D*Omine, Deus Omnipotens, propitius eſto mihi peccatori, ut dignè poſſim tibi gratias agere, qui me indignum, propter tuam magnam miſericordiam, Miniſtrum feciſti officii Sacerdotalis, & me exiguum, humilemque, Modiatorem conſtituiſti ad Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium tuum pro peccatoribus, & ad pœnitentiam revertentibus. Ideoque Dominator Dominus, qui omnes vis ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire,*

qui

qui non vis mortem peccatorum; ſed ut convertantur , & vivant , ſuſcipe orationem meam , quam fundo pro famulis , & famulabus tuis , qui ad pęnitentiam venerunt, dá illis ſpiritum compunctionis, ut reſipiſcant à Diaboli laqueis, quibus adſtricti tenentur , ut ad te, per dignã ſatisfactionem revertantur . Per eundem &c.

12 In §.11. Confeſſarii debent ſuadere Pęnitentibus Confeſſorem ſtabilem , utì ſtabilis Medicus eligitur pro ſanitate corporali .

13 In 12. Oſtendit, quàm in Pœnitentibus exigere debeant præparationem externam , & internam . De externâ Rituale c.7. nu.14. De internâ ibidem n.26. Conſiſtit in examine , dolore , ac propoſito . Addit ſigna , quibus dignoſcantur accedere imparati : tales erunt, ſi primò à negotio temporali accedant nullâ oratione præmiſsâ : ſecundò , ſi ſua ignorant peccata : tertiò , ſi certò ſciantur perſeverare in occaſione proximâ, vel nolle reſtituere , ſi poſſint . Adjuvet Confeſſor , quem videt deficere in præparatione ex incapacitate, vel ſimili impedimento , quouſque cognoſcatur ſaltem attritus ſufficienter .

14 In 13. Monet Confeſſarios, ut benedicant pueros ſibi præſentatos , quò aſſueſcant comparere coram Confeſſario , ſed non abſolvant , ſi non exhibent materiam , nec habent uſum rationis . Inſtruantur de neceſſitate , & fructu hujus ſacramenti , cùm fuerint in ætate ſeptem , vel octo annorum : Conſtituti in

decimo, vel duodecimo, & aliàs Euchariſtię capaces, inſtruantur ſuper illâ. Ita inſtructos, ac ter, vel quater in confeſſione auditos ipſe communicet extrà tempus Paſchale, vel cum fide inſtructionis remittat Parocho.

13 In §.14. agit de interrogationibus prę-mittendis confeſſioni. Ex Rituali habes illas cap.7. nu.15. Ait tantùm temporis ponendum in examine, quantùm homo prudens in tractando gravi negotio, quale eſt æterna ſalus animæ. Vult interrogari ſuper edicto Sancti Officii, ut poſſit denunciare, quos ſciverit peccaſſe in illud. Commendat, ut inducantur ad generalem totius vitæ confeſſionem, qui diù propriæ ſalutis penè immemores poſſunt plura peccaſſe in præcedentibus confeſſionibus: quarè tunc redeuntes ad cor, debent unâ confeſſione generali ſupplere præteritis defectibus. His præmiſsis in confeſsione, juxtà Rituale c.7. nu.18. interpellabitur, ubi deficiat in explicandis peccatorum ſpecie, numero, ac circumſtantiis explicatu neceſſariis.

16 In §.15. commendat prudentiam in interrogando maximè ſpecies peccatorum contra caſtitatem, juxtà Rituale c.7. n.20. Et ut caveat à ſignis, ac nutibus, quibus, vel Pœnitens terreatur, vel adſtantes ſuſpicentur grave peccatum.

17 Ex §.16. Confeſſor habens facultatem commutandi vota, commutet in opus magis, vel æqualiter pium, habito reſpectu ad labores,

res, & ſumptus, quibus premeretur in exequendo primum. Potens abſolvere à cenſuris, non diſpenſet ab Irregularitate, niſi ſpecialiter concedatur.

18 In 17. Proponit caſus, in quibus neganda, vel differenda eſt abſolutio. Debet id principaliter cavere Confeſſor; nam abſolutio negligenter, vel aliter collata indigno nutrit pœnitentem in peccatis; quia nemo eſt qui rem explicet clarè, ac diſtinctè, neceſſarium paulò fuſiùs afferre Monita S.Archiepiſcopi: Ait igitùr ſe rem communicaſſe pluribus Theologis ſæcularibus, ac regularibus variarum Religionum, eorumque conſilio decerſum, ut in ſequentibus caſibus, ita procederent Confeſſores.

19 1. Pœnitens pollens uſu rationis, ſub mortali obligatus ſcire quoad ſubſtantiam, Symbolum Apoſtolorum, Præcepta Decalogi, & Eccleſiæ, necnon quidquid in ſcholis doctrinæ Chriſtiunæ ſolemus docere; ſi hæc ignoret, nec ſit paratus quamprimùm diſcere, non poteſt abſolvi.

20 2. Pœnitens hæc ignorans, & aliàs exhibens ſe promptum quamprimùm diſcere, interrogetur, ſi aliàs monitus à Confeſſore de obligatione diſcendi, neglexit diſcere: ſi nunquam monitus, nunc paratus apparet, poteſt abſolvi, dummodò ſaltèm priùs inſtruatur de neceſſariis neceſſitate medii; ſi vel ſemèl monitus neglexit, non poteſt abſolvi.

21 3. Patres, & Matres-familias, qui non curant, ut ſui ſubditi, filii, ſive famuli, prædicta ignorantes addiſcant (ſuper quo ſpecialiter interrogentur) qui non curant, ut ſui ſubditi obſervent præcepta Dei, & Eccleſiæ; imò, quod pejùs eſt, impediunt, nè obſervent, occupando famulos pro ſe diebus feriatis, ita quod pro propriis neceſſitatibus indigent laborare in die feſto, vel non concedunt tempus pro ſacro, vel permittunt, ut diebus jejuniorum familiares cenent, cùm nullatenùs exempti ſciantur à lege jejunii, vel, ut prandeatur ante tempus debitum, vel non admonent, aut corrigunt ſubditos, ubi violant hæc præcepta, vel non dimittunt à ſervitio famulos incorrigibiles, & ſcandaloſos: Hujuſmodi, inquam, patres, & matres, tractentur, proùt in ſecundo caſu, abſolvantur, ſi interrgati, reſpondent nunquam ſe fuiſſe monitos, & parati noſcuntur emendare prædicta: ſi moniti non emendarunt, differatur abſolutio, quouſquè ſaltem incipiant emendare.

22 4. Ita tractentur, qui perſeverant laborare, vendere, aut agere prohibita diebus feſtis.

23 5. Ita qui mortaliter peccant in ſuperfluo, ac vano ornatu, & pompis corporis.

24 Quia pro hoc ultimo neceſſarium eſt ſcire, quandò ſit mortaliter peccaminoſus iſte ornatus, abundè explicat in §. 18. innuens creviſſe ex negligentiâ Confeſſorum, qui ſuper illo nunquam ſcrupulos injecerunt pœniten-

tentibus, & ſtabilit ſequentes regulas: Ornatus iſte eſt mortaliter peccaminoſus.

25 1. Quandò quis ſe ornat ob finem mortaliter peccaminoſum.

26 2. Quandò in ſe ornando violat, vel cauſa eſt, ut alii violent aliquod Dei, vel Eccleſiæ præceptum, ut ſi laboret, vel laborare faciat in die feſto, ſi omittat, vel omittere faciat ſacrum; ſi cauſet marito ſumptus ſuprà vites: ſi veroſimiliter conjiciat fore, ut in domo exurgant diſſidia, & odia: ſi ſit occaſio blaſphemiarum, lucrorum, aut contractuum illicitorum: ſi omittantur eleemoſinæ debitæ, legata pia non ſolvantur, aut alia debita, vel nova contrahantur; ſi fraudentur Operarii mercede; propterea prædicti Creditores non poſſunt collocare ſuo tempore virgines nubiles, & alia patiuntur damna, quæ quiſquis ex ſe facilè colligit. In his caſibus pomparum, & ſuperfluus ornatus eſt peccatum mortale. Et quia ferè impoſſibile eſt, quòd fœmina ſuperfluè ſe ornans non cognoſcat, vel non debeat cognoſcere inconvenientia hujuſmodi, Confeſſarius per ſe loquendo, damnabit peccati mortalis ornatum prædictum, niſi contrarium omninò conſtet.

27 3. Si non excedat, erit peccatum mortale; ſi ex ſe, vel ex hominum acceptione inducat ad libidinem: ſi per talem ornatum reliquis ſuæ conditionis inſuetum, veroſimiliter conjiciat præberi occaſionem perſonæ par-

ticulari, ut ſe amet inhoneſtè: ſi eà intentione uſurpetur, ut foveat amorem inhoneſtum: ſi ornatum componant ſigna amoris inhoneſti, ut varietas colorum &c.

28 Ita expedito ornatu, regreditur S. Carolus ad alios peccatores, quibus neganda, vel differenda eſt abſolutio; & ſexto enumerat eum, qui deſiderat deſerere peccatum, ſed veroſimiliter conjicit ſe relapſurum, nec media firmè proponit amplecti, quæ Confeſſor indicit, nè relabatur. His neganda eſt abſolutio; & ſeptimò differenda certo generi perſonarum, ut ſunt Juvenes otioſi, profitentes quotidiè ludum, ebrietatem, crapulam, amorem inhoneſtum, peccata carnis, blaſphemias, verba inhoneſta, murmurationes, odia, detractiones, & ſub Paſcha confitentes, proponunt emendam, ſed Confeſſor veroſimiliter conjicit relapſum: octavò differenda illis, qui per annos involuti peccatis, & relapſi, nullum ſtudium dederunt emendationi.

29 In §.19. explicatur primùm, quid ſit occaſio proxima; deindè oſtenditur, qui conſtituti in occaſione proximâ, dimittendi ſint, vel quibus differenda abſolutio. Cùm occaſio proxima ſit illa, in quâ quis poſitus frequenter peccât, nomine occaſionis proximæ (quoad intentum S. Caroli) veniunt omnia illa, quæ afferunt cauſam peccati: primò, quia de ſe inducunt ad peccatum: ſecundò, quia in illis taliter aſſuevit pœnitens peccare, ut Con-

ſeſ-

feſſor prudenter conjiciat illum ex malo habitu non dereli&ctilde;turum peccatum, ſi perſeveret in occaſione. Primi generis occaſio eſt profiteri ludum alearũ &c. ad hos habere domum, habere ad ſuum beneplacitum perſonam, cum quâ peccatur, perſeverare in ſermone, obtutu, aut familiaritate inhoneſtâ. Pœnitens conſtitutus in hac primi generis, non eſt abſolvendus, ſi occaſio actu extat, niſi dimittat, v. g. concubinam actu domi exiſtentem, niſi ceſſet eam ſuis ſumptibus ſuſtentare, quandò ſuſtentat ruri, vel alibi; nec abſolvendus eſt, qui conduxit domum pro ludo, aut pro meretricio, quouſquè actu non dimiſerit ſaltem aperire domum, etiamdimiſſis fœminis, vel ſimilibus, non eſt abſolvendus, niſi promittat deſerere: ſi aliàs promiſit, nec deſeruit, non eſt abſolvendus, niſi actu deſerat.

30 Sed adhùc diſtingue in hujuſmodi occaſionibus: poſſunt eſſe voluntariæ, & involuntariæ: Occaſio dicitur involuntaria, quandò nequit dimitti ſine ſcandalo, aut infamiâ. In involuntariis, Confeſſor utatur hiſce regulis: primò differat abſolutionem, quoad uſq; videat certa ſigna veræ emendationis. At ſi abſque pericuto ſaltem infamiæ nequeat differri abſolutio, cognoſcaturque pœnitens verè contritus, diſpoſitus, ac paratus ſubire remedia proponenda, tunc proponet convenientiora, ut ſolus non tractet cum ſolâ, ut aſſu-

mat aliquam afflictionem carnis, ut habeat ſpecialem orationem &c. quæ ſi acceptet, poterit abſolvi: ſi præcedenter acceptavit, & nulla eſt ſecuta emendatio, cum totâ acceptatione remediorum differatur abſolutio, niſi actu occaſionem tollat, vel ſaltem quoad uſque non contulerit rem cum Epiſcopo, cum quo, celatâ perſonâ, conferet caſum.

31 Alterum genus occaſionum proximarum ex ſe non inducunt ad peccatum, ſed ratione perſonæ, quæ hìc, & nunc judicatur taliter diſpoſita, ut ſit relapſura, ſi perſeveret in eâdem occaſione. Hujuſmodi ſunt, militia, negociatio, officium Judicis, Procuratoris, Oeconomi, quæ à pluribus exercentur ſanctiſſimè ob fundum virtutis, quam habent; ſed habituatis in peccato, ſunt occaſio furtorum, injuſtitiarum, odiorum, calumniarum, fraudum, perjuriorum &c. & ſi taliter habituatus in iis perſeveret, non erit in poſterum fortior, quàm antea, ut veroſimiliter conjicit Confeſſor, ex debilitate pœnitentis: Hujuſmodi perſonæ vel debent deſerere tale exercitium, vel exercere de licentiâ, & ſub obedientiâ docti, ac pii Sacerdotis, qui non abſolvet, ſi fundatè dubitet relapſurum; ſed differet abſolutionem quouſquè videat actualem emendationem competentem. Oculatus in hoc debet eſſe Confeſſor: nam ex inertiâ procedit, ut noſtris temporibus ullum vix extet exercitium aliàs juſtiſſimum in Republicâ, in quo

non

non regnent peccata, & plura, & gravia.

In pluribus officiis plura jurantur, quæ deindè non demandantur executioni.

32 Conſultores, Advocati, Procuratores &c.ſerviunt malignitati Clientũ,& injuſtitiis.

33 Milites incumbunt duellis, odiis, homicidiis, ludis, blaſphemiis, rapinis, meretricibus.

34 Negociatores, uſuris, fraudibus, vendentes pluris,quàm res valeat,aut malam ſupponentes pro bonâ, pejerantes, fraudantes vectigalia &c.

35 Artifices laborant in die feſto, omni cultu Dei omiſſo, nuſquam audientes verbum Dei, & familiam ita educantes.

56 Per ſingula diſcurrat Confeſſor, agnoſcet in pluribus, hominem vixiſſe continuò in peccato mortali; nec hìc, & nunc abſolutionis eſt capax,niſi vel reddatur fortior, vel tollatur occaſio.

37 Si diligentius obſervet, occurrent plures, quorum præteritæ confeſſiones fundatiſſimè judicari poterunt invalidæ: ab iis ultra competentis emendationis ſigna exiget generalem confeſſionem.

38 Cautior erit in quibuſdam exercitiis nullius neceſſitatis, aut utilitatis pro Republicâ, ut frequentare choræas, converſari cum blaſphemis &c., frequentare tabernas, marceſcere in otio &c. Quidquid ſit, an hæc reponi debeant inter occaſiones primi, vel ſecun-

cundi generis,certè neganda eſt abſolutio, niſi pœnitens animo renunciet prædictis exercitiis, & proponat ab iis abſtinere; ſi primâ, vel ſecunda vice videatur ita diſpoſitus, ut credendum ſit promittenti ſe abſtenturum; ſi poſtea deficiat, differenda eſt abſolutio, quouſq; actu dimiſerit occaſionem.

39 Negabit abſolutionē exercentibus contractus nominatim prohibitos, aut expreſsè illicitos, niſi priùs reſcindantur, & ſatisfiat parti læſæ: Ubi contractus eſt dubius, abſolvatur, datâ cautione exequendi; quod judicabitur.

40 Neganda eſt etiam in Jubilæis abſolutio illis,qui obligati denunciare aliquid, omiſerint, niſi priùs actu denuncient,& ſatisfaciãt damnis ſecutis ex omiſſione denunciationum.

41 Neganda eſt obligatis reſtituere, aut ſatisfacere, niſi priùs actu compleant, cùm poſſont: ſi ſint in periculo mortis poterunt abſolvi, dummodò totum faciant, quod in ſe eſt, ut quamprimùm ſequatur ſatisfactio. Hæc ex Sancto neceſſarium fuit fuſiùs adducere, quia ſine eorũ perfectâ intelligentiâ Confeſſor multa quotidiè peccaret. Sumpſi licentiam variãdi aliqualiter verba (nullatenùs ſenſum) ut adaptarem ſingula iis, qui egreſſi ex ſcholis Theologiæ Moralis, difficilè percipiunt aliquas doctrinas, niſi proponantur ſub terminis uſitatis in ſcholâ.

42 His regulis præventus Confeſſor, ubi nul-

nullum in Pœnitente agnoſcit motivum differendæ, vel negandæ abſolutionis, curabit confeſſionem compleri, accuſando ſe de omnibus confeſſis, & de illis, quorum non recordatur, commiſſis corde, ore, vel opere, necnon de peccatis vitæ præteritæ.

43 Quæ ubi pœnitens compleverit, Confeſſor exequetur, quæ ordinat Rituale adductum c.7. n.21.

44 Proſequitur in 20.§.proponere formam abſolutionis cum precibus conſuetis.

45 In 21. agitur de pœnitentiis injungendis; circà quas ſuprà habes Rit. c.7.n.22.& 23.

46 In 22. hortatur Cõfeſſarios fugere omnem avaritiæ ſuſpicionem; ſuadet notitiam Canonum Pœnitentialium, ut ex Catech. dictum eſt c 6. n.12.

47 In 23. agitur de ſigillo juxtà ea, quæ præcipiuntur in c.*Omnis utriuſque*, ut c.8.n.4.

48 In 24. de fide confeſſionis, quam aliquandò petunt pœnitentes, & in Urbe relinquenda eſt, ubi audiuntur infirmi.

49 In ultimo ponuntur variæ inſtructiones per Confeſſarios dandæ pœnitentibus, ut perſeverent in bono. I. Confeſſor, quippè Pater ſpiritualis, inſtruat omnes in vitâ Chriſtianâ, ſed præſertim illos, á quibus electus eſt in Directorem. II. Firmet pœnitentes in propoſito non peccandi mortaliter, nec unquam deflectendi à voluntate Dei. III. Quod ut faciliùs conſequatur, inculcet hominem à Deo

cra-

creatum,ut hìc Deo ſerviens,tandem illo fruatur æternaliter: quarè inducatur, ut ad hunc finem omnia dirigat, paratus amplecti quidquid ad illum confert, rejicere quidquid retrahit, itaut admittat, vel dimittat omne officium, vel exercitium, quod juxtà ſuum ſtatum ad ſalutem conſequendam, Pater ſpiritualis judicabit admittendum, vel dimittendum. IV. Quilibet,juxtà ſuam capacitatem,inſtruatur in modo orandi, itaut actu oret, bis ſaltem in die, veſperi, & manè. V. Ut quotidiè audiat ſacrum, & die feſto divinis adſiſtat officiis. VI. Inſtruat capaciores circà orationem mentalem: alios, ut devotè recitent Roſarium, Coronam, vel Officium B.Virginis, aut Pſalmos Pœnitentiales. VII. Inducat omnes, ut examinent quotidiè conſcientiam, quã erit optimum, ſi tota familia in communi examinet ad veſperam. VIII. Hortetur omnes ad frequentiam Euchariſtiæ, ac Pœnitentiæ: optimum eſſet inducere ad octiduam communionem: qui minùs diſpoſiti ſunt,primò inducantur, ut communicent in Paſchate, Pentecoſte, B.Virginis Aſſumptione, feſto Omnium Sanctorum, Nativitate Domini, & primâ Dominicâ Quadrageſimæ,quo ſe præparent jejunio: deindè ad communionem menſtruam; & ita nullo negocio aſſueſcent ad octiduã. IX. Specialiter curet Confeſſor, ut pœnitens inſumat dies feſtos in Dei cultum; ideò hortandus erit dare ſuum nomẽ alicui ex Confraternitatibus,

quæ

quæ die feſto vacant piis operibus. X. Commendet patribus,ac matribus-familias rectam filiorum educationem, ita quod die feſto mittantur ad doctrinam Chriſtianam, & ducantur ad lectiones ſacras, ac divina officia; & incitentur ad frequentiam ſacramentorum. XI. Qui ſciunt legere, inducantur, ut ſibi provideant libros pios, Vitas Sanctorum, Gerſonem de Imitatione Chriſti, opera Ludovici Granatæ, Exercitia Vitæ Spiritualis, Roſarium Loartis, Praxim Orationis ſpiritualis P.Matthiæ Capuccini, aut ſimiles, quos, præſertim die feſto, in communi curabunt legi familiæ. XII. Qui habent ſubſtantiam hujus ſeculi, doceantur conſervare ſuum ſtatum chriſtianè, ac modeſtè, non negligere de ſuperfluis eleemoſinas, quarum largitio eſt in præcepto; curentque dirigi conſilio docti, ac pii Sacerdotis. Tandem Confeſſor apta unicuique ſuggeret documenta, quibus, juxtà ſuum ſtatum proficiat in viâ Domini.

50 Hæc ſunt Monita S.Caroli in compendium redacta pro majori commoditate præparantium ſe ad confeſſiones; qui reflectant hùc uſque allatam fuiſſe doctrinam generalem circà Sacramentum Pœnitentiæ deſumptam ex Magiſtro, ex Trid. ex Catech. & Rituali, ex Litteris patentibus Epiſcoporum, & ex S.Archiepiſcopo; quæ mihi videntur abundè ſufficere pro inſtructione, & directione Confeſſorum circà ſacramentum Pœnitentię ut ſic. Note-

tetur tamen, quòd prædictæ inſtructiones, aliæ ſunt tantùm doctrinales, aliæ inſuper authoritativæ: Doſtrinalis eſt inſtructio ex Magiſtro, & ex S. Carolo pro Confeſſoribus extrà Diœceſim Mediolanen., in Eccleſiis, in quibus nondùm Superiores præceperunt, ut Confeſſarii ſe dirigant juxta illas: Tridentini, & Ritualis inſtructiones ſunt authoritativæ, ſicut cœteræ Conſtitutiones Apoſtolicæ. Quia traditæ ab habente poteſtatem, ut juxtà illas dirigamur: quod etiam nonnulli volunt de Catech. Etiam authoritativæ ſunt Litteræ patentes Epiſcoporum: propterea præparans ſe ad confeſſiones, ſciat, quòd authoritativæ obligant, non quidem omnes æqualiter, ſed magis, vel minùs, juxtà gravitatem ordinationis; ideò curabit, ea fideliter exequi, habito ſemper reſpectu ad circũſtantias loci, temporis &c. Doctrinales non habent obligandi authoritatem, ſed oſtendunt, quid competat naturæ, ac ſtatui hujus ſacramenti, rectæque adminiſtrationi: quarè erunt etiam magni faciendæ.

CAPUT XII.

Præparans ſe ad Confeſſiones curabit ſcire ſequentia circà Sacramenti Pœnitentiæ Miniſtrum.

1 POſt traditam notitiam in generali, hauſtam ex fontibus Theologiæ, qui

qui ſunt verbum Dei Eccleſiæ revelatum, & authoritas Doctorum, quæ in Theologiâ eſt, ut principium probabile ex S. Thomâ 1.p.q.1. a.8. ad 2., deſcendo per ordinem ad concluſiones Theologicas, de quibus inſtrui debet ſe præparans, antequam in particulari cognoſcat peccata, quæ ſunt materia remota hujus ſacramenti: & has debet ſcire quilibet exponens ſe examini. Examinator, antequam de ſcientiâ examinandi experimentum capiat, inquirit, quo in loco velit audire, v.g. ſi Eccleſia eſt ruralis, examinat de peccatis propriis ruſticorum, inter quos aliqua ſunt innominata; & ita poteſt quis eſſe aptus audiendis confeſſionibus, eſto ignoret naturam nonnullorum criminum: At quilibet ſcire debet perfectè rationem ſacramenti; quia nemo debet ignorare officium, quod exercet: igitùr curet callere quàmmaximè ſequentia.

2 D. Quod officium exercet Confeſſarius in adminiſtrando Pœnitentiæ ſacramentum?

M. Exercet triplex officium Judicis, Medici, & Doctoris: Duo prima litteraliter innuit Rituale. Tertium, eſto nonlitteraliter exprimat, abundè ſignificatur nn.17. nam inſtruit pœnitentem juxtà dicta c.7. nu. 17. & c.11. à n.19. Hæc ſi ignoret (quod eſſet maximum inconveniens) antequàm ſe præſentet examini, relegat *Inſtruct. Cleri* à ca.6 ad 13. ſunt enim ipſa fidei rudimenta, quæ quilibet Chriſtianus tenetur ſcire ut diſcipulus, & Confeſſarius ut Ma-

Magiſter. Officium Judicis exercet proferendo ſententiam abſolutionis, ad inſtar actus judicialis, vel retinendo peccata, dùm ſine abſolutione dimittit indiſpoſitum; vel ligat ad pœnam juxtà Magiſtr.c.3.n.14. & 15. Exercet officium Medici, dùm imponit pœnitẽtias medicinales, dat remedia pro tollenda occaſione proximâ, vel adversùs alia peccata &c.

3 D. Teneturnè Confeſſarius facere hoc triplex officium ergà ſingulos pœnitentes?

M. Rituale aſſerit, quòd officium Doctoris exerceat *pro perſonarum qualitate*: officium Medici *quantùm ſpiritus, & prudentia ſuggeſſerit, habitâ ratione ſtatus &c.* officium Judicis exercebit, ut idem præcipit.

4 D. Quia calleo doctrinam Chriſtianam *ex Inſtructione*, videor mihi cum adjutorio gratiæ Dei, poſſe ſufficienter exercere officium Doctoris multitudini pœnitentium, ut Confeſſor ordinarius, itaut non peccem graviter in illo munere: peto inſtrui circà officium Judicis; primò quid requiritur, ut validè abſolvã?

M. Illa generalis inſtructio ſufficit pro communitate Chriſtianorum, ſed non pro ſingulis: Inter Chriſtianos adſunt gravioribus diſtenti negociis, alii cupidi chriſtianæ perfectionis, alii addicti vitæ contemplativæ &c. His docendis, alia complura tenetur ſcire Cõfeſſor, juxtà Rituale c.7. n.15. ante omnia inquiret de ſtatu pœnitentis; ubi hic exigit doctrinam majorem, illam Confeſſor hauriet à

do-

doctioribus, atque exercitatioribus, ut ex c.7. n.7. & c.11. nu. 5. nam unicuique danda ſunt documenta, & medicinæ convenientes, nec in aliquo genere debet onus docendi aſſumere, qui non eſt Doctor in tali genere, ex c.11. nu.5. Illa generalis inſtructio ſufficit tantùm pro Confeſſore expoſito ad univerſitatem fidelium, qui, ut etiam pro univerſitate, officium Judicis exerceat validè, debet eſſe Sacerdos, habens juriſdictionem, ſciens in confusò ſaltem dari peccatum, & hoc ſacramentum eſſe inſtitutum illi remittendo: Ulteriùs ſciens formam, & de facto proferens, cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia: quodcunque ex his deficiat, abſolutio eſt invalida, & pœnitens, ubi ſciverit defectum tenebitur eadem peccata confiteri alteri, qui habeat omnia, & ſingula prædicta.

5 D. Nihil occurrit circà primum requiſitum, *quòd ſit Sacerdos*; nam legi pluriès *Inſtr. Cleri* cap.31. & ſuppl. S. Thomæ .qu.8. peto inſtrui circâ ſecundum de juriſdictione, ut validè abſolvat?

M. Juriſdictio eſt neceſſaria Confeſſori, ut validè abſolvat: nullus enim validè judicat, niſi judicatus ſit ſubditus per juriſdictionem ordinariam, aut delegatam: dicitur habere ordinariam Sacerdos, qui ex vi officii habet adminiſtrare hoc ſacramentum, ut Pontifex in toto orbe, Epiſcopus in ſuâ Diœceſi, Parochus in ſuâ Paræciâ &c. dicuntur habere dele-

gatam, qui ab habente poteſtatem obtinent licentiam audiendi confeſſiones: Parochus in ſuâ Paræciâ non habet hanc poteſtatem abſq; licentia Epiſcopi. Trid. ſeſſ.23. cap.15. de ref. Vide cap.10. n.15. Regularis legat caput 9.

6 D. Circà tertium peto, an requiratur verbis proferre formam, vel ſufficiat tradere ſcripto?

M. Non ſufficit proferre ſcripto; nam Eph.5. *Chriſtus dilexit Eccleſiam, mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ*. Aug. tr. 80. in Jo: *Accedit verbum ad elementum, & fit ſacramentum*. Vide S.Th.3.p. q.60. ubi loquitur in genere de omni ſacramento, & ſuppl. q.9. a.3. Hìc agit de confeſſione, quæ eſt materia ſacramenti, ratio concludit etiam pro formâ. Vide inſuper decretum Clem. VIII. prohibentis de ann.1602. confeſſionem in ſcriptis. Illud hìc non propono, utì neque caſus, qui ex eo deciduntur: nam ſcribo pro Confeſſore ordinario; & hìc, relictis quæſtionibus metaphyſicis, in id incumbit, ut pœnitens præſens proprio ore confiteatur propria peccata, quæ poſtea ipſe abſolvit per formam proprio ore prolatam.

7 D. Circà quartum *in Inſtr. Cleri* ca.10. n.11. habeo, quid, & quotuplex ſit intentio, & quæ requiratur ad ſacramenta. Inſuper lego ſæpiſſimè S.Th.3.p. q.64. a.8. qui adducit pro neceſſitate intẽtionis efficaciſſimam rationem; ex quâ colligo etiam requiri ad lucrandas Indulgentias. Igitùr ſolum peto, an requiratur in-

intentio faciendi effectum ſacramenti, ſeù juſtificandi peccatorem per abſolutionem?

M. Chriſtus Dominus debuit habere prædictam intentionem; in Miniſtro ſufficit intentio faciendi, quod facit Eccleſia: quarè Pœnitens validè eſſet abſolutus, quandò habens ego cætera cum prædictâ intentione, abſolverem determinando mentaliter, me nolle juſtificare pœnitentem; imò etiamſi crederem ſacramentum carere virtute juſtificandi: nec enim requiritur fides in Miniſtro. S.Th.3.p. q.64. a.9.

8 D. Habeo, quid requiratur in Miniſtro, ut validè abſolvat; peto, quid ultrà requiratur, ut abſolvat licitè?

M. Requiritur, ut ſit in gratiâ, quâ carens validè abſolvet, ſi habeat requiſita poſita n.4. Trid. ſeſſ.7. can.12. ſeſſ. 14. ca.6. nu.10. S.Th. 3.p. q.64. a.5. ſuppl. q.19. a.5.

9 D. Si gratia requiritur ſolùm ad licitè, non ad validè abſolvendum, excommunicatus peccabit, at validè abſolvet?

M. S.Th. ſuppl. q.19. a.6. poſuit excommunicatum abſolvere invalidè; & ita tunc erat ſentiendum, quia erat privatus omni juriſdictione; propterea deficiebat in ſecundo requiſito. Poſt decretum Martini V. juriſdictio tollitur ſolùm excommunicato vitando, vel publico percuſſori Clerici: quarè talis excommunicati abſolutio eſſet invalida, etiò invincibiliter ignorarem excommunicationem, quia non mea ignorantia, ſed (& ſit regula univer-

ſalis) ſola Superioris authoritas confert juriſdictionem: ſi non ſit talis, & ignoravi excommunicationem, validè abſolvor: ſi ſcivi excommunicationem: diſtingue: aut illum adii ex neceſſitate, vel erat Superior, nec habebã in promptu Confeſſorem idoneum; ille peccat abſolvens in peccato mortali; ſed ego utor jure meo, & malo illius in bonum meum: Extrà dictos caſus, invalidè abſolvit, non quia deficiat in juriſdictione, ſed quia ego accedens, pecco mortaliter, cooperans ſacrilegio illius. Ita ex ratione S.Th.2.2.q.78.ar.4. quam oportebit callere, quia eſt univerſalis ad plurimos caſus.

10 D.Scientia requiriturnè in Confeſſore, ut validè, vel, ut licitè abſolvat?

M. Aliqua ſcientia requiritur ad validè abſolvendum, nempè, ut ſciat formam, & alia, ut nu. 4. eſto ignoraret omnia myſteria fidei, quia ex nu.7. non requiritur fides in Miniſtro, dummodò haberet requiſita poſita n.4. & Pœnitens datâ operá non requireret ignorantem, quia tunc pœnitens peccans accedit indiſpoſitus: Vide n. 9. Alia ſcientia requiritur, ut licitè abſolvat, quia ſine illâ abſolvens peccaret mortaliter; alia ad congruitatem, ut perfectiùs exerceat triplex officium Doctoris, Judicis, & Medici. Non poſſum determinare, quæ ſit de neceſſitate,& quæ de congruo; quia nulla concluſio deduci poteſt, niſi ex ſuis præmiſſis. Præmiſſæ, quibus innititur Theologia

Mo-

Moralis ſunt determinationes Eccleſiæ, vel ratio: Nulla ratio præcisè determinat tantã ſcientiam, quia ſcientia eſt medium; & determinare media ſpectat ad prudentiam, ex p.2. c.14. nu.1. quæ nunquam determinat media in univerſali, ſed modò accipit plura, modò pauciora, ut conducunt ad finem: nec Eccleſia determinavit tantam præcisè ſcientiam. Rituale c.7. n.7. videtur exigere, quòd ſciat diſcernere inter lepram, & lepram, diſtinguens genera, ſpecies, numerum, & circumſtantias explicatu neceſſarias, de quibus in ſequentibus, & *in Inſtr.Cleri* c.36. 37. à nu.16. Debet ſcire caſus reſervatos Papæ, & Epiſcopo: (Rituale c.7.n.8.) inſtructionem ſacramenti Pœnitentiæ ex ipſo Rituali n.9. ſaltem quoad ea, quæ ſunt ſubſtantialia. Edictum S.Officii, Conſtitutiones Apoſtol. ſupra poſitas, Theſes in materia morum damnatas &c. Auditurus confeſſiones, expediat ſe ab hiſce ſcrupulis, an habeat, vel non habeat ſcientiam neceſſariam, primò ſequendo Monitum S.Caroli c.9. nu.5. ut non ſe ingerat audiendis pœnitentibus, quos dubitat habere caſus ſibi non reſolubiles: ſecundò ſequendo ordinationem Ritualis cap.7. nu.7. *ut quantam maximam poteſt, ſcientiam, ſtudeat ſibi comparare*. Vide c.3. n.16.

11 D. Quibus mediis poterit Confeſſor comparare ſibi hanc quantam poteſt, maximam ſcientiam.

M. Tria proponit Rituale c.7. n.7. Primum

eſt aſſidua oratio; eritque optima, quam recitabat ante ſtudium S. Thom. inſerta in ejus opuſculis, & incipiens: *Creator ineffab. &c.* Erit optimum quotidianum Miſſæ ſacriſicium ad hunc etiam effectum applicare, ut Deus nobis conferat *ſcientiam Sanctorum*. Secundum proponitur ſtudium probatorum Auctorum, Catechiſmi præſertim. Author aliquis poteſt eſſe probatus, vel per auctoritatem Eccleſiæ Romanæ, vel per authoritatem particularis Eccleſiæ, vel per communem acceptationem Theologorum: Primi ſemper præferantur aliis: & ſecundi in illâ Eccleſiâ præferantur tertiis. Præter Tridentinum, & Authores adductos, quos optimum erit, legere ſæpiùs in fonte. S.Carolus commendat Paſtorale S.Gregorii, libros S.Joannis Chryſ. de Sacerdotio, Summam S.Antonini, & ſi quam aliam Epiſcopus utilem judicaverit. Libellus Romæ editus inſcriptus, *Avvertim. di S. Carlo &c.* eſt omninò neceſſarius. Sed principia doctrinæ Moralis continet Summa S.Thomæ: Virtutes, & vitia in generali explicantur 1. ſecũdæ. Agit de virtutibus, & vitiis in ſpecie 2.2. De ſacramentis 3.p. à q.60. cum toto ferè ſupplemento. Angelici dogmata inconcuſſa, tutiſſimaque appellavit Alexand. VII. Imò nullius Sancti doctrinam à Deo Eccleſia univerſalis orat intelligere, ut doctrinam Aquinatis, orans, *da nobis quæſumus, & quæ docuit, intellectu conſpicere, & quæ egit, imitatione com-*

complere. Habet hæc Angelica doctrina compendium totius Moralis, quam Spiritus Sanctus docuit in Eccleſiaſtico, in Evangelio, in Epiſtolis Apoſtolorum: Hos etiam libros curabit Coefeſſor legere, ut verbum Dei, & fundamentum, ſuper quo ædificant omnes Theologi. Plura hujuſmodi fundamenta ſunt in jure Canonico, cujus volumina legat Confeſſor ſaltem quoad partem, quæ tangit forum conſcientiæ, & deciſionem caſuum moralium, relictâ Juriſperitis parte, quæ tangit forum exterius. Sciat antiquitùs caſus omnes non ita obvios per Confeſſorem fuiſſe communicatos Epiſcopo, qui adhibito Theologorum conſilio, ſi deciſio videretur paulò profundior, conſulebatur Apoſtolica Sedes. Ex hac, re per Theologos doctiores acriter examinatâ, prodibat oraculum; & indè compactum eſt aureũ volumen Decretalium. Tertium medium à Rituali propoſitum comparandæ ſcientiæ eſt *prudens conſilium peritorum*. Huic exquirendo ſcimus antiquitùs conveniſſe Monachos ex collationibus Caſſiani. Has ex Breviario aſſiduè pervolutabat S. Thomas. Quilibet ferè Ordo Regularis, etiam Camaldulenſium, ſtabilivit hujuſmodi collationes de caſibus conſcientiæ cum magno populorum fructu, qui ſanctè illas frequentant; quem fructum intendens SS. D. N. Clemens XI. præcepit eaſdem collationes in Urbe omnibus Confeſſariis, ut c. 10. n. 2. & 14.

13 D. Quia Confeſſor dicitur Miniſter pœnitentiæ, quæ differentia intercedit inter pœnitentiam, ut eſt virtus, & ut eſt Sacramentum?

M. Ex Catech. c.6. à nu.4. habes, quomodò diſtinguatur ſacramentum, & virtus Pœnitentiæ; nomine virtutis intellige habitum, quem Deus infundit in voluntate: quandò infundit in eſſentiâ animę habitum gratiæ ſanctificantis, ut ſit filia Dei, & in reliquis potentiis habitus, ut operentur operationes proprias filię adoptivæ Dei: hic habitus pœnitentiæ inclinat homines ad actus, ſeu operationes, quæ ſunt dolere, confiteri, & ſatisfacere pro peccato, ut eſt offenſa Dei: ſecundò, nomine pœnitentiæ, veniunt iſti actus, ſive perfecti, ſive imperfecti: ſi ſint perfecti, eliciuntur à nobis per habitum, & conſequenter à nobis juſtificatis: ut nomine caloris veniunt omnes gradus & perfecti, ut octavus, & imperfecti, ut reliqui priores: Imperfecti actus pœnitentiæ ſunt à nobis ante habitum (dependenter tamen à ſpeciali auxilio Dei). Habitus pœnitentiæ nullo modo eſt ſacramentum: Actus ſunt materia proxima ſacramenti: quarè pœnitentia ſacramentum diſtinguitur à virtute, ut homo à corpore: ſacramentum eſt quoddam totum, cui abſolutio deſervit loco formæ, & prædicti actus loco materiæ.

13 D. Adſuntnè Theſes damnatę, quę tractent de Miniſtro ſacramenti Pœnitentiæ?

M. Duas per ſe, & directè ſpectantes ad juriſ-

riſdictionem, damnavit Alex. VII. nempè, 13. & 16. quæ tangunt juriſdictionem in generali: quæ tangunt juriſdictionem ſuper reſervata, innuentur ſuo loco.

CAPUT XIII.

De partibus materialibus hujus ſacramenti.

1 D. QUia tactum eſt de materiâ, dic, quæ ſit materia ſacramenti Pœnitentiæ?

M. Duplex eſt: Remòta, & Proxima: Remota ſunt peccata hominis Chriſtiani commiſſa poſt baptiſmum: Subdiſtinguitur: alia & neceſſaria ſimùl, & ſufficiens, nempè, peccata mortalia certa, commiſſa poſt baptiſmum, & nunquam ritè confeſſa: Alia neceſſaria, non ſufficiens, nempè, mortale dubium, quod ex unâ parte tenemur confiteri: S.Th. ſupp. q.6. a.4. ad 3. nam in dubiis tutior pars eſt eligenda: ex aliâ, nè ſacramentum exponatur periculo nullitatis, non poſſumus de illo ſolo abſolvi, ſed tenemur addere aliud certum, vel mortale, vel veniale: Tertia eſt ſufficiens, nempè, peccatum veniale, vel etiam mortale, aliàs ritè confeſſum. Trid. ſeſſ.14. ca.5. S.Th. 3.p. q.84. a.2. & ſuppl. q.2.

2 D. Quæ eſt materia proxima?

M. Tres actus Pœnitentis, Contritio, Confeſſio, Satisfactio. Ad hos reducũtur illa quinque dicta *in Inſtr.Cleri* c.10. n.23.

3 D.

3 D. Præparans ſe ad confeſſiones, præſertim in Examine Romano, debet callere Theologiam Moralem, ut Sapientia eſt: Ex S.Thomâ 1.p. q.1. a.8. *Sapientis eſt ordinare*: Aliqui habent ſcientiam de quibuſdam tractatibus, ſed non ſapientiam: nec enim ſciunt ordinatè: multò minùs habent ſapientiam perfectam: hæc eſt ſpeculativa ſimùl, & practica ex eodem 2.2. qu.45. a.3. Deſiderans ego habere ordinatè, & cum reſpectu ad praxim, peto inſtrui, ut ordo exigit, de ſingulis partibus materialibus ſacramenti pœnitentiæ, ita quod de illis perfectè addiſcam quæſtiones, quæ faciunt ad praxim pro Confeſſore ordinario; & primò de Contritione.

M. Ut dignè exerceas triplex officium Judicis, Doctoris, ac Medici, ſcito ſequentia: primò, Contritio importat ſaltem duos actus: alterum, quo dolemus de peccato præterito: alterum propoſiti de cavendo futura. (S.Th. ſuppl. q.1.a.1.) Secundò, uterque actus debet eſſe ſuper omnia (q.2. a.4.) ita quod plùs doleat de offensâ Dei, quàm de aliis malis, & proponat vitare potiùs offensã Dei, quàm cętera: Id tamẽ ſufficit in generali:non eſt neceſſarium dicere: *Eligam potiùs, quàm peccare, infernum* (ibid. ad 4. & quodl.1. ar.9. ubi ait: *Stultè faceret, qui ſe, vel alium ſollicitaret* ad ita explicandum in particulari, eſſetq; *inducere ad tentationem, & præbere occaſionem peccandi*.) Sufficit, quòd uterque ſit ſuper

om-

omnia *appretiativè*, non *intenſivè*. Hi termini explicantur *in Inſtr. Cleri* c.37 n.24. S.Th. ſuppl. q.3. a.1. Catech. c.6. n.8. Tertiò, ut ſit materia ſacramenti debet eſſe ſenſibilis, quia omne ſacramentum eſt ſignum ſenſibile quoad materiam & formam. S.Th.3.p.q.60. a.4. Senſibilis autem dicitur Contritio conſiſtens in actu voluntatis, quia conjungit ſibi actum aliquem externum virtutis pœnitentiæ. Tales ſunt gemitus, lachrymæ, tunſio pectoris, vocalis confeſſio &c. 3.p. q.84. a.9. ad 1. Per hos reddita ſenſui ſubjecta contritio fit materia ſacramenti: quartò, Contritio mortalium debet eſſe univrſalis, & de omnibus, ſuppl. q.3. a.2. ubi ad 2. ait: *Debet non ſolùm de peccato, ſed de oblivione ejus dolere, quæ ex negligentiâ contigit*: ſi debet conteri de oblivione, debet illam confiteri etiam quoad numerum. Vide Catech. c.6. nu.11. Dicitur univerſalis dolor, quandò formale motivum eſt univerſale, quanquam materialiter explicem aliqua ſolùm peccata, v.g. oblitus in examine duorum criminum contrà caſtitatem, recordor decem contrà juſtitiam, & doleo, quia per illa offendi Deum ſummè bonum contritione perfectà, vel imperfectâ, quia Deum offendens, Infernum promerui: Motivum hoc eſt univerſale, conveniens omni peccato; ideò cum tali dolore confitens abſolvor directè à decem, indirectè á duobus oblitis: Si dolerem illis decem offendiſſe Deum, ob turpitudinem inju-

ſtitiæ

ſtitiæ revelatam à Deo Eccleſiæ, motivum hoc eſt particulare, non conveniens duobus contra caſtitatem; propterea in tali caſu à nullo abſolverer, quia Deus non dimidiat veniam. Curet tamen Confeſſor, ut pœnitens doleat etiam materialiter de omnibus, juxtà monitum S.Caroli ca.11. n.42. S.Th. ſuppl. q.2.a.6. Quintò, Dolor debet eſſe ſupernaturalis, hoc eſt, regulatus à fide, quæ eſt principium ſupernaturalitatis (57. prop. damnata ab Innocentio XI.] 2.2. qu. 16. a.1. quarè non ſufficit timor pœnæ temporalis, quia fides non docet peccanti imminere talem pœnam, ſicuti docet imminere æternam: ibid. qu.19. a.2. ad 4. *Timor ſervilis, & initialis reſpiciunt pœnam, per quam homines attrahuntur ad Deum, divinitùs inflictam, & comminatam.* Alios actus contritioni annexos ex Trid. vide ca.4. & 3.p. q.85.a.5. Sextò, dividitur Contritio in imperfectam, & perfectam. Differentia utriuſque poſita eſt *in Inſtr.Cleri* ca.10.nu.27. alterutra ſufficit huic ſacramento, accipiendo imperfectam, ut ſemper acceperunt antiqui Scholaſtici pro Attritione includente amorem Dei initialem. Vide Trid. c.4. n.13. E contrà plures aſſerunt ſufficere dolorem ex metu gehennæ ortum, etiam nullo interveniente actu imperfecto charitatis in Deum, propter ſe ſuper omnia dilectum. Hanc opinionem Alex. VII. prohibuit notari cenſurâ. Ego ſuſtinui neceſſitatem amoris Dei in diſſert. ſuper hoc editâ

de

de anno 1698. Abſit tamen, ut Examinatores velint obligare ad hanc: Semper in quæſtionibus controverſis relinquunt optionem examinato; Rejiciunt tamen dolorem ex gehennæ metu ortum ſine ullo reſpectu ad Deum, quem plures Eccleſiæ particulares jam damnarunt, ut omninò inſufficientem. Septimò, Contritio, ut ſit materia proxima Sacramenti, debet connecti aliis partibus ejuſdem, v. g. poſt elicitam contritionem, ad pedes Confeſſarii, propono præ verecundiá tacere aliquod peccatum, quod aperio deindè inductus Confeſſarii monitis: in hoc caſu novus dolor eſt eliciendus: primi enim vis, & efficacia fuit interrupta quoad ſacramentum, per ſubſequens ſacrilegium, & univerſaliter omne peccatum mortale Interrumpit efficaciam præcedentis doloris. Nonnulli diſputant, an contritio ſerotina valeat pro confeſſione ſequentis manè: Tu vide, an confeſſio procedat in virtute contritionis heſternæ: Valebit, ſi procedat: non valebit, ſi non procedat. S.Th. 3.p. q.84. a.1. ad 3. ſuppl.q.7. a.3. ad 3.

4 D. Dicta num.præcedenti videntur ſufficere præparanti ſe ad munus Confeſſoris ordinarii, & cogitantis profundiùs callere Theologiam Moralem. Ille habet in compendio doctrinam Contritionis. Hic loca, ex quibus eliciat rationes: quarè ſtudium hujus ſcientiæ faciliùs redditur ex triplici capite: primò, ſi rationes hìc insererentur, confunderetur, qui

ſo-

ſolùm capax eſt ſcientiæ ordinariæ, ut exerceat triplex munus Judicis, Doctoris, & Medici: ſecundò volumen creſceret, & præ pretio fugerent illud comparare plures, qui aliàs habent libros nominatos ca. 12. nu. 12. tertiò, aqua purior eſt in fonte, quàm in rivo; & Moralis adæquat magis intellectum hauſta ex fõte Scripturæ, Conciliorum, Patrum, ac primorum Magiſtrorum, quàm ex liberculis. Igitùr optimè conſultum eſt cuilibet, notando libros, quos ſibi provideat Confeſſor; & ego pedetentim, juxtà redditus beneficii, ac patrimonii, ſtudeo illos comparare, conſcius plurima, ex ignorantiâ Confeſſorum, vigere peccata, quæ tollerentur, ſi quotidiè legerent aliquid ex prædictis libris; quidquid tamen ſit de aliis: de me rationem Deo reddere teneor, niſi ſciam neceſſaria, quarè inſtructus circà primam partem materialem hujus ſacramenti, peto inſtrui circà ſecundam, quæ eſt *Oris Confeſſio?*

M. Eſt actus virtutis pœnitentiæ, & ut ordinatur ad abſolutionem, eſt ſecunda pars materialis ſacramenti: Ut rectè fieret, antiqui aſſignarunt ſexdecim conditiones iis verſibus.

Sit ſimplex, humilis confeſſio, pura, fidelis,
Atq; frequẽs, nuda, diſcreta, libẽs, verecũda,
Integra, ſecreta, lachrymabilis, accelerata,
Fortis, & accuſans, & ſit parere parata.

S. Th. ſuppl. q. 9. a. 4. eas explicat oſtendens, quæ ſint de neceſſitate, quæ de congruitate.

Ad

Ad captum Confeſſoris ordinarii diſſeram de illis, juxtà terminos, quibus utnntur Caſuiſtæ: Primò, confeſſionem debet præcedere diligens examen conſcientiæ: Trid. ſeſſ. 14. c.5. Quantum temporis in hoc inſumendum ſit, vide c.11. n.15. Catech. c.5. nu.11. præcipit reiterare confeſſionem, quandò nimis remiſsum præceſſit examen. Hoc eſt neceſſarium, nè homo ſe exponat periculo omittendi aliquod peccatum: quarè qui in manè confeſſus eſt, & paulò poſt, ut celebret, vult confiteri de actu impatientiæ, v.g. commiſſo poſt confeſſionem, non peccat, confitens abſquè prævio examine, quia certus eſt moraliter, quòd nullum relinquet peccatam: è contrà non confeſſus per annum, v. g. invalidè confitetur ſine examine, quanquàm caſu diceret omnia: id enim eſt per aceidens, aliàs verè periculo ſe exponit. Secundò, confeſſio debet eſſe ſine mēdacio. S.Th. ſuppl. q.6.a.4. Magiſter c.3. n.20. Tertiò, debet eſſe integra. Sed integritas eſt duplex: alia materialis: alia formalis: Materialis conſiſtit in explicando peccatorum ſpeciem, numerum, & circumſtantias explicatu neceſſarias: Formalis eſt, quandò ob aliquod impedimentum morale, vel phyſicum, omittit aliquod peccatum, ſed dicit omnia, quæ poteſt, cum animo dicendi reliqua ſuo tempore, & dolore univerſali, de omnibus etiam, quæ omittit, juxtà dicta n.3. Sine integritate formali confeſſio eſt invalida. Homo dicitur integer materialiter,

ſi ha-

ſi habet omnia membra : ſi deſit aliquod , ſed habeat eſſentialia , dicitur integer formaliter . Natura tendit ad conſtituendum hominem materialiter , & formaliter integrum : Præter intentionem naſcitur homo mancus ex defectu virtutis in ſemine . Ita pœnitens debet intendere confeſſionem materialiter , & formaliter integram . Invalidè , & ſacrilegè confitetur , ſi præ verecundiâ nolit facere integram materialiter (loquendo de mortalibus) ſi ex parte ſuâ ſaciat , quantum poteſt, defectuſque proveniat ex impedimento phyſico, vel morali, utpotè formaliter integra, erit valida . Difficultas eſt ſtabilire , an hoc, vel illud impedimentum ſufficiat . Ex Rituali c.7. n.28. impedimentum phyſicum , quo deficeret vox infirmum , ſufficit . Idem , ſi poſſet loqui , ſed augeretur notabiliſſimè infirmitas , quia præceptum juris divini cedit præcepto juris naturæ non damnificandi propriam ſalutem . E contrà ex 59. prop. ab Innoc.XI. damnatâ , non ſufficit impedimentum morale conſurgens ex frequentiâ populi ad ſacramentum; ſed neq; conſurgens ex timore infamandi ſeipſum apud Confeſſorem: benè tamen conſurgens ex timore gravi, & juſto infamandi complicem . Ex vi hujus regulæ diſſere de aliis .

5 D. Ad confeſſionem ex parte Pœnitentis ſequitur obligatio ſigilli ex parte Confeſſarii ; quarè peto , quid importet hoc ſigillum ?

M. Cir-

M. Circà ſigillum vide c.3.n.21.& ex c.*Omnis utriuſque* c.8. n.4. ibi clarè innuitur, quomodò ſe debeat gerere Confeſſarius. Vide S.Th. ſuppl. qu.11. Sigillum dicitur obligatio ſtrictiſſima proveniens ex jure Eccleſiaſtico, divino, & naturali, non revelandi audita in confeſſione, quæ ſi revelarentur, redderent odioſam confeſſionem. Hinc non tenemur ex vì ſigilli celare actus virtuoſos, vel indifferentes, in confeſſione auditos, quia, docendo poſſe hæc dici, non redditur odioſa confeſſio, tenemur ex vi ſigilli naturalis celare actus virtuoſos, juxtà intentionem Pœnitentis. E contrà redditur odioſa, ſi doceatur poſſe dici peccata, vel defectus naturales, ut quòd ſim illegitimè natus &c. Celanda ſunt, eſto ex revelatione immineret ſalus, & ex occultatione ruina mundi totius, nam reddere odioſam confeſſionem eſt malum majus, quàm ruina mundi: Confeſſor obligatur, etiam ſi ex defectu diſpoſitionis non abſolvat, etiam ſi ſacrilegè hic confiteatur; dummodò confeſſio habeat aliquem ordinem ad ſacramentum, & pœnitens animum ſe accuſandi Sacerdoti tanquam Miniſtro Chriſti. Non tenetur, ſi pœnitens ſimularet confeſſionem,ſed vellet trahere Confeſſorem ad turpia, vel ad rebellionem in Principem; vel ſi Hebręus fingeret hoc, ut appareret Chriſtianus, quia nullus ex his ordinat hunc actum ad ſacramentum. Confeſſor audiens hujuſmodi ſimulantes, obligaretur ex

vi ſecreti naturalis in delictis privatis, quæ tenemur celare, ſed teneretur revelare delictum rebellionis, delicta contrà Sanctum Officium, & ſimilia. Ita obligat ſigillum, ut neque poſſimus uti ſcientia in confeſſione habitâ, eſto nullum eſſet periculum revelandi perſonam. Ex decreto S.Inquiſ. damnante propoſ. contrariam de anno 1682. Quod ut clariùs intelligatur, fingamus electionem per vota ſecreta inſtare in communitete undecim Regularium, ſex, de quorum numero ſum ego, adhærentibus Petro: Interim ex illius confeſſione agnoſco Petrum eſſe hæreticum, ambire dignitatem ſimoniacè, ut ſeminet hæreſim &c.; eſto nunquam detegi poſſit, quis receſſerit à Petro, non poſſum ego uti tali ſcientiâ ad negandum ſuffragium, quia ſcio vice Dei, non ut homo: ſecùs eſt, ſi aliundè ſcirem; tamen notat S.Th. qu.citatâ, eſſe cavendum, nè cœteri ſcandalizentur, dùm de eo, quod ſcivit in cõfeſſioneSacerdos,& aliis viis,diſſerat cũ aliis.

6 D. Quid eſt Satisfactio, tertia pars materialis Sacramenti Pœnitentiæ?

M. Plenam Satisfactionis doctrinam dat Trident. ſeſ.14.c.8. quam ſæpiùs attentè lege, non contentus recolere concluſiones ex illo traditas ca.5. nu.43. nam ibi Spiritus Sanctus inſtruit circà illam pleniſſimè. Sed & Catech. c.6. n.12. S.Th. à ſuppl. qu.12. ad 16. Rituale adductum c.7. n.32. & ſeqq. Satisfactio poteſt ſumi dupliciter, ut in propoſito, & ut in execu-

cutione. In propoſito eſt pars eſſentialis ſacramenti. Aliqui docent ad confeſſionis validitatem ſufficere, quod Pœnitens velit ágere Pœnitentiam in Purgatorio, poſſe propterea reſpuere à Confeſſore injunctam. Hæc opinio fortè non placet S.Inquiſitioni, nec audire volunt Examinatores Urbis, ex c.3. n.15. Clavis ligat ad pœnitẽtiam. Satisfactio in executione eſt pars integralis, & per conſequens ex opere operato remittit pœnam ſolvendam in Purgatorio, quatenùs cum illâ nobis applicatur ſatisfactio Chriſti; & ita Pœnitens cnrare deberet, ut opera ſatiafactoria, quæ ſibi ultrò eſt aſſumpturus, imponerentur à Confeſſore; nam ultrò aſſumpta ſolùm valẽt ex opere operantis; ut à Confeſſore impoſita ex opere operantis, quantùm de ſe poſſunt, & ex opere operato, quia ſunt inſtrumenta, quibus applicatur ſatisfactio Chriſti. Pœnitens igitur tenetur acceptare pœnitentiam, & adimplere quamprimùm. Imò ex Rituali c.7. n.15. debet Confeſſor interrogare, an adimpleverit præcedentem; & illum ordinariè non audiet, niſi priùs ſatisfaciat, quandò differt ſinè rationabili causâ. Ex 15.prop.damnatâ ab Alex.VII. nequit pœnitens propriâ authoritate ſibi ſubſtituere, qui adimpleat. Vide c.6. n.12.

7 D. Valetnè ſatisfactio à Pęnitente facta, dùm eſt in peccato mortali?

M. Vide S.Th. ſuppl. q.14. a.2. & c.3. nu.6. c.6. n.12. Indè apparet peccatorem adimplen-

tem pœnitentiam, in anteriori confeſsione impoſitam ſatisfacere obligationi contractæ cum Confeſſore, coram Deo tamen, non ſatisfacit per illam pœnis ſibi debitis in Purgatorio ratione criminum priùs confeſſorum. Fructus bonorum operum eſt triplex, Meritum, Impetratio, & Satisfactio: Secundus, & tertius fundantur in primo; quarè cùm per bona opera peccator nihil de condigno mereatur, neq; ſatisfacit. De congruo tamen quodlibet opus bonum eſt valdè utile; præſertim, quandò volens Confeſſor probare conſuetudinarium, v.g. differt abſolutionem; & interim imponit partem pœnitentiæ: Imò ita ordinariè fieri debet, dùm differtur abſolutio.

8 D. Prodeſt multùm, ſi præparans ſe ad confeſſiones, craſsâ Minervâ ſaltem, ſciat diſtinctionem inter meritum de condigno, & de congruo. In docendo diebus Dominicis doctrinam Chriſtianam, experior excitari fideles etiam rudiores audiendo explicatos quoſdam articulos, à Caſuiſtis recentioribus relictos, ut ajunt, Scholaſticis?

M. Inſtructioni fidelium magis conferunt quæſtiones aliquę Caſuiſtis intactę, quàm illæ ab Alex. VII. vocatæ, *corruptela Chriſtianæ vitæ*. S.Th.1.2. q.114.a.6. explicat utrumque meritum: Homo meretur de condigno apud Principem, quandò tali actioni, ut à tali elicitæ debetur tanta merces, vel pręmium: De congruo meretur, quandò tale pręmium non debe-

debetur tali actioni, ſed congruum eſt, quòd Princeps, ob ſuam magnanimitatem, remuneretur operantem magis, quàm ſibi debeatur ſimpliciter. Hæc, qui rudiores inſtruit in doctrinâ Chriſtianâ, explicabit, pro eorum captu, exemplis, præſertim parabolâ patris-familias, Matth.20.

9 D. Dic, quibus modis poſſimus Deo ſatisfacere, ut Confeſſor ſciat, quas pœnitentias debeat imponere?

M. Modos ſatisfaciendi explicat Trid. ſeſſ. 14. c.9. S.Th. ſupp. q. 15. & tacti ſunt ex Catech. c.6. n.12. Satisfacimus primò flagellis à Deo immiſſis, & patienter toleratis: ſecundò, jejuniis; (quo nomine venit omnis afflictio corporis voluntariè aſſumpta) tertiò, oratione (quo nomine venit omnis elevatio mentis in Deum) quartò, eleemoſinis (quo nomine veniunt quatuordecim opera miſericordiæ. S.Th. in 4.d.15. q.2. a.2.q.2. docet in oratione includi jejunium; & in eleemoſinâ jejunium, ac orationem. Confeſſor imponens opus miſericordiæ, imponit triplex genus ſatisfactionum.

10 D. Quomodò debebit ſe gerere Confeſſarius in imponendis pœnitentiis?

M. Confeſſor injungit pœnitentias, ut Judex, & Medicus: Ut Judex, ad ſatisfaciendum de præteritis; ut Medicus, ad cavendum futura. Ex Rituali c.7. n.23. habet, quas imponere debeat. Ex S.Th. ſuppl.q.18. a.4. Medicus malè faceret, ſi omnibus laborantibus

eodem morbo applicaret eandem medicinam, univerſaliter ab Hippocrate pręſcriptam. Debet dirigi ex præſcripto Hippocratis; at conſiderare complexionem, vires, tempus &c. quibus conſideratis, quia non omnis complexio eſt apta medicinæ adeò efficaci, quantum poterit, cuilibet aptabit medicinam Hippocratis. Confeſſor præcipiet ſatisfactionem pro ratione ſtatus, ut Rituale ait c. 7. n. 22. aptando illam Canonibus antiquis. Aliquæ tamen medicinæ ſunt univerſales pro omni morbo, & niſi contrarium ſuadeat evidens neceſſitas, applicandæ, ut diæta &c. Confeſſor primò videbit, an Eccleſia Romana, vel ſuus Epiſcopus pro tali delicto determinaverit aliquam hujuſmodi, & ad unguem ſervari curabit. In Bullâ Cœnæ lædentes libertatem Eccleſiaſticam, debent ſatisfacere, revocando, & delendo è libris decreta facta, reddendoque certiorem de revocatione Sedem Apoſtolicam, hoc adimpleri debet ante abſolutionem. Reus contrà edictum Sancti Officii, poſt triginta dies, nequit abſolvi, niſi ſatisfaciat actu denunciando. Abſolvendus in articulo mortis debet ſatisfacere per juramentum de ſtando mandatis Eccleſiæ, & ſatisfaciendo parti læſæ, teneturque convaleſcens quamprimùm exequi jurata, ſub pœnâ incidendi in novam excommunicationem. Hæ pœnitentiæ ſunt imponendæ juxtà præſcriptum Superioris, & Canonum, ſeù Conſtit. Apoſtolicarum; quarum propterea

cura-

curabit Confeſſor habere perfectam notitiam. Ex Trid. ſeſſ. 24. c.8. de ref. publicè peccantibus injungenda eſt publica pœnitentia, & ſolus Epiſcopus poteſt commutare in ſecretam.

11 D. Confeſſor debetnè imponere pœnitentias ſecundùm Canones antiquos.

M. Eccleſia Tridenti collecta multùm deſideravit, ut redderetur priſtinus fervor veterum pœnitentiarum, quâ propter pleni ſpiritu matris, filii obedientes, Concionatores, & Confeſſores, quilibet in exercendo ſuo officio, curabunt inflammare populum ad illum fervorem; ſicuti tamen Eccleſia neminem obligat, ità nec ipſi obligent, ſed oſtendant, quantum ædificationis oriretur in populo, ſi peccator, præſertim publicus, ultrò ſuſciperet prædictas pœnitentias, quarum ritus extat in Pontificali Romano p.2. Catech. ca.6. n.12. commendat, ut Confeſſor indicet qualitatem pœnitentiæ olim per Canones taxatam; Canoneſque ideò S.Carolus collegit diſtinctè per præcepta Decalogi, quæ violamus. Noſtris temporibus plùs proderit, ſi Confeſſor ſciat, quæ nunc vigent, quàm quæ olim viguerint, & jam obſoleverunt. Igitùr contrà primũ Decalogi prę-ceptum eſt primò hæreſis, cujus pœnæ ſunt excommunicatio in Bullâ Cœnæ, & aliæ imponendæ per Inquiſitores, quæ paſſim legi poſſunt apud varios: ſecundò ſunt diverſa ſuperſtitionum genera; Pœnas etiam imponunt Inquiſitores, & Confeſſarii eſt ſcientes hujuſmo-

di peccata obligare ad revelationem juxtà edictum S.Officii,ut poſſint ſubjici prædictis pœnis. Contrà ſecundum præceptum eſt primò blaſphemia, cujus peccatl pœnitentiam habes in Bullâ Sixti V., perjurium, quod, præter alias, incurrit pœnam infamiæ. Violatio voti, quæ punitur juxtà varias Conſtitutiones Religionum. Simonia, cujus pœnam habes *in Inſtr.Cleri* c.15. n.4. Circà tertium violantes feſta, & jejunia, variè puniuntur, juxtà varias determinationes cujuslibet Eccleſiæ. Circà quartum indicanda maximè erit peccanti contrà Conſanguineos, & Superiores, pœna celerioris mortis ab ipſo Deo comminata, ultrà alias ab Eccleſiâ ſtatutas, præſertim excommunicationis in Bullâ Cœnæ, per ſchiſma recuſantibus obedire S. Matri Eccleſiæ. Violans quintum per irregularitatem in totâ vitâ non poteſt ampliùs communicare, niſi communione laicâ. Punitur excommunicatione occidens Clericum, vel procurans abortum animatum: Et aliqui etiam in Bullâ Cœnæ. Sexto præcepto opponuntur plura vitia graviora, & minùs gravia. Concubinarii, & Adulteri pœnas renovavit Trident.ſeſſ.24.c.8. Augenturque, ſi ſit ſacrilegium &c. In Bullâ Cœnæ adſunt plures Canones contrà violantes ſeptimum præceptum aliquibus gravioribus peccatis. Circà octavum prohibens injurias verborum, erit maximè ponderanda pœnitentia reſtitutionis famæ, major, quàm reſtitu-

ſtitutio rerum : hæc fieri poteſt in occulto ; at qui injuriavit, idem tenetur ſe retractare, etiam cum juramento affirmans ſe fuiſſe calumniatorem &c. Contrà nonum, & decimum oſtendet peccata, quanquam in animo commiſſa, apud Deum conſtituere reos, ac ſi verè commiſiſſent furta, adulteria &c. Ut inculcet gravitatem criminis, inducatque reum ad pœnitentiam ſalutarem, addat pœnas multò graviores, etiam mortis, inflictas in foro civili crimini particulari, cujus pœnitens ſe accuſat. Ita ex magnitudine veterum, novarumq; pœnitẽtiarum canonicarum, necnon civilium; ex magnitudine pœnarum alterius vitæ, ſed principaliter ex deſiderio ſatisfaciendi Deo, perficiet, quantùm poterit, amorem, & dolorem initialem pœnitentis, ut ſibi deſideret augeri pœnitentias, quas imponet, non juxtà deſiderium, ſed, ut *ſpiritus, & prudentia ſuggeſſerit* ergà infirmos procedens, ut Rttuale præſcribit c.7. n.22.

12 D. Operanturnè aliquid ad ſatisfactionem verba, quæ abſolvens ſubdit : *quidquid boni feceris &c.?*

M. S.Thom. quol.3. a.28. ait : *Sacerdos non oneret pœnitentem gravi pondere ſatisfactionis, quià ſicut parvus ignis de facili extinguitur à multis lignis ſuppoſitis, ità parvus affectus contritionis nuper excitatus in pœnitente extingueretur propter grave onus ſatisfactionis, peccatore totaliter deſperante : Undè melius*

lius eſt, quòd indicet pœnitenti, quanta eſſet injungenda, & inſuper, quòd pœnitens ferat tolerabiliter, ex cujus impletione aſſuefiat ad majora: & quæ facit præter injunctionem expreſſam, accipiunt vim majorem ex illâ injunctione generali, quidquid boni feceris &c. *Undè laudabiliter conſuevit dici, licet non habeat vim majorem ad præbendum remedium contrà culpam futuram, & quantùm ad hoc talis ſatisfactio*, importata per dictam particulam, *eſt ſacramentalis*, ut virtute clavium eſt expiativa culpæ commiſſæ. Ex his primò Sacerdos debet inclinare in pœnitentias leves, potiùs quàm graves. Hoc ſpiritu video ductos SS.Philippnm Nerium, Franciſcum Saleſium, alioſque Directores Pœnitentium,ſeveriſſimos in ſe, mitiſſimos Chriſti exemplo in peccatores contritos. Secundò, Sacerdote dicente, *quidquid boni feceris &c.* opera, quæ pœnitens deindè facit, *virtute clavium*, ſeù ex opere operato, delent pœnam debitam culpis pręteritis; at non conferunt auxilia pro cavendis futuris.

13 D. Poſſumus nè ſatisfacere Deo aliter, quàm per hujuſmodi pœnitentias?

M. Ex malignitate noſtrorum temporum communiter non poſſunt imponi antiquæ pœnitentiæ; quamvis Confeſſor oſtendat neceſſitatem ſatisfaciendi Deo, rigorem veterum Canonum, gravitatem Purgatorii &c. vix reperitur, qui ſe ſubjiciat. Nè igitùr alienentur á

ſacra-

ſacramento, illos ſuade recipere Indulgentias.

14 D. Circà partes has materiales adſunt nè Theſes damnatæ à Romanis Pontificibus?

M. Circà materiam remotam Alexand.VII. damnavit 11. Circà materiæ proximæ primam partem, Innoc.XI. damnavit 57. Circà ſecundam Alex.VII. damnavit 14. & Innoc.XI. 59. Cõſideranda eſt etiam 56. Circà tertiam adeſt 15. Alex. VII. Circà ſigillum duas damnavit S.Inquiſitio Romana de anno 1682. Etiam 64. & 65. Innoc .XI. reſpiciunt diſpoſitionem neceſſariam pro hoc ſacramento.

CAPUT XIV.

De Formâ Sairamenti Pœnitentiæ.

1 INſtructus de partibus materialibus in genere, cura eodem modo inſtrui circà formam, nempè, verba abſolutionis. Totum ſcientificè ex S.Th. 3.p. qu. 84. a.3. & quoad praxim ex Rituali, ex quo habe quæ ſint eſſentialia, quæ addita ex conſuetudine laudabili Eccleſiæ, quandò hæc poſſint omitti, quandò addenda ſit abſolutio ab excommunicatione &c. Nullam hæc difficultatem patiuntur, indigent ſolùm Sacerdote prudenti, ac reſpiciente Eccleſiæ ritus, eo pietatis oculo, quo filius reſpicit ritus à matre ſtabilitos, matrique dictatos à Spiritu Sancto: ita fiet,ut ad unguem obſervet omnia, juxtà ſpiritum ma-

tris

tris nos obligantis, modò ſub mortali, modò ſub veniali.

2 D. Poteſtnè addi, vel tolli ad formam abſolutionis ab Eccleſiâ præſcriptam?

M. Ex S.Th.3.p.q.60. a.8. & q.84.a.3. Trid. ſeſſ.4.c.3. invalidum erit ſacramentum, ſi eſſentialia mutentur, itaùt non ſignificent, quod habent cauſare. Trid. declarat hæc pertinere ad eſſentiam, *Ego te abſolvo &c.* Diſputant aliqui, an per ly *&c.* tanquam eſſentialia velit ſequentia, *à peccatis tuis*. Quia dubium eſt fundatum, quoad praxim tu nè tere tempus, ſed adhibe ſemper, utì teneris juxtà primam prop. ab Innoc. XI. prohibitam; Cœtera non ſunt eſſentialia, vide *Inſtr. Cleri* c.37. nu.11. juxtà præſcriptum Ritualis proferantur clarè, ac diſtinctè, ut ſententiæ verba, etiam non eſſentialia, ſolet proferre Judex. Qui ſyncopant in illis, faciunt cum gravi ſcandalo fidelium (ut etiam Eccleſiaſtici, præſertim in choro pſallentes Divinum Officium.) vide cap.7. num.30.

3 D. Poteſtnè Sacerdos addere conditionem in proferendo formam ſacramenti.

M. Paulò fuſiùs eſt tractandus hic punctus ob fundamentum, quod eſt univerſale principium decidendis caſibus infinitis, ubi benè penetretur. Aliquid dictum eſt *in Inſtr. Cleri* c.37. n.39. Si ponatur conditio de futuro, nullum ſacramentum eſt validum, eſto deindè conditio verificetur, eſto cras reſtituat, non va-

valet ſacramentum, ubi dicerem, *ſi cras reſtitues, ego te abſolvo*: nec enim poteſt ſuſpendi effectus ſacramenti, ſed ſtatim vel operatur totum, vel nunquam. Conditio de præſenti, vel de præterito non invalidat, ſed peccaret, illam apponens ad libitum, & abſque convenienti neceſſitate: nec enim debet variare ritum ab Eccleſiâ determinatum, ſed ubi extat neceſſitas, apponitur licitè. Ut videamus, quæ ſit iſta neceſſitas, eſt principium univerſaliſſimum: *De duobus malis minus eſt eligendum*. Hoc valet tantùm in malis phyſicis, non in peccatis. Valet, quandò eſt neceſſitas eligendi alterutrum, & peccatum eligere non neceſſitamur. S.Th.2.2.q.43.a.7. ad 5. nec enim peccamus eligendo, quòd eligimus neceſſariò. Contingit tamen aliquid eſſe peccatum ſub unâ circumſtantiâ, quod non eſt tale ſub aliâ; occidere hominem de ſe, eſt peccatum; quod non eſt tale, ſi coſiſideretur homo, ut noxius Reipublicæ, & occidatur ab habente poteſtatem publicam. Variare ritum formæ ſacramenti de ſe eſt peccatum, ſed non eſt tale, ſi apponatur in circumſtantiâ, quòd ſit neceſſitas. Confeſſor non excuſet eum, qui de duobus peccatis eligit minùs, quia principium illud non habet locum in malis moralibus. Tamen ſi ego ſim paratus furari, vel occidere Paulum, Petrus videns me nolle ab utroque ceſſare, poteſt conſulere minus; quia in tali caſu non cooperatur, nec influit in fur-

tum

tum, ad quod ſum paratus, ſed influit ſolùm, ut non occidam; non tamen Paulus poterit conſulere mendacium leve in tali caſu (eſto ſit minùs malum) quia non ſum paratus ad hoc, & conſulendo influeret, quarè tene hanc regulam: Non pecco, ſi cenſulo minus malum ad quod ſocius jam eſt paratus: pecco, ſi conſulo minus peccatum, ad quod non eſt paratus. In praxi tamen conare, ut avertas quodlibet etiam minimum peccatum, quia difficile eſt ita te cuſtodire, ut nullatenùs velis peccatum. Secundò circà mala phyſica, principium illud valet tantùm, quandò extat vera neceſſitas: Injuſtè, v. g. Hebræus me invadit ad mortem; ego è contrà ſcio, quantùm ſciri poteſt, me eſſe in gratiâ: Non poſſum vivere, niſi taliter me defendam, quòd indè ſequatur Hebræi occiſio: Imminent duo mala, mors mea temporalis ex unâ parte: ex aliâ mors temporalis, & æterna Hebræi: Hoc ſecundum eſt malum phyſicum multò majus primo; nec tamen teneor ad evitandum hoc, incurrere primum, quia non eſt neceſſitas alterutrum eligendi, ſed Hebræus voluntariè ſe conſtituit in tali periculo. E contrà idem Hebræus habens infantem moribundum, mihi minatur mortem, ſi baptizem: extat neceſſitas eligendi mortem mei, vel damnationem æternam infantis; debeo eligere illud, ut minus malum; non ita, ſi moribundus eſſet adultus (& aliàs ex officio non teneor baptizare) quia adultus

non eſt in neceſſitate, ſed poteſt ſibi providere per baptiſmum flaminis.

4 Deſcendendo hinc ad conditiones de prę-terito, vel de præſenti apponendas in ſacramentis, tria mala phyſica veniunt conſideranda: primum, variare ritum ab Eccleſiâ determinatum: ſecundum, exponere ſacramentum periculo nullitatis: tertium, exponere animam periculo damnationis: primum eſt minimum: ſecundum eſt majus primo: tertium eſt maximum, quia ſemper finis prævalet mediis. In neceſſitate Confeſſor providebit majori malo, apponetque conditionem, nè ſequatur vel periculum damnationis, vel periculum nullitatis; extrà neceſſitatem peccabit apponens conditionem. Hinc decide caſus plurimos, v. g. Petrus confitens exponit peccatum dubium (materia neceſſaria non ſuffieiens) abſque ullo certo; ſuade, ut apponat certum: ſi non poſſit obtineri, abſolve ſub conditione, quia tollere peccatum eſt finis, ad quem ſacramenta sũt inſtituta, ut media; & ſic diſſere de reliquis.

5 D. Stabilita præcedenter mulùm mihi proderunt. Dicitur, finem eſſe majus bonum mediis, agnoſco indè gravitatem peccatorum: quæ ſunt in Deum, de ſe, & cœteris paribus erunt graviora peccatis in proximum, quia proximus eſt medium, Deus eſt finis: Peccatum directè tendens in vitam ſpiritualem proximi, de ſe gravius erit peccato tendente in vitam corporalem, quia hæc eſt medium reſpe-

ſpectu illius. Feccans cum fœminâ, ut Dei gratiam perdat, gravius peccat, quàm ſolùm tollens vitam eorporalem per homicidium: ſecùs, ſi tantùm intenderet delectationem peccando cum fœminâ (ut ſemper contingit: nec enim quis eſt adeò pravus, ut directè intendat in ſocio amiſſionem gratiæ) nam in tali caſu homicidium, tollens vitam, eſt gravius fornicatione ſolùm tollente meliùs, & ordinatiùs eſſe vitæ. Furtum eſt minus peccatum detractione; quia bona exteriora ſunt medium ad famam. Detractio eſt minus peccatum homicidio; nam vita conſervatur per bona exteriora, & per famam, ut per media. Intelligo juſtiſſimè damnatas opiniones aſſerentium homicidia poſſe eligi ad conſervanda bona, vel famam, quia eligebant majus malum, ſcilicet, jacturam vitæ ad fugiendum minus. Ex hoc principio addiſco plurima, quæ ſi eſſent addiſcenda particulariter, deberem evolvere libros innumeros, & confunderer in lectione ob varias opiniones; è contrà ſtabilito tali principicipio, ſufficit in particulari cognoſcere, quòd hìc, & nunc ſit malum majus, quòd minus; & id etiam facilè cognoſcitur ex illâ regulâ, quòd finis prævalet mediis; quarè peto, ut quàm plura mihi dentur principia univerſalia; magis enim, & breviori tempore proficiam. Interim quæro, an in caſu aliquo poſsim ſimulare, me abſolvere, v.g. magnus vir nequit abſolvi; quia perſeverans in occaſione proximâ, ſed ſi

viri-

viriliter rejiciatur, ſtatim me dimittet, electurus alium, qui abſolvet indiſpoſitum, nè patiatur hoc, & nè alium exponam periculo ſacrilegiorum in abſolvendo, videor mihi poſſe in tali caſu ſimulare abſolutionem?

M. Contingit pœnitentem indiſpoſitum non poſſe abſolvi: ut conſulat ſuæ famæ, petit benedici, & benedicendus eſt; tùnc nihil agitur ſimulatè reſpectu pœnitentis, cum quo res habetur; ideò, reſpectu illius, ſignum, quòd aſſumitur, non trahitur ad ſignificandum aliud ab eo, ad quod aſſumitur; ſi circumſtantes putent verè abſolvi, non dicitur ſimulari abſolutio, quia cum illis res non agitur. Simulare cum pœnitente adminiſtrationem ſacramenti, non licet, neque ubi urget metus gravis ex prop. 29. Innocentii; multò minus ex metu perdendi pœnitentem. Nec dic, quòd ab aliis abſolvetur: hoc eſt judicinm temerarium: nemo eſtità immemor ſuæ ſalutis, ut velit committere tam grande ſacrilegium, ſed ſi auderet, in die ultimâ *Unuſquiſque*, Gal.6. *ſuum onus portabit*, non aliorum.

6 D. Circà formam hujus ſacramenti extat nè Theſis damnata?

M. Vide 29. Innocentii: univerſalis ad omnia ſacramenta hoc etiam includit.

CAPUT XV.

Adducuntur Canones antiqui Pœnitentiales.

EX Cathec. c.6. n.12. convenit, quòd Confeſſor indicat, quam pœnitentiam præſcripſerunt antiqui Canones alicui peccato. Idem præcipit S.Carolus, imò in examine Confeſſorum p.2. c.64. n.37. vult ex approbando experimentum ſumi, *An rectè Canones pœnitentiales teneat*; ideò hic illos inſero.

CANONES POENITENTIALES.

Quorum cognitio Parochis, Confeſſoribuſque neceſſaria eſt, diſpoſiti pro ratione, ordineque Decalogi.

PAtres docuerunt, quàm neceſſaria ſit Sacerdotibus, qui in audiendis pœnitentiũ confeſſionibus verſantur, Canonum pœnitentialium ſcientia. Etenim ſi omnia, quæ ad pœnitendi modum pertinent, non prudentiâ ſolùm, ac pietate, ſed juſtitiâ etiam metienda ſunt: norma hæc è Canonibus ſumatur, oportet. Sunt namque quaſi regulæ, cùm ad culpæ commiſſæ gravitatem rectè dignoſcendam; tùm ad imponendam pro illius ratione veram pœnitentiam, Sacerdotes ità dirigu ntur, ut ibi ſingula, quæ ad peccati magni-

gnitudinem, & pœnitentis ſtatum, conditionem, ætatem, intimumq; cordis dolorem pertinent, perpenderint; tùm demùm pœnitentiam, judicio, ac prudentiâ ſuâ moderentur. Hæc quidem, omniſq; alia, quæ multiplex eſt, hujus neceſſariæ cognitionis ratio à Patribus explicata, facit, ut quemadmodùm ſuprà dictum eſt, Canones Pœnitentiales pro Decalogi ratione diſpoſiti, in hanc libri partem referantur, undè eorũ notitia à Sacerdotibus ſumi poteſt.

PRÆCEPTUM PRIMUM.

Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies.

QUi à fide Catholicâ deſciſcens, intimo, ſummoque prævaricationis ſuæ dolore affectus ad Eccleſiam redierit, pœnitentiam aget annis decem,

Quo temporis ſpatio decurſo, ei communio præſtari debet.

Qui dæmoni immolaverit, in pœnitentiâ erit annis decem.

Qui more gentilium elementa coluerit; qui vel ſegetibus faciendis, vel ædibus exſtruendis, vel arboribus conſerendis, vel nuptiis contrahendis, inanem ſignorum fallaciam obſervaverit: annos duos feriis legitimis.

Qui ritu paganorum obſervarit calendas Januarii, annos duos per legitimas ferias.

Qui feſta gentilium celebrarit, annos duos legitimis feriis.

Qui feriam quiutam in honorem Jovis honorarit, pane, & aquà victitabit dies 40.

Qui conviviis gentilium, & eſcis immolatitiis uſus fuerit, publicam pœnitentiam aget.

Qui comederit de idolothito, pane, & aquâ dies triginta.

Qui cum Judæo cibum ſumpſerit, dies decem pane, & aquâ.

Qui auguriis, & divinationibus ſervierit, quivè incantationes fecerit, annos ſeptem.

Mulier incantatrix pœnitentiam aget annũ; vel annos ſeptem.

Qui herbas medicinales cum incantationibus collegerit; dies viginti.

Qui magos conſuluerit;quive domum ſuam induxerit aliquid, arte magicâ exquirendi causâ, annos quinque.

Qui ædes magicis cãtionibus luſtrat, aliudvè tale admittit; qui conſentit, quive conſulit, annos quinquè.

Qui tempeſtatum immiſſor erit, aget annos ſeptem, tres in pane, & aquâ.

Qui crediderit, particepſve fuerit, annum unum per legitimas ferias.

Qui ad faſcinum præcantaverit, pœnitentiã aget quadrageſimas tres in pane, & aquâ.

Qui ligaturas, aut faſcinationes fecerit, annos duos per legitimas ferias.

Qui ſortilegus erit, dies quadraginta.

Qui

Qui in codicibus, aut in tabulis ſorte ducta res futuras requiſierit, dies quadraginta.

Reſpiciens furta in aſtrolabio, ãnis duobus.

Qui aliquid comederit, aut biberit, aut ſuper ſe portarit ad evertendum judicium Dei, pœnitentiam aget ut Magus.

Clericus, vel Monachus, poſtquam Deo voverit, ad ſæculum rediens, aget annos decem, tres in pane, & aquâ.

PRÆCEPTUM II.

Non aſſumes nomen Dei in vanum.

QUi ſciens pejeraverit, quadraginta dies in pane, & aquâ, & ſeptem ſequentes annos pœniteat, & nunquam ſit ſine pœnitentiâ, nunquam in teſtimonium recipiatur, & poſt hæc communionem percipiat.

Qui pejerat in manu Epiſcopi, Presbyteri, vel Diaconi, vel in cruce conſecrata, annos tres, in cruce non conſecrata, annum.

Qui perjurium in Eccleſiâ fecerit annos 10.

Qui pejerat Domini impulſu, quadrageſimas tres, & ferias legitimas. Dominus, quia præcipit, quadraginta dies in pane, & aquâ, & ſeptem annos. Qui pejeravit, alioſque in perjurium induxit, dies quadraginta in pane, & aquâ: ſeptem annos, & tot dies, quot in perjurium induxit, jejunabit. Si qui ſuſpicatus ſe ad perjurium induci ex conſenſu jurat,

dies quadraginta, & ſeptem annos, & nunquã ſine gravi pœnitentiâ erit. Qui per cupiditatem perjurium fecerit, carinam in pane, & aquâ jejunet, & quandiù vivit omnes ſextas ferias. Qui per cupiditatem pejeravit, res ſuas vendet, & pauperibus diſtribuet; Monaſterium ingreſſus jugi ſe pœnitentiæ ſubdet. Qui coactus perjurium commiſit, quadrageſimis tribus. Qui ſeductus ignorans, & poſteà cognoſcit, quadrageſimas tres. Qui compellit alium, ut falſum juret, quadraginta dies in pane, & aquâ, & ſeptem annos. Qui jusjurandum, quo Regi, & Domino ſuo ſe adſtrinxit, violat, in Monaſterio pœniteat omnibus diebus vitæ ſuæ. Qui ſe jurejurando obſtrinxit, ut cùm aliquo litiget, nec pacem cum eo reconciliet, dies quadraginta in pane, & aquâ, per annum à Communione ſegregatus, ad charitatem celeriter redeat. Qui per capillum Dei, aut caput juraverit; ſi ſemel neſciens fecerit, aquâ, & pane ſeptem dies victitet; ſi ſecundò, ac tertiò monitus, idem fecerit, dies quindecim. Si per Cœlum, aut aliã creaturam, dies quindecim.

Qui blaſphemat, tandiù pęnitens erit, quandiù impœnitens permanſit.

Qui Deum, vel B. Mariam Virg. vel aliquẽ Sanctum publicè blaſphemat, pro foribus Eccleſiæ diebus Dominicis ſeptem, in manifeſto, dùm Miſſarum ſolemnia aguntur, ſtet; ultimoq; die, ſine pallio, & calceamentis, ligatus,

cor-

corrigiâ circà collum; ſeptemque præcedentibus feriis ſextis in pane, & aquâ jejunet, Eccleſiam nullo modo ingreſſurus; ſingulis illis Dominicis; tres, aut duos, aut unum pauperem paſcat, ſi poteſt, alioquin aliâ pœnitentiâ afficiatur: recuſans, Eccleſiæ ingreſſu interdicatur; in obitu Eccleſiaſticâ Sepulturâ careat: Dives á Magiſtratu mulctetur pœnâ ſolidorum quadraginta, triginta, ſeù viginti. Vide Conc. Later.5. ſeſſ.9.

PRÆCEPTUM III.

Sabbata ſanctifices.

QUi opus ſervile die feſto fecerit; pœniteat tres dies in pane, & aquâ. Qui per contemptum in Dominicâ jejunat, hebdomadam unam; ſi iterùm, dies viginti; ſi ulteriùs, quadraginta. Qui ante Eccleſias, vel die feſto, ſaltationes fecit; emendationem pollicitus, pœniteat annis tribus: Clericus deponatur; Laicus excommunicetur. Qui pranſus Miſſæ interfuit, dies tres in pane, & aquâ. Qui S.Communionem ſumpſit poſt minimam deguſtationem, dies decem in pane, & aquâ. Qui in Eccleſiâ confabulatur, cùm divina fiunt, dies decem in pane, & aquâ. Qui feſta Paſchæ, Pentecoſtes, Natalis Domini, (niſi infirmitate impediente) alio loco celebrat, quàm ubi domicilium habet, dies decem

in pane, & aquâ. Qui jejunia à S.Eccleſiâ indicta violat, dies viginti in pane, & aquâ. In Quadrageſimâ, carne ſine inevitabili neceſſitate veſcens, in Paſchâ non communicet, ac à carne abſtineat. Qui in Quadrageſimâ jejunium violat, pro uno die pœniteat dies ſeptem. Qui jejunium Quatuor Temporum non cuſtodit, dies quadraginta in pane, & aquâ. Qui neglexit in die Cœnæ Domini, Paſchâ, Pentecoſte, & Natali Sac. Communionem ſumere, viginti dies pœniteat in pane, & aquâ.

PRÆCEPTUM IV.

Habeas in honore Parentes.

QUi Parentibus maledixit, quadraginta dies pœniteat in pane, & aquã. Qui parentes injuriâ affecit, tres annos. Qui percuſſit, annos ſeptem. Qui expulit, tandiù pœniteat, quandiù in impietate permanſerit.

Qui contrà Epiſcopum Paſtorem, & patrẽ inſurrexit, in Monaſterio pœniteat omni die vitæ ſuæ. Eâdem pœnitentiâ afficiatur, qui contrà Presbyterum.

Qui contrà Epiſcopum,Paſtorem,& patrem conſpiravit, gradu ſuo amovebitur. Itidem, ſi inſidias tendit.

Qui conſpirat, ut Epiſcopi doctrinam, vel præcepta irrideat, vel ſubſannet, in pane, &

aquâ

aquâ pœniteat dies quadragintá. Qua pœnitentiâ etiam afficiatur, qui conſpirat, ut contemnat inſtructionem. Qui Parochi ſui præcepta irriſerit; pœniteat dies quadraginta in pane, & aquâ.

PRÆCEPTUM V.

Non occides.

QUi Presbyterum occidit, pœniteat annos duodecim. Qui Sacerdotem voluntariè occidit, carne, & vino abſtineat cunctis diebus vitæ ſuæ, quotidiè, exceptis feſtis, jejunet; non equitet, non arma ferat, non Eccleſiam ingrediatur quinque annis, ſed pro ejus foribus ſtet: Poſt quinque annos Eccleſiam ingrediatur; nondùm verò communicet, ſed inter audientes ſit. Decimi anni curſu confecto, communicet, & equitet.

Qui vel ipſe, vel de ejus conſilio, Eccleſiaſtici ordinis hominem, pœniteat carinã unam, nempè quadraginta dies in pane, & aquâ. Qui interfecit voluntariè Presbyterum, ita pœnitere debet, ut octo homicidia commiſſa, & nunquam eſſe ſine pœnitentiâ.

Si Presbyter Presbyterum occidit, pœniteat annos vigintiocto. Qui Presbyterum armis contrà ſe irruentem occidit, annos decem. Qui patrem, matrem, fratrem, aut ſororem occidit, toto vitæ ſuæ tempore non ſuſcipiat

Cor-

Corpus Domini, niſi in obitu; abſtineat à carne, & vino, jejunet ſecūdà, quartà, & ſextà feria.

Qui parricidium fecit caſu, neque per iram, ut homicidii ſpontè commiſſi, pœniteat: ſi ſpontè, & iratus, pro foribus Eccleſiæ per annum ſtabit, Deum orans: Anno peracto, in angulo Eccleſiæ per annum ſtabit; quibus peractis, ſi pœnitentiæ fructus conſpicitur, Sac. Communionis particeps fiet; carne abſtinebit totà vità; quotidie jejunabit præter dies feſtos; à vino, cerviſià, mellità abſtinebit dies hebdomadæ tres: pedibus iter faciet; armis nunquam utetur, niſi contra Paganos; uxorem, ſi non habet, nunquam ducet. Qui voluntariè genitorem occidit, extra patriam ſeptem annis exul fiat; uſque ad mortem cum fletu, & gemitu pœniteat; ſi nolenti accidit, decem annis pœniteat Sacerdotis judicio.

Qui voluntariè filium, vel germanum occidit, quinque annis extra metas terræ exul fiat; viginti annis pœniteat. Qui voluntariè avum, nepotem, avunculum, materteram, aut conſobrinum occidit, ſi tertia fuerit, duodecim annis inermis pœniteat; ſi quarta, undecim; ſi quinta, decem; ſi ſexta, novem; ſi ſeptima, octo annis pœniteat; ſi nolens, arbitrio Sacerdotis pœniteat. Qui voluntariè patrem, matrem, filium, aut filiam de ſancto lavacro, fratrem, ſororem in Chriſto, Dominum, Dominam, ſeu uxorem occidit, quinque annis extra metas exul fiat, quindecim an-

nis

nis inermis pœniteat: ſi nolens, ſeptem annis. Qui vitricum voluntariè occidit, novercam, privignum, ſocerum, generum, vel nurum, decem annis pœniteat; ſi nolens, quinque annis. Qui filium ſpontè occidit, ut homicidii ſpontè commiſſi, pœniteat. Quæ mulier filios necat, peractâ ſeptẽnali pœnitentiâ, in Monaſterium detruſa, monaſticam vitam perpetuò aget. Mulier ſpontè abortiens, pœniteat tres annos; ſi nolens, quadrageſimas tres. Partum ſuum perdens voluntariè ante quadraginta dies, pœnitens erit annum; ſi poſt, annos tres; ſi poſtquam editus eſt, tanquam homicida. Quæ ſceleris occultandi causâ filium necat, pœniteat annos decem. Qui nolens filium oppreſſit, ſi poſt baptiſmum, pœniteat dies quadraginta in pane, & aquâ, oleribus, ac leguminibus; abſtinebit ab uxore dies totidem; deindè pœnitens erit tres annos per legitimas ferias, tres quadrageſimas in anno obſervabit; Si ante baptiſmum, quadraginta dies, ut ſupra, & quinquennio pœniteat. Cujus parvulus ſine baptiſmo per negligentiam moritur, tres annos, unum in pane, & aquâ; Infans infirmus, & paganus commendetur Presbytero; ſi moritur abſque baptiſmo, deponatur; ſi per negligentiam parentum, annum unum pœniteat. Cujus filius ſine Confirmationis Sacramento moritur, parentes, quorum negligentiâ id factum eſt, pœniteant annos tres.

Qui explendæ causâ libidinis, vel odii, ut

non

non ſoboles naſcatur, homini, aut mulieri aliquid fecerit, vel ad potandũ dederit, ut non poſſit generare, aut concipere, homicida teneatur.

Occidiſti uxorem, legitimo matrimonio ſociatam, ſine causâ mortis, non tibi reſiſtentem, non inſidiantem quoquo modo vitæ tuæ; non inveniſti eam cum alio, ſed incitatus à diabolo, impio inflãmatus furore, atrocior, & crudelior omni belluâ, eam gladio interemiſti, & nunc, poſt mortem ejus, addis iniquitatem, filiorum improbè prædo; qui matri non peperciſti, & filios ideò orphanos feciſti, ut ſuperinduceres mortis cauſam poſt mortem. Et per unum homicidam, & reprobum teſtem incuſare vis mortuam, hoc nec Evangelium, nec ulla divina, humanaque lex concedit, ut unius teſtimonio etiam idoneo aliquis condemnetur. Quantò magis per iſtum tam flagitioſum, & ſceleſtum, nec illa viva debuit condemnari; nec tu poteris poſt ejus mortem excuſari. Prius cauſa criminis ſubtiliter erat inveſtiganda; & ſi rea fuiſſet inventa, ſecundùm legis tramitem debuit excipere ultionis vindictam; nam ſi verum (quod abſit) fuiſſet, ſicuc ille adulter mentitus eſt, poſt ſeptem annos pœnitentiâ peractâ, dimittere eam per approbatam cauſam poteras, ſi voluiſſes: occidere nullatenùs debuiſti. Duo conſilia proponimus, elige, quod placet, & miſerere animæ tuæ: hìc in iſto anguſto tempore poſitus, nè ſis tuipſe tuimet homicida, & in æternum pereas. Relin-

que

que ſæculum, quod te traxit ad tam immaniſſimum facinus; multorum fratrum precibus adjutus, obſerva cuncta ſimplici animo, quæ tibi ab Abbate fuerint imperata, ſi fortè ignoſcat infinita Dei bonitas; iſtud conſilium leviùs, ac ſalubriùs eſt, ut ſub alterius cuſtodià lugeas. Secundum tale eſt: arma depone, ſæcularia negotia dimitte, carnem, & ſanguinem omni die vitæ tuæ non comedas, excepto die Reſurrectionis. Cœteris temporibus in pane, & aquà, & interdum leguminibus, & oleribus pœniteas. In jejunio, vigiliis, orationibus, & eleemoſynis perſevera omni tempore. Vinum, medonem, mellitam, & cerviſiam nunquam bibas, niſi illis tribus diebus; Uxorem nè ducas, concubinam non habeas, adulterium non facias, abſq; conjugio in perpetuo permaneas; nunquam te in balneo laves, equum non aſcendas, cauſam tuam, & alterius in conventu fidelium non agas; in conviviis nunquam ſedeas; in Eccleſià, ſeparatus ab aliis, poſt oſtium humiliter ſtes; ingredientium, & egredientium orationibus te ſuppliciter commendes. Corporis, & Sanguinis Domini cunctis diebus indignum te exiſtimes; in ultimo vitæ, pro viatico (ſi obſervaveris conſilium) ut accipias, concedimus. Alia multa duriora, tibi, juxtà pondus tanti facinoris eſſent adjicienda, ſed ſi dicta perfecto corde, Deo auxiliante, perfeceris; confidimus de immensà clementià Dei, remiſſionem

te

te habiturum ; & ſecundùm boni Paſtoris imperium reſolvet te S. Eccleſia ab hoc vinculo peccati in terris, ut per ipſius gratiam, qui eam ſuo ſanguine redemerat, ſis ſolutus in Cœlis. Sin aliter feceris, & ſalubre conſilium deſpexeris, ipſe tibi ſis judex ; in laqueo diaboli, quo irretitus teneris, maneas : ſanguis ejus ſit ſuper caput tuum, & ſub indoſſulubili anathemà permaneas ; donec Deo, & S. Eccleſiæ ſatisfacias.

Si mulier maritum causà fornicationis interficit, ſæculum relinquat, & in Monaſterio pœniteat. Qui mortem ſibi conſcivit, pro eo nulla in Miſsà commemoratio fiat, neque cum Pſalmis ſepeliatur cadaver. Qui hominem necare voluit, neque hoc potuit, ut homicida pœniteat.

Qui homicidium ſpontè commiſit, vel odio, vel hæreditatis causà, primò jejunet in pane, & aquà, pœniteat annis ſeptem, primo anno poſt quadraginta dies, à vino, caſeo, piſce abſtinebit ; in ſecundò, & tertio jejunet ; tertiam, quintam feriam, ac Sabbatum redimere poteſt ; reliquis quatuor annis jejunabit in ſingulis tres quadrageſimas; primam ante Paſcha, alteram ante feſtum S. Joannis Baptiſtæ, tertiam ante Nativitatem Domini. Qui fecit homicidium pro vindictà parentum, ut homicida voluntarius pœniteat. Qui pro vindictà fratris, annum unum, & in ſequentibus duobus annis, tres quadrageſimas, & legitimas

fe-

ferias. Qui per iram ſubitam, aut per rixam necat, pœniteat annos tres. Qui juſſu Domini homicidium perpetrat, dies quadraginta in pane, & aquà, & ſeptem annos per legitimas ferias jejunabit. Qui in Bello publico, juſſu Principis legitimi, tyrannum interfecit, tres quadrageſimas per legitimas ferias. Qui liber, jubente majore ſuo, innocentem occidit, annum unum, & ſequentes duos, tres quadrageſimas, & legitimas ferias. Qui homicidii auctor fuit ob conſilium, quod dedit, quadraginta dies in pane, & aquà, cum ſeptem ſequentibus annis. Qui inſidiatus eſt alicui, ut ab aliis occidatur, licèt ipſe non occiderit, quadraginta dies in pane, & aquà, & ſeptem ſequentes annos. Qui accuſat aliquem, ideòque occiſus eſt, quadraginta dies in pane, & aquà cum ſeptem ſequentibus annis: Si debilitatus eſt, tres quadrageſimas per legitimas ferias. Qui inſanus homicidium perpetrat, leviorem pœnitentiam explebit. Qui publicè pœnitentem occidit, tanquam de homicidio ſpontè commiſſo, duplicem pœnitentiam aget. Qui furem, aut latronem interfecit, quadraginta dies ab Eccleſiæ ingreſſu abſtinebit, in tertià feria, & ſextà, & ſabbato jejunabit. Qui caſu homicidium fecit, quadraginta dies in pane, & aquà: his peractis biennio ab oratione fidelium ſegregatus non communicabit, neque offeret: poſt biennium in Communione orationis ſuſcipietur; offeret, non communica-

ca-

cabit: poſt quinquennium ad plenam communionem recipietur; à cibis abſtinebit, arbitratu Sacerdotis. Qui hominem tanquam feram latentem inopinatò occidit, quadraginta dies pœniteat in paue, & aquà, arbitratu Sacerdotis annos quinque. Si plures unum per rixam adorti occidunt, quicumque plagam inflixit, tanquam homicida pœniteat. Qui homicidio, quod poſtea factum eſt, conſenſit, pœniteat annis ſeptem, tres in pane, & aquà; ſi non poteſt, tres tantùm. Qui nolens, homicidium patrat, quinque annis, & duobus in pane, & aquà. Qui vulnerat, vel membrum præcidit, anno uno per legitimas ferias; ſi cicatrix gravis eſt, ut uvlneratum deformem reddat, quadraginta etiam dies in pane, & aquà. Qui ictum proximo dedit, nec nocuit, triduò pœniteat in pane, & aquà: Clericus uno anno, & menſibus ſex. Qui per iram percutiens debilitavit, ſolutà medicamenti impensà, ſi laicus eſt, quadraginta dies in pane, & aquà; ſi Clericus, duas quadrageſimas: ſi Diaconus, ſeptem menſibus; ſi Fresbyter, uno anno. Si Epiſcopus homicidium facit, pœniteat quindecim annis, dignitatis gradu amoveatur, vitæ ſuæ curſum peregrinando conficiat.

PRÆCEPTUM VI.

Non furaberis.

QUi furatus eſt Eccleſiæ ſupellectilem, quod ſuſtulit, reddet, tres carinas cum

ſeptem

ſeptem ſequentibus annis pœnitebit. Qui ſacras Reliquias furatus eſt, illis reſtitutis, ſeptem carinas. Pecuniam Eccleſiæ furatus, quadruplum reddet; ſi quid de miniſterio Eccleſiæ ſurripuit, pœnitens erit annos ſeptem. Qui vel Eccleſiaſticas oblationes rapuit, vel rapienti conſenſit, quadruplum reſtituat, & canonicè pœnitens erit. Rerum Eccleſiaſticarum invaſor, uno anno extra Eccleſiam maneat; ſecundo anno pro foribus Eccleſiæ ſine communione maneat; tertiò in Eccleſiâ inter audientes ſit ſine oblatione; carne, vinoque abſtineat, præterquam in Paſchâ, & die Natali; quarto anno, ſi fructuoſa triennio pœnitentia extiterit, communioni fidelium reſtituatur. Eâ lege, ut ſpondeat, ſe in poſterùm tale non commiſſurum, ſine eſu carnis, & potu vini uſque ad ſeptennium permanebit. Qui Eccleſiam incendit, illam reſtituet, pœniteat annos quindecim, & pretium det pauperibus: Item qui inceudio conſenſit.

Qui odio, vel ulciſcendæ injuriæ causâ, incendium commiſit, committivè juſſit, auxilium, vel conſilium ſcienter dedit, excommunicetur; ſi mortuus, Chriſtianâ ſepulturâ carebit: Non abſolvetur, niſi damnum pro facultatibus reſarciverit; juretque ſe in poſterum tale facinus nunquam admiſſurum; Hieroſolymis, aut in Hiſpaniâ totum annum permaneat in ſervitio Dei. Qui ſepulchrum violavit, annos ſeptem, tres in pane, & aquâ.

Qui ſepulchrum infregit, ut ſepulti veſtimenta furetur, annos duos per legitimas ferias. Qui de oblationibus Eccleſiæ factis aliquid retinuit, dies quadraginta in pane, & aquâ. Qui decimam ſibi retinuit, aut dare neglexit, quadruplum reſtituet, & pœniteat dies viginti in pane, & aquâ. Qui Hoſpitalis domus adminiſtrator aliquid de adminiſtratione ſubtraxit, reſtituet quod abſtulit, pœnitenſque erit annos tres. Qui pauperem oppreſſit, & bona abſtulit, reddet, & pœnitens erit dies triginta in pane, & aquâ. Clericus furtum capitale faciens, ſeptennio pœniteat; Laicus quinquennio, & quod furatus eſt, reddat.

Qui per neceſſitatem cibum, vel veſtem furatus ſit, hebdomadas tres; ſi reddiderit, jejunare non cogitur.

Qui fregit noctu Domum, ut aliquid auferret, pretium reddet, & pœnitebit annum in pane, & aquâ; ſi non reddit, annos duos. Qui furtum de re minori ſemel, aut bis fecit, reſtitutâ re, pœniteat annum unum. Qui rem inventam non reddit, furtum committit, ut de furto pœnitebit. Qui uſuras accipit, rapinam facit, pœnitebit annis tribus, uno in pane, & aquâ.

PRÆCEPTUM VII.

Non mœchaberis.

SI Laicus ſolutus cum fœminâ ſolutâ concubuit, pœnitens erit annos tres, & quan-

tò

tò ſępiùs, tantò magis. Idem qui cum ancillà. Uxor, conſcio viro mœchata, nè in obitu quidem communicabit; ſi dignam pœnitentiam egerit, poſt decem annos Sac. Communionem ſumet. Qui uxorem nolentem, adulterium perpetrare coegit, pœniteat dies quadraginta in pane, & aquà, & ſeptem annos, unum in pane, & aquà. Qui conjugem fornicari conſenſit, diebus omnibus vitæ pœniteat arbitrio periti Sacerdotis. Vir ſolutus, ſi cùm alterius uxore adulteratur, annos ſeptem; mulier quinque. Mulier ſoluta cum alterius marito adulterans, pœniteat decem; ille quinque annis. Qui maritus ſemel lapſus eſt, pœniteat quinque annos. Si ſæpiùs, in morte eſt convenien-dus; ſi promiſit ſe ceſſaturum, dabitur ei communio. Qui ſæpè fornicatur laicus cum laicá, tres annos. Qui uxorem, & concubinam habuit, erit annos ſeptem, & ampliùs pro ratione culpæ.

Maritus, ſi ancillá concubiná utitur, annũ unum, quadrageſimas tres, & legitimas ferias tribus menſibus: Illa, ſi invita violatur, quadraginta dies, ſi conſentiens, quadrageſimas tres, & legitimas ferias. Qui cum uxore turpiter concubuit, quadraginta dies. Adoleſcens cum Virgine peccans, annum unum. Qui puellam, aut mulierem libidinosè obtrectat, ſi Clericus eſt, quinque dies; ſi Laicus, tres. Monachus, vel Sacerdos à miniſterio ſuſpenſus, pœniteat dies viginti. Qui in balneis cũ

muliere ſe lavat, triduo. Qui concupivit Virginem, quam poſtea uxorem duxit, annum unum per legitimas ferias; ſi non duxit, annos duos per legitimas ferias.

Qui mulierem alii deſponſatam in matrimonium duxit, eam dimittet, & pœnitebit quadraginta dies in pane, & aquâ cum ſeptem annis. Vidua, quæ ſtruprum admiſit, annum totum, & in altero anno dies jejuniorum. Qui cum uxoris ſorore fornicatur, pœnitentiam indictam aget. Cum duabus ſororibus fornicatus, pœniteat toto vitæ tempore. Qui inceſtum admiſit, ab ingreſſu Eccleſiæ abſtineat annum unum, prçter feſtos dies, pane ſolùm, & aquâ utetur, arma non feret, oſculum nemini præbebit, Sac. Communionem, niſi pro viatico, non ſumet, ſex deindè annis Eccleſiam ingredietúr, carne, vino, & ſicerâ non utetur, niſi feſtis diebus; poſteà duobus annis, quandò carne veſcetur, à vino abſtinebit; ſi biberit, carne non veſcetur, niſi Dominicis diebus, & præcipuis feſtis; uſquè ad obitum perpetuò, præter feſtos dies, à carne abſtinebit; tres legitimas ferias ſingulis hebdomadis jejunabit, & quadrageſimas tres ſingulis annis cuſtodiet. Sacerdos ſpiritualem filiam violans, dignitatis honorem amittet, & perpetuò pœniteat. Item omni muneris ſui functione mulctatus, peregrinãdo annos quindecim; deindè in Monaſterium abiens toto vitæ tempore Deo ſerviet; fœmina res ſuas in elee-

eleemoſynam pauperibus conferet, in Monaſterio Deo ſerviet omnibus vitæ ſuæ diebus. Epiſcopus hoc admittens, annos quindecim. Monialem violans, annis decem. Presbyter fornicans, ſpontè confeſſus, annos decem hoc modo: tribus menſibus á cœteris remotus, pane, & aquâ jejunabit, diebus feſtis modico vino, piſciculis, & legumine utetur; ſacco indutus humi cubabit, diù, noctuque miſericordiam Dei implorans; unum annum, & ſex menſes in pœnitentiâ, jejunioq; panis, & aquę explebit, præter feſtos dies, in quibus vino,& ſagimine, caſeo, oviſque canonicè uti poterit: Finito primo anno, & dimidio, Sac. Communionis particeps fiet, Pſalmos in Choro ultimus canet, officia minora geret; ſeptimum annum omni tempore, præter paſchales dies, ſingulis hebdomadis per legitimas ferias in pane, & aquà jejunabit.

Qui cum brutis coit, pœnitebit annos decem, & diuturniori pro perſonæ conditione. Qui contra naturam coit, ſi ſervus eſt, ſcopis caſtigabitur, & pœnitebit annos duos; ſi liber, & matrimonio junctus, decem; ſi ſolutus ſeptem; pueri, dies centum; laicus matrimonio junctus, ſi in conſuetudine habet, quindecim; ſi Clericus, de gradu amotus, ut laicus pœniteat: Qui cum fratre tale ſcelus admiſit, ab omni carne abſtinebit, pœnitens annos quindecim; ſi Clericus, diutiùs, & graviùs.

Mulier in ſe, aut cum alterâ fornicans, pœniteat duobus annis: Vir ſe inquinans, primò dies decem; ſi iterùm, viginti, ſi tertiò, triginta; ſi nefariè agere perget, pœnitentiæ acceſſio fiet; ſi puer, dies quadraginta, ſi major quindecim annis, centum. Puer parvulus oppreſſus á majore, hebdomadam jejunabit; ſi conſenſit, dies viginti; ſi coinquinatus erit, centum; ſi voluntatem ſuam explevit, annum unum. Qui complexu fœminæ, vel oſculo polluitur, dies triginta; qui contactu inverendo, menſes tres. Qui concupiſcit mente, ſed non potuit, dies decem. Qui turpiloquio, aſpectuque polluitur negligens, nec peccare, voluit, dies viginti; ſi impugnatione tentationis, & cogitationis inquinatur, viginti. Qui lenocinium exercuerit, annos duos per legitimas ferias, Sac. Communionem non accipiet, niſi in fine. Mulier ceruſsâ, aliovè pigmento ſe obliniens, ut aliis viris placeat, pœniteat annos tres.

PRÆCEPTUM VIII.

Non falſum Teſtimonium dices.

QUi affirmat verum, quod falſum eſt, pœniteat ut adulter: ut homicida, qui ſpōtè id facinns admiſit. Qui falſo teſtimonio conſenſit, annos quinque. Qui proximo falſum crimen objicit, pœniteat, ut falſus teſtis.

Qui

Qui proximo peccatum imputat, priuſquam ſeorsùm eum arguerit, primùm illi ſatisfaciens pœniteat tres dies. Qui contra proximũ linguâ laſcivus erit, triduo. Qui murmuravit, judicio Sacerdotis pœniteat pro culpæ gravitate. Qui convitium manifeſtum fratri intulit, diù pœniteat pro gravitate peccati. Qui facilè detraxit, falſumque dixit, dies ſeptem in pane, & aquâ. Qui falſitatem, fraudemvè in ponderibus, & menſuris admiſit, in pane, & aquâ dies viginti. Falſarius in pane, & aquâ pœniteat, quamdiù vivit.

PRÆCEPTUM IX.

Non concupiſces rem Proximi tui.

REm alienam nefariè concupiſcens, avaruſque, pœnitens erit annis tribus. Qui aliena furari concupiſcit, furtum eſt; qui aliena rapere, rapina eſt; qui res Eccleſiæ furari, ſacrilegium eſt: ideò cum nefariè concupiſcendo graviter peccet, ut peccati mortalis pœnitentiam aget, Sacerdotis arbitratu. Qui rem proximi pretioſam invenire cupit, ut ſibi retineat, mortale peccatum concipit, cujus pœnitentiam aget, nt de furto.

PRÆCEPTUM X.

Non deſiderabis uxorem Proxim tui.

QUi concupiſcit fornicari, ſi Epiſcopus, pœnitens erit annos ſeptem; ſi Presby-

ter, quinque; ſi Diaconus, vel Monachus, tres, unum in pane, & aquâ; ſi Clericus, aut Laicus, duos. Qui in ſomnis ex immundo deſiderio polluitur, ſurgat, & cantet Pſalmos pęnitentiales. Clericus,& Laicus qui ex malâ cogitatione ſemen effuderit, pœnitens erit dies ſeptem.

Canones Pœnitentiæ de peccatis capitalibus.

CApitalia peccata, è quibus omnia vitia principium habent, ſunt, vanagloria, avaritia, luxuria, ira, gula, invidia, & accidia. Pro capitali, mortalique crimine ſeptem annorum indicitur, niſi peccati gravitas, & perſonæ ſtatus ſeveriorem, diuturnioremque requirat. Pro capitali crimine pœniteat Laicus annos quatuor, Clericus quinque, Subdiaconus ſex, Diaconus ſeptem, Presbyter decem, Epiſcopus duodecim.

Datæ jam ſunt pœnitentiæ, quæ ex Canonum diſciplinâ conſtituuntur pro mortalibus, & ex his capitalibus originem trahunt. Pro gulæ vitio ſunt hi præcipui.

Canones Pœnitentiæ, de gulâ, & ebrietate.

SAcerdos imprudenter ebrius factus, pane, & aquâ pœniteat dies ſeptem; ſi negligenter, quindecim; ſi per contemptum, quadraginta. Diaconus, & alius Clericus ebrius

ebrius factus, arbitrio Sacerdotis. Monachus ebrius, pane, & aquà menſibus tribus; Clericus, viginti dies. Laicus ebrioſus, graviter arguatur, & pœniteat. Qui humanitatis gratiâ alium inebriare cogit, pœniteat dies ſeptẽ, ſi per contemptum, triginta. Qui ad bibendum invitat pluſquam naturæ ſatis eſt, pœniteat. Qui præ ebrietate, & crapulâ vomitum fecit, ſi Presbyter, aut Diaconus, dies quadraginta. Si Monachus, aut Clericus, triginta. Si Laicus quindecim, & à vino, & carne abſtineat dies tres. Qui gulæ causâ ante horam legitimam jejunium fregit, duos dies pęniteat in pane, & aquâ. Qui nimis ſe ingurgitat, ut indè dolorem ſenſerit, unum diem in pane, & aquâ.

Canones Pœnitentiæ de variis peccatis.

SI Sacerdos Miſſam canit, neque communicat, per annum pœniteat, nec celebret. Excommunicatus, ſi celebrat, tribus annis pęnitens ſit, hebdomadis ſingulis, feriâ ſecundâ, quartâ, & ſextâ à vino, & carnibus jejunet. Sacerdotii ſui gradu, ordineque in perpetuum amotus, ſi celebrare audet, privatur communione Corporis, & Sanguinis Jeſu Chriſti uſque ad ultimum diem; & in excommunicatione eſt, viaticum tantùm in fine ſumens. Si gutta Sanguinis Chriſti in terram cadit, in pœnitentiâ ſit quinquaginta diebus; ſi ſuper

Al-

Altare, & ad pannum unum tranſit, duobus; ſi uſque ad pannos duos, diebus quatuor; ſi uſque ad tres, novem; ſi uſque ad quatuor, viginti. Si incautè dimiſit, quamvis nil nefandi acciderit, tribus menſibus à ſui muneris adminiſtratione amovetur. Qui per ebrietatem Euchariſtiam vomit, ſi Laicus eſt, quadraginta diebus; ſi Clericus ſexaginta; ſi Epiſcopus nonaginta; ſi infirmus ſeptem.

Scienter rebaptizatus, ſi propter hæreſim hoc admittit, pœniteat ſeptem annis, quartâ, & ſextà ferià jejunans, tribus item quadrageſimis in pane, & aquà. Si pro munditià, tribus annis, ſi ignoranter, non peccat; ſed ideò non promovendus, licèt ſit excellens. Si Epiſcopus, Presbyter, Diaconuſvè ſpontè eſt rebaptizatus, quandiù vivit, pœnitens ſit; alii Clerici, Monachi, & Moniales, ab hæreticis volentes rebaptizari, pœniteant duodecim annis. Sacerdos, qui intereſt clandeſtinis deſponſationibus, per triennium ab officii ſui adminiſtratione amovetur. Sacerdos, qui pallis Altaris mortuum involvit, pœnitens ſit decem annis, & quinque menſibus; Diaconus annis tribus, & ſex menſibus. Qui Legata pia Eccleſiæ non ſolvit, uno anno pęniteat per legitimas ferias. Qui faciem ſuã transformat habitu muliebri, & mulier habitu viri, emendationem pollicitus, annis pœniteat tribus. Infirmos, aut vinctos viſitare negligens, pœniteat decem dies, pane, & aquà victitans.

DE-

DECLARATIONES.

Confeſſarius, cùm ex iis, quæ conſcripta ſunt, intelligat pro ratione, & temporum, & perſonarum diverſas pœnitentias fuiſſe, earumque redimendarum certam rationem adhibitam eſſe, arbitrio ſuo illis mitigandis, moderandiſque aget.

De pœnitentiâ per legitimas ferias conſtituta, animadvertat, eo nomine intelligi feriam ſecundam, quartam, & ſextam, canonum legibus, pœnitentia, jejunioque præſcriptas.

Carinæ jejunium, aliquandò id appellatur, quod per quadraginta dies in pane, & aquâ fiebat, ut Brochardus interpretatur. Carinam dicunt quidam carenam, alii carentenam, alii quadragenam.

Pœnitentia per tres quadrageſimas indicta, intelligitur, ut cui imponebatur, in anno pane, & aquâ jejunaret quadrageſimas tres: prima eſt antè Natalem Domini; altera antè Paſcha Reſurrectionis; tertia per dies treſdecim antè feſtum S. Jo: Baptiſtæ agebatur, ut ex Concilio Saleguſtadienſi perſpici poteſt.

CAPUT XVI.

Oobſervationes nonnullæ circà prædictos Canones.

1 Rituale adductum ca.7. n.22. præcipit ſemper, pœnitentiam imponi *convenien-*

nientem, *& ſalutarem*, *quantùm ſpiritus*, *& prudentia ſuggeſſerit*, *habitâ ratione*, *ſtatus*, *conditionis*, *ſexus*, *ætatis*, *& diſpoſitionis*. Admonetque Confeſſorem, *nè pro gravibus peccatis leviſſimas imponat*, quia peccatis eorum particeps efficeretur, ut innuerat Trid. Hæc notavit Rituale pro defectu, qui ſolet faciliùs contingere, ut Confeſſores declinent in dandà leviori; non contingit, qnòd excedant in graviori: hiſce temporibus plures eò tendunt, ut excitent antiquum pœnitentiæ ſpiritum, & quià hic adducti ſunt veteres Canonet, putabunt nonnulli eos reducere ad praxim: Id laudabiliſſimum erit, ſed, ut cum animarum fructu contingat, prudentia requiritur. Nè Confeſſor, legens Canones, exiſtimet omnes ad eorum amuſſim eſſe dirigendos, placuit addere ſequentia.

2 Primo, ex Rituali pænitentiæ injunguntur, ut medicina pro novà vità, & caſtigatione veteris applicandæ;ideò ad inſtar medicinæ corporalis, cujus ex Angelico cap.13. n.10. tantùm ſumitur, quantùm neceſſe eſt reſtituendæ ſanitati; habeturque ratio complexionis, & diſpoſitionis infirmi, gravitatis morbi, &c. quarè omnia regulabis juxtà ibidem dicta.

3 Secundò, ut pœnitentiæ ſunt caſtigatio veteris vitæ, conſidera Judicem, & ſæcularem, & Eccleſiaſticum habere pęnas à jure taxatas; ſed utplurimùm in taxandà pœnà ſummum

jus

jus eſt ſumma injuria, per exceſſum peccatur contrà juſtitiam. Vide dicenda de injuſtitià per exceſſum.

4 Tertiò, id magis habet locum in pœnitentiis, quæ unicè debent eſſe medium ad ſalutem animæ; cui quærendæ ſpiritu Auguſtini ſit plenus Confeſſor. Hic ep.144. novæ editionis notat, quòd nè ramus aliquis moriatur, facimus arbori vulnus, & ità inſerimus ramū excisum; quarè ad dandam animæ vitam, permittamus aliquod vulnus rigori Eccleſiaſtico; ita Romana ſemper proceſſit Eccleſia; doctrinam, & dogma ſervavit intactum; quoad diſciplinam remiſit aliquid antiqui rigoris, è contra Græci zelantiores diſciplinæ, errarunt multipliciter circa doctrinam grandi animarum detrimento.

5 Tertiò, adverte canonum pœnitentias, utplurimùm, eſſe publicas: eſto ex Catech.2.p. c.5.n.68. antiqua Eccleſia obſervaverit, *etiam in occultis criminibus, quæ graviora eſſent, interdùm* indicere pœnitentiā publicam, nunc tamen Rituale adductum c.7. nu.25. præcipit, ut Confeſſores *pro peccatis occultis, quantumvis gravibus, manifeſtam pœnitentiam non imponant*: ſi jejunia, præter ordinem, & ſine prudentiá imponantur, parentes poſſunt ſuſpicari de filiorum gravi crimine.

6 Quartò, audi S.Carolum §.21. *Confeſſor debet ſcire Canones Pœnitentiales: eſto enim moderandi ſint arbitrio prudentis, & diſcre-*

ſcreti Confeſſoris (quid importent hæc prudentia, & diſcretio , vide c.8. n.12.) *habito reſpectu ad contritionem Pœnitentis, qualitatē , & diverſitatem perſonarum , aliaſque circumſtantias, nihilominùs juvabit ſemper reſpicere ad illos , & illis ut regulis ſe conformare , ut judicaverit conveniens ; & eſto non imponat pœnitentiam Canonis , debebit illam ſæpiùs indicare Pœnitenti* , juxtà Catech. c.8. nu.12. *quò illam excitet ad majorem contritionem , & ad exequendam tantò promptiùs pœnitentiam injunctam , hauriens utilitatem ex Eccleſiæ hodiernâ benignitate , quâ ſecum utitur in leniendo rigorem priſtinum .*

7 D. Ad quid S. Carolus adeò zelavit notitiam Canonum Pœnitentialium , ſi nunquam poteſt Confeſſor imponere pœnitentias illas ?

M. Auguſtinus dicebat præceptum diligēdi Deum non poſſe impleri perfectè in hac vitâ , & propterea quærebant , cùr datum ſit , ſi nequit impleri ; de perfect. juſtitiæ rat. 16. reſpondit : *Cùr non præciperetur homini iſta perfectio , quamvis eam in hac vitâ nemo habeat ? nec enim rectè curritur , ſi quò currendum eſt , neſciatur ? quomodò autem ſciretur , ſi nullis præceptis oſtenderetur ?* Confer hęc cum dictis c.13. num.10.

CA-

CAPUT XVII.

De Excommunicatione.

1 EX Rituali adducto c.7. n.8. Confeſſarius debet ſcire caſus, & cenſuras reſervatas Apoſtolicæ Sedi, vel Ordinario, nè ex nu. 16. abſque ſpeciali facultate audeat ab illis abſolvere; etiamſi non ſit reſervata, debet ſcire Confeſſor, an pœnitens in illam inciderit, quò priùs abſolvat à cenſurà, deindè à peccato. Tres præcipuè pœnas, ac cenſuras infligit Eccleſia, Excommunicationem, Suſpenſionem, & Interdictum. (Irregularitas non eſt cenſura, ſed impedimentum canonicum, à quo non abſolvimur, ſed diſpenſamur) forma conſueta abſolvendi à Rituali præſcripta, præponit abſolutioni à peccatis abſolutionem hujuſmodi cenſurarum: *Dominus Noſter, Jeſus Chriſtus &c. Abſolvo te ab omni vinculo &c.* Circa Suſpenſionem, & Interdictum, non eſt aliquid ſpeciale ſuggerendum Confeſſori ordinario. Si caſus contingat, poſcat tempus ad conſulendum libros, & Juriſperitos, qui non deſunt.

2 D. Quia pœnitens, quandò indiget, primùm abſolvendus eſt ab excommunicatione, debeo eſſe circa illam aliqualiter inſtructus, quarè peto, quid ſit?

M. Ut habeas perfectè rationem excommuni-

nicationis, lege S.Th.ſuppl.à q.21. ad 25.q.24. a.1. nominat paucas excommunicationes reſervatas Papæ, quia tùm temporis aliæ non extabant, creſcente malitiâ, neceſſe fuit multiplicare pœnas. In hoc capite agetur tantùm de excommunicatione in genere; de reſervatis commodiùs erit agere in ſequenti: Antequam ſciatur, quid ſit, danda eſt illius diviſio: alia eſt major, alia minor.

3 D. Quid eſt minor, & quem effectũ facit?

M. Eſt cenſura canonica, per quam homo privatur participatione paſſivà Sacramentorum, ita Excommunicatus nec poteſt adminiſtrare, nec recipere Sacramenta, recipiens, peccat mortaliter, ſecundùm omnes: adminiſtrans verò, juxta S.Th. qu.23. a.1. cum commentario Porrectæ, quia tantùm privat participatione Sacramentorum, non uſu juriſdictionis, Superior ita excommunicatus abſolvens ſubditum ab aliâ excommunicatione, abſolvit validè, & ſine peccato, ſed abſolvens à peccatis, abſolveret validè, & cum peccato ex parte ſuà. Incurritur ex hoc, quod homo, in caſibus prohibitis civiliter communicat cũ excommunicato majori excommunicatione, denunciato nominatim per cedulones, vel publico percuſſore Clerici, quæ communicatio civilis non eſt peccatum mortale, ſed veniale. S.Th. q.23. art.3. Hinc contra praxim antiquam Eccleſiæ quidam Theologi docent, hominem cum ſolis venialibus poſſe ſuaderi,

ſed

ſed non prohiberi, ut abſtineat à perceptione Euchariſtiæ. Si ab illâ prohibetur, qui ſemel tantùm ſalutat excommunicatum, adeout recipiens, peccet mortaliter, multò magis poterit prohiberi pœnitenti involuto multis venialibus, qui nullum fructum recipit ex frequentiâ Euchariſtiæ. S.Th.ibid. a.3. *Qui etiã ſine culpâ, quandòque ab Euchariſtiâ arcetur, ut patet in ſuſpenſis, vel interdictis, quia tales pœnæ quandòque alicui pro culpâ alterius, quæ in eis punitur, inferuntur.* Quæ dicta ſunt in gratiam opinionis multùm figentis pedes inter recentiores: quoad praxim, id relinque ſpiritui Directoris, qui, ut prudenter dirigat, priùs legat S.Th.3.p. q.80. a.10. præſertim ad 3., nec ſtabiliantur Regulæ generales, ubi quilibet dirigendus eſt juxta capacitatem, & diſpoſitionem.

4 D. Quid eſt excommunicatio major, & quem effectum facit?

M. Ex S.Thom. ſuppl. qu.21. a.1. & quodl. 11. artic.9. eſt cenſura canonica privans hominem Chriſtianum participatione Sacramentorum paſſivâ, & activâ, & communione fidelium. Doctores concludunt, ita excommunicatum primò non poſſe recipere, nec adminiſtrare Sacramenta (poterit Parochus aſſiſtere matrimonio, quia non adminiſtrat, ſed aſſiſtit tanquam teſtis qualificatus:) Secundò non poteſt adſiſtere Miſſæ, nec Officiis Divinis (ſi obligatur ad Horas Canonicas, te-

netur recitare privatim, loco, *Dominus vobiſcum*, dicendo, *Domine exaudi orationem meam &c.* ut Subdiaconus:) Tertiò fit inhabilis ad beneficia: Quartò, ſi antecedenter habuit beneficium, pro tempore, quo eſt excommunicatus, non facit fructus ſuos. Hos effectus videndos fuſiùs apud Authores, facit etiam nunc.

5 D. Habet alios quinque effectus comprehenſos illis verſibus:

Si pro delictis anathema quis efficiatur,
Os, orare, vale communio, menſa negatur.

Peto mihi explicari?

M. Per *os* intelligitur, quod non licet alloqui excommunicatum: per *orare*, quod non licet applicare pro illo ſuffragia Eccleſiæ, aut effundere preces cum illo: per *vale*, quod non licet eum ſalutare: per *communio*, quod non licet cum illo facere contractus: per *menſa*, quod non licet comedere cum illo; Ante Martinum V. quælibet excommunicatio latæ ſententiæ habebat hos effectus: in prædicto Concilio Martinus V. conſiderans, illos eſſe nimis oneroſos populo innocenti, & nihil immutans pro parte excommunicati, reſtrinxit pro parte communicantium cum ipſo: decrevit, ut adhùc prædicti quinque effectus vigerent reſpectu excommunicati, qui eſſet publicus Clerici percuſſor, vel nominatim à legitimo Superiore denunciatus ut talis. Aliter excommunicati privantur bonis prædictis,

qua-

quatenùs poſſunt prodeſſe ipſis, non quatenùs obeſſent aliis; ita Parochus excommunicatus non poteſt licitè utì juriſdictione ſpirituali, quia hoc cederet in bonum ſuum, ſed non privatur valido uſu juriſdictionis (quandò non ſit denũciatus, vel publicus Clerici percuſſor) quia cederet in damnum commiſſę plebis: quarè, ut dictum eſt c. 12. nu. 9. excommunicatus denunciatus, nec licitè, nec validè abſolvit: non denunciatus illicitè, ſed validè in adminiſtrando ſacramentum pœnitentiæ (idem dic de reliquis) Peccant mortaliter tam pœnitens, quàm excommunicatus; non tamen ſufficit, ut excommunicatus, in confeſſione accuſet ſe illicitè adminiſtraſſe ſacramenta, debet accuſare ſe adminiſtraſſe ligatum excommunicatione: Peccator abſolvens peccat ſolùm contra jus divinum: excommunicatus peccat, & contra præceptum Eccleſiæ in eo, quod prohibitus uſu juriſdictionis, eà utitur: quarè debet in confeſſione explicare hoc duplex peccatum: quæ omnia adverte.

6 D. Habeo aliquid difficultatis circa orationem: credo, quòd ſicut poſſum orare pro infideli, ita pro excommunicato; imò Eccleſia in Paraſcæve orat pro Schiſmaticis, & Hæreticis, pro Judæis, & Paganis.

M. De hoc S.Th. ſuppl. q.21. a.1. ad 1. & 2. cujus doctrina, ut faciliùs percipiatur *ex Inſtruct. Cleri* c.7. nu. 47. in nono Symboli articulo credimus *Communionem Sanctorum*, ſcilicet,

licet, fructum orationum, & bonorum operum communicari inter fideles, modo ibi explicato, quæ communicatio ſit independenter à quacumque orantis intentione, ſicut in corpore phyſico nutrimentum bonum, de quo participat unum, participant alia membra, etiamſi homo nihil cogitet de hoc: Membra mortua in corpore phyſico non participant prædictum influxum, ſed illum, qui provenit ex intentione ſumentis medicinam, ut proſit tali membro; pro membris, quæ jam ferro ſunt ſeparata, nullam homo accipit, aut intendit accipere medicinam; ita peccatores in corpore Eccleſiæ accipiunt influxum orationum. quem intendit Eccleſia ſemper orans, non ſolùm pro juſtis, ſed etiam *pro omnibus Orthodoxis*, *atque Catholicæ*, *& Apoſtolicæ fidei cultoribus*. Pro iis, qui ſunt foris, Eccleſia non orat, niſi in Paraſcæve, & tunc ſolùm petit, ut fiant membra Eccleſiæ. Sic ergò prohibemur orare pro excommunicatis, quandò oramus in perſonà Eccleſiæ, ut in Miſsà, in quâ, quia ad *Memento*, juxta Rubricam potes orare pro Chriſtifidelibus *ad tuam voluntatem*; tunc, ut perſona privata poteris orare, ùt excommunicatis *detur ſpiritus pœnitentiæ*, *quo ab excommunicatione ſolvantur*; ad hoc poteris privatà intentione dirigere cœtera Divina Officia, & more periti Medici ages. Hìc ubi diverſa membra patiuntur, & poteſt ſubvenire cuilibet, utiquè ſubvenit. At ſi mors im-

imminet, & ex curatione membrorum timet accelerationem mortis, unicè huic præcavendæ incumbit. Excommunicatus patitur maximum malum in eo, quod eſt præciſus ab Eccleſià, & poteſt etiam aliquandò pati minora mala, ut paupertatem &c., ſed timeri prudenter poteſt, quòd à paupertate ſublevatus, magis ſordeſcat; quarè orandus eſt Deus, ut illi tribuat ſpiritum pœnitentiæ.

7 D. Incurrit nè ſolùm excommunicationem minorem, qui communicat cum excommunicato, in orationíbus Eccleſiæ, includens excommunicatum vitandum in illis, quas agit in perſonà Eccleſiæ?

M. Si orat tali modo pro non vitando, nullam incurrit, quia à tempore Martini V. Eccleſia declaravit ſe à ſuis orationibus non excludere iſtos: Si eſſent vitandi, & excommunicati à Papà, tunc Sacerdos ita orans in Divinis Officiis incurreret majorem, c. *ſignificavit* de ſent.exc. ubi ſtatuitur regula generalis, quòd Clericus communicans in Divinis cum excommunicato à Papà, incurrit majorem. Exceptiones, aut limitationes vide apud Canoniſtas celebriores, qui commentantur prædictum textum.

8 D. Eſt nè alius caſus, in quo incurratur excommunicatio major ob participationem cum excommunicato?

M. Ex c. *Nuper*, & ex c. *Si concubinæ* de ſent. exc. incurrit majorem, qui cum homine

jam nominatim excommunicato communicat in eo crimine, propter quod fuit excommunicatus, ſi fæmina fuit nominatim excommunicata ob fornicationem: qui peccavit cum illà ante, non incurrit, ſed incurrit, ſi peccet poſt denunciationem.

9 D. Sunt nè caſus, in quibus participans cum excõmunicato excuſetur ab incurſu excommunicationis?

M. Participans cum excommunicato incurrit in duplici caſu: primò, ſi Clericus illum admittat ad divina: ſecundò, ſi participet in crimine, pro quo fuit excommunicatus, nemo pro hoc ſecundo poteſt excuſari à pœnà, niſi adſit ignorantia, quæ ſufficiat excuſare ſecundùm Canones. Si poſſit dari cauſa, præter ignorantiam ſupra dictam, participantem in divinis cum excommunicato nominatim denunciato excuſans, videantur Canoniſtæ celebriores, ac Theologi: Confeſſori ordinario nihil refert ſcire, imò paſſim experimur maximum detrimentum, in eo, quòd perſonæ ordinariæ ex quibuſdã libellis hauriunt quaſdam exceptiones à regulis generalibus in circumſtantiis extraordinariis, in quibus per Epichejam regula generalis non poteſt habere locum; & ipſi utuntur prædictis exceptionibus pro omni caſu etiam ordinario. Id multò magis habet locum in hac materià, in quà ruina ingens animarum oritur, ſi ſimplex Confeſſarius ex ſe, abſquè judicio Superioris, cujus

jus eſt excommunicare, decidat hunc, vel illum caſum non comprehendi; quarè viam ordinariam propone calcare, ſi contingat extraordinarius, qui videatur exceptus, poſt diligens ſtudium require Superioris judicium. Hæc de majori excommunicatione. Circa minorem, in quinque caſibus abſque incurſu potes communicare cum excommunicato vitando, & comprehenduntur illo verſu:

Vtile, lex, humile, res ignorata, neceſſe. de quibus S.Th. q.23.a.1. dicitur *Vtile*, quandò loquimur in ordine ad vitam æternam: dicitur *lex*, quandò tenemur communicare ex lege matrimonii: dicitur *humile*, quandò quis antè excommunicationem fuit ſubjectus excommunicato ſubjectione filii ad patrem, & ſervi ad dominum, vel è contrà (juriſdictio non excuſat: quarè ſubditus non poteſt communicare cum Principe:) dicitur *res ignorata*, nam ignorantia excuſat: dicitur *neceſſe*, quia excuſor agens ob cõvenientẽ neceſſitatẽ.

10 D. Petrus, v.g. in Indiis fuit denunciatus excommunicatus, nunc in Urbe commoratur, ubi ſcio ſolus ego excommunicationem, teneor nè illum evitare?

M. Teneris evitare in divinis (occultè tamen) & in crimine, ob quod fuit excommunicatus: quoad communicationem civilem, teneris evitare in occulto, non in publico, & dic de illo, ut de peccatore occulto, cujus peccatum nequis publicare.

11 M. Quia pœnæ non incurruntur ab ignorantibus, quæ ignorantia excuſat ab excommunicatione?

M. C. de conſt. in 6. dicitur: *Ut animarum periculis obvietur, ſententiis per ſtatuta quorumcumque Ordinariorum prolatis, ligari nolumus ignorantes. Dummodò eorum ignorantia craſſa non fuerit, aut ſupina.* Igitùr ab incurſu cenſurarum ignorantia etiam probabilis excuſat, dùm ſit verè probabilis. Id ex ſe non definiet Confeſſor, & videbit, quæ dicentur de ignorantia c.35.

12 D. Cùm timenda ſit omnis excõmunicatio, etiam injuſta, quomodò id verificatur, & qualiter id contingit?

M. Explicat S.Th.q.21.a.4. tu prælege,quę dicentur p.2. c.19. de judicio temerario, conformiter ad quę dic: Excõmunicatio ſi ſit nulla, non eſt timenda: dicitur nulla, quandò ſit per judicium uſurpatum, ut judicet, qui non habet authoritatem hìc, & nunc excommunicandi talem, vel non poteſt judicare tali modo, v.g. ſine monitionibus &c. Gloſſa c. *Præſenti* de ſent. exc. in 6. aſſignat duodecim caſus, in quibus eſt nulla. Utile erit ſcire illos magis quoad judicium fori contentioſi, quàm pœnitentialis, in quo ſemper abſolvet ad cautelam; & niſi manifeſtiſſima ſit nullitas, non ſe ingeret. Sicuti dicitur de Judice ſæculari, damnans homicidam, peccat, ſi damnet ex odio, non ex affectu juſtitiæ, ſed tamen juſtè

dam-

damnat: ita dic de excommonicante. Sicut in judicio ſæculari, ſub pœnà mortis vocatus à Judice, ubi adſunt indicia ſufficientra, debet obedire, & ſi non obediat, hoc ipſo fit reus mortis; ita in Eccleſiaſtico, fiet reus excommunicationis, ut in ſæculari damnatus, quia v.g. noluit abnegare fidem, debet humiliter ſuſtinere mortem potiùs, quàm obedire. Idem in Eccleſiaſtico: excommunicatur, v.g. quis, quia non vult cohabitare vxori, cum quà habet impedimentum dirimens occultum, ſed certum: contrarium apparet in judicio Eccleſiæ; ex c. *Inquiſitioni* extra de ſent. exc. debet excommunicationem ſuſtinere humiliter potiùs, quàm fornicariè conjungi fœminæ, ſivè petendo, ſivè reddendo.

13 D. Excommunicatio incurritur nè ſtatim ac commiſi delictum, cui eſt annexa?

M. Conſidera ſemper attentè verba comminantis: ſi dicat *ſub pœnâ excommunicationis ipſo facto incurrendâ*, & ſint aliæ conditiones, tunc delicto commiſſo, delinquens eſt ſtatim excommunicatus quoad ſe, licèt nondùm denunciatus quoad alios: Si dicat tantùm *ſub pœnâ excommunicationis*, non erit excommunicatus, quouſquè Superior infligat; & Sacerdos illud committens, ſi celebret, non fit irregularis &c.

14 D. Sufficienter dictum eſt de causà formali excommunidationis, dic de materiali?

M. Ex n.3. minoris cauſa materialis poteſt

eſſe

eſſe veniale. De majori hæc S.Th. ſuppl.q.21. a.3. *Quia excommunicatio eſt graviſſima pœnarum: pœnæ autem medicinæ ſunt, & ſapientis Medici eſt, à levioribus incipere medicinis, & minùs periculoſis, ideò excommunicatio infligi non debet, etiam pro peccato mortali, niſi contumax fuerit, vel non veniendo ad judicium, vel ante terminationem judicii ſine licentiâ recedendo, vel determinationi non parendo. Tunc enim, poſtquàm monitus fuerit, ſi contempſerit, contamax reputatur, & excommunicari debet à Judice, jam non ampliùs habente, quod contra ipſum faciat.* Igitùr, non omne peccatum mortale debet eſſe materia excommunicationis, ſed contumacia, per quam ſit locus alteri medicinæ ad tollendum peccatum. Id obſervari præcipit Trid. ſeſſ.25. de refor. cap.3. Brevitatis gratià non adduco textum, qui tamen ſæpè relegendus eſt: etenim multi deficiunt, & aſſumunt pro primo remedio, quod eſſe debet ultimum, imò illud ſæpè aſſumunt pro defectibus, qui directè, & proximè ſunt cōtrà gubernium œconomicum, aut politicum: remotiſſimè, & indirectè ſunt contrà Deum, quia potes proceſſu temporis fieri Superior cum poteſtate excommunicandi, vel peti de conſilio à Superioribus, attende, quà prudentià velit procedi Spiritus Sanctus, author prædicti capitis.

15 Aliæ quæſtiones agitantur de excommunicatione, præſertim circa cauſam efficientem;

tem;

ſed ordinario Confeſſori ſufficit delibatio prædictarum. Illud videtur neceſſarium, ut particulariter ſciat ſaltem principaliores cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas. Quarè c.19. dabo Catalogum inſertum libello, *Avvertimenti di S.Carlo &c.* tertiæ editionis, de anno 1702., ut illum habere poſſis præ manibus.

16 D. Extat nè aliqua Theſis damnata, circa quod dictum eſt de excommunicatione?

M. Extat 44. Alexandri VII. loquens generaliter de omni cenſurà.

CAPUT XVIII.

De reſervatione Caſuum, & Cenſurarum.

1 EX Rituali c.7.n.8. Confeſſor *ſciat Caſus Sedi Apoſtolicæ, & Ordinario ſuo Reſervatos*: Hæc ſcientia eſt neceſſaria; quilibet enim Judex debet ſcire, quouſque ſe extendat ſua juriſdictio, cujus, ſi terminos tranſiliat, invalida eſt ſententia. In omni Republicà benè ordinata ſunt cõſtituti tales termini, quod inferiores Judices habent ſolùm judicare minora delicta, & ordinaria cognitio graviorum reſervatur Superiori; graviſſima tandem judicat ipſe Princeps, vel quos ipſe deputat excommiſſione ſpeciali. Sapientiſſimum hunc ordinem ſervatum eſſe, & ſervari debere in Eccleſià definit Trid.ſeſſ.14.c.7. Circa hanc reſervationem plura peti poſſunt, obſerva tu ſequentia.

2 D.

2 D. Quid eſt reſervatio caſuum, ſeù cenſurarum?

M. Eſt reſtrictio juriſdictionis, per quam Superior juriſdictionem commiſſam inferiori Judici reſtringit, ita quod illam non habeat pro abſolvendis certis caſibus, aut cenſuris. Hinc infer nullatenùs abſolvi pœnitentem, qui invincibiliter ignorat reſervationem. Princeps, me invincibiliter ignorante, in Republicà reſtrinxit juriſdictionem alicujus Judicis, hic non poteſt me judicare, quia juriſdictionem confert non mea ignorantia, ſed Superioris authoritas.

3 D. Quid faciam, ubi accedit pœnitens involutns caſu reſervato?

M. Rituale c.7. n.16. ſolùm dicit, quòd *non abſolvat, niſi priùs obtentâ facultate à Superiore*. S. Carolus §. 14. ait, quòd *admoneat pœnitentem, ut ſe ſiſtat coram habentibus facultatem*, ſed addit, *ubi Confeſſor aliundè judicaret non convenire, ut ſe præſentet pœnitens, Confeſſor ipſe petat facultatem abſolvendi*. Poſſunt contingere plurimi caſus, in quibus ex unà parte, ob abſolutionem, adeunda eſt Apoſtolica Sedes: ex alià impoſſibile eſt pœnitenti adire. In his exigitur prudentia, & charitas Confeſſoris, ut pœnitenti ſubveniat, ſi verè petit; & aliàs habet juſtum impedimentum non operandi ex ſe ſolo. Sacra Pœnitentiaria providit, ut ſequitur:

In-

Inſtructio Parochorum, & Confeſſariorum pro caſibus, quorum abſolutio, ſeù diſpenſatio à Sacrà Pœnitentiaria Apoſtolica impetratur.

4 *Cum ſæpè ſit experientiâ compertum plurimos utriuſque ſexus Chriſtifideles, & præcipuè in longinquis degentes, cenſurarum vinculis, votorum obligationibus, matrimoniorum impedimentis, necnon Irregularitatum, & caſuum quoquo modo reſervatorum ligaminibus adſtrictos, ad S. Sedem, ejuſque S. Pœnitentiariam ſpectantibus irretitos, in illis lachrymosè perſiſtere, & continuis conſcientiæ agitationibus laboriosè perdurare, cujus mali cauſas ex ſimilibus provenire innotuit.*

5 *Primò, eo quod Parochi, vel alii, ad quos hujuſmodi pœnitentes recurrere contingit, in pagis, aut locis ruralibus degunt, & viam, modumque recurrendi ad præfatam Sac. Pœnitentiariam ignorant, nec aliquem hìc Romæ agnoſcunt, ad quem ſupplicationes dirigant, undè pœnitentes perplexos dimittunt, quibus, cum ad Ordinarium accedendi (fœminis præſertim) verecundia, aut timor aditum intercludat, conſilium ulteriùs requirere neſcientes, remedium deſperant, & in prædictis vinculis, obligationibus, impedimentis, inhabilitatibus, & caſibus reſervatis, cum peri-*

periculo damnationis inſordeſcunt.

6 *Secundò evenit, quòd pœnitentes egeni recognitionem pro ſollicitudine, & labore Agentium Romæ commorantium, exolvere non valentes, inconſolati, ac conſcientiæ motibus concuſſi, in periculoſo ſtatu manere coguntur, & fortè (quod pejus eſt) ſibi perſuadent Sac. Pœnitentiariæ Tribunal, aliquid lucri pro litteris prædictis recipere, cùm reverà S. Pœnitentiariæ Miniſtri, nec aliquid, quamvis minimum, nec etiam ſpontè oblatum unquam recipiant, & gratis omnia exhibentes, ſingulos ad ſe recurrentes ſerenâ fronte complectantur.*

7 *Tertiò accidit etiam nonunquam per inadvertentiam exponentium, ut gratiæ, juxtà expoſita, obtentæ, irritæ evadant, eò quia caſus, & circumſtantias neceſſarias reticeant; undè fit, quòd litterarum Executores, caſu poſteà pœnitentium examinato, rem aliter ſe habere, quàm expreſſum fuerat, comperiant, & gratias ſubreptitias, aut obreptitias eſſe inveniant: quarè pœnitentes confuſi remanent, & ſpe novæ diſpenſationis ſe carere putantes, in prædictis vinculis, obligationibus &c. miſerabiliter remanent.*

8 *Quarè gratum Deo, & utile fidelibus futurum eſſe ſperatur, ſi iſte modus recurrendi ad ipſam Sac. Pœnitentiariam proponatur.*

9 *Confeſſores itaque, cùm pœnitentes prefatis vinculis irretitos ad ſe accedere contigerit,*

rit, caſuum qualitates, & præfatorum caſuum circumſtantias conſiderent, cauſaſque diſpenſationum, aut commutationum exprimant, & caveant, nè, quod occultum eſt, publicum faciant, præſertim impedimenta occulta matrimoniorum; nam publica, vel ad publicum redacta, non pertinent ad S.Pœnitentiariam.

10 *Et ſic præfati Confeſſores, ſeù pœnitentes poterunt caſus præfatos cum dictis circumſtantiis, & cauſis exponere, ſivè latino, ſivè quocumque alio idiomate propriæ regionis; nam Sac.Pœnitentiaria ſuos ex quacumque regione Pœnitentiarios ſubordinatos habet; & exprimant in fine expoſitionis caſus, nomen, & cognomen, cui ſit à Sac. Pœnitentiarià reſcribendum, etiamſi ipſum nomen, & cognomen ſit fictitium; Itemque modum, per quem reſponſio ſecura dirigi poſſit, ſignificando, ſcilicet, vulgari nomine Oppidum, ſeù Civitatem, & Regionem, cum datâ menſis, & anni in hunc modum:*

Intùs incipiant epiſtolam, ſeù ſupplicationẽ ſic:

Eminentiſs. & Reverendiſs. Domine.

11 *N. mulier emiſit votum ſimplex Caſtitatis: manet in periculo incontinentiæ, niſi nubat: ſupplicat ſibi votum commutari, ad effectum contrahendi matrimonium.*

Terminet epiſtolam, ſeù ſupplicationem ſic:

Dignetur Emin. Veſt. reſcribere ad N. N. Et exprimat nomen, & cognomen, cui eſt reſcribendum: ad Civitatem N. exprimendo nomen

men civitatis: per Oppidum N. exprimendo vulgari nomine, nomen Oppidi. Et dirigere Breve, ſeù gratiam ſimplici Confeſſario, Magiſtro in Theologià, ſivè Decretorum Doctori, ſivè Parocho, cui pœnitens aperuit ſuam conſcientiam, nè ipſe pœnitens, & præſertim fœminæ cogantur circumire pro executione gratiæ Sac. Penitentiariæ.

Dirigant epiſtolam, ſeù ſupplicationem, ſcribendo extrà, ſeù à foris, in hunc modum: Eminent. & Rever. Domino, D. Cardinali Majori Pœnitentiario.

Romam.

12 *Et ſi tardaverit reſponſio, Confeſſarii reſcribant, nè fortè ſit deperdita, & nunquam deſperent pœnitentes.*

13 *Monentur inſuper Parochi, ſivè Confeſſarii, ad quos præſentes litteræ pervenerint, illarum notitiam, quibus poterunt, pro animarum ſalute communicare.*

14 D. Verè Mater pia eſt Sedes Apoſtolica, & pii ejus Miniſtri, qui provident fidelibus non tantùm remedia, ſed & modum faciliorem, ut poſſimus conſequi prædicta remedia. Ego utar hac benignitate pro ſalute pœnitentium, & juxtà ultimum monitum communicabo notitiam hanc, quibus potero. Interim, quid agere debeo, dùm expectatur reſponſum?

M. Audiſti nominata, præſertim quinque: primò cenſurarum vincula; ſecundò votorum obli-

obligationes: tertiò matrimoniorum impedimenta: quartò irregularitates: quintò caſus quoquo modo reſervatos. Quoad primum: ſi vincula ſint publica, nullum poteſt eſſe ſcandalum, ſi quis abſtineat, ſed imò ſcandalum eſſet, ſi non abſtineret: quandò ſunt occulta, poteſt oriri ſcandalum, ſi quis abſtineat: Ubi igitùr extra articulum mortis (in quo nulla eſt reſervatio) accedat pœnitens cum cenſurà, vel caſu reſervato Sedi Apoſtolicæ, & Confeſſor, qui ſe obtulit ad impetrandam facultatem abſolvendi vià prædictà, noverit magnum oriri ſcandalum, niſi tunc pœnitens communicet, ſuadebit, ut recurrat ad Epiſcopum, vel ejus Vicarium, qui habent facultatem, juxtà Trident. ſeſſ.24. c.6. exceptis caſibus Bullæ Cœnæ, vel ad Regulares privilegiatos, de quibus ca.9. nu.5. ſi nullus expectari poſſit recurſus, abſque magno ſcandalo, eſt duplex opinio: Alii dicunt poſſe communicare cum ſolo actu contritionis: Alii, quòd tenetur confiteri non reſervata, & reſervata ſimplici Confeſſario, qui ad obviandum ſcandalo, primùm imponet onus comparendi quamprimùm corã Superiore, poſteà illum abſolvet à non reſervatis directè, à reſervatis indirectè. In praxi hanc deduces; nam actus perfectæ contritionis eſt valdè difficilis. Circa vota, non video ſcandalum in illis adimplendis. Poſſet ſolùm figurari caſus, quòd obligatus voto caſtitatis, & in periculo proximo incontinentiæ de-

beat communicare. Hic debet tractari, ut ex S. Carolo dictum eſt ca. 11. nu. 30. & ſi faciat, quod eſt in manu ſuà, orando &c. non erit periculum: ſi non faciat, ſibi imputet. Circa matrimonii impedimenta, poteſt contingere, quòd alter conjugum contraxerit cum impedimento occulto dirimente, affinitatis provenientis ex copulà illicità cum ſorore, v.g. multi deficiunt, aſſerentes, poſſe conjugem conſcium impedimenti reddere, ſed non petere; ſed quia matrimonium eſt invalidum, illa redditio eſſet fornicaria, & per conſequens illicita, etiamſi redderetur ad evitandam mortem; ſi caſus contingat, dùm expectatur Diſpenſatio Apoſtolica, oſtende pœnitenti, quod eſt obligatus ad omninò abſtinendum, & aliis viis abducat conjugem, nè inſtet pro redditione debiti: inſuper moneatur, quòd, obtentà diſpenſatione, ante uſum matrimonii, debent renovare conſenſum, prudenter tamen Sac. Pœnitentiaria concedens Confeſſori, ut diſpenſet in hiſce impedimentis, apponit in litteris conditionem, quòd conjux certioret alterum inſcium de nullitate prioris matrimonii; ſed ſufficiet certiorare in genere, dicendo: *Si non eſſemus conjuges, erimus ab hac die &c.* Circa irregularitatem poteſt contingere caſus in religioſà communitate, ubi ſcandalum ſit, ſi quis non celebret, quod tamen eſt difficile; nec enim deſunt media, ut quis abſtineat abſque publicatione delicti graviſſimi, ob quod in-

incurrit: Caſus, & à Jure, & à Doctoribus prætermittitur, quia creditur moraliter impoſſibilis; quarè nec ego quidquam ex me determinabo.

15 D. Qui habens caſum reſervatum, confitetur nulliter habenti facultatem, tenetur nè iterùm adire Superiorem, quandò validè volet confiteri?

M. Doctores diſtinguunt; ſi comparet corã Superiore, qui reſervavit, volunt poſſe abſolvi à quolibet: ſi confiteatur habenti facultatem delegatam, v.g. in Jubilæo, tunc tenetur iterùm adire Superiorem, quia facultas abſolvendi conceſſa eſt pro confeſſione validà, non invalida; ſed caſus iſtos non debemus ſomniari; nulla enim fit pietatis acceſſio ex eorum ſolutione.

16 D. Poteſt nè ſimplex Confeſſor abſolvere caſum, quandò dubitat de reſervatione?

M. Poteſt eſſe dubium juris, & dubium facti: dubium juris eſſet, ſi, v.g. perfectè neſciret tabellam caſuum reſervatorum; undè dubitat de juriſdictione ſpectante ad valorem ſacramenti; in hoc dubio habet locum damnatio primæ prop. ab Innoc. facta: ſecundò poteſt eſſe dubium facti; pœnitens dubitat, nùm ſua hæreſis fuerit externa, vel interna tantùm. Circa dubium facti, diſtingue: ſi agitur de dubiè reſervatis in Bullà Cœnę, non poteſt abſolvi, quia Clemens VIII. ſuper hiſce abſtulit facultatem etiã Privilegiatis in decreto 1602.

Si de aliis, dic poſſe abſolvi à ſimplici Confeſſario, quia, ubi vult Superior reſervare caſus dubiè contentos, id explicat, ut fecit Clemens.

17 D. Alii caſus reſervantur ratione ſui, alii ratione cenſuræ, quid hoc importat?

M. Caſus reſervatus ratione cenſuræ, ubi ſemel, etiam extrajudicialiter ablata eſt cenſura, poteſt ſacramentaliter abſolvi à quocunque: hęreſis hoc modo reſervata, ubi quis comparuit coram Superioribus, & illi abſolverunt à cenſurà extra Sacramentum (nec enim ſolent ſacramentaliter audire) abſolvi poteſt per quemcumque. Ordinariè, quoties peccato annexa eſt excommunicatio Papalis reſervata, illud reſervatur ratione cenſuræ; non ita, ſi Epiſcopalis.

18 D. Qui commiſit delictum reſervatum, poteſt nè abſolvi, ſi accedat ad Diœceſim, in quà non eſt reſervatum?

M. Ex c. 9. n. 5. poteſt, niſi accedat in fraudem: dicitur accedere in fraudem, ſi ad hoc ſolùm veniat; etenim tunc vult ſubterfugere judicium Superioris, ſi ex Tuſculo, v.g. ubi homicidium reſervatur, venit Romam ob aliquod negotium, & Romæ velit confiteri, poterit illum quilibet abſolvere. Si accedat ad Pœnitentiarios conſtitutos in Baſilicis, poterit abſolvi, etiamſi ad hoc ſolùm veniat, quia tunc recurrit ad Superiorem ſui Superioris, nempè, ad Romanum Pontificem, ut Caput univerſalis Eccleſiæ, cujus Miniſtri ſunt præ-

dicti

dicti Pœnitentiarii. At reliqui Confeſſores Urbis, habentes juriſdictionem ab Em. Vicario, ſunt Miniſtri Pontificis, ut Epiſcopi Romani; & ſic pœnitens accedit ad parem, non ad Superiorem ſui Epiſcopi.

19 Eſt nè reſervata Papæ omnis excommunicatio inflicta per Sedem Apoſtolicam?

M. Sit regula generalis, excommunicatio per Papam inflicta, non eſt reſervata, niſi declaret id Papa.

20 D. Privilegiati, quid poſſunt in caſibus reſervatis Papæ?

M. Non debent uti privilegiis, niſi priùs attentè illa conſiderent, & percipiant, quouſq; extendantur. Et primò legenda eſt Extravag. Sixti IV., quæ incipit: *Et ſi Dominici*, de pœn. & rem. Secunda ſub hoc principio: Plura privilegia abſolvendi, & diſpenſandi conceſſerat Sixtus: ſed quia id cedebat in damnum animarum, per dictam Extrav. declararavit privilegia per ſe conceſſa non debere extendi ad caſus ibi expreſſos, quorum plures hodiè continentur in Bullà Cœnæ. Alii, quos abſolvi non vult per Extrav. ſunt hi: primò generaliter omnis lęſio libertatis Eccleſiaſticę: ſecundò, violatio iurerdicti poſiti à S. Sede: tertiò, mutilatio, vel occiſio Clerici conſtituti in ſacris: quartò, ſimonia contracta in ordine, vel beneficio. Circa vota prohibet, commutari votum peregrinationis ultramarinæ, viſitationis liminum Apoſtolorum Petri,

 & Pau-

& Pauli, & Jacobi in Compoſtellà, necnon Caſtitatis ac Religionis. Igitùr privilegiati conſiderent, nùm ſuper hos caſus habeant privilegium ex conceſſione hujus Papæ; nam hoc eſt revocatum ita, quòd nullibi poſſint abſolvere, neque in Urbe, neque extrà Italiam. Secundò privilegia quantumvis ampliſſima regulari debent juxtà reſtrictionem Clementis VIII. (intrà Italiam extrà Urbem) poſitam c.10. n.6. & declarationes Clem. X. datas c.9. n.5. Porrò Clem. VIII. voluit, poſſe uti privilegiis, quandò ea fuerint in uſu. Etiam in toto Orbe prohibentur abſolvere delinquentes contrà Conſtitutiones de electione Rom.Pont. editas, alteram à Greg.XV. de anno 1621. & alteram ab Urb. VIII. de anno 1625. Inſuper Theologi primæ notæ aſſerunt privilegia Regularium non poſſe extendi ad caſus, qui ſunt prohibiti Em. Majori Pœnitentiario; nec enim percipiunt, quomodò in toto Orbe Regulares innumeri poſſint indiſtinctè ſuper delicta, quorum abſolutionem Rom.Pont. denegat ſuo primario Miniſtro, tot ſpecialibus notis digno. Juxtà hos, ultra caſus jam expreſſos, Privilegiatus non poteſt etiam in occultis, etiam in foro conſcientiæ, abſolvere illos, qui vivente Rom. Pont. tractant de ſucceſſore deligendo: ſecundò, neque violantes conſtit. Urb. VIII. editam de anno 1631. contrà inquirentes per Aſtrologiam judiciariã de ſtatu Chriſtianæ Reipublicæ, vel de vitâ, aut morte

Rom.

Rom. Pont. pro tempore exiſtentis; quia in Bullà Innoc. XII. ſuper facultatibus Majoris Pęnit. delicta hujuſmodi excluſivè quoad hunc, reſervat ſibi Pòntifex: Tertiò Major Pœnit. ex Urb. VIII. nequit abſolvere ab excommunicatione incursà propter violatum juramentum, quod emittunt Officiales Congr. Rituum circa Sanctorum Canonizat. Et ſecundùm iſtos Magiſtros nequè ab illà poteſt abſolvere Privilegiatus. Quid ego ſentiam, non eſt neceſſarium exponere, ſi contingeret caſus in praxi, nunquam abſolverem, & aliis conſulerem dimittere graviſſimos peccatores, ut ex difficultate abſolutionis in poſterum omninò abſtinerent.

21 Virtute Jubilæi poteſt nè ſimplex Cõfeſſarius abſolvere à reſervatis?

M. Quilibet Judex, cujus juriſdictio in aliquo particulari caſu extenditur per patentes ſupremi Principis, antequam exerceat, ſemper attentè conſiderat omnia, etiam minima verba patentium, Confeſſor, nè ſibi exprobretur: *Filii hujus ſæculi prudentiores ſunt filiis lucis*, Luc. 16. multò magis obſervabit minutatim Jubilæi formulam, à quà non declinabit, neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram. Vide c. 21.

22 D. Quas in foro ſacramentali pœnitentias impones, dũ abſolvis excommunicatum?

M. Hic punctus eſt neceſſarius Confeſſori ordinario pro duplici caſu: primò, pro Jubi-

læis: ſecundò, pro mortis articulo. Volens ſatisfacere ſuo muneri, ante omnia conſiderabit particulariter, nùm in abſolvendo à tali caſu, Superior exigat ſpecialem pœnitentiam: hæc erit imponenda. In Jubilæo nullatenùs poteſt abſolvi excommunicatus, à legitimo Superiore declaratus ut talis, niſi infrà tempus Jubilæi ſatisfaciat, aut concordet cum partibus: ſi non ſit declaratus, poterit abſolvi, etiam in caſibus Bullæ Cœnæ; dummodò priùs pro pœnitentià deſtiterit, cum propoſito ulteriùs ſimilia non committendi, & abſolvitur in foro conſcientiæ tantùm; adeoùt ſi conveniatur in foro judiciali, debeat ſatisfacere Superiori. In articulo mortis etiam ſimplex Sacerdos poteſt abſolvere quemlibet excommunicatum, etiam denunciatum, etiam ab hæreſi, dummodò præſtet cautionem, & in defectum hujus, juramentum, ſi poteſt, de ſtando Eccleſiæ mandatis, & de ſatisfaciendo parti læſæ. Hac pœnitentià præmiſsà abſolvetur, & remanebit directè abſolutus à cenſurà, & peccato; tamen, ſi convaleſcat, tenetur ad obediendum ſe præſentare Superiori; ſi non obediat, ob peccatum inobedientiæ incidit in cenſuram eodem modo reſervatam, ut prima.

23 D. Adſunt nè Theſes prohibitæ, tangentes abſolutionem reſervatorum?

M. Alexandri VII. tertia tangit abſolutionem reſervatorum in Bullà Cœnæ: quarta ſpecialiter crimen hæreſis: 12. abſolutionem reſervatorum ab Epiſcopis.

25 D. Adſunt nè pœnæ contra audentes abſolvere à caſibus, vel cenſuris reſervatis?

M. Præſumentes abſolvere ab excommunicationibus Bullæ Cœnæ, contra tenorem illius, excommunicantur, & Pontifex declarat, quòd graviùs temporaliter, & ſpiritualiter, ut noverit expedire, procedet contra ſic præſumentes: non tamen ibi reſervatur hæc excommunicatio.

CAPUT XIX.

Dantur Canones Bullæ in Cœnâ Domini.

1 UT Confeſſor ſervet ordinationem Ritualis datam ca.7. n.8. non ſufficit in generali ſcire, quid ſit cenſura &c. ſpecialiter debet ſcire, qui caſus reſervati ſint Apoſtolicæ Sedi, qui Epiſcopo. Epiſcopales hìc non poſſunt adduci, quia varii juxta varias Diœceſes; quarè adduco tantùm Papales, & in hoc capite reſervatos in Bullâ Cœnæ, cujus omitto præfationem.

2 Canon primus: *Excommunicamus, & anathematizamus .... quoſcunque Huſſitas, Wiclephiſtas, Lutheranos, Zuinglianos, Calviniſtas, Ugonotos, Anabaptiſtas, Trinitarios, & à Chriſtianâ Fide Apoſtatas, ac omnes, & ſingulos alios Hæreticos, quocunque nomine cenſeantur, & cujuſcunque Sectæ exiſtant. ac eis credentes, eorumque receptatores, fauto-*

tores, & generaliter quoslibet illorum defenſores, ac eorundem libros hæreſim continentes, vel de Religione tractantes ſine authoritate noſtrâ, & Sedis Apoſtolicæ ſcienter (notà) *legentes, aut retinentes, imprimentes, ſeù quomodolibet defendentes, ex quavis causâ, publicè, vel occultè, quovis ingenio, vel colore; necnon Schiſmaticos, & eos, qui ſe à noſtrâ, & Romani Pontificis* (ut Pontifex, non ut Princeps dominii temporalis) *pro tempore exiſtentis obedientiâ pertinaciter ſubtrahunt, vel recedunt.*

3 1. Ut ſit Apoſtata, & Hæreticus non ſufficit ignorare, etiam vincibiliter, myſteria fidei, etiam neceſſaria neceſſitate medii, ſed requiritur habere poſitivum errorem in intellectu contrarium fidei cum pertinacià: Dubius in fide eſt talis. Apoſtatans externè à fide, ſed intùs tenens fidem, non eſt talis, utì neque blaſphemans hæreticaliter. Hi tamen, licèt non excommunicentur hìc, ſunt denunciandi Sanctæ Inquiſitioni.

4 2. Qui ſint receptatores &c. vide dicenda de iujuſtitià, ſuper illud carmen, *Juſſio, conſilium &c.* verbo *Recurſus.*

5 3. Quid requiratur ad incurrendam hujuſmodi excommunicationem; vide ſuo loco.

6 4. Qui ſint Schiſmatici; vide de Charitate, cui ſchiſma opponitur.

7 Can. ſecundus: *Item omnes, & ſingulos cujuſcunque ſtatus, gradus, ſeù conditionis*

ſue-

fuerint; Univerſitates verò, Collegia, & Capitula, quocunque nomine nuncupentur, interdicimus ab ordinationibus, ſeù mandatis noſtris, & Romanorum Pontificum pro tempore exiſtentium, ad univerſale futurum Concilium appellantes, necnon eos, quorum auxilio, conſilio, vel favore appellatum fuerit.

8 Can. tertius: *Item omnes Piratas, Curſarios, & Latrunculos maritimos, diſcurrentes Mare noſtrum* (Status Eccleſiaſtici) præcipuè *à Monte Argentario uſque ad Terracinam, ac omnes eorum fautores, receptatores, & defenſores.*

9 1. Piratæ &c. non ſunt, Mare Pontificium, etiam ut prædentur ligna eorum, quibus ſui Principes declararunt bellum, nec qui diſcurrens hoc Mare, causà negotiorum prædaretur caſu aliam navim, eſto non inimicam, ſed qui ad hoc exiret, ut prædaretur quomodocunque. Hic, etiamſi nihil prædetur, dummodò taliter diſcurrat Mare Pontificium, excommunicatur.

10 Can. quartus: *Item omnes, & ſingulos, qui Chriſtianorum quacunque navibus tempeſtate, ſeù in tranſverſum (ut dici ſolet) jactatis, vel quoquo modo naufragium paſſis, ſivè in ipſis navibus, ſivè ex eiſdem ejecta in mari, vel in littore* (maris utique, non fluminis) *cujuſcunque generis bona, tam in noſtris Tyrrhæni, & Adriatici quàm in cæteris cujuſcunque maris* (non fluminis) *regionibus, & lit-*

littoribus, ſurripuerint, itaut nec ob quodcunque privilegium, conſuetudinem, aut longiſſimi, & immemorabilis temporis poſſeſſionem, ſeù alium quencunque prætextum, excuſari poſſint.

11 *Chriſtianorum*; quarè non Turcarum, aut Gentilium; an Hæreticorum, qui, ut baptizati, ſunt verè Chriſtiani? Probabilius eſt, quòd non, quia videtur Pontifex velle favere obedientibus ſibi, non rebellibus. Peccabunt tamen ſurripientes bona Hæreticorum, quibus non eſt declaratum bellum, quod eſt declaratum contra Turcas: At ſi Princeps habeat cũ his pacẽ, hujus ſubditi etiã peccabunt.

12 *Surripuerint*: quarè non excommunicatur, nec peccat, qui bona hæc accipit, ut ſervet ſuo domino, vel deferat ad loca deſtinata de mandato Principis, ut ſerventur domino; qui autem ſurripuit, deindè pœnitens reſtituit, non poteſt adhùc abſolvi.

13 De conſuetudine, vide ſuo loco.

14. Quintus: *Item omnes, qui in terris ſuis nova pędagia, ſeù gabellas, præterquam in caſibus ſibi* (nota hoc) *à jure, ſeù, ex ſpeciali Sedis Apoſt. licentiá permiſſis imponunt, vel augẽt, ſeù imponi, vel augere prohibita exigũt.*

15 Can. 6. *Item omnes falſarios* (etiam per abraſionem unius verbi, vel litteræ) *litterarum Apoſtolicarum, etiam in formá Brevis, ac ſupplicationum, gratiam, vel juſtitiam concernentium per Romanum Pontificem,*

vel

vel S.R.E. Vice-Cancellarios, ſeù gerentes vices eorum, aut de mandato ejuſdem Ro. Pont. ſignatarum, necnon falsò publicantes litteras Apoſt. etiam in formâ Brevis, & etiam falsò ſignanttes ſupplicationes hujuſmodi, ſub nomine Rom. Pont., ſeù Vice-Cancellarii, aut gerentium vices prædictorum.

16 Can.7. *Item omnes illos, qui ad Saraçænos, Turcas, & alios Chriſtiani nominis hoſtes, & inimicos, vel Hæreticos, per noſtras, ſivè hujus S.Sedis ſententias expreſsè, & nominatim declaratos deferunt, ſeù tranſmittunt equos, arma, ferrûm, filum ferri, ſtannum, chalybem, omniaque alia metallarum genera, atque bellica inſtrumenta, lignamina, canapem, funes, tam ex ipſo canape, quàm aliâ quâcunque materiâ, & ipſam materiam, aliaque hujuſmodi, quibus Chriſtianos, & Catholicos* (ut tales) *impugnant, necnon illos, qui per ſe, vel alios de rebus ſtatum Chriſtianæ* (ut Chriſtiana eſt) *Reipublicæ concernentibus, in Chriſtianorum perniciem, & damnum, ipſos Turcas, & Chriſtianæ Religionis inimicos, necnon Hæreticos, in damnum Catholicæ Religionis, certiores faciunt; illiſque ad id auxilium, conſilium, & favorem quomodolibet* (nota hoc) *præſtant. Non obſtantibus quibuſcunque privilegiis, quibuſvis perſonis, Principibus, Rebuſpublicis, per nos, & Sedem prædictam hactenùs conceſſis, de hujuſmodi prohibitione expreſſam mentionē non facientibus.*

17 Com-

17 Comprehenduntur, qui mittunt ad Hęreticos, vel Turcas, quæ italicè dicuntur, *Avviſi*, præſertim ex Urbe, plena mille mendaciis, vel etiam veritatibus de Curià Romanà, in maximum Religionis Catholicæ damnum; quarè ad id maximè attendat Confeſſor.

18 Can. 8. *Item omnes impedientes, ſeù invadentes eos, qui victualia, ſeù alia ad uſum Rom. Curiæ neceſſaria adducunt, ac etiã eos, qui ne ad Rom. Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, ſeù perturbant, ſeù hæc facientes defendunt per ſe, vel alios, cujuſcunque fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis, & ſtatus, etiamſi Pontificali, ſeù Regali* (nota hos terminos primùm in hoc Canone nominatim expreſſos) *aut alià quavis Eccleſiaſticà, vel mundanà, præfulgeant dignitate.*

19 Princeps non incurret, ſi univerſaliter vetet extrahi hæc è ſuo ſtatu, quia indiget, eſto indè ſequatur, quòd non adducantur ad Urbem, quia tunc facit in favorem ſui populi, ſi vetat extrahi, ſpecificando, nè adducantur ad Curiam, incidit, quia facit in odium Romanæ Curiæ.

20 Can.9. *Item omnes illos, qui ad Sedem Apoſt. venientes, & recedentes ab eâdem, ſuâ, vel aliorum operâ interficiunt, mutilant, ſpoliant, capiunt, detinent; necnon illos omnes, qui juriſdictionem ordinariam, vel delegatam, à Nobis, vel noſtris Judicibus non habentes,*

il-

illam ſibi temerè vendicantes, contra morantes in eâdem Curiâ audent perpetrare.

21 Qui ſint hi venientes, vel recedentes &c. vide ſuo loco.

22 Secundam hanc excommunicationem incurrit ſolùm vindicans ſibi temerè juriſdictionem; quarè ex vi hujus Canonis non excommunicatur occidens &c.morantem Romæ, quandò id facit ex odio &c. non tamen ſibi vendicans juriſdictionem.

23 Can.10. *Item omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, ſeù deprędantes Romipetas, ſeù peregrinos ad Urbem; causâ devotionis, ſeù peregrinationis, accedentes, & in eâ morantes, vel ab ipsâ recedentes, & in his dantes auxilium, conſilium, vel favorem.*

24 *Accedentes &c.* ſi occidatur, quia accedit: non ſi oriatur caſu rixa cum accedente; nec occidatur ideò, quia accedit.

25 *Morantes*. Papa peregrinos vult etiã tueri, dùm morantur; & incurritur excommunicatio,etiamſi *ut tales* occidantur &c. etiamſi quis non faciat id per uſurpationem juriſdictionis, ut in nono canone.

26 *Dantes &c.* Neque in nono iſti excommunicantur, ſed benè in hoc decimo.

27 Can.11. *Item omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hoſtiliter* (nota hoc) *inſequentes S. R. E. Cardinales, Pa-*

Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Sediſque Apoſt. Legatos, vel Nuncios (non tamen inferiores ex vi hujus Canonis) *aut eos à ſuis Diœceſibus* (non alienis, ex vi hujus Canonis) *territoriis, terris, ſeù dominiis* (etiam temporalibus) *ejicientes; necnon ea mandantes, vel rata habentes* (hi duo termini primùm exprimuntur in hoc Canone) *ſeù præſtantes in his auxilium, vel favorem.*

28 Conſilium hìc non exprimitur, ſed certè venit ſub nomine auxilii, vel favoris.

29 Can.12. *Item omnes illos, qui per ſe, vel per alios, perſonas Eccleſiaſticas quaſcunque, vel Seculares ad Romanam Curiam ſuper eorum cauſis, & negotiis recurrentes, ac illa in eádem Curiâ proſequentes, aut procurantes, negotiorumque Geſtores, Advocatos, Procuratores, & Agentes, ſeù etiam Auditores, vel Judices, ſuper dictis cauſis, vel negotiis deputatos, occaſione cauſarum, vel negotiorum hujuſmodi, occidunt, ſeù quoquo modo percutiunt, bonis ſpoliant, ſeù qui per ſe, vel per alios, directè, vel indirectè, delicta hujuſmodi committere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel favorem præſtare non verentur, cujuſcunque præeminentiæ, & dignitatis fuerint.*

30 Ubicunque ſit recurrens &c. ſi hac occaſione, moleſtas illum, incidis.

31 Can.13. *Item omnes tam Eccleſiaſticos, quàm Sæculares cujuſcunque dignitatis, qui præ-*

prætendentes frivolam quandam appellationem à gravamine, vel futurá executione Litt. Apoſt., etiam in formá Brevis, tam gratiam, quàm juſtitiam concernentium; necnon citationum, inhibitionum, ſequeſtrorum, monitoriorum, proceſſuum, executorialium, & aliorum decretorum à Nobis, & à Sede prædictâ, ſeù Legatis, Nunciis, Præſidentibus Palatii noſtri, & Cameræ Apoſt. Auditoribus, Commiſſariis, aliiſque Judicibus, & Delegatis Apoſt. emanatorum, & quæ pro tempore emanaverint, aut aliàs ad Curias ſæculares, & laicam poteſtatem recurrunt, & ab eá, inſtante etiam Fiſci Procuratore, vel Advocato, appellationē hujuſmodi admitti, ac litteras, citationes, inhibitiones, ſequeſtra, monitoria, & alia prædicta capi, & retineri faciunt: quivè illa ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, & conſenſu, vel examine, executioni demandari, aut nè Tabelliones, & Notarii, ſuper hujuſmodi litterarum, & proceſſuum executione; inſtrumenta, vel acta conficere, aut confecta, parti, cujus intereſt, tradere debeant, impediunt, vel prohibent, ac etiam partes, ſeù eorum Agentes, Conſanguineos, Affines, Familiares, Notarios, Executores, & Subexecutores litterarum, citationum, monitoriorum, & aliorum prædictorum, capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex Civitatibus, Locis, & Regnis ejiciunt, bonis ſpoliant, perterrefaciunt, concutiunt, &

comminantur, per ſe, vel alium, ſeù alios, publicè, vel occultè, quivè aliàs quibuſcunque perſonis in genere, vel in ſpecie, nè pro quibuſvis eorum negociis proſequendis, ſeù gratiis, vel litteris impetrandis ad Rom. Curiam accedant, aut recurſum habeant, ſeù gratias ipſas, vel litteras à dictá Sede impetrent, ſeù impetratis utantur, directè, vel indirectè prohibere, ſtatuere, ſeù mandare, vel eas apud ſe, aut Notarios, ſeù Tabelliones, vel aliàs quomodolibet, retinere præſumunt.

32 Can. 14. *Item omnes, & quoſcunque, qui per ſe, vel alios, auctoritate propriá, ac de facto, quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apoſt. prætextu, beneficiales, & decimarum, ac alias cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas, ab Auditoribus, & Commiſſariis noſtris, aliiſque Judicibus Eccleſiaſticis avocant, illorumve curſum, & audientiam, ac perſonas, Capitula, Conventus, Collegia, cauſas ipſas proſequi volentes impediunt, ac de illarum cognitione tanquàm Judices* (nota hoc) *interponunt: Quivè partes actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt, ad revocandum, & revocari faciendum, citationes, vel inhibitiones, aut aliàs litteras in eis decretas, & ad faciendum, aut conſentiendum, eos, contrà quos tales inhibitione emanarunt, à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolvi, per ſtatutum, vel aliàs compellunt, vel executio-*

tionem litterarum Apoſt. ſeù executorialium, proceſſuum, ac decretorum prædictorum, quomodolibet impediunt, vel ſuum ad id favorem, conſilium, aut aſſenſum præſtant, etiam prætextu violentiæ probibendæ, vel aliarum prætenſionum, ſeù etiam, donec ipſi ad Nos informandos, ut dicunt, ſupplicaverint, aut ſupplicari fecerint, niſi ſupplicationes hujuſmodi coram Nobis, & Sede Apoſt. legitimè proſequantur, etiamſi talia committentes fuerint præſidentes Cancellariarum, Conſiliorum, Parlamentorum, Cancellarii, Conſiliarii, Ordinarii, vel Extraordinarii, quorumcunque Principum ſæcularium, etiamſi Imperiali, Regali, vel aliâ quâcunque præfulgeant dignitate, aut Archiepiſcopi, Abbates, Commendatarii, ſeù Vicarii fuerint.

33 Can.15. *Quivè ex eorum prætenſo officio, vel ad inſtantiam partis, aut aliorum quorumcunque, perſonas Eccleſiaſticas, Capitula, Conventus, Collegia Eccleſiarum quarumcunque, coram ſe ad ſuum Tribunal, Audientiam, Cancellariam, Conſilium, vel parlamentum, præter juris Canonici diſpoſitionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè, quovis quæſito colore; necnon qui ſtatuta, ordinationes, Conſtitutiones, Pragmaticas, ſeù quævis alia decreta in genere, vel in ſpecie, ex quâvis causâ, & quovis quæſito colore, ac etiam prætextu cujuſvis conſuetudinis, vel privilegii, aut aliàs quo-*

quomodolibet fecerint, ordinaverint, & publicaverint, vel factis, & ordinatis uſi fuerint, undè libertas Eccleſiaſtica tollitur, ſeù in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quovis modò reſtringitur, ſeù noſtris, & dictæ Sedis, ac quarumcunque Eccleſiarum juribus, quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſsè prejudicatur.

34 Can. 16. *Necnon, qui Archiepiſcopos, Epiſcopos, alioſque Superiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoſcunque Judices Eccleſiaſticos Ordinarios quomodolibet hac de de causá, directè, vel indirectè, carcerando, vel moleſtando eorum Agentes, Procuratores, Familiares, necnon Conſanguineos, & Affines, aut aliàs, impediunt, quo minùs ſuá juriſdictione Eccleſiaſticá contrà quoſcunque utantur, ſecundùm quod Canones, & Sac. Conſtitutiones Eccleſiaſticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præſertim Tridentini, ſtatuunt; ac etiam eos, qui poſt ipſorum Ordinariorum, vel etiam ab eis Delegatorum quorumcunque ſententias, & decreta, aut aliàs, fori Eccleſiaſtici judicium eludentes, ad Cancellarias, & alias Curias ſæculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia Ordinariis, & Delegatis prædictis decerni, & contrà illos exequi procurant; eos quoque, qui hęc decernunt, & exequuntur, ſeù dant auxilium, conſilium, patrocinium* (vide quid ſit patrocinari) *& favorem in eiſdem.*

35 Can.

35 Can. 17. *Quivè juriſdictiones, ſeù fructus, redditus, & proventus ad Nos, Sedem Apoſt. & quaſcunque Eccleſiaſticas perſonas, ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſt. pertinentes uſurpant, vel etiam quavis occaſione, vel causâ, ſine Rom. Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expreſsâ licentiâ ſequeſtrant.*

36 *Ratione Eccleſiarum &c.* Quare non jura, fructus &c. patrimoniales Clericorum, ex vi Canonis.

47 *Vſurpant.* Uſurpare, & furari ſunt duo diverſa; uſurpat alienum, qui ſibi appropriat, tanquam eſſet ſuum, & ſibi competeret: E'contrà furans, optimè ſcit eſſe alienum, & ſibi non competere jus in illâ. Uſurpans ergò hìc excommunicatur, non furans.

38 Can. 18. *Quivè collectas, decimas, talleas, præſtantias, & alia onera Clericis, Prælatis, & aliis perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, aliorumque fructibus, redditibus, proventibus hujuſmodi, abſque ſimili Rom. Pont. ſpeciali, & expreſsâ licentiâ, imponunt, & diverſis, etiam exquiſitis modis exigunt, aut ſic impoſita, etiam à ſpontè dantibus, & concedentibus exigunt: Necnon qui per ſe, vel alios directè, vel indirectè, prędicta facere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium,*

vel favorem preſtare non verentur, cujuſcunque ſint preeminentie, dignitatis, ordinis, conditionis, aut ſtatus, etiamſi Imperiali, aut Regali preſulgeant dignitate, ſeù Principes, Duces, Comites, Barones, & alii Potentatus quicunque, etiam Regnis, Provinciis, Civitatibus, & Terris quoquomodò Præſidentes, Conſiliarii, & Senatores, aut quavis etiam Pontificali dignitate inſigniti. Innovantes decreta ſuper his per Sac. Canones, tam in Later. noviſſimè celebrato, quàm in aliis generalibus Conciliis edita, cum cenſuris, & pœnis in eis contentis.

39 *Eorum..bonis*: Etiam patrimonialibus.

40 Non prohibentur Clerici ſpontè dare, ſed alii exigere, ſi ſpontè dent, ſed exigere.

41 Can. 19. *Item omnes, & quoſcunque Magiſtratus, & Judices, Notarios. Scribas, Executores, Subexecutores quomodolibet ſe interponentes in cauſis capitalibus, ſeù criminalibus, contrà perſonas Eccleſiaſticas, illas proceſſando, banniendo, capiendo, ſeù ſententias contrà illas proferendo, vel exequendo ſine ſpeciali, ſpecificâ, & expreſsâ hujus S. Sedis Apoſt. licentia, quique hujuſmodi licentiam ad perſonas, & caſus non expreſſos extendunt, vel aliàs illa perperam abutuntur, etiãſi talia committentes fuerint Conſiliarii, Senatores, Preſidentes, Cancellarii, Vicecancellarii, aut quovis alio nomine nuncupati.*

42 Can. 20. *Item omnes illos, qui per ſe,*

ſeù

ſeù alios directè, vel indirectè, ſub quocunque titulo, vel colore invadere, deſtruere, occupare, & detinere præſumpſerint, in totum, vel in partem, Almam Urbem, Regnum Siciliæ, Inſulas Sardiniæ, & Corſicæ, Terras citra Pharum, Patrimonium B. Petri in Thuſciâ, Ducat. Spolet., Comit. Venaſinum, Sabin., Marchiæ Anconit., Maſſæ Trebatiæ, Romandiolæ, Campaniæ, & Maritimæ Provincias, illarumque terras, ac loca, & terras ſpecialis commiſſionis Arnulforum, Civitateſque noſtras, Bononiam, Cæſenam, Ariminum, Beneventum, Peruſium, Avenionem, Civitatem Caſtelli, Tudertum, Ferrariam, Comaclum, & alias Civitates, Terras, & loca, vel jura ad ipſam Rom. Eccleſiam pertinentia, dictæque Rom. Eccleſiæ mediatè, vel immediatè ſubjecta; necnon ſupremam juriſdictionem in illis Nobis, & eidem Rom. Eccleſiæ competentem de facto uſurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præſumunt, necnon adhærentes, fautores, & defenſores eorum, ſeù illis auxilium, conſilium, vel favorem quomodolibet præſtantes.

43 Hi ſunt viginti Canones, à quibus quilibet præter Rom. Pontificem prohibetur abſolvere prætextu indultorum *per Nos, & dictam Sedem, ac cujuſvis Concilii decreta.* Hæc particula *cujuſvis Concilii* non reperitur in Bullis ante Trid. poſt quod addita eſt, quia in ejus ſeſſ. 24. c. 6. dabatur facultas Epiſcopis

ſolvendi crimen hæreſis in foro conſcientiæ, quod hodiè nõ poſſunt propter dictã particulã.

44 Poſtquam Pontifex dictas excommunicationes reſervavit, excommunicat eos, qui auderent abſolvere à prædictis: *Si fortè aliqui, contra tenorem præſentium, talibus excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alicui, abſolutionis beneficium, impendere de facto præſumpſerint, eos excommunicationis ſententia innodamus; graviùs contrà eos ſpiritualiter, & temporaliter, prout expedire noverimus, proceſſuri.* An iſta ſit reſervata Sedi Apoſtolicæ, vide c.21. n.7.

45 Addit ubique prædicandam hanc Bullam, *ut iis, quos proceſſus hujuſmodi concernunt, quod ad ipſos non pervenerint, aut quod ipſi ignoraverint, nullam poſſint excuſationem prætendere, aut ignorantiam allegare, cùm non ſit veriſimile id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur.* Supponit Papa doctrinam S. Th. tradendam c.35. n.15. & approbat principium Canoniſtarum, quod ex unâ parte ignorantia juris verè excuſet, ſi ſit invincibilis; ex aliâ, quod non præſumitur, quia non eſt veriſimile, quòd ignoretur taliter publicatum.

46 Concludit: *Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, aliique locorum Ordinarii, & Eccleſiarum Prælati, necnon Rectores, cæterique curam animarum exercentes, ac Presbyteri ſæculares, & quorumvis Ordinum Regu-*

la-

lares, ad audiendas peccatorum confeſſiones quavis authoritate deputati (propterea etiam Confeſſores Monialium, & Regularium, eſto non audiant Sæcularium confeſſiones) *tranſumptum præſentium litterarum penès ſe habeant, eaſque diligenter legere, & percipere ſtudeant*. Tria injunguntur, habere, diligenter legere, & percipere.

47 Hæc circa Bullam Cœnæ mihi videntur neceſſaria cuilibet Confeſſori, qui verò caſus difficiliores contingunt, debebit Confeſſor examinare ſolertiùs, vel legendo Authores, qui latè ſuper illâ ſcripſerunt, vel quærendo conſilium peritiorum, præcipuè Miniſtrorum à S.Sede deputatorum, habendo præ oculis, quòd hæc Bulla eſt pœnalis; quarè intelligenda in ſtricto, ſed proprio verborũ ſenſu.

CAPUT XX.

Catalogus Cenſurarum, Irregularitatum, & pœnarum Eccleſiaſt., quæ frequentiùs Confeſſariis accidere ſolent, in audiendis Pęnitentium confeſſionibus, ordine alphabetico digeſtus.

1 EX c.7. n.8. Confeſſor non ſolùm debet ſcire caſus Bullæ Cœnæ, ſed etiam alios reſervatos Papæ; & ex S.Carolo approbandus, interrogari.

Quibus criminibus annexæ ſint cenſuræ.

An

An item illarum peritiam, & vim teneat.
An caſus, in quibus Irregularitatis macula contrahitur.

2 Qui, ut examinandis conſuleret, collegerat brevem notitiam Caſuum Pontifici reſervatorum, inſertam libello, *Avvertimenti di S.Carlo &c.* evulgato de ordine Innoc. XII. ad uſum Confeſſorum Urbis, additâ novâ collectione factâ Cardin. Montis de anno 1663. Auctam, & digeſtam ordine alphabetico à Canonico Cuggiò Secretario Eminentiſs. Vicarii.

ABortum fœtus animati procurans incurrit excommunicationem, effectu ſecuto, ex Bullà Sixti V. *Effrenatam*; eſt reſervata Ordinariis, ex Greg. XIV. Bullà, *Sedes Apoſt.*

Si fœtus animatus, ideſt, poſt 40. dies à tempore conceptionis, Confeſſarius moneat pœnitentes de Irregularitate contractà c. *Ad audientiam*, c. *Significaſti*; duplici, ſi etiam mater occubuit.

Abſolvens ſacramentaliter non Sacerdos, efficitur irregularis, c. 1. & 2. *de Cler. non ord. min.*

Abſolvens abſque debità licentià, peccat graviſſimè, ſed nullam incurrit pœnam, præter quàm quod ſi intendat uſurpare juriſdictionem Parochi, tunc incidit in Can. 17. Bullæ Cœnæ Domini.

Abſolvens à reſervatis abſque facultate, incur-

currit excommunicationem, privationem officiorum, dignitatum, & beneficiorum. Item inhabilitatem ad audiendas in poſterùm confeſſiones, ad officia, Prælaturas, & Beneficia; quæ pœnæ ſunt reſervatæ Sedi Apoſt. *Decretum S. Congr. authoritate Clem. VIII. &c.*

Abſolvens Regularis à culpâ, & pœnâ, incidit in excommunicationem Papæ reſervatã, *Clem.* 1. *de privil.*

Abſolvens Regularis non ſolventem decimas, incurrit excommunicationem non reſervatam, *Clem. Cupientes de pœn.*

Abſolvens ſacramentaliter excommunicatum à Papa, ut ab homine, incurrit excommunicationem Papæ reſervatam, c. *Significavit, de ſent exc.* Si lata fuerit nominatim ab Epiſcopo, vel ob publicam Clerici percuſſionem, ſubjacet interdicto, c.3. *de privil.*

Abſolvens à peccatis excommunicatum ante abſolutionem à cenſurâ, ſi hæc lata fuit à Papâ, ut ab homine, incurrit excommunicationem Papæ reſervatam, c. *Significavit de ſent. exc.* Si ab Epiſcopo, vel ob publicam Clerici percuſſionem, incurrit minorem, c. *Cum excommunicato, de ſent. exc.* Et in utroq; caſu, interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ reſervatum ei, qui cenſurã tulerat, c. *Epiſ. de priv. in* 6. Ligatus excommunicatione majori, ſuſpenſus, vel interdictus efficitur Irregularis, c. 1. & tot. tit. *de Cler. exc. min. ſi abſolvat.*

Abſolutionem à cenſuris, vi, & metu extorquens,

quens, non ſolvitur ab illis; imò incurrit novam excommunicationem, non reſervatam, c.1. *de his, quæ vi, in 6.*

Abſolutionem ſacramentalem dari poſſe abſenti docens, defendens, imprimi faciens, diſputans (niſi ad impugnandum) & ad praxim deducens, incurrit excommunicationem Papæ reſervatam, à quâ nec Major Pœnitentiarius poteſt abſolvere, *Clemens VIII. in decreto S.Officii* 1602. 20.*Junii*.

Adulteros moneat Confeſſarius de obligatione reficiendi damna Viro,& filiis legitimis.

Agnos Dei cereos conſecratos pingens, vel minians, & pictos, vel miniatos vendens, incurrit excommunicationem, Gregorius XIII. in Bullâ, *Omni certè ſtudio*.

Alchimiæ artem exercens; quandò peccet, & teneatur ad reſtitutionem, vide *Extrav.unic. de crim.falſ.*

Alienantes bona Eccleſiaſtica, juris formâ non ſervatâ, & recipientes, incurrunt excommunicationem, aliaſque pœnas, Extrav. *Ambitioſæ de reb. Eccl. non alien.* quæ excommunicatio, quoad recipientes, eſt reſervata Papæ, *Trident. ſeſſ.*22. *c.*11. *de ref.*

Alienationi bonorum Eccleſiaſticorum authoritatem præſtantes Delegati Apoſt. in detrimentum Eccleſiæ, ſi ſint Epiſcopi, per annum ſuſpenduntur: ſi inferiores, incurrunt excommunicationem non reſervatam, Paulus II. Bullâ, *Cùm in omnibus*. Ut procurantes decre-

cretum dicti Delegati: Eadem Bulla.

Alienationem locorum juriſdictionaliũ Eccleſiæ Rom. procurans, incidit in excommunicationem Papæ reſervatam. Bulla Pii V. *Admonet nos*.

Alienans bona juriſdictionalia Eccleſiarum, & piorum locorum, ſi ſit Epiſcopo inferior, incurrit excommunicationem non reſervatam: Epiſcopi, & Abbates interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ non reſervatum: Capitula, & Conventus interdictum. Bulla Urbani VIII. *Humanæ ſalutis*.

Alienantes Regulares bona Eccleſiaſtica, ultrà pœnas Extrav. *Ambitioſæ*, & Trid. incurrunt ſuſpenſionem ab officio. Clem. I. *de reb. Eccl. non alien.*

Faciens id vigore privilegiorum, ultra pęnas Extrav. *Ambitioſæ*, incurrit alias inflictas per decretũ S.Cong. de ann.1624. 7.Sept.

Ambitus in electione ad Pontificatum per tractatum, vivente Papâ, improbatur à jure, ſi tractatus ſit pactionalis; ſecùs, ſi conſultivus. Paciſcentes, ſivè Cardinales, ſivè Reges, aut Imperatores incurrunt excommunicationem Papæ reſervatam, & alias pœnas. Bulla Pauli IV. *Cùm ſecundum*. Hę pœnæ extenduntur ad dantes auxilium, conſilium, & favorem, & ad conſcios, niſi quamprimùm Papæ viventi revelaverint. Ab excommunicatione, neque Major Pœnit. poteſt abſolvere. Bulla Innoc. XII. *ſuper facultatibus Majoris Pœnit.*

Am-

Ambitus, & tractatus ſuper electione Papæ Sede vacante, eſt prohibitus, ſi eſt pactionalis; secùs, ſi conſultivus; & Cardinales paciſcentes incurrunt excommunicationem Papæ reſervatam, & alias pœnas in Bullâ Greg. XV. *Æterni Patris*: Ab hac neque Major Pęnit. poteſt abſolvere. Bulla Innoc.XII.

Ambitus Nunciorum Apoſt. apud Principes eſt prohibitus; & procurans favores in ſcriptis, ſeù oretenùs Principum, ad quos miſſi ſunt, directè, vel indirectè, & oblatis utens, in ordine ad obtinendas pro ſe, vel Conſanguineis, dignitates à Sede Apoſt. incidit in excommunicationem non reſervatam, aliaſque pœnas. Pius IV. *Etſi Romanum*.

Ambitus, & ſubornatio in electione Regularium prohibetur, & procurans directè, vel indirectè vota, & ſuffragia, ultra excommunicationem reſervatam Papæ, incurrit alias pœnas. Pius V. in Bullâ relatâ per Sorbum, *Electio* in annot.

Ambitioſum eligens, eâ vice privatur jure eligendi, & incurrit ſuſpenſionem à Beneficiis per triennium. c.*Cùm in cunctis* §.*fin. de elect.*

Annonam impediens Romam deferri, incurrit excommunicationem non reſervatam. Gregor.XIII. *Inter multiplices*.

Annonam prohibens deferri ad Rom.Curiã, incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ.

Annonam extrahens, vel extrahi faciens de ſtatu mediato, vel immediato Eccleſię Rom.

& de

& de immediato ad mediatum, ſi in temporalibus, eidem Eccleſiæ ſit ſubditus, & extractio fiat mercimonii causâ, incurrit excommunicationem ex plurium Bullis, reſervatam de ſtylo Curiæ.

Annonam deferens ad hoſtes fidei, incurrit excommunicationem nõ reſervatam. c. *Significavit &c. Quod olim, de Jud.*

Apoſtata à Fide, vide verbo, *Hæreſis*.

Apoſtata à Religione, ſi habitum dimittat, incurrit excommunicationem non reſervatam. cap. 2. *Nè Cl. vel Mon.* ſed plurium Ordinum Conſtit. illam reſervant Papæ.

Apoſtatas, quos Superiores non requirunt, & revocant ad Religionem, incurrunt privationem officiorum, vocis activæ, & paſſivæ, necnon inhabilitatis ad illa: Ex decreto Sac. Congr. 1624.

Appellans à Papâ ad futurum Concilium, dans auxilium, conſilium, vel ſavorem, ſi ſunt ſingulares perſonæ, incurrunt excommunicationem, Univerſitates verò interdictum: *Bull. Cœnæ*.

Appellans, vel recurrens ad laicam poteſtatem ab ordinationibus, vel litteris Sedis Ap., aut ipſius Judicum, incurrit excommunicationem *Bullæ Cœnæ*,

Appellans, vel recurrens ad Curiam ſæcularem ab ordinationibus cujuſcunque Judicis Eccleſiaſtici, ſimilem incurrit. *Bullæ Cœnæ*.

Arma habens Monachus intra Monaſterii ſe-

ſepta, incurrit excommunicationem non reſervatam. *Clem.* 1. *de ſtat. Monach.*

Arma, & armorum materiam mittens, vel deferens ad hoſtes nominis Chriſtiani, vel ab Ap. Sede nominatim, & expreſsè declaratos Hæreticos; vel alia, quibus illi Chriſtianos impugnāt. Item in iis præbens auxilium, conſilium, vel favorem, incurrit excommunicationem *Bullæ Cœnæ*.

Arma prohibita dans licentiam geſtandi in terris Eccleſiæ Rom., incurrit excommunicationem, & ſuſpenſionem à divinis, non reſervatas. Pius V. Bullâ *Cùm vice*.

Aſſaſſinium committens, incurrit excommunicationem non reſervatam. c. *Pro humani de hom. in* 6.

Moneat Confeſſarius Reum de Irregularitate in ſuis caſibus.

Aſtrologiam judiciariã exercens, vide *Superſtitio*.

B

BAnnitos ſubditus in temporalibus Eccleſiæ Rom. receptans, vel impediens eorum publicam perſecutionem, ipſe cum filiis eſt inhabilis ad quæcunque Beneficia Eccleſiaſtica, & officia. Sixtus V. *Hoc noſtri*.

Baptiſmus reiteratus reddit irregularem rebaptizantem, rebaptizatum, & miniſtrantem baptiſmati. Can. *Confirmandũ* 50. *diſt.* & aliis.

Baptiſmum ſolemniter miniſtrans, qui non

eſt

eſt Sacerdos, ſit irregularis. c. 1. *de Cl. non ord. min.*

Baptiſma recipiens ab Hæretico ſit Irregularis. c.*Ventum* 1. *q.*1.

Baptiſma differens uſque ad ægritudinem, ſit Irregularis. c.*Si quis in ægritudine*, *d.*57.

Bello, vel Militiæ, Clerici in ſacris, aut Beneficiati, ſe immiſcentes peccant mortaliter. c.*Sententiam*, *Nè Cler. vel Mon.* & incurrunt varias pœnas, de quibus vide Auctores, quia ſunt diverſi Canones.

Beneficia per ſordes, vel ſimoniam procurãtes, vide v.*Simonia*.

Beneficia alicui procurans in Rom. Curiâ fraudolenter, ſubjiciendo ſe examini pro eodem, incurrit excommunicationem Papæ reſervatam, nullitatem proviſionis, privationem Beneficiorum, inhabilitatem ad alia obtinenda, & alias pœnas, ex Bullà Pauli IV. *Inter cœteras*. Eaſdem incurrit procurans Beneficium in Rom. Curià cum intentione renunciandi illud alteri.

Beneficium Parochiale obtinens, non intendens ſe promoveri ad Sacerdotium, non facit fructus ſuos. c. *Commiſſa* §. *Cœterum de el. in* 6.

Beneficium curatum conſecutus, ſi intra annum non ſe facit promoveri ad Sacerdotiũ, ipſo jure, abſque ullà monitione privatur beneficio. c.*Licet Canon. de el. in* 6.

Beneficium obtinens in Cathedrali, vel Col-

legiatà, ſi intrà annum, non promovetur ad Ordinem requiſitum à tali Beneficio, caret voce in Capitulo, & privatur dimidià parte diſtributionum. Clem.2. *de ætat. & qual.*

Beneficium incompatibile obtinens, nec dimittens primum, fit inhabilis ad Sac. Ordines. Extr. *Execrabilis* §. *Qui verò deinceps* de Prҿb.

Beneficia obtinens, vel conferens per abuſum laicæ poteſtatis, incurrit excommunicationem non reſervatam. c. *Quoniam* 16. qu.7. & alias pœnas. c. *Si quis deinceps* 16 q.7.

Beneficium ſcienter conferens indigno, privatur jure illud conferendi in eàdem vacatione. c. *Si electio*, *de el. in* 6.

Bigamus eſt Irregularis, c.1. *de Big.* Bigamum ordinans eſt ſuſpenſus per annum a celebratione Miſſæ. c. *Nullus* 55.d.

Bonorum Eccleſiaſticorum Alienatio, Furtum, Rapina, Incendium, Effractio, Damnum, Uſurpatio: Vide v. Alienatio, Sacrilegium, Incendiarii, Uſurpatio.

C

CAmeræ Ap. adminiſtrationem fideliter non reddens, incurrit excommunicationem reſervatam Papæ. Paulus III. *Cùm ſicut.*

Ad Cameram Ap. confiſcationes, vel pœnas pertinentes defraudans, ſi eſt Cardinalis Legatus à Latere, incurrit indignationem Pontificiam: cœteri excommunicationem reſer-

ſervatam Papæ. Pius IV. *Decet Romanum*.

Cardinales S. R. E. offendens, incurrit excommunicationem. *Bullæ Cœnæ*.

Cenſuræ ſententiam ferens, non præmiſsâ monitione coram teſtibus, incurrit per menſem interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ nemini reſervatum. c. *Sacro de ſent. exc.* Idem incurrit proferens cenſuræ ſententiam, non in ſcriptis. C. 1. *de ſent. exc.*

A Cenſuris abſolvens abſque facultate. Vide v. *Abſolutio*.

Cenſurâ excommunicationis innodato communicans incurrit excommunicationem minorem, ſi ſit vitandus, vel publicus Clerici percuſſor; & majorem, ſi communicat in eodem crimine. Quoad primum c. *Statuimus in* 6. Quoad ſecundum c. *Nuper de ſent. exc.*

Cenſurâ excommunicationis nominatim innodatum à Papâ, ut Judice, Clerici admittentes ad divina, incurrunt excommunicationem Papæ reſervatam. C. *Signif. de ſent. exc.*

Admittentes ad divina excommunicatum ab Epiſcopo, vel ab eo denunciatum, incurrunt pœnas. C. *Epiſcoporum de priv. in* 6.

Cenſurâ excommunicationis ligatum admittens ad oblationem. Vide verſ. *Oblatio*. Eundem admittens ad ſepulturam. v. *Sepultura*. Idem vel ſuſpenſus, ſi monitus exire ab Eccleſiâ non obedit, incurrit excommunicationem Papæ reſervatam. Clem. *Gravis, de ſent. exc.*

Cenſurâ excommunicationis, ſuſpenſionis, aut interdicti ligatus Clericus fit irregularis, ſi exerceat actus Ordinum. *de Cler. exc. min.* Uti, & ſi coram ſe faciat celebrare, C. *Illud de Cler. exc. min.*

Cenſurâ interdicti nominatim innodatum, aut non interdictos tempore interdicti, præſumens ſepelire in loco ſacro, incurrit excommunicat. reſervatam Epiſcopo, & alias pœnas, de quibus c. 3. *de Privil.* c. *Epiſc. eod. tit. in* 6. & *Clem.* 1. *de ſep.*

Cenſuràm ſuſpenſionis à poteſtate providendi de Beneficiis violans, incurrit excommunicat. reſervatam Papæ. Pius V. *Quanta*.

Cenſuram ſuſpenſionis à Beneficio violans ſe ingerendo tali Beneficio, quandò incurrat privationem ipſius. Vide c. *Si compromiſſarius* §. *Porrò* & c. *Cupientes* §. *Cęterũ, de el. in* 6.

Cenſuras violari faciens Dominus temporalis, incurrit excommun. reſervatam Papæ. Clem. *Gravis de ſent. exc.*

Cenſurarum fulminationem impediens, aut extorquens abſolutionem, ſeù revocationem, incurrit excommunicationem non reſervatam. C. 1. *de his, quæ vi, metuſvè cauſ. fiunt*.

In Cenſurâ excommunicat. per annum inſordeſcens, eſt ſuſpectus de hæreſi. c. *Cum cõtumacia de hær. in* 6.

Ceſſationem à divinis Clericus violans, incurrit excommunicationem non reſervatam. Clem. 1. *de ſent. exc.*

Chi-

Chirurgiæ arte Clericus cauſans mortem, per ſectionem, vel aduſtionem, fit irregularis. C. *Sententiam*, *Nè Cler. vel Mon.*

Circà Clauſuram, poſt Pium V. Greg. XIII. punit excommunicat. reſervatâ Papæ, aliiſque pœnis, fœminas cujuſcunque gradus, quocunque prætextu intrantes clauſuram Virorum Regularium, & Viros Regulares eandem violantes per introductionem Mulierum. Ita etiã punitur violãs clauſuram Monialium ex quocunque bono, ſeù malo, ac turpi fine. Paul. V. Bullâ *Monialium*: in Bullario Laertii Cherubini habes notatos, qui alii Pontifices ſuper clauſurâ ſanxerunt; & perleges attentè, ubi caſus accidat, quo dirigas pœnitentem. Violans clauſuram hanc ad finem inhoneſtum, neq; poteſt abſolvi per privilegia Regularium intra Italiam extra Urbem.

Clauſuram Monialiũ Viri Superiores, abſq; juſtâ causâ intrantes, primâ vice incurrunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ: ſecundà ſuſpenſionem à Pontificalibus, & divinis: tertiâ excommunic. non reſervatam. Greg. XIII. Bullà, *Dubiis*, *quæ emergunt*.

A clauſura exiens Monialis extrà caſus à jure permiſſos, incurrit excommunic. reſervat. Papæ. Pius V. Bullà *Decori*.

Conceptionem B. Mariæ V. impugnans incurrit excommunic. reſervatam, ſicut & propugnans contra tenorem Extrav. *Grave nimis*, de rel. & ven. SS. aliaſque Papales Bullas.

Trid. interpretationes Prælatus edens, incurrit interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ: Alii excommunicationem reſervat. Pius IV. Bullà *Benedictus Deus*.

Conc. Provinciale non audiens Epiſc. vocatus, vel diſcedens ante completum, incurrit pœnas Can. *Si quis autem*, 10. *d.* &c. *Quá frõte*, *de Appell.*

Conclave ad eligendũ Papam tempore præſcripto non intrans, aut indè exiens abſque juſtà causà incurrit pœnas cap. 3. *de elect. in 6.* & in Bullà Pii IV. *In eligendis*.

Conclavi clauſo Cardinales ſecretè alloquens, aut ipſis, aut aliis ſigna, litteras, aut Nuncium mittens, aut deferens, & alii iſta permittentes, excommunicationem Papæ reſervatam incurrunt, aliaſque pœnas cap. 3. *de elect. in 6.* in Clem. *Nè Romani de elect.* in Bullà Pii IV. *In eligendis*.

Conclave clauſum furtivè intrans, omni honore, gradu, officio, beneficio, ipſo jure privatus exiſtit ex d. Bullà Pii IV. §. 19.

Conclavis, electioniſque Papæ formam ſubſtantialem non ſervans, excommunicationem Papæ reſervatam incurrit Bull. Gregorii XV. *Æterni Patris*.

Conclavis formam obſervari non procurantes Officiales Civitatis, incurrunt excommunicationem non reſervatam cap. 3. *de el. in 6.*

Conclavis, ſivè electionis Papæ occaſione, bona electi, aut Cardinalium, aut Conclaviſta-

ſtarum diripientes, excommunicationem Papæ reſervatam incurrunt, aliaſque pœnas in Conc. Conſtantien. in decreto *de non ſpoliando eligendo in Papam* ſeſſ.41., quod non procedit, ſi cauſa lætitiæ fiat.

Concubinarius Clericus notorius olim ſuſpenſus erat ipſo jure ab officio, & Beneficio; hodiè irregularis eſt ob infamiã. Gloſ. in cap. *cùm dilectus*, de accuſat.

Confeſſarius abſolvens abſentem. Vide v. *Abſolutio*. Confeſſarius abſolvens ſine facultate à cenſuris, & caſibus reſervatis, incurrit pœnas contentas in Bullà Clem. VIII. Non ingerens ſcrupulum Pœnitenti de Decimis nõ ſolutis. Vide v. *Abſolvens*, & v. *Decimæ*.

Confeſſionem annuam ſacramentalem omittentes. Vide v. *Sacramentum*. Fieri ab infirmis Medicus non procurans, incurrit interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, perpetuam infamiã, & privandus eſt laureà Doctorali, Innoc. III. Pius V. *Suprà gregem*.

Non eſſe neceſſariam poſt peccatum mortale ante Euchariſtiam aſſerens, excommunicationèm incurrit. Can.11.cap.6. ſeſſ.13. Cõcil. Trid. Illius ſigillum violans, à ſacerdotali officio deponitur, & in Monaſterium detruditur. Cap. *Omnis*, de pœnit. & remiſſ.

Confiſcans bona Eccleſiæ ob delictum Clerici, excommunicationem incurrit reſerv. uſque ad reſtitutionem. Clem.2. *de hæret*. Confiſcationes Cam. Ap. defraudans. Vide v.*Camera*.

Conſervator limites ſuæ juriſdictionis excedens, ſuſpenditur per annum ab officio: Id procurans, incurrit excommunicationem reſervatam, uſquequò parti ſatisfecerit: cap. *hac conſt. de off. deleg. in 6.*

Conciſtorii ſecreta Cardinalis revelans, eſt perjurus, & inobediens, ſi à Papà fuit indictum ſilentium, incurrit excommunicationem reſerv.. Leo X. in Conc. Later.

Conſuetudinem contrà libertatem Eccleſiaſticam obſervans, vel ſervari faciens, incurrit excommunicat. non reſervatã. Cap. *Noverit* de ſent. excomm. & ſecundùm aliquos reſervatam *in Bull. Cœnæ*. Conſuetudinis iniquæ obſervationem jurans, vel jurari faciens. Vide v. *Juramentum*.

Criminoſos recipiens ad habitum, vel profeſſionem religioſam, privatur voce activà, & paſſivà, aliaſque pœnas incurrit. Sixt. V *Cùm de omnibus*, & *ad Romanum*; & Clem. VIII. *In ſupremâ*.

Ad Curiam Rom. recurrentes, vel ibi cauſas proſequentes, occaſione dictarum cauſarum offendens, incurrit excommunicationem *Bullæ Cœnæ*, aliaſque pęnas Alex. VI. *In eminenti*. In Curià Rom. propter negocia commorantes, eandem adeuntes, vel ab eà redeũtes, vexans, incurrit excommunicat. *Bullæ Cœnæ*. Ad Curiam Rom. euntes, manentes, redeuntes, vexans vià juris, excommunicationem Papæ reſervatam incurrit, aliaſq; pœnas

Ex-

Extrav. 3. *de priv.* Ad Curiam Rom. acceſsũ, vel receſſum liberum prohibens publicâ, vel privatâ authoritate, incurrit excommunicat. *Bullæ Cœnæ*. Ad Curiam Rom. Eccleſiaſticos à jure, vel ab homine citatos vexans, nè eant, excommunicationem Papæ reſervat. incurrit. *Can. ſi quis ſuadente* 17. *qu.*4.

Ad Curiam Epiſcopi venientes latenter, vel ab eâ diſcedentes abſque licentiâ Papæ, excommunicationem non reſervatam incurrunt. *Extrav.*2. *&* 3. *de major. & obed.*

Ad Curiam ſæcularem ab Eccleſiaſticâ recurrens viâ appellationis. Vide v. *Appellans*. Ad Curiam ſæcularem Eccleſiaſticos, vel Laicos collitigantes trahens, incurrit excommunicationem. *Bullæ Cœnæ*. Curia ſæcularis ad ſe trahens Eccleſiaſticos, aut cauſas Eccleſiaſtici fori. Vide v. *Juriſdictio*. Curias ſæcularium Religioſi adeuntes animo nocendi, Prælatis, vel Monaſteriis, incurrunt. excommunic. non reſerv. *Clem.*1. *de ſtat.Mon.*

D

DEcimas Eccleſiaſticas Religioſi uſurpãtes, aut impedientes, remanent ab officiis, & adminiſtrationibus ſuſpenſi, donec ſatisfecerint. *Clem. Religioſi de decim.* Uſurpantes, aut impedientes, incurrunt excommunicationem. *Bullæ Cœnæ*. Impugnantes Religioſi, aut ſcrupulum de ſolvendis non facientes

tes, incurrunt excommunic. non reſerv. *Clem. Cupientes, de Pœn.*

Denunciare omittens offendentem, vel perſequentem hoſtiliter Papam, vel Cardinalem, incurrit excommunicationem reſerv. *cap. Fœlicis, de Pœn. in 6. & Pius V. Infœlicis*. Non denuncians offendentes, vel vexantes collitigantem in Curiâ Rom. ejuſq; Procuratorem, Sollicitatorem, Judicem, Notarium, Teſtem, incurrit excommunicat. reſerv. Alexand. VI. *In eminenti*. Non denuncians committentes ambitum ad Papatum. Vide v. *Ambitus in electione*. Non denuncians Regulares ſuffragia procurantes pro electionibus, incurrunt privationem officiorum, & inhabilitatem ad illa. Urban. VIII. *Sac. Congregatio*. Non denuncians Hæreticos. Vide infrà.

Depopulator agrorum privatur immunitate Eccleſiaſticâ. Gregor. XIV. *Cùm aliàs nonnulli*, ſi incēdunt, excommunicationem incurrunt. v. *Incendiarii*.

Depoſita Eccleſiarum, Eccleſiaſticorum, vel locorum piorum ſequeſtrans, vel occupans, incurrit excommunicationem reſervat. *Conc. Trid. ſeſſ.* 22. *cap.* 11.

Dona faciens Regularis. Vide v. *Munera*.

Duellum committens Clericus, procurans, tentans, locum dans, comitivam præſtans, chartas duelli ſubſcribens, affigens, publicans, favens, conſulens, adſtans, excommunicat. reſervat. incurrit, aliaſque pœnas. Pius V. *Ea*,

quæ

quæ à Prædeceſſoribus . Greg.XIII. *Ad tollendum* , Clem.VIII. *Illius vices* , *Conc. Trident. ſeſſ.*25. *cap.*19. Quæ etiam procedunt quoad ſubditos Eccleſiæ Romanæ in temporalibus. Duellum formatum , & minus ſolemne committens, procurans , & cooperans, excommunicat. reſervat. aliaſque pœnas incurrunt. Ubi ſupra.

E

ECcleſiarum incendiarii , & violatores. Vide v.*Incendiarii* . Pollutio . v.*Sacrilegium*.

Eligens ad Eccleſias , Dignitatem , vel Parochias, Perſonas ante ætatem, vel indignum, privatur jure eligendi pro illâ vice , & ſuſpenſus remanet à Beneficiis per triennium . *cap. Cùm iu cunctis , de elect.*

Electionem per calumniam impugnans, per triennium ſuſpenſus eſt à Beneficiis,ſi intra illud tempus propriâ temeritate ſe ingeſſerit, iis perpetuò privatur. *cap.*1. *de el.* Electionem non præſentans electo intrà legitima tempora, per triennium eſt ſuſpenſus à Beneficiis . *cap. Cupientes de elect. in* 6. Eligens,& electionẽm acceptans per abuſum laicæ poteſtatis . v. *Beneficium* .

Electionis , nominationis , vel collationis denegatæ causà vexans perſonas , aut loca , excommunicationem non reſervatam incurrit. *cap. Sciant cuncti de el. in* 6.

Ele-

Electionem Præfectæ Monialium turbans, excommunicationem non reſervat. incurrit. *cap. Indemnitatibus, de el.*

Epiſcopi, aliique Præfecti Cathedralibus, vel Majoribus, ſi ultra tres menſes conſecrationem differant, tenentur fructus reſtituere, & per alios tres menſes, ſunt ipſo facto privati. *Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *cap.*2. Neque poteſt condonare Major Pœnitent. Bulla hujus §. *A convalidatione*.

Epiſcopus ſe ingerens Epiſcopatui litteris nõ expeditis, & Clerus eum recipiens. v.*Gratia*. Se ingerens in alienà Diœceſi abſque licentià, excommunicationem non reſervat. incurrit. *cap. Quoniam in pleriſque, de offic. Ordin.* aliaſque pœnas. *Trid. ſeſſ.* 6. *cap.*5. Epiſcopi ad Curiam venientes. v.*Curia*.

F

FAlſantes monetam Regis Galliæ, incurrũt excommunicationem reſerv. *Extrav. de crim. falſ.*

Falſificans litteras Apoſtolicas incurrit excommunicationem, *Bullæ Cœnæ*, aliaſq; pœnas Innoc. X. *In ſupremâ juſtitiæ*. Utens dictis litteris, vel impetrans, incurrit excommunicat. non reſerv. *cap. Ad falſationem, de crim. falſ.* Falſum præſumptum Curialis accipientis litteras Ap. de manu alterius, quàm deſtinati Officialis, punitur excommunicatio-

ne non reſervatà. *cap. Dura*, *de crim.falſ.*

Fidei profeſſionem, & juramentum fidelitatis omittens, proviſus de Beneficiis, intra duos menſes, non facit fructus ſuos: *Concil. Trid. ſeſſ.24. cap.12.*

Omittens in provehendis ad gradus Doctoratus &c. ſi Antiſtes, interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ; inferior, excommunicationem non reſervatam incurrit: Pius IV. *Sacroſancta*.

Furtum, ſeù rapinam rerum ſacrarum: v. *Sacrilegium*, & v. *Incendiarii*.

G

GRatia Papæ utens non expeditis litteris, quas pœnas incurrat: vide *Regul. Cancellar.* 27. & alias Bullas. Gratias obtinens Curialis, Scriptor, & Sollicitator per mutationem ſubſtantialium in ſupplicatione, incurrit pœnas falſantis litteras Ap. v.*Falſificans*,

H

HAbitum Religioſi dimittentes, incurrunt excommunicat. non reſervat. *cap.2. Nè Cler. vel Monach.*, ſed reſervatur in omni ferè Religione.

Habitum prophanum Clerici, & Religioſi geſtantes, incurrunt pœnas *Clem. 2. de vit. & honeſt. Cleric.* & Concil.Conſtantient. ſeſſ.43.

Hæreticus excommunicat. incurrit *Bullæ*

Cæ-

Cœnæ: eſt irregularis *cap. 2. de Hæret. in 6.* Quos Major Pœnit. poſſit abſolvere (in foro conſcientiæ tantùm): vide in Bullâ Innoc. XII. *ſuper facultatibus Majoris Pœnit.* Ab irregularitate, inhabilitate, & infamià quomodò diſpenſari poſſint, *ibidem*. Eadem incurrit receptor, defenſor, fautor, & credens Hæreticis. Eorumque filii uſque ad ſecundam generationem per lineam paternam, & uſque ad primam per maternam, ſunt irregulares: *cap. Quicunque de Hæretic.*

Hęreſis ſuſpecta dogmata prędicans: v. *Prędicatio*. Hæreſis, vel ſuſpicionis hæreſis cauſà pœnitentiati, vel abjurantes, irregulares ſunt: *cap. 2. de Hæret: in 6.* Hæreſis, vel ad S. Officium cauſas Regularium Superiores, ſi retardent, vel impediant, incurrunt pœnas fautorum Hęreticorum, Paul. V. *Ro. Pontifex.*

Homicidium inducit irregularitatem, ſivè ex delicto, ſivè ex defectu: *tot. tit. de homic.* Homicidium in perſonam Epiſcopi: v. *Injuria.* Homicidium Clerici committens, ultra irregularitatem, incurrit excommunicationem reſervat. *Can. Si quis ſuadente,* 17. *q.* 4. Homicidium conjugis committens, impedit contrahere aliud matrimonium: ſi fuerit cum fide datà de contrahendo cum alià, vel cum adulterio, dirimit: *Can. Si quis vivente,* 31. *q.* 1. *cap. Super hoc. de eo, qui duxit in matrim. & cap.* 1. *de converſ. Infidel.* Homicidium ſui: v. *Manus.* Irregularitatem homicidii quandò Epiſcopus poſ-

poſſit diſpenſare : *Trid. ſeſſ.24. de refor. cap.6.* Quos poſſit diſpenſare Sac.Pœnitentiaria : vide Bullam Majoris Pœnit.

Horas canonicas Beneficiatus non recitans per Pium V. *Ex proximo*, primis ſex menſibus peccat mortaliter : deinceps tenetur ad reſtituendos fructus diei, quo omittit, ſi totum omittit : ſi omittat Matutinum cum Laudibus, aut alias Horas diurnas tantùm, tenetur reſtituere mediam partem; ſi unam Horam diurnam, ad ſextam partem fructuum illius diei. Ad hæc tenetur non recitans, etiamſi adſiſtat Choro : Eodem modo Penſionarius non recitans Officium B. V. quæ reſtitutio non eſt propriè pœna, ſed obligatio ex juſtitià, juxta 20. prop. Alex.VII. Veras, & proprias pœnas vide in Conc.Later.5. ſeſſ.9.

I

ILlegitimi etiam occulti, nec ad Ordines, nec ad Beneficia promoveri poſſunt, *cap.1. de fil.Presbyteror. in 6.* Illegitimè natis, etiam legitimatis, relinqui, vel dari non poſſunt à Clericis bona etiam Patrimonialia, neque à Laicis Eccleſiaſtica : Pius V. *Quæ Ordinis*, & *Ad Romanum*. Illegitimos ex inceſtu intra tertium gradum, vel ſacrilegio ob votum ſolemne, recipiens ad habitum, vel profeſſionem Religioſam abſque Scrutinio, & approbatione Capituli Generalis, Provincialis, incurrit ex-

excommunicationem reſervat. Siſt.V. *Cùm de omnibus*; & Clem.VIII. *In ſupremâ*. Quos legitimare poſſit Major Pœnit. In ejus Bullà.

Immunitatem localem Eccleſiæ violans, extrahendo, vel offendendo eos, qui confugiunt, excommunicatiõnem reſerv. incurrit. Greg. XIV. *Cùm aliàs*. Immunitatem, ſeù exemptionem Eccleſiaſticam violans, imponendo munera perſonalia, ſordida, ſeu ſervilia Eccleſiaſticis, ſivè onera patrimonialia, vel mixta, illaque exigens, & Eccleſiaſtici conſentientes, excommunicationem incurrunt. *Bullæ Cœnæ*. Etiamſi fuerint honeſta, & indifferentia. Immunitatis violatorem, qui ad ſe recurrit, ubi velis ſcire, per quem poſſit abſolvi in foro conſcientiæ, lege Bullam Major. Pœnit.

Incendiarii Eccleſiarum incurrunt excommunicat. non reſervat. niſi poſtquam fuerint ab Epiſcopo denunciati: *cap. Tua nos*, *Gloſſ. de ſent. excom.* Aliorum locorum an incurrant excommunicationem, duplex eſt ſententia, affirmans, & negans. Incendiarios, ſive violatores Eccleſiarum abſolvens, ſeù ad divina admittens, non ſervatà juris formà, incurrit pœnas *Can. Peſſimam*, 23. *q*.8. & *cap. Super eo, de Raptor.*

Inceſtum committens in figurà matrimonii, excommunicationem incurrit non reſervatam: *Clem. unic. de conſang. & affinit.* Committens cum conſanguineis Viri, vel uxoris intra ſecundum gradum, amittit jus petendi debitum,

tum, *cap.*1. *de eo, qui cogn. conſangu. Vxor.*

Indulgentiam publicantes porrigentibus manus adjutrices, vel ob queſtum, ſi Epiſcopi ſunt, incurrunt ſuſpenſionem reſervatam; inferiores excommunicationem reſervatam: Pius V. *Quàm plenum*.

Injuriam faciens Eccleſiaſtico per violentam manuum injectionem, incurrit excommunicat. reſerv. *in Can. Si quis ſuadente*,17. *q*.4.

Injuriã faciens Papæ, vel Cardinali: v.*Majeſtatis læſæ crimen*. Epiſcopo, incurrit *Can. Si quis ſuadente*: *Bullam Cænæ*; & *Clem*.1. *de pœnit.* Injuriam inferens præcipuis Eccleſię Prælatis, ultra alias pœnas, incurrit excommunicationem *Bullæ Cænæ*.

Inquiſitionem contrà hæreticam pravitatem Domini, & Magiſtratus temporales, requiſiti ſi fuerint, non adjuvantes, vel impedientes, vel de Cauſis S.Officii cognoſcentes, excommunicationem incurrunt non reſervat. *cap.Inquiſitionis, de hæret. in* 6. Inquiſitionis S.Officium impedientes, aut in ejus cauſis ſe intromittẽtes Superiores Religionũ:v.*Hęreſis*. Impedientes per violentiam, incurrunt excommunicationem non reſervatam,& pęnas Pii V. *Si de protegendis*. Inquiſitionis Officiales, ſi aliquem concutiant, incurrunt excommunic. reſerv. uſq; ad ſatisfactionem: *Clem*.1.*de Hęr.*

Inquiſitores, & Epiſcopi, vel ſubſtituti in causà Fidei, ſeù S. Officii vexantes injuſtè, aut conniventes, ſi Epiſcopi ſunt, aut Supe-

riores, triennalem ſuſpenſionem incurrunt, alii excommunicat. reſerv. *Clem.* 1. *de hæret.* Inquiſitionis proceſſus, ſivè ſecreta revelantes, perjurium, & excommunicat. reſervat. incurrunt ex præceptis generalibus, & ſecreto ſub dictá cenſurà, quam injungere ſolent Inquiſitores, *ex cap. Statuta de hær.* Inquiſitores, & Subſtituti confiſcantes bona Eccleſiarum: v. *Confiſcatio*.

Inſordeſcens; v. *Cenſura*.

Interpretantes, ſeù gloſſantes facultatem à S. Sede Ap. conceſſam ſæpiùs intrandi clauſuram Monialium, cõtra declarationem Pauli V. in Bullà, *Facultatum*, effectu ſequuto per ingreſſum, incurrunt in pœnas latas à Trid. & Conſtit. Ap. contra intrantes abſque licentià.

Interpretantes Trident., gloſſando, commẽtaria, annotationes, ſcholia, aut aliud interpretationis genus facientes ſine Papæ authoritate, ſi Prælati ſunt, interdictum ab Eccleſià, alii excommunicat. non reſerv. incurrunt: Pius IV. *Benedictus Deus*.

Intrudens ſe in Beneficium Eccleſiaſticum, incurrit excommunicationem Papæ reſervat. *Trident. ſeſſ.* 22. *c.* 11., & ſi fructus percipit, *Bullæ Cænæ*. Intrudens ſe in Beneficium, litteris nõ expeditis, vel non obtentis, vel expeditis ſine manu legitimi Executoris: v. *Gratia*.

Irregularis ordines exercens: v. *Ordines*.

Judices laici negligentes juſtitiam facere, vel præbere brachium ſæculare Eccleſiaſticis requi-

quirentibus, excommunicat. non reſerv. quandò incurrunt: *Adminiſtratores*, 23. *q.*5.

Judicis laici munus Clerici in ſacris exercentes, excommunicat. non reſerv. incurrunt: *cap.Cler. Nè Clerici, vel Mon.*

Judices muneribus juſtitiam corrumpentes: v. *Munera*.

Juramenta exigens, eaque præſtans de obſervandis iniquis ſtatutis, vel conſuetudinibus, incurrunt pœnas, *c.*1. *de jur. juran. in* 6. Quæ juramenta relaxet Major Pœnit. vide in Bullà Innoc.XII.

Juriſdictionem laici exercentes contra libertatem Eoclesiaſticam &c.v.*Immunitas*. Juriſdictionem EccleſiaſticamOrdinarii turbans, ſeù impediens, incurrit excommunicat. *Bullæ Cœnę*. Juriſdictionē in Eccleſiaſticos exercens, incurrit excommunicat. *Bullæ Cœnæ*.

L

LEgatos Sedis Ap. impediens, vel offendens, incurrit excommunicationem *Bullæ Cœnæ*, & alias pœnas, *Extrav. de conſuet.*

Legenda à Regularibus in publicà mensà ſunt decreta Clement. VIII. *de Largit. muner.* Congregat. Concilii *de celebr. Miſſar.*, *&* *de Apoſtat. & eject.* Decretum S.Officii, quo Superiores tenētur quolibet anno admonere ſubditos de obſervantià Decretorum S.Officii, & contrafacientes puniuntur.

Legum, & conſuetudinum iniquarum obſervantiam jurans: v. *Juramentum*.

Leges, ſtatuta, vel ordinationes faciens contra libertatem Eccleſiaſticam, incurrit excommunicationem, *Bullæ Cœnæ*.

Libellos famoſos conficiens contra Prædicatores, vel Minores, incurrit excommunicationem reſerv. Paul. IV. *Ex alto*, quæ per communicationem comprehēdit omnes Religiones.

Libros Hæreticorum hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, ſine Papæ licentià, ſcienter legens, retinens, imprimens, vel defendens, incurrit excommunicationem *Bullæ Cœnæ*. Libros Hæreticorum quoſcumque, vel libros, aut ſcripta Authorum, etiam Catholicorum ob hæreſim in eis inſcriptam, aut ob falſi dogmatis ſuſpicionem damnata, & prohibita legens, vel habens, priuſquam fuerint expurgata, & permiſſa, incurrit excommunicationem non reſerv., *ut in principio Indicis librorum probibitorum*. Libros imprimens, aut imprimi faciens ſine licentià Superiorum, incurrit excommunicationem non reſervatam: *in Regul.* 10. *Indicis*.

Libros manuſcriptos ante approbationem vulgantes, incurrunt excommunic. non reſerv. *Ibid.* Libros de rebus ſacris ſine nomine Authoris, aut ſine approbatione imprimens, imprimi faciens, vendens, retinens, ſcripto communicans, aut vulgans, excommunicat. non reſervat. incurrit: *Trid. ſeſſ.* 4 *de edit. libror.*

Li-

Libros Aſtrologiæ judiciariæ, vel divinationũ legens, habens, imprimens: v. *Superſtitio*. Libri, vel ſcripta de Conceptione B. Mariæ V. v. *Conceptio*. Libri, vel ſcripta continentia doctrinam de confeſſione ſacramentali inter abſentes: v. *Abſolutio*. Libros, & tractatus de auxiliis divinis edens, retinens, legens, vel imprimens, incurrit excommunicat. reſervat. aliaſque pœnas ex decretis S. Officii. Libros, & Laminas Granatenſes, vel libros de his tractantes retinens, imprimens, vulgans, aut allegans, incurrit excommunicat. reſerv. ex decreto S. Officii.

Limina Apoſtolorum Epiſcopi non viſitantes, incurrunt pœnas latas in Bullà Sixti V. *Romanus Pontifex*. Ea non viſitantes Epiſcopi ad Curiam Rom. clam accedentes, & recedentes, eoſque receptantes: v. *Curia Rom.*

Ludos agitationis Taurorum, & Ferarum agentes, vel ſpectantes extra Regna Hiſpaniarum, excommunicat. non reſerv. incurrunt: Pius V. *De ſalute*. Ludos torneamentorum agens, incurrit pœnas *c.* 1. *&* 2. *de torneam.*

Ludus aleæ prohibitus eſt de jure Civili, & Canonico, *cap. Clerici, de vit. & honeſt. Cler. & l. Alearum*, *Cod. de Relig.* Ideò Confeſſarii pœnitentes interrogent, quoad ludum alearum, cùm ob illius uſum frequentem, in omni genere perſonarum plura committantur peccata, de quibus nullum ſibi faciunt ſcrupulũ; tùm ob conſuetudinem, tùm ob quantitatem

ludo expoſitam, tùm ob dolum in ludendo; tùm ob deſiderium lucrandi, tùm ob blaſpemias, & juramenta, tùm ob alias cauſas.

M

MAjeſtatis læſæ crimen committens, offendendo in perſonâ, Papam, vel Cardinalem, vel cooperando, excommunicationem incurrit Papæ reſervat. *cap. Si quis ſuadente*, 17. *q*.4. *Clem*.1. *de pœnis, Bullæ Cœnę, & cap. Fęlicis, de pœn. in* 6. Majeſtatis læſæ crimen committens, inquirendò ſuperſtitiosè de vitâ, & morte Papæ, vel Reip. Chriſtianæ ſtatu, vel conſanguineorum Papæ: v. *Superſtitio*. Majeſtatis læſæ crimen committens, offendendo Familiares Papæ, vel Cardinales, incurrunt ſecundùm aliquos excommunicationes latas contra offendentes Papam, vel Cardinales.

Manus ſibi violentas, inferens Eccleſiaſticus, excommunicationem incurrit, *Can. Si quis ſuadente*, 17. *q*.4.

Matrimoniâ Sacerdotes, vel Clerici, vel Religioſi ſolemnizantes, aut conjungentes ſine licentiâ Parochi, incurrunt excommunicationem reſerv. *in Clem*. 1. *de privil.*, & ſuſpenſionem Ordinario reſerv. *Trid. ſeſſ*. 24. *cap*. 1. *de ref. Matrim.*

Matrimonium ſecundò contrahens eſt bigamus, ideò irregularis, *cap. fin. de bigam.*

Ma-

Matrimonia plura contrahens contra impedimentum ligaminis eſt irregularis, *cap.cit.* & impedimentum dirimens ſecundum matrimonium contrahit, *de eo, qui duxit &c.*

Matrimonium inceſtuoſum contrahens, ſeù contra votum ſolemne caſtitatis, incurrit excommunic. non reſerv. *Clem.unic. de conſang.*

Matrimonium clandeſtinè contrahens, *Trid. ſeſſ.*24. *cap.*1. *de ref.matrim.* Matrimonii contractus libertatem auferentes, excommunicat. non reſerv. incurrunt, *ex Trid.ſeſſ.* 24. *cap.*9. *de ref. matrim.* Impedimenta tum impedientia, tùm dirimentia, qualiter poſſit diſpenſare Sac. Pœnitentiaria, *Bulla Majoris Pœnit.* Sedes Apoſt. concedens huic ampliſſimam juriſdictionem, præcipit tamen, ut adhùc rem matùrè diſcutiat in Congregatione, vel Signaturâ, ut pudere debeat ſimplicem Confeſſorem decidere caſus omnes ex ſe ipſo, paucis, iiſq; vulgaribus tantùm libris conſultis &c.

Medici non monentes infirmos de confeſſione ſacramentali. *Confeſſio.*

Membra mutilantes, ſunt irregulares, *cap. ultim. de hom. in 6.*

Miſſarum onera accipiens contra formam decreti Sac.Congr.Concilii, quas incurrat pœnas: Vide Bullam Urb.VIII. *de celebr.Miſſar.*

Miſſam celebrans, & Sacramentum non ſumens, in Hiſpaniâ incurrit excommunicat. per annum non reſerv. *cap. Relatum de conſecrat. d.*2. alibi dubium eſt an incurrat. Miſſam Sa-

cerdos nõ perficiens, incurrit pęnas *Can. Nullus Epiſcopus, de conſecrat. diſt.*1. Miſſam celebrans Sacerdos abſque ſtolâ, incurrit excommunic. non reſervat. *Can. Eccleſiaſtica*,23. *diſt.* Miſſam celebrans non Sacerdos: *Ordo*.

Monialem fieri, aut Monaſterium ingredi cogens mulierem, aut Monialem fieri impediens, excommunicationem incurrit non reſervatam, *Trid. ſeſſ.* 25. *cap.* 18. *de Reg.* Monialium Præfecta non admonens Epiſcopum de inſtante tempore Profeſſionis Novitiarum, incurrit ſuſpenſionem ab officio, Epiſcopo reſervatam, *Trid. ſeſſ.*25. *cap.*17. *de Reg.*

Monialium Monaſteria Regulares adeũtes, aut ibi pernoctantes, aut refectionem ſumentes, incurrunt ipſo facto privationem vocis activæ, & paſſivę S.Congr. ſuper negociis Regular. ſub Sixto V. Clem. VIII. & Paulo V.

Ex eadem ſub Urb. VIII. Epiſcopi quater in anno dumtaxat poſſunt concedere licentiã Regularibus accedendi ad Monaſt. Monialiũ.

Montes Pietatis impugnans excommunicationem non reſerv. incurrit: Leo X. *Inter multiplices*. Officiales, pecunias Montis pręter uſus deſtinatos expendere præſumentes, ſi Epiſcopi ſint, vel illis Superiores, incurrunt ſuſpenſionem; inferiores excommunicat. reſervat. Paul. V. *Oneroſa*. Bona uſurpans incurrit excom. reſerv. *Trid. ſeſſ.*22. *c.*11. *de ref.*

Munera, ſeù pręmia dans, promittens, vel acceptans pro gratiâ, vel juſtitiâ obtinendâ in Curiâ Rom. *Promittens*. Mu-

Munera, ſeù mercedem, etiam ſpontè oblatam, accipiens, vel accipi permittens à Famulis, aliiſque perſonis, Officialis Sac. Pœnitentiariæ, incurrit excommunic reſervat. aliaſque pœnas: Pius V. *in omnibus*. Munera, ſeù prȩmia pro concedenda diſpenſatione matrimoniali Commiſſarii recipientes: *Simonia*. Muneribus, ſeù prȩmiis, gratia, ſeù acceptatione perſonarum juſtitiam corrumpentes Judices Eccleſiaſtici, incurrunt ſuſpenſionem per annum reſervatam, *ex cap.* 1. *de ſent. & re judic.* Munera, ſeù prȩmia accipiens Judex Eccleſiaſticus delegatus, exceptis eſculentis, & poculentis, peccat mortaliter, & tenetur ad reſtitutionẽ, *cap. Statutum, & de reſcr.* Munera, & largitiones faciens, vel acceptans de bonis Communitatum ſtatus temporalis Eccleſiæ Rom., aut alias de bonis in communi collectis, incurrit pœn. latas in Bull. Clem. VIII. *Pro commiſſa*. Munera, largitiones, ſeù prȩmia accipieutes Gubernatores, & alii Officiales ſtatus temporalis Eccleſiæ Rom., exceptis eſculentis, & poculentis, quæ triduò conſumi poſſint, incurrunt excommunicat. reſervat., aliaſq; pœn. Paul. II. *Munera*; & Sixti V. *Etſi*. Munera Viſitator, vel ejus Familiaris accipiens: *Viſitatio*. Munera Religioſi largientes: *Regulares*. Recipientes autem munera à Religioſis, à nemine poſſunt abſolvi, ante factam reſtitutionem.

Nau-

N

NAufragantium bona Chriſtianorum injuſtè capiens, vel detinens incurrit excommunicat. *Bullę Cœnæ*.

Negociatio Eccleſiaſticis interdicta eſt; bona acquiſita Cameræ Apoſtol. applicata ſunt ipſo jure: Pius IV. *Cùm ſicut*.

Novitios recipiens in locis non deſignatis à Sede Ap. incurrit pęnas Bullæ Clem.VIII.*Regularis diſciplinæ*.

Nuncians Infidelibus, vel Hæreticis aliquod in præjudicium Reip. Chriſtianæ, vel Catholicæ Religionis, & ad id cooperans, incurrit excommunicationem *Bullæ Cœnæ*.

Nunciantibus proviſiones Eccleſiarum in Curià Rom. factas, donans aliquod, vel promittens, excommunicat. reſerv. olim incurrebat, ex Greg.XI. *Sollicitè*; hodiè dubium eſt.

O

OBlationes Eccleſiarũ, vel piorum locorũ uſurpans, incurrit excommun.*Bul.Cęn.* Oblationem recipientes Clerici ab Uſurariis manifeſtis, incurrunt ſuſpenſionem non reſerv. *c.Quia in omnibus de Vſur.* Oblationem ſolemnem inter Miſſam ab excommunicato, vel interdicto nominatim à Papâ, vel ab homimine recipiens, incurrit excommunicat. Papæ reſervatam, *cap Significavit, de ſent. excomm.* Recipiens oblationẽ ab alio interdicti, vel excommunicati, incurrit interdictum ab Eccleſiâ

re-

reſervatũ promulgãti, *c. Epiſcoporũ, de pę̃n. in* 6.

Obligans Eccleſias, vel obligandi facultatẽ concedens, vel alieno gravans, aliorũ gratiâ, incurrit ſuſpenſionem non reſerv. *c.* 2. *de ſolut.*

Obligatos ad ratiocinia, vel ęre alieno gravatos ad Religionẽ, vel Clericatũ admittens, abſq; pręced. informatione de vitâ, & moribus, & abſq; ſcrutinio, incurrit pęn. Cl. VIII. *In ſupr.*

Ordines ſacros recipiens ante legitimam ætatem, incurrit ſuſpenſionem durantem uſq; ad ætatem: Pius II. *Cùm ex ſacrorum.*

Ordinem recipiens in cenſurâ quacumque, incurrit ſuſpenſionem ab exercitio ſuſcepti, *cap. Cùm illorùm, dè ſent. excomm.* Furtivè recipiens, ſi facta non fuit interminatio ab Ordinante, incurrit ſuſpenſionem; ſi facta fuit, excommunicat. Papæ reſerv. *De eo, qui furt. ord. ſuſcep.* Ordines illitterati recipere non valent, *cap. fin. de temp. ord. in* 6. Ordines conferens irregulari, vel indigno, ſuſpenſus remanet ab officio conferendi Ordines, *Can. Si quis Epiſcop.* 1. *q.* 1.

Ordines ſacros recipiens abſque titulo legigitimo Beneficii, Patrimonii, Penſionis, vel Religioſæ paupertatis, ſuſpenſus remanet, *Trid. ſeſſ.* 21. *c.* 2. *de Reſ.*

Ordines recipiens Religioſus Converſus, vel Apoſtata, ſuſpenſus remanet: Clem. VIII. *Cùm ad Regularem.* Ordines ſuſcipiens per ſaltum, remanet ſuſpenſus ab Ordine ſic ſuſcepto: *de Cleric. per ſalt. promot.* Ordines ex-

extra tempora recipiens, eſt ſuſpenſus: Pius II. *Cùm ex ſacrorum*.

Ordines minores cum Subdiaconatu, vel duos ſacros recipiens eodem die, eſt ſuſpenſus ab exercitio poſteriùs recepti, *cap. Litteras, de temp. ordin.* Recipiens abſque licentiâ Ordinarii, ſuſpenſus remanet: Pius II. *Cùm ex ſacrorum*. Ultramontanus recipiens in Italiâ ſine dimiſſoriis in formâ debitâ, vel ſpeciali Papæ licentiâ, ſuſpenſionem Papæ reſervatam incurrit, *cap.1. de temp. ordin. in 6.* Recipiens ab excommunicato non tolerato, ſuſpenſionem Papæ reſerv. incurrit, *c.1. & 2. de Schiſm.* Ordines recipiens, Romæ commorans, ſine licentià Cardin. Vicarii, extra Romam etiam cum dimiſſoriis Ordinarii, ſuſpenſionem Papæ reſervatam incurrit: Alex. VII. Ordinem ſacrum exercens, quem non habet, irregularis fit, *ca.1. & 2. de Cleric. non ord. miniſtr.* Quid poſſit, & qualiter circa malè promotos Sac. Pœnitentiaria, vide Bullam.

P

PApæ electi nondum coronati litteras impugnans, incurrit excommunicationem non reſerv. *Extravag. Quia nonnulli, de ſent. excommunic.*

Parochialia jura occupans Religioſus, incurrit excommunicat. reſerv. *Clem.1. de priv.*

Patronatus jus uſurpans in Eccleſià libera: *Uſurpatio.* Pa-

Patronus uſurpans bona ſuæ Eccleſiæ, impediens à Miniſtris percipi, cooperans, aut in fructuum perceptione ſe ingerens, *Trident. ſeſſ.* 25. *cap.* 9. Vendens juſpatronatum, vel actum præſentationis, aut percipiens Turnorum lucra: *Simonia*. Admittens reſignationem extra caſus permiſſos: Bull. Pii V. *Quanta*. Præſentans cum confidentià: *Simonia*. Præſentans ſcienter indignum: v. *Beneficium*.

Penſionem irritam exigens, incurrit excõmunicationem *Bullæ Cœnæ*.

Peregrinos causà devotionis ad Urbem venientes offendens, incurrit excommunicationem *Bullæ Cœnæ*.

Peregrinans ad Domini Sepulchrum abſq; licentià Papæ, incurrit excommunicationem reſerv. *S. Antonin.* 3. *p.* *q.* 24. *c.* 30. *in fin.*

Piratæ, ſeù Latrunculi maritimi, Maris Põtificii, fautores, receptatores, & defenſores, incurrunt excommunic. *Bullæ Cœnæ*.

Prædicantes dogmata, miracula falſa, falſas revelationes, aut detractiones de Prælatis, incurrunt excommunic. non reſerv. & privationem officii concionandi: Leo X. *Supernæ Majeſtatis*.

Prædicator impugnans Montes Pietatis: v. *Montes Pietatis*. Decimas Eccleſiaſticas impugnans: *Decimæ*.

Promittens, paciſcens, dans, deponens, vel recipiens aliquid, ſivè parvum, ſivè magnum cuicumque, vel à quocumque, etiam ſpeciali-

liter exprimendo, ad effectum impetrandi juſtitiam, vel gratiam ab Apoſt. Sede, incurrit excommunicationem reſervat. & gratia ſic obtenta eſt nullius roboris: Innocen.XII. *Sacramentalem*. Nec poteſt abſolvi, niſi priùs erogatum ſit pauperibus tantùm, quantum fuit datum, vel receptum. Ulteriùs ipſo jure privationem cujuſcumque Beneficii, & officii, tùm Eccleſiaſtici, tùm ſæcularis, inhabilitatem perpetuam ad illa,& infamiam. Sivè gratia, & juſtitia ſit ſpiritualis, ſivè temporalis, ſivè mixta. Etiamſi gratia, vel juſtitia expectetur, non ab Officialibus Curiæ, quanquàm hi eſſent Laici, dummodò gratia, vel juſtitia expectetur in Urbe, ſeù loco, ubi moratur Curia. Incurruntur non ſolùm, quandò pro hac juſtitià, vel gratià obtinendà fit actio intrinſecè mala, ſed etiam quandò fit actio mala ſolùm, quia prohibita. Etiamſi promittens, non habeat animum dandi &c. quod promittit, dummodò verba de ſe ſint apta inducere obligationem juſtitiæ,vel fidelitatis. Eſto promiſſio &c.fiat in bonū finem,ceſſetq; omnis mali ſuſpicio. Etiam quandò promiſſio &c. tendit ad impediendum, nè alter obtineat gratiam, vel juſtitiam. Etiamſi fiat verbis, vel ſignis æquivocis, ut qui promitteret ſe eſſe gratum, dummodò verba, vel ſigna de ſe, vel ex circumſtantiis apta ſint inducere juſtitiæ, vel fidelitatis obligationem. Etiamſi fiat ad defendendum jus quæſitum, vel aſſecutionem quæren-

rendi, ſeù ad redimendam vexationem injuſtam. Etiamſi fiat pro obtinendis officiis minoribus, vel non habentibus juriſdictionem. Etiamſi fiat de ſolvendâ per aliquod tempus parte, vel penſione. Etiamſi non ſit acceptata, quandò eſt in damnum. Incurruntur etiã per illos, qui inſerviunt Dominis cum incertà mercede, vel nullà, ita quòd eorum tota merces ſint munera adventitia. Etiamſi promiſſio &c. ſit de re parvà, quæ ex ſe animum movere non poſſit, ſi fit ob id. Incurruntur etiam per illos, qui mediatè, vel immediatè cauſa ſunt, ut promittatur &c. Incurruntur etiam à promittentibus &c. extra Urbem in toto Orbe, dummodò promittatur &c. pro gratià, vel juſtitià obtinendà in Urbe, vel ubi extat Curia. Etiam à Curialibus &c. qui paciſcuntur &c. aliquid ſub titulo mercedis, pro labore ad illam obtinendã, ſi quod paciſcuntur, excedat mercedem ſolitam pro tali labore. Etiam per Miniſtros &c. quibus incumbit expedire gratiam, vel juſtitiam, ſi paciſcantur &c. pro celeriori, aut faciliori expeditione.

Non tamen incurruntur, ſi exhibeantur xenia ſolita, eſculenta, vel poculenta, quæ conſueverunt exhiberi Curiæ Miniſtris.

R

RAptus mulieris ad effectum contrahendi matrimonium, inducit impedimentum di-

dirimens inter raptorem, & raptam, quouſq; iſta eſt in poteſtate illius, & raptor, auxilians, & favens, incurrunt excommunicationem non reſerv. *Tird. ſeſſ.24. c.6. de Matrim.*

Regulares non poſſunt largiri contra Bullam Clement. VIII. ſub pœnis in eà contentis, juxtà declarationem Urb. VIII. Regularium nomine, intellige Capitula, Conventus, Congregationes, Generales, Provinciales, alioſq; Superiores, Abbatiſſas, Prioriſſas &c. Tandem prohibetur, nè Regulares, vel alii, ſivè Superiores, ſivè non, cujuſcunque gradus, conditionis, dignitatis &c. audeant declarare, vel interpretari præfatam Conſtit. *Ibid.*

Qualiter autem, & ſub quo reſtitutionis onere Major Pœnit. poſſit abſolvere illum, qui à Regulari accipit, vide in Bullà ejuſdem.

Religioſi Prælati numerum familiæ in Conventibus augentes, abſque licentià, incurrunt privationem vocis activæ, & paſſivæ: Vrban. VIII. *de celebr. Miſſar.* Religioſum peregrinum ſine patentibus accedentem accipientes, incurrunt privationem vocis activæ, & paſſivæ, officiorum, graduum, & dignitatum, ac inhabilitatem ad illa: Sixt.V. *Cùm de omnibus*. Religioſi Romam ingredientes abſque licentià, incurrunt pęnas in Bullà Clem.VIII. *Nullus omninò*. Superiores non obſervantes diſpoſitionem Trid. *ſeſſ. 25. cap. 14. de Regul.* ſuper punitione ſubditorum, incurrunt privationem vocis activæ, & paſſivæ: Clem. VIII.

Su-

Suſcepti muneris. Reſtitutiones, vel legata impedientes, vel ſibi procurantes cum præjudicio Eccleſiaſticorum, incurrunt pęnas, *Cl.*1. *de priv.* Superior ejectos, vel fugitivos non requirens, ut redeant, vel eoſdem emendatos non recipiens, incurrit pœnas Bullæ Urbani VIII.

Reliquias Sanctorum extrahentes è Criptis, Catacumbis, vel Cœmeteriis intra, vel extra Romam incurrunt excommunicat.reſervatam, aliaſque pœnas ex Edicto Vicarii Urbis, ſub Paulo V.

Repreſalias concedens, vel iis abutens contra Eccleſiaſticos, incurrit excommunic. non reſerv., *ex cap.unic. de jur.jur. in 6.*

Reſidentiam Epiſcopi, aliique Prælati Superiores non facientes, incurrunt pœnas Trid. *ſeſſ.6. cap.*1., *& ſeſſ.*23. *cap.*1. *de Reform.*, & Bullæ Urb.VIII. *Sancta Synodus*. Non faciẽtes Parochi, aliique curam animarum habentes, Epiſcopis inferiores incurrũt pœnas Trid. *loc.cit.* Canonici, vel Præbendati non facientes in loco Eccleſiæ, vel Choro non intervenientes, incurrunt pœnas *Trid.ſeſſ.*24. *cap.*12. Reſidentiam Cardinales apud Sedem Apoſt. non facientes, incurrunt pœnas Bullæ Leonis X. *Superna*.

Reſignantes, ſeù dimittentes Beneficia Curata ad favorem alterius contra juramentum in Curiâ præſtitum, de quantocyus eundo, & per ſe inſerviendo, incurrunt excommunic.

reſervatam, privationem Beneficii, & inhabilitatem ad alia: Pius IV. *Inter multiplices*.

Reſignationes Beneficiorum admittens extra caſus à jure permiſſos,incurrit pœnas Bullæ Pii V. *Quanta*. Reſignationem Beneficii fieri procurans per injuſtam carcerationem Beneficiati, incurrit pœnas, *Clem. Multorum, de pœn.*

Ritus Eccleſiaſticos pro libito mutari poſſe aſſerens, incurrit excommunicat. reſervatam: *Trid. ſeſſ.*7. *de Sacram. Can.*13. *ſeſſ.*22. *Can.*5. & *ſeſſ.*24. *Can.*11. Ritum Latini, vel Græci in ſuâ ordinatione mutantes, incurrunt ſuſpẽſionem ab exercitio ordinum, *cap. Quod tranſlationem, de temp. ordin.* Ritum Breviarii mutans, incurrit pœnas Bull. Pii V. *Quod à nobis.*

Romanæ Eccleſiæ ſtatum invadens, detinens, ejus ſupremam temporalem juriſdictionem uſurpans, aut detinens, incurrit excommunicationem *Bullæ Cœnæ*.

S

SAcramentum Pœnitentiæ inter abſentes: *Abſolutio*. Sacramentum Confeſſionis, vel Communionis ſemel in anno omittens, incurrit pœnas, *cap. Omnis utriuſque, de pœnit. & remiſſ.* Alienis Parochianis miniſtrans: *Vſurpatio*.

Sacrilegium cõmittens, ſpoliando Eccleſias cum effractione,incurrit excommunicationem,

poſt

poſt denunciationem, Papæ reſervat. *cap. Conqueſti, de ſent. excomm.* Auferendo ornamenta, vel lapides Eccleſiarum Urbis Romæ, incurrit excommunicationem reſervat. Sixt. IV. *Cùm provida*.

S. Officium offendens, vel non adjuvans: *Inquiſitio*. Revelans ſecreta: *Ibid.*

Schiſmatici incurrunt excommunic. *Bullæ Cœnæ*.

Secreta S. Conciſtorii revelans: *Conciſtorium*. Sac. Rotæ revelans, incurrit excommunicat. reſerv. Urb. VIII. *Exponi*. Sac. Congr. Rituum, quoad Canonizationem Sanctorum, revelans, incurrit excommunicat. reſervatam ex decretis Pontificiis, à quâ neque Major Pœnit. poteſt abſolvere.

Sepulturæ transferendæ causâ, Cadaver cõminuens, incurrit excommunicat. reſervatam, *Extravag.* 1. *de Sepult.* Sepulturam in ſuis Eccleſiis, inter vivos eligi ab aliquo, vel non mutari procurans, incurrit excommunic. reſervatam: *Clem. Cupientes, de pœn.*, aliaſque pœnas, *cap.* 1. *de Sepultur. in* 6. Sepeliens Hæreticos, eorum credentes, receptatores, defenſores, vel fautores in loco ſacro, incurrit excommunicat. reſervat. uſque ad exhumationem Cadaveris, *cap.* 1. *de Hæret. in* 6. Sepeliens in loco ſacro tempore interdicti, aut excommunicatos, vel interdictos nominatim, vel uſurarios manifeſtos, incurrit excommunicat. reſerv. Ordinario: *Clem.* 1. *de Sepult.*

Sequeſtrans juriſdictiones, fructus, aut proventus Eccleſiaſticorum, incurrit excommunicat. *Bullæ Cœnæ*. Sequeſtrationem Beneficii, vel fructuum ab Ordinario fieri impediēs, incurrit excommunicat. reſervatam uſque ad revocationem impedimenti: *Clem. Vnica de ſequeſtr. poſſeſſ.* Sequeſtrans depoſita Eccleſiaſticorum: *Depoſita*.

Servituti ſubjiciens Chriſtianū, injuſtè detinens, aut bonis expolians, incurrit excommunic. reſervat. Pius V. *Licet omnibus*. Servus ad Ordines promoveri nequit, quandiù ſervus manet, *cap.2. De ſerv. non ord.*

Simonia realis in ordine, beneficiis, & ingreſſu Religionis, annexam habet excommunicat. reſervtam, quam incurrunt principales, complices, & mediatores, & pretiū eſt reſtituēdum Eccleſiæ, vel Pauperibus: *Extrav.2. de Simon.* Alias pœnas habet Simonia, præſertim irregularitatem Simoniaci in Beneficiis: Bulla Pii V. *Cùm primum*. Confidentialis ſuper Beneficiis, quas pœnas habeat: vide Bullas Pii V. *Romanum decet*; & *Intolerabilis*.

Simoniam in examine ad Parochiam quandò committat Examinator, & concurrens, & quas pœnas incurrat: *Conc. Trid. ſeſſ.24. c.18. de Ref.* Simoniam committens, procurando Beneficia in Curiâ Rom. pro ignorantibus, cū intentione ſuper eiſdem contrahendi, vel pro ſe, vel pro aliis, cum oblatione penſionis, vel pro conſequendo pręmium temporale, incurrit ex-

excommunicat. reſervatam, & pœnas Bull. Pauli IV. *Inter cæteras*. Simoniam committens ſuper Beneficiis, Turnorum lucra dando, vel recipiendo, incurrit excommunic. reſerv. & pœnas *Conc. Trid. ſeſſ.* 24. c. 14.

Simoniam committens in electione Papæ, quas pœnas incurrat: Pius II. *Cùm tã divino*.

Simoniam committens ſuper Jurepatronatus, vel ſuper præſentatione ad illum, excommunicat. reſervat. incurrit, & pœn. *Trid. ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *de Ref.* Committens, publicando indulgentias, concedendo facultatem pro reſervatis, vel privilegia Miſſæ, & Sepulturæ, tempore interdicti, & aſſumendi duos, vel plures Compatres in Baptiſmo, incurrit pœnas Pii IV. *Quàm plenum*. Simonia ſuper ſepulturæ electione: *Sepultura*. Simonia Officialium Sac. Pœnitentiariæ: *Munera*.

Simoniam committens in executione litterarum Apoſt. ſuper diſpenſatione matrimoniali, incurrit pœnas, *Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 5. *de Ref.* Quos autem Simoniacos, & qualiter poſſit abſolvere Major Pœnit. vide Bullam.

Societatis Jeſu inſtitutum impugnans, vel mutari procurans, incurrit excommunic. reſervatam, & pœnas ex Bullis Gregorii XIII. *Aſcendente Domino*; & *Eccleſiæ Catholicæ*.

Sodomiam exercentes Clerici, irregulares ſunt: Pius V. *Horrendum*.

Sponſiones faciens ſuper vitâ, morte, vel electione Papæ, vel promotione Cardinalium,

incurrit excommun. Greg.XIV. *Cogit nos*.

Ad ſtudia accedentes Religioſi ſine licentiâ Superiorum, extra Clauſtra, incurrunt excommunicat. non reſervat. *cap.2. Nè Cleric., vel Monach. in 6.* Ad ſtudia legum Civilium, aut Medicinæ à clauſtris exeuntes Religioſi, & intra duos menſes non redeuntes, incurrunt excommunicat. non reſervat. *cap. Super ſpecula, Nè Cleric. vel Monach.* (De Clericis ſæcularibus, vide *Ibid.* Ut etiam docentes, & in ſuâ Scholâ retinentes, *cap.2. Nè Cleric. vel Monach.* Hoc non procedit in Urbe, & Univerſitatibus habentibus privilegium, Clericos Sæculares, & Regulares legere, & ſtudere poſſe.

Superſtitiosè agens, ideſt, divinationem conſulens, vel docens, excommunicat. non reſervat. incurrit, *Can. Si quis Ariolos, 26.q.5.* Reſervatam, ſi eſt cum errore in fide, *Bulla Cœnæ*; vel ſi divinatio eſt de vitâ, ſivè morte Pontificis, ſivè de ſtatu Reip. Chriſtianæ, vel Sedis Apoſt. Urban. VIII. *Inſcrutabilis*. Et hæc ſuper vitâ, & morte Pontificis neque poteſt abſolvi à Majori Pœnit. Confeſſarius moneat pœnitentes, ſi rei ſint, vel complices, ut ſe præſentent S.Inquiſitioni, ad effectum gaudendi privilegio ſpontè comparentium. Si ſint conſcii dumtaxat, denunciare faciat Reos; & contumaces in denunciando non poſſunt abſolvi ab excommun. Sac.Tribunali reſervata, ex Edicto Gen. *diei 22.Decemb.* 1700.

Te-

T

TEſtimonii cauſam fingens, ob quam Judex, ad mulieris examinandæ domum accedat, excommunicationem non reſervatam incurrit, *cap.Mulierem, de Judic. in 6.*

Torneamenta : vide v.*Ludus*

Tranſmarina peregrinatio : v.*Peregrinatio.*

Tutelæ munus : v.*Immunitas*.

V

VAcantis Eccleſiæ, vel Beneficii bona, vel fructus occupans, excommunicationem *Bullæ Cœnæ* incurrit. Vacantis Eccleſiæ, vel pii loci bona occupare præſumens, per uſurpationem Jurìſpatronatus, ſeù Cuſtodiæ in eiſdem, & Clerici cooperantes incurrunt excommunicat. non reſerv. *cap.General. de elect. in 6.* Vacantis Eccleſiæ ſæculares, vel regularis bona, Clerici earundem occupantes, ſuſpenſionem ab officio, & Beneficiis incurrunt, *cap. Cùm ſæpè de el. in 6.* Vacantis Beneficii bona occupantes Collatores, Patroni, vel Cuſtodes, incurrunt pœnas, *cap.Pręſenti, de offic. ord. in 6.* Vacantis Beneficii in Eccleſiis ſuis fructus annuales occupans, prætextu conſuetudinum, vel privilegiorum, pœnas, *Extravag. Vnic. Nè Sed.Vac.* Eccleſiæ vacantis, ſeù Beneficii fructus, vel defuncti Clerici bona ad

Cameram Apoſt. pertinentia occupans, incurrit excommunic. *Bullæ* Cœnæ.

Vectigalia nova imponens, vel augens extra temporale dominium Eccleſiæ Rom. abſq; conſenſu Principis, incurrit excommunicat. reſervat. uſquè ad ſatisfactionem, *Can. Si quis Romipetas*, 24. *q*.3. In terris Eccleſiæ Rom. incurrit, *Bull.* Cœnę.

Viſitationem Monialium impediens, niſi monitus reſipiſcat, incurrit excommunicat. non reſervat. *Clem. Attendentes de ſtat. Mon.* Si viſitet Epiſcopus, utì Ordinarius, vel utì Delegatus Sedis Apoſt. impediens, vel ſi ad Judices laicos pro impedimento recurrat, incidit *in Bullam* Cœnę.

Viſitationis occaſione, procurationem in pecuniâ accipiens, vel munera, aut procurationem à non viſitatis, incurrit pœnas *Trid. ſeſſ.*24. *c.*2. *de Ref.*

Vota quinque Papæ reſervata commutans prætextu privilegiorum, incurrit excommunicat. reſervat. *Extravag. Etſi Dominici*, *de pœnit. & remiſſ.* Quid circa vota poſſit Major Pœnit. vide *Bull.*

Uſurarium manifeſtum admittentes Clerici ad communionem Altaris, Sacramentum Pœtentiæ, oblationem ad Altare, & tradentes Eccleſiæ ſepulturæ, incurrunt ſuſpenſionem ab officio, *cap. Quia omnibus*, *de Uſur.*

Uſurariam pravitatem approbans ſtatutis, ſententiis, conſuetudinibus, vel dogmatibus,

in-

incurrit excommun.non reſerv. *Clem.de Uſur.* Uſurariis manifeſtis locum ad fœnus exercendum dans, incurrit pœnas, *c.*1. *De uſur. in* 6. Uſurpans bona Eccleſiæ, vel pii loci, occupans, vel impediens, quominùs percipiantur ab iis, ad quos pertinent, & Clerici conſentientes, incurrunt excommunicat. reſerv. *Bullę Cœnę.* Uſurpare, vel per contractus acquirere Laicus procurans Juſpatronatum, vel dominium directum in bonis Eccleſiaſticis, & Eccleſiaſtici conſentientes, incurrunt excommunicat. non reſervat., & pœnas, *cap.*2. *de reb. Eccleſ. non alienan.*

Uxoricidium committens: v.*Homicidium*.

CAPUT XXI.

Quis, & qualiter abſolvat à Cenſuris.

1 PRræcedens Catalogus comprehendit principaliores cenſuras, pœnas, notas, inhabilitates &c., quibus Eccleſia afficit ſuos ſubditos. Illarum notitia prodeſt Confeſſori, quatenus eſt Doctor, & Medicus, non ſemper quatenùs eſt Judex: Semper convenit, ut doceat, quibus ſe labyrinthis pœnitens implicuerit; ſemper, ut medeatur morbo infirmi. Medicus agnoſcens ſibi deeſſe ſcientiam curãdo morbo, medetur tamen, ſi ægroto inſinuet doctiorem, ad quem ſit recurrendum. Ergò Confeſſor officium Medici exercet, ſi agno-

ſcens

ſcens ſibi deeſſe juriſdictionem abſolvendi à quibuſdam peccatis, inſinuet quis, & ad quem fieri poſſit recurſus; ideò dictum eſt, non in omnes poſſe ipſum exercere officium Judicis, quia multa reſervantur Superiori, Cap. 18. á n.3. habes, quomodò in tali caſu mederi poſſit pœnitentium morbis. Nunc unicè quæritur, quis, & qualiter exercere habeat officium Judicis abſolvendo. Ut id habeas ad praxim.

2 Diſtingue hæc tria: abſolvere, diſpenſare, & habilitare. Confeſſor in foro ſacramentali poteſt ſolùm abſolvere, non reliqua duo, niſi ad ea ſpecialiſſimè deputetur, ad quæ neque deputatur in magnis Jubilæis; imò in eis ad majorem claritatem ſemper exprimitur: *Non intendimus ſuper aliquá irregularitate publica, vel occulta, nota, defectu, incapacitate, ſeù inhabilitate quoquo modo contractá, diſpenſare, vel aliquam facultatem tribuere diſpenſandi, & habilitandi, ſeù in priſtinum ſtatum reſtituendi, etiam in foro conſcientiæ.* In iis tantùm poteſt Confeſſor ordinarius, quæ abſolvuntur, nulla illi competit diſpenſatio, aut habilitatio; quarè poteſt ſolùm in tres cenſuras, de quibus præmitti ſolet: *Abſolvo te ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis*, pro Clericis, *& interdicti*. Ut de illis aliquid ſigillatim dicatur.

3 D. Quis abſolvit ab excõmunicatione?

M. Ex c. *Nuper*, de ſent. excom. diſtingue: vel cenſura hæc fuit lata ab homine, qui *no-*

mi-

minatim declaravit, Titium incidiſſe in excommunicationem; & tunc, tàm majoris, quàm minoris abſolutio ſpectat ad excommunicantem, ejuſque Superiorem, cujus etiam eſt abſolvere participantem in crimine, quanquam non ſit nominatus, v.g. Epiſcopus excommunicat concubinarium; poſt ſententiam concubina peccans cum illo, tenetur etiam ipſa Epiſcopum adire. Si ſit à jure, Canon ponit generalem hanc regulam (quam Canoniſtæ cõmuniter extendunt ad alias duas cenſuras) *Quia conditor Canonis non ſibi ſpecialiter retinuit abſolutionem, eo ipſo videtur conceſſiſſe aliis facultatem relaxandi*. Ergò cenſura, quæ non dicitur reſervata, poteſt abſolvi ab Epiſcopo, vel à proprio Sacerdote.

4 D. Qui eſt proprius Sacerdos?

M. Juxta cõmunem acceptionem Parochus dicitur Sacerdos proprius; etiamſi nondùm eſſet in Sacris, poteſt Parochus abſolvere ab excommunicatione tàm minore, quàm majore, licèt non poſſit abſolvere à peccatis, quia horum abſolutio eſt actus ordinis, & juriſdictionis: Abſolutio cenſurarum eſt ſolius juriſdictionis, quàm ante Ordines poſt Tonſuram, juxtà Canones habet Parochus. Nomine proprii Sacerdotis veniunt etiam alii Confeſſores Diœceſis habentes juriſdictionem delegatam, quia inſtituuntur ab Epiſcopo; ideò dicuntur proprii, quatenùs delegantur à proprio.

5 D. Ex-

5 D. Excommunicatio reſervata ordinariè poteſt abſolvi ab eo tantùm, cui reſervatur: Quæro, an poſſit contingere caſus, quòd alius abſolvat?

M. Omitto Majorem Pœnitentiarium, ejuſque Miniſtros, ad quos potes ex quacunque Orbis parte recurrere, juxta dicta c.18. nu.4. & primò ex c.*Excommunicatis*, de off. leg. ab excommunicatione reſervatâ Papæ abſolvunt Legati; ſed hi ſunt in triplici differentiâ: Alii ſunt Legati de Latere (hi ſunt Cardinales) hi utiq; poſſunt tēpore Legationis: Alii ſunt Legati non de Latere: hi ſunt Nuncii Apoſtolici apud magnos Principes, & abſolvunt ſuos ſubditos in Provinciâ, non extrà. Alii ſunt Legati nati, ut Epiſcopi quarundam Eccleſiarum, qui ratione Eccleſiæ habent hanc dignitatem: hi non poſſunt abſolvere, niſi, ut dicetur de aliis: Secundò, ex eodem c.*Nuper*, irretitus excommunicatione reſervatâ, ſi adſit juſta cauſa, & dificile ſit accedere ad excommunicantem, v.g. ad Papam, poterit abſolvi ab Epiſcopo, vel etiam à proprio Sacerdote, ut ſuprà, cautione præſtitâ, juxta formam Eccleſiæ, quod parebit Superiori. Tertiò, poteſt abſolvi à Privilegiatis. Quartò, tempore Jubilęi.

6 D. Quæ eſt juſta cauſa, ut inferior abſolvat?

M. Facile eſt ſcire regulas generales, ſed difficile in particulari ſtabilire circumſtantias,

per

per quas locum non habeat principium univerſale, maximè quia ejuſdem eſt ſtatuere legem, & declarare circumſtantias, in quibus lex non habeat locum: Papa ſibi reſervans excommunicationem, vult adiri Sedem Apoſtoſtolicam, niſi juſta cauſa impediat. Ejus eſt dicere, quæ ſit juſta cauſa: Ex tit. de ſent. excom. tales ſunt primò pubertas: ſi ante 14. annum quis incidat in excommunicationem: 2. ſenectus: 3. infirmitas, vel alia impotentia corporis: 4. paupertas: 5. inimicitia capitalis, ſi hæ tantæ ſint, *ut ſubire non poſſint laborem veniendi ad Papam*: Hi antequàm abſolvantur, jurabunt, quòd ceſſante cauſa, venient, ut etiam 6. conſtituti in articulo mortis: 7. ſexus fœmineus: 8. qui Clerico irrogavit levem injuriam (quæ tamen de ſe ſit peccatum mortale): 9. deſtitutus membris, ut claudus, cęcus &c. 10. qui habet aliud impedimentum canonicum, v.g. Parochus obligatus reſidere: 11. Regularis. Hic ob privilegia abſolvitur à proprio Superiore, ſi v.g. percutiat alium ſui ordinis; at percutiens extraneum, abſolvitur ab Epiſcopo: 12. ſervus incidens in excommunicationem, in fraudem, nè, dùm abit Romam, inſerviat Domino, vel ſi Dominus patiatur grave damnum ex illius abſentiâ.

7 D. Taliter impeditus, poteſt nè abſolvi tàm ab Epiſcopo, quàm à Parocho?

M. Exiſtimo c. *Nuper* intelligi diſtributione

ne accommoda, ut abſolvatur ab Epiſcopo, ſi adſit juſta cauſa non veniendi Romam; & ſi eadem adſit non recurrendi ad Epiſcopum, abſolvatur à Parocho.

8 D. Eſt nè juſta cauſa longinquitas Regionis?

M. Super hoc puncto nuper conſultus ex Germaniâ, reſpondi, non eſſe: primò quia in c. *Excommunicatis* de off. leg. hæc facultas negatur Patriarchæ Hieroſol., qui tantò longinquius aberat à Româ: 2. quia in c. *Mulieres* de ſent. excom. dicitur: *De his, qui ſunt magnæ potentiæ, & ità delicati, quòd nequeunt ſuſtinere laborem veniendi, priùs perſonæ ſtatus, & negotii veritas eſt intimanda Papæ*: 3. in c. *Nuper*, conjunguntur hæc duo, difficilis acceſſus, & cauſa juſta.

9 D. Eſt nè juſta cauſa ſcandalum, quod oriretur, ſi excommunicatus non celebraret?

M. Videtur juſtiſſima; nam ante Canones obligat naturale præceptum removendi ſcandala, ſed eſſe debet occulta excommunicatio, aliàs eſſet grave ſcandalum celebrare.

10 D. Prædicta ſunt nè juſta cauſa, ut abſolvatur excommunicatio Bullæ Cœnæ?

M. Credo, non eſſe; nam Papa tollit omnem facultatem, extrà mortis articulum; quarè tantùm in illo poterit Epiſcopus, & ſimplex Confeſſor abſolvere.

11 D. Quæ eſt forma tunc abſolvendi?

M. In prædictis caſibus Epiſcopus, vel etiã pro-

proprius Sacerdos, aut Parochus, licèt nondùm ordinatus in Sacerdotem, abſolvit in foro exteriori; quarè adhibebit formam á Rituali præſcriptam?

12 D. Cum juſtâ causâ Epiſcopus abſolvat in foro exteriori, in quo & abſolvit Parochus non Sacerdos; & ambo imponunt onus comparendi coram Papâ; poteſt nè Epiſcopus abſolvere in foro conſcientiæ?

M. Ex novo jure ſtatuto per Trid. ſeſſ. 24. de Ref. c.6. Epiſcopus poteſt abſolvere in foro conſcientiæ, exiſtens in Diœceſi ſuum ſubditum, ab omni excommunicatione Papali (non tamen Bullę Cœnæ) in caſibus occultis; ac propterea non exiget cautionem veniendi Romam in dictis caſibus.

13 D. Poteſt nè in Jubilęo abſolvi omnis cenſura?

M. Conſideranda ſemper eſt formula Jubilæi, quæ ordinariè eſt hujuſmodi: *Omnibus, & ſingulis Chriſtifidelibus utriuſque ſexus, ſæcularibus, & regularibus, ubique locorum degentibus, concedimus licentiam, & facultatem, ut ſibi ad hunc effectum eligere poſſint quemcunque Confeſſarium, ex approbatis à locorum Ordinariis, qui ab excommunicationis, ſuſpenſionis, & aliis Eccleſiaſticis ſententiis, & cenſuris à jure, vel ab homine, quavis causâ latis, necnon ab omnibus peccatis, quantumvis gravibus, & enormibus, etiam locorum Ordinariis, ſivè Nobis, & Sedi Apoſtolicæ, etiam*

in

in litteris die Cœnæ Domini legi ſolitis, contentis, & aliàs per quaſcumque noſtras, aut Prædeceſſorum Noſtrorũ Conſtitutiones, quomodocumque reſervatis, in foro conſcientiæ, & hac vice tantùm, abſolvere, & liberare valeant; & inſuper vota quęcumque (Religionis, & Caſtitatis exceptis) in aliá piá, & ſalutaria operá commutare.

14 1. Locutio eſt univerſaliſſima, comprehendens omnem cenſuram, non tamen incurſam propter hæreſim, juxtá decretum editum 23. Maii 1656., quo Alexander VII. *Cùm crimen hæreſis præ cæteris, graviſſimum, ſpeciali notá dignum ſit, decrevit facultatem abſolvendi ab hæreſi in Jubilęis, vel aliis ſimilibus conceſſionibus non cenſeri comprehenſam, niſi præciſis verbis concedatur facultas abſolvendi ab hæreſi.*

15 2. In Jubilęo poteſt quilibet Confeſſor abſolvere *ab omnibus cenſuris, à jure, vel ab homine latis*. At circà has ſecundas nota ſequentem particulam: *Non intendimus præſentes ullo modo ſuffragari poſſe iis, qui à Nobis, & Apoſtolicá Sede, vel aliquo Prælato, ſeù Judice Eccleſiaſt. fuerint excommunicati, ſuſpenſi, interdicti, ſeù aliàs declarati, vel publicè denunciati incidiſſe in ſententias, & cenſuras, niſi intrà tempus dictarum duarum hebdomadarum ſatisfecerint, aut cum partibus concordaverint*. Cętera, tàm circà Jubilęũ, quàm circà Privilegiatos, vide cap. 18.

CAP.

CAPUT XXII.

De Recidivo, Conſuetudinario, Conſtituto in occaſione proximâ, & Conſtituto in periculo proximo.

1 NIhil adeò Confeſſori commendat Rituale, quàm cognoſcere ſtatum pœnitentis. Vide cap.7. n.15. & 22. Præcipimur cognoſcere ſtatum, qui facit ad ſpeciem, ut ſi ſit conjugatus, cum voto &c., & ſtatum, qui facit ad aggravandum peccatum, vel implendam pœnitentiam: ſi enim eſt pauper, non debet obligari ad eleemoſinas, ſi filius-familias, debilis, vel laborans corporaliter, non poteſt obligari ad jejunium, incompatibile cum labore. Quoad gravitatem, conſiderandi veniunt quatuor ſtatus expoſiti.

2 Confeſſor circà hos exercebit officium Medici. Recidiuus, ut à cœteris diſtinctus, propriè dicitur, qui ex infirmitate, in eadem peccata relabitur; quarè adhùc peccat ex paſſione. Conſuetudinarius labitur ex habitu acquiſito, & peccat ex malitiâ. De conſtituto in occaſione proximâ, ex S.Carolo dictum eſt ca.11. à n.19. Conſtitutus in proximo peccandi periculo dicitur, qui eſt ità diſpoſitus, ut, ſecundum præſentes vires, quas habet, cenſeatur per ſe lapſurus, licèt nunquam lapſus fuerit. Occaſio eſt aliquid externum;

periculum poteſt eſſe intrà, qui v.g. cogitat de venereis voluntariè, conſtituit ſe in periculo proximo delectationis moroſæ, vel alterius peccati, ſi nulla extet neceſſitas, taliſq; cogitantis infirmitas, ut per ſe loquendo, jure timeatur lapſus. Horum ſtatuum definitiones Confeſſor, magis quàm ſpeculativè, curabit diſcernere in praxi.

3 Recidivus dicitur, qui ex infirmitate relabitur, & ſi tantùm ex infirmitate, Confeſſor applicabit remedia, oſtendens deformitatem ingratitudinis, juxtà dicta c.3. n.22., ac nè in ſcrupulos illidatur recidivus, legat quid de illo, juxtà rigorem ſcholaſticum, ſentiat S.Th.3.p. q.88., & 2.2. qu.107. præſertim a.4. *In peccata facilè recidentibus*, ex c.7. nu.23. *utiliſſimum fuerit conſulere, ut ſæpè . . . confiteantur, & ſi expediat, communicent.*

4 Conſuetudo peccandi eſt circumſtantia notabiliter aggravans, &, ubi Confeſſor illam petit, explicanda, juxtà 58. prop.Innoc. Cùm idem ſint peccare ex conſuetudine, peccare ex habitu, & peccare ex malitiâ, conſuetudinario non omninò prodeſt ſacramentum inſtitutum ad ſublevandam hominis infirmitatem, non ad tollendam malitiam, niſi priùs pœnitens curet tollere peccatum, & circumſtantiã conſuetudinis. Actio eſt peccatum, ut voluntaria directè, vel indirectè. Conſuetudo jurandi, v.g. erit voluntaria directè, ſi homo advertens in ſe illam, velit perſeverare. Volun-

ta-

taria indirectè, ſi advertens, vel debens advertere, omittat facere quantum commodè poteſt, ut tollat; Ubi conſuetudinarius accedit, Confeſſor inquirat, an voluntaria ſit: tunc non poteſt abſolvi, ſi tollat voluntarietatem per firmum propoſitum faciendi quantum poteſt, ut non trahatur à conſuetudine, poterit abſolvi prima vice, niſi taliter ſit radicata, ut verſa in naturam, emendationis nullam det ſpem. Ordinariè in his caſibus tutiſſimum eſt, niſi aliud circumſtantiæ ſuadeant, experiri pœnitentem per aliquot dies; ſi rediens dicat ſe relapſum quatuor, vel quinque vicibus uno menſe, cùm antea laberetur triginta, apparet notabilis emendatio, & poteſt abſolvi.

5 De conſtituto in occaſione proximâ dictum eſt c.11. à n.29. Adverte, quòd voluntariè (voluntarietate, de quâ n.præcedenti) ſe exponere occaſioni proximæ peccandi, eſt peccatum ejuſdem ſpeciei cum peccato, cujus occaſioni ſe exponit; quarè ad integritatem confeſſionis eſt explicandum, ſi homo ſe exposuit occaſioni proximæ perdendi fidem, ſpem &c. Imò peccat conſtitutus voluntariè in occaſione proximâ, etiamſi non conſumaret actum contrà talem virtutem, v.g. ſe conſtituit in occaſione proxmâ violandi caſtitatem per actum externum, ſivè per internum deſiderii, aut complacentiæ, in illâ conſtitutus nihil egit, nihil deſideravit, nihil ſibi complacuit, adhùc peccavit. Hoc debet advertere

Confeſſor; nam idiotæ ſolùm ſe accuſant de actu: Confeſſarii eſt requirere omnem ſpeciẽ, & numerum. Idem dic de reliquis, de tabernâ reſpectu ſe inebriantis &c. Vide remedia c.11. num. 30.

6 Dicta de conſtituto in occaſione proximâ, ſunt applicanda conſtituto in periculo proximo, etiam primâ vice, dummodò advertat, vel debeat advertere periculum proximum, in quo peccabit eodem genere peccati, eſto per accidens ſe præſervet ab actu, quia ſe exponere periculo proximo peccandi, eſt de naturâ ſuâ peccatum ejuſdem ſpeciei cum peccato, cujus periculo ſe exponit.

7 D. Extãt nè Theſes prohibitæ circà hos Peccatorum ſtatus?

M. Circà primum nulla extat: circà ſecundùm extat 58. & 60. Innoc. XI. circà tertium 41. Alex. VII., 61. 62. & 63. Innoc. XI. circà quartum, nulla eſt expreſſa in terminis: Ex tribus Innoc. de occaſione proximâ, per conſequentiam theologicam deduc, quid ſentiendum ſit, dùm eædem circumſtantiæ militant pro periculo proximo.

8 Adſunt nè pœnæ Eccleſiaſticæ conſtitutæ contrà hos delinquentium ſtatus?

M. Primus, & ultimus in nullo genere peccati habent univerſaliter aliquam pœnam Eccleſiaſticam, ut quilibet conſideratur in eo præcisè ſtatu: Circà ſecundum vide apud Canoniſtas, an pro eodem accipiant exercere

actum

actum, & habere conſuetudinem: nonnulla puniuntur in exercentibus, ut crimen nefandum Clerici, punitum per Bullas B. Pii V., & communiter Doctores intelligunt, non exerceri ab eo, qui ſemel, aut bis tantùm delinquit. Sanè cùm in caſu particulari vides pro eodem accipi exercitium, & conſuetudinem, pœnæ erunt formaliter contra conſuetudinarium. Hìc non eſt locus id decidendi, ſpectãt ad forum externum, magis, quàm ad forum conſcientiæ, ubi leges Eccleſiaſticæ declarant pœnam incurri, etiam in foro conſcientiæ, Confeſſor petet tempus ad ſtudendum caſui; vel requirendum judicium peritiorum. Circà conſtitutos in occaſione proximâ, lege Trid. ſeſſ.25. cap. 14. de Ref. circà Concubinarios. De reliquis occaſionibus proximis nihil habeo hìc ſpecialiter dicere.

CAPUT XXIII.

De Indulgentiis.

1 POEnitentiæ injungendæ, aliæ ſunt medicinales ad cavendum peccata in futurùm, aliæ pro pœnâ debitâ peccatis: Primæ imponi debent, præſertim quatuor ſtatibus hominum, de quibus cap.22. Secundæ ſunt explicatæ cap.13. ubi n.22. ad quæſitum, an aliis modis tolli poſſit pœna, reſponſum eſt, ad hoc valere Indulgentias, remiſſuſque longior ha-

rum ſermo in iſtum locum, ubi:

2 D. Quid venit nomine Indulgentiarum?

M. Quælibet Reſpublica benè ordinata ſolet bona, quæ ſuperſunt morientibus abſque hærede, applicare publico ærario, undè, juſſu Principis, extrahuntur ſuis temporibus ad ſubveniendum neceſſitatibus ſubditorum. Idem voluit Chriſtus in Republicâ ſacro-humanâ, quam inſtituit, in cujus ſubditis ex cap. 13. n. 7. inveniuntur tria bonorum genera, Meritum, Impetratio, & Satisfactio: Hoc tertium ſuperabundat multis, dùm moriuntur. Chriſto non potuit applicari pars hæc ſuæ paſſionis, quæ, ut procedens ab homine Deo, fuit valoris infiniti; nam *non fecit peccatum, nec dolus inventus eſt in ore ejus*: Fuit ergò recondita in theſauro Eccleſię. Nequè B. Virgo unquam peccavit, quarè ſatisfactio proveniens ex ſuis operibus pœnalibus, intravit pariter in theſaurum Eccleſiæ. Idem dic de Sanctis, qui paſſi fuerunt, ſuprà quam debuerint Deo ſatisfacere: Theſaurus iſte, quanquam applicetur quotidiè, nunquam poteſt exhauriri, quia ſatisfactio Chriſti fuit infiniti valoris.

3 D. Hæc negari non poſſunt, ſed quomodò probatur eſſe in Eccleſiâ militante poteſtatem diſpenſandi fidelibus partem hujus theſauri?

M. Hāc ſoli negant Hæretici: Eam à Chriſto Eccleſiæ conceſſam, probatur illis verbis Matth.

Matth. 16. *Quorum remiſeritis peccata &c.* Univerſaliſſima enim hæc loquendi formula oſtendit eſſe in Eccleſiâ poteſtatem applicandi fidelibus ſanguinem Chriſti ad tollendũ quidquid pertinet ad rationem peccati, etiam ut effectus, maximè ſuppoſito Symboli articulo, *Communionem Sanctorum*. Ulteriùs verba ſemper ſonant in eâ univerſalitate, in quâ fuerunt accepta communiter ab initio, & ſucceſſivè. Porrò Trid. ſeſſ. 25. teſtatur, ità fuiſſe intellecta verba Chriſti prædicta,dicens, quòd *hac poteſtate ſibi divinitùs tradita, Eccleſia fuerit uſa ab antiquiſſimis temporibus*: Undè quamvis nullũ in Scripturâ verbum eſſet ſuper hac poteſtate, ſufficeret ad eam probandam perpetua traditio.

4 D. Quid exigit rei natura, ut homo lucretur Indulgentiam?

M. Sapienter diſtinguis, quod exigit rei natura, & quod requirit voluntas concedentis. De hoc ſecundo inferiùs: circà primum, S.Th. ſuppl. q.13. a.2. docet, unum poſſe ſatisfacere pro alio; quatenùs inter ſe ſunt aliquid unum in charitate. Cùm ex cap.13. n. 7. ſatisfactio ſit tertius fructus boni operis, ſupponens primum, nempè, meritum. Sicut ergò peccator de condigno, non meretur, ità non ſatisfacit. Nonnulli docent, exiſtentem in peccato mortali poſſe ſatisfacere pro Animabus Purgatorii, modo, quo in humanis, hoſtis Petri ſatiſfacit debito, quod cum Petro habet Joannes,

ſi ſuâ pecuniâ velit extinguere debitum Joannis : At mihi non arridet opinio. Solutio pœnæ retardantis ab ingreſſu Gloriæ, utpotè diſpoſitio ad illam, debet eidem proportionari; cumque ſola gratia ſit ſemen Gloriæ, ſolum opus procedens à gratiâ habet hanc proportionem. Sed nè fideles retrahantur à ſubventione Purgantium, recole doctrinam cap. 13. n.7. & 8. ubi dictum eſt, peccatorem nihil mereri de condigno, ſed bona illius opera eſſe utilia, & aliquo modo meritoria de congruo Applicà doctrinam illam hujuſmodi ſatisfactionibus.

5 D. Ex rei naturâ exigitur nè aliud ad lucrandam Indulgentiam?

M. Pœnæ reatus non tollitur, niſi priùs deleta fuerit macula, ſeù reatus culpæ; quarè Juſtus, ut Indulgentiam de venialibus lucretur, debet priùs deleviſſe per dolorem ſufficientem, culpæ reatum, qui eſt cauſa pœnæ, causâque perſeverante, perſeverat effectus. Hinc vide, quàm difficile ſit obtinere Indulgentiam omnium omninò peccatorum: Vix enim Sancti ferventiores habent hunc dolorem cujuſcunque culpæ, etiam veníaliſſimæ, ſed benè lucrantur remiſſionem debitæ illis culpis, de quibus ſufficienter dolent.

6 D. Ut obtineatur Indulgentia ex nu. 4. nonnulla requiruntur pro voluntate concedẽtis, quæ ſunt hæc?

M. Non poſſunt determinari, antequàm ſe

ex-

explicet voluntas concedentis; quia tamen Apoſtolica Sedes in pluribus conſuevit adhibere eandem formulam, inſurgunt nonnulla dubia: primo, dùm exigit confeſſionem, an carens peccato mortali, teneatur confiteri venialia: ſecundò, an opera omnia, quæ præcipiuntur, debeant fieri juxtà tenorem formulæ, v. g. utrum viſitatio Eccleſiæ debeat eſſe poſt communionem, vel homo poſſit priùs viſitare Eccleſiam, poſteá ſumere Euchariſtiam: tertiò qualis, & quanta debeat eſſe oratio præſcripta in Viſitatione, & an debeat diſtinctè orare pro neceſſitatibus præſcriptis in formula.

7 Ad primum reſpondeo: Ubi Papa præſcribit confeſſionem, exiſtimo, eam eſſe conditionem, ſine quâ non obtinetur Indulgentia, nam concedit nonnullas in præcipiendo confeſſionem, aliàs concedit exigendo ſolam contritionem, & ordinariè in ſecundo caſu concedit minorem indulgentiâ, v. g. in viſitatione quadraginta Horarum, concesſâ Indulgentiâ Plenariâ confeſſis, & communicatis, concedit Indulgentiam ſolius decennii contritis. Pro articulo mortis concedit Indulgentiam confeſſis, & communicatis, extendens illam contritis, quandò non poſſint præmittere illa duo: Ubi ergò exprimit confeſſionem, videtur mihi neceſſaria.

8 Ad ſecundum: Eſt etiam varietas formularum in ordine illo: Jubilæum expreſsè con-

concedit, quòd viſitatio Eccleſiæ fiat quocunque die deſtinatæ hebdomadæ: quarè exiſtimo ſecuriùs complere omnia ordinatè, ut Papa præſcribit.

9 Ad tertium: Papa relinquit arbitrio noſtro orationes faciendas, & tempus eas producendi; quarè permittendum eſt fidelibus ſatisfacere ſuæ devotioni, & ſatisfaciet, ſi intendat orare juxtà intentionem Papæ, quamvis non explicet particulariter ſingulas neceſſitates.

10 D. Quæ differentia eſt inter Indulgentiam ad tempus, Indulgentiam Plenariam, & Jubilæum?

M. Prima, ex ſatisfactionibus Chriſti applicat nobis illam partem, quæ proveniret, ſi adimpleremus veteres pœnitentias canonicas, v. g. Canones pro homicidio imponebant ſeptem annos pœnitentiæ, ut proportionatam tali delicto: Indulgentia ſeptem annorum remittit tantùm pœnæ, quantùm nobis remitteretur ſatisfaciendo ad ſeptennium, & ſic de reliquis: Secunda remittit nobis omnem pœnã in Purgatorio luendam pro peccatis, de quibus ſufficienter doluimus, & ſubjecimus clavibus, ubi Papa exigit confeſſionem. Jubilęũ eſt idem ac Indulgentia Plenaria, & addit facultatem, ut pœnitens abſolvi poſſit à caſibus reſervatis juxtà formulam.

11 D. Pluriès Papa concedens Indulgentiam alicui Eccleſiæ, apponit clauſulam: *Volumus,*

lamus , ut ſi aliàs Chriſtifidelious dictam Eccleſiam , qualibet anni die viſitantibus , aliqua alia indulgentia perpetua , vel ad tempus nondùm elapſum duratura, conceſſa fuerit, præſentes litteræ nullæ ſint : quomodò intelligitur hoc ?

M. Sac. Rituum Congr. 27. Junii 1676. declaravit in dictâ clauſulâ : *minimè contineri Altaria privilegiata pro Defunctis, neque indulgentias , aut certo perſonarum generi , ut Confraternitati , Regularibus , & Capitulo , aut certum pium opus in Eccleſiâ peragentibus , ut Litanias , aliaſvè hujuſmodi preces recitantibus , ac iis , qui Chriſtianâ doctrinâ erudiuntur , vel alios erudiunt , & qui SS. Euchariſtiæ Sacramenti expoſitioni cum oratione Quadraginta Horarum interſunt ; neque Stationum Urbis , & ſeptem Altarium indulgentias, inſtar ſeptem Altarium Baſilicæ Vaticanæ conceſſas , nequè demùm pro unicâ vice conceduntur . Cæterùm , ſi alia indulgentia ſivè plenaria, ſivè non plenaria , in perpetuum, vel ad tempus , tùm ab eodem , tùm ab alio Rom. Pontifice , generaliter Chriſtifidelibus Eccleſiam , vel aliquod ejus Altare , ſeù Cappellam viſitantibus , eodem anni die, vel diverſo conceſſa fuerit , de quâ non fiat in litteris mentio, has litteras , ob adjectam clauſulam prorsùs irritas, ac nullas .*

12 Quid opus eſt Confeſſori notitia Indulgentiarum ?

M. Ex

M. Ex cap.8. n.3. *Sacerdos, more periti Medici, ſuperinſundat vulneribus ſauciati diverſis experimentìs utendo, ad ſanandum ægrotum*. Et quia ex cap. 13. n.12. fragilitas noſtrorum temporum non ſuſtinet, à Confeſſore imponi pœnitentias antiquas, quæ erant proportionatæ, ut Deo ſatisfaciat pœnitens, illum excitabit ad ſumendas Indulgẽtias, nunc frequentiùs, & largiùs, ab Eccleſiá matre benignâ, conceſſas eo fine, ut aliquo modo ſatisfaciant, ſaltem de publico ærario.

13 D. Propone mihi magis obvias?

M. Hæ ſunt, quas Apoſtolica Sedes concedit medaliis &c. ſuper quibus do formulam à SS.D.Clemente XI. ſtabilitam.

Formula Indulgentiarum, quâ Clemens XI. Coronis, Roſariis, Crucibus, parviſq; Imaginibus, ſeù Numiſmatibus ex auro, aut argento, aliove metallo confectis, Medaliis vulgò nuncupatis, in futurùm concedet, variis, veteribuſq; Formulis in hanc unam redactis.

QVicunque ſaltem ſemel in hebdomadâ Coronam Domini, vel B.Virg., aut Roſarium, ejuſque tertiam partem, aut Officium, vel Divinum, vel parvum Beatiſs. Virginis, vel Defunctorum, aut Septem Pſalmos Pœnitentiales, vel Graduales recitare,

aut

aut rudimenta Fidei tradere, aut detentos in carcere, vel alicujus domus Hoſpitalis ægrotos viſitare, aut pauperibus ſubvenire, aut Miſſam, vel audire, vel ſi eſt Sacerdos celebrare conſuevit (nota hoc verbum importans conſuetudinem) *ſi verè pœnitens, & Sacerdoti per ordinarium approbato confeſſus* (quia nomine Ordinarii in ſcripturis Pontificum non venit Prælatus Regularis, in vim hujus particulæ, ut Regularis lueretur Indulgentiam, non ſufficit, ſi confiteatur alteri Regulari deputato à Superiore, niſi hic ſit etiam approbatus ab Epiſcopo) *Euchariſtiæ SS.Sacramẽtum acceperit, in quolibet ex diebus infraſcriptis* (Requiritur ergò & confeſſio, & communio) *nimirùm, die feſto Nativitatis D.N. J.C., Epiphaniæ, Reſurrectionis, Aſcenſionis, Pentecoſtes, SS.Trinitatis, & Corporis Chriſti, & die Purificationis, Annunciationis, Aſſumptionis, & Nativitatis Beatiſs. Virg., tùm feſta Nativit. S.Joan:Baptiſtæ, SS.Apoſtolorum Petri, & Pauli, Andreæ, Jacobi, Joannis, Thomæ, Philippi & Jacobi, Bartholomæi, Matthæi, Simonis & Judæ, Matthiæ, Joſephi ſponſi B.M.V., atque omnium Sanctorum, piaſque ad Deum preces fuderit pro hæreſum, atq; ſchiſmatum extirpatione, Fidei Catholicæ propagatione, pace, & Chriſtianorum Principum concordia, cæteriſq; Rom. Eccleſiæ neceſſitatibus, plenariam ſuorum peccatorũ remiſſionem conſequetur.* Quandò

dò transfertur Officium alicujus Sancti, non transferetur Indulgentia conceſſa in die feſto, non in die Officii. At quia, ſi Annunciatio venit in Paraſceve, aut Sabbato Sancto, ex decreto Congreg. Rituum, transfertur etiam feſtum, pariter transferetur Indulgentia.

14 *Qui eadem* (ergò vult etiam confeſſionem, & communionem) *aliis feſtis Domini, aut B. Virginis peregerit, in qualibet eorum percipiet indulgentiam ſeptem annorum, ac totidem quadragenarum: Qui verò quavis Dominica, vel alio anni feſto, indulgentiam quinque annorum, & totidem quadragenarum; qui demùm alio anni die, indulgentiam centum dierum.*

15 *Quiſquis animam ſuam Deo in articulo mortis commendans, ſi poterit, ſin minùs ſaltem corde verè pœnitens, ac, utì dictum eſt, confeſſus, & ſacra Communione refectus, ſi potuerit* (hìc etiam requiritur Confeſſio, & Communio, dummodò ſit poſſibilis, alioquin non eſſet verè pœnitens, imò peccaret contrà jus divinum, negligens in tali articulo hæc duo ſacramenta) *alioquin, ſaltem contritus, plenariam peccatorum ſuorum remiſſionem, & indulgentiam conſequetur.*

16 *Quicunque in celebrandâ Miſsâ, vel ſumendâ Eucharîſtiâ, aut Officio Divino, vel parvo B.Virginis recitando, priuſquàm incipiat, devotam aliquam preparationem adhibuerit, quinquaginta dierum indulgentiam,*

qua-

qualibet vice, percipiet. Sacerdoti præparanti ſe ad Miſſam Gregorius XIII. conceſſit ſimilem indulgentiam, ſi dicat illam orationem: *Ego volo celebrare &c.*, nec meo videri eſt revocata; nam Princeps de novo concedens aliquid, non tollit antiqua, niſi exprimat. Ad Officium habes in Breviario illam, *Aperi Domine os meum &c.* nulla fit mentio de fine Officii, ſed extat indulgentia Leonis X. conceſſa concludenti, *Sacroſanctæ, & individuæ Trinitati &c.*

17 *Qui detentos in carcere, aut ægrotos in Noſocomiis viſitaverit, eos aliquo bono opere adjuvando* (puto intelligi opera Miſericordiæ, tùm ſpiritualia, tùm corporalia) *aut Doctrinam Chriſtianam* (hoc opus, ut magis neceſſarium, ſpecialiter explicatur) *in Eccleſiâ, vel domi filios, aut propinquos, aut famulos docuerit* (etiam extraneos in Eccleſiâ; domi verò filios &c.) *toties indulgentiam* 200. *dierum conſequetur*.

18 *Quicunque ſaltem ſemel in hebdomadâ recitare conſuevit Coronam, aut Roſarium, aut Officium B. Virginis, vel Defunctorum, aut Veſperas, unumque ſaltem ex Nocturnis, & Laudas* (tria hæc exiguntur copulativè) *aut Septem Pſalmos Pœnitentiales, & Litanias* (etiam hæc duo copulativè) *eorumque preces, quo die id fecerit, præter indulgentias à B. Pio conceſſas* (continentur in Bullâ Pii, præfiixa Breviario) *indulgentiam* 100. *dierũ percipiet*.

19 *Qui*

19 *Qui ad pulſum campanæ alicujus Eccleſiæ, manè, aut meridie, aut Veſperi* (diſjunctivè) *conſuetas preces* Angelus Dom. &c. *dicet, vel ſi eas ignoret, ſemel Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, vel dato ſigno orandi pro Defunctis, Pſalmum* De profundis; *aut ſi hunc neſciat, Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam recitabit, eandem indulgentiam adipiſcetur.*

20 *Eadem pariter conſequetur, qui feriâ ſextâ devotè cogitaverit de Paſſione, ac morte Jeſu Chriſti, terq; Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam recitabit.*

21 *Quiſquis verè pœnitens peccata commiſſa emendare firmiter propoſuerit, conſcientiamque ſuam excuſſerit, ter Oratione Dominicâ, & Angelica Salutatione devotè repetitâ, vel in honorem SS. Trinitatis, eaſdem preces ter, aut in reverentiam quinque vulnerum Jeſu Chriſti quinquies devotè recitaverit, indulgentiam dierum centum lucrabitur.*

22 *Qui pro Chriſti fidelibus ægrotis in exitu vitæ conſtitutis piè Deum orabit, vel ſaltem pro ipſis Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam ſemel dicet, eâ die,* 50. *dierum indulgentiam conſequetur.*

23 *Habentes in cubiculo, vel quovis alio loco decenti domus, ubi erunt, Crucifixum, ſignum Crucis, aliamvè ſacram imaginem, à Sanct. S. benedictam, ſi coram illa, præſcriptis precibus recitatis, cætera, quæ dicta ſunt adim-*

adimpleverint, eaſdem indulgentias, quiſque pro ratione precum, operumque impletorum adipiſcetur.

24 *Quilibet omnes ſupradictas indulgentias, memoratis diebus, aut ipſe adipiſci, aut fidelibus defunctis, per modum ſuffragii, applicare poteſt.*

25 Indulgentias enumeratas facillimè poſſumus lucrari; & Confeſſor pœnitentes impares oneri ſatisfactionũ debitarum ſuis peccatis excitabit ad opera mitiora, quæ Pontifex imponit pro Indulgentiis.

26 S. Carolus ex cap. 11. n. 49. vult, Confeſſores conſulant ſuos Pœnitentes ad dandum nomen alicui Confraternitati; & quia his omnibus Apoſt. Sedes conſuevit concedere multas Indulgentias; ideò Sacerdotis erit, ſcire Indulgentias Confraternitatum, quibus adſcripti ſunt ſui Pœnitentes, eiſque explicare modum, quo ſunt acquirendæ.

27 D. In datâ formulâ, Pontifex concedit, Indulgentias poſſe applicari Defunctis *per modum ſuffragii*; & quæro tria: 1. quid ſignificet illa particula: 2. an Confeſſor poſſit imponere in confeſſione Pœnitenti ſuffragia pro Defunctis, quod mihi videtur non poſſe fieri; nam habet imponere opera, quibus ſatisfaciat pro ſe, non pro aliis: 3. quia facilior, & communior modus adjuvandi Defunctos Indulgentiis, eſt Altare privilegiatum; circà hoc aliqua cupio ad praxim?

M. Ad 1. Eccleſia diſtribuit Indulgentias Vivis per modum judicii, ſeù abſolutionis, & Defunctis per modum ſuffragii, ſeù ſolutionis. Ut id intelligas, finge Reum delicti in Galliis damnari à legibus ad mille aureos, & ab aliâ lege ſtabiliri, quòd impotens ſolvere illos læſo, ſubveniatur ex publico ærario: ſuum ſubditum damnatum ad aureos, Rex Galliæ judicialiter ſublevat, dùm ſententiat eſſe illi aſſignandos ex publico ærario. At ſi deliquit in territorio alieno, & Galliarum Rex offerat Principi Territorii eoſdem aureos, Reo non ſubvenit per modum judicii, & abſolutionis, ſed per modum ſuffragii, & ſolutionis, quatenùs applicat bona publica ad æqualitatem delicti: Sic Eccleſia Viventibus ſubvenit per modum judicii, quia ſunt ſubditi; Defunctis verò per modum ſuffragii, quia pro non ſubditis tantùm exhibet Deo ſatisfactiones Chriſti, quæ ſuperant omne debitum.

29 Ad 2. Catech. p.2. c.5. n.80. ait: *Maximè convenit præcipere Pœnitentibus, ut pro omnibus, præſertim pro iis, qui ex hac vitâ in Domino deceſſerunt, preces faciant.* Equi- ex S.Th. ſuppl.q.71. a.4. ſatisfactio procedens ex opere taliter injuncto, oblata pro purgantibus, non cadit in bonum ipſius pœnitentis; at recompenſatur per meritum, quod acquirit ex actu tantæ charitatis; undè talis pœnitentia in genere medicinalium eſt majoris efficaciæ

ciæ ad cavenda futura: hæc faciliùs cavet charitas major, quàm minor, creſcitque charitas per talem actum: Similiter in genere ſatisfactoriarum, magis valet; major ſanctitas refundit majorem valorem & in merito, & in ſatisfactione, hinc ex tali actu charitatis in Purgantes, Pœnitens ſanctior effectus, magis etiam ſatisfacit ſibi in ſubſequentibus.

30 Ad 3. Purgantes juvantur acceptabili potiſſimùm ſacrificio Altaris: Utque juvari poſſint efficaciùs, aliquandò Rom. Pontifices concedunt ex theſauro Eccleſiæ, ut à Purgatorio liberetur anima, pro quâ Sacerdos celebrat. Hìc non tranſcribo Brevia Altarium privilegiatorum, ſed indè reſultat: 1. ut ſit locus Indulgentię, debet Miſſa dici *de Requiē*, ubi poteſt dici, juxtà Rubric. 2. Indulgentia prodeſt Animæ, cui applicatur ſacrificium, non alteri; quarè conſultus, an poſſet ſacrificium applicari Viventi, & Indulgentia Defuncto, reſpondi negativè: 3. quia, ut Altare ſit privilegiatum, ordinariè Pontifex exigit certum in Eccleſiâ numerum Miſſarum, contigit dubitare, nùm ſuſpendatur illis diebus, in quibus ob aliquod accidens non celebrantur tot Miſſæ, v.g. ob infirmitatem unius Sacerdotis, vel quia ratione funeris &c. aliquis vadit ad celebrandum in aliâ Eccleſiâ, vel quia tempore Adventus, aut Quadrageſimæ, aliqui mittuntur ad concionandum extrà dictam Eccleſiam: Sac.Congr.Concilii 30.

Julii 1701. declaravit remanere ſuſpenſas pro tempore Adventus, & Quadrageſimæ, non in aliis caſibus, ſi raró contingant. Hinc 4. deduces infirmitatem longam, ad inſtar Adventus, ſuſpendere Indulgentiam: 5. Sacerdos obligatus ad ſacrificium in Altari privilegiato, ſi ibi non celebrat, peccat mortaliter, & ſub gravi tenetur ad reſtitutionem alterius Miſſæ in dicto Altari, quia graviter damnificat.

31 D. Ex n.4. Peccator non acquirit Indulgentias pro Defunctis; ubi ergò celebrans eſt in peccato mortali, nihil ſuffragatur Altare privilegiatum?

M. Ex S.Th. 3.p. q. 81. a.6. in Miſsâ conſideratur 1. fructus ſacrificii conſiſtentis in confectione Sacramenti, à Chriſto collatus ex opere operato: 2. preces, quas, Eccleſiæ nomine, offert ejus Miniſter: 3. eædem preces, ut ſunt à Sacerdote, tanquam perſonâ privatâ. In primo caſu peccator nihil præjudicat danti eleemoſynam pro Miſsâ; æqualiter enim & in hoc, & in Sacramentis, Chriſtus producit ſuum effectum, qui dicitur ex opere operato, quia totus procedit ex merito Agentis principalis, non miniſterialis. Nequè in ſecundo præjudicat: Eccleſia enim quoad principaliorem ſui partem eſt in charitate, ideò ſatisfacit, non ſolùm in Miſsâ, ſed etiam in Eccleſiaſticis Officiis, quæ canuntur in Choro, & etiam privatim, nomine Eccleſiæ. Ad illum ſuſtentandum ſub hoc nomine confertur eleemo-

ſina

ſina præſcripta, & applicat Indulgentiam Defunctis diſtributam ex publico ærario à Papâ diſpenſatore primario; quarè per ſuam malitiam nihil præjudicat. In tertio fructuoſum eſt aliis, ſi Sacerdos ſit bonus; damnoſum verò non eſt, ſi ſit malus, quia in Eccleſiâ eſt communio Sanctorum, non iniquorum. Sed abſit, ut ad majus ſubſidium, judices aliquē eſſe peccatorem, qui talis non ſit notoriè notorietate facti, quod nullâ tergiverſatione poſſit cęlari, vel per ſententiam Judicis; nam eſſet judicium temerarium, eſto vidiſſes Sacerdotem peccantem. Ex S.Th. ſuppl. qu. 36. a.5. ad 3. *Homo in inſtanti emundatur à divinâ gratiâ*, & debes ſupponere, quod celebraturus confitebitur.

32 D. Circà Indulgentias adſunt nè Theſes prohibitæ.

M. Ultrà damnatas à Leone X. contrà Lutherum, vide cap.25. n.39., & cap.27. n.16.

CAPUT XXIV.

De ipſo Pœnitentiæ Sacramento.

1 IN quolibet genere ſcientia partium ordinatur ad intelligentiam totius, præſerſertim, ſi totum ſit opus practicum, ſeù factibile à nobis, Magiſtri diſcipulos inſtruunt de partibus, ut ex illis tãquam mediis perfectiùs ſciant ordinare totum. Sapiens Medicus in-

ſtruit diſcipulos de naturâ lapidum, herbarum, etiam de motu Planetarum, Eclypſi, conjunctione Solis, & Lunæ, ut ſciant diſcipuli ordinare medicinam congruam pro ſanatione. Eodem modo, quæ dicta ſunt fuſiùs de partibus Sacramenti Pœnitentiæ, ordinanda ſunt ad rectam adminiſtrationem ejuſdem, circà quam pauca ſuperſunt dicenda: etenim qui benè novit ordinare partes, etiam novit ordinare totum: At multùm poſſunt aperire intellectum, quæ ſequuntur.

2 D. Extat nè præceptum Chriſtiano ſuſcipere ſacramentum hoc?

M. Duo ſacramenta tenentur ex præcepto divino ſuſcipere omnes Chriſtiani adulti, adeòut mortaliter peccent, ſi non ſuſcipiant, nempè Baptiſmum, & Euchariſtiam: Pœnitentiam tenentur ſuſcipere Chriſtiani, poſt baptiſma lapſi in mortale peccatum, jure Divino, & Eccleſiaſtico. Trid. exprimit jus divinum ſeſſ. 14. c. 1. 2. & 5. Eccleſiaſticum Can. 8. Datus eſt Can. Concil. Later. c. 8.

3 D. Ad quod Decalogi præceptum reducitur hoc de Pœnitentiæ ſacramento?

M. Ad primum ex duplici capite: primò ex fine, quo tenemur ſuſcipere hoc ſacramentum, quod præcipitur, ut qui conſtitueramus nos ipſos finem ultimum noſtri, reſtituamus Deo rationem finis ultimi, ut jubet primum Decalogi præceptum: Secundò, quia primi præcepti eſt exhibere cultum Deo in aſſumptione

re-

rerum divinarum, qualia ſunt ſacramenta, ſicuti ſecundum exhibet in aſſumptione nominis divini.

4 D. Tenemur nè ſuſcipere ſtatim, ac peccavimus?

M. S.Th. ſuppl. q.6.a.5. quia eſt præceptum affirmativum obligans ſemper, non ad ſemper, deducit jure divino, præterquàm in articulo mortis, non eſſe determinatum tempus præciſum recipiendi, licèt aliquoties in vitâ obliget, ſed jure Eccleſiaſtico ex c.8. n. 2. tenemur ſaltem ſemel in anno.

5 D. Si in vigiliâ S.Petri non jejunem, pecco mortaliter, ſed anno ſequenti non teneor jejunare bis, ſemel pro præterito, & ſemel pro præſenti, currit nè paritas de præcepto confeſſionis?

M. Non currit, quia jejunium eſt affixum tempori. At ſuſcipere hoc ſacramentum non eſt affixum tali anno: Eccleſia non dedit ipſa hoc præceptum; ſed quia Deus non determinavit tempus, Eccleſia determinavit, volens, quòd non tranſiret peccatori annus ſine hoc ſacramento; & anno tranſacto, obligat ad confitendum quamprimùm; quarè omittens confeſſionem in ſecundo anno, dupliciter peccat: primò, quia pro præcedenti non eſt confeſſus quamprimùm: ſecundo, quia non eſt confeſſus in ſecundo: & in tertiò currunt tres obligationes, & itá de reliquis: quod obligatio ſuſcipiendi hoc ſacramentum non ſit anno affixa;

xa, ſicut affixum eſt diei jejunium, habetur ex communi intelligentiâ Eccleſiæ, quæ ſemper docuit id: hìnc enumerà quot peccacata committat, qui v.g. per decennium omittit confiteri; quæ non conſiderat pœnitens; At ſi Concionator, & Parochus, in explicando die Dominico doctrinam Chriſtianam, & Confeſſor in Confeſſionario, inducant ad hanc reflexionem, terrebit numerus tot peccatorum, & diminuent.

6 D. Cui virtuti opponitur violatio hujus præcepti Divini, & Eccleſiaſtici?

M. Virtuti Religionis, per quam tenemur exhibere cultum debitum Deo, tam per peccatum omiſſionis, contradictoriè oppoſitum, quàm per peccatum commiſſionis oppoſitum contrariè: omiſſio eſt, quandò obligatus confiteri, non confiteor: commiſſio, quandò obligatus facere confeſſionem bonam, facio malam quoad ſubſtantiam; ſicut enim extat præceptum affirmativum faciendi confeſſionem bonam, ita extat negativum, obligans ſemper, & ad ſemper de non confitendo ſacrilegè.

7 D. Satisfacit nè præcepto annuę confeſſionis, qui facit confeſſionem voluntariè nullam?

M. Id aſſerebant nonnulli eo motivo, quia Eccleſia non pręcipit actus internos. Alexander VII. prop. 4. prohibuit hanc opinionem: Ex n.5. Eccleſia determinavit tempus, quod Chriſtus indeterminatum reliquit, ſuſcipiendi

di hoc ſacramentum, quod non ſuſcipit, qui facit confeſſionem voluntariè nullam.

8 D. Video Theſim prohibitam, dic, an extent pœnæ contrà non recipientes?

M. Lege cap. 8. n. 2.

CAPUT XXV.

Dantur propoſitiones in materiâ morum prohibitæ ab Alexandro VII.

1 RItuale duplicem ſcientiam requirit: alteram illis verbis adductis c. 7. n. 9. *Hujus ſacramenti doctrinam omnem rectè noſſe ſtudebit*: Innuitur ſcientia de ſacramento, ejuſque partibus, quæ propoſita fuit, meo videri, quantùm ſufficit exercenti munus illud triplex Judicis, Doctoris, & Medici, pro communitate fidelium: alteram illis verbis nu. 7. *diſcernens inter lepram, & lepram. Ex Inſtr. Cleri* c. 37. n. 16. innuitur, quòd Confeſſor debeat diſcernere peccatum à peccato &c. Utrãque comparandam dicit per triplex medium orationem, ſtudium, & conſilium. Circà ſtudium, cui tantùm in hoc opere ſubveniri poteſt, præcipit fieri *ex probatis Auctoribus, præſertim è Catechiſmo Rom.* Agnoſcit Catechiſmum editum *juſſu* Sedis Ap. omnium Eccleſiarum Matris, ac Magiſtræ: quarè Confeſſor *præſertim* haurire debet ab hoc fonte ſuam ſcientiam, & ità proceſſi hùc uſq; agens, pro-

propoſitis primùm, quæ, circà hoc ſacramentum, ſtatuit, declaravit, vel confirmavit S.Sedes in Trid. vel aliis Conciliis, in Catechiſmo, & Rituali. Eodem ordine procedendum circà inſtructionem de peccatis, ut primò præparans ſe ad Confeſſiones ſciat, quid Ap. Sedes decreverit circà nonnullas de moribus opiniones, quæ circumferebantur apud quoſdam Theologos. Damnationem hanc maximè debet habere ad manus, qui ſe præparat audiendis confeſſionibus, tùm pro examine Rom. in quo de approbando experimentum ſumitur præcipuè ex iſtis; tùm quià, niſi probè ſciat damnationem, facilè illas imbibet ut licitas, ex frequenti lectione Auctorum, quos debet ſæpiùs evolvere, & fortè ex iis nonnullas olim amplectebatur.

2 Ut magis prodeſſem recurrenti has theſes, duo judicavi utiliſſima: primùm, innuere, cui virtuti opponantur ſingulæ Theſes: alterum, addere rationem aliquam, quæ mihi videtur efficax ad oſtendendũ meritò fuiſſe damnatam. Tamen caveat Lector, nè judicet, Ap. Sedem proceſſiſſe ad damnationem ex illà ratione; Quæ mihi videtur efficaciſſima, videri poſſit alteri infirmiſſima, qui talem judicaret rationem à me adductam, poſſet ſibi videri damnata immeritò, qnod eſt temerarium, nè quid ampliùs dicam. Igitur S. Sedes damnavit prędictas Theſes, præcipuumque habet damnationis fundamentum, S.Spiritus inſtinctum,

ctum , à quo Eccleſia docetur omnem veritatem ; & ubi agitur de judicatis ab illà , motivum credendi debet eſſe non ratio , ſed quia proponuntur ab ipsà,dictante Spiritu Sancto. Si quis ulteriùs peteret rationes , ob quas Theologi ad illarum examen deputati cenſuerunt conſulendam damnationem , hæ nunquã proponi conſueverunt.

Propoſitiones damnatæ de Anno 1665.

3 1. *Homo nullò unquam vitæ ſuæ tempore tenetur elicere actum* Fidei , Spei , & Charitatis , *ex vi præceptorum divinorum ad eas virtutes pertinentium* . Deſtruit præceptum affirmativum prædictarum virtutum , quæ ex S.Th. 2.2. q.161. a.4. ad 1. ſunt cauſa cœterarum , & finis : quarè magis debemus verſari circà illas , quàm circà reliquas, quæ ſunt media . Vide 2.2. de præcepto Fidei q.26. de præcepto Spei q.22. de præcepto Charitatis q.44.

4 2. *Vir equeſtris ad duellum provocatus poteſt illud acceptare , nè timiditatis notam apud alios incurrat* . Duellum quatenùs ex S.Th.2.2. q.95. a.8. ad 3. reducitur ad divinationem ſortis , eſt contrà religionem : quatenùs exponunt ſe periculo homicidii , contrà juſtitiam ; ad ſalvandam famam fortitudinis non licet exponere periculo vitam,bonum majus famà : vide c.14. n.4. & S.Th. qu. 64. a.5. Superſtitio etiam in omni caſu eſt prohibita , ejuſq; ſpecies, divinatio.

5 3.*Sen-*

5 3. *Sententia aſſerens Bullam Cœnæ ſolùm prohibere abſolutionem hæreſis, & aliorũ criminum, quandò publica ſunt, & id non derogare facultati Tridentini, in quá de occultis criminibus ſermo eſt, anno 1626. 18. Julii in Conciſtorio Sac. Congregationis Em. Cardinalium viſa, & tolerata eſt.* Confert juriſdictionem propriam juſtitiæ legalis, imò ſemper reprobatam. Facultas Epiſcopis tradita per Trid. ſeſſ.24. c.6. de ref. expreſsè tollitur verbis Bullæ Cœnæ: Vide c.19. n.43.

6 4. *Prælati Regulares poſſunt in foro conſcientiæ abſolvere quoſcunq; ſæculares ab hæreſi occultâ, & ab excommunicatione propter eam incursâ.* Ut præcedens.

7 5. *Quamvis evidenter tibi conſtet Petrum eſſe hæreticum, non teneris denunciare, ſi probare non poſſis.* Offendit juſtitiam Denunciatoris, qui nunquam tenetur probare. S.Th.2.2. q.68. a.2. ad 3.

8 6. *Confeſſarius, qui in ſacramentali confeſſione tribuit pœnitenti cartam poſteà legendam, non cenſetur ſollicitaſſe in confeſſione, ac proindè non eſt denunciandus.* Contrà Religionem, & reverentiam debitam ſacramento, explicatam à Greg.XV. in conſtit.contrà ſollicitantes: Ut verè occidit, qui tradit enſem ad occidendum, licèt non ad adhibendum nunc, ſed poſt horam: ſollicitat ad rebellionem, qui tradit cartam rebellionis poſteà legendam, & ad Venerem in confeſſione,

qui

qui tradit tùnc inſtrumentum, quo poſteà ſollicitetur.

9 7. *Modus evadendi obligationem denunciandæ ſollicitationis eſt: ſi ſollicitatus confiteatur cum ſollicitante, hic poteſt ipſam abſolvere abſque onere denunciandi.* Tribuit juriſdictionem, quæ ſpectat ad juſtitiam legalem, & deobligat à præcepto omnes indiſtinctim afficiente ex Greg.

10 8. *Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eâdem Miſsâ licitè accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus, ipſimet celebranti correſpondentem; idque poſt decretum Vrbani VIII.* Deſtruit rationem ſacrificii, quod eſt actus religionis, de quo 1. Cor. 10. *Nonnè qui edunt hoſtias, participes ſunt Altaris*; & Hæbr. 5. *Debet quemadmodùm pro populo,ità & pro ſemetipſo offerre*. S.Th.3.p. q.82. a.4.

11 9. *Poſt decretum Vrbani poteſt Sacerdos, cui Miſsæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minori ſtipendio, aliâ parte ſtipendii ſibi retentâ.* Contrà juſtitiam, vi cujus tenetur ad reſtitutionem ex reſponſo Sac. Congr. ad 8. & 10. dubium, inſerto in Bullà Innoc. XII. de celebr.

12 10. *Non eſt contrà juſtitiam pro pluribus ſacrificiis ſtipendium accipere, & ſacrificium unum offerre. Neque etiam eſt contrà fidelitatem, etiamſi promittam promiſſione, etiam juramento firmatâ, danti ſtipendium, quod*

quod pro nullo alio offeram. Urbanus declarat, quòd accipiens *ſuæ obligationi non ſatisfacit, quinimò graviter peccat, & ad reſtitutionem tenetur*, quæ eſt actus juſtitiæ commutativæ; cui credes, Pontifici definienti, an Theologo privato opinanti?

13 11. *Peccata in confeſſione omiſſa, ſeù oblita ob inſtans periculum vitæ, aut ob aliam cauſam, non tenemur in confeſſione ſequenti exprimere*. Contrà Religionem deſtruit integritatem ſacramenti, in quo Sacerdos eſt Judex, ac Medicus; *& vulnus, quod ignorat, medicina non curat*. Abſolvitur indirectè peccatum oblitum, ſed quia non poteſt Sacerdos judicare, quòd pœnitens non accuſat, ut judicetur, debet exprimi poſteà.

14 12. *Mendicantes poſſunt abſolvere à caſibus Epiſcopis reſervatis, non obtentâ ad id Epiſcoporum facultate*. Contrà juſtitiam legalem, cujus eſt juriſdictio, ſi erat hæc ablata per Papam. Vide c.9. n.8.

15 13. *Satisfacit præcepto annuæ confeſſionis, qui confitetur Regulari Epiſcopo præſentato, & ab eo injuſtè reprobato*. Contrà juſtitiam legalem, ut dat hanc juriſdictionem: Epiſcopus peccat, injuſtè reprobando; ſed in nullà Republicà peccatum Principis confert juriſdictionem, quam Princeps (licèt injuſtè) non vult conferre.

16 14. *Qui facit confeſſionem voluntariè nullam ſatisfacit præcepto Eccleſiæ*. Vide c.26. n.7.

17 15.

17 15. *Pœnitens propriâ auctoritate ſubſtituere ſibi alium poteſt, qui loco ipſius pœnitentiam adimpleat*. Vide c.6. n.12.

18 16. *Qui Beneficium curatum habent poſſunt ſibi eligere in Confeſſarium ſimplicem Sacerdotem, non approbatum ab Ordinario*. Contrà juſtitiam legalem confert juriſdictionem conferendam à ſolo Ordinario ex Trid. ſeſſ.23. c.15.

19 17. *Eſt licitum Religioſo, vel Clerico calumniatorem gravia crimina de ſe, vel de ſuâ Religione ſpargere minantem, occidere, quandò alius modus defendeudi non ſuppetit, uti ſuppetere non videtur, ſi Calumniator ſit paratus, vel ipſi Religioſo, vel ejus Religioni, publicè, & coram graviſſimis Viris prædicta impingere, niſi occidatur*. Contrà juſtitiam commutativam, & ad vitandum minùs malum infamiæ, aſſumitur majus mortis. Vide c.14. n.7.

20 18. *Licet interficere falſum accuſatorem, falſos Teſtes, ac etiam Judicem, à quo iniqua certò imminet ſententia, ſi aliâ viâ non poteſt innocens damnum evitare*. Ut præcedens; ex S.Th. 2.2. qu.64. a.7. Poſſum me defendere, etiam ſi ſequatur mors; quandò inſtat violentè aggreſſor contrà vitam, itaùt nulla alia ſit via me defendendi. Hi verè, & propriè non aggrediuntur, ſed ego aggredior, & ita non me defendo, ſed offendo.

21 19. *Non peccat maritus occidens pro-*

priâ

priâ autboritate uxorem in adulterio deprehenſam. Contrà juſtitiam legalem,& commutativam, & pietatem. S.Th. ſuppl. qu.60. a.1. Hominem ſolus licitè occidit à Principe conſtitutus Carnifex, poſtquam judicio publico Reus fuit ſaltem convictus. Videat maritus, an à lege ſit declaratus Carnifex?

22 20. *Reſtitutio à Pio V. impoſita Beneficiatis non recitantibus, non debetur in conſcientiâ,ante ſententiam declaratoriam Judicis, eò quòd ſit pœna*. Contraria Pio dicenti, quòd ex Conc. Later. *ſuos non faciat fructus, ſed tanquàm injuſtè perceptos* erogare teneatur &c. Retinet contra juſtitiam.

23 21. *Habẽs Cappellaniam collativam, aut aliud quodvis Beneficium Eccleſiaſticum, ſi ſtudio litterarum vacet, ſatisfacit ſuæ obligationi, ſi Officium per alium recitet*. Contra virtutem Religionis, ad cujus actum Eccleſia obligat Beneficiatum per ſe, non per alios, quia eſt onus individui, non communitatis. Vide apud S.Th. ſuppl. q.41. a.2. differentiam præceptorum communitati, & præceptorum individuo: etiam contra juſtitiam, & tenetur reſtituere.

24 22. *Non eſt contra juſtitiam Beneficia Eccleſiaſtica non conferre gratis, quia Collator conferens illa Beneficia Eccleſiaſtica, pecunià interveniente, non exigit illam pro collatione Beneficii, ſed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur*. Eſt acce-

ceptio perſonarum contra juſtiam diſtributivam, S.Th.2.2. q.62. a.2. & q.100. a.3. oſtendit, quæ ſunt ſpiritualibus annexa, ut à ſpiritualibus dependentia, gratis exhibenda eſſe, ut ſpiritualia: etiam eſt ſimonia contra Relig.

25 23. *Frangens jejunium Eccleſiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, niſi ex contemptu, vel inobedientiâ hoc faciat, putà, quia non vult ſe ſubjicere præcepto.* E contrà S.Th.2.2. q.147. a.3. recognoſcit jejunium, ut actum abſtinentiæ ab Eccleſiâ determinatum pro tali tempore, cujus tranſgreſſor peccet mortaliter, non ſolùm ſi contemnat, ait ad 2. ſed etiam *ſi hoc modo tranſgrediatur, quod impediatur finis, quem intendit.*

26 24. *Mollities, Sodomia, & Beſtialitas ſunt peccata ejuſdem ſpeciei infimæ; ideòque ſufficit dicere in confeſſione ſe procuraſſe pollutionem.* S.Th. 2.2. qu. 154. a.11. expreſsè diſtinguit has ſpecies.

27 25. *Qui, habuit copulam cum ſolutâ, ſatisfacit confeſſionis præcepto dicens: Commiſi cum ſolutâ grave peccatum contra caſtitatem, non explicando copulam.* In confeſſione explicanda eſt ſpecies, & circumſtantia neceſſaria. Ex S.Th. 1.2. q.72. a.7. actus conſumatus eſt in diversâ ſpecie ab incompleto; quarè non explicatur integrè ſpecies.

28 26. *Quandò litigantes habent pro ſe opiniones æquè probabiles, poteſt Judex pecuniam accipere pro ferendâ ſententiâ in favo-*

rem unius præ alio. Ex S.Th.2.2. qu.67. art.3. *Homines ad Judicem confugiunt, ut ad juſtitiam animatam*. Hæc legibus, & ratione dirigitur, non pecuniâ.

29 27. *Si liber ſit alicujus Junioris, & Moderni, debet opinio cenſeri probabilis, dùm non conſtet, rejectam eſſe à Sede Apoſt. tanquam improbabilem.* Quatenùs reſpicit agibilia, pertinet ad Syneſim: Eſſent fortunati, qui naſcuntur noviſſimè, ſi, quidquid afferunt, judicari deberet probabile, quouſque contrarium non proferat oraculum Spiritus Sancti. E contrà Boetius ait: *locus ab authoritate humanâ infirmiſſimus eſt*: conſentit D. Th. 1.p. q.1. a.8. ad 2.

30 28. *Populus non peccat, etiamſi abſquè ullâ causâ non recipiat legem à Principe promulgatam*. Contra juſtitiam legalem: Rom. 13. *qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit, Subditi eſtote, non tantùm propter iram, ſed etiam propter conſcientiam*. S. Tho. 1.2. qu. 96. a.5. ad 3. vult eſſe obediendum etiam legi injuſtæ gravanti ſubditos, quandò ſine ſcandalo, vel majori detrimento nequit reſiſti; & 2.2.q.69.a.4. nequè Reo ad mortem damnato injuſtè, licet reſiſtere per violentiam malo Principi, quandò timetur ſcandalum, vel gravis turbatio.

Theſes damnatæ de Anno 1666.

31 29. *In die jejunii, qui ſæpiùs modicum*

cum quid comedit, & ſi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium. Videntur inducti contrà Abſtinentiam, eò quod plures actiones phyſicæ ſeparatæ nequeunt coadunari ad integrandam unam moralem, & quia quælibet comeſtio phyſica eſt in parvâ quantitate, nequit ex illis iteratis reſultaret violatio jejunii, Si ita eſſet, quia in uno morſu quis parùm comedit, poſſet per totam diem replicare morſus ſine peccato; nec enim integrarentur ad unam actionem moralem, S.Th. 2.2. q.147. a.4. ad 4. notat præcipi unicam comeſtionem, quæ ſufficiat ad victum, & certum eſt, quòd in fine dici multùm exceſſit contra hoc præceptum.

32 30. *Omnes Officiales, qui in Republicâ corporaliter laborant, ſunt excuſati ab obligatione jejunii: nec debent ſe certificare, an labor ſit compatibilis cum jejunio.* E contrà S.Th. ibi requirit, quòd *cauſa ſit evidens*: ſi ſit dubia, recurratur ad Superiorem, & ad 3. differens de operariis, qui laborant corporaliter in Rep., ait eſſe obligatos jejunio, etiam ſi labor ſit incompatibilis, quandò commodè poteſt differri. Si non poſſit, eſſe recurrendum ad Superiorem, niſi aliud ſit conſuetum, nam tunc Prælatus diſſimulans videtur annuere.

33 31. *Excuſantur abſolutè à præcepto jejunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcunque iter neceſſarium ſit, & etiamſi iter unius diei conficiant.* Ratio data eſt in præcedenti.

34 32. *Non eſt evidens, quòd conſuetudo non comedendi ova, & lacticinia, in quadrageſimâ obliget.* S. Th. ibi a.8. ad 3. *Inter alia jejunia ſolemnius eſt quadrageſimale . . . ideò in quolibet jejunio interdicitur eſus carnium: in quadrageſimali autem interdicuntur univerſaliter etiam ova, & lacticinia.*

35 33. *Reſtitutio fructuum ob omiſſionem Horarum ſuppleri poteſt per quaſcunque eleemoſinas, quas antea Beneficiatus de fructibus ſui Beneficii fecerit.* At omittens horas ex Pio V. injuſtè percipit fructus, nec facit ſuos: qui heri fecit eleemoſinam, & hodiè ſuratur, per eleemoſinam heri factam, non facit ſuum, quod hodiè furatur.

36 34. *In die Palmarum recitans officium Paſchale, ſatisfacit præcepto.* Contra Religionem illo die nos obligantem ad longiorem orationem, quam in die Paſchæ.

37 35. *Unico officio poteſt quis ſatisfacere duplici præcepto pro die craſtino, & preſenti.* Caſus figuratur *in Inſtructione Cleri* cap.16. num. 21. Horæ, utpotè onus diei, ſunt dietim recitandæ: Rubrica diſponit bis dici *Pater*, *Ave*, *Credo*, ſi poſt Completorium immediatè ſequitur Matutinum, alterum, ut finem Officii recitati; alterum, ut principium recitandi.

38 36. *Regulares poſſunt in foro conſcientiæ uti privilegiis ſuis, quæ ſunt expreſsè revocata per Trid.* Ac ſi poſſim uti re, quæ non

am-

ampliùs eſt mea. Contra juſtitiam legalem, & commutativam.

39 37. *Indulgentiæ conceſſæ Regularibus, & revocatæ à Paulo V. bodie ſunt revalidatæ.* Nullus Papa revalidavit. Contra juſtitiam legalem.

40 38. *Mandatum Tridentini factum Sacerdoti ſacrificanti cum peccato mortali, confitendi quamprimùm, eſt conſilium, non præceptum.* Idem ſunt *mandatum*, & *præceptum*: è contrà opponuntur *mandatum*, & *conſilium*; quarè implicat in terminis. Contra Relig.

41 39. *Illa particula*, quamprimùm, *intelligitur, cùm Sacerdos ſuo tempore confitebitur.* Sed talis non propria ſignificatio.

42 40. *Eſt probabilis opinio, quæ dicit eſſe tantùm veniale oſculum habitum ob delectationem carnalem, & ſenſibilem, quæ ex oſculo oritur, ſecluſo conſenſus ulterioris, & pollutionis periculo.* Contrarium docet S.Th. 2.2. qu. 154. a.4. vide rationem. Contra Caſtitatem.

43 41. *Non eſt obligandus Concubinarius ad ejiciendam Concubinam, ſi bæc nimis utilis eſſet ad oblectamentum Concubinarii, vulgò,* Regalo, *dùm deficiente illo, nimis ægrè ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno Concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficilè inveniretur.* Circumſtantiæ conglobatæ occaſionem proximam non reddunt abſolutè involuntariam; nec expoliant illam à ra-

tione peccati. Contra Caſtitatem.

44 42. *Licitum eſt mutuanti aliquid ultrà ſortem exigere, ſi ſe obliget ad non repetendam ſortem uſquè ad certum tempus.* Ex vi Theſis potero exigere, ſi me obligo non repetere per annum &c. Contra commutativam.

45 43. *Annuum legatum pro animâ relictum, non durat plùs, quàm per decem annos.* Contrarium importat particula, *Annuum legatum.* Contra Juſtitiam.

46 44. *Quoad forum conſcientiæ, Reo correcto, ejuſque contumaciâ ceſſante, ceſſant cenſuræ*: quæ ſunt pœna; & ita finito peccato, Reus non eſſet ampliùs obnoxius pœnę. Contra juſtitiam legalem Eccleſiaſticam.

47 44. *Libri prohibiti, donec expurgentur, poſſunt retineri, uſquè dùm adhibitâ diligentiâ corrigantur.* Contrarium præcipit prohibitio.

CAPUT XXVI.

Dantur propoſitiones prohibitæ ab Innoc. XI. ut ad minimum ſcandaloſæ, & in praxi pernicioſæ.

1 N*On eſt illicitum in ſacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore ſacramenti, relictâ tutiore, niſi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc ſententiâ probabili tan-*

Or-

tùm utendum non eſt in collatione baptiſmi, Ordinis ſacerdotalis, aut Epiſcopalis. Contra Religionem; & exponimus ſacramenta periculo nullitatis.

2 *Probabiliter exiſtimo Judicem poſſe judicare juxtà opinionem etiam minùs probabilem*. Ex S.Th.2.2.qu.60. a.2. judicium eſt temerarium, quandò *deeſt certitudo rationis*; quæ ex a.3. ad 1. *in humanis invenitur, cùm aliquid per idoneos teſtes probatur*. Vide eundem q.67. a.2. Contrà juſtitiam.

3 *Generatim, dùm probabilitate, ſivè intrinſecâ, ſivè extrinſecâ, quantumvis tenui, modò à probabilitatis finibus non exeatur, confiſi aliquid agimus, ſemper prudenter agimus*. Probabilitas extrinſeca eſt authoritas Doctorum, quæ ex cap.25. n.29. eſt *locus infirmiſſimus*. Prudentia, virtus in intellectu reſidens reſpicit, pro objecto per ſe verum, practicum, ideò potens deficere, ſed per accidens, & ut in paucioribus; quarè non reſpicit probabile, ut in Theſi.

4 *Ab infidelitate excuſabitur infidelis, non credens ductus opinione minùs probabili*. Ex S.Th. 2.2. qu. 1. a.1. motivum credendi eſt veritas prima revelans; ideò ex q.10. a.1. opinio infidelitati non tollit rationem peccati, ſed quia nihil infidelis audit de fide.

5 *An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei ſemèl tantùm in vitâ eliceret? condemnare non audemus*. Prima Alex. VII.

6 *Probabile eſt, nè ſingulis quidem rigorosè quinquenniis per ſe obligare præceptum Charitatis ergà Deum*. Vide eandem.

7 *Tunc ſolùm obligat, quandò tenemur juſtificari, & non habemus aliam viam, quâ juſtificari poſſimus*. Tenemur juſtificari, ut amemus Deum, non amare Deum, ut juſtificemur.

8 *Comedere, & bibere uſquè ad ſatietatem, ob ſolam voluptatẽ, non eſt peccatum, modò non obſit valetudini, quia licitè poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui*. In nullo actu poteſt quæri delectatio ſecundùm ſe; quarè peccat, qui comedit ob ſolam voluptatem; multò magis ſi comedat ad ſatietatem. S.Th. ſuppl. q.49. a.6. Contra Abſtinentiam.

9 *Opus conjugii ob ſolam voluptatẽ exercitum, omni penitùs caret culpâ, ac defectu veniali*. Ratio præcedentis eſt univerſalis. S,Th. ſuppl. q.49. a.6. Contra Caſtitatem.

10 *Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali*. S.Th.2.2. q.25. ar.12. ex S.Auguſtino ponit quatuor diligenda: ex charitate, Deum ſupra nos: nos ipſos, proximũ, qui juxtà nos eſt, & corpus proprium, quod infrà nos eſt. Secundum mandatum eſt Matth. 22. *Diliges proximum tuum*. Dilectio autem eſt actus internus, & formalis. Contrà Charit.

11 *Præcepto proximum diligendi, ſatiſfacere poſſumus per ſolos actus externos*. Vide præcedentem.

12 *Vix*

12 *Vix in ſæcularibus invenies, etiam in Regibus, ſuperfluum ſtatui. Et ita vix aliquis tenetur ad eleemoſynam, quandò tenetur tantùm ex ſuperfluo ſtatui:* Dicitur 1. Jo. 3. *Non diligamus verbo, nequè linguâ, ſed opere, & veritate:* Quarè ultrà actum internum diligendus eſt proximus, etiam per externam beneficentiam: quid veniat per ſuperfluum ſtatui, vide S.Th. 2.2. q.32. a.5. & 6. Contra Charit.

13 *Si cum debitâ moderatione facias, potes abſquè peccato mortali, de vita alicujus triſtari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & deſiderare; non quidem ex diſplicentiâ perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum.* Mors proximi ſolùm poteſt ordinari, ut medium, ad bonum publicum majus, & ab habente authoritatem publicam, quandò vita eſt damnoſa bono publico. Contra Charitatem: approbat Invidiam.

14 *Licitum eſt abſoluto deſiderio cupere mortem patris, non quidem ut malum patris, ſed ut bonum cupientis, quia nimirùm ei obventura eſt pinguis hæreditas.* Vide præced.

15 *Licitum eſt filio gaudere de parricidio parentis à ſe in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias indè ex hæreditate conſecutas.* Vide præcedentes.

16 *Fides non cenſetur cadere ſub præcepto ſpeciale, & ſecundùm ſe.* Dicitur Jo. 10. *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, his, qui cre-*

credunt in nomine ejus. Contra Fidem.

17 *Satis eſt actum fidei ſemel in vitâ elicere*. Vide primam Alex.VII.

18 *Si à poteſtate publicâ quis interrogetur, fidem ingenuè confiteri, ut Deo, & fidei glorioſum conſulo; tacere, ut peccaminoſum per ſe, non damno*. S.Th. 2. 2. q.3. a.2. ex illo Rom.10. *Ore confeſſio fit ad ſalutem*, dicit obligari, *ſi quis interrogatus de fide taceret*, & crederetur, vel quòd non haberet fidem, vel quòd fides *non eſſet vera, vel alii, per ejus taciturnitatem, averterentur à fide*.

19 *Voluntas non poteſt efficere, ut aſſenſus fidei in ſeipſo ſit magis firmus, quàm mereatur pondus rationum ad aſſenſum impellentium*. Pertinacia defendendi futilia, etiam ſine ullâ ratione, oſtendit falſitatem. Contra Fidem.

20 *Hinc poteſt quis prudenter repudiare aſſenſum, quem habebat, ſupernaturalem*. Prudentia eſt recta ratio agibilium; aſſenſus ſupernaturalis fundatur in revelatione divinâ; quarè juxtà hanc Theſim, recta ratio poteſt dictare, quòd ut falſa repudiem, quæ Deus revelavit eſſe vera.

21 *Aſſenſus fidei ſupernaturalis, & utilis ad ſalutem, ſtat cum notitiâ ſolùm probabili revelationis; imò cum formidine, quâ quis formidet, nè non ſit locutus Deus*. Ex S.Th. 2.2. q.171. a.5. fidei aſſenſus habet *maximam certitudinem*; nec Abraham præparaſ-

ſet

ſet ſe ad immolandum filium, *niſi de divinâ revelatione fuiſſet certiſſimus.*

22 *Nonniſi fides unius Dei videtur neceſſaria neceſſitate medii, non autem explicita Remuneratoris.* E' contrà Hębr. 11. *Accedentem ad Deum, oportet credere quia eſt, & quod inquirentibus ſe, remunerator ſit.* Si eſt neceſſaria charitas, etiam fides, & ſpes, quæ præcedunt charitatem.

23 *Fides latè dicta ex teſtimonio creaturarum, ſimilivè motivo, ad juſtificationem ſufficit.* Debet præcedere Fides Theologica, fundata in teſtimonio primæ veritatis loquentis ad Eccleſiam Catholicã, & per hanc nobis.

24 *Vocare Deum in teſtem mendacii levis, non eſt tanta irreverentia, propter quam velit, aut poſſit damnare hominem.* S.Th. 2.2. q.98. a.3. ad 2. *Qui jocosè perjurat, non evitat divinam irreverentiam, ſed, quantùm ad aliquid, magis auget; & ideò non excuſatur à peccato mortali.* Contra Religionem.

25 *Cum causâ licitum eſt jurare ſine animo jurandi, ſivè ſit levis, ſivè ſit gravis res.* Hic mentitur, habens aliud in ore, aliud in corde. S.Th. 2.2. q.110. a.1. Contrà Religionem.

26 *Si quis, vel ſolus, vel coram aliis, ſivè interrogatus, ſivè propriâ ſponte, ſivè recreationis causà, ſivè quocunque alio fine juret, ſe non feciſſe aliquid, quod reverà fecit, intelligendo intrà ſe aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab eâ, in quâ fecit, vel quod-*

vis

vis aliud additum verum, reverà non mentitur, nec eſt perjurus. Cùm hìc etiam aliud ſit in mente, aliud in voce, jam eſt mendacium. Contrà Religionem.

27 *Cauſa juſta utendi his amphibologiis eſt, quotiès id neceſſarium, aut utile eſt ad ſalutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actũ, itaut veritatis occultatio cenſeatur tunc expediens, & ſtudioſa.* Occultare veritatem tacendo, licèt aliquandò ex S.Th. 2.2.q.69. a.1. utens amphibologiâ in datis caſibus, facit aliquid ampliùs, quàm ſilere. Vide, quod vitium ſit hæc amphibologia, ut theologicè diſcernas, nùm liceat ob graviores cauſas. Contrà Veracitatem.

28 *Qui mediante commendatione, vel munere, ad Magiſtratum, vel officium publicum promotus eſt, poterit cum reſtrictione mentali præſtare juramentum, quod de mandato Regis à ſimilibus ſolet exigi, non habito reſpectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.* S.Th.2.2. q.89. a.7. ad 4. ait: *Quandò non eſt eadem jurantis intentio, & ejus, cui juratur, ſi hoc provenit ex dolo jurantis, debet ſervari juxtà ſanum intellectum ejus, cui juramentum præſtatur.* Duo ibi enim probat: primò, quòd juramentum ſit doloſum, perconſequens perjurium: ſecundò, quòd ſervandum ſit juxtà intentionem exigentis.

29 *Vrgens metus gravis, eſt cauſa juſta ſacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.* Hæc ſimulatio, utpotè intrinſecè mala, non poteſt cohoneſtari ex timore gravi. Contrà Religionem.

30 *Fas eſt Viro honorato occidere invaſorem, qui nititur calumniam inferre, ſi aliter hæc ignominia vitari nequit: idem quoquè dicendum, ſi quis impingat alapam, vel fuſte percutiat; & poſt impactam alapam, vel ictũ fuſtis, fugiat.* Eſt contrà juſtitiam commutativam. Vide 18. Alex. VII.

31 *Regulariter poſſum occidere furem pro conſervatione unius aurei.* Facit minoris uno aureo vitam hominis. Contrà juſtitiam.

32 *Non ſolùm licitum eſt defendere defenſione occiſivâ, quæ actu poſſidemus, ſed etiã ad quæ jus incboatum babemus, & quæ nos poſſeſſuros ſperamus.* Verbo defenſionis cohoneſtat occiſionem, quæ eſt vera offenſio. Vide 18. Alex. VII. Contrà juſtitiam.

33 *Licitum eſt tam Hæredi, quàm Legatario contrà injuſtè impedientem, nè vel hæreditas adeatur, vel legata ſolvantur, ſe taliter defendere, ſicut & jus habenti in Cathedram, vel præbendam, contrà eorum poſſeſſionem injuſtè impedientem.* Occiſio non poteſt intendi: Ut permittatur licitè, nulla alia debet eſſe via defendendi vitam meam. Contrà juſtitiam.

34 *Licet procurare abortum antè anima-*

tio-

tionem fœtus, nè puella deprehenſa gravida occidatur, aut infametur. Reducitur ad homicidium innocentis, cui vita impeditur: Hęc in actu, vel potentiâ nequit tolli innocenti, nè tollatur vita peccatori, vel fama, bonum inferiùs vitâ. Contrà juſtitiam.

35 *Videtur probabile, omnem fœtum, quãdiù in utero eſt, carere animà rationali, & tunc primùm incipere eandem habere, cùm paritur, ac conſequenner dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.* Contra omnem philoſophiam, per hanc Theſim puellæ ad ſalvandam famam poſſent procurare quemlibet abortum.

36 *Permiſſum eſt furari, non ſolùm in extremà neceſſitate, ſed etiam in gravi.* Contrà juſtitiam: Ex S.Th. 2.2. qu.66. art.7. arbitrio poſſidentis eſt commiſſum diſpenſare propria, ut ſubveniat aliis; & tunc ſolùm licitè accipitur alienum, quandò eſt *evidens, & urgens neceſſitas*, hoc eſt, *cùm imminet perſonæ periculum, & alitèr ſubveniri non poteſt.*

37 *Famuli, & famulæ domeſticæ poſſunt occultè heris ſuis ſurripere ad compenſandam operam ſuam, quam majorem judicant ſalario, quod recipiunt.* In causâ propriâ famulus conſtituitur Judex Domini. Contra juſtitiam.

38 *Non tenetur quis ſub pœnà peccati mortalis reſtituere, quod ablatum eſt per pauca furta, quantumcunque ſit magna ſumma totalis.* Retinet voluntariè quantitatem notabi-

bilem, peccatque mortaliter, quia retentio eſt acceptio continuata; ſicuti conſervatio eſt cõtinuata productio. Contra juſtitiam.

39 *Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad reſtitutionem iſtius damni illati.* Qui cauſat injuſtitiam, tenetur reparare; & in moralibus magis conſiderantur cauſæ morales, quàm phyſicæ. Vide 2.2. q.62. a.7.

40 *Contractus* Mohatra *licitus eſt etiam reſpectu ejuſdem perſonæ, & cum contractu retrovenditionis præviè inito, cum intentione lucri.* Contractus eſt hujuſmodi. Titio petenti centum nummos, offero pannum valoris centum in pretio rigoroſo, & paciſcor, quod ſtatim, ubi emerit, pannum eundem mihi vendat pretio infimo, quod eſt octoginta, quos ſtatim enumero, recipiens mihi pannum; & ita in rei veritate do octoginta, & in ſyngraphâ ſcribitur Titius debitor centum. Contrà juſtitiam.

41 *Cùm numerata pecunia pretioſior ſit numerandâ, & nullus ſit, qui non majoris faciat pecuniam præſentem, quàm futuram, poteſt Creditor aliquid ultrà ſortem à Mutuatario exigere, & eo titulo ab uſurà excuſari.* Coincidit cum 42. Alex. VII. Vide ibi. Contrà juſtitiam.

42 *Uſura non eſt, dùm ultrà ſortem aliquid exigitur, tanquàm ex benevolentià, & gratitudine debitum; ſed ſolùm ſi exigatur,*

tan-

tanquàm ex juſtitiâ debitum. S.Th.2.2.q.106. a.1. ad 2. *Ad virtutem gratitudinis retributio pertinet, quæ fit ex ſolo debito honeſtatis, quam, ſcilicet, aliquis ſpontè facit*: quarè implicant hæc duo ſimùl *exigere*, & *exigere ex gratitudine*. Exactio juſtitiæ propria eſt.

43 *Quid ni nonniſi veniale ſit, detrahentis authorithatem magnam ſibi noxiam falſo crimine elidere?* Poſt vitam, & bona exteriora tot modis impetita, impetitur fama. S.Th.2.2.q.73. a.2. ait: *Auferre alicui famam valdè grave eſt, quià inter res temporales videtur fama eſſe pretioſior*. Contra juſtitiam.

44 *Probabile eſt, non peccare mortaliter, qui imponit falſum crimen alicui, ut ſuam juſtitiam, & honorem defendat. Et ſi hoc non ſit probabile, vix ulla opinio erit probabilis in Theologiâ*. Sub titulo defenſionis involvitur offenſio graviſſima, quæ de naturâ ſuâ eſt peccatum mortale. Contrà juſtitiam.

45 *Dare temporale pro ſpirituali, non eſt ſimonia, quandò temporale non datur tanquàm pretium, ſed dumtaxat tanquàm motivum conferendi, vel efficiendi ſpirituale, vel etiam quandò temporale ſit ſolùm gratuita compenſatio pro ſpirituali, aut è contrà*. Unicum ſpiritualia conferendi, vel efficiendi motivum, eſt bonum Eccleſiæ ex S.Th. 2.2. qu.63. art.2. Compenſatio importat proportionem, quæ nulla eſt inter temporale, & ſpirituale, juſtitia diſtributiva habet locum in ſpiritualibus, quo-

rum

rum diſpenſator non eſt Dominus ; & ſic non poteſt compenſari de eo , quod mihi non confert gratis ; nam gratitudo compenſantis præſupponit gratiam benefactoris . Contrà Relig.

46 *Et id quoquè locum habet, etiamſi temporale ſit principale motivum dandi ſpirituale ; imò etiam ſit finis ipſius rei ſpiritualis ſic, ut illud pluris æſtimetur , quàm res ſpiritualis .* Multò gravior præcedenti .

47 *Cùm dixit Concilium Tridentinum eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare , qui , niſi , quos digniores , & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint , ad Eccleſias promovent , Concilium vel primò videtur , per hoc* digniores , *non aliud ſignificare velle, niſi dignitatem eligendorum , ſumpto comparativo pro poſitivo ; vel ſecundò locutione minùs propriâ ponit digniores , ut excludat indignos: non verò dignos , vel tandem loquitur tertiò , quandò fit concurſus .* Omnis explicatio corruit : ſemper enim verba ſunt accipienda in ſenſu proprio , niſi aliter cogat neceſſitas . Tres iſtæ Theſes tangunt bona ſpiritualia .

48 *Tàm clarum videtur fornicationem ſecundùm ſe nullam involvere malitiam ; & ſolùm eſſe malam , quia interdicta , ut contrarium omninò rationi diſſonum videatur .* Fornicatio eſt prohibita jure naturæ , utpotè adverſa fini ſecundario generationis, qui eſt educatio prolis : Id eſt tàm clarum, ut habens lumen rationis , non capiat , quomodò Theo-

logus potuerit docere contrarium. S.Th. 2.2. q.154. a.2. Contrà Caſtitatem.

49 *Mollities jure naturæ prohibita non eſt: undè ſi Deus eam non interdixiſſet, ſæpè eſſet bona, & aliquandò obligatoria ſub mortali.* Quæ eſt gravior ſimplici fornicatione, ut contra primarium finem, ideò dicitur *peccatum contrà naturam*. S.Th. a. 11. Contrà Caſtitatem.

50 *Copula cum conjugata, conſentiente marito, non eſt adulterium; adeòque ſufficit in confeſſione dicere ſe eſſe fornicatum.* Committit injuſtitiam, qui de jure non poteſt conſentire, ſi de facto conſentiat, ut Depoſitarius conſentiens furanti depoſitum: Maritus de jure non poteſt conſentire in hoc. S.Th.a.8.

51 *Famulus, qui ſubmiſſis humeris, ſcientèr adjuvat herum ſuum aſcendere per feneſtras ad ſtuprandam Virginem, & multotiès eidem deſervit, deferendo ſcalam, aperiendo jannam, aut quid ſimile cooperando, non peccat mortaliter, ſi id faciat metu notabilis detrimenti, putà, nè à Domino malè tractetur, nè torvis oculis aſpiciatur, nè domo expellatur.* Hæ actiones abſque metu factæ ſunt ab intrinſeco contrà ſextum Decalogi præceptũ. Contrà quod operans nõ poteſt cohoneſtari per metum etiam mortis. Contrà Caſtitatem.

52 *Præceptum ſervandi feſta non obligat ſub mortali, ſepoſito ſcandalo, ſi abſit contemptus.* Contrà Religionem, cujus actum

præ-

præcipit Eccleſia, & præceptum obligat ſub mortali. S.Th.2.2. q.104. & q.186. a.9. ad 2.

53 *Satisfacit præcepto Eccleſiæ de audiẽdo ſacro, qui duas ejus partes, imò quatuor ſimùl, à diverſis celebrantibus audit.* Contrà Religionem, quæ ex præcepto Eccleſiæ nos obligat ad ſacrum integrum; nec taliter auditum dici poteſt integrum, in proprio verborum ſenſu.

54 *Qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, poteſt autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad ſe minorem.* Qui debet aliquod diviſibile, ſi non poteſt reddere totum, reddit, quod poteſt. Deo, Patribus, & Magiſtris non poſſumus ad æqualitatem; & ridiculus eſſet, qui proptereà nihil redderet. Contrà Religionem.

55 *Præcepto communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Domini manducationem.* Vide 14. Alex. VII. Contrà Religionem.

56 *Frequens Confeſſio, & Communio, etiã in his, qui gentiliter vivunt, eſt nota prædeſtinationis.* Dicitur 2.Pet.1. *Satagite, ut per bona opera certam veſtram vocationem, & electionem faciatis.* Igitùr bona opera ſunt nota, ſeù ſignum prædeſtinationis.

57 *Probabile eſt ſufficere attritionem naturalem, modò honeſtam.* Debent eſſe in eodem genere forma, & diſpoſitio ad formam: gratia ſanctificans introducenda eſt ſupernaturalis, & etiam erit talis attritio diſponens

 ad

ad illam. Per quid autem actus dicatur ſupernaturalis, vide c.13. n.3. Contrà Relig.

58 *Non tenemur Confeſſario interroganti fateri peccati alicujus conſuetudinem.* Conſuetudo ex c.22.n.4. eſt circumſtantia varians judicium Confeſſarii, ideò explicanda; nam utplurimùm, debet differri abſolutio. Contrà Pœnitentiam.

59 *Licet ſacramentaliser abſolvere dimidiatè tantùm confeſſos ratione magni concurſus pœnitentium, qualis v.g. poteſt contingere in die magnæ alicujus feſtivitatis, aut indulgentiæ.* Vide c.13. n.4.

60 *Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contrà legem Dei, naturæ, aut Eccleſiæ, & ſi emendationis ſpes nulla vppareat, nec eſt neganda, nec differenda abſolutio, dummodò ore proferat ſe dolere, & proponere emendationem.* Matth.7. *Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in Regnum Cœlorum, ſed qui fecerit &c.* Contrà Pœnit.

61 *Poteſt aliquandò abſolvi, qui in proximâ occaſione peccandi verſatur, quam poteſt, & non vult omittere; quinimò directè, & ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit.* Ex c.22. n.5. occaſio proxima voluntaria eſt peccatum ſpectans ad ſpeciem peccati, in cujus occaſione ſe conſtituit; quarè vult abſolvi, qui eſt in voluntate peccandi.

62 *Proxima occaſio peccandi non eſt fugienda, quandò cauſa utilis, aut honeſta non*

fu-

fugiendi occurrit. Semper fugienda eſt occaſio proxima, niſi ſit involuntaria, ut in filio-familias &c.

63 *Licitum eſt quærere directè occaſionem proximam peccandi pro bono temporali, vel ſpirituali, noſtro, vel proximi.* Ut ad duas præcedentes.

64 *Abſolutionis capax eſt homo, quantumvis laboret ignorantiâ Myſteriorum Fidei, & etiamſi per negligentiam, etiam culpabilem, neſciat myſterium Sanctiſs. Trinitatis, & Incarnationis Domini Noſtri Jeſu Chriſti.* Ignorans, etiam invincibiliter neceſſaria neceſſitate medii, ſicut non poteſt ſalvari, ita nec juſtificari per ſacramentum, quia gratia eſt ſemen gloriæ. Ignorans culpabiliter myſteria neceſſitate præcepti, niſi pœniteat ignorantiæ, eſt voluntariè conſtitutus in peccato habituali. Contrà Pœnitentiam.

65 *Sufficit illa Myſteria ſemel credidiſſe.* Vide Trid. c.4. n.5. ex quo deduxi, quòd homo quotiès vult juſtificari, debet ad juſtificationem influere ſaltem virtualiter actus fidei de illis myſteriis. Ex Theſi 57. dolor debet eſſe ſupernaturalis, hoc eſt, regulatus lumins fidei, cujus prædicta ſunt principalia, & in omni genere, quod eſt principale, magis debet influere. Contrà Fidem, & Pœnitentiam.

CAPUT XXVII.

Dantur Propoſitiones ab Innocentio XI. prohibitæ Michaelis de Molinos.

1 HArum notitia non eſt omninò neceſſaria, ut præcedentium, Confeſſori ordinario: ſed quia plurimi amantes perfectionis Chriſtianæ, præſertim inter Moniales, affectant contemplationem, cui perſuadendæ Molinos ſcripſit, convenit habere prædictam damnationem. Quia pleræque ſunt dogmaticæ, non opponuntur virtutibus in praxi; quarè tantùm aſſignabo rationem. Sed nè cogites inductam ab illâ S.Sedem ad confixionem, vide c.25. n.2.

1 *Oportet hominem ſuas potentias annihilare. Et hæc eſt Via interna.*

Annihilare potentias, eſt nihil operari per ſuam virtutem, & ſolùm moveri à Deo, ut artifex movet martellum, non movere ſe, ut eſt proprium hominis à Deo moti, & ſimùl moventis ſe; quarè contrà Trid. ſeſſ.6. cap.5. ubi ait: *Tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipſe nihil omninò agit &c.*

2 *Velle operari activè eſt Deum offendere, qui vult ipſe eſſe ſolus Agens; ideò opus eſt ſe ipſum in Deo totum, & totaliter derelinquere, & poſteà permanere, velut corpus exanime.*

Cla-

Clariùs hìc inſinuatur primæ ſenſus, & paritas inſtrumenti inanimati.

3 *Vota de aliquo faciendo ſunt perfectionis impeditiva.* Religionis vota ſunt conſilia Evangelica, quæ ducunt ad perfectionem.

4 *Activitas naturalis eſt gratiæ inimica, impeditque Dei operationes, & veram perfectionem, quià Deus operari vult in nobis ſinè nobis.* E'contrà Auguſtinus ait: *Qui fecit te ſine te, non juſtificabit te ſine te.*

5 *Nihil operando Anima ſe annihilat, & ad ſuum principium redit, & ad ſuam originem, quæ eſt eſſentia Dei, in quâ transformata remanet, & divinizata, & Deus tunc in ſe ipſo remanet, quià tunc non ſunt ampliùs duæ res vnitæ, ſed una tantùm; & hac ratione Deus vivit, & regnat in nobis, & Anima ſe ipſam annihilat in eſſe operativo.* Anima divinizatur per opera propria Dei, quæ ſunt cognoſcere, & amare Deum: Vita Dei eſt ejus operatio; quarè in nobis vivit, & regnat, ſi operemur modo proprio hominis, qui eſt moveri à Deo, & ſe movere. Deus communicat animæ eſſe divinum per gratiam, & operari divina per cognitionem, & amorem; quarè debet eſſe, non ut corpus exanime, ſed ſe movere ad operandum.

6 *Via interna eſt illa, in quâ non cognoſcitur nec lumen, nec amor, nec reſignatio, & non oportet Deum cognoſcere, & hoc modo, rectè proceditur.* Contrà illud Apoſtoli 1. Cor. 2.

Spiritum Dei accepimus, ut ſciamus, quæ à Deo donata ſunt nobis. Super quo S. Th. 2.2. qu.161. art.3.

7 *Non debet Anima cogitare, nec de præmio, nec de punitione, nec de Paradiſo, nec de Inferno, nec de morte, nec de æternitate.* Fides explicita Dei Remuneratoris per Paradiſum, & Infernum, eſt neceſſaria neceſſitate medii.

8 *Non debet velle ſcire, an gradiatur cum voluntate Dei, an cùm eadem voluntate reſignata maneat, nec nè, nec opus eſt, ut velit cognoſcere ſuum ſtatum, nec proprium nihil, ſed debet, ut corpus exanime, manere.* Vide primam, & ſextam.

9 *Non debet Anima reminiſci, nec ſui, nec Dei, & in viâ internâ omnis reflexio eſt nociva, etiam reflexio ad ſuas humanas actiones, & ad proprios defectus.* In Remuneratione reminiſcimur Dei, & animæ noſtræ, cui, ut immortali, confertur prȩmium, & pœna. In examine conſcientiæ, reflectimus ad noſtras actiones, & defectus.

10 *Si propriis defectibus alios ſcandalizet, non eſt neceſſarinm reflectere, dummodò non adſit voluntas ſcandalizandi, & ad proprios defectus nõ poſſe reflectere, gratia Dei eſt.* Ut in aliis peccatis, ità in ſcandalo, peccatur etiamſi deſit voluntas ſcandalizandi, ſi actio de ſe ſit occaſio ruinæ ſpiritualis. Secundum, ſi eſſet verum, eſſet gratia Dei, non pecca-

tum

tum, relinquere examen conſcientiæ ad confeſſionem.

11 *Ad dubia, quæ occurrunt, an rectè procedatur, nec nè, non opus eſt reflectere.* Opus eſt reflectere; nam operans cum conſcientiâ dubiâ peccat: quarè opus eſt deponere dubium re prudenter examinatâ; vel ſuſpendere operationem, ſi dubium perſeveret.

12 *Qui ſuum liberum arbitrium Deo donavit, de nullâ re debet curam habere, nec de Inferno, nec de Paradiſo; nec debet deſiderium habere propriæ perfectionis, nec virtutum, nec propriæ ſanctitatis, nec propriæ ſalutis, cujus ſpem purgare debet.* Quoad Infernum, & Paradiſum vide prop. 7. Quoad propriam perfectionem &c. eſt contrà illud Luc. 13. *Contendite intrare per anguſtam portam.* Hæc porta eſt perfectio Chriſtiana, & verbum *Contendere* ſignificat ardens deſiderium.

13 *Reſignato Deo libero arbitrio, eidem Deo relinquenda eſt cogitatio, & cura de omni re noſtrâ, & relinquere, ut faciat in nobis, ſine nobis ſuam divinam voluntatem.* Vide prop. 4.

14 *Qui divinæ voluntati reſignatus eſt, non convenit, ut à Deo rem aliquam petat; quia petere eſt imperfectio, cùm ſit actus propriæ voluntatis, & electionis; & eſt velle, quod divina voluntas noſtræ conformetur, & non, quod noſtra divinæ; Et illud Evangelii:* Petite, & accipietis, *non eſt dictum à Chriſto*

pro

pro animabus internis, *quæ nolunt habere voluntatem*. *Imò hujuſmodi Animæ*, *eò perveniunt*, *ut non poſſint à Deo rem aliquam petere*. Petere eſt indigentis, quarè ſi animæ internæ non poſſunt petere, non indigent. Dùm petimus, conformamur divinæ voluntati, quia ipſe præcepit, ut peteremus. Verbum illud *Petite &c.* habetur Luc. 11. poſtquàm Chriſtus docuerat Orationem Dominicam. Hanc docuit Dominus in monte, ubi explicuerat beatitudines, quæ ſunt ſumma Chriſtianæ perfectionis.

15 *Sicut non debent rem aliquam petere à Deo*, *ità nec illi ob rem aliquam gratias agere debent*, *quià utrumque eſt actus propriæ voluntatis*. Contrà illud Apoſtoli Eph. 5. *Implemini Spiritu Sancto*, quod eſt perfectorum, *gratias agentes ſemper pro omnibus*.

16 *Non convenit indulgentias quærere pro pœnâ propriis peccatis debitâ*, *quia meliùs eſt divinæ juſtitiæ ſatisfacere*, *quàm divinam miſericordiam quærere*, *quoniam illud ex puro Dei amore procedit*, *& iſtud ab amore noſtri intereſſato*; *nec eſt res Deo grata*, *nec meritoria*, *quia eſt velle Crucem fugere*. In omni opere Dei ſplendet miſericordia, & juſtitia, ſed *Miſericordia ſuperexaltat judicium*, Jacob 2. Quærenda nobis eſt gloria Dei, ſed in miſericordiâ, non in juſtitiâ, ſicut ipſe dixit: *Miſericordiam volo, & non judicium*, Matth. 9.

17 *Tradito Deo libero arbitrio*, *& eidem reli-*

relictâ curâ, & cognitione Animæ noſtræ, non eſt ampliùs habenda ratio tentationum, nec eis alia reſiſtentia fieri debet, niſi negativa, nullâ adhibitâ induſtriâ; & ſi natura commovetur, oportet ſinere, ut commoveatur, quià eſt natura. Contra illud Pauli Eph.6. *Accipite armaturam Dei, ut poſſitis reſiſtere in die malo, & in omnibus PERFECTI ſtare*. Et Jac.4. *Reſiſtite Diabolo, & fugiet à vobis*.

18 *Qui in oratione utitur imaginibus, figuris, ſpeciebus, & propriis conceptibus, non adorat Deum in ſpiritu, & veritate*. Ex S.Th. 2.2. q.81. ad 1. adoratio externa debet procedere ab internâ; & qu.83. a.13. ad 1. interna debet eſſe ex inſtinctu Spiritus Sancti operantis in homine, juxtà modum hominis, qui per ſenſibilia ducitur ad inſenſibilia.

19 *Qui amat Deum eo modo, quo ratio argumentatur, aut intellectu comprehendit, non amat verum Deum*. Niſi aliud obſtet, amat verum Deum, quia amor ſequitur cognitionem, & *inviſibilia Dei per ea, quæ facta ſunt, conſpiciuntur*, licèt imperfectè.

20 *Aſſerere, quòd in oratione ſibi opus eſt, per diſcurſum, auxilium ferre, & per cogitationes, quandò Deus animam non alloquitur, ignorantia eſt: Deus nunquam loquitur: ejus locutio eſt operatio; & ſemper in animâ operatur, quandò hæc ſuis diſcurſibus, cogitationibus, & operationibus eum non impedit*. Contra illud Trid. *Deus jubendo mo-*

net, & facere, quod poſſis, & petere, quod non poſſis.

21 *In oratione opus eſt manere in fide obſcurâ, & univerſali, cum quiete, & oblivione cujuſcunque cogitationis particularis, ac diſtinctæ Attributorum Dei, ac Trinitatis, & ſic in Dei præſentiâ manere ad illum adorandum, & amandum, eique inſerviendum, ſed abſque productione actuum, quia Deus in his ſibi non complacet.* Ad actum explicitum fidei, de Deo Uno, & Trino, Remuneratore, & Incarnato ſequitur in voluntate Adoratio, & Amor: Ridiculus eſt, qui dicit Deum adorandum, & amandum, ſed abſquè actu.

22 *Cognitio hæc per fidem non eſt actus à creaturâ productus, ſed eſt cognitio à Deo creaturæ tradita, quam creatura ſe habere non cognoſcit, nec poſteà cognoſcit illam ſe habuiſſe, & idem dicitur de Amore.* Cognitio, & Amor ſunt actus creaturæ rationalis, actus producti ab homine moto à Deo, & ſe movẽte.

23 *Myſtici cum S.Bernardo in ſcalâ Clauſtralium, diſtinguunt quatuor gradus, Lectionem, Meditationem, Orationem, & Contemplationem infuſam. Qui ſemper in primo ſiſtit, nunquam ad ſecundum pertranſit. Qui ſemper in ſecundo perſiſtit, nunquam ad tertium pervenit, qui eſt noſtra contemplatio acquiſita, in quâ per totam vitam perſiſtendum eſt, dummodò Deus animam non trahat, abſq; eò quòd ipſa id expectet, ad contemplationem in-*

infuſam : Et hac ceſſante , Anima regredi debet ad tertium gradum , abſque eò, quòd ampliùs redeat ad ſecundum , aut primum . S.Th. 2.2. q.180. a.3. ponit omnes illos pertinere ad contemplativam , & a.6. motum obliquum compoſitum ex circulari , & recto . Rectus eſt per diſcurſum , quarè motus contemplationis obliquus habet diſcurrere meditando , & ita ſi ceſſat contemplatio , redit ad meditationem .

24 *Qualeſcunque cogitationes in oratione occurrant, etiam impuræ, etiam contra Deum, Sanctos , Fidem , & Sacramenta , ſi voluntariè non nutriantur , nec voluntariè expellantur , ſed cum indifferentià , & reſignatione tolerentur , non impediunt orationem fidei ; imò eam perfectiorem efficiunt , quia Anima tunc magis divinæ voluntati reſignata remanet .* Vide 17.

25 *Etiamſi ſuperveniat ſomnus , & dormiatur , nihilominùs ſit oratio , & contemplatio actualis ; quia oratio , & reſignatio , reſignatio, & oratio idem ſunt , & dùm reſignatio perdurat , perdurat & oratio .* Ridiculus eſt , qui vult durare hos actus , quandò per ſomnum ceſſat omnis actus, & uſus rationis . S.Th. 1.2. q.3. art.2. ad 4. dicit operationem quaſi continuam, eſto dormiamus (ex neceſſitate naturæ, non in oratione) ſed addit per ſomnum ceſſare actum omnem , & quaſi continuari contemplationem, quia ſomnus or-

di-

dinatur, ut deindè poſſimus contemplari.

26 *Tres illæ viæ, Purgativa, Illuminativa, & Unitiva ſunt abſurdum maximum, quod dictum fuerit in myſticâ; cùm non ſit, niſi unica via, ſcilicet, via interna.* Eccleſia ſemper diviſit illas tres vias.

27 *Qui deſiderat, & amplectitur devotionem ſenſibilem, non deſiderat, nec quærit Deum, ſed ſe ipſum; & malè agit, cùm deſiderat, & eam habere conatur qui per viam internam incedit, tam in locis ſacris, quàm in diebus ſolemnibus.* Non malè deſiderat, qui medium deſiderat ordinatum à Deo ad aliquē finem: Deſiderans devotionem ſenſibilem, ut medium ad intelligibilem.

28 *Tędium rerum ſpiritualium bonum eſt; ſiquidem per illud purgatur amor proprius.* Hoc tędium eſt Acidia; quarè Acidia non erit vitium capitale, ſed virtus: quo nihil ineptius.

29 *Dùm anima interna faſtidit diſcurſus de Deo, & virtutes, & frigida remanet, nullum in ſe ipsâ ſentiens fervorem, bonum ſignū eſt.* Utì ad præcedentem.

30 *Totum ſenſibile, quod experimur in vitâ ſpirituali, eſt abominabile, ſpurcum, & immundum.* Media ſpecificantur à fine. Cùm igitùr hoc ſenſibile ſit medium ad vitam ſpiritualem, hęc abominabilis, ſpurca, & immunda erit?

31 *Nullus Meditativus veras virtutes exer-*

exercet internas, quæ non debent à ſenſibus cognoſci. Opus eſt amittere virtutes. Meditativus, ſi non exercet virtutes, non amabit Deũ, neque ſperabit, aut credet; & ita erit ſemper in peccato mortali; nam aliàs obligamur exercere actus virtutum Theologalium. Si amittis virtutes, acquires vitia.

32 *Nec ante, nec poſt communionem alia requiritur præparatio, aut gratiarum actio (pro iſtis animabus internis) quàm permanentia in ſolitâ reſignatione paſſivâ, quia modo perfectiore ſupplet omnes actus virtutum, qui poſſunt, & fiunt in viâ ordinariâ. Et, ſi hac occaſione Communionis, inſurgunt motus humiliationis, petitionis, aut gratiarum actionis, reprimendi ſunt, quotiès non dignoſcatur eos eſſe ex impulſu ſpeciali Dei; Aliàs ſunt impulſus naturæ nondùm mortuæ.* Quaſi (quoad primum partem) ſit meliùs nihil boni operari, quàm operari. Quoad ſecundum; lumen fidei docet, non poſſe fieri hos actus, niſi in Spiritu Sancto. Lumine ulteriori non indigemus. Natura nondùm mortua inclinat ad actus ſuperbiæ, non humilitatis &c.

33 *Malè agit Anima, quæ procedit per hanc viam internam, ſi in diebus ſolemnibus vult aliquo conatu particulari excitare in ſe devotum aliquem ſenſum, quoniam animæ internæ omnes dies ſunt æquales, omnes feſtivi. Et idem dicitur de locis ſacris, quià hujuſmodi*

di animabus omnia loca ſunt æqualia. Ita malè fideles in feſtis abſtinerent ab opere ſervili, & audirent ſacrum: Malè cum ſpecialiori devotione aſſiſterent locis ſacris; Eccleſia ſpecialiori cultu præcipit coli dies feſtos, & loca ſacra; & quo major eſt in illis noſtra devotio, magis placemus Deo.

34 *Verbis, & linguâ gratias agere Deo, non eſt pro animabus internis, quæ in ſilentio manere debent, nullum Deo impedimentum apponendo, quod operetur in illis; & quo magis Deo ſe reſignant, experiuntur ſe non poſſe Orationem Dominicam, ſeù Pater Noſter recitare*. Quod à Deo habemus, expendi debet in laudem Dei, etiam verba, & lingua. Si aliquandò patitur in recitando, non provenit à Deo; quem in patriâ etiam vocaliter Sancti laudant.

35 *Non convenit animabus viæ hujus internæ, quòd faciant operationes, etiam virtuoſas ex propriâ electione, & activitate. Aliàs non eſſent mortuæ, nec debent elicere actus amoris ergà B. Virginem, Sanctos, aut Humanitatem Chriſti; quia cùm iſta objecta ſenſibilia ſint, talis eſt etiam amor ergà illa*. Amor non eſt talis, qualis eſt in ſe objectum, ſed quale repræſentatur per cognitionem; quia Sancti, Virgo, & Humanitas Chriſti cognoſcuntur per cognitionem intellectus ornati lumine fidei, amor ſequens eſt voluntatis, non appetitus ſenſitivi, & ſi eſſet ſenſibilis, non

pro-

propterea malus, ex dicta propoſit. 30.

36 *Nulla Creatura, nec B. Virgo, nec Sancti ſedere debent in noſtro corde, quia ſolus Deus vult illud occupare, & ſedere.* Terminus hic *Sedere* importat, quod amentur ut finis. Charitas amat, ut finem, Deum, & proximum, licèt Deum ſolum, ut finem ultimum; quarè deſtruitur ſecundarium objectum charitatis.

37 *In occaſione tentationum, etiam furioſarum, non debet anima elicere actus explicitos virtutum oppoſitarum, ſed debet in ſupradicto Amore, & Reſignatione manere.* Vide 17.

38 *Crux voluntaria mortificationum pondus grave eſt, & infructuoſum; ideoq; dimittenda.* E' contrà Matth. 16. *Qui vult venire poſt me, tollat crucem ſuam.* Et 19. *Vende, quæ habes*, quod certè eſt crux voluntaria, cujus, ut fructum oſtendat, addit: *Habebis theſaurum in Cœlo.*

49 *Sanctiora opera, & pœnitentiæ, quas peregerunt Sancti, non ſufficiunt ad removendum ab animâ, vel unicam adhæſionem.* Hæc refrenant concupiſcentias, & mortificant adhæſionem ad bonum concupiſcibile, ut contrarium gratiæ.

40 *B. Virgo nullum unquam opus exteriùs fecit, & tamen fuit Sanctis omnibus ſanctior. Igitùr ad ſanctitatem perveniri poteſt abſque opere exteriori.* Luc. 1. & 2. narrantur, plu-

res actus externi B. Virginis ergà Cognatam Eliſabeth, ergà puerum Jeſum: In Paſchâ ibat in Jeruſalem *per ſingulos annos*. Jo.19. *Stabat juxtà Crucem Jeſu Maria Mater ejus*. Lege Evangelia: Sacramentorũ perceptio eſt actus externus, ſine quo non poſſumus ſalvari, ùtì neque ſine aliis à lege præceptis.

41 *Deus permittit, & vult ad nos humiliandos, & ad veram transformationem perducendos, quòd in aliquibus animabus perfectis, etiam non arreptitiis, Dæmon violentiam inferat eorum corporibus, eaſque actus carnales committere faciat, etiam in vigiliâ, & ſine mentis offuſcatione, movendo phyſicè illorum manus, & alia membra contrà earum voluntatem. Et idem dicitur quoad alios actus per ſe peccaminoſos; in quo caſu non ſunt peccata, quia bis non adeſt conſenſus*. Homo in vigiliâ, non offuſcatus, neque exteriùs à potentiore coactus, eſt dominus ſui actus, præſertim quoad motum manuum, & membrorum non inſervientium generationi; quarè, niſi omninò cogatur, poteſt reſiſtere. Inſervientia generationi non perfectè ſubduntur rationi, poſſunt moveri, ſed hos motus anima advertens, debet reprimere.

42 *Poteſt dari caſus, quòd bujuſmodi violentiæ ad actus carnales contingant eodem tempore ex parte duarum perſonarum, ſcilicet, maris, & fœminæ, & ex parte utriuſque ſequatur actus*. Multò abſurdior, quàm præcedens.

43 *Deus*

43 *Deus præteritis ſæculis efficiebat Sanctos Tyrannorum miniſterio, nunc verò eos efficit Sanctos miniſterio Dæmonum, qui, cauſando in eis prædictas violentias, facit, ut illi ſe ipſos magis deſpiciant, atque annihilent, & ſe Deo reſignent.* Ut ad duas præcedentes.

44 *Job blaſphemavit, & tamen non peccavit labiis ſuis, quià fuit ex Dæmonis violentiá.* Hæc exempla Scripturæ nunquam ſic intellexit Eccleſia, cujus eſt fidelibus exponere verum Scripturæ ſenſum à Spiritu Sancto intentum.

45 *S. Paulus hujuſmodi Dæmonis violentias in ſuo corpore paſſus eſt, undè ſcripſit:* Non quod volo bonum, hoc ago, ſed, quod nolo malum, hoc facio. Ut ad præcedentem.

46 *Hujuſmodi violentiæ ſunt mediũ magis proportionatum ad annihilandam animam, & ad eam ad verã transformationem, & unionem perducendam; nec alia ſupereſt via. Et hæc eſt via facilior, & tutior.* Via facilior, & tutior, ut exuatur homo vetus, & induatur novus, eſt facere opera propria Dei, nempè, cognoſcere, & amare Deum, omniaque ordinare in ipſum Deum, ut ipſe Deus cognoſcit, amat ſe, & omnia ordinat in ſe.

47 *Cùm hujuſmodi violentiæ occurrunt, ſinere oportet, ut Sathanas operetur, nullam adhibendo induſtriam, nullumque proprium conatum, ſed permanere debet homo in ſuo nihilo, & etiam ſi ſequantur pollutiones, &*

actus obſcæni propriis manibus, & etiam pejora, non opus eſt ſe ipſum inquietare, ſed foràs emittendi ſunt ſcrupuli, dubia, & timores, quia Anima fit magis illuminata, magis roborata, magiſque candida; & acquiritur ſancta libertas. Et præ omnibus non opus eſt hæc confiteri, & ſanctiſſimè fit, hæc non confitendo, quia hoc pacto ſuperatur Dæmon, & acquiritur theſaurus pacis. Quoad primum, vide 17. Quoad ſecundum, ex S.Th. 3.p. q.80. art.7. mens per hujuſmodi paſſiones in ſomno contingentes, etiam abſque causâ ex parte noſtrâ, diſtrahitur, & obfuſcatur, non illuminatur. Quoad tertium, eſt contra praxim in hoc opere ſtabilitam, ut confiteamur omnes noſtras paſſiones iræ, ſpei, timoris &c. eſto videantur ordinatiſſimæ, quia difficillimum eſt in his non excedere; ſed multò magis accuſandæ ſunt immunditiæ hujuſmodi, etiam quandò accidunt in ſomno. Quoad quartum, Trid. ſeſſ.14. c.3. ſerenitatem conſcientiæ, ſeù theſaurum pacis, ponit pro effectu confeſſionis, non ſemper, ſed aliquandò ſubſequente.

48 *Sathanas, qui hujuſmodi violentias infert, ſuadet deindè gravia eſſe delicta, ut anima ſe inquietet, nè in viâ internâ ulteriùs progrediatur; undè ad ejus vires enervandas, meliùs eſt ea non confiteri, quia non ſunt peccata, nec etiam venialia.* Ex parte noſtrà Diabolum retundit humilitas, cujus actum excellentem exercemus in confeſſione. Pro

par-

parte Dei, nos ille adjuvat ad retundendum, per ſacramenta. Utrum verò ſint peccata, nequit definire Magiſter ab Eccleſiâ damnatus, ut Hæreſiarcha.

49 *Job ex violentiâ Dæmonis ſe propriis manibus polluebat eodem tempore, quo* mundas habebat ad Deum preces (*ſic interpretando locum ex* c.16. *Job*). Vide 44.

50 *David, Hieremias, & multi alii ex Prophetis hujuſmodi violentias patiebantur harum impurarum operationum externarum.* Vtde 44.

51 *In Sacrâ Scripturâ multa ſunt exempla violentiarum ad actus externos peccaminoſos. Vtì illud de Samſone, qui per violentiam ſe ipſum occidit cum Philiſtæis, conjugium iniit cum alienigenâ, & cum Dalilâ meretrice fornicatus eſt, quæ aliàs erant prohibita, & peccata fuiſſent. De Judith, quæ Holoferni mentita fuit. De Eliſæo, qui pueris maledixit. De Elia, qui combuſſit Duces cum turmis Regis Achab. An verò fuerit violentiâ immediatè à Deo peracta, vel Dæmonum miniſterio, ut in aliis animabus contingit, in dubio relinquitur.* Non omnia hæc Interpretes excuſant, quidquid tamen ſit. Facta peculiari S. Spiritus inſtinctu, non fuere per violentiam, quia Deus operatur per modum naturæ, licèt directione donorum.

52 *Cùm hujuſmodi violentiæ, etiam impuræ, abſque mentis obfuſcatione accidunt,*

tunc, anima Deo poteſt uniri, & de facto ſemper magis unitur. Vide S.Th. prop.47. Unimur Deo per cognitionem, & amorem: Amor ſequitur ad cognitionem, & cognitio ad ſpecies objecti: Impuritates relinquunt ſpecies ſenſibiles in ſenſibus; qui trahunt intellectum; quomodò igitùr anima in illis Deo unitur?

53 *Ad cognoſcendum in praxi, an aliqua operatio in aliis perſonis fuerit violentia, regula, quam de hoc habeo, nedùm ſunt proteſtationes Animarum illarum, quæ proteſtantur ſe dictis violentiis non conſenſiſſe, aut jurare non poſſe, quod in iis conſenſerint; & videre, quod ſint animæ, quæ proficiunt in viâ internâ, ſed regulam ſumere à lumine quodam actuali, cognitione humanâ, ac Theologicâ ſuperiore, quod me certò cognoſcere facit cum internâ certitudine, quòd talis operatio eſt violentia, & certus ſum, quòd hoc lumen à Deo procedit, quia ad me pervenit cum certitudine, quòd à Deo proveniat, & mihi nec umbrã dubii relinquit in contrarium, eo modo, quo interdùm contingit, quòd Deus, aliquid revelando, eodem tempore, animam certam reddit, quòd ipſe ſit, qui revelat, & anima contrarium non poteſt dubitare*. De hoc Doctore, Dominus Jer. 23. *Seduxerunt populum meum, cùm ego non miſiſſem eos*. Dirigenda eſt anima per Scripturam, Traditionem, per Superioris ordinationes, & rationem: Scriptu-

ptura, & Traditio ſunt Dei verbum, quo alloquitur nos: Superiores, & Patres inſtrumẽtum, & miniſtri Dei: Ratio inſerta eſt ab ipſo Deo. Sed, ſicut Patres Veteris Teſtamenti certificabat Deus peculiari lumine, cùr non eodem modo poteſt Confeſſorem certificare? Scito S.Th. 2.2. q. 171. a.5. primò Deũ non certificare de his, quæ per inſtinctum inſpirat; quarè ex Scripturâ &c. certificari debemus, an fuerint ex inſtinctu: Secundò certificavit expreſsâ revelatione primos fidei fundatores. De reliquis vult, ut diſcernant ſuas revelationes ex regulis univerſalibus Scripturæ, Eccleſiæ, &c.

54 *Spirituales vitæ ordinariȩ in horâ mortis ſe deluſos invenient, & confuſos, & cum omnibus paſſionibus in alio mundo purgandis.* Vita ordinaria tantùm purgat paſſiones, quantùm exercet virtutes.

55 *Per hanc viam internam pervenitur, & ſi multâ cum ſufferentiâ, ad purgandas, & extinguendas omnes paſſiones, ità quòd nihil ampliùs ſentitur, nihil, nihil; nec ulla ſentitur inquietitudo, ſicut corpus mortuum, nec ampliùs ſe anima commovri ſinit.* Donec extat fomes, extant paſſiones. Hic nunquam totaliter extinguitur; imò ex S.Th. 3.p.q.27.a 3. in B. Virgine ſolùm fuit extinctus in Annunciationȩ: Anteà fuit præſervata à peccato per protectionem extrinſecam.

56 *Duæ leges, & duæ cupiditates: animæ*

una, & amoris proprii altera, tamdiù perdurant, quandiù perdurat amor proprius, undè quandò hic purgatus eſt, & mortuus, ut ſit per viam internam, non adſunt ampliùs illæ duæ leges, & cupiditates, nec ulteriùs lapſus aliquis incurritur, nec aliquid ſentitur ampliùs, nè quidem veniale peccatum. Ut ſit perfectior Apoſtolo dicente, Rom.7. *Video aliam legem in membris, repugnantẽ legi mentis meę.*

57 *Per contemplationem acquiſitam pervenitur ad ſtatum non faciendi ampliùs peccata, nec mortalia, nec venialia.* Trid. ſeſſ.6. can.23. *Si quis dixerit hominem .... poſſe in totâ vitâ, peccata omnia, etiam venialia. vitàre, niſi ex ſpeciali Dei privilegio, quemadmodum de B. Virgine tenet Eccleſia, anathema ſit.*

58 *Ad hujuſmodi ſtatum pervenitur, non reflectendo ampliùs ad proprias operationes, quia defectus ex reflexione oriuntur.* E'contrà Jer.12. dicitur: *Deſolatione deſolata eſt omnis terra, quia nullus eſt, qui recogitet corde.*

59 *Via interna ſejuncta eſt à confeſſione, à Confeſſario, à caſibus conſcientiæ, à Theologiâ, & Philoſophiâ.* Et ſic nullo lumine dirigitur, nequè naturali, nequè ſupernaturali.

60 *Animabus provectis, quæ reflexionibus mori incipiunt, & eò etiam perveniunt, ut ſint mortuæ, Deus confeſſionem aliquandò efficit impoſſibilem, & ſupplet ipſe tantà gratià præſervante, quantùm in ſacramento reci-*

ciperent, & ideò hujuſmodi animabus, non eſt bonum in tali caſu ad ſacramentum Pœnitentiæ accedere: quia id eſt illis impoſſibile. Cùm ex 57. omnes peccent, *omnes*, Rom. 3. *egent gratia Dei* per ſacramentum Pœnitentiæ ad hoc inſtitutum.

61 *Anima cum ad mortem myſticam pervenit, non poteſt ampliùs aliud velle, quàm quòd Deus vult, quia non habet ampliùs voluntatem, & Deus illi eam abſtulit.* Cùm tamen ex 57. non poſſimus vitare omnia venialia, quibus non facimus voluntatem Dei.

62 *Per viam internam pervenitur etiam ad mortem ſenſuum; quinimò ſignum, quod quis in ſtatu nihilitatis maneat, idest, mortis myſticæ, eſt, ſi ſenſus exteriores non repræſentent ampliùs res ſenſibiles, ac ſi non eſſent, quia non perveniunt ad faciendum, quòd intellectus ſe ad eos applicet.* Duo involvit: primùm, quòd ſenſus non repræſentet ſenſibilia ſufficienter applicata: ſecundùm, quod neque intellectus applicet: Sed ambæ ſunt potentiæ neceſſariò motæ ab objectis, ſola voluntas poteſt illos divertere per ſuam motionem, ut non applicent.

63 *Theologus minorem diſpoſitionem habet, quàm homo rudis ad ſtatum contemplativi: primò, quià non habet fidem adeò puram: ſecundò, quia non eſt adeò humilis: tertiò, quia non adeò curat propriam ſalutem: quartò, quia caput refertum habet phantaſmatibus,* *ſpe-*

ſpeciebus, opinionibus, & ſpeculationibus; & non poteſt in illum ingredi verum lumen. Obruitur exemplis SS. Thomæ, Bonaventuræ, Auguſtini &c. & ratione: Theologia docet veras virtutes ad contemplationem requiſitas, & per ſe loquendo, aptior eſt alicui exercitio, qui ſcit illud, quàm qui omninò ignorat: Lumen per rationis inquiſitionem adjuvat ad habendum aliud per quandam connaturalitatem; conſuetudo enim, & connaturalitas fit per multiplicatos actus: Theologia ſubordinatur lumini patriæ, cujus participatio eſt contemplatio.

64 *Præpoſitis obediendum eſt in exteriore, & latitudo voti obedientiæ Religioſorum tantummodò ad exterius pertingit. In interiore verò aliter ſe res habet, quò ſolus Deus, & Director intrant*. Hæbr.13. *Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubjacete eis: Ipſi enim pervigilant, quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri*: dicit *pro animabus*, & hoc eſt forum internum: Forum interius intrat Director ordinatus à Deo, qui eſt Præpoſitus legitimus.

65 *Riſu digna eſt nova quædam doctrina in Eccleſiâ Dei, quòd anima quoad internum gubernari debeat ab Epiſcopo, quòd ſi Epiſcopus non ſit capax, anima ipſum cum ſuo Directore adeat. Novam dico doctrinam, quia nec Sacra Scriptura, nec Concilia, nec Canones, nec Bullæ, nec Sancti, nec Authores eam unquam*

quam tradiderunt, nec tradere poſſunt, quia Eccleſia non judicat de occultis; & anima jus babet eligendi quemcumque ſibi benè viſum. Epiſcopi ſunt Directores conſtituti à Deo, juxtà illud Act. 20. *Attendite vobis, & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo.*

66 *Dicere, quòd internùm manifeſtandum eſt exteriori Tribunali Præpoſitorũ, & quòd ſit peccatum id non facere, eſt manifeſta deceptio, quia Eccleſia non judicat de occultis, & propriis animabus præjudicant his deceptionibus, & ſimulationibus.* Trident. ſeſſ. 14. c. 5. *Colligitur oportere à Pœnitentibus omnia peccata mortalia .... in confeſſione recenſeri, etiamſi occultiſſima ſint, & tantùm adversùs duo ultima Decalogi præcepta.* Eccleſia non judicat interna, niſi manifeſtentur, ſed à Deo præcipimur manifeſtare, ut Eccleſia nos dirigat:

67 *In mundo non eſt facultas, nec juriſdictio ad præcipiendum, ut manifeſtentur epiſtolæ Directoris, quoad internum animæ, & ideò opus eſt animadvertere, quòd hoc eſt inſultus Satanæ &c.* Sic ſcribunt, qui docent falſa, & timent detegi S. Inquiſitioni, cujus eſt judicare quidquid, circà materiam fidei, manifeſtatur externè per Scripturam.

Has Theſes Innocent. damnavit, ut *hæreticas, ſuſpectas, erroneas, ſcandaloſas, blaſphemas, piarum aurium offenſivas, temerarias,*

rias, Chriſtianæ diſciplinæ relaxativas, & ſeditioſas reſpectivè, cum prohibitione *loquendi, ſcribendi, diſputandi, credendi, docendi, tenendi, aut in praxim reducendi illas*, ſub pœnâ excommunicationis reſervatæ, ipſo facto incurrendâ. Omitto prohibitas ab Innoc. XII. in hac materiâ, ut non neceſſarias.

CAPUT XXVIII.

Dantur propoſitiones prohibitæ ab Alexandro VIII.

1 *BOnitas objectiva conſiſtit in convenientiâ objecti cum natura rationali: Formalis verò in conformitate actus cum regulâ morum: Ad hoc ſufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretativè . . . HUNC HOMO NON TENETUR AMARE, NEQUE IN PRINCIPIO, NEQUE IN DECURSU VITÆ SUÆ MORALIS.* Damnatur ut hæretica; nam amare Deum præcipit penè omnis pagina Sacri Textus.

2 *Peccatum Philoſophicum, ſeù Morale eſt actus humanus diſconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi. Theologicum verò, & mortale eſt tranſgreſſio libera divinæ legis. Philoſophicum, quantumvis grave in illo, qui Deum, vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, eſt grave peccatum, ſed non eſt offenſa Dei, neqne peccatum mortale diſſolvens amici-*

citiam Dei, neque æternâ pœnâ dignum. Damnatur ut erronea &c. S.Th. ex Philoſopho notat mundum eſſe unum unitate ordinis, cujus Deus eſt Caput. In corpore tam phyſico, quàm morali Reip. offendens unum membrum, offendit totam Remp., & præcipuè Caput, etiamſi ignoret, vel actu non cogitet de Rep. & Capite; qui enim offendit partem, offendit totum, cujus eſt pars. S.Th. 1.2. q.21. a.3. Ad idem facit, quod de arte, & artificiato ait q.71. a.2. ad 4.

3 Idem Alexand. de anno 1690. damnavit alias triginta unam; non omnes pertinent ad mores: At quia non eſt privati edicere, quæ ſpectent, omnes hìc ſubjicio.

4 1. *In ſtatu naturæ lapſæ ad peccatum formale, & demeritum, ſufficit illa libertas, quâ voluntarium, ac libernm fuit in causâ ſuâ, peccato originali, & libertate Adami peccantis*. Ex S.Th. 1.p. qu.83. a.1. ad libertatem operans debet poſſe utrumque contradictorium; & art.2. ad 3. hæc libertas per Adæ peccatum non fuit amiſſa, ſed debilitata; & 1.2. q.21. a.2. actus habet rationem culpę, quia eſt in poteſtate operantis.

5 2. *Tametſi detur ignorantia invincibilis juris naturæ, hæc in ſtatu naturæ lapſæ operantem ex ipſâ, non excuſat à peccato formali*. Ratio non poteſt exprimi paucis. Vide S.Th. 1.2. q.94. a.4. & 6.

6 3. *Non licet ſequi opinionem, vel inter pro-*

probabiles, *probabiliſſimam*. Quid intendat theſis non capio; quandò inter opiniones adeò aliqua excedit, ut attingat gradum probabiliſſimæ, habet illam certitudinem, quæ *invenitur in humanis actibus*, *non ſicut in demonſtrativis, ſed ſecundùm quod convenit tali materiæ*. S.Th. 2.2. qu.60. a.3. ad 1., & ibidem Cajetanus exemplo judicii Salom. 3.Reg.3.

4 *Dedit ſemetipſum pro nobis oblationem* Deo, *non pro ſolis electis*, *ſed pro omnibus*, & *ſolis fidelibus*. Dicitur 1. Jo.2. *Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris*; *non pro noſtris autem tantùm*, *ſed etiam pro totius mundi*.

5 *Pagani*, *Judæi*, *Hæretici*, *aliique hujus generis nullum omninò accipiunt à Jeſu Chriſto influxum*; *adeòque hinc rectè inferes in illis voluntatem nudam*, & *inermem*, *ſine omni gratiâ ſufficienti*. Contradictoria juſtè definitur: complures ex nominatis habent inſpirationes vividas, ut ſe ad fidem convertant: Complures exprobrari poſſunt, Actor.7. *Vos ſemper Spiritui Sancto reſiſtitis*.

6 *Gratia ſufficiens ſtatui noſtro*, *non tam utilis*, *quàm pernicioſa eſt*, *ut proindè meritò poſſimus petere*: *A gratiâ ſufficienti libera nos* Domine. Gratia purè ſufficiens dicenda eſt Dei donum; & de illâ differendum, utì de fide informi differit S.Th. 2.2.q.6. a.2.

7 *Omnis humana actio deliberata eſt* Dei *dilectio*, *vel mundi*: *Si* Dei, *charitas Patris eſt*; *ſi mundi*, *concupiſcentia carnis*, *hoc eſt*, *ma-*

mala eſt. Plura opera facit peccator, ut ſe diſponat ad Charitatem Patris, quæ nec ſunt charitas Patris, nec concupiſcentia carnis.

8 *Neceſſe eſt infidelem in omni opere peccare*. Et ſic peccabit, dùm voluntariè acceptat inſpirationes præambulas ad fidem immiſſas à Spiritu S., ut ait S.Th. 2.2.q.8. a.5., & q. 10. art.4.

9 *Re verà peccat, qui odio habet peccatum, merè ob ejus turpitudinem, & diſconvenientiam cum naturâ rationali, ſine ullo ad* Deum *reſpectu*. Ex S.Th. 1.2. q.21. a.3. & 4. omnis actio hominis habet ordinem ad naturam rationalem, & in Deum: igitùr peccat, qui conſiderat peccatum ſub primâ ratione? Idem qu. 100. a.10. ad 2.

10 *Intentio, quâ quis deteſtatur malum, & proſeqaitur bonum, merè, ut cæleſtem obtineat gloriam, non eſt recta, nec* Deo *placens*. Ut præcedens.

11 *Omne, quod non eſt ex fide Chriſtianâ ſupernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum eſt*. Vide ſeptimam, & S.Doct. 2.2. qu.23. a.7.

12 *Quandò in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides, & etiamſi videantur credere, non eſt fides divina, ſed humana*. Trid. ſeſſ.6. c. 6. ſolùm ante fidem requirit liberam motionem in Deum ex parte voluntatis; amoris initialis meminit poſt plures actus voluntatis. Remoto poſteriori, re-

ma-

manet prius; quarè omni amore perfecto Dei, & initiali remoto, poteſt remanere fides. S.Th. 2.2. q.4. a.7. præſertim ad 4.

13 *Quiſquis, etiam æternæ mercedis intuitu, Deo famulatur, charitate ſi caruerit, vitio non caret, quotiès, intuitu licet beatitudinis, operatur.* Videtur excludere omnẽ famulatum, etiamſi per illum in primis glorificetur Deus; & ſic intellecta, eſt contra Trid. ſeſſ.6. c.11. Si loquatur de famulante merè ob intuitum æternę mercedis, vide 9. & ſequentes.

14 *Timor gehennæ non eſt ſupernaturalis*; tamen procedit à fide, quæ ex cap.13. n.3. eſt principium ſupernaturalitatis. Trid. dolorem peccati ortum ex illo ſeſſ.14. c.4. vocat donum Dei, & impulſum Spiritus Sancti. S.Th. 2.2. q.19. a.4. 7. & 9.

15 *Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, ſine dilectione benevolentiæ Dei, propter ſe, non eſt bonus motus, ac ſupernaturalis.* Fides, non dilectio, eſt principium ſupernaturalitatis.

16 *Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni, induxit non politia, aut inſtitutio Eccleſiæ, ſed ipſa Chriſti lex, & præſcriptio; natura rei id ipſum quodammodò dictante.* In nullo judicio Reus ante ſententiam ſubit pœnam, ut eſt ſatisfactoria delicti. Sacramentalis ex c.7. n.23. debet etiam eſſe medicinalis, ſed ſemper determinanda per Sacerdotem.

17 *Per*

17 *Per illam praxim mox abſolvendi, ordo pœnitentiæ eſt inverſus.* Ut præcedens.

18 *Conſuetudo moderna, quoad adminiſtrationem ſacramenti Pœnitentiæ, etiamſi eam plurimorum hominum ſuſtentet authoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominùs ab Eccleſiâ non habetur pro uſu, ſed abuſu.* Ex S.Th. 1.2. q.97. a.3. ſolùm illa conſuetudo eſt abuſus, quæ eſt contrà legem divinam, aut naturalem. Igitùr antequam conſuetudo adminiſtrandi ſacramentum dicatur abuſus, debet oſtendi, quid præjudicet legi divinæ, aut naturali, contra quas nullus abuſus in Eccleſiâ diù duravit, nec habuit authoritatem.

19 *Homo debet agere totâ vitâ pœnitentiam pro peccato originali.* Ex S. Th. ſuppl. qu. 2. a.2. de originali non poteſt haberi vera contritio. Et ex 3.p. qu.68. a.5. peccatoribus baptizatis non ſunt impoënda opera pœnalia, quia fieret injuria morti Chriſti, quaſi non eſſet ſufficiens, quandò applicatur tota ejus efficacia.

20 *Confeſſiones apud Religioſos factæ, pleræque, vel ſacrilegæ ſunt, vel invalidæ.* Hujus Theſis inſubſiſtentia ex ſe apparet.

21 *Parochianus poteſt ſuſpicari de Mendicantibus, qui eleemoſinis communibus vivunt, de imponendâ nimis levi, & incongruâ pœnitentiâ, ſeù ſatisfactione, ob quæſtum, ſeù lucrum ſubſidii temporalis.* Ex S.Th. 2.2.

qu.60. art.3. poteſt concipi, quàm grave peccatum ſit iſta ſuſpicio contrà præclariſſimas, & ſanctiſſimas Religiones.

22 *Sacrilegi ſunt judicandi, qui jus ad communionem percipiendam prætendunt, antequàm condignam de delictis ſuis pœnitentiã egerint.* Eccleſia ſolùm illos judicat ſacrilegos, qui communicant cum peccato mortali. Theſis tollit ſecundarium effectum Euchariſtiæ, qui eſt remittere pœnam peccatis debibitam (ut explicat S.Th. 3.p. qu. 79. art.5.) hoc ipſo, quod docet communicandum poſt condignam pœnitentiam, hoc eſt, ſine ullo debito pœnæ.

23 *Similiter arcendi ſunt à ſacrá Communione, quibus nondùm ineſt Amor puriſſimus, & omnis mixtionis expers.* Tollitur alius effectus delendi venialia, quoad culpam S.Th. art.4., nam amor omnis mixtionis expers illa non compatitur.

24 *Oblatio in Templo, quæ fiebat à B.Virgine Mariâ, in die Purificationis ſuæ, per duos pullos Columbarum, unum in holocauſtum, & alterum pro peccatis, ſufficienter teſtatur, quòd indiguerit purificatione, & quòd filius, qui offerebatur, etiam maculá Matris maculatus eſſet, ſecundùm verba legis.* S.Th.3.p. qu.37. a.4. ad 3. dicit maculam legalem fuiſſe irregularitatem, à quâ expreſsè præſervat Matrem.

25 *Dei Patris ſedentis ſimulacrum nefas eſt Chriſtiano in Templo collocare.* S.Th.3.p.

qu.

qu,25. a.3 probat licitã imaginũ adorationẽ.

26 *Laus, quæ defertur Mariæ, ut Mariæ, vana eſt*: quæ tamen eſt actus virtutis Hyperduliæ. Ex S. Th.2.2. q.103. præſertim ar.4. ad 2. & 3. eſſet vana laus delata creaturæ irrationali, ut tali, non ſic rationali, in quam tendere poſſumus motu abſoluto, imò 3.p. q.25.a.5. vult Matrem Dei eſſe adorandam motu abſoluto, quanquam referatur ad filium.

27 *Valuit aliquandò baptiſmus ſub hac formâ collatus*. In nomine Patris &c. *prætermiſſis illis*: Ego te baptizo. S.Th. 3.p. qu.66. a.5. dicit neceſſariò exprimendas in baptiſmate duas cauſas, principalem, & inſtrumentalem: ad 2. quòd ſit exprimenda actio miniſtri, per illa verba, *Ego te baptizo*, quia per alia exprimentia principalem, non habetur determinatus effectus, ad quem verba aſſumuntur.

28 *Valet baptiſmus collatus à Miniſtro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi obſervat: intùs verò in corde ſuo apud ſe reſolvit*. Non intendo facere, quod facit Eccleſia. Ex S.Th. 3.p. qu. 64. a.8. quia forma baptiſmi eſt indifferens, ut aſſumatur ad baptizandum, ad ludum &c. debet determinari per intentionem baptizantis, qui ubi contrarium determinat, non habet intentionẽ. Ad 2. videtur exigere, quòd intentio contraria exprimatur exteriùs; hoc tamen addit, ut poſſit ſufficienter dubitari de baptiſmo.

29 *Futilis, & totiès convulſa eſt aſſertio*

de Pontificis Romani ſuprà Concilium Oecumenicum authoritate, atque in fidei quæſtionibus decernendis infallibilitate. Futilis non eſt, quam efficaciter firmat S.Th.2.2. q.1.a.10. & innumeri poſt ipſum.

30 *Ubi quis invenerit doctrinam in Auguſtino clarè fundatam, illam abſolutè poteſt tenere, & docere, non reſpiciendo ad ullam Pontificis Bullam*. Sicut ad aſſerendam rationem entis non ſufficit reſpicere cauſam proximam, niſi reſpiciatur cauſa prima, ità ad aſſerendam rationem veri, non ſufficit reſpicere regulam proximam, niſi reſpiciatur etiam prima viſibilis regula veritatis, S.Sedes: Hoc innuit idem Auguſtinus adductus à S.Th.1.p. q.1. a.8. ad 1. in fine, latiùs videndus in fonte.

31 *Bulla Urbani VIII.* In eminenti, *eſt ſubreptitia*. Crede Sedi Ap. atteſtanti contrarium.

Alexander damnavit, ut temerarias, ſcandaloſas, malè ſonantes, injurioſas, hæreſi proximas, hæreſim ſapientes, erroneas, ſchiſmaticas, & hæreticas.

CAPUT XXIX.

Obſervationes generales in Theſes prohibitas.

1 HUjus Capitis doctrina non eſt omninò neceſſaria Confeſſori, ſed multùm utilis. Non neceſſària, quia nemo Catholi-
cus

cus ſciens aliquas Theſes in materiâ morum prohibitas à S.Sede, vult illas adhùc ſuſtinere in ſenſu damnato, & in praxim reducere: ſed prodeſt plurimùm habere regulas generales, quas facilè poſſint applicare. Igitùr.

2 Primò: Theſis intelligitur ſemper damnata in proprio verborum ſenſu, & ut jacet, niſi aliud exprimat decretum: quarè non eſt extorquenda in ſenſus improprios, & alienos à proprietate verborum, ut jacent.

3 Secundò: Ordinariè Pontifex prohibens Theſes in materiâ morum, etiam in virtute S.Obedientiæ vetat reduci ad praxim: v.g. ſecunda Alex. VII. deduceretur in praxim, ſi Vir equeſtris acceptaret duellum in vim illius, ut licitum, quandò agnoſcit eſſe vetitum in tali Theſi, & peccaret duplici peccato, duelli, & inobedientiæ contrà præceptum. At ſi nè videatur timidus, acceptet, non habens reſpectum ad uſum permiſſum in tali Theſi, tunc peccat tantùm peccato duelli. Aliud eſt fornicari, & aliud fornicari, credendò fornicationem licere.

4 Tertiò: Si Pœnitens audivit, qui ſuſtineant Theſes prohibitas, ut Confeſſor ſciat, nùm debeat denunciare, & calleat cenſuras injuſtas: Explicatur aliquandò ſola cenſura *ſcandaloſa*, aliquandò etiam aliæ. Ubi damnantur ut hæreticę, vel aliâ cenſurâ, vi cujus illas docens, reddatur ſuſpectus de hæreſi, debet denunciari, juxtà edictum S.Officii. Si non

adſit hujuſmodi cenſura, erit excommunicatus, qui docet &c. non tamen denunciandus ab audiente &c. Erit imponenda obligatio denunciationis, etiamſi tali determinatæ Theſi non inuratur cenſura determinata, ſed omnes expoſitæ dicantur damnari, ut hæreticæ, erroneæ, ſcandaloſæ &c. nam continget, quòd illa particularis damnata fuerit in ſe, ſolùm ut ſcandaloſa, ſed quia id ignorat Pœnitens, & Confeſſor: hujus non eſt determinare cenſuram, quam Pontifex voluit indeterminatam: Remitte ergò negotium S. Tribunali, cujus Miniſtri non accipient juridicam denunciationem, ſi non adſit locus.

5 Ut conſulatur praxi, nota 45. Alexandri, & 65. Innocentii, damnatas, ut *ſcandaloſas*, & *in praxi pernicioſas*. Hæc cenſura non reddit ſuſpectum de hæreſi; quarè Pœnitens, qui ſciat aliquam teneri, ex vi talis damnationis, non tenetur denunciare. At 68. Innocentii, & duæ, ac 31. Alex.VIII. damnantur ut hęreticę, erroneę &c. quarè illas tenens, eſt ſuſpectus de hæreſi, ac denunciandus.

C A P U T XXX.

Præparans ſe ad Confeſſiones, debebit ſemper magnifacere doctrinam S. Thomæ.

1 QUò ad exercendum triplex officium Judicis, Medici, ac Doctoris, Confeſſo-

feſſori, ut poſſit diſcernere inter lepram, & lepram, Rituale c.7. n.7. commendat primò ſtudium Catech.Rom. & in illis verbis univerſaliter ſtudium omnis doctrinæ, quam S. Sedes ſtabilit; ideò adductæ ſunt Theſes prohibitæ: ſecundò commendat ſtudium probatorum Authorum: ut filius obediens S.Matris Eccleſiæ ſequetur Matris ductum; quarè ubi curavit callere dictas Theſes prohibitas, evolvet ſemper probatos Authores. Alii ſunt probati ex communi conſenſu fidelium, qui eis utuntur, illoſque permittit Eccleſia: Alii poſitivè per authoritatem Eccleſiæ: Utroſque curabit ſæpiùs legere, & intelligere, ſed ratio dictat, ut Principem locum det poſitivè approbatis. Quoad primos, maximè incumbet iis, qui communiter reputantur Claſſici; & quia non omnes omnia poſſumus, Doctores ſe diviſerunt, ſcribentes alii ex profeſsò in unâ materiâ, & alii in aliâ: Unumquemque ſuo loco habebit, ut pluris fiat in materiâ ex profeſſo examinatâ, quàm in aliâ. Non negligantur libelli probatorum, qui Moralem redegere in compendium, ita tamen, ut inſerviant ad retinenda memoriter principia magis univerſalia, peccatorumque definitiones, quibus memoriter conſervatis, peccata obvia reducuntur ad ſuas ſpecies; difficile tamen eſt cum ſolis illis decidere caſus paulò abſtruſiores; quarè horum deciſio petenda eſt ſtudio probatorum, qui de illâ materiâ tractarunt ex profeſſo.

2 Ex iis, qui methodicè tractarunt Theologiam Moralem, neminem reperio præcipuè commendatum ab Ap. Sede, niſi Præceptorem Angelicum S. Thomam Aquinatem: cap. 12. n.12. innui, quanti ſemper habitus fuerit, & annuatim habeatur ab Eccleſiâ. Ad exemplũ Matris, Viri prudentiſſimi Fundatores Academiarum, ac Religionum præſcripſerunt ſuis Angelici doctrinam ſequendam; ſingulariter S.Philippus Nerius, non modò ſectandam indixit, ſed unicè prælegendum S. Doctoris textum, ad cujus amuſſim Em. Card. Caſanate in Conventu primario de Urbe erexit duas Cathedras perpetuas,& quotidianas circà eundem textum.

3 Fuit S. Thom. magni ſemper habitus in omni ſcientiâ, ſed in Theologiâ Morali quandam habet eminentiam; in quâ, ſchola Scoti amplectitur Angelici ſententias, ubi ex ſuo Doctore Subtili non habet quid particulariùs definiat; quarè Moralis S.Thom. eſt Magiſter communis. Æquiſſimus in omnibus, neque relaxans, neque premens conſcientias, fundamenta ſtabiliens, ut caſuum, etiam abſtruſiorum, enodationem polliceri poſſit ſibi,qui profundiùs illa ruminat (loquendo de iis, quæ non pendent à jure poſitivo Eccleſiæ,poſt mortem S.Doctoris, firmato; nam omnia hæc petenda ſunt à legibus Eccleſiæ) Solem geſtat in pectore, ut omnes irradiet: qui Aquilæ oculos non habet, videat in radiis, quibus reflectit

ctit iſte Sol in Montibus, nempè, in tot Doctoribus, qui ſcripſere ſuper opera theologicâ S.Thomæ.

4 Mirabilis eſt etiam ordo, quo traditur: Complures procedunt examinando caſus in particulari, & vulgus complacet in hac methodo variâ in ſingulis ferè paginis, ob varietatem caſuum: Varietas enim delectat; S.Th. 1.2. q.32. a.1. & delectatio nos reddit attentiores. Idem q.33. a.4. Sed iſta methodus nec habet ordinem, nec ſufficit; infiniti enim ſunt caſus, & quemlibet infinitæ poſſunt variare circumſtantiæ. Alii per præcepta diſſerunt; ſed neque iſta eſt omnibus numeris abſoluta: cùm ex præceptis non habeatur perfectè differentia ſpecifica peccatorum: qui prædictam viam incedit, neceſſe habet, ut aliundè ſpeciem dignoſcat.

5 S.Th. Moralem præcipuè tradidit in ſecundâ parte ſuæ Summæ. Vt hæc evaderet abſolutiſſima, ſubdiviſa eſt in duas partes, altera dicitur prima ſecundæ; altera ſecunda pars ſecundæ partis. In primâ agit de fine hominis: ſecundò, de actibus, per quos pervenitur ad finem: tertiò, de principiis intrinſecis, & extrinſecis actuum, quæ ſunt fundamenta univerſalia. Quia tamen hæc ſcientia eſt practica, & directiva operationum: Operationes autem ſunt in ſingularibus; addidit ſecundam partem, in quâ particulariter agit de actibus bonis, & malis. Comprehendit omnes

vir-

virtutes ſub illis ſeptem, quarum tres ſunt Theologicæ, quatuor Cardinales. Poſt virtutem agit de vitiis oppoſitis; de præceptis ad quamlibet ſpectantibus,& donis Spiritus Sancti correſpondentibus.

6 Ad complementum Moralis reſtat notitia ſacramentorum, quæ dignè, ac reverenter ſumere ſpectat ad Religionem, ſed commodiùs de illis agit in tertiâ parte: quia ſunt medicinæ hominis infirmi, debebat de illis agere poſt Chriſtum. Hoc opus compactum pro Confeſſariis, explicato ſuperiùs Pœnitentiæ ſacramento, principaliter habet agere de peccatis, quæ ſunt materia remota ſacramenti: neceſſe tamen erit aliquid tangere de virtutibus: tùm quia unum oppoſitorum innoteſcit per aliud, tùm quia Confeſſoris munus eſt evellere vitia, plantare virtutes: At quia opus dirigitur Confeſſori expoſito fidelium multitudini, & virtus perfecta eſt paucorum, principalior tractatio erit de peccatis; ſemper juxtà methodum S.Doctoris, ut datâ aliquali notitia virtutis, donique correſpondentis,aſſignentur ſingula peccata oppoſita.

CAPUT XXXI.

Præparanti ſe ad Confeſſiones proponitur diſtinctio actuum internorum.

1 DE fine hominis non ago cū Confeſſore ordinario, qui fide credit hominem ele-

elevatum ad beatitudinem conſiſtentem in clarâ Dei viſione. Actus, quibus ab hoc fine abducimur, alii ſunt merè interni, quia completi tantùm in corde: alii externi, quia conſummati in opere. Quilibet facilè agnoſcit peccata externa, & confitetur: non ita contingit de internis; quarè ex ca.7. num.19. pœnitentem in hoc debet adjuvare Confeſſor, ut comprehendat illorum ſpeciem, ac numerum.

2 Prima diviſio actuum internorum eſt in Amorem, & Odium; hæc eſt diſtinctio valdè generica: Amare eſt *velle bonum*: Odire eſt *velle malum*: æquè amat, qui triſtatur de malo proximi, gaudet de bono, qui deſiderat bonum &c. cum tamen ſint actus ſpecie diſtincti: Idem à contrario dic de odio; quarè in confeſſione non ſufficienter ſe explicat pœnitens, qui ſe accuſat v.g. *Ter odio habui proximum*; ulteriùs debet interrogare Confeſſarius, nùm odiverit triſtando de ejus bono, vel deſiderando malum, vel gaudendo de malo; præterea, quæ ratio mali fuerit volita; nam ſicut facere malum proximo in bonis externis eſt pecatum ſpecie diſtinctum à peccato, quod facit malum in famâ, vel perſonâ, ita ſunt diſtincta ſpecie peccata interna, quibus volumus proximo malum rei externæ, famæ, perſonæ: ad id maximè attende; nam in examine Romano interrogant, non ſuper caſibus hinc indè diſputatis, ſed, an ſcias diſcernere lepram à leprâ, ubi pœnitens non diſcernit,

an

an ſcias exquirere, quæ in dato caſu ſit ſpecies odii.

3 In actibus internis etiam diſtinguendi ſunt: primò ſimplex complacentia: ſecundò deſiderium: tertiò intentio: quartò electio, poſt quas venit executio, quæ eſt actus externus, & tandem gaudium, ſeù delectatio, quãm habemus in re poſſeſsâ. Pœnitens aperiens externum peccatum, ſufficienter explicat illos actus, dicendo ſe v.g. ſemel peccaſſe cum fœminâ: etenim primi quatuor neceſſariò præcedunt, & ultimus conſequitur; qui habet quartum, neceſſariò fatetur primos tres, ſine quibus non poteſt haberi. Idem dic de reliquis reſpectu præcedentium. At non eſt ita de præcedentibus reſpectu ſubſequentium, & tunc exigitur prudentia Confeſſarii, præſertim in peccatis contrà Caſtitatem, juxtà monitum Ritualis cap.7. n.20. Contingit enim in praxi, quòd fœminæ, præcipuè Virgines nobiles, ſi ex fragilitate labantur, ſe accuſant unicè, quòd habuerint cogitationes minùs honeſtas. Sed nihil adhùc aperiunt peccati, quia ſæpè ſunt in animabus ſanctioribus; quarè prudentiam Rituale, ubi ſuprà, requirit in Confeſſario, nè ex unâ parte doceat peccare pœnitentem; ex aliâ eliciat primò, ſi peccaverit: ſecundò ſpeciem peccati, quam non poterit agnoſcere, niſi ſciat diſtinctionem actuum prædictorum.

4 Simplex complacentia eſt actus de ob-

jo-

jecto cogitato, abſque reſpectu ad illud in actu conſequendum: Aliqui vocant *Deſiderium inefficax*. Tu non litiges de verbis: intellige ſubſtantiam, ſeù ſpeciem, ac numerum actuum; otioſis relinque voces. Sæpè in praxi fœminę nobiles habent actum poſitivum, determinantem potiùs mori, quàm aliquid externum, vel minimum committere contrarium honori, non ſtatim excuſa, ſed neque ſtatim damnes: delectatio potuit fuiſſe orta in appetitu tantùm ſenſitivo, renuente voluntate: tunc poteſt eſſe materia magni meriti, ſed prudenter inquire, nùm advertens ad cogitationes inhoneſtas, voluntariè commorata fuerit in illis; & quandò non plenè ſe explicet, ſucceſſivè interroga de aliis actibus, objectis &c.

5 Hæc de ſimplici complacentiâ in genere dignoſcitur eſſe peccatum ex regulâ S.Th.1.2. qu.34.a.2. *Delectatio ſequitur naturam actus*: quarè complacentia erit licita, ſi actus eſt licitus, & illicita, ſi actus eſt illicitus. Simplex, etiam volutaria de actu conjugali, ſine ulteriori periculo, eſt licita maritatis, quia illis hìc, & nunc ratione matrimonii actus eſt licitus, eſto per accidens, ob abſentiam mariti, non poſſit exerceri: E' contrà ſponſæ illicita eſt delectatio de actu conjugali futuro, vel etiam viduæ de præterito, quia ambabus pro tempore, quo delectantur, actus eſt per ſe prohibitus. Ex illo principio venialis erit delectatio, ſi venialiter, & mortalis, ſi mortaliter

ter interdicatur actus. Simplex complacentia, quæ eſt peccatum, vocatur delectatio moroſa, non à morâ temporis, quâ quis in illâ ſiſtit, nam omne peccatum fieri poteſt in inſtanti, ſed à morâ voluntatis, quatenùs eſt voluntaria, etiam per unicum inſtans.

6 Delectationem eſſe malam, ſi actus ſit illicitus, non eſt ita univerſale, ut non fiat diſtinctio; S.Th. dixit: *Delectatio ſequitur naturam actus*: quarè non erit peccaminoſa, ſi conſurgat ex actu cogitato, qui ab intrinſeco non ſit illicitus, etiamſi talis actus extrinſecè per ſuperioris præceptum remaneat prohibitus: non peccat, qui in die Veneris delectatur de comeſtione carnium, niſi delectetur, ut in die Veneris, quia tunc fertur formaliter contrà præceptum, & id eſt malum intrinſecè. Errant, qui credunt ſolùm eſſe peccatum delectationem contrà Caſtitatem: etiam eſt peccatum delectari moroſè de homicidio, furto, & in genere, omnis delectatio moroſa, de objecto intrinſecè malo, eſt mala.

7 Theologi diſputant, nùm in delectatione moroſâ ſit explicanda circumſtantia, quæ neceſſariò explicari debet in deſideriis, & aliis actibus, v.g. qui delectatur de fœminâ, nùm explicare debeat, quòd ſit virgo, vel nupta &c. circumſtantia ſubjecti debet explicari, ut ſi delectetur Sacerdos, maritatus &c. De circumſtantiâ objecti, Theologi diſſident, ego cenſeo explicandam eſſe.

8 Se-

8 Secundus actus internus eſt deſiderium. Ut nomen importat; eſt actus tendens in opus externum, adeòut ex vi actus ſemper velimus conſequi, quod deſideramus, licèt non ſemper media ponantur ad conſequendum, ut ſi Ruſticus inhoneſtè deſideret Reginam ſanctam. Hoc deſiderium erit mortale peccatum, ſi ſit objecti contrâ legem Dei: Veniale, ſi objectum ſit præter legem Dei. Delectatio de re malâ, quia prohibitâ, non eſt peccatum; ſed deſiderium rei malæ, quia prohibitæ, eſt peccatum, quandò ſcitur lex prohibens. Ex n.7. in moroſâ delectatione aliqui tenent, non neceſſariò explicandam eſſe circumſtantiam objecti, tamen omnes tenent explicari debere in deſiderio.

9 Tertius actus internus eſt intentio finis. Ex S.Th. 1.2. qu.12. a.1. ad 3. diſtinguitur à deſiderio, quia hoc vult aliquid, v.g. ſanitatem: Illa vult hoc totum, nempè, pervenire ad ſanitatem: In peccatis deſiderat homo rem alienam, & intendit pervenire ad accipiendũ.

10 Quartus actus internus eſt electio. De hac S.Th. 1.2. q.13. & de conſilio præcedente electionem q.14. Ubi homo intendit pervenire ad aliquem finem, ſi adſint plura media perveniendi, ordo exigit, ut quærat magis utile, magiſque proportionatum fini; iſta inquiſitio eſt propriè conſilium pertinens ad intellectum: Ubi, conſideratis omnibus mediis, accipit unũ, dicitur electio pertinens ad voluntatem. Poteſt

teſt peccari & in conſilio, & in electione: In conſilio, dùm voluntas applicat intellectum ad media illicita, ut cùm quis conſulit dæmonem: ſpecies peccatorum in conſilio per defectum habes p.2. c.16. nu.3., & per exceſſum c.17. n.3. In electione peccatur etiam; quarè qui elegit expectare hoſtem in vià, ut occidat, etiamſi pœniteat, dùm expectat, non ſufficienter explicat peccatum, accuſans, quòd propoſuerit occidere, debet explicare medium electum, quòd expectaverit &c. Si aſſumpſit media de ſe aliàs illicita, ut ſi dedit pecuniam Sicario, quòd prohibetur per leges; Regula ad dignoſcendum, quæ media ſpecialiter ſint explicanda, dabitur c.38. nu.16. cùm de præceptis obligantibus per ſe, & per accidens.

11 Quintò: ſuccedit actus externus, de quo nihil nunc; & quo explicato in confeſſione, intelliguntur explicati actus præcedentes, n.3. Imò intelligitur etiam explicata delectatio, ſeù gaudium immediatè conſequens ad actum: At, ſi poſt tempus, reflectens peccator ſuprà actum, noviter gaudet, eſt novum peccatum, & debet explicare pœnitens, non tantùm, quòd delectatus fuerit de morte inimici: tunc enim tale gaudium, quod eſt ſpecies diſtincta à ſimplici complacentiâ, confunderetur cum iſtâ, ſed explicare debet, ſe delectatum de occiſione perpetratâ. Idem in aliis caſibus.

12 A qu. 15. ad 18. S. Th. nominat alios

actus,

actus, de quibus nunc diſſero, quia non reperiuntur ſeparati à prædictis: ergò etiamſi perfectè illos non percipias, non eſt periculum, quòd reddatur defectuoſa confeſſio: vide in fonte. Prædictorum differentiam curà perfectè noſcere, & quod neceſſarium eſt, explicari perfectè à Pœnitentibus ubi deficiunt; aliter non ſunt explicatæ ſpecies peccatorum, ut requiritur ad integram confeſſionem.

CAPUT XXXII.

De Paſſionibus Animæ.

1 SAnctus Th. poſt explicatos actus internos voluntatis, à q. 18. ad 22. examinat, undè prædicti actus deſumant bonitatem, vel malitiam: finis hujus operis non eſt ità ſublimis, ut finis S. Th.; meus finis eſt, *diſcernere lepram à leprâ*, hoc eſt, peccatum à peccato; quarè procedo ad explicandas cum eodem à qu. 22. ad 49. paſſiones animæ, quibus moderandis in Pœnitente Confeſſor debet inſiſtere, præſertim ſi frequentat ſacramentum. Complures bis, ter, aut ſæpiùs in hebdomadâ, ſemper accuſant eaſdem paſſionum inordinationes, quæ poſt plura etiam luſtra inſurgunt inordinatiores. Id ex ſuâ culpâ, cui Confeſſor debet mederi; propterea multi ſuſpicantur de hujuſmodi confeſſionibus, ex quibus nulla emendatio apparet de venialibus. Sed quo-

modò Medici officium exercebis circà hujuſmodi peccata paſſionum, ſi omninò ignoras paſſiones? *Vulnus, quod ignorat, medicina non curat*, ait Trid. ſeſſ.14. c.5., & morbum nequit tollere Medicus, qui neſcit radicem morbi.

2 Homo habet duplicem appetitum: intellectivum, qui dicitur voluntas, & ſequitur ad cognitionem intellectus, habetque actus enumeratos cap. præcedenti: alterum ſenſitivum, qui dicitur ſenſualitas, & movetur ad cognitionem ſenſitivam, cujus actus enumerabimus. Loquendo de mortalibus, homo ut plurimùm peccat per utrunque appetitum: fœmina, v.g. repræſentatur homini, ex cujus imaginatione, conſurgit delectatio in ſenſitivo, quâ per intellectum repræſentatâ voluntati, hæc acceptat, & ita peccat. Idem dic de reliquis; nam appetitus ſenſitivus movetur ergà ſuum bonum, & voluntas, quæ eſt domina, deberetque moderari hos motus ſenſitivos, juxtà dictamen rationis, non ſe opponit modis, quibus tenetur; ità ſerva prævalet in dominam, concupiſcentia trahit voluntatem: Non tamen omne peccatum ſemper contingit hoc modo. Sæpè, antequam exurgat motus concupiſcentiæ, voluntas excitat ſenſualitatem: ſæpè peccat homo circà ea, quæ non poſſunt appeti motu ſenſualitatis, ut qui diſcredit Deo &c. Quæ contingunt per motionem primam voluntatis, ex ſuo genere ſunt graviſſima.

3 Ap-

3 Appetitus ſenſitivus habet duas potentias: altera dicitur Concupiſcibilis, altera Iraſcibilis: Prima fertur in bonum ſibi conveniens, utile, vel delectabile (bonum, ut honeſtum, eſt objectum voluntatis) vel fugit à malo: altera fertur ad vincendas difficultates, quę ſibi occurrunt pro conſecutione talis boni, vel in evitando malo.

4 Actus competentes utrique, vocantur paſſiones, quia fiunt cum immutatione corporis, ut patet; nam etiam in facie cognoſcitur per alterationem; qui gaudet, timet &c. Sunt undecim hæ paſſiones: Amor, qui eſt ſimplex complacentia; Abominatio, quæ etiã dicitur Odium, & eſt ſimplex diſplicentia; Deſiderium, quod eſt actus efficax tendens in opus; Fuga, ſeù Odium, quod eſt deſiderium mali; Gaudium, quod eſt delectatio in bono poſſeſſo; Triſtitia, quæ eſt diſplicentia de malo præſenti; Spes, quæ firmat appetitum in eo, quod deſideramus ad conſequendum, contrà difficultates, quas patimur in conſecutione; Deſperatio, quæ eſt deſtitutio appetitus conſequendi bonum, ex eo quòd apprehendimus non poſſe nos ſuperare difficultates occurrentes in conſecutione, per quod etiam deſiſtimus à deſiderando, quia non ampliùs apparet conſequibile: Timor oritur, cùm videmus imminere malum, quod difficile poſſumus evitare. Ad hunc facillimè ſequitur deſperatio: Audacia ſequitur ad ſpem; quandò

enim ſperamus conſequi bonum, eſto mala, ſeù difficultates impediant conſecutionem, animamur ad vincendas difficultates; & hæc animatio dicitur Audacia: Tandem Ira, & appetitus vindictæ, cùm homo triſtatus eſt ob malum ſibi illatum, & ſperat vindicare, reſtituendo nocenti, quod tenet convenire, ut nocens habeat malum pro malo, tunc inſurgit in Iraſcibili paſſio hæc iræ, quâ appetit vindicare.

5 Sex primæ pertinent ad Concupiſcibilem; quinque ultimæ ad Iraſcibilem: hoc ordine procedunt etiam in brutis, cum quibus illas homo habet communes: Quoad bonum, imaginativa repræſentat talem cibum eſſe ſaporoſum, & complacet in ſapore imaginato: progreditur imaginans ſibi convenire talem cibum, & deſiderat; ſed hìc repræſentatur difficultas in obtinendo illo, quarè firmat ſe per ſpem, quæ movet ad Audaciam, ut aggrediamur ſuperare difficultates, ex quarum apprehenſione priùs per ſpem firmaveramus nos in deſiderio conſequendi; & quia imaginamur Petrum habentem in ſuâ manu cibum, nobis injuſtè opponi, excitamus iram contrà Petrum, appetentes vindicari de injuſtâ parvipenſione, quam habet de nobis: his remotis, habito jam cibo, gaudemus comedendo. Semper igitùr incipit Concupiſcibilis; ubi opus eſt, mediat Iraſcibilis, & ſemper terminat Concupiſcibilis. Si difficultates apprehendan-

tur

tur vix ſuperabiles, poſt deſiderium ſequitur timor de ſuperandis; ubi apprehenduntur inſuperabiles, ſequitur deſperatio. Ad apprehenſionem mali ſequitur Abominatio, ſeu diſplicentia; ſi iterùm imaginemur poſſe nobis advenire, ſequitur Odium, seù Fuga: ſi videatur difficile vitari poſſe, ſequitur timor: ubi advenit malum, ſequitur Triſtitia; quarè pariformiter incipit Concupiſcibilis: ubi opus eſt, mediat Iraſcibilis, & terminat Concupiſcibilis.

6 Undecim hæ paſſiones de ſe non ſunt peccata, ſed Deus inſerit homini, ut illis adjuvetur ad bonum honeſtum: Timor gehennæ retrahit à multis exceſſibus, & inducit remotè ad charitatem: Audacia, & Ira competunt Viro forti, ex S.Th.2.2. q.123. a.3. ad 10. Dupliciter poſſunt eſſe malæ: primò, ſi excitentur voluntariè circà objectum aliàs prohibitum: ſecundò, ſi circà licitum excitentur inordinatè; Ira, quæ ponitur vitium capitale, non eſt ipſa paſſio ſecundùm ſe, ſed ut eſt inordinata.

7 Multi decipiuntur credentes non eſſe peccatum mortale, quidquid provenit ex paſſione iræ, maledicentias, imprecationes, blaſphemias, etiam hæreticales: Hìnc vulgus perſeverat in mortalibus; confitentur ſe maledicentias &c. protuliſſe ex animo, ſed irato: Confeſſarius imperitus ſtatim eximit à culpâ mortali. Scito ex S.Th. 1.2. qu.77. præſertim

a.7., quòd omnis paſſio poteſt prævenire rationem quoad actum, v. g. quoad iram, ſed non quoad actus aliarum potentiarum, qui excitantur per iram. Id paucis explicari nequit meliùs, quàm doctrina ejuſdem, 2.2. qu. 13. a.2. ad 3. ubi de blaſphemiâ, ait: *Blaſphemia poteſt abſque deliberatione, ex ſurreptione procedere dupliciter: Uno modo, quòd aliquis non advertat hoc, quod dicit eſſe blaſphemiam; quòd poteſt contingere, cùm aliquis ſubitò ex aliquâ paſſione in verba imaginata prorumpit, quorum ſignificationem non conſiderat; & tunc eſt peccatum veniale. Alio modo, quandò advertit hoc eſſe blaſphemiam, conſiderans ſignificata verborum; & tunc non excuſatur à peccato mortali, ſicut nec ille, qui ex ſubito motu iræ aliquem occidit juxtà ſe ſedentem.* Quæ multò magis locum habent in maledicentiis, & imprecationibus matrum ergà filios &c. ex animo jactis pro illo inſtanti iræ; nam maledicentia talis eſt volita per voluntatem, conſequenter conſiderata per intellectum; quarè totiès mortaliter peccant, quotiès maledicunt ex animo.

8 Adverte has paſſiones eſſe genera, non ſpecies; quarè, quandò in illis eſt peccatum mortale, non ſufficit pœnitenti ſe accuſare, quòd proruperit in odium, iram &c. debet ulteriùs explicare, quod malum voluerit per odium, & quomodò, an complacendo, deſiderando &c. ut c.31. n.2. Circà timoratos, qui

fre-

frequentant hoc ſacramentum ſine peccatis, attende, ut, quantùm fieri poteſt, moderentur paulatim paſſiones: Ad hoc propone duplex medium: primò, ut in omnibus conſiderent finem, ita aſſument paſſiones, v.g. iram, quantùm eſt neceſſaria, ut cum fructu corrigant vitia: Idem dic de delectatione in cibo, potu, & reliquis pertinentibus ad propagationem ſpeciei, ut curent nihil ampliùs delectationis quærere, quàm quod confert ad fines talium actuum: ſecundò, quia difficillimum eſt ita ratione frenari appetitum ſenſitivum, ut neque deficiat, neque excedat, optimum erit conſulere, quòd, ubi paſſio concurrit ad aliquam operationem, ſe accuſent in fine confeſſionis ex corde, de inordinatione paſſionis, v.g. pater, & mater debent iraſci contrà filium delinquentem; ſe accuſent, veniam petentes à Deo, ſi fortè defecerint, vel exceſſerint in irâ. Hoc eſt remedium efficax ad paſſiones, magis, ac magis moderandas; nam duo concurrunt: primò, noſtra humilitas: ſecundò, meritum Chriſti applicatum per ſacramentum inſtitutum in remedium infirmitatis; & exceſſus, vel defectus in hujuſmodi provenit ex infirmitate.

CAPUT XXXIII.

De principiis bonorum Actaum.

1 FInis principalior hujus operis eſt *diſcernere lepram à leprâ*, hoc eſt, inſtruere ſuper diſtinctione peccatorum, ut in Confeſſionali ritè poſſit exerceri triplex officium, Judicis, Medici, & Doctoris. Quia unius oppoſiti nequit haberi perfecta cognitio, niſi, ſaltem imperfectè, cognoſcatur aliud, ideò, ubi agitur de peccatis, & vitiis, etiam aliqualiter debet explicari bonitas actuum, & virtutis. S. Th. poſtquàm egit primò de actibus appetitus intellectivi, ut dedimus cap. 31., & de actibus appetitus ſenſitivi c.32.agit de principiis intrinſecis actuum bonorum, & malorum: Diſtinguit principia intrinſeca ab extrinſecis: quia actus noſtri ſunt vitales, manent in operante: Igitùr principium intrinſecum eſt, quod recipit operationem; quarè appetitus dicitur principium intrinſecum, & quidquid concurrit ad operationem, ut forma appetitus: Principium extrinſecum dicitur, quod ab appetitu diſtinctum concurrit ad operationem, eſtò imprimat aliquid in appetitu, ut Deus, qui aliàs infundit gratiam actualem, auxiliantem &c. De potentiis tractaverat 1.p. q.70. ad 74. cùm nihil circà illas occurrat ſpeciale pro Confeſſario, nihil attingam

gam: qui pleniùs inſtrui cuperet, videat in prædictis locis. Hìc agit de habitibus in genere, qui potentias informant, à q.49. ad 54., ſivè concurrant ad bonum, ſivè ad malum; & à 56. ad 71. de habitibus bonis. Ego hìc concludo, quidquid ſpectat ad principia bonarum operationum, phyſicè operantia, ſivè ſit Deus per ſuam gratiam, ſivè voluntas per ſuos habitus.

2 Voluntas Juſti, quandò operatur bonum, & movet ſe ipſam, & movetur à Deo ad illud; quarè debet perfici per duplicem habitum. Alter dicitur virtus, alter donum Spiritus Sancti. Virtutes omnes Morales reducuntur ad ſeptem, tres ſunt Theologicæ, quatuor Cardinales: Etiam ſeptem ſunt Dona Spiritus Sancti; de utriſque vide *Inſtr. Cleri* c.11. quoad univerſalem quandam intelligentiam: quæ perfectiùs de illis ſcienda ſunt, dicentur de qualibet virtute in particulari, & dono correſpondente. Virtutes Cardinales aliæ ſunt acquiſitæ, aliæ infuſæ: acquiſitæ nos diſponunt ad actus naturales: infuſæ, ad ſupernaturales earundem: Theologicæ, & Dona ſunt ſolùm ſupernaturales, quia ſequuntur ad fidem, quæ eſt principium ſupernaturalitatis. Tam Virtutes, quàm Dona ſunt invicem connexa inter ſe, & cum charitate, ut nequeat haberi perfecta ex omni parte una Virtus, & Donum, niſi habeantur omnes, maximè Charitas; quarè in peccatore nulla vir-

virtus eſt ex omni parte perfecta, ſed ſi habet aliquem habitum inclinantem ad actus virtuoſos, ille non eſt ex omni parte virtuoſus: cum hoc tamen ſtat, quòd eliciat actus verè virtuoſos; nam actuum verè virtuoſorum alii ſunt perfecti, alii imperfecti. Primi exigunt procedere ab habitu virtutis: ſecundi pręcedunt, veluti diſpoſitio, ad introducendam virtutem: Ignis habet producere calorē;ſed alius eſt calor perfectus, alius imperfectus: octavus gradus eſt perfectus, & iſte ſemper exiſtit cum formâ ignis: cœteri ſunt imperfecti, qui non ſemper exigunt eſſe cum formâ, ſed præcedunt tanquam diſpoſitiones: nihilominùs ſunt verus calor, eſto ſint imperfecti.

3 Etiam in lineâ Donorum reperio actus imperfectos, & perfectos. S.Th. 2.2. q.8. a.5. ait: *qui nondùm conſecutus eſt donum* Intellectus, tamen *ex illuſtratione Spiritus Sancti alia quædam præambula cognoſcit*. Ad 1. addit Auguſtinum aliquandò nomine doni Intellectus, accepiſſe quamcumque *illuſtrationem intellectualem*, *quæ tamen non pertingit ad perfectam doni rationem*. Hi in lineâ donorum imperfecti reperiuntur etiam in peccatore. Perfecti ſunt in duplici genere; alii perfectiſſimi, alii minùs perfecti. In hoc ſecundo genere ſunt duodecim fructus Spiritus Sancti, in primo, octo Beatitutudines, & actiones, quas vocant Virtutis Hęroicæ. Notitia ſuperficialis utrorumque eſt *in Inſtr. Cleri* c.11. n.6.

n.6. 7. Si vis pleniùs inſtrui, lege S.Th. 1.2. qu.69. & 70.

4 Principium extrinſecum cõcurrens phyſicè cum voluntate ad opera, eſt Deus per ſuam gratiam. De hac plenè S. Th. 1.2. qu. 109. Gratiæ neceſſitatem ut intelligas, habe ante oculos doctrinã univerſaliorem Catech. Rom. 1.p. c.2. nu.22. ubi dicitur: *Non ſolùm Deus univerſa, quæ ſunt, providentiá ſuá tuetur, atque adminiſtrat, verùm etiam, quæ moventur, & agunt aliquid, intimá virtute ad motum, atque actionem ita impellit, ut quamvis ſecundarum cauſarum efficientiam non impediat, præveniat tamen, cùm ejus occultiſſima vis ad ſingula pertineat; & quemadmodùm Sapiens teſtatur* Sap. 8. Attingit à fine uſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuaviter. *Quarè ab Apoſtolo* Act. 17. *dictum eſt, cùm apud Athenienſes annunciaret Deum, quem ignorantes colebant.* Non longè eſt ab unoquoque noſtrum; in ipſo enim vivimus, & movemur, & ſumus: *Atque hæc &c.* Id exemplo mirabiliter explicuerat S. Th. q.3. de pot. a.7. ad 7. Artifex ſecuri dat primò eſſe, ut ſit ſecuris: ſecundò, conſervat, non deſtruendo illam: tertiò, dat virtutem, acuendo illam, ſed eſto ſit perfectiſſima in his tribus, nunquã actu ſcindet, niſi actu artifex moveat ad ſcindendum. Ita ſemper ſe habet cauſa univerſalis reſpectu particularis, & maximè prima reſpectu ſecundæ, ſcilicet, Deus.

5. Non

5 Non facilè percipies hanc doctrinam reſpectu cauſarum contingentium, de quibus non omninò adæquatum exemplum reperitur extrà Deum; ſed ſuppone duo certiſſima: primò Artifex tollens, velut ab otioſitate ſecurim, & per impulſum movens ad ſcindendum, nihil virtutis, quam priùs habebat, tollit ſecuri; ſi ex utrâque parte erat acuta, itaùt ex utrâque poſſet ſcindere, artifex imprimens motum ad ſcindendum ex hac, nihil acuminis tollit ex alterâ parte, ſed ſolùm iſtam movet: uno verbo dat iſti operationem, ſed nihil virtutis ad ſcindendum tollit alteri: Eodem modo Deus movens cauſam contingentem ad hanc operationem, dat illi ſolùm talem operationem, nihil virtutis tollit ad contrariam; conſequenter adhùc operatio eſt contingens, quia procedens à causâ ita operante, ut cum operatione actuali conjungat potentiam: quæ ſi ad contrariam non tollitur, profectò remanet: ſecundò, notà primum principium in Summulis: *Concluſio ſequitur debiliorem partem*; quia operatio procedens à causâ primâ, Deo, ſimul & ſecundâ, eſt veluti concluſio, talis operatio debet ſequi cauſam particularem, & contingentem, ut ſit particularis, & contingens: Ratio deſumitur ex alio principio ęquè certo: Effectus nequit eſſe perfectior ſuis cauſis: cùm igitùr omnis ratio formalis reperta in effectu, procedat indiviſibiliter à duabus cauſis, ſi haberet neceſſitatem à primâ, non con-

contingentiam à ſecundâ; quià hæc neceſſitas in effectu tribuenda eſt utrique, effectus eſſet perfectior ſuâ causâ.

6 Hæc deducuntur ex principiis naturalibus; cœterùm ulteriùs ex fide ſuppone per Adæ peccatum fuiſſe debilitatas hominis potentias ad bonum, ita quòd amiſit primò amorem naturalem, Dei finis ultimi; & ab intentione finis regulatur electio mediorum: ſecundò incurrit in intellectu ignorantiam, in voluntate malitiam, in Iraſcibili infirmitatem, in Concupiſcibili concupiſcentiam. S.Th. 1.2. q.85. a.3. Vide c.3. n.11. Ità vulneratus homo remanſit in bonum quaſi ſecuris, cui multùm eſt diminutum de acie, & ſicut hæc taliter relicta; ut actu ſcindat, duobus indiget: primò, quòd reddatur acies, ſeù vis ad ſcindendùm: ſecundò, quòd actu moveatur; ita homo, ut operetur bonum, indiget duobus: primò, quòd per auxilium gratiæ conforten-tur vires debilitatæ: ſecundò, quòd tali auxilio confortatæ moveantur ad operandum per aliud auxilium; intellectus contrà ignorantiam ad cognoſcendum verum, confortatur principaliter lumine fidei, doniſque correſpondentibus, ſivè ſint actus perfecti, ſivè imperfecti; ſed ubi ad cognoſcendum adſit hæc gratia in intellectu, non per hoc eſt confortatus in voluntate ad bonum: Patet exemplo infirmi duabus infirmitatibus, nempè, in oculis, & in pedibus: Illum perfectiſſimè ſanavit

Me-

Medicus in oculis, fecitque videre medicinam in angulo cubiculi, efficaciſſimam ad ſanandos pedes. Eſtò multùm proſit, quòd infirmus cognoſcat virtutem medicinæ, tamen non ſufficit, ut convaleſcat, niſi ſublatum in humeros Medicus ducat ad medicinam. Id innuere volens Trid. ſeſſ.6. can.4. dixit: *Liberum homiris arbitrium à Deo motum, & excitatum &c.* volens & excitationem, quâ illuminamur, & motionem, quâ illuminati movemur. Porrò ſunt varia genera gratiarum, de quibus, ſi velis pleniùs inſtrui, conſule loco prædicto S. Th. Et de gratiis gratis datis 2.2. à qu. 171. ad 179., quâ doctrinâ maximè indiget dirigens animas perfectiores ſimùl cũ damnatione Theſum Molinos.

CAPUT XXXIV.

Quid circà peccatum in genere debeat particulariter addiſcere præparans ſe ad Confeſſiones.

1 SAnctus Th. poſtquam egit de actibus virtutum, principiis intrinſecis à q.71. ad 89. pleniſſimè agit de peccato, ejuſq; principiis, adeòut perfectus Theologus nihil ulteriùs poſſit deſiderare ad totalem peccati notitiam. Quia tamen hoc opus explicat, quæ ſpectant ad exercendum ritè triplex munus, Judicis, Doctoris, ac Medici, ut exercent

in

in aliis negotiis ordinarii Judices, Medici, & Doctores, ideò ex theſauro Angelico ſolùm ſeligam, quæ tenetur ſcire Confeſſor ordinarius. Rei cujuslibet agnoſcenda eſt ſaltèm craſsâ Minervâ, & eſſentia, & accidentia; quarè cùm peccata ſint materia remota triplicis officii, debes ſcire peccati eſſentiam, ſeù ſpeciem, numerum, & circumſtantias, quas accidentia vocat S. Th. 1.2. qu.21. a.10. ad 2. Hæc, ut quantùm fieri poteſt, clariſſimè proponam: quæ conveniunt univocè ſub uno nomine, priùs definiuntur, deindè dividuntur; at quæ conveniunt analogicè,ut peccatum ex qu.88. a.11. ad 1. priùs dividuntur, deindè definiuntur; quarè.

2. D. Detur diſtinctio peccatorum?

M. Peccatum aliud eſt originale, aliud actuale: De primo vide *Inſtr. Cl.* cap.11. n.8. & ca.35. nu.2. Scripturæ authoritates à Trid. primùm adductas, ut Miſſionarii hæreticis probent dari. S.Th. à q.81.ad 84. contrà Gentes c.50. 51. 52.

3 D. Quotuplex eſt peccatum actuale?

M. Primò dividitur in capitale, & non capitale: Capitalia dicuntur, quæ ſunt caput, ſeù origo, undè alia proveniant. S.Th. q.84. a.3. ſunt ſeptem data *in Inſtr.Cl.* cap.11. n.9. tria de naturâ ſuâ non ſunt mortalia, Avaritia, Gula, & Ira. S.Th. a.4. de ſingulis dicetur ſuo loco, cum de virtutibus, quibus opponuntur: ſecundò, peccatum aliud eſt ſpiri-

rituale, aliud carnale: Carnale perficitur in delectatione guſtus, & tactus: Spirituale in aliis delectationibus. S.Th. q.72. a.2. Tertiò, aliud eſt in Deum, aliud in ſe ipſum, aliud in proximum. Licèt omnia ſint in Deum, dicimur tamen ſpecialiter peccare in Deum, quandò peccamus in his, quæ ratio dictat deberi ſoli Deo, ut quandò peccamus contrà Virtutes Theologicas, vel contrà Latriam: Dicimur peccare in nos ipſos, quandò peccamus in his, quæ ratio dictat deberi nobis, ut quandò peccamus gulâ &c. Dicimur peccare in proximum, quandò peccamus in his, quæ ratio dictat deberi proximo, ut quandò lædimus juſtitiam. S.Th. q.72. a.4. Quartò, peccatum aliud eſt commiſſionis, aliud omiſſionis: Peccatum commiſſionis eſt contrà præceptum negativum; quarè furtum eſt commiſſionis, quia eſt contrà præceptum negativum, prohibens furari: Omiſſionis eſt contrà præceptum poſitivum: ut omiſſio ſacri in die feſto, quia contrà præceptum poſitivum, præcipiens auditionem ſacri. S.Th. a.6. Quintò, diſtinguitur peccatum cordis, oris, & operis. S.Th. a.7. apud quem vide alias diſtinctiones. Curà, ut in Confeſſione pœnitens explicet has differentias, ubi agitur de mortalibus; nec enim ſufficienter ſe accuſat, dicendo, v.g. *Peccavi graviter contrà charitatem Proximi*, ſed debet addere, nùm læſerit proximum peccato omiſſionis, negando ſigna benevolentiæ poſitivè

vè præcepta, vel commiſſionis, operando contrà præceptum prohibens odium &c. Similiter debet explicare, nùm odium fuerit tantùm in corde, vel addita fuerint verba indicativa odii, vel tandem deventum fuerit ad actus externos. Prædictæ differentię inveniuntur ęquè in peccato mortali, ac veniali.

4 D. Profer diſtinctionem peccati venialis, & mortalis?

M. Sextò, Mortale eſt dictum, factum, vel concupitum contrà legem æternam Dei: Veniale dictum, factum, vel concupitum præter legem æternam Dei: S.Th. q.71. a.6. additis, quæ habet q.88.a.1. ad 1. Propriè dicitur contrà legẽ, quod eſt contrà finem legis, 1.Tim.1. *Finis præcepti*, ſeù legis *eſt charitas*; quarè propriè mortale eſt contrà legem, quia deſtruit charitatem: Veniale præter legem, quia diminuit fervorem charitatis.

5 D. Ex S.Th.1.2. q.96. a.4. leges humanæ obligant in conſcientiâ, & præcepta ſub mortali, ex 2.2. qu.186. a.9. ad 2. quarè datur mortale, quod non eſt contrà legem æternam?

M. Ex eodem 1.2. q.95. a.2. Omnis lex humana juſta (& ſolùm juſta obligat in conſciẽtiâ) derivatur à naturali, quam Deus indidit in corde hominum, ut imaginem particularem æternæ univerſalis: ergò ſicut offendit Principem, qui offendit imaginem Principis, ita legem æternam, qui offendit imaginem legis æternæ. Vide c.28. n.2.

6 D. Quædam dicuntur mortalia ex genere ſuo, quædam non: quâ regulâ poſſim diſcernere hanc differentiam?

M. Duplici: prima eſt digna Theologo, quia univerſalis: Ex nu.5. mortale eſt contrà finem legis, seù contrà charitatem: quarè Theologus videns peccatum habere de naturâ ſuâ oppoſitionem cum charitate, vel mediis neceſſariis ad conſervandam charitatem; judicabit de naturâ ſuâ mortale. Secunda magis infigetur memoriæ; vide primò, quæ virtutes obligent nos de naturâ ſuâ ad ſuos actus ſub mortali; peccata illis oppoſita de naturâ ſuâ ſunt mortalia. Quià homo faciliùs percipit res in particulari, quàm in univerſali, in ſuâ 2. 2. S. Th. examinat triginta octo virtutes: quatuordecim ſub mortali nos obligant, Fides, Spes, Charitas, Juſtitia commutativa, Juſtitia diſtributiva, Juſtitia legalis, Juſtitia vindicativa in Superiore, Religio, Pietas, Obedientia, Obſervantia, quæ dat obſequium debitum Superioribus, Sobrietas, Caſtitas, & Humilitas. Reliquæ non obligant ſub mortali. Prudentia, v.g. determinat media ad conſequendum, vel conſervandum finem charitatis, quia non omne medium eſt omninò neceſſarium, ſed aliquod ad perfectiùs conſervare charitatem, ideò de naturâ ſuâ non obligat ſub mortali, ſed, ſolùm quandò medium eſt tale, ut ſine eo non poſſet haberi charitas. Igitùr peccata pruden-

tiæ

tiæ oppoſita de naturã ſuâ non ſunt mortalia . Liberalitas non obligat ſub mortali , quia poſſumus habere charitatem ergà proximum , etiamſi non ſimus liberales , dummodò exerceamus charitatem , quandò proximus eſt in extremâ neceſſitate , aut gravi , vel habemus ſuperflua . Quod obligat nos tantùm in caſu particulari , non obligat de naturâ ſuâ , per conſequens peccata liberalitati oppoſita de naturâ ſuâ non erunt mortalia . Singulas ſpecies ſingulis virtutibus oppoſitas dabo ſuis locis .

7 Verba Ritualis , *diſcernens inter leprã, & lepram*,important diſtinctionem ſpecificam, & numericam peccatorum : quâ regulâ dignoſcam illam ?

M. In praxi hoc eſt prçcipuum munus Confeſſarii , quâ Judex eſt , ut à pœnitente faciat explicari ſpeciem , numerum , & circumſtantias explicatu neceſſarias , juxtà c.7. n.19. In ſubſequentibus agetur de circumſtantiis , & numero ; in præſenti danda eſt regula , ut cognoſcatur eſſentia (quæ eſt fundamentum cçterorum) ſeù ſpecies . Regulæ ſunt duæ, quæ in unam recidunt : primò, peccata ſunt diverſa ſpecie , quæ habent diverſum formale objectum; regula generalis ad diſtinguendum omnem actum . S.Th. 1.p. q.77. a.3. Alia pro diſtinguendâ particulariter ſpecie peccatorum eſt : *Tunc peccata diſtinguuntur ſpecie , quandò opponuntur diverſis virtutibus , vel eidem*

virtuti per exceſſum, & defectum. Odium, & furtum diſtinguuntur ſpecie, quia primum opponitur charitati: ſecundum, juſtitiæ. Eidem liberalitati oppoſita prodigalitas, & avaritia, diſtinguuntur ſpecie, quia prima excedit in dando, ſecunda deficit: Furtum, & homicidium, licèt oppoſita eidem juſtitiæ commutativæ, diſtinguuntur ſpecie, quia homicidium tollit vitam, quæ eſt bonum ſuperioris ordinis bono fortunæ. Idem dic de reliquis. A Pœnitente audiens, quòd peccavit contrà virtutem aliquam, ulteriùs inquire ſpeciem, quia plura ſunt peccata ſpecie diverſa contrà eandem virtutem. S.Th. 1.2. qu.72. a.8. Hæc regula duplex inſervit ad diſtinguendas ſpecies peccatorum mortalium ad invicem.

8 D. Inferiùs aſſignabis peccata contrà Dona Spiritus Sancti c.35. n.18. Ignorantiam dono Scientiæ. Par.2. ſuo loco, Habetudinem ſenſus, & cæcitatem mentis dono Sapientiæ: quarè non ex ſolà oppoſitione ad virtutes diſtinguuntur peccata?

M. Diſtinguuntur ex oppoſitione ad virtutes; eſtò ſint contrà Dona Spiritus S., inter quæ computari debent blaſphemiæ in Spiritũ S., de quibus Par.2. ſuo loco. Nota ex S.Th. 2.2. qu.159.a.2. ad 1. quòd Dona apud Theologos in ſuo actu perfectiſſimo correſpondent virtuti heroicæ, quam Philoſophi etiam vocabant divinam, quia excedit modum, quo ſolent operari homines. Theologi quęrunt,

an

an virtus heroica diſtinguatur ſpecie à communi. De hoc non curet Confeſſor: poteſt enim ſatisfacere ſuo muneri Judicis, eſtò ignoret prædictam diſtinctionem. Loquendo de peccatis oppoſitis virtuti heroicæ, seù donis, illa erunt talia, quæ à Philoſophis dicuntur beſtialia, inhumana, & contrà naturam. Hujuſmodi eſt in Luxurià peccatum antonomaſticè dictum *Contrà naturam*: Blaſphemiæ in Spiritum S.; quas inter S. Th. enumerat obſtinationem; & deindè 2.2. q.88. a.6. ait obſtinationem eſſe circumſtantiam notabiliter aggravantem. Qu.159. a.12. ad 1. Crudelitatem enumerat inter peccata oppoſita donis. Omnia hæc ſaltèm mediatè opponuntur virtutibus. Et vel differant ſpecie, vel tantùm aggravent, Confeſſor curabit explicari ex ratione dandà n.20.

9 D. Diſcernere lepram à leprà importat etiam agnoſcere numerum peccatorum: igitùr quomodò peccata diſtinguuntur numero?

M. Non debes curare unitatem, & diſtinctionem numericam peccatorũ in genere phyſico, ſed in genere moris. Hinc ex S.Th. 1.2. q.20. a.6. plures actiones phyſicè (etiam ſpecie) diverſæ, erunt unum numero peccatum, ſi ad eundem finem ordinentur, v.g. Petrus, ut occidat hoſtem in manè, citiùs ſolito in veſperi vadit dormitum, ſurgit, induit ſe, arripit enſem, exit domo, ambulat per compita, ut hoſtem inveniat: phyſicè ſunt actiones diver-

ſæ ſpecie, ſed in genere moris, quia unus eſt omnium finis, unum ſunt numero peccatum. Si dùm continuè ambulat, incipit curſum, primò propter vanam gloriam: ſecundò propter gloriam Dei: tertiò, ut furetur: una phyſicè actio erit, primò peccatum veniale: ſecundò actus bonus: tertiò peccatum mortale, quia ordinata in tres fines: Secundò, ſicut ex diverſitate objecti formalis deſumitur diſtinctio ſpecifica, & formalis, ita ex diverſitate objecti materialis, deſumitur diſtinctio materialis, & numerica. Id niſi attendas, millies expones ſacramentum periculo nullitatis: Philoſophus,etiam lumine naturali,agnovit,quòd *Injuria eſt in injuriato*; quarè ſi uno ictu duos occidam,uno verbo duobus detrahã, vel duobus ſim ſcandalo, quanquam una ſit actio, tot erunt peccata homicidii, detractionis, & ſcandali,quot ſunt offenſi;Plures à pęnitentibus nõ ſufficienter explicantibus, fortè negligunt petere numerum offenſorum, ex quo pendet cognoſcere, quot numero peccata commiſerit: Tertiò, etiam diſtinguuntur, ſeù multiplicantur numero ex diverſitate temporis, quo commiſſa fuerunt, ut ſi hodiè, & cras percutio inimicum, erunt duo. Totum hoc provenit, quia tanta intercapedo temporis facit mutare intentionem, ſeù quòd non remaneat virtualiter prima, ſed interrumpatur per actus, qui mediant, moraliter. Hinc tempus illud

fa-

facit diſtinctionem numericam, quòd moraliter cenſetur ſufficere ad variandam intentionem. Hoc debet hìc, & nunc determinari judicio prudentum; & Confeſſor in praxi, ubi poteſt eſſe dubium, provideat ſecuritati conſcientiarum.

10 D. Explicata eſt eſſentia, ſeù diſtinctio ſpecifica, & individuatio, ſeù numerica: explicentur nunc accidentia, ſeù circũſtantiæ?

M. Quà Judex, debes etiam ſcire circumſtantias; nam verba c.7. n.19. *Si Pœnitens ... circumſtantias peccatorum explicatu neceſſarias non expreſſerit, eum Sacerdos prudenter interroget*; nam innuunt officium Judicis, cujus eſt interrogare. De circumſtantiis actuum humanorum agit S.Th. 1.2. quæſt.7. q.18. a.3. a.10. & 11., & de circumſtantiis peccatorum qu.72. a.9. q.73. a.3. & q.88. a.5. Nota, quòd accidentium aliqua verè ſunt in ſe talia, & aliqua ſunt in ſe ſubſtantiæ, ſed accidentia reſpectu ſubjecti, cui ſuperveniunt: albedo, v.g. in ſe verè eſt accidens: veſtis autem accidens reſpectu hominis, cui ſupervenit, ſeù accidit; ſed in ſe eſt ſubſtantia: quæ applicando circumſtantiis peccatorum, aliæ ſunt verè accidentia, ita quòd cum actu conſtituant unicũ peccatum; aliæ ſunt accidentia reſpectu iſtius actus, verè tamen in ſe habent rationem alterius peccati: primæ dicuntur aggravare, vel diminuere peccatum intrà eandem ſpeciem: ſecundæ, mutare, ſeù transferre ſpeciem pec-

cati in aliam: Ut ſciamus, quandò aggravent intrà eandem ſpeciem, quandò mutent ſpeciem, notanda eſt regula n. 7. tradita pro diſtinctione ſpecificà. Dixi peccata diſtingui ſpecie, ſi opponantur diverſis virtutibus, vel eidem per exceſſum, & defectum: ſi ergò idem actus phyſicus opponatur diverſis virtutibus, vel eidem per exceſſum, & defectum, erit in duplici ſpecie morali, & duo peccata ſpecificè diſtincta: ſicut enim in uno actu dicuntur duo peccata numero diſtincta, ſi attingantur duo objecta materialia, ex n.9. ita, ſi uno actu attingantur duo objecta formalia, erunt duo peccata ſpecie diſtincta, & ita unum furtum rei ſacræ eſt duplex peccatum. Eodem modo ſi quis eodem actu furetur, & occidat, committit duplex peccatum contrà juſtitiam, quia ille actus eſt in duplici ſpecie.

11 D. Quæ ſunt circumſtantiæ Confeſſori attendendæ?

M. Comprehenduntur illo verſu, quem 1.2. q.7. a.3. recitat S.Thnmas:

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cùr, quomodò, quandò:

cùm hunc pueri ferè decantent, particulariter explicabo, quandò illæ mutent ſpeciem: Ex nu.5. recole quatuordecim virtutes, quæ nos obligant ſub mortali, ac differentiam inter præceptum negativum, & affirmativum: illud obligat ſemper, & ad ſemper: iſtud ſemper, non ad ſemper. Igitùr.

12 Pri-

12 Prima circumſtantia *Quis* importat perſonam peccantem, & in quam peccatur. Circà peccantem, mutabit ſpeciem, quandò actus univerſaliter prohibitus ab unâ virtute, ſpecialiter prohibetur tali perſonæ per aliam, vel actus univerſaliter hic, & nunc præceptus omittitur ab eo, qui hìc, & nunc obligatur ad illum ex virtute: Hoc ſecundum dico, quoad præcepta affirmativa, quæ non obligant ad ſemper. Exemplo res erit clarior. Caſtitas univerſaliter prohibet omne peccatum luxuriæ, aliæ virtutes ſub aliâ ratione illud prohibent perſonis ſpecialibus. Igitùr quis peccet, primò conſidera in omnibus peccatis contrà charitatem proximi; & conſidera ſolùm quoad hæc duo, *ſi ſit conjunctus*, & *ſi ſit Superior*; tunc enim, quoad primum, illa peccata ſunt contrà pietatem, quoad ſecundum contrà obſervantiam; nec modò in peccatis contrariè oppoſitis, ſed etiam in peccato omiſſionis, ut ſi omittam ſubvenire patri in extremâ neceſſitate: ſecundò, utrumque conſidera in juſtitià commutativâ, ut ſi offendo patrem, Superiorem, vel Clericum, juxtà ca. *Si quis ſuadente*, 17. q.4., tunc, utpotè contrà Religionem, eſt ſacrilegium: Tertiò, in materiâ Caſtitatis conſidera, ſi ſit conjunctus, quia eſt contra Pietatem: ſi ſit maritatus, vel ſub cuſtodià ſit Virgo: utrumque eſt contra Juſtitiam; ſi ſit voto adſtrictus, eſt contra Religionem. Quis etiam ſit ille, in quem peccatur

tur, explicandum eſt in prædictis caſibus ob eaſdem rationes; & ſi contra Caſtitatem ambo ſint maritati, tunc erit duplex numero peccatum in ſpecie adulterii: fit enim duplex injuria: vir uxori, & uxor marito.

13 Circumſtantia *quid* importat, quid ſequatur per ſe ex tali peccato. Scandalum poteſt ordinariè ſequi ad quodlibet peccatum externum; conſequenter hæc circumſtantia *quid* poteſt habere locum, ubi violatur quælibet ex quatuordecim virtutibus, etiam ubi violatur charitas; nam, v.g. qui omittit ſubvenire proximo in extremà neceſſitate, ultrà peccatum omiſſionis contra præceptum poſitivum eleemoſinæ, facit peccatum (ſi publicè omittat) ſcandaloſum, & inductivum ruinæ ſpiritualis proximi, contrà præceptum negativum Charitatis; quarè cum tali publicitate hoc peccatum habet duas malitias ſpecie diverſas, quia una eidem virtuti opponitur per exceſſum ſupra aliam: Inducere ad ruinam ſpiritualem eſt malum de ſe multò gravius, quàm non ſuſtentare vitam corporalem; quarè circumſtantia *quid*, ponit peccatum in duplici ſpecie, totque numero peccata erunt, quot fuerint affecti ſcandalo. Alios malos eventus conſidera, præſertim in adulterio, ſi naſcantur filii, qui ſupponantur vero marito; tunc emergit damnum & marito, & filiis legitimis: marito, nam educat filios alienos: legitimis autem, quorum hæreditas dividitur

cum

cum extraneis. Interroga omnia, & impone matri, ut de ſuo, vel de bonis adulteri alat illegitimum, cui etiam conſulet ingredi Religionem tempore opportuno, ita quòd etiam celet ſuam turpitudinem. Interroga pœnitentes, quandò explicant expoſuiſſe filios in Hoſpitali, an ſint pauperes. Hoſpitalia enim ſunt erecta pro pauperibus; quarè divites in conſcientià tenentur Hoſpitali de alimentis, licèt non exigat vià juridicà. Idem dic de infirmo habente competens patrimonium, & ex avaritià ſe conferens ad Hoſpitale.

14 Circumſtantia *Ubi* ſignificat locum, in quo committitur peccatum: Per Conſtitutiones Eccleſiaſticas religio ſub mortali ſpecialiter prohibet ſine debitis facultatibus extrahere delinquentes è loco ſacro, furari, rapere bona exteriora, vel inſultare alterius vitæ in loco ſacro: etiam ſpecialiter præcipit obſervantiam Caſtitatis in loco ſacro: Ubi audis hujuſmodi peccata, prudenter interroga circumſtantiam iſtam conſtituentem peccatum in ſpecie ſacrilegii. Ex hac peccata contrà vitam proximi conſtituuntur in ſpecie contra virtutem obſervantiæ Principi debitæ, ſi offendatur proximus in Principis palatio, vel loco, ratione cujus talis offenſio ſit crimeu læſæ Majeſtatis.

15 Circumſtantia *quibus auxiliis* importat inſtrumenta, quibus utimur ad peccatum, non phyſicè tantùm diverſa, ut ſi percutiam

fu-

fuſte, vel enſe, ſed ſi ſint moraliter diverſa: Poſſum uti homine, tanquam inſtrumento in peccatis contrà ſingulas quatuordecim virtutes, ad diſſeminandam hæreſim, v.g. ad inducendum in deſperationem alios, ad violandam fœminæ caſtitatem, ut ſeducatur &c. Poſſum uti Dæmone, quod eſt ſuperſtitio Religioni oppoſita, & diſtincta in varias ſpecies, ut ſuo loco dicetur. Poſſum uti, ſeù veriùs abuti ſacramentis; peccatum pariter oppoſitum Religioni, quod non habet nomen particulare, ſed vocatur ſacrilegium nomine ſui generis. Et ita interroga prudenter de ſingulis his, & aliis auxiliis, ſeù inſtrumentis, quæ hìc, & nunc doctus Confeſſor agnoſcet, vel ſaltem dubitabit poſſe conſtituere diverſitatem ſpecificam ex oppoſitione ad aliam virtutem, quæ cùm ſint infinita, & infinitè variabilia, non poſſunt hìc ſingula enumerari.

16 Circumſtantia *Cùr* denotat finem peccaminoſum, in quem dirigo aliud peccatum: Poteſt habere locum in peccatis contrà ſingulas quatuordecim virtutes; eligere poſſum unum peccatum, ut medium ad aliud: Nonnulli amplectuntur hæreſim, ut libidini vacent: Alii furantur è terris Chriſtianorum, ut habeant, undè poſſint convolare ad Infideles.

17 Circumſtantia *Quomodò* importat qualiter quis operetur, quali animo, an paſſione, malitià, vel habitu, an intensè, an remiſsè &c. Ad hanc reducitur quantitas; nam interrogan-

ganti, *qualis eſt injuria*, *qualis paſſio &c.* reſpondemus: *magna*, *vel parva*; eſtò philoſophicè quantitas ſit propria materiæ; qualitas formæ. Hæc non habet mutare ſpeciem, ſed aggravare intra eandem ſpeciem: Virtus enim, quę prohibet abſolutè actum, prohibet ſimùl qualitatem, & quantitatem: qui tollit fundamentum, tollit multò magis, quæ ſolùm inniti poſſunt tali fundamento; & cùm dixi peccata diſtingui per exceſſum, & defectum, intelligitur exceſſus, & defectus ex parte objecti, non actus.

18 Circumſtantia *Quandò* importat tempus, ut qui in odio proximi durat per horam, vel per menſem &c. ſi peccat die feſtivo &c. Neque hæc mutat ſpeciem; quoad durationem ut probat ratio, quæ in præcedenti; quoad tempus feſtivum nonnulli tenent quarto Decalogi præcepto cum opere ſervili prohiberi ſimùl ſpecialiter mortale peccatum; ſed nimis rigoroſa reputatur hæc opinio, cùm tot peccata committantur in die feſto, nec Confeſſores, nec Pœnitentes etiam timorati ſunt ſolliciti, ut explicent hanc circumſtantiam, quia tale pręceptum formaliter prohibet opera ſervilia, quę ſervis propriè competunt per exercitium corporale; propterea, ſi fur die feſto corporaliter laboret per horas, transferendo rem furto ablatam, peccat duplex peccatum in confeſſione aperiendum.

19 Ex his, quæ transferunt peccatum in

aliam

aliam ſpeciem,omninò ſunt aperiendæ in confeſſione. Trid. ſeſſ.14. c.5.

20 D. Tenemurnè aperire notabiliter aggravantes,vel diminuentes intrà eandē ſpeciē?

D. Ex Catech. c.6. n.10. tenemur explicare quantitatem furti: ex 58. Theſ.Innoc.XI. conſuetudinem peccati. Quia Sedes Ap. nihil temerè definit, danda eſt ratio. Hæc utpotè univerſalis oſtendet generaliter, quas circumſtantias teneamur aperire. Illam nos docet ipſa columna, & firmamentum veritatis, Ecclesia. Hæc in Trid. docet circumſtantias mutantes ſpeciem explicandas eſſe, quia *fieri nequit, ut de gravitare criminum rectè* Confeſſores *cenſere poſſint, & pœnam, quam oportet, imponere pœnitentibus pro illis*. Ponit concluſionem, & tradit rationem; concluſio eſt: Circumſtantiæ ſpeciem mutantes explicandæ ſunt; quarè id eſt certum, contrà Hæreticos, qui negant hoc præceptum. Circà notabiliter aggravantes nihil definit, quia controverſia erat inter Catholicos. convenerat Synodus ad eliminandos errores Hæreticorum, non ad damnandas opiniones Catholicorum; tamen adduxit rationem, quæ videtur generaliter concludere pro omnibus, etiam notabilirer aggravantibus. Confeſſor enim has ignorans, nequit judicare de gravitate criminum, nec imponere pœnitentiam convenientem. Furanti centum mille nummos, imponenda eſt major pœnitentia, quàm furanti teſtonem:

fu-

furans teſtonem, ſi primà vice promittat reſtituere, poteſt abſolvi ſtatim, antequàm incipiat reſtitutionem, etiamſi commodè poſſit actu reſtituere: Furans centum mille, potenſque actu reſtituere, non eſt abſolvendus, niſi priùs ſaltem reſtituat partem notabilem. Idem dic de conſuetudinario. Hic, ut c.22. n.4. niſi præcedat notabilis emenda, nequit abſolvi; quarè, ſit hæc regula generalis: Explicandæ ſunt circumſtantiæ notabiliter aggravantes, quæ vel circà dandam abſolutionem, vel circà imponendam pœnitentiam notabiliter variant judicium Confeſſarii. Diverſo modo tractandus eſt, qui per unum inſtans odio habet proximum, & qui odio habet per menſem uno actu continuato; & ſic diſſere de reliquis. Caſus, in quibus notabiliter aggravetur peccatum, non poſſunt hìc omnes enumerari, quia ſunt infiniti; Confeſſor habens præ oculis prędictam regulam, & applicans caſui particulari, ſecundùm quod innuit pœnitens, poterit plùs, vel minùs diſcernere, an ulterior explicatio ſit exigenda; ſi non adeò doctum ſe agnoſcat, ut poſſit ex ſe ſolo ſtatim judicare, memoret pœnitenti, quòd ipſe eſt Medicus, & in explicandâ infirmitate corporali, abundare potiùs, quàm deficere debent infirmi ex corde cupientes ſanari. Ubi caſus eſt dubius, non aſſerat certò notabiliter aggravari peccatum, ut id non aſſerit Medicus corporalis, ſed oſtendat meritum humilitatis Chriſtianæ

in

in vincendà erubeſcentià, quam fortè non tenemur vincere. Omnia verò peragat juxtà regulam Ritualis c.7. n.20. ſed præſertim in circumſtantiis cōtrà Caſtitatem. Meminerit quali cautelà, & honeſtate verborum Medicus corporalis prudens interroget Virginem pudicam circà morbos interiorum membrorum.

CAPUT XXXV.

De ignorantiâ, quæ habet cauſare, vel excuſare peccatum.

1 UBi ſufficienter explicatum eſt peccatũ in ſe, ſeù quoad cauſam formalem, S.Th. inquirit de aliis cauſis à qu. 73. ad 85. Sunt plures, de quibus vide S.Doct. Maximè debes ſcire duas: primam, an peccatum ſit ex malitià, ſivè habitu, an ex paſſione, quia indè pendet, an ſtatim poſſis abſolvere; ut enim totiès dictum eſt, Conſuetudinariis, vel habituatis differenda eſt abſolutio. De hac ſufficienter dictum eſt cap.22. n.4. Secundam, an peccatum ſit ex ignorantià; de hac dicendum eſt, quia poteſt aliquandò cauſare peccatum, aliquandò excuſare totaliter, aliquandò diminuere: Diſtingui debent hæc tria, *Inadvertentia*, *Ignorantia*, & *Error*; Inadvertentia eſt, cùm quis habet habitum ſcientiæ, ſed actu non reflectit, nequè applicat: Sciens aliquis eſſe diem jejunii, non reflectens, dùm divi-

vidit carnes pro infirmis, inadvertenter proiicit fruſtum in os. Ignorans dicitur, qui non habet habitum ſcientiæ, quem aliàs natus eſt, habere, ut quandò quis ignorat eſſe diem jejunii. Utramque diſtinguebant damnati ab Alex. VIII. c.28. n.2. ignorantiam illis verbis, *qui Deum vel ignorat*. Inadvertentiam illis: *vel de Deo actu non cogitat*. Error eſt, quandò quis habet habitum contrarium. Id vide circà fidei myſteria: ignorans tria principaliora, graviſſimè peccat, ſed non eſt hæreticus, neque denunciandus, niſi poſitivè credat, quòd v.g. non detur Trinitas. Vide c.19. nu.3. De errore ſpecialiùs agetur c.39. ubi de conſcientià n.5. Hìc de ignorantià, proùt comprehendit inadvertentiam: Utraque poteſt cauſare, & excuſare peccatum; & iſta eſt ignorantia, de quà nunc loquimur; & de qua S.Th. 1.2. q.6. a.8. q.76. q.88. a.6. ad 2. & 2.2. q.59. a.4. ad 1. & 3.p. q.80. a.4. ad 5.

2. D. Quotuplex eſt Ignorantia?

M. Plures diviſiones vide apud S.Thom. & Doctores, ſed omiſſis, quæ inſerviunt Scholaſticæ, propono ſolùm, quæ poſſunt prodeſſe ad praxim. Ex eodem 1.2. qu.76. a.1. homo per uſum rationis operans actum voluntatis, præmittit actum rationis, ſeù diſcurſum, qui habet duas præmiſſas, alteram univerſalem, alteram particularem, v.g. hunc ſyllogiſmum: *Nullus homo eſt occidendus; ſed animal, quòd movetur, eſt homo, ergò non eſt occidendum.*

In vim cujus rerrahit ſe ab occidendo. Poſſum igitùr ignorare majorem, & hac cognità, ignorare ſecundam, ſivè per veram ignorantiam, quà neſciam tale animal eſſe hominem, ſivè per inadvertentiam, quà ſciens eſſe hominem, hìc, & nunc non adverto. Prima dicitur ignorantia juris: ſecunda ignorantia facti.

3 D. Clariùs procedes, ſi diviſim agas de ſingulis; dic de primà: Utrum ſit peccatum, & excuſet à peccato?

M. S.Th. qu.76. a.2. ait: *Omnes communiter tenentur ſcire, quæ ſunt fidei, & univerſalia Juris præcepta: ſinguli autem ea, quæ ad eorum ſtatum, vel officium ſpectant.* Nota hæc ultima verba, tùm propter te, tùm propter pœnitentes; propter te, quia teneris ſcire, quæ ſpectant ad ſtatum Sacerdotis, & ad officium Judicis, Medici, ac Doctoris; propter pœnitentes, ut juxtà ca.7. nu. 15. inquiras de ſtatu, & an ſciat, agatque pertinentia ſuo ſtatui.

4 D. Ex verbis adductis cognoſco verè S.Th. fuiſſe intellectus Angelici comprehendentis multa ſub unà ſpecie univerſali, ſed, ut particulariter ſingula mihi proponantur; peto, quæ ſunt myſteria fidei communiter ſcienda ab omnibus?

M. Vide p.2. c.1. n.19. & notà, quòd aliud eſt actu credere prædicta myſteria, aliud ſcire: ad credenda tenemur præcepto affirmativo Fidei, non obligante ad ſemper: Ad ſcienda

te-

tenemur negativo doni ſcientiæ obligante ad ſemper; quarè qui per annum ignoravit, addidit circumſtantiam *quandò* notabiliter aggravantem. Ad exequendum præceptum doni ſcientiæ tenemur ponere actum addiſcendi, quem, utpotè præcepto affirmativo impoſitum, non tenemur ad ſemper eliciendum; quarè qui per annum ignoravit, niſi renovaverit hunc actum, quod poſitivè velit ignorare, (tunc enim tot numero peccata committit, quot actus renovat) commiſit unum peccatum, ſed cum circumſtantià temporis notabiliter aggravante, contra præceptum negativum; & quia omiſit frequentare Parochiam, ut inſtrueretur in fide Chriſtianà, commiſit aliud peccatum ſpecie diverſum, utpotè contra affirmativum addiſcendi, quod peccatum totiès in illo anno multiplicavit numero, quotiès tenebatur frequẽtare Parochiam ſub mortali: Parochi quolibet die Dominico docent Doctrinam Chriſtianam, ſed non crediderim ſub mortali obligatum ignorantem frequentare quolibet die Dominico; nec volo ex me determinare, ſi obligetur ſemel, vel pluriès in menſe, quia id non determinavit Eccleſia; ſolùm dico, quòd Pœnitens debet explicare, ſe per annum neglexiſſe Parochiam, ut indè Confeſſor cognoſcat peccata *circumcircà*, quæ commiſit, & ſi deficiat Pœnitens, interrogandus eſt juxtà c.7, n.19.

5 D. Tenemurnè omnes communiter ſcire Orationem Dominicam ?

M. Utique, Eccleſia dicente in Miſsâ : *Præceptis ſalutaribus moniti , & divinâ inſtitutione formati &c.* erit peccatum ignorare, aliud peccatum non addiſcere , aliud non recitare ſuo tempore , ex n.4. Hoc ultimum contra Religionem , & donum pietatis : prima duo contra donum ſcientiæ . Contra quod erit pariter, ſi quis ignoret facere actum Spei, & Charitatis , & ſi quis negligat id addiſcere. In quibus tamen conſtituenda eſt graduatio , ut primò ſciantur myſteria Fidei : ſecundò objectum Spei : tertiò objectum Charitatis : quartò , ut ſciamus à Deo petere per Orationem Dominicam ; & propterea eſto jure divino præcepta ſit hæc oratio,homo poſſet ſalvari abſolutè loquendo cum ejus ignorantiâ : Si adultus conſtitutus in articulo mortis vellet baptizari , nec adeſſet tempus docendi illam , in tali caſu inſtructus de tribus principalioribus myſteriis Fidei , objecto Spei , & Charitatis , poſſet baptizari , & ſi ita decederet , ſalvaretur .

6 D. Tenemurnè communiter ſcire alia circa Fidem ?

M. Tenemur ſcire virtutem Pœnitentiæ in genere, explicatam ſymboli verbis , *Remiſſionem peccatorum* , ita quòd infidelis adultus baptizandus tenetur ſcire pœnitentiam , quæ ex Trid. ſeſſ.14. c.1. eſt neceſſaria ante baptiſ-

ma ;

ma; tamen non tenetur ſcire diſtinctè, ſed quòd ſciat baptiſmo juſtificari per merita Chriſti hominem ad ſalutem; ex hoc enim ſcit, quod debet. Ideò Eccleſia ſupponit, quòd ſciens, & volens baptiſmum, ſciat, & velit media neceſſaria ſuſcipiendo ritè baptiſmo; quarè baptizat correptum apoplexiâ, qui priùs oſtendit deſiderium baptiſmi. Orationem Dominicam aliquandò tenemur ſcire poſt baptiſma, ut qui baptizatur infans, vel in articulo mortis: tenebitur enim diſcere, ſi convaluerit: aliquandò ante baptiſma, ut adultus, à quo pluriès Ritnale exigit recitari, priuſquàm baptizetur. Peccator fidelis tenetur ſcire vim ſacramenti Pœnitentiæ, & quæ faciunt ad legitimam ſuſceptionem.

7 D. Tenemurnè ſcire alia circa Fidem?

M. Tenemur ſcire ſinguli, quæ ad noſtrum ſtatum, & officium ſpectant, qui proximus eſt, ut communicet, tenetur ſcire ſacramentum Euchariſtiæ, & neceſſaria ejus legitimæ ſuſceptioni, juxta ſuum captum; alii magis, alii minùs; eodem modo diſſere de reliquis ſacramentis. Conjugatus neceſſaria huic ſtatui, Clericus Ordinum obligationes &c.

8 D. Poteſtnè dari ignorantia invincibilis eorum, quæ circa fidem tenemur ſcire communiter?

M. Ignorantia eſt duplex, alia vincibilis, alia invincibilis: ſecunda non eſt peccatum, ſi explicetur, ut debet: prima eſt peccatum

de iis, quæ poſſumus, & tenemur ſcire; altero deficiente, non eſt peccatum; ſi non poſſumus, dicitur ignorantia invincibilis. Hæc de myſteriis Fidei (quia Ro. 10. *Fides ex auditu*) erit in illo, qui nunquam audivit Miſſionarios, nec per ſe, nec per alios amicos, qui retulerint adeſſe prædicatores Fidei: Si quis extat hujuſmodi ruſticus in remotioribus orbis montibus, dicatur habere ignorantiam invincibilem. At ſi inter Catholicos, etiam in ſylvis educatus prætendat ſe taliter ignorantem, corripe acriter: habet patrem, & matrem, Parochum, ſocios Chriſtianos, à quibus poteſt petere inſtructionem, præſertim, quia pauciſſima ſunt, & facili negotio addiſcibilia, nempè, tria myſteria neceſſaria neceſſitate medii, incluſa in ſigno Crucis, ut *ex Inſtr. Cler.* c.6. n.7. 8. quoad neceſſitatem præcepti, Symbolum Apoſtolorum, & Orationem Dominicā.

9 D. Quid important verba S.Th. adducta n.3. *Univerſalia Juris præcepta*.

M. Saltem quoad ſubſtantiam, ut c.4. n.19. tenemur ſcire primò præcepta Decalogi, de quorum ignorantiâ differe, ut n.4.

10 Poteſtnè in aliquo eſſe ignorantia invincibilis Decalogi?

M. Ex n.8. poteſt eſſe invincibilis ignorantia eorum, quæ ſunt fidei; nam hæc proponuntur ex revelatione Dei, quam acquirimus audiendo Prædicatores: At Decalogus innoteſcit naturæ lumine: fuit Dei lege traditus;

ve-

verè tamen dici debet renovatus, non primò datus; ejus enim præcepta ſunt naturalia; Deuſque renovavit, non quia nulla eorum eſſet cognitio ex lumine naturæ, ſed quia multùm erat obſcurata. Ex S.Th. 1.2. q.100. a.3. præcepta naturæ primò ſunt hæc duo: *Quod tibi vis fieri, feceris alteri*, &, *Quod tibi non vis fieri, nec feceris alteri*. Hæc ſunt principia univerſaliſſima, ex quibus, majoris claritatis gratiâ, ſunt deducta Decalogi præcepta, etiam ipſa lumine naturæ cognita, & obvia cuilibet ex primâ apprehenſione terminorum. Ex principiis Decalogi univerſalibus deducuntur alia minùs univerſalia, v.g. diſputabatur ante Concilium Lat., an Montes Pietatis eſſent liciti; nonnulli aſſerebant illicitos contra ſeptimum præceptum, conſequenter volebant hanc univerſalem, *Montes Pietatis ſunt illiciti*, deduci ex univerſaliori, *Nõ furaberis*. Ex c.31. n.7. in delectatione moroſâ nonnulli volunt explicandum eſſe ſtatum fœminæ, alii negant; quarè diſputant, an ſit contra nonum pręceptum naturæ lumine cognitum in univerſali. Explicato ità ſtatu quæſtionis, reſpondeo cum S.Th. citato, quòd præceptorum Decalogi *homo habet à Deo notitiam per ipſum Deum, & ſcripta in ratione naturali, quaſi per ſe nota*. De his propterea dari nequit ignorantia invincibilis. Alia deducuntur ex ipſis, ſed *ſtatim ex primis principiis communibus cognoſci poſſunt modicâ conſide-*

ratione, v. g. uſuram eſſe contra ſeptimum, quia eſto non formaliter, & expreſsè videatur ibi prohibita, tamen modicâ conſideratione, per unum, vel alterum diſcurſum, quem quilibet homo ex ſe facilè poteſt elicere, apparet uſura comprehenſa in illo; & de his nequè dari poteſt ignorantia invincibilis, quia per ſe illorum homo facilè poteſt habere notitiam. Alia ſunt, *quæ per diligentem inquiſitionem ſapientum inveniuntur convenire rationi naturali*, vel eſſe contra Decalogum, & horum, etiamſi aliàs prohibita ſint lumine naturæ in Decalogo, dari poteſt ignorantia invincibilis; Exemplo, ſunt plures contractus olim frequētati, quos deindè, ut uſurarios damnavit Sedes Ap. Hi erant contra ſeptimum præceptum, quod invincibiliter ignorabant (nec tunc peccabant) contrahentes, quia illorum notitiam non poterat habere quilibet, ſed uſuraria pravitas innotuit *per diligentem inquiſitionem Sapientum*. Sic ergò habes, de quibus prohibitis lege naturæ, & de quibus dari non poſſit ignorantia invincibilis. Ut magis inſtruaris, lege ſæpiùs S.Th. 1.2. q.94.

11 D. Suntnè alia univerſalia Juris præcepta, quæ teneamur ſcire communiter?

M. Tenemur ſcire præcepta Juris dIvini promulgata in lege gratiæ, quæ ſunt circa exercitium trium Virtutum Theologicarum, & circa ſuſceptionem Baptiſmi, Euchariſtiæ, & Pœnitentiæ, quoad Peccatores, & præterea ſin-

ſinguli, quæ ad ſuum ſtatum, & officium pertinent.

12 D. Darinè poteſt ignorantia invincibilis præceptorum Juris divini?

M. Vide n.8. de articulis Fidei; & æquè diſſere de utriſque.

13 D. Tenemurnè ſcire communiter aliqua præcepta univerſalia Juris humani?

M. Tenemur ſcire quinque præcepta Eccleſiæ. S.Carolus c.11. n.19. De anno 1656. quęſita fuit Ap. Sedes: *Utrum Miſſionarii novis Chriſtianis* Sinenſibus, *quàm primùm baptizantur, debeant intimare jus poſitivum, tanquàm obligatorium ſub mortali, quantùm ad jejunia, feſta ſervare, & confiteri ſemel in anno, ac communicare?* Reſponſum eſt per S.Inquiſitionem: *Jus poſitivum Eccleſiaſticũ, quoad jejunia, obſervationem feſtorum, ſacramentalem Confeſſionem, & Communionem ſemel in anno eſſe à Miſſionariis notificandum Sinenſibus Chriſtianis, ut obligatorium ſub peccato mortali: poſſe tamen ſimùl explicare cauſas, propter quas excuſantur &c.*

14 D. Darinè poteſt invincibilis ignorantia horum &c.

M. Dari poteſt: Cœterùm propter obligationem fidelibus frequentandi Parochiam, & obligationem explicandi, quam habent Parochi, an in facti contingentiâ, invincibilis, necnè cenſenda ſit, vide n.8.

15 D. Hucuſquè dicta; videntur contra-

traria communi adagio Juriſtarnm unà voce clamantium, *Ignorantia facti excuſat à peccato, non ignorantia juris*; quod principium ex Philoſopho recipit S.Th. expreſsè 2.2.q.59. a.4. ad 1.

M. Quòd per S.Th. detur ignorantia invincibilis alicujus juris naturalis, spparet ex nu. 11. quòd dari poſſit invincibilis ignorantia juris divini, & excuſans à peccato, apparet ex 2.2. qu.10. a.1. Et de Bullis Pontificiis agens quodlib.1. a. 19. ait: *Si quir neſciat propter negligentiam, non excuſatur à peccato, ſi contrà Conſtitutionem Papæ agat: ſi verò aliquis habeat ſufficiens impedimentum, putà, ſi fuit in carcere, vel in terris extraneis, ad quas Conſtitutio non pervenit, vel propter aliquod ſimile, talis ignorantia excuſat, ut non peccet contrà Conſtitutionem Papæ agens*. Igitùr ſunt caſus, in quibus ignorantia eſt invincibilis, & ſine peecato. Ut ſciatur, quandò, ad differētiam ignorantiæ facti, non excuſet ignorantia juris, recole nu. 1. quòd nomine ignorantiæ venit etiam inadvertentia, & n.2. quòd in operando facimus ſyllogiſmum, v.g. ut jejunemus, ità ratiocinamur: *In vigiliis eſt jejunandum, hodiè eſt vigilia, ergò hodiè eſt jejunandum*; & ſi comedam, ſciens habitualiter vigiliam S. Bartholomæi, ſed non advertens, neque reflectens, quòd ſit hodiè, ignorantia facti excuſat à peccato: At ſi adverto, hodiè eſſe vigiliam, ſed non adverto ad uni-

ver-

verſalem, quòd in vigiliis ſit jejunandum, tunc ignorantia juris non excuſat, quia poſſum, & teneor advertere: ſecundò dicitur, ignorantia juris non excuſare, quatenùs in foro externo præſumitur potuiſſe habere ſcientiam præceptorum, quæ ſuperiores,ubi volunt eſſe univerſalia, curant ſufficienter promulgari; & Confeſſor in foro conſcientiæ, antequam excuſet à peccato, diligentiſſimè inquiret, an potuerit, vel immediatè, vel mediatè ſcientiam habere, juxtà dicta nu.8. Vide cap.19. n.45.

16 D. Circa ignorantiam facti, ſeù præmiſſæ particularis, præcedentis operationem, nempè in dato ſyllogiſmo, *hodiè eſt vigilia*, ignorantia hujus præmiſſæ totaliter excuſat nè à peccato?

M. Multiplex dari poteſt ignorantia facti, ſivè iſtius præmiſſæ. Vide S.Th. 1.2. q.6. a.8. & q.76. a.3. & 4. tunc ignorantia (in iis, in quibus extat ignorantia invincibilis) excuſat à peccato, cùm ex eâ provenit actus, & ſine illà non proveniret, v.g. non pecco, comedens ex ignorantiâ vigiliæ, ſi ſum ita diſpoſitus, ut ſciens vigiliam, non comederem. Hanc S.Th. vocat antecedentem.

17 D. Vellem decidi caſum, de quo multi diſputant: Confeſſarius agnoſcit pœnitentem invincibiliter ignorare, v.g. impedimentum dirimens cum fœminâ, quam ſibi conjunxit invalidè ob tale impedimentum; agnoſcit

præ-

præterea illum ita diſpoſitum, ut perſeveraret in ſtatu fornicario, illud ſciens, debetnè illum relinquere in tali ignorantiâ, in quâ non peccat, potiùs, quàm patefacere impedimentum, quo patefacto peccaret? & probo id ex reſolutione, quam dicitur dediſſe Sac. Pœnitentiaria: Annis elapſis dicitur filius inhoneſto amore ſuccenſus cognoviſſe matrem viduam, quæ concepit, & peperit fœminam: Graviſſimi inceſtus vix commiſſi, horrore perculſus, aufugit è domo filius peregrinus in varias regiones per annos circiter quindecim; quo tempore mater peperit, & filiam in domo educavit. Hujus non modò nativitatem, ſed neque conceptum ſuſpicans filius, ubi redux vidit cum matre, quæſivit, quænam Virgo eſſet: Reſpondit mater fuiſſe ſibi aſſumptam in ſolamen ſolitudinis; & ita ignorans filius invincibiliter, quæ eſſet, proceſſu temporis exardeſcens in ejus amore, ſibi deſpondit, factus pater, frater, & maritus: mater tandem agitata ſcrupulis, poſt matrimonium celebratum in faciem Eccleſiæ, & conſumatum, aperuit negotium Confeſſario, qui conſulens S.Pœnitentiariam, obtinuit Reſcriptum, ut relinqueret conjuges in bona fide.

M. Agis perſonam Magiſtri, quandò in confirmationem tuorum dictorum affers exempla, & probationes ita apparentes, ut tales non adducantur ab omnibus. Ut ordinatim reſpondeam dubio, quod multum poterit inſtruere,

re,

re, dico primò, non ita facilè credendum in facto, quòd caſus contigerit, nec deciſioni, quę dicitur emanaſſe: De ordine Urbani VIII. nulla fides eſt adhibenda deciſionibus S.Congreg. quæ non authenticè conſtent, quantò minùs deciſioni Pœnitentiariæ, apud quam nullum ſervatur regiſtrum. Sed Theologus exemplo S.Th. ſuppl. qu.71. a.5. ad 5. de animâ Trajani, ſæpè ſupponit factum minùs authenticum, ut afferat rationem univerſalem pro ſimilibus, quæ poſſunt contingere; dico igitur ſecundò (ſi verum eſt factum) Sacrum Tribunal proceſſit rationabiliter, quia matrimonium erat contractum in facie Eccleſiæ, adeò legitimè, ut cenſuris poſſet compellere conjuges, contrà quod nihil valere poterat unicum teſtimonium matris, infamiſſimę (ideò repellendæ) ſi proderet turpitudinem adeò horrendam. Cæterùm ſi ſupponamus, quòd impedimentum potuiſſet legitimè detegi, aliud conſultum fuiſſet, eſto præviderentur conjuges velle in eo ſtatu perſeverare: Ita debet procedere Confeſſor, agens non modò Judicis, ſed & Doctoris officium: qui ex charitate docet, non tenetur ad correctionem, niſi probabiliter ſperet fructum: Qui ex officio docet, tenetur implere ſuum munus. Ignorantiam, de quâ in dubio, ego neque invincibilem, neque antecedentem judico: Non invincibilem, quia poteſt vinci facilè per Confeſſarium, cujus conſilio debet ſtare: Non antecedentem, quia

quia ex n. 16. antecedens eſt ita cauſa actus, ut eſſet diſpoſitus illum relinquere, ſi ſciret eſſe peccatum.

18 D. Contrà quam virtutem agit, qui peccat ex ignorantiâ vincibili?

M. Quandò ignorantia eſt peccatum, illa tunc eſt contrà donum ſcientiæ, ex nu.4. ſi loquamur de peccato per ignorantiam commiſſo, ſpectat ad eandem ſpeciem, cujus eſt actus commiſſus cum ſcientiâ, & eam cum numero, & circumſtantiis debet explicare.

19 D. Ex c.34. n.8. peccatum contra donum eſt beſtiale, inhumanum, &c. Ignorantia non videtur talis?

M. Vincibilis neceſſariorum eſt omninò inhumana: naturæ hominis eſt apprehendere prima principia: non eſt homo, qui illa ignorat. Eſto articuli fidei ſint ſupernaturales, tamen proponuntur modo humano tanquam prima principia ſine diſcurſu.

CaPUT XXXVI.

An peccatum aliàs mortale, quia contrà legem, reddi poſſit veniale, & quomodò?

1 EX cap.7. nu.6. Confeſſor conſtituitur *à Deo miniſter divinæ juſtitiæ ſimùl; & miſericordiæ, ut tanquàm arbiter inter Deum, & homines honori divino, & animarum ſaluti conſulat.* Arbiter, ſeù Judex non debet de-

cli-

clinare ad dexteram, reſtringendo conſcientias, neque ad ſiniſtram relaxando, ſed judicare, quod juſtum eſt: S.Th. 2.2. qu.60. a.5. commendat Judici, ut nuquam judicet ex ſuo arbitratu, ſed ſemper ſecundùm leges, & rationem petitam è viſceribus legis; propterea totiès inculcavimus, ut Confeſſor quoad leges, perſæpè recolat Trid. ordinationes Pontificias, ordinationes ſuæ Diœceſis &c. quoad rationem verò, Doctores probatos, præcipuè S.Th. Facit id Judex unius diurnæ mercedis inter Famulum, & Dominum, quantò magis Arbiter æternæ beatitudinis inter hominem, & Deum?

2 Ex S.Th. 2.2. qu.60. a.4. ad 2. audiens Confeſſiones, poteſt exercere triplex judiciũ: primum de actionibus, utrum ſint peccata, necnè: ſecnndum de pœnitentibus, utrum peccaverint: tertium, veluti Medicus applicando remedia efficaciſſima ad tollendum peccatum. In ſingulis procede juxtà ejus doctrinam; ad medendum efficaciter, abſolve pœnitentem, eſtò non ſit certus, quòd peccaverit mortaliter; eſtò propter varias Doctorum opiniones, indubiè non poſſis affirmare talem actionem eſſe peccatum, candidè tamen conſule, ut teneat certum, dimittat incertum, exemplo Medici corporalis, qui nunquam conſulit remedia inter Doctores controverſa. In judicio de pœnitente, utrum peccaverit, inclina ſemper, quantum fieri poteſt, omnibus conſideratis, ut

po-

potiùs bonum, quàm malum judices pœnitentem. In judicio de actibus, quos accuſat, judica actionem, qualis ex confeſſione ſincerâ pœnitentis apparet, illius eſſentiá in ſe Theologicè conſideratâ: ad hoc neceſſaria eſt quanta maxima ſcientia, & prudentia, petita tùm aſſiduis ad Deum precibus, tùm ſtudio probatorum Auctorum, tùm conſilio peritiorum, præcipuè Epiſcopi, quem Deus dedit Eccleſię Doctorem; quarè mala judicabit, ut mala, bona, ut bona, dubia, ut dubia, omnibus hìc, & nunc juſtitiæ, ſanctuariiq; lance ponderatis.

3 Hìnc eſt neceſſarium ad confeſſiones in praxi audiendas prę ſens caput; ad munus Judicis, Medici, & Doctoris in praxi, non ſufficit ſcire, an ex genere ſuo actio aliqua ſit peccatum, ſed requiritur ſcire, an hìc, & nunc, ut facta à tali, ſit peccatum. Ut id judices, priùs in univerſali calleas principia, ex quibus elicias, quomodò peccatum mortale reddatur veniale; nam ex c.35. n.2. judicium, quo judicas hìc, & nunc me peccaſſe mortaliter, ſubſequi debet ad ſyllogiſmum confectum ex prę miſsá univerſali, & alterá particulari: *Vbi peccatum proceſſit cum omnibus requiſitis, ut ſit mortale, fuit verè mortale, ſed hoc ità proceſſit, ergò &c.* primam igitùr præmiſſam debes ſcire in univerſali, ut deindè quoad ſecundam, applices illa huic actioni, & videas, nùm concurrant.

4 D. Optimè diſſeris: Dà jam regulas, undè

unde poſſim diſcernere, quomodò unum peccatum aliàs mortale, reddatur veniale?

M. Primò, ignorantià (ſive ſit neſcientia, ſive inadvertentia) ut dictum eſt c. præcedenti, actionem de ſe peccaminoſam mortalitèr poteſt reddere, nullatenùs peccaminoſam, neque venialitèr, dummodò neſcientia ſit invincibilis, & pariter inadvertentia; tales ſunt motus primò primi: quòd ſi adſit advertentia, ſemiplena, & non perfecta, qualis plerumque eſt in ſemivigilantibus, tunc dicuntur motus ſecundò primi, & actio alias peccaminoſa mortalitèr, redditur veniale peccatum. Contingit hoc ſæpiſſimè in peccatis cōtra caſtitatem, apud viros timoratæ conſcientiæ, quibus fervet ſanguis, ſunt aliqualiter negligentes in repellendis hujuſmodi cugitationibus; cum tamen perfectè advertunt, mori malunt, quam fœdari. Cum his eſſe debes ſummè charitativus, ut illos patienter audias, inducaſque ſincerè totam aperire conſcientiam. Hic morbus, præſertim in junioribus, ſanatur primò per gratiam ſacramentalem Pœnitentiæ, deinde per ſpirituales alias medicinas; quare confortandi ſunt, ut ſuam conſcientiam candidè aperiant, accuſantes ſe tùm in genere, tùm in ſpecie, da qualibet circumſtantia, & proponentes majorem cautelam in poſterum. Pariformitèr diſſere de reliquis. S.Th.1.2.q.88,a.6.

5 D. Crediderim præter ignorantiam, dari alias cauſas?

M. Secundò peccatum de ſe mortale reddi poteſt veniale ex parvitate materiæ. Super hac ſæpiſſimè fideles interrogant Confeſſarium, & prætendunt excuſari à mortali, quando non habet locum; è contrà in aliis habet locum, & debent excuſari. Si Theologicè tractarem punctum, longior evaderem, nec facilè poſſem percipi ab iis, qui non feciſſent grandes progreſſus in Scholaſtica. Adde, quòd S. Th. nunquam ſpecialiter agit de hoc: nam tunc temporis cognoſcentes actum aliquem prohibitum, accuſabant illum in confeſſione, cum firmo propoſito non ampliùs committendi venialia hujuſmodi procedentia ex plena deliberatione. Sine tanto Duce, curans eſſe brevis, obſcurus fierem; quare, ut magis me componam captui multitudinis; omiſſa ratione fundamentali, referam. quod acceptatur communitèr: In moralibus, multa ſecuriùs deciduntur ex communi conſenſu, quam ex ſubtiliori ratione, quando maximè conſenſus eſt fidelium timoratorum, quos debemus crederé à Deo non deſerendos in via ſalutis: Etiam inter viros magni nominis, atque pietatis, non adeò verſatos in ſcholis, eſt illud adagium, nonnullos uti ratione, ſicuti Sutores utuntur pelle, quam dentibus extendunt, quouſque ſufficiat calceo formando; ita rationem Confeſſor aliquando nimis indulgens pœnitenti, ſua ſpeculatione extendit, quouſque illius conſcientiam efformet juxta inclinationem.

6. D. Uti-

6 D. Utinam hæc nunquam in praxi contigiſſent, ſed quiſque conſulat ſuam conſcientiam; interim, nè ſcientiæ neceſſariæ defectu, exponam me huic periculo, dic, in quibus peccatis de ſe mortalibus dari poſſit parvitas materiæ, cujus ratione reddantur venialia; id enim ubi agnovero, aſſiduis orationibus Deũ rogabo, nè permittat me declinare à viâ rectâ.

M. Ubi tota deformitas reperitur ſive in parvo, ſive in magno, hujuſmodi peccata nunquam redduntur venialia ratione parvitatis materiæ: ubi verò in parvo minor eſt deformitas, tunc ratione parvitatis materiæ peccatum aliàs de ſe mortale redditur veniale. Regula hæc paucis verbis comprehenſa, eſt generaliſſima, illam fortè quilibet non facilè percipiet abſque ſubſidio exemplorum particularium. Igitur primò loquar de peccatis, quæ ab intrinſeco ſunt mortalia. Cap. 34. num. 5. audiſti quatuordecim virtutes ibi enumeratas obligare ſub mortali: Ut videas, quæ ex illis peccatis non admittant parvitatem materiæ, applica prædictam regulam. Prima Virtus eſt Fides innixa ſummæ veracitati Dei loquentis Eccleſiæ Catholicæ, & per hanc nobis. Peccata interna fidei oppoſita non admittunt parvitatem materiæ: ſi diſcredis canem Tobiæ moviſſe caudam, tollis ſummam veracitatem Dei, & conſequenter totum Deum, qui non poteſt eſſe Deus, niſi in omnibus, & ſummè ſit verax. Eodem modo non datur parvitas materiæ in

peccatis contra Spem, & Charitatem Dei. Omnia ferè peccata contra charitatem proximi admittunt parvitatem materiæ. Poſſum v.g. per odium velle malum proximi, aut triſtari de levi ejus bono. In hoc levi odio non reperitur tota deformitas, ac in gravi; nàm amicitla, quam intendit charitas, non rumpitur, ſi levitèr contriſtem amicum. Aliqua peccata religioni oppoſita admittunt, alia non. Peccata contra quamcumque juſtitiam admittunt, ſicut etiam oppoſita Pietati, Obedientiæ, Obſervantiæ, Sobrietati, & Humilitati. Oppoſita Caſtitati non admittunt: Poſſum intenſiùs, vel remiſſiùs delectari: cæterùm in actu intenſo, & remiſſo eſt tota delectatio, quam prohibet Caſtitas. Si hæc ratio generalis non tibi plenè ſatisfacit, memento jam dixiſſe in hoc magis me adhæſurum communi ſenſui, quàm rationi, & pro communi ſenſu negante parvitatem materiæ in peccatis contra Caſtitatem, ſufficit, quòd inclyta Societas Jeſu ferax virorum excellentium, & in doctrina, & in praxi audiendi confeſſiones, ſub excommunicatione prohibuit omnibus ſuis docere parvitatem materiæ in hujuſmodi peccatis, vel ad praxim reducere opinionem, quæ admittit.

7 D. Si enumeres ſingula peccata, quæ non admittunt materiæ parvitatem, ego illa memoritèr addiſcam, ut reflectens ſtatim judicare poſſim de gravitate peccati?

M. Commodior locus erit, cùm agam in par-

particulari de ſingulis, ubi, explicatis virtutibus, enumerabo peccata oppoſita, & ſubdam, quæ admittant, vel non, parvitatem materiæ.

8 D. Dixiſti de peccatis, quæ ex genere ſuo, & ab intrinſeco ſunt mortalia: admittunt ne parvitatem materiæ, quæ ſunt talia propter prohibitionem Eccleſiæ.

M. Præceptum Eccleſiæ affirmativum ordinariè admittit parvitatem materiæ, ſi non ſit in ſignificationem, vel tranſgreſſio non involvat contemptum, quod involvitur, quando res præcepta debet poni per virtutem Obedientię. Eccleſia præcipit Sacerdoti apponere aquam in Calice ob ſignificationem adductam in *Inſt. Cler. c.21. num. 26.* quanquam debeat apponi aquæ gutta, peccatur mortaliter tranſgrediendo præceptum, quia perit tota ſignificatio. Vide n.6. Sumere, vel ſemel tabachum in Eccleſia S. Petri eſt mortale, quia prohibitum ſub excommunicatione, quæ ex c.17. n.14. infertur ſolùm pro contumacia, & contemptu. Præcepta negativa Eccleſiæ ſunt pauciſſima. Extat illud jejunii naturalis quoad communionem. In hoc omnes conveniunt non dari parvitatem materiæ. Eſtò biberis unam aquæ guttam, peccas mortalitèr, ſi communices. Extat aliud circa cibos Paſchales in jejuniis. Authores diſſident, an hoc admittat parvitatem materiæ, ita ut à mortali excuſetur, qui comederet advertenter, ſine ulla neceſſitate, aut utilitate, ſilum carnis: tu juxta noſtrum principium, ſi

quis comediſſet, cura ſuaviter, ut ſubjiciat clavibus peccatum qualecunque ſit; & quoad futurum, hortare, ut neque illud filum comedat.

9 D. Quæ dicetur materiæ parvitas, excuſans à mortali?

M. Sacra Congr. Interpres Trid. referente Fagnano in cap. *Nulli*, de reb. Eccl. non alien. n. 24. reſpondit non eſſe tutum definire, quæ ſint res parvæ; ſi non eſt tutum reſpectu Congreg. habentis authoritatem Ap. multò minus erit tutum reſpectu ſimplicis Theologi proferentis non authoritativum, ſed tantùm doctrinale judicium, quod in omnibus debet ſequi authoritativum S. Sedis, maximè ubi generaliter loquimur; cum materiæ quantitas eſſe poſſit parva in uno genere, magna in alio.

CAPUT XXXVII.

An peccatum de ſe veniale, reddi poſſit mortale.

1 EX c. 36. n. 1. Confeſſór conſtituitur Arbiter inter Deum, & homines, ut honori divino, & animarum ſaluti conſulat; his conſulit, ſi non aggravet, conſtituendo reos peccati mortalis eos, qui vel nihil, vel tantùm venialiter peccarunt; conſulit honori divino, ſi declaret reos peccati mortalis, qui credunt ſe tantùm venialiter peccaſſe, cum revera pec-

cave-

caverint mortalitèr, quod multoties poteſt contingere conſideranti peccatum in ſe, abſque ulla ratione circumſtantiæ annexæ; vide S.Th. 1.2.q.73. a.7.8.& 9. q.88. a.4. & 5.

2 D. Ex quot capitibus peccatum aliàs de ſe veniale, poteſt reddi, mortale?

M. Ex pluribus, ratione, circunſtantiarum.

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

per primam: ſi ex conſcientia erronea, operans credat mortale, quod eſt veniale: ſecundò: ſi ex dubia, dubitet eſſe mortale, quod eſt veniale tantùm: tertiò: ſi ratione perſonæ offenſæ, Injuria de ſe levis reddatur gravis: quartò: ſi per ſecundam, ſequatur grave nocumentum ex tali actione: quintò per tertiam, ſi actio de ſe leviter peccaminoſa, fiat grave peccatum ratione loci: ſextò per quartam, ſi utamur mediis ſub mortali prohibitis: ſeptimò per quintam, ſi operemur ex fine graviter prohibito: octavo per ſextam, ſi fiat modo graviter prohibito: nonò per ſeptimam, ſi fieret in tempore, quo gravitèr prohiberetur; quæ prohibitio non extat nunc.

3 D. Explica in particulari ſingula; & primò conſcientiam erroneam?

M. Peccat mortalitèr, qui committit aliquod peccatum veniale, certò ſibi perſuadens illud eſſe mortale; nam redditur, quale judicatur ab intellectu operantis: Ratio univerſaliſſima: quare peccat etiam mortalitèr, ſi id cre-

dat de actione indifferenti, vel aliàs de ſe bona.

4 D. Explica conſcientiam dubiam?

M. Ob eandem rationem, peccas mortalitèr, ſi dubitas, nùm actio prohibeatur ſub mortali; nam *qui amat periculum, peribit in illo* Eccl. 3. etiam ſi dubites id de actione indifferenti, vel aliàs bona.

5 D. Explica tertium caput, perſonæ offenſæ?

M. Hæc poteſt eſſe tantæ dignitatis, ut injuria, quæ reſpectu aliorum eſſet venialis, reſpectu illius ſit mortalis. Maledicentia, ſine interno deſiderio mali, jacta In alium, de ſe eſt venialis, ſi à filio jaciatur in patrem, eſt gravis, & contra pietatem.

6 D. Explica quartum nocumenti?

M. Hoc eſt clarum in furto, v.g. acus, ratione parvitatis materiæ, eſt veniale; pecco tamen mortaliter, ſi tollo prævidens ex illius uſu, ſuſtentandam hodie familiam integram. Peccat mortaliter Religioſus, collegarum leves defectus revelans, ſi prævidet, vel prævidere poteſt ex tali revelatione proventura diſſidia in communitate.

7 D. Explica quintum loci?

M. Actus matrimonialis exercitus abſque urgenti neceſſitate in Eccleſia, eſt peccatum mortale, quia ſub mortali Eccleſia præcepit, ut in illa fideles abſtinerent à tali actu.

8 D. Explica ſextum mediorum?

M. Finge ſub mortali prohibitum Fratribus Mi-

Minoribus vehi rheda, ſi velim cum illis vehi abſque neceſſitate, hæç actio mihi indifferens, redditur peccatum mortale ob media, quibus utor, ut cooperans alieno mortali peccato.

9 D. Explica ſeptimum finis?

M. Omne peccatum veniale, & quælibet actio de ſe indifferens, imò bona ex natura ſua, erit peccatum mortale, ſi operans in ea conſtituat finem ultimum, qui conſtituendus eſt ſolùm in actibus patriæ tanquam illis, quibus conſequimur (quilibet ex illis ſuo modo, & ordine) Deum finem ultimum omnium.

10 D. Explica octavum modi?

M. Peccatum veniale, ſicut & alia quælibet actio, ſi fiat ex contemptu, redditur mortale peccatum, in quo contemptu non datur parvitas materiæ. S. Th. 2. 2. q. 186. a. 9. ad 3. explicat, quid ſit peccare ex contemptu, *Tunc tranſgreditur ex contemptu, quando voluntas renuit ſubjici ordinationi legis; & ex hoc procedit ad faciendum contra legem: quando autèm propter particularem cauſam, putà, concupiſcentiam, vel iram, inducitur ad aliquid faciendum contra legem, non peccat ex contemptu, etiamſi frequenter ex eadem cauſa, vel ſimili peccatum iteret: ſicut & Auguſtinus diſcit ...... Frequentia tamen peccati diſpoſitivè inducit ad contemptum.* Ex prioribus verbis agnoſce, quando peccatum ſit ex contemptu: ex ultimis ſume argumentum, ut abſterreas pœnitentem à frequentatione peccati.

11 Quæ

11 Quæ omnia ſunt particulariter explicata in gratiam Confeſſoris ordinarii; Theologo ſufficiebat innuere generaliter, quod veniale, & mortale, ſummo genere diverſa, nunquam poſſunt convenire, ſed dicitur mortale reddi veniale, vel è contrà, quatenùs actio, ſecundum ſe venialis, per aliquam circumſtantiam conſtituitur ſub ſpecie, cujus actus nobis prohibentur ſub mortali, & è contra, quando ex capite præcedenti mortale redditur veniale.

CAPUT XXXVIII.

De Legibus in generali.

SAnctus Th. poſtquam conſideravit actus humanos, bonos, & malos, in ſe, & ſecundum ſua principia intrinſeca, ordine ſcientifico procedit ad conſideranda bonorum principia extrinſeca: Aliud eſt conjunctum voluntati, nempè, Deus per ſuam gratiam intrinſecè movens voluntatem, faciens opera bona, faciens illam facere, juxta illud Ezech. 36. *faciam, tu in præceptis meis ambuletis*. Circa hoc vide c. 33. n. 4. quantum eſt neceſſe pro Morali, ut ſcias gratiam Dei: cœtera ſpectant ad Theologum, qui cum hæreticis congreditur. Super primo principio extrinſeco, debes magis informari ex duplici capite: primò: Deus quotidiè Confeſſori dicit, 1. Jer. *Ecce conſtitui te ſuper*

Gen-

Gentes, ut evellas, & deſtruas, ædifices, & plantes. Debet ergo plantare virtutes, quas nunquam plantabit, niſi ſciat leges, quarum directione homo evadit virtuoſus: ſecundò: Confeſſor habet principaliter tollere peccata, Iſ. 27. *Iſte omnis fructus, ut auferatur peccatum*, & Apoſtolis, quorum vices gerit Confeſſor, Matth. 18. *Quæcumque ſolveritis ſuper terram &c.* Ex hoc duplici capite Confeſſor debet ſcire plurima de legibus.

2 Ex cap. 35. num. 2. intellectus voluntatem ad operandum dirigit per ſyllogiſmum, cujus altera præmiſſa eſt univerſalis, altera particularis. Operans benè utitur vero, & bono ſyllogiſmo conſtante tribus tantùm terminis; operans malè utitur paralogiſmo, conſtante quatuor terminis: v. g. operans benè, ſic arguit: *Ex quinto præcepto privatus non poteſt occidere proximum, ſed hæc actio eſſet occiſio hominis ergo &c.* operans malè ſic arguit: *Injuria eſt omninò delenda, etiam per mortem injuriantis; at proximus injuriom mibi intulit, ergo delenda eſt hæc injuria, etiam per mortem proximi*. Quatuor terminis conſtat iſte ſyllogiſmus: prima præmiſſa univerſalis deſumitur ex directione juſtitiæ vindicativæ. Theſi hæc utitur prædicta, cum pluribus reſtrictionibus neceſſariis ad omnem actum virtutis in genere, & præcipuè cum reſtrictione propria ipſius juſtitiæ, quod actum exteriorem offenſus exerceat non per ſe, ſed per legi-

legitimum ſuperiorem. Ex hac univerſali,quæ intellecta ſub his terminis eſt veriſſima, concludit mortem inimici, ſub aliis terminis,nempè, ut inferendam à ſe ipſo, atque ita ex mala operatione rationis dirigitur ad malam operationem voluntatis. Quæ notata ſunt (clarè, quantùm fieri potuit) pro plena inſtructione rudiorum: Sciens ordinem, & proceſſum actuũ interiorum, omnemque motum voluntatis dirigi per ſyllogiſmum, agnoſcet principale ſuũ munus eſſe, ut rectificet intellectum pœnitentis, ac percipiat præmiſſas, in ſuis terminis,& reſtrictionibus, non ampliando &c. quod continget in dato caſu, ſi oſtendat, quid competat Vindicativæ, qua Virtus eſt, & qua talis virtus, ſcilicet, non exercere proprium actum externum per ſe ipſum.

3 Hæc dicta ratione exempli propoſiti,reduco ad generalia; cum duplex præmiſſa conſtituat ſyllogiſmum, quo voluntas dirigitur ad operandum; altera univerſalis, altera particularis: vides operantem indigere duplici cognitione practica, altera univerſali, & altera particulari. Prima dicitur actus Syndereſis, ſecunda Conſcientiæ. Majoris claritatis gratia, de utraque diſſero diſtinctè, & hoc capite deSyndereſi;in ſequenti de ipſa Conſcientia: ita habebis quidquid ex parte intellectus eſt neceſſarium, ut voluntas dirigatur ad bonum; & facilè cognoſces, quando pœnitens peccet non ſequendo directionem intellectus.

3 De Syndereſi S. Th. 1. p. q. 79. a. 12. illam vocat habitum naturalem primorum principiorum practicabilium. Intellectus hominis eſt diverſus ab Angelico: Deus creavit Angelos, & illis indidit ſpecies rerum. Intellectus hominis eſt in ſui creatione tanquàm tabula raſa, nec ullas tunc habet ſpecies à Deo, quibus poſſit cognoſcere aliquid; ſed, ubi cognoſcit ſucceſſivè ſenſibilia per ſenſus, utitur ſpeciebus materialibus, ſeù phantaſmatibus relictis ab objecto ſenſibili, & cum his per intellectum agentem efformat ſpecies ſpirituales, adjutorio quarum, informatur intellectus, qui dicitur poſſibilis, ut valeat elicere cognitionem ſpiritualem. etiam de objectis inſenſibilibus, etiam de Deo: infans primò videt matrem: ſecundò eam cognoſcit per ſenſus internos: tertiò intellectus agens infantis cum illis ſpeciebus ſenſibilibus efformat ſpecies ſpirituales de matre; ut eſt homo: quartò intellectus poſſibilis cognoſcit hominem. Aliqua ex ſola apprehenſione terminorum cognoſcit ſtatim eſſe talia; alia indiget edoceri magis vel minùs, ut ſunt magis, vel minùs obſcura; longo tempore addiſcit ſcientias: hoc principium: *omne totum eſt majus ſua parte* cognoſcit ſtatim, ac explicantur termini *totum*, & *pars*, & frequentando actus, quibus affirmet totum eſſe majus ſua pàrte, acquirit facilitatem, ſeù habitum ad actus ſimiles. Hic habitus judicandi de principiis univerſalibus ſpecula-

cula-

culativis naturaliter notis ex ſola apprehenſione terminorum, vocatur *Intellectus* eodem nomine, quo ipſa potentia. Sicut homo cognoſcit ex ſola apprehenſione terminorum principia univerſalia ſpeculativa, ita naturaliter ex ſola apprehenſione terminorum, cognoſcit, & judicat de hoc principio univerſali practico *Non occides*, & de reliquis Decalogi præceptis, quæ in operabili ſunt principia univerſalia, & frequentando hujuſmodi actus, acquirit facilitatem, seù habitum, qui vocatur *Synderesis*.

5 Ex legibus aliæ ſunt naturales, aliæ divinæ, aliæ humanæ. Ex qualibet harum formari poteſt univerſalis præmiſſa. Ex naturali in hoc ſyllogiſmo: *Non eſt occidendum, ſed hæc actio eſſet occiſio, ergo* &c. Ex divina in hoc: *In articulo mortis eſt mihi communicandum, ſed nunc mihi imminet articulus mortis, ergo* &c. Ex humana, in hoc: *Pro impetranda gratia, vel juſtitia à Sede Ap. nihil eſt conferendum Mediatoribus, ſed hìc eſt Mediator, ergo nihil huic eſt conferendum*. Sicut ergo ſunt plures leges, ita plures habitus inclinantes ad cognitionem talium legum. Habitus inclinans ad naturales dicitur Synderesis, illiuſque actus eſt prima præmiſſa. Habitus inclinans ad divinas, eſt ſecundum donum Spiritus Sancti, qui dicitur *Intellectus*, habens ſimùl judicare de myſteriis Fidei ſpeculativis, & de legibus divinis practicis. S. Th. 2.2. q.8. a.3.

a.3.Habitus inclinans ad humanas,dicitur Juriſprudentia.Aliqui eorum actus imperfecti,de una vel altera lege, poſſunt haberi ſine habitu, juxta dicta c. 33. n. 2. Ut ritè poſſis efformare has præmiſſas, debes ſcire ſaltem in confuſo leges principaliores, quarum notitiam nullatenùs deſeras, eſtò videatur difficile, penetrare decurſum noſtrorum ſyllogiſmorum in operando, qui non ita facile percipitur, tùm quia eſt de actibus internis, tùm quia nec per umbram attingitur vel in ſcholis, vel in libris,ſed quaſi marceſcit inter opera S. Th. Illo igitur omiſſo,percipe ſequentia de legibus.

6 D. Quia habitus, & actus ſpecificantur ab objectis, debeo ſcire, quid ſit lex, ad formandum illum ſyllogiſmum:benè enim voluntas operabitur, ſi benè ſyllogizet?

M. Lex á S.Thoma 1.2.q;90.art.4. dicitur; *Ordinatio rationis ad bonum commune, ab eo, qui curam habet communitatis, promulgata.* Singulas particulas vide explicatas articulis præcedentibus. Legem naturalem promulgat Deus in corde hominum ex cap. 35. n.10. Divinam Chriſtus promulgavit in Evangelio, & per Prædicatores deducitur in cognitionem gentium, humanam Princeps, ſervata per quemlibet forma promulgandi, quam Antiqui, conſuetudo, vel voluntas Principis ſanxerunt; Summus Pontifex perſæpè declarat,ſuas leges promulgari ſufficientèr,ſi ſint affixę in locis cõſuetis Urbis, eſtò non publicentur in ſingulis

Pro-

Provinciis. Alias vult, promulgari in illis. Hoc ſecundum conſuevere Principes temporales. Ubi Pœnitens excuſet tranſgreſſionem ex defectu promulgationis, examina, ipſius legis verba: nam ex tenore diſcernes, quæ promulgatio requiratur; ubi rem clarè non exprimit lex, conſule intelligentiam datam per Doctores, & alios Judices, præſertim in Judiciis, & in ipſa Metropoli Principis, in cujus facie lex uno modo intellecta cenſetur juxta mentem illius. Ubi his omnibus conſideratis, res eſt dubia, ex te nihil decides, quia ejus eſt legem interpretari, cujus eſt condere. Confeſſor circa promulgationem ſæpè conſulitur de caſu ſequenti, vel ſimili. Mercator ſcit à Principe diminuendum pretium tritici v. g. (Idem dic de valore pecuniæ &c.) per legem cras promulgandam. Hoc cognito, Mercator petit, nùm ante promulgationem poſſit vendere triticum pretio currenti. Reſponde non peccare contra juſtitiam, licet in aliquo caſu poſſit peccare contra charitatem. Hæc pro praxi circa particulas in definitione legis adductas. De reliquis nihil eſt ſpeciale pro nunc.

7 D. Sunt nè idem lex, & præceptum?

M. Ex S.Th.1.2. q.90. art.1. ad 1. non ſunt idem: lex fit communiter pluribus: præceptum applicat legem communem huic ſingulari, ideò præceptum imponi poteſt etiam uni, ita tamen, quod huic uni detur ad bonum commune. Igitur nec præcepta imponi poſſunt particula-

ribus,

ribus, niſi per ordinem ad bonum commune; quia imponuntur per authoritatem Superioris inſtituti, ut ſervet bonum commune. Si aliquid ordinetur pluribus, itaut ſinguli debeant dirigi per illud, talis ordinatio erit ſimul lex, & præceptum. Hoc modo ſe habet Decalogus, lex divina de Baptiſmo, Euchaſtiâ, & Pœnitentiâ, necnon quinque præcepta Eccleſiæ.

8 D. Habent nè leges vim obligandi in conſcientiâ?

M. Super hac quæſtione implentur volumina, diſtinguuntque Authores legem in realem, quæ aliquid ordinat; pœnalem, quæ conſtituit: *fiat hoc ſub tali pœnâ*; & mixtam, quæ conſtituit: *fiat hoc, & qui non fecerit, mulctetur tali pœnâ*. Omnis lex juſta poteſt in conſcientiâ obligare ſubditos: Ita ex 28. damnatâ per Alex. VII. & ex S.Th. q.96. a.4. etiam lex pœnalis: Cùm id Princeps poſſit, vide, an hic, & nunc velit: etenim aliquandò ſufficit Principi per legem realem obligare quoad externam politiam, vel per mixtam, aut pœnalem, obligare ſolùm ad pœnam; hoc modo procedere legem, ſeù Regulam Patrum Prædicatorum expreſsè docet S.Th.2.2. q.186. a.9. ad 1. & ferè omnes Congregationes in Eccleſiâ natæ poſt Dominicanos. Dari igitùr nequit regula generalis, ſed Confeſſor in facti contingentiâ ſemper conſulat verba legis in particulari, ex cujus attentâ lectione (ſæpiùs,

ſi eſt neceſſe, repetitâ) colliget ſenſum proprium, & obvium: ſi ex ſe non poſſit, conſulet Doctores, præſertim inſigniores, qui ſuper illâ ſcripſerunt, ut dictum eſt nu. 6. adhibens præ cœteris aſſiduas ad Deum preces juxtà c.7. num.7.

9 D. Suppoſito, quòd importetur obligatio in conſcientiâ, vel ex verbis legis, vel ex conſuetudine optimâ Interprete legis, vel ex alio capite, obligabit nè lex ſub mortali?

M. S.Th.2.2. q.186. a.9. ad 2. ait: *Non omnia, quæ continentur in lege, traduntur per modum præcepti, ſed quædam proponuntur per modum ordinationis cujuſdam, vel ſtatuti obligantis ad certam pœnam .... ita nec in lege Eccleſiæ omnes ordinationes, vel publica ſtatuta obligant ad mortale*. In quibus verbis ſtabilit concluſionem, & affert rationem. Concluſio eſt, non omnia Eccleſiæ ſtatuta obligant ad mortale. Ut cognoſcas, quæ obligent, ponit rationem univerſalem, diſtinguendo præceptum à ſtatuto, & præcepta quidem obligant ſub mortali; ſed hæc pro totâ univerſitate fidelium ſunt pauciſſima. Quoad credenda, extat obligatio ſymboli; quoad operabilia, quinque Eccleſiæ præcepta. Cœtera, quæ traduntur per modum ſtatuti, non per hoc, quòd ſint ordinata, obligant ſub mortali, ſed juxtà materiæ gravitatem.

10 D. Quomodò diſtingues, quæ traduntur per modum præcepti à ſtatutis?

M. In

M. In Clem. *Exivi de Paradiſo* dantur plures regulæ, ſed quia longior eſt, nequit adduci in hoc compendio, nec eſt omninò neceſſaria Confeſſori, qui optimè faciet, ſi eam ſæpiùs attentè relegat, petito priùs frequenter Dei adjutorio, ut intelligat; præcipuè conſideret, quandò conſulitur ſuper lege particulari, conferens utramque, ut videat, nùm in lege ſit particula, quæ in Clem. ſit declarata obtinere vim præcepti; quarè nunquam in Confeſſionali decidet momento temporis pro unà, vel alterà parte: Bartolus, Archivium legum omnium, *conſultus in manè, reſpondebat in veſperi; & conſultus in veſperi, reſpondebat in manè*: Si Pœnitens debet accedere ad Euchariſtiam, Confeſſor excitet ad intimum dolorē de offensà Dei, caſu, quo violans legem, peccaſſet mortaliter; confortet ad propoſitum non ampliùs violandi, caſu, quo doctiores, poſt diligens ſtudium, ferventeſque ad Deum orationes, judicarent peccari mortaliter, aſſignet tempus, quo debeat redire pro certà deciſione, & ita abſolvat.

11 D. Peregrini tenenturnè legibus locorum, per quos tranſeunt?

M. Authores plura congerunt circà hunc articulum. In univerſali dic, non poſſe dari regulam generalem: Quædam obligant etiam peregrinos; quædam non obligant. Ex c.9.n.5. Peregrinus tenetur lege reſervationis. Commiſit peccatum in Diœceſi, in quà non erat re-

ſervatum, tranſit per Diœceſim, in quà eſt reſervatum, in hac non poteſt abſolvi: Committit homicidium, vel furtum: ſubjacet legibus pœnalibus loci, per quem tranſiens peccavit, contra homicidas, & fures. Tenetur emere pretio per leges in tali loco ſtatutas &c. E' contrà non tenetur Sacerdos recitare officium Eccleſiæ, per quam tranſit. Ideò erit optimum, ſi nihil in generali determines, ſed omnia in particulari conſideres, juxtà dicta n. 10. Solùm nota, quòd ex n. 6. lex eſt *ordinatio rationis in bonum commune*. Nemo tenetur velle ſemper bonum alterius privatũ, tenetur tamen ſemper nihil agere contra bonum alterius privatum; & ita nemo tenetur velle ſemper bonum commune, ſed tenetur ſemper nihil agere contra bonum commune alterius corporis myſtici, ſeù Reipublicæ. Igitur diſtingue leges, quarum obſervantia promovet bonum commune, ſed earum inobſervantia nihil dicit poſitivè contra bonum commune. Tales ſunt leges officii, jejuniorum, feſtorum &c. quibus promovetur bonum commune, tenenturque membra invicem conformari, itaut participantes fructum boni operis, habeant etiam onus illud operandi; hæc tamen omittere eſt privari bono, non facere malum bono communi; & quod non eſt membrũ talis Reip. non tenetur de ſe illius bonum promovere. Aliæ ſunt, quarum inobſervantia infert damnum poſitivum bono communi; ut ſi

ho-

homicida non puniatur ita ſeverè, prout exigunt leges Reip. Reſervatio ex Trid. ſeſſ. 14. ca. 7. fit, ut ex difficultate abſolutionis coerceantur graviora crimina; quare ſi Peregrinus non ſubjaceret legibus loci, delicta jam eſſent impunita eo rigore, quo merentur, & crimina atrociora eſſent mâgis frequentia; ex hac ratione leges ſecundæ videntur obligare Peregrinos magis, quàm primæ: At tutiùs erit habere ſemper ante oculos intentionem Legislatoris per verba expreſſam, cum praxi communi timoratorum, & ſemper tenere certum, dimittere incertum.

12 D. Tollinè poſſunt leges per conſuetudinem contrariam?

M. Utique lex aliqua poteſt tolli, non omnis: naturalis nequit mutari. Vide S.Th. 1.2. q.94. a.4. 5. & 6. ubi ponit rationes univerſales ad decidendos mille caſus. Neque divina ex q.96. a.4. quidquid contra utramque inducunt homines, eſt abuſus, non uſus; q.97. a.3. ad 1. humana poteſt abrogari per conſuetudinem contrariam; quandò autem dicatur uſus, non abuſus, ita explicat S.Th. q.97. a.3. ad 2. *Si adhuc maneat ratio eadem, propter quam prima lex utilis erat, non conſuetudo legem, ſed lex conſuetudinem vincit*. Exemplificando in particulari; Conſuetudo collationis ſerotinæ in die jejunii potuit tollere præceptum unicæ comeſtionis; quia non durat eadem ratio, propter quam utilis erat unica. Hæc præ-

cipiebatur ad exercendum actum virtutis Abſtinentiæ, qui ut verè ſit virtuoſus, eſſe debet ordinatus, & moderatè, non nimis affligere. Quæ tempore S.Th. affligebat moderatè unica comeſtio, nunc, debilitatà hominis complexione, nimis affligeret. Ideò ſerotina collatio non dicitur abuſus. E' contrà eſt abuſus recitare Officium divinum contra Canones præcipientes recitari *attentè*, *ac devotè*, quia durat idem finis, ob quem præcepta fuit attentio, & devotio. Notà, quod Superior ex pluribus finibus unum tantùm memorat in promulgatione legis, & aliquandò nullum, quia ita convenit Superiori: Non ergò judices legem illegitimè promulgatam, ubi finis non exprimitur, vel ceſſaſſe omnem finem, quandò ceſſat, qui exprimitur; ſed conſule praxim approbatam, Doctores de illà ſcribentes &c. ut n.6.

13 Secundò notà verba ad 3. *Multitúdo, in quâ conſuetudo introducitur, duplicis conditionis eſſe poteſt. Si enim ſit libera, quæ poſſit ſibi legem facere, plùs eſt conſenſus totius multitudinis ad aliquid obſervandum, quòd conſuetudo manifeſtat, quàm authoritas Principis.. Si multitúdo non habeat liberam poteſtatem condendi ſibi legem, tamen ipſa conſuetudo in multitudine prævalens obtinet vim legis, in quantùm per eos toleratur, ad quos pertinet multitudini legem imponere: hoc enim ipſo videntur approbare, quòd conſuetu-*

tu-

tudo introduxit. Ex his habes conſuetudinem derogare legi Pontificiæ, quamquàm immediatè à Chriſto Pontifex habeat juriſdictionẽ. Quia tamen tunc derogat, quandò Pontifex *videtur approbare* conſuetudinem contrariam, primò requiritur, ut ſciat conſuetudinem contrariam; quod enim ignoratur, non approbatur: ſecundo, quòd talem conſuetudinem toleret, non tolerantiâ tantùm permiſſivâ, ſed approbativâ: dicitur tolerare permiſſivè, quãdò permittit inobſervantiam, quam ſi vellet coercere, ſequerentur plura mala, ideò permittit minus, nè ſequatur majus. Ubi Pontifex exprimit, quòd non cenſeatur derogata per quamcunque tolerantiam, exprimit ſe nolle approbare. In facti contingentiâ, ante omnia, conſidera attentè legem, in quâ ſi extet talis declaratio, nihil valet uſus contrarius, ſed eſt abuſus: Ubi non extet, quidquid aſſerat Pœnitens, conſidera, an Pontifex veroſimiliter ſciat uſum contrarium; & ſi neſciat, eſt abuſus; tertiò, ſi ſciat, vide, an toleret ad vitandum majus malum &c.

14 D. Conſuetudo diſtinguitur in plures ſpecies, dic illas?

M. Alia legitimè inducitur per decem annos, alia per triginta, quædam dicitur immemorabilis: Ut iſta legitimetur, requiritur uſus excedens memoriam hominum, ſcilicet, ad annos ſexaginta. Alia eſt centenaria: Hanc voluit Urban. VIII. ut poſſet dici toleratus ap-

probativè cultus eorum Dei ſervorum, quos non canonizaverat S.Sedes: Alia eſt ducentenaria, hanc requiſivit Pius V., ut legitimus diceretur uſus non recitandi Officium Divinũ juxta Breviarium Rom. quæ ex his ſufficiat ad abrogandam legem, non poteſt generaliter definiri; ſed conſidera, quid cuilibet in particulari ſit congruum, ſive ex gravitate materiæ, circa quã eſt, ſive ex intentione Principis &c. Quia cognoſcere hæc omnia, munus eſt Juriſtarum, caveat Theologus, nè falcem mittat in meſſem alienam, ex ſe, ſive cum auxilio alicujus liberculi Caſuiſtarum, definiendo, quòd in tali caſu ſufficiat decennalis conſuetudo, non tricennalis &c.

15 Poteſtnè conſuetudo obligare ſub mortali?

M. Quia conſuetudo habet vim legis, dic, ut n.9. dictum eſt de lege.

16 D. Leges, & conſuetudines aliæ per ſe obligant; aliæ per accidens; hæc diſtinctio relinquenda nè eſt Scholaſticis, an, quia confert aliqualiter ad praxim, etiam, imperfectè ſaltem, eſt agnoſcenda Confeſſori?

M. Ita diſtinguuntur: Lex obligat per ſe, quandò tenemur ad aliquid ratione ipſius præcepti, vel legis, de faciendo tali actu virtutis, obligat per accidens, quandò obligat ratione alterius præcepti. Res exemplo fiet clarior. Præceptum eliciendi actum fidei *ex Inſtr.Cler.* c.6. n.10. per ſe nos obligat: primò, cùm per-

ve-

venimus ad uſum rationis : ſecundò, cùm ſumus in articulo mortis : tertiò, quinquies, vel ſexies in anno. Per accidens verò in multis aliis caſibus, v.g. cùm tentamur ad peccatum, ita quòd ſine illo non poſſemns reſiſtere tentationi; tunc per ſe non obligat, ſed ratione præcepti, nè ſuccumbamus tentationi: Pariter in die feſto tenemur per accidens ad actum fidei, ratione præcepti Eccleſiaſtici audiendi ſacrum; cui non poſſumus obtemperare, niſi credamus Chriſtum verum Deum eſſe ſub hoſtià, cùm audientes miſſam adoramus. Hæc diſtinctio eſt notanda ad dignoſcenda quot peccata ſępè committat pęnitens: fidelis omittens die feſto audire ſacrum, & elicere actum fidei circa Euchariſtiam, quia per accidens obligatur, committit unicum peccatum, & ſufficit, ſi ſe accuſet, quod omiſerit ſacrum, non accuſando, quòd omiſerit actum fidei. At ſi per bimeſtre omiſit audire ſacrum, & elicere actum fidei, ad quem per ſe tenetur quolibet bimeſtri, tunc in ultimà Dominicà omittens ſacrum, & actum fidei, non ſufficit, ſi accuſet, quòd per octo Dominicas omiſerit ſacrum, debet explicare, quòd in ultimà, in quà tenebatur per ſe, omiſerit actum fidei, quia tunc duo peccata commiſit. Igitùr debes ſcire hanc diſtinctionem, ut quandò opus eſt, imponas onus pœnitenti; & ex alio capite, ut non aggraves pœnitentem, quandò opus non eſt: etenim elicientes actum, quandò obligamur

mur per accidens, ſatisfacimus obligationi per ſe, v.g. per bimeſtre omiſi audire ſacrum, & omnem actum fidei: die ultimâ ſecundi menſis audio ſacrum,& elicio unicum actum fidei, ad quem obligor ratione ſacri: per hunc actum ſatisfacio obligationi per ſe provenienti ex virtuti fidei pro quolibet bimeſtri: quarè accuſabo me, quòd ſepties omiſerim ſacrum; & quia per illum unicum fidei actum ſatisfeci obligationi fidei; contra hoc non peccavi, nec teneor accuſare. Hæc omnia probè ſciat Confeſſor, ut neminem obliget ſupra quam par eſt: neminem deobliget minùs, quàm par eſt. Iſtã regulam obſervà in præceptis quarumlibet virtutum.

17 D. Nunc plurimæ ſunt leges, quas certè non omnes tenetur obligatione ſtrictiſſima ſcire Confeſſor, indicà, quas teneatur ſcire principaliter;ut in iis ponam principale ſtudiũ?

M. Exercens munus, Judicis, Doctoris, & Medici, animadvertat, ad hæc officia in Republicâ civili non admitti indifferenter omnes leviter inſtructos de prædictis muniis, ſed eos tantùm,qui poſſint inſuper communicare aliis, quæ ipſi ſciunt. In naturalibus, non omne calidum calefacit, ſed major calor requiritur, ut calefaciat, quàm ut caleat. S.Bernardus conchæ aſſimilat Confeſſores, quæ, ut in alios aquam refundat, debet eſſe in ſe ſuper plena. Igitur debet ita ſcire aliquas leges, ut, ex redundantiâ ſcientiæ in ſe, poſſit alios edocere.

Hu-

Hujuſmodi eſt primò lex naturalis contenta in Decalogo: ſecundò lex divina, ut præcipit actus internos Fidei, Spei, & Charitatis, ſecundùm tempus, circumcircà, quo obligant, juxtá dicta n. 16. & ut præcipit ſumptionem trium ſacramentorum ſuo tempore, Baptiſmi, Euchariſtiæ, ac Pœnitentiæ: tertiò, quinque præcepta Eccleſiæ, ita quòd interrogatus de illis poſſit reſpondere, quæ contingunt ordinariè. Hæc debet ſcire, ut Doctor: quartò, ut Judex debet ſcire caſus reſervatos (præſertim in Bullâ Cœnæ) ut Rituale c.7. n.8. quintò, caput *Omnis utriuſque* adductum c. 8. ubi explicantur qualitates bonæ confeſſionis: ſextò, Bullam Greg.XV. *contrà ſollicitantes*, diſtinguens quoſcunque caſus in eâ contentos: ſeptimò, edictum S.Officii: octavò, doctrinam Trid. de ſacramento Pœnitentiæ: nonò Ritualis Rom. Inſtructionem de hoc ſacramento cũ ordine illud adminiſtrandi: decimò, leges ſibi præcipuè ſtabilitas ab Epiſcopo in patentibus pro audiendis confeſſionibus: undecimò, ut Medicus debet ſcire pro excidendis occaſionibus proximis ex S.Carolo tradita c.11.à n.19.

18 Hæc generaliter debet maximè ſcire quilibet. Prudens ulteriùs notet vitia, quæ magis regnant in ſuâ Diœceſi, & leges ſpeciales ſuper illis; ex S.Th. 2.2. qu. 2. a.7. cætera debet ſcire *magis*, *vel minùs*, *ſecundùm quod competit ſtatui*, *& officio unicujuſque*; Notabitque, an ad ſuum Confeſſionale ſoleant, ut

in

in pluribus, accedere Nobiles, Negotiatores, Artifices, Ruſtici, Clerici, Judices, Potentes &c. Si in Parochiâ ruſticanâ accedat nobilis, id poteſt eſſe per accidens, nec imputabitur Parocho, ſi ignoret leges, ex quarum cognitione poterit ſtatim judicare, nùm peccaverit in caſu non ita obvio. Qui ſolet audire negotiatores v. g. tenetur ſcire leges communes, quæ competunt negotiatoribus. Vide c.11. à n.31. c.12. à n.19.

19 Ulteriùs habeat prę oculis illud Eccl.7, *Noli quęrere fieri Judex, niſi virtute valeas irrumpere iniquitates: nè fortè extimeſcas faciem potentis, & ponas ſcandalum in æquitate tuâ*. Non prohibet exercere miniſterium, ſed quærere divites, aut nobiles, ut exerceat: experientia enim docet, qnod quærens hujuſmodi pœnitentes, extimeſcit faciem, nec fortis eſt in redarguendo peccata, in excidendâ occaſione proximâ &c. ſed quærit *excuſationes in peccatis*, opiniones, quas, ut illis placeat, judicat probabiles &c. Qui ſe agnoſcit ſufficienter inſtructum, poteſt ſe exponere ad confeſſiones pro illis, quibus abſolvendis cognoſcit ſe habilem, ſed non pro aliis. Et ex Aug. lib.10. de Civit. Dei: *Otium ſanctum quærit charitas veritatis: negotium juſtum ſuſcipit neceſſitas charitatis: quam ſarcinam ſi nullus imponit, percipiendæ, atque intuendæ vacandum eſt veritati: ſi autem imponitur, ſuſtinenda eſt propter charitatis neceſſitatem.* Ver-

bum

bum *quęro*, & apud Sapientem, & apud Auguſt. importat avidiùs affectare. Vide c.11.n.5.

CAPUT XXXIX.

De Conſcientiâ.

1 Dicta cap.38. neceſſaria ſunt ad intelligentiam legum in genere, pro efformandâ univerſali præmiſsâ ſyllogiſmi operativi, quę eſt actus ſynderefis, ſi ſit circa leges naturales, doni intellectus; ſi circa divinas, jurisprudentiæ; ſi circa humanas: Reſtat de ſecundâ præmiſsâ, & concluſione. Concluſio eſt actus illius virtutis, quam infero eſſe operandam. S.Th. 2.2. q.60. a.1. præſertim ad 1.& 2. Agam de concluſione, dum agam de quâlibet virtute in particulari. Nunc de ſecundâ præmiſsâ, v.g. *hæc actio eſt occiſio*. Ad eliciendam hanc, concurrunt multi habitus: S.Th.1.p.qu. 79. a.13. ad 3. In primis ſynderefis; nam particularis, utpotè contenta in univerſali, etiam dependet ab habitu univerſalis. Concurrit etiam habitus Theologiæ Moralis, qui tractat de juſtitiâ, & alii partiales ejuſdem Theologiæ, ſi ſit circa alias virtutes. Hæc ſecunda præmiſſa dicitur haberi per conſcientiam, quæ ut rectè inſtituatur, primò habe, quid in ſe ſit conſcientia: ſecundò, quia jam ex cap.36. habes habitum ſynderefis, á quo principaliter informatur, ſcito etiam alias virtutes in particu-

culari, de quibus in ſubſequentibus, nunc de ipſo actu, qui dicitur conſcientia.

2 Circa illam vide S. Th. 1.p. qu. 79. a.3. Eſt actus procedens à ſynderesi, ſeù habitu primorum principiorũ, propterea unum, quandoque ponitur pro alio, quia ſæpè nomen proprium cauſæ tribuimus effectui, & nomen proprium effectus tribuimus cauſæ. Cùm diverſimodè apud Patres, & Doctores, nomen conſcientiæ accipiatur, in præſenti ſumitur, ut *eſt dictamen rationis practicum*, ſeù *dictans aliquid hìc, & nunc eſſe faciendum, vel fugiendum*: dictat enim, quòd talis actio in particulari conſiderata ſit, v.g. homicidium.

3 D. Quotuplex eſt Conſcientia?

M. Quintuplex, Recta, Erronea, Dubia, Probabilis, & Scrupuloſa. Recta eſt, quæ dictat hìc, & nunc id eſſe bonum, vel malum, faciendum, vel fugiendum, quod ita eſt in rei veritate. Erronea, dictat hìc, & nunc eſſe faciendum, quod in rei veritate eſt fugiendum, vel è contrà. Dubia eſt, quandò remaneo ſuſpenſus, circà utramque partem contradictorii, quia non poſſum me determinare, an talis actio ſit bona, vel mala, facienda, vel fugienda. Probabilis eſt, quandò judico eſſe bonam, vel malam, faciendam, vel fugiendam, ex fundamentis, quæ ex ſe relinquunt formidinem oppoſiti. Scrupuloſa eſt, quandò judico aliquid malum, vel bonum, fugiendum, vel faciendum, ex levi fundamento.

4 D.Poſ-

4 D. Poſſum nè ſequi conſcientiam rectã?

M. Utique, imò quilibet curare debet, ut agat, quod in rei veritate eſt agendum, & fugiat, quod eſt fugiendum.

5 D. Erronea poteſt nè eſſe regula ſufficiens humanorum actuum?

M. Differentia inter ignorantiam, & errorem tradita eſt c.35. n.1. quoad reliqua, diſſere de utroque pariformiter; quarè poſſum ſequi conſcientiam erroneam invincibiliter; imò teneor aliquandò, v.g. credo invincibiliter hodiè eſſe diem feſtum, teneor audire ſacrum. Idem dic in reliquis; tunc enim eſt error materialiter, & in ſe, ſed formaliter, & mihi eſt recta; quandò autem dicenda ſit vincibiliter, vel invincibiliter erronea, vide c.35. n.8. S.Th. 1.2. q.59. a.5.

6 D. Poſſum nè ſequi conſcientiam dubiã?

M. In nullo caſu poſſum ſequi, nec enim me poſſum exponere periculo peccandi; ſi ſequerer, peccarem eâ ſpecie peccati, cujus periculo me expono: v. g. ſi dubitans, an talis actio ſit peccatum veniale, operor, pecco venialiter: ſi dubitans, an ſit contra caſtitatem, operor, pecco contra caſtitatem: Idem dic de reliquis; quarè ſi pœnitens ſe accuſet aliquid feciſſe cum conſcientiâ dubiâ, Confeſſor ſit ſollicitus, ut, pro integritate Confeſſionis, explicet omnia, quæ forent explicanda, ſi certò peccaſſet cõtra caſtitatem &c. (Idem dic quoad hoc de ſequente erroneam. S.Th. 1.2. q.19. a.5.

art. 5. ad 3.) Dubitans, nùm actio aliqua ſit peccatum, debet, antequam operetur, adhibere diligentias debitas ad indagandam veritatem; ſi, diligentiis adhibitis, veritas non appareat, juxta commune proloquium, *In dubiis tutior pars eſt eligenda* (quod eſt regula generalis) eliget, quod apparet non eſſe peccatum. Dubitat, nùm ſit dies feſtus, audiat ſacrum, quia in hoc certum eſt, nullum eſſe peccatum.

7 D. Dubitat, quòd utraque pars contradictorii ſit peccatum, v.g. nùm ſit dies Jejunii, & quòd obligetur: ex aliâ parte, nùm jejunare ſit peccatum, quid in tali caſu?

M. Hoc idem poteſt contingere per conſciẽtiam erroneam; in utroque caſu pars tutior eſt eligenda. Ex cap. 14. num. 4. de duobus malis minùs eſt eligendum; quarè tutiùs eſt eligere minus. Videat in tali dubio, ſeù errore, an minus malum ſit jejunare, vel non jejunare, & eligat minùs, ſi non poſſit abſtinere ab utroque.

8 D. Si foret eligenda tutior, quia tutiùs eſt ad ſalutem ſequi conſilia Evangelica, deberemus omnes profiteri Religionem, obligantes nos ad tria vota?

M. Hoc argumentum magni faciunt, qui impugnant aſſerentes nos debere ſequi opinionem probabiliorem in conſpectu minùs probabilis; Coacervant alia exempla, dubitaus, nùm, in collatione ſerotinâ, octo unciæ

vio-

violent jejunium , deberet nihil comedere in veſperi, potiùs quàm comedendo aliquid ſe exponere periculo: dic, nos debere ſequi tutiorem ex illis partibus, de quibus dubitatur: v.g. dubito,nùm poſſim attingere octo uncias, ſi certum eſt moralitèr, quòd ſufficiant ſex, non teneor ad quinque, vel nullam, ſed teneor non excedere ſex: cumque certò ſufficiat ad ſalutem obſervantia præceptorum, non teneor ad conſilia.

9 D. Extat aliud proloquium: *In dubiis melior eſt conditio poſſidentis*; & tutius eſſet reſtituere?

M. Poſſeſſor bonæ fidei (de quo hæc regula juris, non de poſſeſſore malæ fidei) etiam ipſe, retinens in dubio rem, eligit partem tutiorem; eſtò utrinque dubitet æquè, nùm res ſit ſua, vel Petri v. g. ex rationibus intrinſecis, tamen juvatur ad retinendam ex principio extrinſeco, nempè, authoritate Superiorum,qui de facto ſtatuerunt, ut res remaneret pœnes poſſeſſorem bonę fidei, factâ ſufficienti diligentiâ (bona enim exteriora fortunæ, de quibus loquitur proloquium, ſubjacent ordinationi Principis) cujus *melior*, ideſt, tutior eſt conditio ob dictam legem. Si ſimus extra materiam juſtitiæ, ſemper eligi debet pars tutior. Id adeò eſt verum, ut inſigniores Theologi, & Canoniſtæ, doceant, ſi dubitem me occidiſſe, debere me gerere tanquam irregularem, ſed

Judicem non poſſe,me ut irregularem damnare: debeo me gerere ut Irregularem, abſtinendo ab exercitio Ordinum, & petendo diſpenſationem, Judex non poteſt me damnare, quia in Judicio, quod eſt actus juſtitiæ, ſtat poſſeſſio pro mea indemnitate. Qui conſcientiæ curam habet, ſemper conſulat tutiorem, ex partibus hinc indc controverſis.

10 Conſcientia probabilis eſt nè regula ſufficiens humanorum actuum?

M. Quæſtio hæc noſtris temporibus maximè agitatur inter celebriores Theologos, & volumina edita ſuper illa implerent vaſtam Bibliothecam, quare non poteſt compendio redigi,ſufficiat, ſi proponantur, quæ jam S. Sedes ſuper hac materia definivit ab omnibus tenenda: quare primò ex prima Innocentii XI, relegenda cap. 27. ubi agitur de valore ſacramentorum, ſi offerantur duæ opiniones probabiles, nihil curans de probabilitate, debes examinare,quę ſit tutior,& illam ſequi in cōferendo ſacramento. Fac probabiliter ſuſtineri, quòd aqua roſacea ſit materia ſufficiens baptiſmi, quia agitur de valore ſacramenti, in baptizando,non debes examinare probabilitatem; ſed videns, quòd tutius ſit uti aqua naturali, debes uti, ſi habes, vel potes habere, antequam moriatur infans; ſi deſit naturalis, tunc non es in conflictu opinionum quoad praxim, ſed uteris omni medio poſſibili pro

ſa-

ſalute infantis; ſi convaleſceret, iterùm eſſet ſub conditione baptizandus aqua naturali: ſecundò ex ſecunda, Judex non poteſt judicare juxta ſententiam minùs probabilem. Tu conſidera, nùm hæc damnatio afficiat Confeſſores, qui non poſſint judicare abſolvendo pœnitentem, quem probabiliter opinantur diſpoſitum, ſed magis probabiliter indiſpoſitum: tertiò ex tertiâ, qui aliquid judicat qualitercumque probabile, non propterea prudentèr agit, operans illud, innixus tali utcunque probabilitati; ex quartâ infidelitas non excuſatur, ſi ſequar opinionem, quæ eſt verè probabilis, ſed minùs probabilis: quintò ex 21. Aſſenſus fidei ſupernaturalis non ſtat cum notitia ſolùm probabili revelationis: Tu conſidera, nùm id proveniat, quia ſupernaturalis eſt, vel ex alia cauſa: ſextò ex 27. Alex.VII. non eſt cenſenda probabilis opinio ex hoc, quòd impreſſa eſt in libro moderno, nondùm rejecto ab Apoſt. Sede: ſeptimò ex tertia Alex.VIII. licèt ſequi opinionem inter probabiles probabiliſſimam. Hæc circa probabiliſmum ſufficiunt. In reliquis caſibus, qui pauci erunt, procede cum his cautelis: primò, non proponas probabiliſmum, ut damnatum ab Eccleſia, quandò ſolùm damnatur in prædictis: ſecundò, ex regula Auguſtini epiſt. 19. non credas verum, aut probabile, quia id alii tale dicunt, ſed quod tibi per Scripturas Sacras, vel rationes perſuadetur: locus enim ab authoritate Caſui-

ſtarum, præcipuè Modernorum, infirmiſſimus eſt, niſi fundent ſe in ratione: Cum his obſervationibus poteris ritè exercere triplex munus Judicis, Doctoris, & Medici, abſque eo quòd tempus inſumas in illa, hodie ob tot libros reddita difficillima quæſtione, implexa aliis mille quæſtionibus, an poſſim ſequi opinionem minùs probabilem, relicta probabiliore, & tutiore.

11 D. Pecco nè ſequens conſcientiam ſcrupuloſam?

M. Si non ſit error, ſed merus ſcrupulus, non pecco mortalitèr; levia indicia, ex quibus, ut num. 3. movetur ſcrupuloſus ad timendum, ne aliquid ſit peccatum, non cogunt prudentem, ut abſtineat; Eccl. 19. *Qui citò credit, levis corde eſt*, ſcilicèt, levitas eſt animi, *citò*, hoc eſt, ex levibus indiciis credere aliquid eſſe peccatum.

12 D. Quomodò agnoſces eſſe ſcrupulum, non errorem?

M. Primò ex levitate indiciorum, & per hoc diſtinguitur etiam à conſcientia dubia: ſecundò formidat, & titubat etiam, poſtquam viri prudentes, ut alius Confeſſor, teſtati ſunt, nullum in actione illa eſſe periculum peccati: tertiò conferes, nùm aliàs pœnitens timoratæ ſit conſcientiæ, qui fugiat in reliquis vel umbram peccati mortalis.

13 D. Quomodò Confeſſor exercebit ſuum officium erga hujuſmodi verè ſcrupuloſos?

M. Non-

M. Nonnulli á multo tempore vitam liberiorem agentes, dùm redeunt ad cor, maximis anguntur ſcrupulis, timentes, nùm aliquod vitæ præteritæ peccatum præterierint, vel circumſtantiam explicatu neceſſariam. Erga hos officium Judicis præcipuè Confeſſor exercebit. Juxta S. Carolum cap. 11. num. 15. invitabit ad confeſſionem generalem, à tempore ſaltem, quo cæperunt liberiùs vivere; ad quam præparabuntur maturo, ac diligenti examine conſcientiæ. Confeſſor patientiſſimè audiens, ad ſingula peccatorum genera, quæ accuſant, interrogabit, numerum, ſpecies, circumſtantias; & peccata, quæ ut plurimùm, licèt non ſemper, conjungi ſolent accuſatis, ut, ſi peccavit contra caſtitatem, explicata ſpecie, numero, ac citcumſtantiis actuum externorum, quæ quilibet ſolet explicare, interroget, nùm erga eandem, vel alias habuerit deſideria merè interna, nùm delectationes moroſas, ſi accuſet confeſſiones ſacrilegas, non modò repetat peccata in illis confeſſa, ſed numerum ſacrilegiorum, ſi fuerint in confeſſione annua ex præcepto Eccleſiæ: tunc enim ſunt duo peccata: ſi poſt confeſſionem, communicavit ſacrilegè: quod ordinariè ſolet contingere, ut intelligat etiam in hoc ſacrilegia, & duplex peccatum in communione Paſchali, &c. (quæ omnia præſertim meminerit petere in examine Romano, ubi ſuper ſimilibus examinetur approbandus) generali confeſſione facta, præcipiat

 ſcru-

ſcrupuloſo non ampliùs inquirere in particulari vitam præteritam, etiam ut confiteatur aliquam ſpeciem, vel circumſtantiam: debet enim præſumere omnia ritè narrata, ſed ſolùm, ſi aliquod meminerit omninò intactum, tunc petat conſilium Confeſſoris, nùm ſuper illo debeat inquirere. Alii Scrupuloſi ſunt, qui timent peccare in omni opere: Circa hos exercebit præcipuè officium Doctoris, oſtendens peccatum mortale, eſſe omninò voluntarium, clara eſſe ex Decalogo, lege divina, & pręceptis Eccleſiæ mortalia, quæ committi poſſunt frequenter &c. Alii tertiò, opere peracto, timent peccaſſe. Circa hos exercebit præcipuè officium Medici. Ut eos ſanet, inducet contemnere ſcrupulos, operari contra ſcrupulum, nec accuſare actionem, in qua non poſſit jurare ſe mortaliter peccaſſe, (Id reſpectu aliquorum Pœnitentium). Præ omnibus utatur oratione, ſtudio Authorum, & conſilio Doctiorum juxta c.7. n.7.

14 Hæc univerſalia ſufficere poſſunt, ut abſque peccato exerceas triplex munus Judicis, Doctoris, & Medici: nàm primò inſtructus de damnis mali, ac utilitatibus boni Confeſſoris, curabis evellere vitia, & plantare in Pœnitente virtutem: ſecundò inſtructus de ipſo Pœnitentiæ ſacramento, ex Doctrina Eccleſiæ in Trid., Rituali, Catech. ex S. Carolo, probatiſque Authoribus, quales præcipuè ſunt S.Th. & Magiſter Sent. ſi quod hi docent,

opere

opere impleas, nunquam porriges pro pane venenum: tertiò, quia principalitèr debes inſiſtere, ut Pœnitens formet rectum judicium de actionibus; quod efformatur per ſyllogiſmum operabilem, habes cognitionem ſufficientem, ut illum dirigas in prima præmiſſa procedente ex ſyndereſi, quando verſatur circa operabile notum naturæ lumine; à Dono Intellectus, quando verſatur circa notum lumine fidei; à Juriſprudentia, quando verſatur circa inductum lege humana; de quibus, data eſt omnis doctrina magis neceſſaria Morali Theologo, qnam S. Th. inſerit in ſua 1. 2. Inſinuatum eſt etiam aliquid circa præmiſſam particularem efformandam per actum Conſcientiæ.

15 Reſtat agere de concluſione, quam præmittit intellectus, ut excitet voluntatem, quæ numquam vellet, niſi cognoſceret: nàm nihil volitum, quin præcognitum; ſed iſta concluſio, ex S.Th. eſt actus virtutis, cujus eſt ipſa operatio. Et cùm circa omnes Pœnitens ſit dirigendus, & in omnibus vitiis poſſit peccare, Virtutum, ac Vitiorum ſingulorum notio debet explicari. At hìc finit prima pars hujus operis: remitto ad ſecundam, tractatum de Virtutibus, & Vitiis, ex duplici capite: primò ne nimis creſcat moles Tomi: ſecundò, ne deflectam ab aurea Methodo mei Præceptoris Angelici, qui etiam diviſit in duas partes, agens in prima de ijs, quæ ſpectant ad

efformandas præmiſſas:in ſecunda de ipſa concluſione, in omni materia, tractans Angelicè virtutes omnes, Dona Spiritus Sancti correſpondentia,& Vitia oppoſita. Adſit ſua gratia Deus,& ſua prece S.Præceptor,ut,quæ docenda ſunt, conſpiciam, & quæ agenda ſunt, ipſe omnium primus opere compleam. Interìm tamen ad praxim circà primam hanc Partem addo.

CAPUT XL.

Recapitulatio hujus primæ Partis circà hoc Sacramentum.

1 IN præcedenti editione, poſt explicatem fusè doctrinam de virtutibus, & vitiis in ſingulari, redegi compendio concluſiones principaliores, quo faciliùs retinerentur memoriæ; ad manuducendum in Confeſſionali Sacerdotem, pro ritè interrogando Pœnitente; multique inſteterunt, ut ampliaretur methodus hæc non ingrata. Omnibus debitor, ſatisfacturus omnium votis, quantum fieri poteſt, eodem tenore cõcludam hanc primam partem. Quare.

2 Quid eſt Sacramentum Pœnitentiæ?

M. Eſt Sacramentum nouæ legis inſtitutum à Chriſto ad reconciliandos Fideles lapſos poſt baptiſma.

3 D. Quæ ſunt partes hujus Sacramenti?

M.

M. Duæ ſunt eſſentiales: tertia integralis: Primæ ſunt materia, & forma: ultima eſt ſatisfactio in actu.

4 D. In quo conſiſtit Forma?

M. In illis verbis: *Abſolvo te à peccatis tuis* (reliqua induxit laudabilis conſuetudo Eccleſiæ) Scholaſtici diſputant, an ſufficiant illa: *Abſolvo te*, quid in ſe ſit verum, Deus ſcit: In praxi omnia ſunt dicenda, nè Sacramentum oxponatur pericalo nullitatis; & quia, quoad valorem Sacramenti, debemus amplecti tutiorem, ut ex Innoc. Theſi damnata.

5 D. Quotuplex eſt materia?

M. Alia eſt remota: alia proxima. Remota eſt triplex, neceſſaria, & ſufficiene, vt peccatum mortale certum, commiſſum poſt Baptiſma, & nondum ritè confeſſum, quod tenemur confiteri,& aecipere abſolutionem; 2. neceſſaria, ſed non ſufficiens, ut peccatum mortale dubium quod tenemur confiteri, ſed ſuper illud ſolùm, non poteſt cadere abſolutio, niſi adjungatur certum: 3. ſufficiens, non neceſſaria ut veniale, vel mortale aliàs ritè confeſſum.

6 D. Quæ eſt materia proxima?

M. Tres actus pœnitentis: Contritio, Confeſſio, & ſatisfactio, ultima in actu eſt integralis: at in propoſito, eſſentialis: nec abſolvi poteſt, carens propoſito illam adimplendi.

7 D. Quotuplex eſt Contritio?

M. Duplex: imperfecta, quæ dicitur Attritio, & perfecta. hæc juſtificat ante Sacramentum, ſi ſit cum voto, ideſt, propoſito ſuſcipiendi ſuo tempore Sacramentum. Sanitas intentionaliter exiſtens cauſat realiter ſumptionem medicinę, quia finis in intentione cauſat media in executione, non è contra: in noſtro caſu ex Dei miſericordia, Sacramentum, quod eſt medium, intentionaliter exiſtens, realiter cauſat gratiam, quæ eſt finis Sacramenti.

8 D. Unde concipitur Attritio?

M. Per Trid. ex duplici motivo: 1. ex metu gehęnnæ, & pœnarum (quo nomine venit etiam amiſſio gloriæ) 2. ex turpitudine peccati.

9 D. Quas conditiones habere debet dolor, ut ſufficiat Sacramento?

M. Saltèm quatuor: 1. ſit ſupernaturalis (ſufficientiam naturalis damnat Innoc. Theſ. 57.) 2. habeat reſpectum ad Deum: 3. ſit univerſalis: 4. ſuper omnia mala.

10 D. Explica ſingulas, & incipe à prima?

M. Homo habet duplex lumen, alterum rationis naturalis, alterum fidei: actus voluntatis ſubſequens ad primum eſt naturalis: ſubſequens ad ſecundum, eſt ſupernaturalis; Ut ergo dolor ſit talis, regulari debet lumine fidei dictantis Deum eſſe ſummum bonum, ſi

eſt

eſtContritio,vel Gehennam imminere peccãti, aut peccatum eſſe turpe turpitudine cognita per fidem.

11 D. Explica ſecundam?

M. Qui doleret timens Gehenam ſuis peccatis,non reſpiciens Deum,ſed unicè ſe ipſum, non juſtificaretur, quia non habet reſpectum ad ultimum finem, cui reconcilietur.

12 D. Explica tertiam?

M. Hæc exigitur ſolùm in confeſſione mortalium: Effectus Sacramenti eſt gratia ſanctificans,impotens ſtare cum mortali, ideò adhærens uni, & non retractans, ponit obicem gratiæ, cum qua in hac vita poſſunt ſtare venialia, ideò dolens de uno veniali, non de alio, poteſt recipere effectum Sacramenti; At ſi unum veniale eſſet materia totalis, debeo dolere de illo, ut habeatur materia proxima Sacramenti; aliàs committo ſacrilegium, quia pono obicem gratiæ.

13, D. Explica quartam.

M. Dolor debet eſſe ſuper omnia mala, hoc eſt, magis diſplicere offenſa Dei, quam cætera mala, mors, Infernus &c., ſed debet eſſe major appretiativè, non intenſivè: Pœnitens ita debet eſſe diſpoſitus, ut habens eligere unum de duobus, offenſam Dei, vel mortem &c., potiùs eligeret mori, quàm fędari. Ita diſpoſitus appretiat Deum magis, quàm mortem. Non oportet, quod ſit major intenſivè, vel producat plures effectus ſenſibiles

lacry-

lacrymarum, ſuſpiriorum &c., immo neque tentandus eſt Pœnnitens, ut teſtetur particularem dolorem appretiativè, dicendo, ſe paratum mori, infamari &c., nam hæc ſenſibilia magis movent?

14 D. Attritio ſufficitnè huic Sacramento?

M. Abſolutè dico ſufficere; ſed addo Scholaſticos antiquos cum Catechiſmo, nomine Attritionis intellexiſſe amorem initialem Dei propter ſe dilecti conceptum ex metu Gehenæ. Moderni intelligunt ipſum timorem conjunctum ſpei veniæ. Tu vide c.46. à n.11.

15 D. Ad quam ex tribus partibus materialibus ſpectat examen conſcientiæ?

M. Ad Confeſſionem: quia, ſine illo, Pęnitens exponit ſe periculo tacendi aliquod peccatum: Eſtò dicat omnia, id contingit caſu: quare peccat. Ut examen valeat, debet inſumere tantùm temporis, quantùm homo prudens inſumit in gravi negotio, ut eſt hoc ſalutis.

16 D. Confeſſio debet ne eſſe integra?

M. Utique: etiam materialiter: ſed ad minus formaliter. Integritas materialis eſt, dum dico omnia peccata in ſpecie, numero, & circumſtantiis explicatu neceſſariis. Formalis, dum dico omnia, quæ hic, & nunc poſſum dicere, ſine impedimento phyſico, vel morali, cum dolore univerſali, & animo dicendi reliqua ſuo tempore. Confeſſio integra

mate-

materialiter poteſt eſſe invalida, ſi deficiat dolor. Integra formaliter nequit eſſe invalida; nam in illis tribus conditionibus includuntur omnia requiſita.

17 D. Quod eſt impedimentum phyſicum, vel morale?

M. Phyſicum eſt, ſi, v. gr., deficit vox, vel, poſt diligens examen, oblviſcor peccati: Morale, quando prudenter timeo, nè Confeſſor revelet mea peccata &c. non ſufficit timor infamiæ, apud Confeſſorem, quia Confeſſio eſt inſtituta, ut humiliemur, non ut canonizemur.

18 D. Cùm ſit exprimenda ſpecies peccatorum, quomodo hæc diſtinguntur?

M. Thomiſtæ diſtinguunt ex diverſitate obiecti formalis: alii, quia opponuntur diverſis virtutibus, vel eidem per exceſſum, & defectum: alii ex diverſo modo tendēdi: Elige, quod placet: juxtà primos delectatio moroſa, & deſiderium, ſunt diverſa ſpecie, quia obiectum formale delectationis eſt Tiria, ut imaginata: obiectum deſiderii: Tiria realiter exiſtens, & qua vult realiter frui: Juxtà ſecundos, delectatio opponitur Caſtitati per defectum, quia non habet ordinem ad opus: deſiderium excedit, quia habet ordinem. Juxtà tertios, quia feruntur in obiectum diverſo modo. Idem dic de reliquis.

19 D. Quomodo diſtinguuntur numero?

M. Ex quatuor capitibus: 1. ex actibus com-

completis : Sacerdos in mortali audiens confeſſiones centum perſonarum , centum ſacrilegia committit , quia complet centum ſacramenta ; ſed communicans centum , committit unum , quia eſt unum convivium, cui poſſunt adeſſe centum. Celebrans committit duo, unum in conſecrando , aliud in communicando , quia ſunt actiones completæ diverſæ genere generaliſſimo : Prima eſt in prædicamento Actionis , altera Paſſionis . Habens ſucceſſivè piures copulas, debet explicare numerum : tot enim ſunt peccata , quot copulæ , quia in genere Luxuriæ copula eſt actus completus , non ſic oſculum , & cæteri actus luxurioſi præcedentes : quare ex hoc capite eommittit unum peccatum , qui intrà horam, v. gr. , pluriès oſculatur fœminam . 2. ex interruptione morali : dicitur interrumpi moraliter actus , quando retractatur formalitèr, vel interpretativè : formalitèr ; ſi me pœniteat : interpretativè , ſi diverto ad negotium omninò diſparatum : qui ſemel oſculatus fœminam , pœnitet , vel divertit ad audiendam Miſſam : ſi poſt mediam horam , iterùm oſculetur , ſecundò peccat , quia interrumpit moraliter : 3. ex diverſitate obiecti materialis : quatuor homicidia committit , qui uno ictu occidit quatuor , & decem ſcandala , qui una actione ſcandalizat decem : 4. ex notabili interruptione temporis .

20 D. Quę circumſtantiæ ſunt confitendę?

M. Ex

M. Ex Trid. ſeſſ. 14. c. 6. mutantes ſpeciem. Circà notabiliter aggravantes intrà eandem ſpeciem, ex Catech. p. 2. c. 5. n. 40. explicanda eſt quantitas furti. Ex Theſi 58. Innoc. conſuetudo, ſi Confeſſor interroget. Hinc fit regula generalis explicandas eſſe, quæ, notabiliter variant judicium Confeſſoris.

21 D. S. Th. 4. d. 16. q. 3. ar. 2. q5. docet tanquam *probabiliùs* eſſe tantùm confitendas, quæ mutant ſpeciem?

M. Idem d. 22. q. 1. ar. 3. ait alia eſſe confitenda directè, ut peccata, quorum volumus remiſſionem; & quoad hoc docuit nõ eſſe confitendas ſpecialiter circumſtantias aggravantes, quia non ſunt ſpecialiter abolendæ; nam abolentur cum ipſa ſpecie peccati: Alia ſunt confitenda indirectè, quibus tacitis Confeſſor nequit ſcire modum ſatisfaciendi Pœnitentis, quem debet ſcire taliter, quod aliquando Pęnitens debet illi explicare quædam nullatenùs mala, v. gr., tenetur explicare ſuam infirmitatem Confeſſario, qui pro pœnitentia vellet imponere jejunia: Hinc deducit explicandam eſſe circumſtantiam recidivi indirectè (idem multò magis dic de conſuetudine) quia Confeſſor debet imponere pœnitentiam ſatisfactivam de præterito, & medicinalem in futuro. An verò ſit ſufficienter medicinalis, nequit ſciri, niſi explicet recidivitstem. & conſuetudinem, vel quantitatem furti &c.

Addit

Addit, *videtur ſufficere confeſſio* recidivitatis, occaſionis proximæ &c. in generali, *tamen interdum oportet deſcendere ad ſpecialia, ut Confeſſor viderit opportunum: nec enim poteſt præfigi certa menſura.* Prudenter aliquando dubitat, num validæ fuerint præteritæ confeſſiones, tunc hortatur ad confeſſionem generalem, in qua repetat ſingula. Qui S. Thomæ diſcurſus compendiatur illa generali regula, explicandas eſſe circumſtantias mutantes judicium Confeſſoris.

22 D. Quia ſatisfactio eſt pars integralis, abſolvi poterit, qui illam recuſat, ut ſatisfaciat in Purgatorio, ubi pœna eſt gravior?

M. Quidquid non nemo dicat, nequit fieri; primò quia Confeſſor abſolvit à culpa, & ligat ad pœnam, & niſi ſubeat, peccat. 2. eſt pars integralis. & ſacramentum completur in via, quare hìc, debet integrari, quantùm poteſt. Si omittat, vel differat ad longum tempus, peccat mortaliter, niſi excuſet materiæ parvitas. Quæcamque pœnitentia pro venialibus eſt parva, & quæcunque prc mortalibus eſt magna: quare omittens unum *Ave* injunctum pro mortali, peccat mortaliter.

23 D. Poteſt ne imponi ſatisfactio publica?

M Pro peccatis occultis imponenda occulta, ex c. 7. n. 25. Pro publicis publica, ex Trid.

Trid. ſeſſ. 24. c.8. , & in ſecretam commutare ſolius eſt Epiſcopi . Ubi conſuetudo induxit peccata publica abſolvi à quolibet , memento ſcandalum cauſatum , etiam publicè tolli debere . Meretrix relictura peccatum,ſatisfaciet publicè diſcedendo à domo:Reconciliata Deo per pœnitentiam , non acecdet ad Euchariſtiam , niſi anteà Parochus præmonuerit populum de ſua mutatione: Homicida publicus, & reliqui publicè ſatisfacient .

24 D. Tenetur nè ſtatim Confeſſor abſolaere ?

M. Ex c. 7. n. 26. abſolutio poteſt conferri , differri , & negari . Confert iis , quos prudenter judicat diſpoſitos : negat , ſi judicet indiſpoſitos : Differt , ſi prudenter dubitet eſſe indiſpoſitos . Ex ſecundis plures nominantur , ubi ſuprà . In tertio genere ſunt præcipuè Conſuetudinarii . Pro praxi vide Theſes 60. 61. 62. 64. 65. Innoc. XI.

25 D. Abſolutioni poteſt aè apponi conditio ?

M. Conditio de futuro invalidat ſacramentum , cujus effectus nequit ſuſpendi . De præſenti , & præterito , in neceſſitate apponitur licitè ; extrà neceſſitatem , illicitè , quia variatur ritus ab Eccleſia ſtatutus .

26 D. Sacramentum,& Virtus Pœnitentiæ differunt nè ?

M. Utique : ſicut homo , & corpus : Pœnitentiæ Saciamentum eſt compoſitum ex ma-

teria, & forma: Virtus dicit partes materiales ſacramenti.

27 D. Quis tenetur ad confeſſionem?

M. S. Tho. ſuppl. q.6. ar. 3. Jure divino tenetur omnis, & ſolus homo Reus peccati mortalis. Circà Eccleſiaſticum eſt duplex opinio: altera vult obligari omnes, etiam Reos ſolorum venialium, ex triplici capite: 1. ut quilibet ſe cognoſcat peccatorem: 2. ut reverentius in Paſchate communicet. 3. vt Parocho appareat vultus ſui pecoris, *nè intrà gregem lateat lupus*. Altera dicit Eccleſiam determinaſſe annum iis, qui tenentur jure divino, ſcilicèt, Peccatoribus. In hanc propendet S.D. obſervans in c. *Omnis utriuſque* dici *debet confiteri omnia peccata*, quod *nequit intelligi de venialibus*, *quia* hæc *nullus poteſt confiteri omnia*; ſed ſufficit, quod repræſentet ſe Parocho, ut immunem à mortali.

28 D. Si confeſſio præcipitur etiam, ut Parochus agnoſcat vultum ſui pecoris, tenebimus ſaltèm in Paſcha confiteri Parocho, & Superiori?

M. Ex S. Th. ſuppl. q. 8. in illis verbis: *Agnoſce vultum pecoris tui*, tripliciter habet invigilare Parochus ſuper ſuis Parochianis: 1. agnoſcit *per ſollicitam conſiderationem converſationis exterioris*, an ſciant doctrinam Chriſtianam, obſervent Dei præcepta, ſcandalizent &c. In hoc judicio non ſemper debent credere ſubdito; Sciens à Matre vivere

impu-

impudicè filiam id negantem, debet ulteriùs inquirere veritatem. 2. Agnoſcit illos abſolvendo à cenſuris; quid in hoc poſſit, vide c.21. Tandèm 3. agnoſcit audiendo confeſſiones, & abſolvendo in foro ſacramentali. Unum quodque horum trium poteſt exercere per alium. Per delegatum conſiderat converſationem exteriorem: Poſt Trid. poteſt committere alia duo ViceParocho, ſed approbato ſpecialiter ab Epiſcopo ad ſingula: Parochianorum etiam triplex eſt Superior, Parochus, Epiſcopus, & Papa: quare Parochus agnoſcit vultum ſui pecoris, quando hìc confitetur Epiſcopo, vel Papæ: Epiſcopus delegat omnes Confeſſarios ſuæ Diœceſis, & Papa omnes Regulares, ut cap.9. Parochi autem, *nimis ſolliciti ſcire confeſſiones Subditorum*: a. 4. ad 3. *iniiciunt damnationis laqueum ſibi & illis*: ar. 5. ad 1. *quærunt, quæ ſua, non quæ Jeſu Chriſti, & præſunt gregi, ut paſcantur, non ut paſcant.*

29 D. Quas pœnas incurrit tranſgrediens præceptum confeſſionis?

M. Canon datus cap.7. dicit: *Vivens arceatur ab ingreſſu Eccleſiæ, & moriens, careat Chriſtiana ſepultura.* Utrum verò ſit ferendæ, vel latæ ſententiæ. Nicolius in Floſculis v. *Paſcha*, affert ſequentes declarationes Sac. Congregationis. 1. Tales *non ſunt ipſo jure interdicti*, ſed interdicendi per ſententiam, ante quàm moriens cum ſigno con-

tritionis, non privatur ſepultura Eccleſiaſtica: 2. poteſt Epiſcopus procedere contrà illum ad excommunicationem: 3. non expedit (nota hoc) ut ſibi reſervet hujus omiſſionis peccatum, antequam excommunicet: 4. non poteſt procedere contrà eos, qui tunc communicant (Romæ tamen reſervatur, ut dicam c. 44. num. 16. ex peculiari mandato Papæ) 5. Regulares in Dominica Paſchæ non poſſuot adminiſtrare ſęcularibus Euchariſtiam, quia pro eo die non habent pirvilegium.

CAPUT XLI.

Colliguntur principaliora circà Juriſdictionem Confeſſoris.

1. D. CAp. 12. a n. 4. attigiſti quinque neceſſaria Confeſſori, ut validè abſolvat: Sunt Ordo, Juriſdictio, Scientia, Intentio, & Prolatio formæ: duo ad licitum uſum: Hæc ſunt ſcientia major, & gratia Percipio hæc duo: ſcientiam ex dictis huc uſque: Gratiam, ex Inſtr. Cl. c. 26. n. 21. Inde habeo, Peccatorem ad communicandum, debere ponere ſe in gratia per confeſſionem, quia Trid. ſic præcipit: In reliquis actionibus ad ſacramenta, ex Rituali, *convenit*, non obligatur *confiteri*. Ex quinque primis, nihil explicandum ingerit Ordo: De ſcientia, & forma, ſatis dictum eſt. Circà Intentionem

habeo

habeo in Inſt. Cler. c. 20. n. 11. Reſtat de Juriſdictione: Hæc non videtnr exigi ad valorem: Aliàs nemo poteſt, in conſpectu probabilioris, uti juriſdictione probabili, nè exponat ſacramentum periculo nullitatis?

M. Ex Trid. ſeſſ. 14. c. 7. *Quia natura, & ratio judicii expoſcit, ut ſententia dumtaxàt feratur in Subditos, perſuaſum ſemper in Eccleſia fuit, nullius momenti eſſe abſolutionem, quam Sacerdos qrefert in eum, in quem non habet juriſdictionem.* Abſolvens præmittit hunc ſyllogiſmum: *Ad valorem requirieur juriſdictio*: Præmiſſa univerſalis, & certè de fide. *Hìc, & nunc illam habeo, ergo &c.* Circà hanc poteſt eſſe varietas opinionum, quæ ut non noceret valori, Eccleſia declaravit ſe pro tali etiam caſu conferre juriſdictionem, pro cujus licito uſu, in vim declarationis, ſubſumit; *Ubi natura* caſus inſpecta, juriſdictio eſt tantùm probabilis, Eccleſia illam certò confert ex benignitate ulteriori. In iis, quæ jure divino requiruntur ad ſacramenta, non poſſumus ſubſumere ſecundum ſyllogiſmum; ideò imminet periculum nullitatis: Eo ſubſumpto non imminet.

2 D. Unde habes hanc œconomiam Eccleſiæ?

M. Ex pluribus, quæ, ſi non proſunt ſingula, ſimul juncta, faciunt rem moraliter certam: 1. ſumma eſt benignitas Eccleſiæ, ſemperque propendens in favorem fidelium;

2. id docent communiter Theologi in facie Superiorum, qui ſciunt hanc doctrinam, & tolerant. quare hìc valet dictum S.Tho. 2. 2. q.147. ar. 4.ad 3. *ex hoc, quod Prælati*, ſcientes, *diſſimulant, videntur annuere*, & 1. 2. q.97. ar. 3. ad 3. volentis conſuetudine abrogari legem Eccleſiaſticam, eſtò ſancitam poteſtate Chriſti, non populi abrogantis; quia Superiores *videntur approbare*, quod conſuetudo introduxit, quotiès tolerant.

3 D. Habes ne alia?

M. Omitto plura; & addo unum mihi convincentiſſimum. In c. *Conſultationibus* de iur. pat. approbatur lex civilis, *Barbarius* de off. Pr. Acta Servi ſunt irrita, quod Imperator ſanciverit nullam eis tribui poſſe juriſdictionem: Barbarius ſervus fugiens à Domino, venit Romam, ubi reputatus liber, electuſque Prætor Aſię,fecit multos actus juriſdictlonales irritos in vim legis anterioris; At Imperator, nè orirentur in populo turbationes, ſecundò ſtatuit recipi, ut validos tales actus, ubi concurrerent duæ circumſtantiæ: 1. quod incapax juriſdictionis ex lege antiqua, obtineret titulum, qui dicitur coloratus à legitimo Superiore: 2. quod communiter reputetur munitus juriſdictione. Hac lege per Eccleſiam approbata, in caſu, de quo diſputant Doctores, an poſſit abſolvi nec nè, probabiliterque nonnulli ſuſtinent, poſſe,dico validè abſolvi, quia Confeſſor eſt deputatus

à Su-

à Superiore legitimo; & eſtò, ſecundum ſe non poſſet abſolvi, probabilitas facit errorem communem.

4 D. Ex hoc univerſali principio, deduci poſſunt pro praxi plures concluſiones, deduc aliquas?

M. Olim deduxi 1. deciſionem ſequentis caſus. Religioſus Apoſtata, ignotus in alia Diœceſi, per concuſum obtinuit Parochiam vacantem: Res innotuit poſt annos, & conſulius ſteti pro validitate confeſſionum, aliorumque actuum juriſdictionalium. 2. deputatus à Superiore ad confeſſiones, v. gr., per ſemeſtre, ſi continuat ex malitia, peccat, ſed validè abſolvit, quia extat titulus coloratus à Superiore legitimo, cum errore communi. 3. approbatus in una Diœceſi, reputatuſque talis in alia, invalidè abſolvit, quia cum errore non concurrit titulus collatus à Superiore legitimo.

5 D. Sufficit nè communis error ſine titulo?

M. Ita docent aliqui, ſed mihi non placent: Juriſdictio confertur à Superiore, vel expreſsè, ut dum fuit approbata lex civilis: vel tacitè, ut n.3. Hic primum non habet locum, quia nihil tale exprimunt Sacri Canones pro Eccleſia univerſali, nec exiſtimo exprimi in ſtatutis particularibus. Multò minùs poteſt deduci ex ſecundo, quia huic opinioni contradicunt plurimi, præſertim Cano-

niſtæ celebriores, quorum eſt interpretari leges doctrinaliter: quare volo tenere certum, dimittere incertum.

6 D. Quid faciendum, ſi Epiſcopus abeſt?

M. In Eccleſia omnia ſunt ordinata: Sede vacante, juriſdictionem confert Vicarius Capitularis: Epiſcopo abſente Vicarius Generalis: In navibus longo itineri deſtinaris, Cappellanus obtinet ab Epiſcopo, à quo diſcedit quouſque non deſcendunt in terram alienæ Diœceſis. Loca nondum ſubjecta Epiſcopo habeut Vicarios Apoſt., & Miſſionarios, cum facultatibus neceſſariis. Ubi nec iſti adſint.

7 Nave Venet. vi tempeſtatis, appulſa ad Inſulam Americæ Meridionalis, deficientibus ibi Epiſcopis, & Miſſionariis, Cappellanus habens abſolvere navigantes in mari, audivit confeſſiones Incolarum, etiam ubi advenere Miſſionarii, propoſitiſque duobus dubiis Congr. Conc. 1. *An Cappellanus validè adminiſtraverit ſacramentum Pœnitensiæ abſentibus Miſſionariis?* 2. *An illis præſentibus potuerit validè, & in futurum valeat in caſu &c.* 21. Maii 1707. reſpondit: Ad 1. *Affirmatiuè*: Ad 2. *Negativè*.

8 D. Quid, in confiniis Diœceſeos, ubi eſſet neceſſitas Confeſſorum, & abeſſet Superior?

M. In Diœceſi Poſnan. contingebat Parochos confinium, ob ſolemne feſtum vocari ad aliam, & è contrà; ideò 19. Novemb. 1707.

in

in Congr. Conc. fuit propoſitum triplex dubium: 1. *An Curati unius Diœcæſis vocati à Parocho alienæ poſſint in iſta, abſque licentia Epiſcopi, audire confeſſiones tam ſuorum ſubditorum, quàm alienorum.* 2. *An Sacerdos in una Diœceſi approbatus ad confeſſiones, vocatus à Parocho alterius, in iſta poſſit audire confeſſiones quorumlibet, abſque Diœceſani approbatione, & quatenùs negativè ad utrumque.* 3. *An, & quomodo ſit conſulendum in prædictis, ſi agatur de magno concurſu populi, & diſtantia Diœceſani pro approbatione.* Reſponditque: *Affirmativè quoad Subditos: Negativè quoad alios*: Ad 2. *Negativè*: Ad 3. *Arbitrio, & prudentia Ordinarii*.

9 Ex cap.9. n. 2. in aliena Diœceſi Regularis nequit audire confeſſiones ſęcularis, etiamsì eſſet ſubditus Epiſcopi, à quo fuit approbatus: v. gr., Confeſſor Romanus cum ſuo Pœnitente adiens Lauretum, hic nequit illum abſolvere, niſi approbetur ab Epiſcopo Lauretano, quia voluntariè illi ſe ſubdidit Romæ: Parochus ex primo reſponſo poteſt abſolvere ſuum Parochianum, ſed non alium ſuum Pœnitentem, quia ille, non hìc de jure ſubditur. Quoad 3. meo tempore, in confiniis Capuæ, Archiepiſcopus edicto approbavit pro hebdomada concurſus, etiamsì coràm ſe non comparerent, omnes alios approbatos à duobus vicinis Neapol., & Averſano.

10 Hæreticus habet ne Juriſdictionem? M. Cap.

M. Cap.17. n.5. dictum eſt generaliter de excommunicato, ſub quo comprehenditur Hæreticus. De hoc nunc particulariter, nè exiſtimes, quod ſicut Hæreticus ex c.21. non poteſt abſolvi, ita nec abſolvere. Ad majorem inſtructienem ego priùs dabo fundamentum generale, poſteà applicabo ſingulis ſacramentis.

11 D. Quid adducis in generali?

M. Fagnanus negat omnem juriſdictionem Parochis Leopol. Schiſmaticis, Græcis, qui dicuntur *Popones*, volens, etiam in articulo mortis, ea carere, (niſi ad baptiſma) etiam ſuper Catholico: *1.* quia ex Bulla Pauli IV. Prælati omnes hæretici, aut Schiſmatici privantur omni beneficio,& officio, etiam prius quàm nominatìm excommunicentur. Quia ergo non poſſunt inſtituere Farochos, prædicti Popones, non habent titulum à legitimo Superiore, nec per conſequens juriſdictionem: Secundò, qnia diſcuſſo dubio in Congr.Conc. Hæc, cum Papæ conſenſu negavit omnem juriſdictionem in Hæretico, juxtà doctrinam S. Th.

12 Sed Card. Albitius par. 1. *de Incnſt. fidei* cap.18., & 19., ad ſecundum reſpondet in Regeſtis Concilii non reperiri hanc deciſionem, ſignum, quod vel non emanavit, vel fuit expuncta, ut contraria communi ſententiæ. (Addo S. Th. ita docuiſſe ante Concil. Conſtant. quando nullus Excommunicatus habe-

habebat Iuriſdictionem) Occaſione cujuſdam Epiſcopi, qui in examine interrogatus, an Sacerdos nominatìm excommunicatus poſſet abſolvere in articulo mortis, reſpondit affirmativè; fuit excitatum murmur ob doctrinam Fagnani, & dubio delato ad Innoc. XI. Hic juſſit ſupprimi quæſtionem, neque ampliùs dubitari de opinione affirmativa.

13 Ad 2. Oſtendit Bullam Pauli habere locum in Prelatis Occidentalibus,non Orientalibus: Fuiſſe abrogatos contrario uſu antiquos Canones, qui privabant Hæreticos Juriſdictione. Quamvis Epiſcopi Latini ſint ſuffecti Eccleſiis Græcis: nam Eugenius IV., etiam poſt illos, recognovit, ut legitimum Patriarcham Conſtantinopolis, adhùc Schiſmaticum: eoſdem Trid. invitavit ad Synodum, & Gregorius XIII. per Nuncios miſit ad illos novum Kalendarium.

14 Tu, pro notitia pleniori, adverte varias vigere Hæreſes: alii negant omnem Hierarchiam: volunt Chriſtianos pari poteſtate præditos inter ſe, non conſecrari per Characterem intrinſecum in anima, ſed præfici Parochiis per deputationem externam: Alii ſervant gradum Epiſcopalem, & Sacerdotium: Iſti, ut habentes characterem, & validè conficiunt Sacramenta, quæ ad validitatem non exigunt juriſdictionem, qua ex n. 13. carent Occidentales, etiam non excommunicati nominatìm: Quare non poſſunt inſtituere Parochos:

chos: & inſtituti, (quia non á legitimo Superiore) ipſi etiam carent juriſdictione, ſed tamen ex n. 12. ſi deficiat Sacerdos Catholicus, moribundus validè, & licitè petit abſolvi: Primi Hæretici conficiunt invalidè, quia ex Inſtr. Cl. cap.32. n.11. ſecunda poteſtas in corpus Myſticũ fundatur ſuper prima in corpus verum Chriſti, qua carent; nec ullam acquirunt juriſdictionem: Eſto habeant primam Tonſuram, nullatenùs abſolvunt ab excommunicatione (ut ex 33. ibid. poteſt inter Catholicos Clericus inſtitutus in Parochum) quia fuit inſtitutus à Superiore non legitimo.

15 D. Quid dicis de juriſdictione in Baptiſmo?

M. A ſecundis licitè petis, etiã ſolemne, tam tibi, quàm aliis, dummodò ſervent debitam materiam, ac formam, ac poſteà ſupplere facias ritus Catholicos, quos omiſerunt: à primis licitè petis pro te in neceſſitate, ſi abſit Catholicus. Infertur ex n. 12. Pro alio petis illicitè: nam ille Miniſter eſt merus Laicus: Abſente Presbytero, adſunt duo Laici: Tu Catholicus, & Miniſter hæreticus: Tu ergo es præferendus: excipe, niſi grave tibi damnum immineat: nam Catholici Prælationem præcipit Eccleſia non obligans cum magno incommodo: Qualis eſſe debeat neceſſitas, deduc ex Rituali ſtatuente Virum præponi Fœminæ, niſi verecundia ſuadeat contrarium; & puerum de utero egredientem baptizat Obſtetrix, non Parochus.

16 D.

16 D. Poteſtnè Clericari Baptizatus ab Hæretico?

M. Ex c. *Qui in qualibet* 1. qu. 7. *Non permittantur accedere ad militiam Eccleſiaſticam, qui in qualibet ætate* (per conſequens etiam infantili, & ſine peccato) *baptizati ſunt alibi, quem apud Eccleſiam Catholicam.* Apud Græcos dic, u; n. 15.

17 D. Quid dicis de Confirmatione?

M. Epiſcopus Orientalis poteſt confirmare. Græci tribuunt hanc poteſtarem, etiam ſimplici Sacerdoti; unde poſt baptiſma, ſtatìm ungunt Chriſmate; Adeò id verum putant etiam Catholici, ut ſcripſerit Archiepiſcopus Montis Regalis, timendum fore ſeditionem, ſi tollatur iſte uſus. At Inquiſitio reſcripſit, ut ſervetur Inſtructio Clemen. VIII. id vetans, quidquid ſit, an Papa poſſit concedere, neſcimus, an, inter Græcos fuerit introductus de illius licentia, quam revocavit Clemens; Adhùc tamen vetuit publicari antiquos taliter unctos deceſſiſſe abſque hoc Sacramento.

18 D. Quid de Euchariſtia?

M. Semper licitè petis à Parocho Orientali, ex n. 13. Ab Occidentali, ubi ſervatur poteſtas Hierarchiea, etiam licitè in articulo mortis, ex nu. 12. Negantes Sacramentum Ordinis, quia non conſecrant, neque poſſunt requiri.

19 Quid de Pœnitentia?

M. Suf-

M. Sufficienter habes num. 12.

20 D. Quid de Extrema Unctione?

M. Licitè recipis ab Orientali: De Occidentali diſtinguunt: ſi non fuit confeſſus, poteſt recipi ab excommunicato etiam denunciato: negant poſſe recipi, ſi fuit confeſſus. Ego ſpeculativè, ſic arguo; Ex nu. 12. à tali Catholicus poteſt recipere Sacramentum Pœnitentiæ, quia, quantum commodè poteſt, Eccleſia vult in tali articulo providere illius ſaluti, eſtò per tale Sacramentum in voto poſſit ſalvari. Porrò ex S. Th. ſuppl. qu. 30. ar. 1. Extrema Unctio habet vim contrà mortale, *& fortè* ait 3. p. q. 9. ar. 3. *primò*, dum fuit confeſſus, *non fuit ſufficienter contritus*, abſque malitia tamen, *ſed devotè, & reverenter accedens, per hoc Sacramentum conſequetur remiſſionem peccati, & gratiam, quæ perficiat charitatem* actualem præcedentem: habitualis enim infunditur cum gratia, ſed actualis imperfecta diſponens ad habitum præcedit, & poſteà perficitur per gratiam. Videant, quomodo ſolvendum ſit hoc argumentum: Ego nihil dico, quia caſus in praxi eſt difficillimus.

21 D. Quid de Ordine?

M. Doctores procedunt cum diſtinctione, ut licitè ordinetur quis ab Orientali; ſecus ab Occidentali; (convenimus omnes validè ordinari à vero Epiſcopo) ſed S. Inquiſitio, ut teſtatur Albitius, omnes indiſtinctè declarat

rat ſuſpenſos, & irregulares, ſi exerceant; abſolvitque à prima, & diſpenſat à ſecunda, ubi abjurant ſchiſma Orientale, vel aliam hæreſim: quare circà Ordines nullus habet juriſdictionem, imò nec Epiſcopus verè Catholicus in eos, qui ab iiſdem fuere baptizati, ut num. 16.

22 D. Quid de Matrimonio?

M. Ex Inſtr. Cl. cap. 40. n. 33. Parochus excommunicatus denunciatus aſſiſtit matrimonio, quia non exercet juriſdictionem, ſed eſt teſtis qualificatus, licèt in materiis ordinariis, excommunicatus utpotè infamis, nequeat eſſe teſtis: In partibus tamen Occidentis, ubi Trid. eſt publicatum, matrimonium coram Hæretico eſt nullum, quia debet eſſe verus Parochus; nec apud Calviniſtas extat Epiſcopus, qui inſtituat; Apud Anglos adſunt Epiſcopi, ſed ex n. 13. privati officio, & beneficio; unde non poſſunt inſtituere. Pro Catholicis verò S. Sedes ubiq; providet Miſſionarios cum omni jure Parochiali, ad hunc, & alios effectus.

23 D. Poteſtnè Parochus Catholicus aſſiſtere matrimonio Hæretici, & Catholici?

M. S. Inquiſitio reſolvit negativè, quod Albitius intelligit in locis, in quibus hæreſis non graſſatur impunè: Hìc enim uſu abrogata eſt lex Eccleſiæ, conſtituens hæreſim impedire matrimonium.

24 D. Poteſtnè horum nuptias benedicere?

M. Aſſe-

M. Aſſeritur poſſe, ubi ſoli Catholico conjugi, non hæretico miniſtret Euchariſtiam. Equidem benedictio eſt ſacramentalis: At effectus ex opere operantis illi correſpoudens eſt generatio, & educatio prolis in laudem Dei. Hunc poteſt petere in omni matrimonio.

25 D. Poteſtnè in loco ſacro ſepelire cadaver Hæretici?

M. S. Inquiſitio, 6. Novembris 1640. hæc ſtatuit: 1. *Notorios, quamvis non denunciatos, non poſſe ſepeliri in Eccleſia Catholica*: 2. *ſepelientes incurrere excommunicationem*: *An incidant mandantes*, & ſuadentes funus, adeſſe opiniones: ſecundum *magis tutam, & probabilem incidere*: 3. *eſſe pollutum locum, in quo cadaver eſt traditum ſepulturæ, non Eccleſiam*: 4. *Curandam omninò eſſe extumulationem cadaveris, ſaltèm ſecretò, ſi non publicè, ut decet*. 5. *Significandum N. N.* qui procuravit ſepeliri, *&* *N. N.* qui docuerunt ſepeliri poſſe, *ut conſulant ſuæ conſcientiæ*. *Inſuper dictos N. N. monendos, ut in poſterùm ab hujuſmodi ſcandaloſis conſultationibus abſtineant*.

26 D. Sine ſcandalo Parochus nequit reſiſtere Hæreticis volentibus tumulare intrà Eccleſiam?

M. Ex eadem, conſuetudo hæc toleranda eſt per conniventiam, dummodò Catholicus non cooperetur, nec concurrat ad ritus Hære-

Hæreticorum, aſſociando, vel alio modo.

27 D. Hæc ſunt pro toto Orbe, quæro, an Confeſſor Urbis habeat juriſdictionem in omnes caſus?

M. Vide c. 10. n. 6., & 7. notans c. 18. n. 18. differentiam inter Pœnitentarios, & reliquos. Addo violationem paupertatis Regularis contrà Bullam Clementis VIII. eſſe reſervatam in toto Orbe, niſi, qui accepit, priùs reſtituat: Hac facta, quilibet habens juriſdictionem poteſt abſolvere. Jam ex duplici Edicto SS., eſt duplex peccatum, à quo non poteſt Confeſſor abſolvere Moniales in Urbe (an idem ſit in aliis Diœceſibus ipſi videant) primò, ſi excedant taxam ſibi conſtitutam in veſtitione, & profeſſione. 2. ſi de peculio proprio expendant in ſuis officiis. Non licet examinare vim præcepti Papalis: Confeſſor deputatus pro Monialibus antequàm incipiat ſuum munus, legat Edicta, & curet obſervari: Pro fœminis ſæcularibus extat Edictum Innocentii XI. confirmatum à Sm̃o, quo, in virtute S. Obedientiæ præcipit omnibus, & ſingulis fœminis Urbis, *nè compareant per vias, loca publica, proprias officinas, multò minùs in Eeclesijs, pectore, aut humeris, aut brachiis detectis: ſed humeros, & pectus operiant uſque ad collum: brachia verò uſque ad pulſus manuum, panno denſo, non tranſparenti: quæ verò poſt ſex dies aſſignatos pro canonicis monitionibus, non obedie-*

dierint, incidant ipſo facto in excommunicationem reſervatam SS. præter articulum mortis. Et eidem pœnæ ſubjaceat Confeſſor præſumens abſolvere delinquentes. Pro utroque ſexu eſt reſervata omiſſio præcepti Paſchalis, ſub pœna Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, ut dicetur c. 44.

CAPUT XLII.

Colliguntur, quæ faciunt ad ſequelam Confeſſionis, & Excomm.

1 D. QVæ differentia eſt inter ſigillum confeſſionis, & naturale?

M. Ad primum obligor ex juſtitia, & Religione: illud violans pecco peccato ſacrilegii, & injuſtitiæ; & quidem obligor jure divino; unde *majùs*, ex S. Th. 2. 2. q. 70. a. 1. ad 2. *eſt vinculum Sacramenti quolibet hominis præcepto*. Sigillum naturale obligat ex juſtitia tantùm. Sub hoc audita poſſunt licitè aliquando revelari, ex eod. 16. 1. ſi vergant in damnum publicum, ex juſtitia debet detegere: nam pars ita obligatur ad conſervationem totius. Digitus ſe exponit ictui, ut ſalvet corpus: 2. ſi vergunt in damnum privati; v. gr., Petrus tibi ſub ſecreto committit ſe heri occidiſſe, teneris ex juſtitia cælare, quia damnum præceſſit. Committit ſe cras occiſurum, potes debitis modis revelare

Joan-

Joanni occidendo, & teneris; ſed ex charitate: nam duo imminent, cælare ſecretum, & avertere damnum proximi: ſi ambo non poſſunt impleri, præeminet, quod eſt priùs, jus naturæ; Cùm tenearis ex charitate, hujus regulæ ſunt ſervandæ: Non obligaris ſubvenire proximo cum gravi damno tui, vel alterius. Si dicas Joanni, Petrum meditari ſuam mortem, reſultat grave damnum, famæ ſaltèm, Petri: Equidèm ubi patiuntur æquè Reus, & Innocens, hic præ illo ſubveniendus eſt, ſed non ſumus in caſu; nam ſalvabis Joannem, ſi, cælata perſona, dicas illi paratas inſidias, eum avertas à tali via, converſatione &c. Hoc modo S.Th. docet, poſſe revelari ſecretum habitum in futurum perſonæ damnum. Si verò damnum præceſſit, ueque Judici potes illud aperire.

2 D. Petrus incidit in hæreſim, & pro remedio animæ extrà confeſſionem, conſulit Theologum, hic tenetur nè denunciare?

M. Caſus ponitur in particulari, ſed pendet ab nniverſali, an teneatur ad ſigillum conſultus extrà confeſſionem in ordine ad hanc: Et nupeɹ, in reſignatione pinguis beneficii, commiſſa quatuor oculis, ut ſolet dici, ſimonia, Reſignans judicialitèr comparuit coram Epiſcopo, depoſitiſque mille aureis (pretium, ut dicebat; ſibi collatum) petiit abſolvi, Epiſcopus carens juridica probatione delicti, volebat examinare ſex Theologos con-

ſultos: Illis recuſantibus, inſtetit, ut S. Congreg. eos compelleret; ſed illa reſpondit, ut aliis viis inquireret veritatem, docente Banaez, etiam hoc conſilium cadere ſub ſigillo confeſſionis, ad quod ordinatur; & certè S. Inquiſitio nihil eſt ſollicita, ut tales Theologi denuncient.

3 D. Ad excommunicationem minorem ſequitur nè ineligibilitas.

M. In hoc opere pso Confeſſoribus, tractari præcipuè debent, ſpectantia ad forum conſcientiæ: Alia fori contentioſi ſunt extrà ſphęram, ut hæc ineligibilitas. Ex c. *Si celebrat* de Cl. exc. diſtingue vocem activam, qua eligimus. & paſſivam, qua eligimur: primam concedit: de ſecunda ait: *Si fuerit electus, irritanda eſt electio, quia eligitur ad ſuſceptionem* Sacramentorum, *à quorum participatione eſt privatus*: Ergo acquirit jus; at illum poteſt Superior tollere, & debet.

4 D. Cap. 17. num. 3. dictus eſt, peccare mortaliter iſte Clericus, ſi àdminiſtrat Sacramenta. Hoc negant Modrrni?

M. Canon dicit 1. *Peccat graviter, ſi celebrat*; Dicunt peccare, quia communicat: ſed verbum, *celebrat*, ſignificat actionem conſecrandi, non paſſionem eommunicandi: 2. addit: *Peccat conferendo Sacramenta*. Ex 1. 2. q. 88. ar. 2. ad 1. nomen peccati, reſpectu venialis, & mortalis, eſt analogum, primo, & propriè conveniens mortali. Et quia

in

in proprio ſenſu debent accipi verba, niſi locutio aliud exigat; ita intelligo nunc ly *Peccat*, maximè, quia in corpore Juris Canonici, fortè non reperies hoc nomen attributum veniali ſine particula diminuente.

5 D. Poteſtnè ab excommunicatione abſolvi reluctans?

M. Utique, ex S. Thoma ſup. q. 24. a.2. nam eſt pœna contrà Rei voluntatem à Judice inflicta: quare per ſolam Judicis voluntatem poteſt remitti. E' contrà peccatum eſt voluntarium peccanti, cujus voluntas, niſi mutetur, ſemper remanet cum reatu. Hæc regula, utpotè generalis, applicari poteſt impedimentis matrimonii, & aliis, quæ incurruntur independenter à noſtra voluntate: Titia: v. gr., peccavit cum Cajo, vult nunc nubere ejus fratri: matrimonium nequit impediri, nec illa vult diſpenſari, Parochus utens hac regula, impetret diſpenſationem invitæ, nè vivant in perpetuo concubinatu.

6 D. Abſolutus ab uno mortali, abſolvitur ab omnibus, eſt nè idem de cenſuris?

M. Non: Ex a. 3. omnia mortalia opponuntur uni gratiæ. Cenſuræ non ita; ideò una excommunicatio poteſt abſolvi ſine alia. Ad praxim addit S.D. *Excommunicatus pluribus ab uno Judice, ſi abſolvitur ab una, intelligitur abſolvi ab omnibus, niſi exprimat contrarium, vel de una tantùm impetret abſolvi: Si à pluribus, qui abſolvitur ab una, non*

propter hoc abſolvitur ab altera, niſi demandent uni abſolutionem, vel confirment.

7 D. Petrus fecit opus, cui aliqui Doctores dicunt annexam cenſuram: Alii negant: debeo ne tenere illum excommunicatum?

M. Si Doctores variant ex gravi fundamento rationis, non eſt tenendus talis, ex c. *Ut animarum* de conſtit. in 6., quod adduxi c. 18. n. 11., & prodiit poſt mortem S. Th. fortè ad ſopienda Theologorum diſſidia. Si varient, quia unus ignorat circumſtantiam facti, quam alii norunt, v. gr., aliqui dicunt eſſe excommunicatum Cajum occiſorem Seii, quia ſciunt hujus Clericatum; Alii negant, quia ignorant. S. Th. quol. 8. a. 14. diſtinguit: vel Judex ſententiavit, vel non: ſi hoc ſecundum, crede illum indemnem, quia dubia ſunt interpretanda in meliorem partem: ſi primum: debes tenere cum Judicibus, qui *ſollicitius quærentes negotium, pleniùs poſſunt percipere veritatem, eſtò ſint minus periti, quàm alii* (nota hoc) *qui conſtituuntur perfunctoriè, & extraordinariè*. Reus tamen in dubio ſe tenebit excommunicatum. Vide cap.39. num.9.

CA-

CAPUT XLIII.

Recapitulatio Actuum Internorum.

1 D. QVomodo inter ſe differunt hi actus?

M. Differunt ſpecie, ut magis incompletum à minus incompleto. 2. 2. qu. 72. ar. 7. quare debes explicare, an fuerit ſola delectatio, an deſiderium, an electio mediorum &c. in qualibet etiam ſpecie, numerum, & circumſtantias debitas.

2 D. Cogitavi de fœmina cum animo tantùm delectandi: 2. deſideravi: 3. volui tantùm oſculari: 4. fornicatus fui: quot peccata commiſi?

M. Quatuor diſtincta ſpecie incompleta: prlmi objectum formale fuit fœmina, ut imaginata: ſecundi, ut realiter habenda inchoatè: tertii, ut habita in actu externo incompleto: quarti, ut habita completè.

3 D. In quo conſiſtit peccatum delectationis moroſæ venereæ?

M. Delectatio objecti ſenſibilis poteſt eſſe naturalis, & libidinoſa: prima ex 2. 2. q. 167. ar. 8. ad 1. ſectatur *pulchra*, *ſuavia*, *canora*, *lenia*: ſi ordinem hæc in conveniens levamen naturæ, non pecco: Altera progreditur cauſa *experiendi*, *noſcendique libidinem*: Natura ordinat actiones magis com-

munes in proprias: nutritionem communem plantis, in animali ordinat ad generationem, & delectationem naturalem in animalem, ſeu libidinoſam: quare addit S.Th. *Inſpectio mulieris ordinatur ad concupiſcendum eam.* Multò magis tactus, maximè diverſi ſexus; ideò ridendus eſt, qui, ex propoſito, abſque neceſſitate tangens fœminam, dicit ſe ſolam experiri delectationem naturalem, non libidinoſam: Hæc de ſe excitatur in appetitu ſenſitivo, nec eſt peccatum, niſi ſit moroſa.

4 D. Quando erit talis?

M. Delectatio non dicitur moroſa, quod v. gr. duret per diem: aliquando enim ita tentantur Sancti: ſed à mora rationis, poſt cujus perfectam advertentiam voluntas complacet ſibi in tali delectatione appetitus ſenſitivi.

5 D. Quomodo voluntas complacet, ſi nullum tunc elicit actum poſitivum.

M. Ex c. 27. colligis ita ſenſiſſe Molinos dicentem Theſi, præcipuè 17. 24., & 41., nullatenùs eſſe reſiſtendum motibus impuris, dummodò poſitivè non conſentiatur, qui è contrà in 32. volebat reprimendos eſſe actus humilitatis, petitionis, gratiarum actionis &c. Tu ex 1. 2. q. 77. ar.7. dic, voluntarium eſſe duplex; directum, & indirectum: directum eſt, quando ago: indirectum, quando non ago, obligatus agere: v. gr., ſuperveniente cogitatione de fœmina, per voluntatem elicio

actum

actum poſitivum complacentiæ, hic actus eſt directè voluntarius: Ex vi ejuſdem cogitationis adverto in me commoveri appetitum ſenſitivum, & non reprimo: quia ad id teneor, illa commotio eſt voluntaria indirectè, & peccatum. Ulteriùs utrumque ſubdiſtinguitur: nam aliud eſt voluntarium in ſe: aliud in cauſa: v. gr. Prævidens, vel debens prævidere, quod ex præſenti motu genitalium, in ſomno ſequetur emiſſio ſeminis, non reprimo talem motum, effectus ſequens in ſomno, eſt voluntarius indirectè in ſua cauſa, & complementnm peccati, quod in confeſſione teneor explicare.

6 D. Quomodo probas eſſe reprimendos?

M. Ex 1. 2. q. 74. ar. 6. Superior debet reprimere ſubditum, quando tendit ad aliquid inordinatum: Voluntas iu homine eſt domina; illique ſubditur appetitus ſenſitivus; ideò reprimendus; & voluntas peccat, ſi non *repellit, tenens, & volvens libenter, quæ ſtatim, ut attigerunt animum, reſpui debent, ut Auguſtinus dicit.*

7 D. Ergo peccabit Confeſſor audiens haſce materias, quia nutrit, non reprimit?

M. Ex ar. 8. diſtingue *cogitatlonem fornicationis, & fornicationem cogitatam*: Delectatio de cogitatione *non eſt de genere peccati mortalis: ſed quandoque veniale, cùm inutiliter cogitat: quandoque nullum, cùm utiliter cogitat volens de ea prædicare, vel diſ-*

diſputare. Erit mortale, ſi ſe exponat periculo proximo volendi poſitivè fornicationem, vel motus libidinoſos cogitatos.

8 D. Num. 5. in definitione voluntarii indirecti extat particula illa, quod non agere ſit peccatum, & voluntarium indirectè, quando aliàs teneor reprimere, nunc explica, quando adſit hæc obligatio reprimendi?

M. Non extat regula generalis ſtabiliens, quando non tenear reprimere, ſed ſine peccato poſſim permittere aliquid inordinatum. Hæc adverte: 1. Si, v. gr., Confeſſor permittat motus ſui appetitus ſenſitivi, cum periculo proximo conſenſus, peccat, quia periculum proximum volens, vult formale peccatum. Idem ex Theſ, 62., & 63. Innoc. XI. dic de occaſione proxima. 2. Ad avertendum aliquod publicum malum, vel promovendum aliquod publicum bonum, poteſt permittere Princeps malum grave. Ex 2. 2. q. 10. a. 11. Hæreticorum ritus de ſe mali tolerautur, in quibuſdam Provinciis, nè oriantur ſcandala, & diffidia publica: Judęi verò ad promovendum publicum fidei bonum: ſunt acerrimi hoſtes noſtræ fidei, & tamen ferunt teſtimonium de ſacris libris: Romæ inſuper teſtantur ſua captivitate implementum prophetiæ Chriſti de ſubverſione Hieroſolymæ: Deus omnipotens tollere omne malum, aliqua permittit ex dicto duplici motivo. 3. ad tollendas publicas perturbationes permittuntur meretrices,

juxtà

juxtà illud Auguſtini: *Tolle meretrices, & turbaveris omnia libidinibus*: illas voluit recludere in loco remoto B. Pius V, ſed experimento didicit eſſe permittendas, maximè in Urbe. Vides hæc omnia permitti ob bonum publicum: & c. 41. nu. 26. audiſti poſſe permitti per conniventiam, quod Hæretici ſepeliant ſuos in Eccleſia Catholica: 4. ex 2. 2. qu. 64. ar. 7. ob proprium bonum privatum poteſt homo intendere ſui defenſionem, & permittere occiſionem injuſti invaſoris, quando aliter non poteſt evitare mortem. Ratio eſt, quia in tali caſu duo pręcepta ligant invaſum: unum eſt conſervandi ſe ipſum: alterum conſervandi proximum, & quia utrumque nequit implere, poteſt permittere omiſſionem præcepti minùs obligantis, & certum eſt minùs obligari proxImo, quàm ſibi ipſi: Quoad motus inordinatos, quos in parte inferiori ſentit Confeſſor, videntur poſſe permitti ob bonum publicum: Si enim teneretur Parochus, vel alius delegatus relinquere munus Confeſſoris, ceſſàret ex magna parte bonũ Sacramenti: utrum vərò permitti poſſint aliqua mala gravia, ob minus bonum privatum, nolo decidere: Vide plures Theſes Alexandri VII. & Innoc. XI. Conſidera, an habeant locum, ubi agitur de intentione occidendi, vel de ſola permiſſione. 31. docens: *Regulariter poſſum occidere furem pro reſtitutione unius aurei*, mihi videtur accipienda in hoc ſenſu, ut pro

bono

bono tam modico neque poſſim permittere mortem furis; Ita pariter mihi videtur intelligenda 27. ubi Fautores volunt uti nos poſſe amphybologia, permitendo malum intellectum in audiente.

9 D. Ex n. 5. datur voluntarium in cauſa, quando nam peccabo ponens actionem ad quam ſequitur malum?

M. Ex 1. 2. q.20. ar.5. aliquis effectus ſequitur per ſe ad cauſam, & tunc volens cauſam peccat, etiamsì non conſentiet poſitivè in effectum, quia volens unum alteri conjunctum, vult utrumque. Ita volens delectationem veneream, vult etiam averſionem à Deo conjunctam, eſtò poſitivè non intendat ſe avertere à Deo: Vel, ut in pluribus, non ſequitur talis effectus: Et tunc vel prævidiſti effectum, vel non: ſi primum; volens cauſam, vult effectum: ſi ſecundum, effectus non imputatur tibi: Adverte tamen, quod aliquando effectus provenit ex neceſſitate materiæ: tunc volens cauſam, non intelligitur velle effectum: quia rubigo ſequitur ad materiam cultelli, Artifex fabricans gladium, non dicitur cauſa rubiginis: & in moralibus: voluntariè vacans generationi, eſt cauſa prolis, ſed non peccati Originalis, ut in confeſſione debeat explicare duplex peccatum, quod infecerit animam prolis peccato, quia hoc ſequitur ex neceſſitate naturæ corruptæ: Cæterùm quando ex duobus conjunctis poſſit ſine peccato per-

permitti effectus conſequens, habes in præcedentibus.

10 D. Poteſt nè Maritus permittere uxori, & filiabus, ut vanè ſe ornent?

M. Quando vanus iſte ornatus, & pompæ, ſint peccatum mortale, habes cap. 11. à n. 25., nec illum poteſt Paterfamilias permittere ſuis domeſticis, quia ipſe eſt Caput domus, cui ex officio incumbit omnia hæc avertere; nam habet intendere bono familiæ, nec aliud bonum majùs exquirit: unde ad iſtum augendum poſſit permittere malum minùs; neque habet tollere malum majus, quod nè accidat, poſſit permittere hoc minùs.

11 D. Poſſunt nè in Rep. permitti quædam artes; undè contingunt peccata?

M. Ex S. Th. 2. 2. q. 169. ar. 2. ad 4. vel artes iſtæ docent aliquid, quo non poteſt homo uti ſine peccato (Talis eſt Aſtrologia Judiciaria) & hæ non poſſunt in Rep. permitti, quia directè præbent occaſionem peccandi: vel ſunt tales, quod earum uſus non eſt peccatum, & ſubdiſtingue: ſi enim Reſpublica eorum artefactis malè utatur, ut in pluribus, de ſe non ſunt illicitæ, ſed extirpandæ ſunt à Civitate per Officium Principis: ſi ut in pluribus non ſit abuſus, poſſunt permitti.

12 D. Poſſunt nè permitti Comędiæ, & Hiſtriones?

M. Ex eodem q. 168. ar. 3. ad 3. ſi Comędia, & Hiſtrionatus ſcateant verbis, aut

factis

factis illicitis, de ſe ſunt peccata mortalia, nec poſſunt permitti, quia id eſſet fovere peccata.

13 D. Permitti poteſt meretricium, quod eſt actus Luxuriæ completus, cur non etiam Comædiæ cum verbis obſcęnis, quæ ſunt actus luxuriæ incompletus?

M. Diſparitas eſt, quia hujuſmodi verba, & facta per alios commiſſa, & ſpectantium oculis repræſentata, excitant libidinem; unde, qui obligatur ex officio prohibere peccata, fovet illa: Meretrix verò permittitur ad ſedandam libidinem excitatam, & Reſpublicæ benè ordinatæ nullum illis permittunt in publico incentivum libidinis, non veſtium ornamenta pretioſa, non rhedam &c.

14. D. Poteſt nè famulus comitans herũ permittere, ut vadat ad meretricem, & expectare illum, donèc exeat?

M. Aliqui docebant, metu notabilis damni, poſſe à famulo adjuvari ſcienter herum, etiam ſubmiſſis humeris, aſcendere per feneſtram ad ſtuprandam Virginem, deferre ſcalam, aperire januam, vel quid ſimile, dummòdò non intenderet ſtuprationem, ſed permitteret. Putabant hujuſmodi actiones eſſe de ſe indifferentes, ideòque intendi poſſe ad evitandum notabile damnum, ſicutì Princeps permittit Meretrices ad finem evitandi libidines turpiores. Sed eſt Theſis damnata ab Innoc. XI.

15 Ut

15 Ut detur regula univerſalis ad dignoſcendum, quæ actiones poſſint permitti, convenio actiones illas in abſtracto conſideratas eſſe indifferentes, ut indifferens eſt ad bonum, & malum, ponere manum in arca domini, pecuniam contrectare, adducere ad ſe &c., quæ tamen, ſi agitur de pecuniis alienis, nunquam ſeparari poſſunt à malitia. Ratio eſt, quia actio nunquam ponitur in abſtracto, ſed in ſingulari.

16 Adde, quod, ex totiès dictis, forma, & ultima diſpoſitio ad formam ſunt in eodem genere; cùm ergo Virginis ſtupratio ſit intrinſecè mala, tales etiam ſunt prædictæ actiones, utpotè, in genere moris, ultimæ ejus diſpoſitiones ad ſtuprationem, nec ſolùm illæ, ſed etiam actio famuli excubantis ad fores, ut herum præmoneat, cùm veniet Mater Virginis &c. Si verò habeat merum officium comitandi, & ad januam expectet, ſicut expectant reliqui ad fores Eccleſiæ, herum audientem Miſſam,, tunc actio expectandi ſpecificatur à bono fine faciendi officium famuli, nec eſt intrinſecè mala.

17 D. Poterit hoc modo ut famulus, fœmina Virginem aſſocians expectare illam, ad januam viri &c.

M. Fœminæ aſſocianti Virginem parentes committunt ſuas vices ad cuſtodiendam illius virginitatem; ideò ex officio tenetur avertere ab illa quidquid præjudicat virginitati.

tati. Ad idem tenetur Deputatus Monaſterii, Conſervatorii &c. ad idem Pędagogus Adoleſcentium.

18 D. Famulus ſuſpicans litteras heri à ſe delatas eſſe amatorias, poteritnè illas aperire, ut, quando ſint tales, dimittat famulitium?

M. Deferens litteras amatorias cooperatur peccato, quod eſt intrinſecè malum; ſed ad evitandum peccatum non ſunt facienda mala; & quia eſt contrà juſtitiam aperire alterius litteras, famulus non poteſt uti hoc medio intrinſecè malo, ut certificetur de intentione heri.

19 D. Confeſſor, ex confeſſione Pœnitentis, cognovit inter ipſum, & ſuam fœminam intercedere impedimentum dirimens ab illis invincibiliter ignoratum; & ſi revelet, agnoſcit eoſdem taliter diſpoſitos, ut velint perſeverare in tali ſtatu?

M. De hoc puncto egi c. 35. nu. 17. Sed adhùc multi exclamant tali doctrina foveri peccata, imò fieri peccata, quæ aliàs non ſunt ob ignorantiam imputabilia: quare, ut veritas clariùs appareat, tria faciam: 1. inducam abſurda, quæ inde ſequuntur: 2. firmabo, quid in tali caſu conveniat Confeſſori: 3. an Pœnitens ita diſpoſitus poſſit abſolvi.

20 Quoad primum. Si ratio ſubſiſtit, utpotè univerſalis, dictabit Confeſſorem tacere

cere, quotiès extat prædicta ignorantia cum reliquis circumſtantiis: Hinc Confeſſor ita cognoſcens Sacerdotem irregularem poterit tacere, ac permittere, ut continuet exercere ordines, ne, illum admonendo, ſit Reus peccatorum; quæ monitus committet in exercitio: Ignorans verò, tantùm materialitèr peccat, ignorantia facti, quæ poteſt eſſe invincibilis. Vel cognoſcit pœnitentem eſſe ordinatum invalidè, poteritque, ſeu debebit permittere, ut continuet celebrare, faciendo per ſe mille idolatrias materiales, eaſque cauſando in audientibus Miſſam: Vel cognoſcit pœnitentem ita ignorare principaliora myſteria fidei, quæ invincibiliter aliquando poſſnnt ignorari, eumque poterit abſolvere. Nemo certè meo videri deglutiet hæc abſurda; quàre illa ratio non ſubſiſtit.

21 Quoad 2. Nec verò ſubſiſtit, quia Confeſſor exercet munus Doctoris, & ei ex officio incumbit docere pœnitentem, quæ neceſſaria ſunt ſuo ſtatui: qui docet ſolùm ex charitate, poterit fortè aliquando id permittere: ſecus, qui docet ex officio, quia obligatur avertere omnem talem ignorantiam.

22 Quoad 3. Pœnitens, ut dignè accedat ad Sacramentum, debet accedere ita diſpoſitus, ut paratus ſit relinquere uxorem, & eos, qui carnis cognatione conjuncti ſunt. Hoc eſt inter illa præcepta, quæ, Auguſtino teſte, debemus habere in præparatione animi, ut

percutienti prębere alteram maxillam, furanti pallium, offerre tunicam &c. Debemuſque ita eſſe diſpoſiti, ut, ſi proponatur, aut facere contrà Dei præceptum, aut ſeparari à tali fœmina, malit Pœnitens vivere Deo, quàm converſari cum fœmina. Niſi talitèr diſpoſitus accedat ad Sacramentum, nequit abſolvi: E' contrà caſus ſupponit Pœnitentem taliter diſpoſitum, ut nollet relinquere fœminam, ſi agnoſceret illius converſationem eſſe cum offenſa Dei. Audiatur S.Th.ſuppl. q.49. ar.6. *Eſt peccatum mortale, ſi quis in conjuge non attendat, quod conjux eſt, ſed ſolum, quod mulier, paratus idem facere, ſi non eſſet conjux*. Nota ly *paratus*, ſeu diſpoſitus. Vide Inſtr. Cler. c.37. n.22., ubi dictum eſt peccari mortaliter, quando conſtituitur ultimus finis in creatura, & tunc conſtitui, quando ſum paratus facere idem, ſi deberet fieri cum offenſa Dei. Adde, quod illa ignorantia impedimenti eſt concomitans, non antecedens, cùm tamen à peccato excuſet hæc ſola, utpotè cauſa actus peccati, ut docet S. Th. 1. 2. qu.76. art.3.

23 D. In confeſſione generali Eccleſiæ, dicimus: Peccavi nimis *cogitatione*, *verbo*, *& opero*, quid importat ly *cogitatione?*

M. In actibus intellectus nullum eſt peccatum, niſi ſequantur ad imperium voluntatis. Ita error circà fidem non eſt hæreſis, niſi adjuncta ſit pertinacia voluntatis. Ergo peccatum

eatum cogitationis eſt, quotiès cogitationibus illicitis conſentimus per delectationem moroſam, deſiderium &c.

CAPUT XLIV.

Compendium Inſtructionis ſuper Præcepto Paſchali, de ordine Clementis XI. editæ ab Eminentiſſimo Card. *Vicario, de Anno* 1708.

D INſtructio hæc non habuit locum in principio Operis, cum reliquis generalioribus, quia evulgata poſt primam editionem, turbaſſet ordinem antiquum. Eam hìc trado, poſt recapitulatam doctrinam de Sacramento Pœnitentiæ, cujus eſt complementum. Omiſſa Præfatione concluditur 18. §. §.

1 Dominica quarta, & quinta Quadrageſimæ, inter Miſſarum ſolemnia, vel quando eſt populus frequens, lingua vernacula annuncient c. *Omnis utriuſque*, cum pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, tam vivis, quàm defunctis ipſo facto (ex ſpeciali Edicto in Urbe) incurrenda, reſervata Cardin. Vicario, ultrà mortale peccatum.

2 Adimpleri poteſt à Dominica Palmarum, uſque ad Dominicam in Albis incluſivè.

3 In conſcribendo Animarum ſtatu, Parochi

rochi notabunt pueros, quibus incipit uſus rationis, ut eos moneant, & inſtruant (per ſe, vel per alios) ad primam confeſſionem: negligentium, eorumquo Parentum nomina deferent in Secretaria, pro remedio opportuno: Interìm denegent teſtimonium paupertatis, & illis curent ſuſpendi eleemoſinas. Capaces Communionis inſtruant, ut dignè poſſint ſumere Euoharistiam in Paſchate proximo, ſi cognoſcunt dignitatem tanti Sacramenti: ad tempus differant incapacibus, non tamen ultrà decimum quartum annum, quibus in articulo mortis conferent Extremam Unctionem.

4 Parochus pro inſtructione indigens Coadjutore, mittat pueros ad Oratorium S.Frãciſci Xaverii; puellas ad Convictrices Infantis Jeſu. Idem commendet Magiſtris Scholę, qui tenentur docere Doctrinam Chriſtianam: Eos inſtructos, priuſquam recipiat ad hæc Sacramenta, examinabit pcr ſe ad majorem ſecuritatem.

3 Teneantur communicare in Parochia quicunque ibi habitant, à die, quo incipit ſtatus Animarum, ut etiam Advenæ commorantes pro majori parte temporis adimplementi: nec ſuffragetur fides alterius: Tunc communicentur etiam Infirmi,eſtò præcedenter communicati.

6 Quilibet Clericus in propria Parochia communicet in Miſſa,Feria quinta Cęnæ Domini

mini. quo prohibentur omnes Miſſæ privatæ: Adſcripti Eccleſiis Collegiatis poterunt communicare in his.

7 Parochi, tempore Paſchali, curabunt per ſe adminiſtrare Euchariſtiam: Receptæ ſyngrapham deponant ad ſummum, apud viros, de quibus nulla ſit ſuſpicio prudens negligentiæ, aut malitiæ: Ultrà proprium Parochum, dans, mutuans, vel recipiens hujuſmodi ſyngraphas, incurrat pœnam Falſarii, & excommunicationem ipſo facto reſervatam Card. Vicario.

8 Nulla Eccleſia, non Parochialis, quantumcumque Privilegiata, diſtribuat hujuſmodi ſyngraphas, ſub pœnis arbitrio ejuſdem, & diſtributæ non attendantur.

9 In adminiſtrando Euchariſtiam obſervetur Rituale: Sacerdotes cum Stola genuflexi, ut etiam Clerici communicent ante Altare: Laici exrà Presbyterium modeſti: Viri, ſi commodè fieri poſſit, ſeparati à fœminis, armis anteà depoſitis.

10 Fœminæ abſque vanis ornamentis, indecentibus ſtatui. Vide 1.p.c.11.n.88.

11 Arceantur ab Euchariſtia Excommunicati, Uſurarii, Concubinarii, Meretrices: Horum famuli publicè cooperantes: Omnes publici Peccatores, & Conjuges, qui diviſim vivunt abſque legitima cauſa: niſi priùs conſtet Parocho, emendaſſe vitam, & ſatisfeciſſe ſcandalo: Si accedant, arceantur, ut indiſpo-

ſiti, eſt ò exhibeant fidem confeſſionis: Priùs tamen Parochus curabit ſecretò, ac paternè, monere, ut dent ſigna emendæ, tollantque occaſionem peccati.

12 Fœminis publicè inhoneſtis indicant prohiberi ſub pœna fuſtigationis communionem pro talis ſtatus tempore: Eandem prohibeant cuicunque publico Peccatori: Omnes tamen excipient ad confeſſionem, quo inducant ad veram emendam: In concurſu populi ad Eccleſiam, invitent pro die opportuniore.

13 Parochus invigilet, nè, incepto Animarum ſtatu, ad eludendum præceptum diſcedat à Parochia. Quomodncunque, à dicto tempore diſcedat, teneatur communicare in prima, exhibendo fidem in ſecunda: Non ita communicantium nulla valeat excuſatio, niſi quam admittit c. *Omnis utriuſque*.

14 Poſt Dominicam in Albis, collectis ſyngraphis, qui tempore ſuprà indicto, venerunt in hanc Parochiam, attendant fidem primi Parochi, cum quo hìc ſecundus conferat; & ſi, in prima omiſit, ſed communicavit in nova, moneatur ſatisfacere prImæ: Si recenter venit Romam, ſufficiet fidcs ſecundæ, niſi venerit in fraudem.

15 Qui neglexerunt communicare, jam peccarunt mortaliter, & incurrerunt interdictum. Ut non excommunicentur, privatìm eos moneat Parochus, nec emendantibus, generalIter, Dominica quarta poſt Paſcha, indicat

dicat prima vice excommunicationem ferendam.

16 Dominica quinta, indicet ſecundò, & tertio in die Aſcenſionis. A Dominica in Albis, uſque tunc, ſoli Parochi poſſint abſolvere non communicatos. Nemo, etiam Regularis, quantumcunque Privilegiatus, abſolvat. Parochus, vel alius cum licentia expreſſa Card. VIcarii, aut Vices Ger. abſolvens, imponat pœnitentiam proportionatam, &, ſi fuit ſcandalum, ut communicent *inter Miſſarum ſolemnia*.

17 Poſt Aſcenſionem, hoc peccatum reſervatur uni Cardinali Vicario, etiam in foro conſcientiæ. Alia indicuntur pro foro externo, quæ omitto.

18 Parochi, & Confeſſores adimpleant præſcripta hujus Inſtructionis affigendæ in Sacriſtia, rationem aliàs reddituri Deo, & Sanct. S.

19 D. Ex n.1., & 15. non communicans ſtatim poſt Dominicam in Albis, incurrit interdictum reſervatum Cardinali Vicario; quare jam non poterit ingredi Eccleſiam, ut abſolvatur?

M. Ex c. *Reſponſo* de ſent. excom. Potes convocare ad Eccleſiam excommunicatos (idem dic de Interdictis) *ut inducas ad correctionem*, dummodò nullum in eis celebretur divinum Officium: Vide n.12., & applica proportionaliter.

20 D, Interdictum eſt reſervatum Card. & n. 15. Parochis, conceditur ſola juriſdictio in peccatum, non in hanc pœnam, á qua tamen abſolvendi ſunt, antequam abſolvantur à peccato?

M. Implicitè conceditur etiam juriſdictio in hanc pœnam; qui concedit aliquid, concedit ea, ſine quibus nequit haberi; quare concedens abſolvere á peccato, concedit poſſe abſolvere ab Interdicto; quœ abſolutio præcedit.

21 D. Per confeſſionem, & communionem ſacrilegam non ſatisfit pręcepto Paſchali: Incurrit nè reſervationem, qui confeſſus, & communicatus ſacrilege, exhibuit omnem fidem in foro externo, in quo judicatur, ut certum, quod ſatisfecerit?

M. Hoc dubium torquet plures Confeſſarios, præſertim Adoleſcentium utriuſque ſexus, qui in praxi agnoſcunt innumeros, per annos, ex verecundia tacuiſſe turpitudines pueriles; & nunc indigent confeſſione generali, pro qua, ſi peccatum eſt reſervatum, neceſſaria eſt juriſdictio Emin. Vicarii. Si tibi contingat caſus, habes Edictum, conſidera verba, ſimulque Doctores, & ſemper tene certum, dimitte incertum.

CAPUT XLV.

Collīguntur nonnulla ſuper Bulla Cœnæ.

1 D. ALiqui docent in Bulla non comprehendi Schiſmaticos, & Hæreticos Orientales: Poterunt igitur abſolvi à quocunque, ſi veniant in Occidente?

M. S. Inquiſitio, teſte Albitio p. 1. *de Inconſt. Fin.* c. 10. n. 35. declaravit eos comprehendi. Eſtò non comprehenderentnr, in Occidente nequeunt abſolvi, ex c. 9. n. 5. Confeſſor debet habere juriſdictionem, ubi abſolvit.

2 D Eſtnè reſervata omnis Hæreſis?

M. Alia eſt interna: alia externa: quod Eccleſia non judicet de internis, incurrens primam non eſt excommunicatus, & poteſt abſolvi à quocunque, Si tamen voce, ſcripto, vel alio exteriori ſigno manifeſtetur, jam eſt externa, & ſubjacet Bullæ, quamvis nemini eſſet nota, quod illam protulerim ſolus in cubiculo.

3 D. Paſſim in Germania, & Gallia, Epiſcopi abſolvunt, delegantque aliis facultatem abſolvendi?

M. Hìc non quæro factum, ſed jus: multi multa faciunt, quæ non jure faciunt, imò faciunt invalidè: Aliqui putant licere in vim

Trid.

Trid. Sed hoc eſt falſum, ex c. 19. n. 43. Alii, quia in dictis partibus, circà Hæreticos, ſervatur jus antiquum, non novum introductum erectione S. Tribunalis. Hoc jus novum habet plura capita; & licitè omittitur in ijs, ubi accedit ſaltèm tacitus Papæ conſenſus, qui in hac Bulla expreſsè declarat contrarium: Alii in vim privilegiorum; ſed Bulla expreſsè annullat omnia in genere, vel in ſpecie conceſſa ſuper caſibus contentis. Et S. Congregatio, referente Nicolio v. *Caſus reſervati*, declaravit irritam abſolutionem hæreſis collatam in vim privilegiorum Eccleſiæ Gallicanæ: Ipſi viderint, quomodo id faciant; Interim ſcito, circà hæreſim, plura Epiſcopis Galliarum, à Clemente XI. fuiſſe conceſſa, oſtendente Card. de Jamſon, neceſſariam ibi eſſe hanc Oeconomiam. Pro Germanis non eſt meum hìc diffuſiùs quærere, quibus verbis Bulla tollat hanc in individuo facultatem abſolvendi ab hæreſi, firmatam nunc conſuetudine immemorabili, & centenaria. Ut Epiſcopi, & Confeſſores omnes liberent ſe à ſcrupulis, imò dubiis graviſſimis, & fundatiſſimis irritæ abſolutionis, breviter innuo modum facillimum ponendi in tuto conſcientiam Confeſſoris, & Pœnitentium. Ad hoc.

4 Scito, per Bullam Cœnæ ſolùm tolli juriſdictionem abſolvendi hæreſim in foro conſcientiæ, non contentioſo, ubi deducta eſt. Ita ex c. *Ut officium* de hær. in 6. Communiter

ter Doctores, &, quod majùs, ita decidit S. Inquiſitio, teſte Albitio p. 1. *de Inconſt. Fidei* c. 25. n. 35. Igitur Hæretico volenti redire, ut tollatur omnis dubictas abſolutionis, Confeſſor, vel Epiſcopus ſuadeat, ut ſpontè comparens, judicialitèr deponat ſuam hæreſim; qua depoſita, judicialitèr abſolutus, poterit abſolvi à quocunque, ut c. 10. nu. 7. Ita procedens, ultrà quod, ſibi tollet omne dubium, illud inſuper conſeqnetur, quod vigente in Actis abjuratione, poſt mortem Epiſcopi, vel Inquiſitoris abſolventis (uterque poteſt abſolvere, & debet abſolvi ab eo, coram quo judicialiter comparentis proceſſus formatur) non poterit moleſtari à Succeſſore; Idem ex eodem motivo curare deberet, quem Papa ipſe ſacramentaliter abſolveret: niſi enim in actis Inquiſitionis conſtet abſolutio, ſemper jure moleſtabitur ad denunciationem teſtium.

5 D. Ego legi librum Hæretici?

M. Valdè diminuta eſt confeſſio. Adhùc non poſſum judicare, an peccaveris; Ut pecces, Bulla exigit legi *ſcienter*. Explica hoc: Si legiſti ſcienter, & abſque auctoritate Sedis Apoſt. ulteriùs explica: qui libèr ſit: nam quoad forum conſcientiæ libri prohibiti ſunt in quadruplici claſſe: primò, alii prohibentur, quia facti ab Hæreticis, & continent hęreſim: ſi talis fuit liber à te lectus, ultrà peccatum, es excommunicatus ex hac Bulla: 2.

alii

alii ſunt facti ab Hæreticis, & tractant ex profeſſo de Religione: Hi quamvis ſint doctrinæ ſaniſſimæ, prohibentur etiam in hac Bulla: nam Eccleſia non vult hauriri à fonte impuro aquam Chriſtianam: 3. alii etiam auctoris non hæretici ſunt prohibiti *ob hęreſim, vel ſuſpicionem falſi dogmatis*: Qſti hos legit, eſt excommunicatus: ſed non in hac Bulla: 4. alii ſunt prohibiti *alio nomine*: hos legęre eſt peccatum mortale, ſed non ſubjacet cenſuræ. In hac claſſe continentur libri Hæreſiarcharum, cujuſcumque ſint argumenti, tituli &c., ſi verò ſint Hæreticorum, examinati, & approbati, iuxtà Indicem, permittuntur: Explica ergo cujus conditionis ſit liber Auctoris Hæretici à te lectus.

6 D. Ego receptavi, & defendi Hæreticum?

M. Bulla prohibet receptari, & defendi Hæreticos, qua tales: ſi ergo receptaſti domi tuæ, & defendiſti Hæreticum à ſuis inimicis, qui volebant illum occidere, defendiſti non ut hæreticum, ſed ut proximum: Si autem receptaſti, ut abſconderes ab Inquiſitione, vel defendiſti, nè ab hujus Miniſtro in ea damnaretur &c. tunc defendiſti, ut hæreticum, & peccaſti contrà hanc Bullam.

7 D. Ego veniens Romam cum ſocio peregrino veniente cauſa devotionis ad loca Sancta, in medio itineris illum, exorta rixa, vulneravi?

M. In

M. In hac confeſſione ſunt plura peccata, & pro Rixa, quæ incipiens à verbis contumelioſis, procedit ad facta: Circâ vulnus illatum, explica, num vulneraveris eo fine, ut impedires illum venire Romam, potuiſti enim incipere Rixam hoc animo, qui ſi defuit, non es excommunicatus in hac Bulla prohibente quidèm impedire Romi petas: atsì hoc fine impediantur: Si rixa fuit fortuita, vel ſaltèm non eo fine, tunc immunis es,& ab hac Bulla, ſed expliea, num fuerit Clericus, vel Religioſus: nam tunc incidiſti in cap. *Si quis ſuadente* 17. q. 4. Ulteriùs explica damnum illatum: teneris enim ex juſtitia reficere expenſas curæ, niſi ille remittat. Debes etiam ex juſtitia ſatisfacere pro injuria, te humiliando illi &c., niſi pariter ex àbundantia charitatis remittat.

8 D. Quam immunitatis Eccleſiaſticæ violationem reſervat Bulla?

M. Cajetanus diſtinguit immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam, volens hanc competere perſouis; illam rebus. At alii plures contradicunt volentes ſonare idem: Quidquid ſit de hoc: Tria in Eccleſia eximuntur à foro Judicis Laici: 1. perſonæ: 2. bona: 3. loca. Incipiendo ab his; Bulla in can.20. vult immunes ab omni invaſione, deſtructione, & occupatione terras omnes, quæ mediatè, vel immedietè ſubiiciuntur Apoſt. Sedi.

9 Locorum verò ſacrorum immunitatem,

extrà

extrà Bullam Cœnæ, ſervari præcepit Gregorius XIV. ſub excommunicatione reſervata Papæ, prohibens ab illis extrahi quemquam criminoſum, niſi crimen eſſet ex illis, quæ ibidem declarat non gaudere immunitate. Et quia plures Prædeceſſores conceſſerant nonnullis Principibus alios delinquentes, ipſe revocat indulta ſimilia.

10 Audiſti pluriès, hominem, antequam operetur, efformare ſyllogiſmum in *Darii*, cùm altera præmiſſa univerſali, altera particulari; In noſtra materia hìc efformatur, v.g. *Qui eſt Aſſaſſinus, non gaudet Immunitate: ſed Petrus hìc, & nunc eſt Aſſaſſinus, ergo*. Et univerſalem ſtabilivit per ſuam legem Gregorius in Conſtit. prædicta: ſecundam reſervavit Epiſcopis; ideò ipſi antequam tradant Reum Curiæ Sęculari, debent judicare, an Petrus hìc, & nunc verè ſit Aſſaſſinus:

11 Memento, quod forma, & ejus diſpoſitio ſunt in eodem genere: Forma eſt ſententia, ſeu judicium Aſſaſſinii: & diſpoſitio eſt ſcientia præcedens: cùm ergo ſententia ſit publica, talis etiam debet eſſe ſcientia: ideò, ut p. 2. Judex damnat eum, qui ex ſcientia publica conſtat eſſe Reus, licèt ex privata eſſe poſſit innocens. Porrò ſcientia publica acquiritur per teſtes idoneos coram Notario legitimo formiter examinatos: quare, ut Epiſcopus judicet de Aſſaſſinio, debet præcedere ſcientia in ſua Cancellaria: nec enim legitimus

mus eſt Notarius, qui non accepit authoritatem à ſuo Principali.

12 Poſſunt contingere in hoc duo defectus: alter, quod Reus recipiat ſe in loco ſacro cum bonis alienis: alter, quod ſe recipiat animo multiplicandi delicta. His avertendis Eccleſia non debuit ferre legem, ferendam, in ijs ſolis caſibus, qui contingunt, ut in pluribus, non ut in paucioribus; Ubi ergo alterum ex illis timetur, eſt recurſus ad Sac. Congregationem Immunitatis, quæ in primo reſcribit Epiſcopo, ut à Debitore refugiato judicialiter accipiat bona ſecum tranſportata, & conſignet Judici Laico: In ſecundo, nè locus ſacer Aſylus ſit delictorum, ut eijciat Reos: Hæc memento, ſi es Confeſſor Judicis.

13 Quoad perſonas: Bulla varias defendit à Canone 9. ad 17. Libertas tamen propriè conſiſtit in eo, quod Clericus non poſſit judicari à Judice incompetente: Circà hoc eſt Canon 15., cujus verba, utpotè univerſalia, comprehendunt omnem Judicem, etiam Eccleſiaſticum: quare peccat in Bullam Prælatus judicans Clericum alienum in eo, in quo eſt alienus. Porrò, nota illam particulam, *præter Juris diſpoſitionem*, ex cujus conſideratione olìm decidi ſequentia dubia.

14 1. Prælatus ex ſcientia privata ſuſpenderat Clericum: hic exiſtimans ſe innocentem, prætendebat violatam ſuam libertatem:

tem: Dixi non ita eſſe, quia non egerat *præter Juris diſpoſitionem*: Prælatis enim propriis conceditur hæc poteſtas in Trid. ſeſſ. 14, cap. 1. de Refor.

15 2. Prælatus Regularis incarceravit ſubditum ex ſcientia privata magni ſceleris. Dixi peccaſſe in Bullam, quia id fuerat contrà jus naturæ reſervantis occulta ſoli Deo, & dictantis procedendum ad incarcerationem ex ſcientia publica: Vbi Canones concedunt procedi, *non ſervata juris forma*, loquuntur de jure ſcripto, non naturali.

16 3. Duo, vel tres jurati affirmaverant coràm Superiore Clericum, eiſdem videntibus commiſiſſe crimen, de quo non laborabat infamia; & Superior puniverat. Dixi factum hoc, non modò *præter*, ſed etiam contrà *Juris* Canonici *diſpoſitionem*, quia in c. *Inquiſitionis* de accuſ. §. *Tertiæ*, ſignanter ad hunc caſum reſponderur, *propter dicta hujuſmodi nullum eſſe puniendum de crimine, ſuper quo non laborat infamia, ſeu non præceſſit clamoſa inſinuatio: quinimò nec recipi debere depoſitiones*; Et §. *Quæſiviſti*, ait *propter dicta paucorum*, Judex *non debet reputare infamatum eum, cujus non exiſtit læſa opinio apud bonos, & graves*.

17 4. Judex, receptis quibuſdam libellis anonymis vulgò, *Memoriali ciechi*, credebat ſibi procedendum, dixi, quod inquirens violabat Bullam, quia in eodem c. additur:

Ad

Ad petitionem eorum, qui in occulto porrigunt libellum infamatorium, non procedatur ad inquirendum ſuper contentis eorumdem.

18 Quoad bona, de his loquitur Can. 17. Prohibenturque uſurpari, vel ſequeſtrari. Alii judicent, an comprehendatur patrimonium Clerici: Certum eſt non comprehendi bona, quæ habent obligationem realem Principi, vel privato, fixam, & determinatam: v. gr., ſunt quædam Prædia, quæ pro Canone, ſeu Livello ſolvunt Domino loci quartam, vel quintam partem fructuum; ſi Clericus non ſolvit, poteſt Dominus exigere, quia obligatio eſt realis, ſeu Rei, & annexa Prædio. Quælibet alia obligatio, ſive ſolvendi bona, ſive ſubeundi munia Reipub. adjecta Clerico prohibetur in hac Bulla: quare nec poſſunt taxari, quando aliàs Laici non habent facultates ſufficientes ad expenſas pro neceſſariis ad Rempublicam, etiam, ut hæc includit Clericos: Ubi tamen pro iſtis non ſufficerent bona Laicorum, poteſt haberi recurſus ad Papam, qui cognita Reipub. neceſſitate, concedet taxari Clerum ab Epiſcopo, ſed non à Principe Laico, ut ſubveniat Reipub., cujus pars nobilior eſt Clerus, defendens, & conſervans totum corpus orationibus, ut reliqui tuentur armis, ac virtute politica.

CAPUT XLVI.

Colliguntur nonnulla circà Theſes damnatas.

1 D. INveni librum moralem Theologi Junioris non prohibitum à S. Sede, quæro, an poſſim illum ſequi, & me per illum dirigere?

M. Aliqui docuerunt cenſendam eſſe probabilem opininnem, ſi decerpatur è libro Auctoris moderno, quouſque non conſtet eſſe rejectam ab Eccleſia: Hæc eſt Theſis damnata ab Alexandro VII. Alii è contrà volebant nos unicè inniti poſſe auctoritati antiquorum docebantque: *Vbi quis invenit doctrinam in Auguſtino clarè fundatam poſſe illam abſolutè teneri, non reſpiciendo ad Bullas Pontificis*. Hanc pariter damnavit Alex. VIII. Calcanda igitur eſt via Regia, ut medii procedamus inter utramque damnatam: Hujus ultimæ utpotè univerſalis ſenſus proprius, quem præfert, eſt, teneri poſſe quidquid clarè docuit S. Auguſtinus, nullo habito reſpectu ad Bullas Pontificias. Ex cap. 28. nu. 30. duplex eſſe poteſt regula: alia prima; alia proxima, ſicutì effectuum ſublunarium, alia eſt cauſa prima, ut Sol; alia cauſa proxima, ut planta, v. gr., Auguſtinus ſanæ doctrinæ, quam tradidit, fuit cauſa proxima, quæ tamen numquàm

quàm influit, niſi influat cauſa prima:& quia cauſa prima doctrinę ſanę eſt Romanus Pontifex; ſine hoc nequit illuminare Auguſtinus: S.Tho.2.2.q.10.a.11 *Standum eſt authoritati Eccleſiæ magis, quàm Auguſtini, Hieronymi, vel cujuſcunque Doctoris*. Illud *magis* non tollıe omnem authoritatem Auguſtino, ſed oſtendit, ubi concurrunt Auguſtini, & Eccleſiæ authoritas expreſſa, iſtam præferri: Imò totum, quod habet Auguſtinus, dedit Eccleſia, ut hujus authoritas ſit plena: Auguſtini verò participata, ſed multò perfectiùs, quam participent Moderni. Theſis illa univerſalis comprehendit quidquid clarè aliquando ſcripſit Auguſtinus, etiamsì poſteà retractaverit. Quicunque fuerit auctor Theſis prædictæ, certum mihi eſt non prætendiſſe hoc, ſed debuit loqui caſtigatius: nam *ex verbis incautè prolatis incurritur Hæreſis*. Quoad primam: etiam facit ſenſum univerſalem, cui, juxtà Philoſophos æquivalet Cauſalis: Quare ſenſus eſt: Omnis opinio Auctoris moderni quouſque non ſit prohibita, eſt probabilis; Theſis falſiſſima: nam videmus quotidie plura evulgari ſine fundamento, quod requiritur ad probabilitatem opinionis: Si hac nocte Hæreticus evulget novas hæreſes, certe ſequenti die, antequàm de illis judicet S. Sedes, nullo modo ſunt accipiendæ, ut probabiles, quod tamen dici deberet in vim Theſis univerſalis. Igitur accipe librum, quemcunque tibi

placet etiam Auctoris moderni; ſed cave illum ſequi præcisè per hoc, quod ſit Modernus, & non prohibitus; ſed quia, rationes allatæ videntur convincere, poſt earum diligens examen, & ſtudium.

2 D. In vim primæ damnatæ ab Inn. XI. in adminiſtrandis Sacramentis, relicta probabili, ſequenda eſt tutior: lego tamen aliquos Gloſſatores decreti Ionocentiani, volentes adhùc poſſe aliquando practicari probabilem: v. gr., dicunt Confeſſorem poſſe abſolvere Pœnitentem, de cujus dolore habet ſolam probabilitatem: dicunt ab Urbano VIII. prodiiſſe decretum pro Theologis novi Orbis, ut ſequerentur in praxi opiniones probabiles favorabiliores Chriſtianis: dicunt probabile eſſe, quod ad Sacramentum Pœnitentiæ ſufficiat Attritio, & quod Pœnitens poſſit cum ea ſola recipere Sacramentum?

M. Numquam ego credam Auctores Catholicos ita loqui: Filius debet ſemper adhibere Idioma Matris: veriſſimum eſt aliquos procedere minùs cautè; ſed in rei veritate nihil diſcedunt à definitione Pontificia: SI attentè conſideres, videbis *probabile* uſurpari pro eo, quod eſt certum, non metaphyſicè, ſed tantùm moralitèr, *ut in humanis convenit tali materiæ, putà, cùm probatur per teſtes idoneos.* 2.2. q.60. ar.3. ad 1.

3 Ex 3. diſt.23. q.2. ar.2. q.3. Certitudo eſt *determinatio intellectus ad vnum*: niſi ergo deter-

determinetur hoc eſſe verum, homo non eſt certus: ſed determinatio poteſt haberi tripliciter: primò, ex evidentia terminorum: hæc reperitur in primis principiis, quæ ſine diſcurſu innoteſcunt: 2. ex evidentia præmiſſarum: hæc eſt propria ſcientiæ: 3. intellectus determinatur ex Imperio voluntatis; & nè in moralibus peccet, dirigitur á prudentia, vel Conſilio, quod eſt donum Spiritus Sancti; & sì habeat pro motivo veracitatem divinam, eſt fides Theologica: ſi veracitatem hominis, eſt fides humana: ſi duo teſtes uniformes judicialiter confirment, damnant Reum: ſi alia indicia concurrant, poſſunt magis, vel minus determinare intellectum Judicis, ut affirmet fuiſſe commiſſum.

4 Lumen dictans voluntati motiva determinandi hanc partem potiùs, quàm oppoſitam, eſt per virtutem prudentiæ reſidentis in intellectu, ideò reſpicientis verum, quod tamen, utpotè in agibilibus, & contingentibus. aliquando deficit, ſed ut in paucioribus: prudentia enim reſpicit objectum, quod perficit intellectum, qui non perficitur ab eo, quod eſt falſum, ut in pluribus.

5 Junior adhæſi Modernis ſentienribus, poſſe hominem ad libitum ſequi duo contradictoria probabilia in conſpectu probabilioris. Et Theologus, aliàs magni nominis, ponit Sacerdotem in Confeſſionali, qui audiat à dextris Pœnitentem ſollicitum ſcire; an v.gr.

talis contractus ſit uſurarius; & quia inclinat in partem ſeveriorem reputatam, ut probabilem, eam Sacerdos poteſt docere: à ſiniſtris alius interrogat ſuper eodem contractu, quem probabile eſt licere ſaltèm probabilitate extrinſeca, & poteſt hanc docere: Caveat tamen, addit, ponere in ſcriptis: nam, ſi communicent invicem Pœnitentes, arguent Confeſſarium inconſtantiæ: Legendo hæc, exclamavi: *Bone Deus; Imprudenter fama tunc exponitur periculo, & prudenter exponitur anima?*

6 Dicunt: ubi rationes intrinſecæ reddunt opinionem minùs probabilem, non poſſumus determinari ad hanc ex motivo proprio, ſed ab extraneo: expono me periculo: Si arguam: *ubi rationes magis faciunt pro uſura contractus, poteſt iniri tamquàm licitus: talis eſt iſte, ergo &c.* Non ita ſi ſubdo: *quoties hinc inde ſunt opiniones non reprobatæ à S. Sede, licitè ſequor, quæ magis placet: circà uſuram hujus contractus, tales ſunt opiniones, ergo &c.* Cum hoc judicio reflexo, volunt certò eſſe licitum, quod ſub directo, ut dubium, exponebat me periculo peccandi. Diſtinguunt dubium poſitivum à negativo: primum eſt: quando inclino ex motivo rationis, vel auctoritatis cum formidine oppoſiti: Secundùm, quando in neutrum inclino.

7 Quidquid ſit de iſta diſtinctione, præmiſſa Syllogiſmi ſubſumpti non eſt certa, quare, nec con-

concluſio, quæ nequit eſſe certior præmiſſis: Contrà ſupponunt plura: ſed audiatur S. Th. quol.8.ar.13. *Quis obligatur ad peccatum, ſivè habeat fidem de contrario ejus, quod agit, ſivè opinionem cum aliqua dubitatione*: Paulò poſt: *Si non habet conſcientiam de contrario, ſed certitudinem, & tamen inducitur in quamdam dubitationẽ, ex contrarietate opinionum: Si manente tali dubitatione, habet plures Præbendas, committit ſe periculo, & ſic proculdubio peccat, magis amans beneficium temporale, quàm ſalutem.*

8 Erat quæſtio, an Clericus, abſque peccato, poſſit habere plura beneficia: reſpondet S. Doctor: aut extat lex naturalis, Divina, vel humana prohibens, aut non: ſi primum (an extet alibi reſolvit) peccat agens contrà legem: ſi ſecundum: ſubdiſtiuguit, aut credens ſe non peccare, aliqualitèr dubitat ob auctoritatem docentium non poſſe retineri; tunc etiam *procul dubio peccat*: nam ad omnem actum debet dirigi per prudentiam: & ex 1.2. q.55. ar.4. non eſt virtus *opinio ſe habens ad verum, & falſum*: quia virtute *nemo malè utitur*, ut dicit definitio.

9 Hæc ratio S. Th. mihi eſt evidens: alii abundent in ſuo ſenſu (dummodò ad ædificationem, non deſtructionẽ moralis Chriſtianę) ſed omnes fugiant probabiliſmum in caſibus ab Eccleſia prohibitis.

10 Ex c. 14, n. 7. aliquid eſt malum ſub

una circumſtantia, quod non eſt tale ſub alia. Hoc habet locum præcipuè in ijs, quæ diriguntur lege humana. Res aiiena eſt reſtituenda, ſed conſiderato, quod fuerit præſcripta bona fide, ceſſat obligatio reſtituendi. Matrimonium, de quo n. 2. ſi ſit contrahendum cum motivo ſolùm probabili, quod nullum extet impedimentum, nequit contrahi: ſi ſit contractum, habet duo motiva, qnæ certificant Judicem, ut ſtet pro illius validitate. Primum eſt: nemo debet eiici à poſſeſſione, cum ſolo fundamento probabili: Si hoc non ſubſiſtit, corruit pęne omnis juſtitia: Secundum eſt: favor debet ampliari: & hinc Urbanus optimè eonſuluit; nam licet unum motivum probabile de ſe non ſufficiat ad operandum, multa ſimul juncta faciunt certitudinem moralem.

11 Reſtat de Attritione: Hanc Moderni dicunt certò ſufficere ad Sacramenta mortuorum; & ego dico eſſe certiſſimum; ſed videamus, quid veniat nomine Attritionis: Antiqui Scholaſtici dicebant ſufficere: at ſub illo nomine intelligebant dolorem conceptum ex metu Gehennę conjunctum initiali amori Dei propter ſe dilecti: Moderni verò dolorem ortum ex timore ſine ullo amore: in hoc ſenſu recedo ab iſtis ex multiplici capiie.

12 Primò: Triden. ſeſſ.6. cap. 6. enumerat actus prævios ad juſtificationem: Primus, eſt fides: Secundus, Timor (certè non juſtifica-

ficatur, qui cum ſolis iſtis accedit) Tertius, Spes gloriæ: Quartus initialis amor Dei: Quintus, odium peccati cauſatum ex tali amore: Sextus, propoſitum novæ vitæ. Idem priùs docuerat S. Th. 3. par. q. 83. art. 5. Hæ diſpoſitiones enumeratæ à Trid. ſunt remotæ: nam de ultima dicit cap. 7. Juſtificationem haberi *per voluntariam ſuſceptionem gratiæ & donorum*. Præpoſitio *per*, importat cauſalitatem: nec alia eſſe poteſt, quàm diſpoſitionis ultimæ, quæ debet eſſe ſimul cum forma: Synodus ponit tres actus proprios Charitatis nondum habitualiter exiſtentis, ſed actualiter diſponentis: Primus illis verbis *incipiunt diligere Deum*: Secundus, odium peccati; Nam hoc cauſatur ex Charitate: S. Th. 3. p. q. 85. a. 3. ad 4., quia ejuſdem Charitatis eſt gaudere de bono, & triſtari de malo: 3. voluntaria ſuſceptio gratiæ ex 2. 2. qu. 25. ubi Charitas dicitur diligi Charitate; Et certum eſt actus virtutis ferri ſimul in objectum primarium, & ſecundarium. Quare, amans charitatem, ſimul amat Deum. Ulteriùs, ſolus actus virtuoſus, non vitioſus, aut indifferens diſponit ad Charitatem. Aſſigna ergo, cujus virtutis actus ſit voluntaria ſuſceptio Charitatis?

13 D. Attritio, de qua Trid. ſeſſ. 14. c. 4. conſideratur in ſe, ut ſejuncta ab initiali amore; & dicitur præparare ad gratiam in Sacramento?

M. Sy-

M. Synodus loquitur de hac: at numquam dicit præparare ſufficientèr: primum decretum dicebat *ſufficere, cùm vix poſſet eſſe ſine ullo Dei amore*: ubi hujus particulæ falſitas innotuit, ablata eſt etiam prima: quare nunc decretum damnat ſolos Hęreticos docentes illam Attritionem non eſſe dolorem verum, & utilem, ſed reddere Hypocritam, & magis peccatorem: quare Synodus non nocet, ſed favet noſtræ opinioni, dum ſubdit Attritionem eſſe *donum Dei, & impulſum Spiritus Sancti, nondum inhabitantis, ſed moventis*: unde ſic arguo: ultima diſpoſitio eſt ſimul cum gratia, & cum Spiritu Sancto inhabitante; Synodus definit hanc Attritionem eſſe *donum Dei moventis, non inhabitantis*: quare

14 D. Aliquis utique amor Dei requiritur, ut Attritio juncta Sacramento juſtificet; ſed non amor benevolentiæ, ſufficit amor concupiſcentiæ, qui eſt ipſa ſpes.

M. Ex 1. 2. qu.26. art. 4. amamus duo, perſonam, cui volumus bonum, & bonum, quod volumus perſonæ: Hic dicitur amor concupiſcentiæ, primus benevolentiæ: Ille ibi dicitur amor ſecundùm quid; Hic ſimplicitèr: undè magis amatur perſona, quam bonum volitum perſonæ: quia *propter quod unumquodque tale, illud magis*: ergo; ſi amo mihi Deum amore concupiſcentiæ, amo me ſuprà Deum: Amor autem præferens creaturam Deo, eſt mortale peccatum: Ideò ruit

pri-

prima reſponſio ; ſed & ſecunda : Spes eſt in iraſcibili : amor in concupiſcibili : Spes roborat amorem contrà difficultates pro adeptione boni amati : Quare ſperans gratiam , priùs amat gratiam(prima enim omnium paſſionum eſt amor) & per conſequens illum , cujus naturam vult participare : amor iſte, quia virtuoſus, debet poni ſub aliqua virtute ; non Cardinali , ſed Theologali ; & ſola poteſt eſſe Charitas , quę in Deum inclinat voluntatem, ut eſt concupiſcibilis .

15 D. Amor Dei efficax ſuper omnia ſtatim juſtificat cum ſolo ſacramenti voto ; Si ergo hic requiritur ad ſacramenta mortuorum, ad illa peccator accedet jam vivus ?

M. Aliqui non percipiunt, quomodo poſſit dari hic amor , & non juſtificare , niſi via-liter . Igitur explico , quid veniat nomine dicti amoris, nempè,actus, qui appretiet Deum præ Creaturis comparativè , ita quod homo ſit diſpoſitus ſub tali actu perdere creata , nè perdat Deum : aliud non intelligo : & dico Deum debere amari hoc modo : Aliâs peccatur . Juxtà S Th. 1. 2. q.109. ar. 3. ubi ait , homo conſtitutus in puris naturalibus *aliqualiter Deum dilexit , non æqualiter ſibi , vel minus ſe , quia peccaſſet , ergo dilexit Deum ſupra ſe* : ergo amor Dei , nè ſit peccatum , debet ferri in Deum ſuper omnia : cum iſto tamen amore nondum peccator fertur in Deũ, ſuper omnia habitualiter (hoc eſt proprium

vir-

virtutis Charitatis, qua caret ille peccator) Juſtus peccans venialiter diligit Deum ſuper omnia habitualiter, eſtò non actualiter, quia talis actus eſt peccatum veniale: E' contrà peccator eliciens amorem Dei, vel alium actũ virtuoſum, fertur actualiter in Deum, non habitualiter; ideò adhùc eſt peccator.

16 Hic amor peccatoris, eſtò efficax modo dicto, & ſuper omnia, non ſtatim juſtificat: Nam S.Th, 2.2. q.27. a.2. diſtinguit amorem Charitatis habitualis ab amore benevolentię; Hic eſt ſimplex motus voluntatis; ille addit unionem affectus; & ex Philoſopho benevolentia *eſt principium amicitiæ*, non eſt amicitia; Addit in 3. diſt.27. ar.1. amicitia importat primò concupiſcentiam amati: 2. benevolentiam: 3. beneficentiam: 4. concordiam. 5. quietationem in amato: *6. intenſionem quamdam amoris quaſi qnendam fervorem*: 7. ſocietatem; Amor à nobis exigitus dieit ſolùm prima duo, & eſt in via ad reliqua. Ideò per illum peccator nondum vivit, licèt habeat quandam operationem vitæ, quia nondum habet gratiam habitualem, quæ eſt cauſa formalis vitę ſpiritualis. Etiam Embrio ante animam habet aliquam operationem vitalem diſponentem ad vitam, ut animal mortuum habet motum vitalem pro aliquanto temporis. Bellarminus de Pœn. l. 2. c.14. *Si pęnitentes per inchoatam dilectionem Dei diſponuntur ad gratiam, non habent remiſſionem peccatorum*

ſed

ſed neque ſunt ex numero eorum, quos execratur Apoſtolus, dicens, Anathema ijs, qui nec perfectè, nec imperfectè Deum diligunt: dum incipiunt diligere, incipiunt vivere; victuri perfectè, quando perfectè diligent: Pulchrè Auguſtinus, Cathecumenos comparat Embrionibus, qui concepti vivere incipiunt. Arauſicanum à vera charitate diſtinguit amorem imperfectum, quem habent ante remiſſionem peccati, vt Trid. à Charitate, quam cap. 7. dicit infundi cum remiſſione. Hæc Bellarminus conformia S. Th. 2. diſt, 3. q. 3. ad 1. dicenti: *Actus Charitatis poteſt dici dupliciter, vel qui eſt ex charitate; Hìc non eſt, niſi in habente charitatem* habitualem, *vel qui eſt præparativus ad charitatem; Hìc poteſt haberi ante charitatem* habitualem: *ſicut facere juſta eſt ante habitum juſtitiæ; cùm habens charitatem diligit Deum propter ſe ipſum ly* propter, *denotat habitudinem finis, & efficientis;* Quare in juſto Deus eſt cauſa finalis, & efficiens amoris per habitum: *Cùm de carente charitate dicitur:* diligit Deum propter ſe: *ly* propter *denotat habitudinem finis, non efficientis* proximi; Quia talem actum Deus cauſat per auxilium tranſiens. Ex hac S. D. diſtinctione infero, quod, quando Juſtus elicit actum charitatis, Deus dictum juſtum inhabitans, elicit eundem actum in duplici genere cauſæ 1. in genere cauſæ finalis, quia Deus eſt finis proximus, & ultimus ta-

lis

lis actus, hominiſque illum operantis: 2. in genere cauſæ efficientis, mediante habitu charitatis. Idem contingit in eo, qui ponit actum charitatis, ut diſpoſitionem ultimam ad gratiam, juxtà principia Scholæ Thomiſticę docentis ultimam diſpoſitionem ad formam præcedere ad ipſam formam in genere cauſæ materialis: ſubſequi verò in genere cauſę efficientis, quia in hoc ultima diſpoſitio cauſatur á forma, ut octavus gradus eiſponens ad ignem A, cauſatur ab ipſo igne A. Actus autem charitatis elicitus à Peccatore, dependet à Deo, in uno tantùm genere cauſæ, ſcilicèt finalis. Deus enim eſt finis prædicti actus, & quidem appretiatus ſuper omnia: nam alioquin actus præponens, vel æquans creaturam Deo eſt peccatum mortale. Diſtinctio hæc ſolvit omnia, quæ in contrarium afferri poſſunt.

17 D. Theologus inſignis in noviſſima profundi Operis editione contrà neceſſitatem hanc amoris Dei propter ſe dilect congerit plura: 1. *hanc Sententiam fore perniciosiſſimam animobus*: eſſet enim neceſſarius hic amor neceſſitate medii: Quare damnaretur ignorans invincibiliter hoc præceptum. 2. ſufficientiam formidoloſæ, ut ait, Attritionis firmari Cathalogo Auctorum pro illa ſtantium paucos ante annos evulgato: 3. Quia Defenſores amoris ita deprimūt Attritionem, ut conſentiant Hæreticis: 4. quia in lege gratiæ facilior eſt reddita ſalus; quare debet

eſſe

eſſe minor obligatio amandi Deum?

M. Hujus Doctoris mihi ex multiplici capite ſuſpiciendi ſcripta, cum S. Auguſtino, ita lego, ut non putem verum, quia ſcripſit, ſed quæ innixus rationi ſcripſit: Videamus, an adductæ probent: Scio multos horruiſſe cenſuram illam *perniciosiſſimæ animabus* inuſtam opinioni amoris: at meum non eſt quærere id; *Parcendum, ſi quandoque, bonus dormitet Homerus* (Utor verbis, quibus ipſe c. 3. art.2. n. 18. excuſat Auguſtinum). Sicut lapſis neceſſarium eſt neceſſitate medii Sacramentum in re, vel in voto, ita amor tenens ſe ex parte materiæ; nec putes inde multos damnari. Ipſe diſtinguit ignorantiam ſpeculativam à practica; Theologi etiam primarii ſpeculativè ignorant, num ad id requiratur amor Dei, ſed in praxi etiam magis Idiotæ præparant ſə per odium peccati, quod ex n. 12. eſt actus charitatis diſponentis ad habitum. Juſtificatur per voluntariam gratiæ ſuſceptionem, quæ ibidem eſt actus charitatis vltimò diſponentis ad habitum; Ideò ſimul exiſtens cum habitu.

18 Ad 2. Ille Cathalogus non probat: Solæ traditiones ſunt efficaces, quas à Chriſto, vel à Spiritu Sancto Apoſtoli acceperunt, & Cathalogum ſuum Author incipit à Sęculo decimo tertio; In eo congerit ſuprà 40. Doctores in favorem formidoloſę Attritionis; Sed pro ea ſunt pauci, & ſoli moderni: nemo

negat

negat ſufficere ad ſacramenta mortuorum Attritionem conceptam metu Gehennæ, ut principio remoto, ex 2. 2. q. 19. art.7., & Trid. ſeſſ.6. cap.6. enumerante hunc timorem poſt fidem, & aſſignante voluntariam gratiæ ſuſceptionem pro diſpoſitione ultima.

19 Ad 3. Quidquid Hæretici blaterent contrà honeſtatem Attritionis, ego ſentio cum Trid., & Alex. VIII. ore, & corde: Duo diſtinguo: 1. an ſufficiat timor: 2. modus, quo concurrit timor; Aliqui Catholici firmant primum, ſed non ſufficienter explicant ſecundum, more Patrum, qui etiam dederunt neceſſitatem gratiæ efficacis: at non explicant in quo ſita ſit efficacia, num ſit ab intrinſrco, vel habeatur per ſcientiam mediam. Modum attritionis explicant Scholaſtici; alius ſic, alius autem ſic; nec Hæreticis adhæret, qui explicat minùs rectè. Tu diſtingue actum Charitatis diſponentem ad habitum, & actum productum ab habitu, videbiſque Theſes tantùm damnari, aſſerentes neceſſitatem ſecundi ad ſacramenta mortuorum.

20 Ad 4. Eſt falſum in lege gratię dari præcepta leviora: Audi Auguſtinum: *Præcepta minora erant data Judæo, quem adhùc timore alligari oportebat, & majora populo, quem charitate liberari convenerat, ab eo, qui novit congruentem ſuis temporibus exhibere medicinam. Nec mirum, quod majora dantur propter Regnum Cęlorum, & minora propter*

pter Regnum terrenum . S. Th. 1. 2. qu. 107. diſtinguit opera externa,&interna:quoad prima, dicit legem Moyſi graviorem : quoad ſecunda , & modum oprraadi promptè , ac delectabiliter ; (Quod intendit lex nova) eſſe difficillimam non habenti virtutem ; & illud Io :5. *cujus mandata gravia non ſunt* , ex Auguſt. explicat *gravia non ſunt amanti* ; *Non amanti ſunt gravia* : Nam *amar omnia ſæva , & immania facit facilia , & prope nulla* : Quare lex nova lapſis præcipiens pœnitentiam , non deſtruxit jus naturæ dictans amicitiam renovari per actus benevolentiæ , ſed addidit confeſſionem valdè gravem non amanti ; Sed amans æſtimat propè Nullam .

21 Probo idem ulteriùs : Nulla virtus introducitur , niſi per actus ſimiles diſponentes, ut etiam ita debeat introduci Charitas. Vide S. Th. qu. 74. qui qu. 51. idem firmaverat de omni habitu . Imò art. 3. dicit non poſſe introduci per unicum actum, niſi ſit magnæ virtutis,ut *quandoque medicina fortis ſtatim inducit ſanitatem* ; Ideò dicimus ex frequentatis actibus generari habitum , etiam infundi, quatenùs aliqui actus habent diſponere, quia *qui creavit te ſine te, non juſtificat te ſine te* : Nec enim de ſpinis colligimus uvas : Scio ſimul cum charitate infundi omnes habitus , etiamsì horum actus nullus fuerit exercitus : at infunduntur diſponente ſaltèm actu charitatis .

22 Deus, per Sacramenta, & gratiam non deſtruxit Jus naturale exigens benevolentiam in reconciliatione amicorum, ſed perfecit, quatenùs elevavit Sacramenta, ut ſimul cum illis producatur gratia per actus benevolentiæ non ità perfectos, ut parvus ignis conjunctus Soli æſtivo producit faciliùs calorem in aqua: Lex vetus nihil dabat, quo poſſet actus amoris imperfectior producere voluntariam gratiæ ſuſceptionem.

23 Hæc circà rationes præcipuas Auctoris concludentis num.39. negari à ſe neceſſitatem amoris expliciti, & formalis: Nam ſi ſermo ſit *de virtualiter tali, vix erit in quo diſcrepemus*: Nam peccatum excluditur per propoſitum ſervandi Decalogum obligantem diligere Deum ſuper omnia: formali tamen amore carent pueri, & Rudes edocti ſufficere metum Gehennæ, qui recipiunt fructum, *ob probabilem ignorantiam*.

24 Sed iſto amore virtuali multum modificatur opinio contraria: ex Inſt. Cl. cap.20. num.11. unum dicitur virtualiter aliud, quando producitur ab illo, & eſt virtus illius; in homine eſt virtualiter ignis, quia eſt calor virtus ignis: ergo ſi conveuimus ad juſtificationem, requiri amorem virtualem, iſte debet fuiſſe productus ab actuali præcedente, à quo cæteri actus habeant vim producendi voluntariam gratiæ ſuſceptionem.

25 Nec ego dixerim actus præcedentes juſti-

juſtificationem eſſe omnes elicitivè à Chari-
tate ; ſufficit eſſe imperativè ; proprii Chari-
tatis ſunt amor in concupiſcibili præcedens
ſpem (qui tamen eſt actus ſecundarius reſpi-
ciens Deum , ut bonum ſibi) 2. amor initia-
lis ; 3. odium peccati; 4. voluntaria ſuſceptio
gratiæ , quæ eſt ultima diſpoſitio ; 5. propoſi-
tum ſervandi Decalogum , quos actus , ſi ne-
ges eſſe Charitatis , aſſigna cujus ſint vir-
tutis ?

26 Equidèm pueri , & Rudes , ſpeculati-
vè ignorant quid ſit voluntaria ſuſceptio gra-
tiæ , & quis amor Dei requiratur ; ſed verè in
praxi ponunt hos actus , nec ſine iſtis juſtifi-
cantur: Quod verò addit recipere fructnm Sa-
cramenti *ob probabilem ignorantiam* difficile
mihi eſt ; nam amor Dei cũ dolore eſt materia
proxima Sacramenti determinata a Chriſto
ad juſtificandum . Nec ulla ignorantia facit
Sacramentum , ubi deeſt propria materia .

27 Ulteriùs nulla ignorantia poteſt me
convertere ad finem ultimum , niſi ſe conver-
tat voluntas recedendo a ſe ipſa , ut fine ulti-
mo, qualiter per peccatum mortale conſtitue-
rat , & accedendo ad verum finem ultimum ,
ad quem accedimus affectibus cordis , non
paſſibus corporis . Et hæc ſufficiant ſnper ma-
teria , quam Alex. VII. reliquit utrinque diſ-
putabilem , & contrarias opiniones incenſu-
rabiles .

28 Tandèm concludamus argumento ,

quod vulgus ipſum capere poſſit. Nemo juſtificatur, niſi priùs recitet orationem Dominicam; & dico, *recitet*, non quidem ore, ſed ſaltèm corde; Id non negant Adverſarii volentes ad juſtificationem concurrere ſpem, quæ, utpotè præcedens influit: Orationis autem prima petitio, ſpei interpres, eſt: *Sanctificetur nomen tuum*. Porrò, ut ex Catech. dictum eſt in Inſtr. Cl. c. 8. à nu. 3. hæc vult glorificationem Dei in omnibus, & ſuper omnia: ſimiliter nemo juſtificatur, niſi velit ſervare Decalogum, in cujus primo precepto jubemur amare Deum, ut finem ultimum, amandum præ omnibus, & ſuper omnia. Cùm hæc nullus neget, ego quidem exiſtimo tales eſſe actus imperfectos Charitatis nondum habitæ, ſed (ſi cætera neceſſaria ponantur) ſubſequenter habendæ, & influentis in juſtificationem, non ut cauſa efficiens, quæ ut cauſet, debet realiter prçexiſtere, ſed ut finis *quo* attingens finem *cui*, ſecundum quod eſt in intentione; qui actus nequeunt eſſe ſpei: hæc enim eſt in iraſcibili, & amor omnis, ut talis, eſt in concupiſcibili. Ad hos, alioſque diverſarum virtutum a Trid. ſeſſ. 6. cap. 6. enumeratos ſubſequitur amor initialis Dei; & in hujus virtute odium peccati, quod etiam eſt actus formalis charitatis. Ultimò voluntaria ſuſceptio gratię in genere cauſæ materialis prior juſtificatione, ſed poſterior in genere cauſæ efficientis, & realiter ſimul coęxiſtens

xiſtens juſtificationi pro eodem inſtanti. Hæc ego, & nihil ulteriùs exigo; ideòque his contradicens, ut me impugnet, debet probare, aliquid ex prædictis non requiri, vel ſaltèm, ad juſtificationem, quæ eſt acceſſus ad Deum affectibus cordis, ſufficere purum receſſum à creatura: (nihil aliud eſt Attritio formidoloſa, quàm receſſus à pœna) nec requiri acceſſum ad finem ultimum; Si enim concedant exigi prædictos actus; at negent poſſe dici actus amoris Dei ſuper omnia, erit quæſtio de voce, à qua longiſſimè abſum; & adhùc probavi auctoritate D. A. actus illos eſſe proprios Charitatis, nec tribui poſſe alteri virtuti.

29. D. Quid importat damnatio tertiæ Theſis?

M. Author volebat, generaliter loquendo, operari prudenter eum, qui, in operando ſequitur judicium probabile, cujuſcumque probabilitatis etiam tenuis; & jure; nec enim poteſt Prudentia æquè reſpicere bonum, & malum intellectus; nam opinio ſe habet æquè ad verum, & falſum. Aliqui dicunt damnatam tenuem probabilitatem, quæ *vix meretur tale nomen, & verè eſt improbabilis*. Mihi non placet modificatio, quia Theſis damnatur in proprio ſenſu: quare damnatur probabilitas, quæ, propriè ſit talis. Meo igitur videri damnatur, qui diceret; *Sequor hanc opinionem, quia eſt probabilis* (cauſalis enim

æquipollet univerſali) cùm tenuiter probabile, ſit probabile. Hunc modum operandi Papa tollere voluit è medio, ut dicam; *Sequar hanc opinionem, quia habet rationes &c.* ſed non merè, *quia eſt probabilis*.

29 Alia, quæ poſſunt conſiderari circà Theſes prohibitas, habes ſuis locis.

CAPUT XLVII.

Interrogationes faciendæ Pęnitentibus.

1 PRincipale hujus Operis intentum eſt manuducere Confeſſarios, ut ritè ſuum triplex munus exerceant: Nec Medrcus curat, niſi ritè interroget infirmum, Judex Reum, Doctor diſcipulum imperitum. Dico imperitum &c. quare non omnes interroga, ſed tantùm, quos prudenter dubitas deficere ignorantia, verecundia, & malitia. Cæterùm, memento illud c. 1. de pęn. diſt. 6. *Diligens inquiſitor, & ſubtilis inveſtigator debet inveſtigare ſupienter, quaſi aſtutè*, ut cap. 7. num. 9.

2 Pœnitens inſtructior, inde poterit examinare ſuam conſcientiam, maximè ad confeſſionem generalem; ideò etiam fient interrogationes, non juxtà methodum ſcientificam S. Th., ſed, juxtà quod, communiter homines ſe examinant, ſuper Decalogo, vitiis capitalibus, cujuſque ſtatu &c.

3 Ali-

3 Aliqua debent peti ante confeſſionem, ut ſi fecit examen, ſcit myſteria fidei &c. Id adverte in Hoſpitalibus, ubi infirmus obligatur ſtatim communicare; Si autem in confeſſione detegit ignorantiam, ex vi Sigilli non potes manifeſtare Miniſtris, ut differatur communio; Meliùs ergo eſt priùs inquirere hæc generalia.

Circà primum Præceptum.

4 Omne Præceptum Decalogi eſt ſimul affimativum, & negativum: Super utroque interroga diſtinctè: Hoc primum amplectitur quatuor virtutes, Fidem, Spem, Charitatem, & Religionem; Ideò ordinatè ſuper negativo. Interrog. num. fuerit infidelis, & in qua ſpecie: Num Apoſtata, quæ eſt circumſtantia aggravans; Si Hæreticus, quam hæreſim tenuit, ut des pœnitentiam proportionatam, injungendo actus fidei contrarios hæreſi profeſſæ: an fuerit Hæreticorum defenſor, Fautor, & Receptator: an ſcientèr legerit, retinuerit, impreſſerit, vel defenderit eorum libros continentes Hæreſim, vel tractantes de Religione, ex profeſſo.

5 An reddiderit ſe ſuſpectum de Hæreſi; Etsì ulteriùs judices Pœnitentem ſuper hoc interrogandum, vide ſingulos caſus p.2.cap.6. Si docuit Theſim aliquam prohibitam; Et quia ex tali doctrina poteſt reddi ſuſpectus de fide. Vide 1. decreta ſuper Theſibus; poſteà dirige, & admone Pœnitentem, ut cap.29.

6 Super Affirmativo fidei: Inter. ſi ſuo tempore elicuit actus Fidei internos: Si externos: Si denunciavit reos, quoties obligatur: ubi verò Pœnitens eſt reus, hortare, ut compareat ſpontè, ſed numquam obliga; Nemo enim tenetur revelare ſuam turpitudinem: Si edictum ſciens omiſit per menſem denunciare: nam eſt exeommunicatus.

7 In omni autem præcepto affirmativo ſit regula generalis, quod interroges, ad ſubſtantiam Sacramenti, quando obligat per ſe, non per accidens, vide c.38. n.16.

8 Interrog. de donis correſpondentibus; Intellectu, & Scientia, vitiiſque oppoſitis, Cæcitate mentis, Hebetudine ſenſus, & Ignorantia. Præceptum affirmativum circa dona obligat addiſcere articulos fidei neceſſarios, ergo Inter. ſi adivit Doctrinam Chriſtianam ſuo tempore, apud Magiſtros, Parentes, vel Parochos: ubi defecit; Int. vices, ut habeas numerum peccatorũ hujus ignorantiæ: Nam affirmativum addiſcendi involvit negativum non ignorandi, ut affirmativum reſtituendi involuit negativum non rerinendi aliena: quare peccas, quotiès potens addiſcere non addiſcis.

9 Multi puerorum, & Adoleſcentium in Luxuria prætexunt ignorantiam invincibilem, hæc utique excuſat, ſi detur: Sed ſi fodias parietem, videbis abominationem. Ex Inſtr. Cl. c. 9. n.31. Homo utpotè diſcurſivus,

ante-

antequam operetur, debet, & poteſt quærere finem operis a parentibus, Magiſtris, Parocho, vel Confeſſario, à quibus habet dirigi ad ſalutem.

10 Ita pręetexentes modeſtè Int. ſi à dictis quæſierint, ad quem finem natura inſtituerit actus impudicos: quare ignorantia eſt culpabilis, ſi non quæſierunt.

11 Int. ſi voluit eſſe cæcus ruente, vel ſenſu habes: quia noluit ſcire, aut penetrare articulos neceſſarios ad ſalutem.

12 Circà negativum Spei, Int. ſi deſperavit, vel præſumpſit: ſi principaliter ſperavit in homine: quoad affirmativũ, ſi fecit actus Spei recitando Orationem Dominicam &c. ſi neglexit addiſcere, ut n. 8.

13 Charitas, qua præcipuè colitur Deus, reſpicit Deum,& proximum, cadit tamen ſub primo præcepto Decalogi,ut fertur in Deum, ſed ne cogar plura bis repetere, conſiderabo hìc ambo.

14 Int. ſi odio habuit Deum,juxta triplicem odii ſpeciem: ſi deſideravit, vel gaviſus fuit de extrinſeca ejus inhonoratione, vel triſtatus fuit de glorificatione.Adverte dari etiã poſſe odium de bonis intrinſecis, quatenus poſſet deſiderare, quod non eſſet Deus: At nimis enormia, nunquam pete, niſi omninò ſit neceſſe.

14 Circa proximi odium Int. eadem: Adde, ſi voluit malum corporale, intrinſecum,

ut

ut mortem, vel extrinſecum in fama &c. ſi ad hoc poſuit media, ut Sicarios, quot, & quoties. Et quia tunc renovavit pluries odium, Int. quoties in die, hebdomada, menſe &c. Si voluit malum ſpirituale, quod damnetur, excommunicetur &c.

15 Int. de Acidia, ſi habuit tædium boni divini, ut de concione, Miſſa, Breviario, &c. Si enim hæc diſplicuerunt, quia cedunt in Dei gloriam, eſt mortale inexcuſabile ob parvitatem materiæ. Secus Acidia eſt venialis, licet aliunde pecces mortaliter, ſi ex tædio tui incommodi deſeras opus præceptum.

16 Circà Invidiam Int. ſi apprehendens ex bono proximi diminui tuam excellentiam triſtatus fuiſti de tali bono v. gr. quod Petrus minor te in ætate, ante te fuerit conſtitutus in dignitate: Si triſtaris te non habere, & ſimul illum habere, ſunt duo actus; & in ſecundo ſtat peccatum. Int. etiam, ſi ad finem bonum, aſſumpſiſti, ut medium, hanc triſtitiam malam, v. gr. ob finem hadendæ hæreditatis triſtatus fuiſti de vita patris &c.

17 Int. ſi diſcordavit à proximo. Aliud eſt habere actum poſitivum concordandi (hoc cadit ſub præcepto affirmativo) Aliud poſitivè diſcordare (hoc cadit ſub negativo). Item diſcordamus intellectu, & voluntate. In hac reſidens charitas exigit concordiam. In multis, quoad intellectum, ſine peccato multi diſcordant: Fides prohibet diſcordare in intel-

lectu,

lectu, quoad ea, quæ ut à Deo revelata, per Eccleſiam Catholicam proponuntur: Int. ergo, ſi taliter in obſequium Chriſti captivavit intellectum. Et ſcitò fuiſſe ſcriptum: *Ad debitam obedientiam* Conſt. *App.* contra Janſenii Theſes, *non requiri, quod quis, interius, ut hæreticum damnet ſenſum quinque Theſium, ſed ſatis eſſe, ut teneatur obſequioſum ſilentium.* Volebant diſcordari poſſe ab Eccleſia corde, licet non ore; ſed in Bulla *Vineam Domini* ſtatuitur: *Obedientiæ, quæ Conſtit. contra Janſenium debetur, minimè ſatisfieri illo obſequioſo ſilentio, ſed ſenſum libri Janſeniani, quem verba præ ſe ferunt quinque Theſium, debere damnari, ut hæreticum, non ore ſolum, ſed & corde.*

18 Int. ſi, per voluntatẽ diſcordavit, quoad ea in quibus tenetur eam ſubjicere filius patri, Religioſus Prælato, ſubditus Principi &c. Si a Papa, ut Chriſti Vicario, per ſchiſma, poſitivè, ac pertinaciter nolens ei obedire, vel repugnavit communicare cæteris Eccleſiæ membris, in ſpectantibus ad unitatem fidei. Cætera verò peccata, quæ S.Th. dicit oppoſita charitati, conſequentia diſcordiam, quia in actu lædunt juſtitiam, cum de hac erit ſermo, diſquires a Pœnitente.

19 Int. de ſcandalo, quod habet locum in omni peccato publico, quanquam pateat ſolis perfectis, quia eſt per accidens, ſi non patiuntur ſpirituale damnum, ad quod de ſe inducit

omne

omne peccatum. Int. numerum ſcandalizatorum, ut, ſi tenens concubinam extra domum, ſcandalizat viciniam, quæ videt eum frequenter accedere, ſi locum, civitatem &c. Int. ſi ſcandalum fuit Puſillorum, v.g. in vigilia non jejunas, occupatus labore incompatibili: Vicinus neſciens laborem, ſcandalizatur: hoc eſt ſcandalum Puſillorum: teneris jejunare, non quidem ex præcepto Eccleſiæ, ſed jure naturali, ad tollendum ſcandalum, quo uſque non notifices vicino laborem; & ſi non cedit provenit ex ſua malitia, eſtque ſcandalum Phariſæorum, quod eſt peccatum accipienti ruinæ occaſionem, non danti.

20 Quoad affirmativum charitatis in Deũ, Int. ſi tempore debito amavit Deum: Et quia tenetur per ſe, (non ſolum per accidens) ad actus perfectos, nempè, ad voluntariam ſuſceptionem aut conſervationem gratiæ, ac donorum, hoc ipſo, quod peccator, ſe juſtificavit, aut juſtus, ne Deum offenderet, reſtitit tentationibus peccandi ſatisfecit huic pręcepto, ut c. 38. n. 16. Qui verò per decennium perſeveravit in peccato, ſi explicat tempus, jam declarat numerum circumcirca omiſſionum contra hoc præceptum.

21 Quoad Charitatem in proximum, teneris eodem tempore illum diligere ad vitam æternam, ſed ſi poſitivè, non excludis, illum includis: Idem enim actus tendit ſimul in objectum primarium, & ſecundarium: imò non verè

verè amas Deum, ſi excludis poſitivè proximum. Quia tamen ſi vera Charitas eſt, otioſa non eſt, teneris etiam providere de mediis neceſſariis: 1. ad vitam æternam: 2. ad temporalem: quoad 1. Int. ſi videns infantem moribundum ſine baptiſmo, omiſit baptizare, ob periculum mortis ſibi imminens: nam peccavit mortaliter: non ita, ſi erat adultus, potens ſibi ſubvenire per baptiſmum flaminis: ſi verò tenebatur ex officio, ut Parochus, tenetur etiam Adulto per ſe, vel per alium, quia Paſtor debet ponere animam ſuam pro ovibus ſuis; & ſolum poteſt fugere, quando Tyrannus quærit tollere ſuam vitam, non ovium ſalutem æternam.

22 Int. quoad ſex primas eleemoſinas ſpirituales, quæ omnes dirigendæ ſunt iuxta pręceptum de correctione fraterna; quare dicta de hac, applica cæteris: Obligat autem, quando probabiliter ſperatur fructus, ſi adſint reliquæ circumſtantiæ pro actu virtuoſo. Int. ergo, ſi ſperans fructum, docuiſti ignorantem, monuiſti peccantem &c. Cum hac diſtinctione inter correctionem fraternam, & cęteras, quod defectus, ſub iſtis cadentes poſſunt eſſe aliis noti, quibus ex officio incumbat ſublevere miſeriam: Talis eſt ignorantia Fidei &c. Correctio autẽ obligat, ſi peccavit in te frater tuus, nec potes publicare, niſi juxta præceptum Chriſti; ergo Int. ſi omiſit, quando ſperabat fructum, vel non ſperans adhuc correxit non

Supe-

Superior: tunc enim quæſivit ſe, non fratrem ſuum.

23 Quoad corporales: Int. de ſingulis: Extrema neceſſitas poteſt eſſe in primis duabus; & tunc teneris ſub mortali providere de neceſſariis etiam tuo ſtatui, dummodò abundent individuo tuo, vel tuorum, quibus debes primò providere, ut natura de alimento per nutritivam providet ſibi, deinde aliis per generativam; & eſt neceſſitas extrema, ſi pro tali die pauper non habeat, quod comedat, vel bibat. Quoad alias quatuor, eſſe poterit gravis, vel gravior: Eſſet gravior neceſſitas fœminæ honeſtæ, ſi habens, unde vivat, non haberet veſtes, ut in die feſto, prodiret ad miſſam &c. Int. ſi ad providendum tali, pæpercit uni ferculo in ſua menſa, ſi abſtinuit uno die à ludis, ut ex pecunia ludo exponenda ſubveniret: ſi omiſit audire unam comædiam, quo ſeptem Julios mercedis erogaret in talem eleemoſinam &c. Ad aliquid minus, ex præcepto tenetur in gravi, qualis eſt illa Hoſpitalium &c. ſed tamen adhuc tenetur ſub mortali, etiamſi non eſſet omninò ſuperfluum ſtatui: hoc tenetur erogare in neceſſitate communi, qualis eſt Religioſorum Mendicantium, & pauperum per urbes victitantium. Doce pœnitentem, *non poſſe in his punctualiter accipi, quod fieri poteſt*, ſed melius eſſe ſuperabundare, cum Chriſto detur, quod pauperi datur.

24 Circa Religionem, qua Deus colitur, juxta

juxta primi præcepti partem negativam, Int. ſi uſus fuit aliqua ſuperſtitione, ac 1. generaliter iis, quarum fit mentio p.2.c.6.n.4.& 5.vel ſciat alios feciſſe, quia obligatur denunciare: quia verò ſunt plures,& diverſæ ſpecie ſuperſtitiones, quarum nomina non facilè habebis, fac explicare quod opus geſſerit: ſic enim ſufficit ad confeſſionem: nec ego particulariter indico eas: Ubi prudentia ſuggeſſerit interrogandum pœnitentem,lege ubi ſupra. 2.quia ſuperſtitio habet etiam colere Deum modo indebito, ſeù modis ab Eccleſia prohibitis per legem, vel conſuetudinem, Int. ubi opus ſit, num in Miſſa, Officio, publicis orationibus, in cultu B. Virginis, aliorumque Dei Servorum,adhibuerit aliquid contra Canones,communemque conſuetudinem.Hic eſt latus campus interrogandi: præſertim mulierculas confidentes in numero Orationum, fingentes novas preces cum nominibus Angelorum incognitis: Vide quot ſuperſtitioſa Trid. damnavit in Miſſa, quot Urbanus in cultu Dei Servorum publico (non tamen privato, ita enim potes orare illum, quem credis ſalvum) quot in Officio divino prohibuit Pius V., & alii Pontifices: quot preces S.Annæ, B. Virg. &c. Vide Indicem librorum prohibitorum. Huc ſpectant ritus Hæreticorum,Deo, & Chriſto.

25 Eſt etiam ſuperſtitio, ſi cultus Deo debitus tribuatur creaturæ: Int. ergo ſi coluit Mahumetum, maximè in Meſquitis per actus ex-

externos, quanquam internè crediderit eſſe falſum Prophetam. Declaret in hoc ſpeciem, & numerum actionum exercitarum: Si dœmones invocavit expreſsè, vel tacitè: Hoc ultimum fit, quando ad aliquem effectum inducit cauſas omninò diſparatas, etiamſi proteſtetur ſe nolle communicare dœmoni, quia eſt proteſtatio contra factum: ut, ſi per verba Scripturæ ligavit canem, per monetam, quæ dicitur *Clemens*, curavit eryſipelam &c. ſi obſervavit aſtra, ſomnia, ſortes, & alia, ut inde præpoſceret futura, maximè, quæ pendent ex libera hominum voluntate.

26 Ulterius, quoad partem negativam hujus præcepti de Religione, Int. ſi tentavit Deum expreſsè, vel tacitè, volens experiri, an poſſit, vel velit aliquid facere: ſi commiſit ſacrilegium, & in qua ſpecie: ſi ſimoniam, in qua facies etiam explicare ſpeciem, ad effectum, ut videas, an incurrerit excommunicationem reſervatam,

27 Præceptum negativum Religionis violatur etiam per abuſum ſacramentorum, & ſacramentalium, Int. igitur, ſi ſuſcepit ad malum finem, quæ, quoties, & ad quem: ſi cum debitis requiſitis jure tam divino, quam Eccleſiæ.

28 Pars affirmativa præcepti Religionis, pro tempore, loco, aliiſque circumſtantiis obligat ad actus proprios prædictæ virtutis, de quibus vide S.Th.2.2.q.82. ad 92. ſicut etiam

ad

ad ſuſcipienda ſacramenta; ſed ponentur inter rogationes ſuper illis in tertio præcepto determinativo illorum.

Circa ſecundum præceptum.

29 Hujus pars negativa prohibet ſpecialiter quatuor ſub mortali: quare 1. Int. ſi pejeravit, & quoties, faciens explicare, an defuit veritas, vel juſtitia. Si joco, cum reſtrictione mentali; aut non habuit animum jurandi, aut in promiſſorio mens non correſpondit verbis: omnia enim ſunt peccata mortalia, nec materiæ parvitas excuſat: ſi doloſè juravit contra intentionem petentis: ſi habet conſuetudinem jurandi, per quam ſe exponat periculo perjurii: ſi abſque cauſa fecit ſe abſolvere à juramento.

30 Int. ſi ſervavit vota Deo facta ſuo tempore: ſi nimis protraxit indeterminata: ſi vovit illicita, vel impeditiva majoris boni, ut non eſſe Religioſum; licet enim poſſit non fieri, tamen nequit ad id ſe firmare per votum; ſi adimplevit parentum vota, quando tenebatur.

31 Int. ſi blaſphemavit, & quæ ſit blaſphemia, ſimplex, an hæreticalis; in qualibet ſpecie, quoties: ſi habet conſuetudinem blaſphemandi: tunc enim peccat mortaliter, eſtò inadvertenter blaſphemet, quia eſt voluntaria in cauſa.

32 Pro parte affirmativa Int. ſi juravit ſincerè Judici legitimè interroganti: peccat

enim duplici peccato, ſi jurat falſum; & ſi omittit exactus, eſt unicum: ſi non juravit coactus reddere famam ei, quem calumniavit, dum vidit Auditores non credere huic reſtitutioni: ſi audiens blaſphemum hæreticalem, omiſit denunciare: ſi tempore debito laudavit Deum: ſi gratias egit de beneficiis acceptis &c.

Circà Tertium.

33 Ut prohibet omne opus ſervile, Int. ſi horum aliquod exercuit. Alia ſunt talia ex omnium conſenſu: Alia non: de aliis diſputatur. De iſtis Int. num dubitans exercuit, quia peccavit ſe exponens periculo peccandi: An exercuit prima, quæ nunquam permittuntur ad utilitatem, ſed ſolum ad vitandum grave damnum, ut piſcatio halecum, ſi currant in die feſto, quam Canones concedunt cum tribus conditionibus: 1. quod quæratur licentia Superioris: 2. quod prius audiatur miſſa: 3. quod decima ſolvatur Eccleſiæ.

34 Int. ſi die feſto fecit actus judiciales ab Eccleſia ſpecialiter prohibitos. Quia tamen hujuſmodi homines non ſunt idiotæ, potes te omninò remittere ad eorum dicta; nec enim peccant ex ignorantia, maximè, quia Superiores invigilant, ne feſta publicè violentur.

35 Circa partem affirmativam, ex multis actibus internis, & externis, qui ſunt Religionis, Chriſtianus in die feſto per ſe obligatur ad ſacrificium Miſſæ, quod Sacerdotes offerunt

ferunt celebrando, Clerici miniſtrando, cæteri aſſiſtendo. Hinc ſequitur omnes per accidens obligari ad devotionem, orationem, adorationem, &c. ad actus fidei, & ſpei (An verò, ut plures volunt ad actum charitatis perfectum, & declaratum n. 19. tu cogita) Aſſiſtens enim miſſæ conjungitur Sacerdoti in credendo Chriſtum, qui eſt ſecunda Trinitatis perſona incruente pro ſalute noſtra immolari, in ſperando vitam æternam per hoc ſacrificium, de cujus fructu participat omnis aſſiſtens, in orando per preces ab Eccleſia inſtitutas in eo, quibus, Clerici voce, reſpondens populus *Amen* oſtendit ſe idem petere. Reſpectu autem adorationis exhibentis corpus in cultum Dei, adorat etiam populus aſſiſtens corpore compoſito, habitu decenti &c. Igitur Int. ſi audivit miſſam attentè: Si adfuit prædicationi, quia ex Trid. ſeſſ. 24. c. 4. *quilibet tenetur intereſſe Parochiæ prædicationi verbi Dei, ſi commodè fieri poteſt.*

Circà quartum.

36 Quoad partem negativam, Int. ſi parentes; aut Superiores (hi enim omnes iſto præcepto veniunt honorandi) injuriavit, aut maledixit, etiam abſque animo; ſi violavit conſanguineos, vel affines luxuriando, vel percutiendo: Fac explicare gradum, qui ſaltem notabiliter aggravat. Ante omnes Cannnes, 1. Cor. 5. Paulus exhorruit, quod Filiaſter peccaret cum noverca, dixitque nec in-

ter Gentiles ita peccari: ſi deriſit: ſi movit ſeditionem, aut rebellavit in patriam &c.

27 Quoad affirmativam: ſi obedivit parentibus: ſi eiſdem in neceſſitate ſubvenit etiã temporaliter: ſi poſt mortem legata eorum implevit; ſi moribundis providit de ſacramentis, aut de Notario volentibus condere teſtamentum: ſi volens inire matrimonium, quæſivit eorum conſenſum. Hic exquirendus eſt etiam pro ſolemni voto Caſtitatis; At non obligamur ita ſtrictè illis adhærere, quia vocatis ad illud a Spiritu Sancto, ſemper irrationabiliter ſe opponunt: Ad matrimonium inclinat natura, & ſæpe cæca paſſio; unde tunc non videntur damna familiæ reſultantia; ideò ponendum eſt ſub conſideratione parentum immunium à paſſione; Peccatque mortaliter, ſi nubat contra eorum voluntatem rationabilem, (ſed matrimonium eſt validum) ſecus, ſi diſſentiant irrationabiliter: tunc enim ſufficit petiiſſe conſenſum.

28 Int. ſi in reliquis, ubi tenebatur, obedivit parentibus, aliiſque Superioribus, præſertim Eccleſiaſticis maximè in non legendis, nec retinendis libris prohibitis. Vide c.45. n.5. ſi tributa, & gabellas juſtas ſolvit Principi; ſi ſervavit leges, & conſuetudines locorum obligantes in conſcientia, diſtinguendo inter præcepta, & leges, ut c.38. n.9.

Circà quintum.

39 Pars affirmativa præcipit actus charitatis erga vitam proximi, de quibus a n. 20. circa negativam Int. ſi incarceravit, vulneravit, mutilavit, occidit carens poteſtate publica, vel injuſtè: ſi uxorem in adulterio deprehenſam, quod lex civilis relinquit impunè, ſed non Deus, ſi ſuffocavit infantem in lecto, procuravit abortum maximè animatum, dedir venena ſterilitatis: ſi commiſit duellum, aut ſolum aſpiciendo in illud influxit: ſi dedit operam rei illicitæ, ex qua contigit homicidium, vel dans operam licitæ, omiſit prudentiam debitam, ne contingeret, quando timebatur.

Circà ſextum.

40 Suppone prius dicta c. 7. & 20. & dicenda p.2. c.50.n.3. deinde, quoad partem negativam præſertim puellas, & adoleſcentes, cautè Inter. ſi habuit cogitationes inhoneſtas: ſi, eis inſurgentibus munivit ſe ſigno Crucis &c. ſi eas durare advertens, non curavit reprimere, ſed complacuit in tali imaginatione, jam eſt delectatio moroſa, quanquam vellet potius mori, quam explere opus: ſi deſideravit actum externum: ſi hunc intendit: (Intentio ſupra deſiderium dicit ordinem ad ponenda aliqua media indeterminatè) ſi elegit medium aliquod particulare ad conſequendum opus intentum; & hoc medium aliàs eſt illicitum, ut leno &c. ſi proceſſit ad oſcula, tactus &c.

41 Quia ſæpè contingit pœnitentem explicare unã copulam, & tamen innumera peccata commiſit, per circumſtantias Inter. *quis* peccavit, ſi liber, uxoratus &c. *cum quo* peccavit, ſi cum virgine, uxorata, Moniali &c. *quid* peccavit: ſi tactus, oſcula &c. *ubi* peccavit; ſi in Eccleſia, vel etiam in Confeſſionali Sacerdos; in quo eſt duplex ſacrilegium, & obligatio denunciandi: *quibus auxiliis*; ſi ad vincendam fœminam nobilem miſit lænas, munera, litteras &c. quot, & quoties miſit: In id incumbens per hebdomadas, & fortè per menſes, replicavit deſideria &c. quorum numerus explicandus eſt ſaltem circumcirca, quoties in die, in hebdomada &c. Imò ſi Miniſtri turpitudinis eſſent ſacri, debet explicari, quia eſt ſacrilegium alterius ſpeciei: *Cur* peccavit: ſi ad dehoneſtandam Virginis familiam &c. *Quamodò*: ſi naturaliter, vel innaturaliter &c. *Quando*: ſi tempore, quo ivit ad peccandum, fuere ſcandalizati; ſi domus, vicinia, locus &c. ex circumſtantia etiam feſti poteſt aggravari taliter peccatum, quod Confeſſoris judicium mutetur. Ecce Pœnitens rudis explicuit unam copulam, quæ fuit conjuncta tot peccatis.

42 Int. ſi habet conſuetudinem, maximè inveteratam: quia tunc differenda eſt abſolutio, quam aliqui prætendunt poſſe conferri poſt paucos dies: Tu ne te alliges tempori, ſed fervori, & induſtriæ qua Pœnitens, per

actus

actus contrarios, fatagit tollere conſuetudinem, & habitum; quid enim, ſi Dominica in Albis, ne a Parocho notetur, Pœnitens dicat ſe abſtinuiſſe à meretricibus per dies quindecim, quibus, jure humano, prohibentur meretrices?

43 Int. ſuper occaſione proxima, quam poteſt habere, licet rariſſimè peccet, ut qui ſuſtentaret ſuis ſumptibus fœminam Januæ, ubi ex Urbe divertit tantum ſemel in anno. Ut ergo dignóſcas, num ſit talis, Int. ſi ſuſtentat ſuis expenſis, ſi liberum habeat ingreſſum ad illam, vel clavem domi &c. In hoc caſu occáſio eſt voluntaria, & cave, ne illum abſolvas, etiamſi prætexat mille ſcandala, quæ ſequerentur, niſi communicaret, etiamſi eſſet Monialis, quæ cum aliis in die Paſchæ deberet ſatisfacere præcepto Communionis: Quia verò dicet occaſionem eſſe involuntariam, ut hoc diſcernas, Int. ex quo capite, non poſſit ſeparari, ſi quia eſt filius familias non debens relinquere domum paternam, vel Clauſtralis impotens exire a Monaſter. utique tunc eſt involuntaria, & nota, quod aliud eſt oriri ſcandalum, ſi dimittat fœminam: aliud eſt oriri ſcandalum, ſi, cum fœmina domi retenta, non communicet: Hoc ſecundum nequit fieri: Primum poterit reddere occaſionem involuntariam, ſi adhibeantur media, quæ tunc adhiberi poſſunt: v.gr. Petrus, in articulo mortis confitetur, Parocho concubinam eſſe fęminam

cum quà vivit, ſed ab omnibus reputatam uxorem, abſolvi nequit, niſi dimittat: quia in dimettendo, extat ſcandalum, evitabitur, ſi occultè ineatur matrimonium ad legitimandos filios &c. hoc nequit iniri, quando fœmina jam eſſet maritata, debet tunc, ante quam abſolvas Petrum, exire domo, ſub aliquo prætextu, deponi apud Matronam prudentem &c. vides hinc tolli omne ſcandalum, & omnem occaſionem Petro; quare poterit abſolvi: Neque filius familias cogendus eſt fugere a domo patris, quia læderet jus paternum: quare involuntaria eſt illi occaſio proxima ancillæ, cum qua ſæpè peccat; ſed voluntarium eſt, admittere in cubiculo ſolam ſine teſte &c. Igitur tollat hanc voluntarietatem, ut ſolus nunquam tractet cum ſola; & tunc abſolve prima, vel altera vice, ſi nunquam fuit admonitus: Ubi rediens, dicet adhuc tractaſſe cum ſola, nihilque peccatorum diminuiſſe notabiliter, occaſio proxima jam eſt voluntaria, non quoad habitationem, ſed quoad tractare ſolum cum ſola; ideò nequit abſolvi: At ſervus peccans cum filia heri, debet exire domo, etiamſi prætexat non habere alias, unde vivat; Equidem ſuſtentatio vitæ præcepta eſt jure naturæ præcedente omnem occaſionem; ſed nunquam oſtendet, ſe aliunde non poſſe invenire victum neceſſarium ad vitæ ſuſtentationem pro die illo; & adhuc melius eſt mori, quam ſe exponere proximo peccandi periculo.

44 Si dormiendo paſſus fuit immunditiàm, Int. unde provenerit: ſi ex delectatione moroſa venereorum præcedente, eſt complementum peccati mortalis, explicanda Confeſſori, cui aperiri debet omne mortale completũ: ſi tamen ante cubitum pœnituiſti per confeſſionem, vel contritionem, nihil habet amplius peccati, quia non amplius eſt voluntaria in ſua cauſa: ſi ex ſtudio turpium, ut prædices, vel reſolvas caſus in confeſſione occurrentes, abſque delectatione in objecto libidinoſo, non eſt mortalis, ut neque, ſi provenit ex abundantia cibi, & potus: ſi ex debilitate complexionis; *unde quidam*, ait S.Th. 3.p. qu.80. art.7. *patiuntur etiam vigilando* & ex Philoſophis, qui veſperi bibunt aquam, facilius patiuntur &c. In omnibus his caſibus, Inter. cauſam, quia ſi hæc eſt mortalis, etiam immunditia erit mortale.

45 Quoad partem affirmativam Int. ſi conjux debitum negavit comparti petenti: nam eſt mortale contra juſtitiam; ex quo inter conjuges oriuntur odia, contentiones, & mille alia peccata: ſi ſcivit vas ſuum poſſidere in ſanctificatione. Hoc ut contingat, adverte actum matrimonialem, ut omni prorſus careat culpa veniali, non poſſe exerceri ob ſolam delectationem, vel aliud motivum, ſed ob hæc duo tantùm: 1. ad gignendos filios: 2. ad ſatisfaciendum comparti petenti formaliter, vel virtualiter: Tu tamen Confeſſor cave a nimio zelo volendi conjuges ſanctos, & liberos a qua-

quacunque venialiſſima culpa : Ad hanc puritatem, niſi ſingulariter vocet Spiritus Sanct. , eris offendiculum tibi, & pœnitentibus : multi enim ſpiritu incipiunt, & carne conſummantur.

Circà ſeptimum.

46 Pars affirmativa præcipit actus charitatis, de quibus a n. 20. Circà negativam Int. ſi habet rem alienam, faciens diſtinguere, ſi habet bona, vel mala fide, ac docens, quid in utroque caſu ſit reſtituendum: Si prætendat fuiſſe præſcriptam, dic poſſeſſorem malæ fidei non præſcribere : Ubi fuit bona fides, Inter. ſi eſt res mobilis, vel immobilis, præſcriptibilis, vel impræſcriptibilis: ſi tempus debitum præceſſit ad uſucapionem, vel præſcriptionem : Impotens ex te decidere, mitte ad alios, præſertim Juriſtas.

47 Ubi habetur mala fide, Int. tempus, ut inde cognoſcas numerum circumcirca peccatorum, quia reſtitutio implicat negativum non retinendi aliena: quare peccat toties, quoties commodè potens non reſtituit : Int. quantitatem rei alienæ, quia hæc habebit mutare tuum judicium.

48 Int. qualiter influxit in furtum : ſi jubendo, conſulendo &c. Hoc eſt neceſſe, ut ordines reſtitutionem, quam debet facere 1. habens furtum: 2. imperans: 3. exequens &c. Ubi plures concurrunt, obliga ſingulos in ſolidum, ita tamen, quod uno reſtituente, alii teneantur

ad

ad iſtum pro ſua rata, non ad dominum Int. ſi laudavit taliter, quod induxerit ad furtum, vel retinuit a reſtitutione furem, quia tunc tenetur.

49 Int. ſi furatus fuit ſacrum de ſacro, ſi non ſacrum de ſacro, ſi ſacrum de non ſacro, quoties fuit furatus: & ſi prima vice materiam ſufficientem ad mortale: nam in ſequentibus ſemper peccat mortaliter, eſto in materia parva, quam ſi primò accepit, Inter. ſuper intentione.

50 Int. ſi fuit Rapina, quæ ſemper eſt mortale ob gravem injuriam perſonæ illatam, eſtò rapias unum quadrantem; & fac ſatisfacere, non ſolum pro re, ſed & pro injuria. Ex p. 2. c. 25. num. 9. eſt Rapina, ſi Nobilis non ſolvat merces, aut Creditores, ergo Inter. ſi tempore ſtatuto ſolvit, nec excuſa impotentiam, ſi provenit, quia inſumit in ludis, meretricibus &c. Unde Creditores ſępè reducuntur in maximas anguſtias.

51 Int. ſi contra Bullam Clementis VIII. de paupertate accepit a Religioſis, quia non potes abſolvere, niſi prius de facto reſtituat: ſi pro gratia, vel juſtitia obtenta à Sede Apoſt. nam & eſt excommunicatus, & tenetur dare pauperibus: ſi beneficium obtinuit ſimoniacè, quia tunc accipit fructus, ut fur.

52 Int. quoad commutationes voluntarias, ſi emendo, & vendendo, doloſè proceſſit: ſi volenti pannum v. gr. Hollandicum ſuppoſuit

Ve-

Venetum etiam in ſuo pretio, quia non eſt contractus, ubi ſit contra ementis voluntatem: ſi vinum lymphatum vendidit pro puro: ſi occultavit vitium rei venditæ: ſi vendens dilata ſolutione, ob tempus auxit pretium: ſi volens ſervare granum ad Martium, in Novembri vendidit juxtà Martii pretium, quia debet detrahere, quantum oporteret expendere pro mutatione, horreo &c. ſi auxit pretium legale: ſi in morali finxit ſupremum ad ſuum beneplacitum: quia hoc poteſt excedere medium in quinque, vel ſex pro centenario: Si carius vendidit, quia res erat utilis Emptori: poteſt enim augere, ſi ſit ſibi damnoſum alienare; non ſi utile illi habere.

53 Int. ſi mutuavit ob ſpem recompenſationis, quia eſt uſura mentalis: ſi deduxit in pactum obligationes gratitudinis; nam peccavit mortaliter ponens ſub debito rigoroſo juſtitiæ, quod ſolum debetur ex convenientia: ſi fecit aliud quodcunque pactum, extra lucrũ ceſſans, & damnum emergens: ſi obligans ad lucrum ceſſans tu Mercator, conſideras lucrũ integrum ex negotio proveniens, non detractis expenſis, & periculis: ſi apponens pœnam Mutuatario, niſi reddat infra tot dies, exigis illam, ſciens abſque culpa diſtuliſſe: nam pœna non habet locum, ſi deeſt culpa: ſi accipiens pignus fructiferum, non computaſti fructus in ſortem: ſi palliaſti mutuum, nomine venditionis, cambii, ſocietatis, aliorumque contractuum.

ctuum. Porrò in facti contingentia, prius lege Decretales Pii V. & Siſti V. advertens omni jure cautum contractus intelligi juxta conſuetudinem loci toleratam a Sede Apoſt. & ad duas regulas à Sylveſtro poſitas v. *Uſura*: 1. quod nunquam permittas obligari accipientem ad ſolvendum aliquid, ratione temporis: 2. quod ex aliis capitibus non nimis gravetur pro intereſſe: Cæterum in hac materia Theologus conſulat prius viros expertos, & probos.

Circà octavum.

44 Pars negativa prohibet peccata verborum, & affirmativa præcipit locutionem virtuoſam, quæ ſub mortali obligat in judicio, vel ubi quis detraxit, aut calumniavit: ideò utrumque ſimul tracto. Igitur Int. ſi deriſit, ſuſurravit, maledixit ex animo: ſi contendit verbis: infamando, vel calumniando; quod harum genus protulit, & quoties: ſi falſum dixit, aut verum occultum, quia per affirmativam tunc tenetur retractare, jurando etiam ſe fuiſſe mendacem, ubi falſe protulit: ſi contendens verbis venit ad verbera: ſi juridicè interrogatus depoſuit falſum, peccavit dupliciter: peccato omiſſionis, quia tacuit verum; & commiſſionis, quia dixit falſum: ſi non reſpondit, peccavit mortaliter peccato omiſſionis. Super quo nnper fuit diſputatum, an expediret tolli juramentum a Reis in cauſa ſanguinis: Alii affirmabant, quia vix eſt, qui non pejeret; quare

re lex fovet occaſionem pejerandi, cum ferè ſemper veritas habeatur ex tormentis, non ex virtute. Nihil univerſaliter fuit deciſum, ſed legem abſtulerunt aliqui Principes ſupremi, ad quos ſolos ſpectat: nam Judex inferior debet ſequi legem.

53 Int. ſi, verbo cordis, temerè judicavit de proximo, exactè petens indicia: nec enim ſufficit videreReligioſum ingredi domum meretricis, ut judices ire ad peccandum: Int. tempus, an publicè intraverit, vel occultè, ſociatus, an ſolus &c. Ubi conſtat fuiſſe judicatum temerè, obliga ad reſtitutionem (eſtò ſolum intra ſe judicaverit) quæ fit formando bonum conceptum de illo. Si fuit ſuſpicio temeraria, de ſe non eſt mortale, ob imperfectionem actus, niſi perſona ſit talis, cujus famæ reſultet grave damnum ex tali ſuſpicione.

54 Circa ultimum duplex præceptum nihil addo: trahes ſufficienter interrogatoria ſuper utroque ex dictis ſuper ſexto, & ſeptimo: Fac ſemper explicare quis ſit actus internus: ſi deliberatus: ex dcliberatis autem, ſi delectatio moroſa, deſiderium, intentio, vel electio; quare habeto præ manibus dicta c.31.

De Vitiis Capitalibus, eorumque Filiabus, & primò de Superbia.

57 Hæc eſt appetitus inordinatus propriæ excellentiæ, ut non vult ſubjici ſuo Superiori: quare

quare ad convenienter interrogandum, require prius, cui ſubjiciatur: ſi marito uxor: filius patri: Vaſſallus Principi: bomo Deo &c. Singulos appoſitè Int. quo ad Deum: ſi judicavit aliquod bonum habere a ſe, vel primò datum ſibi ex meritis: ſi ob ſuum honorem ambivit bona, præſertim Eccleſiæ, vel quorum ſe cognoſcebat indignum: ſi quæſivit viis illicitis, adulatione, pecunia &c. ſi præſumpſit ſupra vires: v.g. curavit medicinæ imperitus, vel Juriſprudentiam ignorans judicavit, vel Confeſſor indoctus abſolvit: ſi ex curioſitate audivit peccata pœnitentium; ſi legit libros prohibitos ut c. 45. n. 5. ſi didicit a Magiſtris, quæ vel a quibus prohibebatur, ut ſortilegia, vel ab excommunicatis; & in quo his communicavit in civilibus, in ſacris, in crimine &c. ſi habens remedia tutiora, voluit ſuper infirmo experiri minus probabilia. Int. ſi ingratus deſpexit beneficia collata ſibi, vel proximo, ſi benefactori fuit injurius, vel etiam ingratus, quia potuit peccare mortaliter, ut 2.2. q. 106. & 107. ſi in judicando defecit aliquo ex modis explicatis p.2. c.19. n.9. præſertim uſurpando juriſdictionem Eccleſiæ, quia tunc incidit in Bullam Cęnę, ſi judicavit juxta minus probabilē: ſi injuſtè ob pecuniam: ultra peccatum, tenetur erogare pauperibus: Juxta aliquos non poteſt vendere ſententiam juſtam, quam tenetur dare, ſed benè injuſtam, quam tenetur non dare, ſed contra, quia hanc tenetur non dare.

58 Int.

58 Int. ſi adulatus fuit. In hoc mortale poteſt fieri tripliciter: Relege 2. 2. qu. 115. & applica Pœnitenti: ſi deriſit, & quem, patrem, principem, Deum &c. ſi ſacramenta, ſacram Scripturam modis prohibitis a Trid. ſeſſ. 4. Si pro gloria, vel honore mundano paratus fuit tranſgredi præcepta Dei, quia tunc poſuit finem ultimum in creatura: ſi ſe jactavit de mortali. Hæc de Superbia, ejuſque Filiabus.

De Avaritia.

59 Int. ſi fuit paratus tranſgredi leges, ut lucraretur: ſi reſtituit, quæ debet: ſi ſolvit Creditores in termino: ſi mercenarios, præſertim familia gravatos: ſi cum his fuit pactus mercedem conſueta minorem, & conſenſerunt compulſi egeſtate, vel timore non inveniendi, alium: ſi de ſuo exercitio fecit eleemoſinas, ut n.20. Si prodidit terras hoſtibus: ſi ſciens proditionem alterius non revelavit: ſi revelavit audita in confeſſione, vel aliqua ſecreta Infidelibus, in damnum Reip. Chriſtianæ (quod eſt contra Bullam Cœnæ,) ſi compoſuit libellos famoſos, præſertim contra Prælatos: ſi revelavit, quæ habuit ſub ſigillo naturali: Si fraudavit gabellas juſtas obligantes in conſcientia: ſi fecit fraudem cæteris legibus, & contractibus: ſi falſificavit pondera, menſuras, inſtrumenta, Bullas, Cedulas, &c. eſtò per antidatam unius diei; undè graviſſima oriuntur damna; ſi monetam, ſigillum &c. ſi ſubre-

ptitie,

ptitiè, aut obreptitiè obtinuit beneficium; (vltrà peccatum, gratia eſt nulla, & furatur fructus) ſi, ob inquietitudinem mentis, omiſit neceſſaria ſui officii; Si accepit perſonam hominum, maximè in rebus Eccleſiaſticis, eligens ad illas conſanguineum, affinem &c. non magis habilem, ſi elegit dignum omiſſo digniore, peccavit, ſed non tenetur revocare; Aliis modis compenſet injuſtè rejectum; Si indignum, tenetur etiam revocare pro poſſe; Dicitur autem indignus, qui habet impedimentum canonicum, ut excommunicatus, irregularis &c. Si ſectatus eſt turpe lucrum (tale dicitur, quod provenit ex cauſa inhoneſta, vel per Eccleſiam improbata) quare Int. ſi commiſit ſimoniam, vendando Sacramenta, ſacramentalia, vel ſpiritualibus annexa, quæ, & quotiès (annexa eſt excommunicatio, ſi committatur in Ordine, Beneficio, & ingreſſu Religionis) Si rejecit lucrum à Trid. prohibitum in collatione Ordinum, in Examinibus, & in celebratione Miſſarum, conformiter etiam ad Bullam Vrbani VIII., & in reliquis ſervavit taxam Inn. XI. Notabiſque differentiam locutionis in damnando lucro: ſi enim dicit illud ſimoniacum, obligabis pœnitentem diſtribuere pauperibus, & admonebis de nullitate gratiæ impetratæ. Reſpectu Clerici eſt etiam turpe lucrum, quod oritur ex negotiis ſecularibus; ergo, ubi oporret, Int. ſuper iſtis, habens præ manibus

ſacros Canones, & petens tempus à Pœnitente conſulendi peritos. Reſpectu Sęcularis negotiatio, ex 2. 2. q. 77. ar. 4. *habet quandam turpitudinem*, ſed honeſtatur, ſi fiat, ad ſuſtentationem Reip. familiæ, aut ad eleemoſinas erogandas. Hæc ſuper Avaritia, & Filiabus.

De Luxuria.

60 Sufficienter habes à num.40.

De Gula.

61 Int., ſi comedit, aut bibit ob ſolam voluptatem, quia eſt veniale; ſi cum gravi damno ſalutis corporalis, eſt mortale: ſi ſe ingurgitavit, aliaſque ſpecies gulæ, ut 2. 2. q. 148. ar. 4. Si ſe debilitavit in ludo, vel fœminis ad eum finem, nè jejunaret diebus præceptis: Aliqui excuſant hunc à peccato contrà jejunium; ſed univerſaliter S. Th. 1. 2. q. 77. ar..7. ad 3. ait: *infirmitas corporis excuſat, ſi eſt involuntaria*: non, ſi eſt voluntaria, ut non excuſat paſſio *infirmitas animę*, ita nec ebrietas, infirmitas corporalis. Ergo in hoc caſu, ultrà ludi, & luxuriæ peccata; Int. quantum temporis permanſerit in tali voluntate: nam quouſque non retractat, violatio jejunii eſt voluntaria in cauſa; ideò Inter. ſi notabiliter horam jejunii prævenit: ſi comedit cibos quadrageſimales, quia eſt unicum peccatum, eſtò comedat decies in die: ſi cibos Paſchales: nam, (quia hoc eſt præceptum negativum) peccat totiès quotiès. Diſpen-

ſatum in carnibus ; Int. ſi fecit ſe diſpenſare, ob grave damnum : Aliàs nulla eeſt diſpenſatio : nam Eccleſia deobligat ſolùm, ubi ſequitur magnum incommodum : ſi accepit licentiam à Parocho, & aliis per Eccleſiam deputatis : eſtò enim ſit evidens infirmitas, debet obtinere licentiam, ſi commodè poteſt, ad exercitium obedientiæ: ſi diſpenſatus comedit carnes ſaluhres, quia ſolùm pro his datur licentia: ſi diſpenſatus in qualitate, jejunavit in quantitate, comedens unica tantùm vice, ubi commodè potuit. Int. ſi prævidens amiſſionem perfectam uſus rationis, ſe inebriavit, & peccata, quæ tunc commiſit, utpotè voluntaria in cauſa : ſi alios, & quot induxit ad ebrietatem : ſi eſt habituatus, vel in occaſione proxima.

De Ira.

62 Eſt appetitus inordinatus vindictæ: In tota latitudine ſua non eſt mortalis, quia poſſum 1. peccare, appetendo nimis anxiè juſtam pœnam : 2. pęnam injuſtam : 3. pęnam juſtam, ſed exigendam à me, non à poteſtate publica: In primo caſu Ira eſt venialis : In reliquis de genere ſuo eſt mortalis. Int. ſi offerente inimico ſatisfactionem congruam noluit reconciliari : ſi, etiam ſine ſatisfactione, dedit pacem, ubi periclitabatur honeſtas filiarum &c. ſi per ſe, non per Judices, exegit, aut voluit exigere vindictam ; quanto tempore ſtetit in hoc propoſito, & quotiès renovavit : & ſi ini-

micus erat Clericus, Affinis, vel Conſanguineus: ſi negavit inimico ſigna communia &c.

63 De Invidia, & Acidia vide num. 15. & 16.

Circà Eccleſiæ Præcepta.

64 Super primo. Int. ut nu.35. Ulteriùs: ſi audivit Miſſam integram ab uno Sacerdote: ſi attentè per modum orationis, non colloquendo cum ſociis &c. ſuper ſecundo, ut num.61. ſuper tertio: ſi, ut c. 8. fuit ritè confeſſus, præmiſſo diligenti examine. accuſatis ſpecie, numero, & circumſtantiis neceſſariis peccatorum: ſi ſuper his habuit debitum dolorem, ſaltèm Attritionis, & propoſituư: ſi adimplevit pœnitentiam: ſi fuit ſacrilegè confeſſus, inſtante præcepto Eccleſiæ commiſit ſacrilegium, & tranſgreſſus eſt præceptum: In Urbe nequit abſolvi, ut c.44. nu.16. Super quarto; ſi communicavit dignè in Paſch. &c. ut ſuper tertio. Super quinto, ſi ſolvit decimas juxtà conſuetudines locoɹum. Super ſexto, Int. ſi contraxit matrimonium tempore indebito, vel cum perſonis prohibitis; Alibi habes impedimenta tmpedientia, & dirimentia: qui contrahit cum primis peccat, ſed matrimonium eſt validum: ſi cum ſecundis contraxit, quia matrimonium eſt irritum: Int. ſi, ante diſpenſationem petiit, vel reddidit debitum conjugi, etiam invincibiliter ignoranti; qnia peccavit totiès, quotiès: non excuſat metus infamiæ, aut mortis: illa enim

co-

copula eſt fornicaria, & intrinſecè mala. Hæc generaliter pro omnibus, deſcendendo jam ad ſtatus particulares.

Pueros doli capaces.

65 Int. ſi manè, ac veſperi recitet Symbolum, Decalogum, & Orationem Dominicam: ſi die feſto devotè audiat Miſſam: ſi ſuo tempore confiteatur, & adimpleat pœnitentiam: ſi ex verecundia, confitens tacuit mortale: ſi dignè communicavit: ſi mentitus fuit, præſertim perniciosè: ſi juravit, maledixit, deriſit: ſi fecit furta: ſi obedivit: ſi frequentavit Doctrinam Chriſtianam: ſi fugit Scholam?: ſi, veniendo ad uſum rationir, meminit feciſſe actus fidei, ſpei,& charitatis. Ut hæc elicias, Int. ſi pręcedenter fuerat inſtructus de Symbolo, & Oratione Dominica: Tunc enim ſatisfecit fidei, & ſpei. Quoad charitatem verò, primum, ad quod tunc puer cogitat,eſt amare ſe ipſum; ſi ergo bona ſibi propoſita ſic voluit, quod poſitivè voluiſſet, quamvis divina lex prohiberet, omiſit debitum actum charitatis, & peccavit mortaliter; ſi è contrà voluit ſubordinatè ad Deum, ita quod noluiſſet, ubi eſſet prohibitum á lege divina, tunc amavit Deum ſuper omnia, poſuitque pro fine ultimo, non ſe, ſed Deum; fecitque debitum actum charitatis in Deum, & in ſe ipſum: ſi verò amavit ſibi bona, non advertens, an vellet, vel nollet, ſi Deus prohiberet, etiam peccavit mortalitèr,quia tenetur habere actũ

 poſi-

poſitivum amandi ſe ſubordinatè ad Deum: ſi verò non meminit; Int. conjecturas; unde probaſiiliter arguas, an ſatisfecerit: In Chriſtiano piè educato, gratia, quam citò poteſt, cxit in ſuum actum: Dubia ſubiiciat clavibus. Int. ſi fecit, quæ erubeſceret nota fieri parentibus, aut Magiſtris; & ſi affirmat, fac exprimere, quæ ſint, ut cognoſcas peccata, nec doceas peccare; ſi negat, doce nihil unquam facere ſuggeſtum à ſociis, quod anteà non audiat Confeſſorem, vel perentes. Vide Inſtr. Cl. c. 9. n. 31.

Scholares.

66 Int. ſi ſtudet diſciplinæ ſibi deputatæ à parentibus, qui ſępè vivunt miſerrimè, ut alant filios in ſtudiis: ſi agit cum malis ſociis, & quæ: ſi exemplo ſcandalizat: ſi portavit arma vetita: ſi abutitur privilegiis Scholarium: ſi honorat Magiſtros, cum æquale non poſſit reddere.

Magiſtros.

67 Int. ſi laureatus fuit, vel docuit ad malum finem: ſi artes prohibitas, vel perſonis prohibitis, ut Medicinam Clerico: ſi ſalariatus ab Eccleſia, vel Repub. exegit aliquid à Scholaribus. Ex 2. 2. qu.100. art. 3. ad 3. eſt ſimonia, ſi Doctor inſtitutus ab Eccleſia, pro pauperibus, accipit ad dandas vacationes extraordinarias: ſi fecit profeſſionem fidei præſcriptam à Pio IV. Si laureavit ignorantes, maximè ob lucrum. Nota periculum:

Bene-

Beneficia Eccleſię potiora ſunt danda laureatis, & antiquiores præferuntur cæteris paribus: quare laureans ignorantem, dat inhabili jus ad beneficia; ſi ſervavit juramenta præſtita Univerſitati, & hujus leges: ſi notabiliter neglexit profectum Scholarium &c. ſi graviter verberavit &c.

Medicos.

68 Int. ſi laureandus fecit juramentum Pii V., & poſteà ſervavit, admonendo infirmum de confeſſione &c. ſi ignorans exercuit, ſi agnoſcens non poſſe curare ſe ſolo, neglexit vocare doctiorem: ſi curavit juxtà opinionem minùs probabilem, ſi prolongavit infirmitatem; ſi, ut ſanaret, conſuluit peccatum: ſi viſitavit ſuo tempore infirmum; ſi gratis curavit pauperes; deficiens in hoc violat juramentum, quod præſtant; ſi habet partes cum Aromatariis; ideòque multiplicat medicamenta. Hic tenetur reſtituere, quia damnificat. Int. etiam de Luxuria, maximè, ſi, ut Chirurgus, medetur fœminis, nec abſolvas eum, cui hoc exercitium eſt occaſio proxima peccatorum; Hujus æternæ ſaluti nihil melius eſt, quàm conſulere matrimonium.

Aromatarios.

69 Int. ſi, juxtà ordinem Medici compoſuit medicamenta: ſi dedit vetuſta, & inefficacia pro novis, & efficacioribus, vel nociva: tunc tenetur ad damna; ſi vendidit venena ſterilitatis, vel alia, probabiliter judicans emi

ad malum finem; ſi deficiente verò ſyrupo; miſcuit aquam, vel alium liquorem à Medico non ordinatum; ſi alteravit pretium ſuprà rigoroſum; ſi fraudavit in pondere, vel menſura. Supes his ultimis Int. quemlibet venditorem: quod ſi habeat pondera, & menſuras falſas, eſt in occaſióne proxima, nec abſolvi poteſt, niſi priùs abiiciat.

Proxenetas.

70 Int. ſi propoſuit contractus uſurarios, vel aliter injuſtos; ſi ſuper his dedit conſiliũ; ſi Emptori dixit rem valere pluris, & Venditori minoris; retinuitque ſibi exceſſum.

Artifices.

71 Generaliter omnes interrogari poſſunt: ſi exercuit artem de ſe prohibitam, vel, ut in pluribus perieuloſam; ſi aſſumpſit notas alterius, v. gr., vendidit equum, ut de tali grege, cùm ſit inferioris, pannum ut Hollandicum, cùm ſit Venetus &c. In his caſibus, vel exigit pretium panni Hollandici; & peccat contrà juſtitiam, teneturque reſtituere exceſſum; ſi verò dixit eſſe Hollandicum, ſed exegit pretium Veneti, poterit invalidus eſſe contractus, ubi deſit voluntas contrahentis omninò determinati ad Hollandicum: ſi mentitus fuit, vel pejeravit: ſi in officina admiſit ſimiles perſonas, aut detractores &c. Vel fœminas inhoneſtas, aut veſtitas contrà dicta cap. 41. n. 37. ſi fecit uſuras, monopolium, vel contractum Mohatra: ſi rem cariùs vendit, quia

quia utilis eſt ementi: ſi vendens ad credentiam, ex dilatione temporis, auget pretium. Sed quia ſinguli habere poſſunt vitia ſpecialia; ideò

72 Tabernarios; ſi pro puro vino dedit lymphatum], pretio puri; ſi conſervandum lymphavit, nam citò evaneſcit; ſi dedit vitioſas vecturas itinerantibus; ſi aluit Meretrices, vel tenuit ludos illicitos; ſi cum culpa perdidit depoſita; Macellarios, ſi dedit unam carnem pro alia; Piſtores, ſi malè coxit panem, quod etiam nocet ſanitati; Sutores, ſi ſibi retinuit fruſta pannorum, ſi fecit veſtes inhoneſtas, ſi ſua culpa illas malè ſuit; Argentarios, ſi loco argenti dedit alchimiam, ſi cudit monetam, ſi cõpoſuit, vel adhibuit aquã, cui immerſa minuitur; ſi minùs juſto emit lapidem pretioſum, vel è contrà pluris vendidit; Laboratores agrorum, ſi *fecit*, ut dicunt, *terram nigram*, hoc eſt, malè coluit terram; Damnificat dominum, & tenetur reſtituere, quantum, arbitrio prudentis, cultnra fructificaſſet; ſi contrà artem putavit vites, ut in anno ſequenti magis ſibi fructificarent, ſi permiſit ſuas beſtias nocere agro aliorum, ſi amicis dedit, vel permiſit frnctus domini; Miniſtros vendentium; ſi emit res furto ablatas, ſi oblatas ſibi vlliori pretio, ita, quod potuerit prudenter ſuſpicari de furto; ſi dixit Emptori mercem valere pluris, & ſibi retinuit exceſſum; ſi obedivit hero jubenti miſcere

aquam

aquam vino, lacti &c. uti pondetibus,& menſuris falſis ; Vectores mercium ; Si cuſtodivit, ut rem propriam,ſi mutavit bonam in malam, ſi vehens vinum , alioſque liquores, accepit ſibi , & amicis , ſupplevitque aqua, maximè impura viarum ; Famulos , ſi notabiliter neglexit ſervitium heri , ſi publicavit ejus occultos defectus, ſi diviſit filium à Patre, uxorem à Marito &c. ſi obedivit in peccato , ut eſt deferre litteras amatorias meretrici , aſſiſtere illi , dum peccat , nè detegatur à marito , tenere ſcalas , dum aſcendit ad ſtuprandum &c.quæ omnia ſunt intrinſecè mala. Birruarios , ſi fecit relationem falſam , ſi ſuppoſuit arma in domo alicujus , ut poſſet illum careerare ; ſi ob pecuniam , dimiſit dignum carceratione ; ſi tenuit manum furi ; ſi neglexit noctu vigilare Urbem , ſi veroſimititer judicaus in una parte committendum delictum , divertit ad aliam remotam , nè impediret &c.

Oeconomus .

73 Int. ſi adminiſtravit fideliter bona principalis , ſi hujus utilitatem quæſivit , ut propriam , ſi habens emere pro domino, ad emendum minori pretio , noluit vagari per officinas , & empturus pro ſe, ſubvertit Urbem, ut minùs ſolvat, quia recipit mercedem, ut quęrat utilitatem domini, ſi , contrà hujus rationabilem voluntatem concedit debitoribus dilationem , quæ ſolùm concedi poteſt à domino ; ſi cum Mercatore pactus eſt frequentare

ſuam

ſuam officiuam, ubi donet ſibi veſtem, carnes &c. quarum pretio gravat dominum Mercator nolens perdere; ſi appropriavit ſibi ejus bona præſeɿtim bona pupilli, ſi in ſuam utilitatem convertit pecuniam à domino acceptam pro ſolvendis debitis &c.

Cauſidicos.

74 Int. ſi patrocinatus eſt cauſam injuſtam, ſi de injúſtitia neglexit monere clientem, ſi clientis injuſtitiam revelavit parti adverſæ, quia facit contrà juſtitiam, ſecreta ſibi commiſſa publicando, præſertìm inimico; ſi mercedem ſolito majorem exegit á Cliente, ſi præſtitit patrocinium pauperi, ad quod tenetur ſub mortali, ſicut ad alia miſericordiæ opera; *pro locorum, temporum, & quarumcunque rerum opportunitatibus*, ut ait S. Auguſtinus, cujus locutionis proprium ſenſum, ſi habeas explicare, vide p.2.c.71. ſi cum Cliente pactus eſt de quota litis, ſi advocavit ignorans, ſi quæſivit dilationes frivolas, ſi litem amiſit ex ſua gravi negligentia; ſi Clienrem induxit dicere falſum, maximè cum jnramento, ſi produxit inſtrumenta falſa, ſi prætermittens merita cauſæ reſpexit ſolùm ad ordinem judiciarium. In hoc peccant Advocati, Judices, Conſiliarii, & ipſi Principes fatentes ſententiam ex meritis fuiſſe injuſtiſſimam, ſed proceſſum juridicè: In iſtis caſibus admonendus eſt Princeps, ut pro ſua poteſtate provideat. Prætexit juſtitiam, ſed verè violat, qui

qui cauſatur ordinem judiciarium ita exigere. Hic nunquam exigit ſententiam injuſtam.

Conjugatos.

75 Int. ſi contraxit cum impedimento impediente, aut dirimente; in hoc ſecundo caſu peccavit contrahens, & inſuper quoties exercet actum aliquem conjugalem, ſive completum, ſive incompletum; nec à peccato excuſat metus infamiæ, aut mortis; nam quilibet actus eſt fornicarius, & intrinſecè malus: In ſecundo autem ſacrilegè peccavit, dum contraxit, ſed in reddendo non peccat, utì nec in petendo, niſi habeat votum Caſtitatis, quia tunc poteſt reddere, non petere; ſi contraxit ligatus cenſura: tunc enim peccavit in contrahendo; ſi conſumavit ante benedictionem, non eſt mortale, quia Trident. ſeſſ.24. cap.1. *hortatur*, non præcipit, nè ante benedictionem cohabitent; ſi comparti exigenti debitum negavit, vel ad illud ſe reddidit impotentem; ſi non obtulit coniiciens probabile periculum incontinentiæ; ſi ob ſolam voluptatem exercuit, eſt ſolùm veniale, ſicut in multis aliis caſibus; ſi exercens cogitavit aliam; ſi exercuit contrà naturam; ſi vxorem ſęvè tractavit, aut delinquentem fraternè non corripuit; ſi ab illa diſceſſit abſque licentia, præſertim ad longum tempus; ſi adulter exegit debitum; ſi Uxor curam domus graviter neglexit; ſi obedivit Viro; ſi ſe ornavit

navit inhoneſtè, aut ſuprà facultates; ſi bona diſtribuit, etiam ad eleemoſinas, invito rationabiliter Viro, quia non eſt domina; ſi marito ſuppoſuit ſpurium ex adulterio ſibi natum: tenetur enim inducere ad Religionem, & reſarcire legitimis conſumpta in hujus favorem.

Patres familias.

76 Int. ſi per ſe, vel per Magiſtrum ita inſtruxit infantes, ut venientes ad uſum rationis, poſſent elicere actus Fidei, Spei, & Charitatis; ſi juxtà ſtatum præſtavit alimenta; ſi providit infirmis; ſi applicuit ſcientiæ, vel arti juxtà ſtatum; ſi dotavit filias, & providit maſculis: ſi induxit ſervare præcepta Dei, & Eccleſiæ; ſi ſervis fuit abuſus ad malum, mittendo per ipſos ad meretrices munera, litteras &c. jubendo verberare &c. Ultrà proprium peccatum ſcandalizat, & facit peccare Scrvos; ſi angariavit, ità quod implere nequiverint præcepta Dei, & Eccleſiæ: Olim correxi nonnullos, qui malebant ſervire domino Hæretico, quàm Catholico; reſponderunt ab illius ſervitio vacare, ut audirent Miſſam, toto mane dierum fèſtorum; E' contrà Catholicus prætexens, ut cum ipſo Miſſam audirent, plerumque tamen tunc mittebat ad alia ſervitia.

Familiam.

77 Int. ſi obedivit domino in licitis, vel illicitis, in dicendo Amaſiæ horam, vigilando,

do, nè tunc maritus adveniat, ſternendo lectum &c., quæ omnia ſunt intrinſecè mala: ſi emendo, vel vendendo fraudavit de parte pretii, quod Romę dicitur *facere Agreſtam*; ſi Patris familias ſecreta revelavit; ſi ſeminavit zizania inter ſocios, vel coràm Domino impoſuit calumnias; ſi ad riſum inducturus pueros locutus fuit, vel operatus obſcęnè; unde exciravit ad libidinem: Virgines verò, ſi fecit amorem, & quibus verbis; & an conjunctis deſiderio, vel moroſæ delectati oni. Et ſi de conſenſu parentum fecit amorem, an ad finem matrimonii, an cum Juvene paris conditionis; aliàs eſt deceptio: an abſque periculo tam in ſe, quàm in comparte: Plebis familiam Int. ſi provocavit ad ſaxa; ſi ad hoc collegit turmas, & quot pro parte; ſi in illis vulneravit Clericos, quia eſt excommunicatus, vel periculo ſe expoſuit &c.

Dominos temporales.

78 Int. ſi judicavit, aut vexavit Clericos; ſi damnavit injuſtè, vel denegavit juſtitiam petenti; ſi gabellas, aut collectas injuſtas impoſuit; ſi appropriavit ſibi bona Communitatis, aut privatorum, quæ in duplici tantùm caſu ex S. Thoma tangi poſſunt ob delictum, vel ob publicam neceſſitatem; & in hoc caſu taxare debet ſingulos (non unicum) proportionaliter; ſi diviſit populos, ut ipſe dominetur; ſi ambivit dilatare dominium. Olìm Theologus Aſſentator ſui Principis ſcripſit

pſit in conſcientia obligari ad repetendum omne dominium, quod ante decem ſæcula poſſederant Prædeceſſores. Peſſimèque ceſſit Impugnatori. Tu ſcito juriſdictiones transferri donatione, præſcriptione, aliiſque modis, quibus transferuntur cætera bona: Juſtas autem belli cauſas, vide p.2. c.14. n.11.

79 Int. ſi volens ſe vindicare de Clericis, aggravavit conſanguineos, amicos, aut familiam: ſi bandivit, aut incarceravit injuſtè; ſi prohibuit aliquem teſtari; ſi ob intereſſe toleravit Uſurarios, meretrices &c. hæreticos &c. Plura mala tolerari poſſunt ad vitandum majùs, vel ad promovendum majus bonum publicum, ſed nunquam ob lucrum privatum; ſi coegit fœminas nubere, aut ingredi Monaſterium; ſi negavit audire Pupillos, & pauperes. Peccat mortaliter: nam tenetur per ſe, vel per Miniſtros ad audientiam publicam, vel rejecit Memorialia pauperum; ſi nimis ſe occupavit in ludis, pompis, venatione &c. ſi ſolvit ſua debita. Peccat multò magis quam ſubditus, quem per viam juſtitiæ poſſum cogere: contrà Principem nihil juvat, & familiæ deſtruuntur: ſi ſervavit fidem, etiam hoſti ſervãdam: Cuilibet eſt turpe nunc promittere, nunc diſpromittere; multò magis Principi; ſi permiſit duella in ſuis terris: ſi Patronus Eccleſiarum poſtpoſuit digniores, reſiſtentes ſuis cupiditatibus; ſi violavit immuni-

munitatem perſonarum, ſeu locorum; ſi elegit Officiales dignos &c.

Principis Officiales.

80 Int. Judicem: ſi certò ſciens Innocentiam Rei damnavit, ſecundùm acta, & probata inſufficientèr. Ex 2.2. q.67. ar.2. Judex debet judicare ſecundùm acta, & ſufficienter probata, non juxtà ſcientiam privatam, ſed, ut ſufficienter probentur, quando ipſe certò ſcit contrarium, debet priùs deponere officium Judicis, & aſſumere perſonam teſtis, ubi hoc prodeſſe poſſit innocenti; & peccat, ſi non deponat: ſi ſervavit ordinem iuris; (At vide nu. 74.) ſi nimis exactè ſervavit illum, reſpectu, maximè perſonarum ignorantium jura, ut ſunt viduæ, pupilli, miſerabiles &c. quos in contractibus cum potentiore, ſubiicit legi invincibiliter ignoratæ; imò veroſimiliter judicat fuiſſe deceptos: ſi cognoſcens juſtitiam pauperis, cauſam protraxit in longum, ſub variis prætextibus, ſed in veritate, nè judicaret contrà potentem; ſi torturavit ſine indiciis juridicis; ſi negavit Advocatum pauperi; ſi cum damno interpoſuit ſuam authoritatem, in contractibus pupillorum, & mulierum: Conſiliarios: ſi conſenſit Principi in malum, aut in damnum tertii; ſi conſenſit in ſtatuta iniqua, vel contrà Eccleſiam: Notarios, ſi fecit falſa inſtrumenta, vel adſtitit, etiam per ſolam antidatam; ſi poſuit in Protocollis, & locis à Principe deſtinatis: nam inde ſequun-

ſequuntur plura damna : ſi informavit rudes de damno , quod ſibi provenit in cedendo alicui juri : ſi Notarius Epiſcopi petiit aliquid contrà Trid, , & in aliis materiis contrà Bullam Innocentianam : Reos : ſi ſe defendit calumniosè:ſi mediis aliis illicitis: ſi ſciens injuſtitiam ſuæ cauſæ adhùc litigavit , vel appellavit frivolè : ſi tacuit veritatem Judici legitimè interroganti : ſi adduxit teſtes pretio emptos , quia ad ſummum poteſt iſtis ſolvere ſuſtentationem .

Clericos .

81 Int. ſi notatus cenſura , vel antè tempus , aut contrà Bullam Innoc. XII. ſuſcepit Ordines : aut exercuit , vel ſaltèm in peccato mortali ; ſi contrà Edictum , quod profert Epiſcopus in ipſa ordinatione : ſi contrà diſpoſitionem Trid. , & Canonum : ſi conſtitutus in ſacris ſatisfecit ſuæ triplici obligationi : ſi ſe immiſcuit negotiis ſęcularibus: ſi Sacerdos celebravit aliquotiès in anno : ſi tempore debito : ſi obſervavit Rubricas : ſi ante Miſſam recitavit Matutinum ; quod ſecundùm aliquos eſt mortale : ſi obſervavit decreta de celebr. Miſſarum : ſi nimis diſtulit ſatisfacere oneribus:ſi conſcius peccati mortalis, & obligatus celebrare cum ſola contritione , quam primum fuit confeſſus &c. Beneficiatos : ſi quæſivit beneficium principaliter ob lucrum temporale : ſi habuit plura incompatibilia ſine diſpenſatione: ſi diſtribuit fructus, ut 2.2.

q.185. ar.7. cum Commento: ſi quotidiè recitavit Officium: aliàs peccat contrà juſtitiam; & tenetur reſtituere, ut in Inſtr. Cler. c.15. n.7., ſi recitavit voluntariè diſtractus, aut in Choro, ex ſe ſolo: nam tenetur eodem modo; ſi obtinuit ſimoniacè; ſi conſumpſit fructus inhoneſtè; ſi conſumpſit aliquos in utilitatem ſuæ Eccleſiæ: Dolebat Gregorius XV. à quibuſdam erigi Romæ Templa ſumptuoſa, dum in partibus beneficia vetuſtate corruunt, indigentque utenſilibus ad ſacra facienda: ſi alienavit bona ſine cauſa, & debita ſolemnitate; ſi ſuas vices locavit pro annuo cenſu: ſi obligatus reſidere, non reſidet; ſi, cùm tenetur, antè profeſſionem fidei, accepit fructus, quos non facit ſuos.

Parochos.

82 Int. ſi habet Rituale, alioſque Libros à Trid., & Supsriore præſcriptos; ſi promptè adminiſtrat Sacramenta ſuo tempore; ſi in feſtis docet Doctrinam Chriſtianam; ſi prædicat per ſe, juxtà præſcriptum Epiſcopi; & impeditus, per ſubſtitutum: ſi conſervat reverenter Euchariſtiam: ſi celebrat pro populo; ſi tollit ſcandala Parochiæ; ſi viſitat infirmos; ſi ſublevat pauperes de propriis, ubi poteſt, vel, ſi non poteſt, commendat ditioribus; ſi Plebi annunciat Feſta, & Jejunia; ſi, dum ſe abſentat à Parochia, obſervat, quæ mandat Trid. ſeſſ.24. c.1.

Regu-

Regulares.

83 Int. ſi obſervat vota, & præcepta Religionis: nam peccat mortalitèr, omittens, quæ indicuntur per verbum, *præcipere*, aut æquipollens, ſi accepit licentiam à Superiore confitendi externo; ſi regulam eſtò non obligantem ad mortale, tranſgreditur ex contemptu, vel cum ſcandalo: ſi tranſgreditur, prævidens ſuo exemplo relaxari poſſe à cæteris religionem in ſubſtantialibus: ut enim peccat mortaliter furans acinum uvæ, prævidens ab aliis devaſtandam ſuo exemplo vineam, ita prævidens peſſumdandum Communitatis bonum in materia gravi: ſi obſervavit decreta Pontificia de reformatione &c.; Quoad paupertatem; ſi retinuit aliquid, ut proprium: ſi diſpoſuit abſque licentia Superioris expreſſa, vel tacita: Quælibet Religio habet votum paupertatis, & æquè abdicat proprium, ſed in diſponendo, alia eſt laxior, alia ſtrictior: Illius Superior poteſt concedere ad uſum quædam, quæ nequit iſta concedere: ſi diſpoſuit de ijs, quæ nunc concedi non poſſunt à Superiore. Apoſtoli emiſerant votum paupertatis, & diſponebant plura, ex licentia interpretativa S. Petri, ſępè diſtantis per longa locorum intervalla. Sed nunc viget Bulla *de Largitione munerũ*, & alię de bonis Monaſterii: Nota, quod Religioſus, eſtò non habeat dominium, habet tamen quoddam jus particulare læſum ab uſurpante

te bona per Superiorem alteri conceſſa: Igitur int. ſi furatus eſt è Cella alterius, vel è publica officina: In primo caſu fecit duplicem injuriam, Communitati, & Privato: ſi accepit conciones, alia ſcripta &c. Quoad votum obedientiæ: ſi renuit obedire Superiori legitimo præcipienti *in virtute ſanctæ Obedientiæ*, vel æquipollenter: Ut ſcias, quando violet votum, quære priùs quomodo ſuæ Conſtitutiones explicent violationem hujus voti (ordinariè video explicari per talem particulam, vel ſimilem) Quoad votum Caſtitatis vide num. 40., & ſis oculatior cum Regularibus, & propter votum, & , quia magis frequentant Sacramenta; ideò, ſi aſſueſcant, ſunt in majori periculo multiplicandi alia ſacrilegia.

84 Quoad alia generaliter, poteſt cadere Religioſus æquè, ac Sæcularis; aliqua tamen peccata ſunt illi frequentiora: Igitur int. ſi odio habuit fratrem: ſi invidit: ſi amoris communia ſigna exhibuit; ſi injecit manus violentas; ſi [reſpiciens] ad carnem Superior elegit non digniores, ſed qui eſſent amici, nationales &c. Superior, vt membrum principale corporis myſtici, eligens utilem ſibi, eligit utilem membro, ſed non toti corpori: reſpiciat ad ſe, ſed magis ad Communitatem: ſi fovet, aut patitur ab aliis foveri partialitates: ſi benedicit ore, & maledicit corde, expectans tempus Capitulorum, ut opprimat

irre-

irreparabiliter adverſarium : ſi hujus feſtucam videns non conſiderat trabem ſuam: ſi revelavit defectus occultos : Non nemo docet Religioſum cedere juri, quod habet, ut fraternè corripiatur : Meo videri præcptum Chriſti obligat non peccantem, ſed videntem peccare : Quidquid igitur ego cedam, videns debet obedire Chriſto : ſi fecit conventiculas ad detrahendum fratri, maximè Superiori ; ſi operatus eſt juxtà inſtitutum. Aliquis pro victu in ſęculo portaſſet pondus diei,& æſtus, factuſque Religioſus, nec digitum vult movere, contentus nihil agere, contra regulam, prætexens, nè laboret, modò infirmitates, & modò aliorum exemptiones &c.

Moniales.

85 Ultrà jam dicta de Religſoſis ; Int. ſi violavit clauſuram, etiam aſcendendo ſupra tectum : ſi frequentavit Chorum : ſi ab illo aliquotiès impedita recitavit per ſe Officium; ſi frequentavit crates, maximè, cum ſcandalo, & contrà ordinem Superioris : ſi allocuta eſt Religioſum prohibitum eccedere : Hos ſolos afficit prohibitio, ſed Monialis cooperatur peccato illorum, ſi frequentavit colloquia Sæcularium, quærens, an fuerit cum periculo propriæ pudicitiæ, vel alienæ ; quod ſi reſpondeat neſcire, jam ſe expoſuit periculo: ſi converſata eſt inhoneſtè cum Educanda, vel cum alia Moniali : in iſto caſu eſt duplex ſacrilegium : ſi cum Sacerdote in confeſſio-

feſſionali: tunc rèſultat obligatio denunciandi: ſi contrà Edictum Clementis XI. expendit, in ingreſſu, & profeſſione, vel in Officiis &c. Hæc, & ſimilia poterit quærere Confeſſor proportionatè ad cuiuſque ſtatum, pro qualltate, ætate, ſexu, & diſpoſitione Pœnitentium.

F I N I S.

INDEX
Rerum Memorabilium.

A

ABortus an poſſit abſolvi. 43.
Abſolutio quid conferat. 28. declarat, & efficit. 58. cui neganda. 99. ut valeat, quid requirit. 112. an dari poſſit ſcripto. 154. quid, ut ſit licita. 115. an aliquid operetut illud additum: *quidquid boni feceris &c.* 137. verba eſſentialia 140. an dari poſſit ſub conditione. 145. 146. an ſimulari. 145. cadit ſupra quatuor. 25. in ejus actu quid curandum. 68. abſolutus ab hæreſi judicialiter, a quo abſolvendus ſacramentaliter. 84. 596. cui differenda. 466. diminuens notabiliter peccata abſolvendus. 552,
Abſolvere, diſpenſare, habilitare differunt. 266.
Actiones phyſicè plures quando integrent unam moralem. 307. Actus interni, & externi. 363. quot. 364. ultimo explicato intelliguntur cæteri, non è contra. *ibid.* virtuoſi ſoli diſponunt ad charitatem. 5"7. non tamen hanc præſupponunt. 531. interni differunt ſpecie. 487. quidam aſſignantur intrinſecè mali. 494. requiſiti ad Sacramentum Pœnitentiæ. 395.
Adultera qualiter providebit ſpurio. 395.
Adulto an debeam ſubvenire cum periculo meo. 142.
Ætas Confeſſorum in Urbe. 85.
Agreſtam facere contra Juſtitiam. 574.
Amor finis regulat media. 38. quid ſit amor. 363.
Amans Deum ſimul amat proximum. 541. Concupiſcentiæ talis eſt ſecundum quid. 522. præferens

creaturam Deo eſt peccatum. *ibid.* omnis amor eſt in concupiſcibili. 523. Amor Dei ſuper omnia quid dicat. *ibid.* Amari poteſt Deus actualiter, non habitualiter. *ibid.* elici poteſt ſine habitu Charitatis. 525. opinioni de Amore cenſura inuſta. 526. facit præcepta levia. 529. quomodo conjiciatur fuiſſe in primo uſu rationis. 565.

Amicitia ſupra benevolentiam dicit plura. 524. per benevolentiam renovatur. 530.

Amphybologia an liceat. 214.

Appetitus ſenſitivus movet intellectivum. 370. habet duas potentias. 371.

Appretiativè quid ſignificet. 122.

Approbatio Confeſſoris præcedit juriſdictionem. 85. Eccleſiæ multiplex. 359.

Aquæ potus debilitat ad immunditiam. 653. in Articulo mortis abſolvendus à reſervatis aliquando, ſi poteſt, jurat ſatisfacere. 134. etiam Hæreticus poteſt abſolvere Catholicum. 476.

Artifex motu prævio dans inſtrumento actum nihil virtutis tollit. 380.

Aſtrologiæ judiciariæ peccatum reſervatum. 198.

Attentè, & accuratè quid ſignificet. 86.

Attritio an importet amorem Dei. 124. ad ſacramenta mortuorum diſponit. *ibid.* an ſufficienter. 522. eſt donum Dei nondum inhabitantis. *ibid.* bona. 528. unde concipitur. 548. ſi ſit cum initiali amore Dei ſufficit ad ſacramenta mortuorum. 460.

Avaritiæ ſuſpicio fugienda Confeſſori. 107. 520.

S. Auguſtinus plurium veritatum regula proxima ſub regula prima Sanctæ Sedis. 356. ejus doctrina eſt cauſa particularis. 515. malè inſimulatus oſcitantiæ. 526.

Authoris Moderni opinio an cenſenda probabilis. 515. exponitur nonnemo ſuper Theſi prima Inn. XI. 516.

Ab Authoritate humana locus infirmiſſimus. 306.

In

B

IN Baptiſmo neceſſaria intentio Miniſtri. 355. poteſt conferri ab Hæretico, ſed baptizatus eſt irregularis. 476. noviter baptizato non imponenda opera pœnalia. 353.
Bellarmini opinio de neceſſitate amoris Dei ad juſtificationem. 524.
Beneficiatus excommunicatus an faciat fructus ſuos 178. an teneatur ad officium. 304.
Bona Clerici realiter obligata Laico non ſunt immunia. 515.
Bonum alterius non ſemper teneor quærere, ſed benè damnum vitare. 436.
Bulla Cœnæ. 201. quando, & cur addſta particula *cujuſvis Concilii decreta*. 215. ab omnibus habenda. 217. revocat privilegia conceſſa in genere, vel in ſpecie. 506. excommunicat judicantem Clericos *præter jus* naturale, & Canonicum. 512.

C

CAnon Later. de Confeſſione. 70. antiqui Pœnitentiales. 146. ſeq.
S. Caroli Monita recepta in Urbe. 91. Reſtrictus. 93.
Caſanate Card. erexit Cathedras S. Thomæ. 360.
Caſtitas non admittit parvitatem materiæ. 420.
Caſuum reſervatio quid. 188. an veniens in fraudem poſſit abſolvi. 78. 196. quos Privilegiatus nequeat abſolvere. 82. reſervati in Urbe. 83. 481. quid fiat cum habente illos. 188. indirectè abſolvuntur aliquando. 198. ad quem recurrendum. *ibid.* an tollatur reſervatio per confeſſionem nullam. 195. differentia inter reſervatum ratione ſui, & ratione cenſuræ. 196.
Cauſalis æquipollet univerſali. 534.

Cau-

Cautio quid. 73.
Cenſurarum Catalogus. 217. ſcientia Confeſſori neceſſaria. 59. 183. quæ reddat ſuſpectum de hereſi. 358.
Cerrum tene: incertum dimitte. 415. Morale quid. 516. triplex. 517.
Charitatem Deus vult, non ſolum timorem. 31. finis legis. 385. quid quærat. 444. amatur charirate. 521. non obligat proximo cum proprio gravi damno. 483. ejus violationem qualiter confiteatur Peccator longi temporis. 540. ſi eſt, otioſa non eſt. 541.
Circumſtantia mutans ſpeciem, & aggravans. 391. quas Confeſſor attendat. 392. an explicanda in delectatione moroſa. 366. *Quis* examinata. 393. *Quid.* 394. *Vbi.* 395. *Quibus auxiliis. ibid. Cur* 396. *quomodo. ibid. quando.* 397. Aggravans an explicanda. 398. de veniali poteſt facere mortale. 423. quæ confitendæ. 163.
Clericus qualiter tuetur Remp. 514.
Cogitatione peccare quid. 494.
Collatio in jejunio non eſt abuſus & cur. 438.
Collationes caſuum frequentandæ. 119.
Comædiæ an permittendæ. 494.
Commenſalis Confeſſiones audire poteſt Prælatus Regularis. 75.
Communio non ſtatim adeunda poſt pœnitentiam. 22. ſyngrapham dantis alteri pœna. 501. ſacrilega in Urbe reſervata. 504.
Communio Sanctorum, non malorum in Eccleſia quid inde. 293.
Communicare in civilibus cum excommunicato venlale. 176.
Complacentia, ſeu delectatio quid. 364.
Completum, & incompletum differunt ſpecie. 305.
S. Concilii Congreg. deciſiones ſuper juriſdictione. 471.
Concionatorum fructus cur tenuis. 5.
Concluſio non eſt certior præmiſſis. 519. *Sequitur*

debiliorem partem. Hoc axioma oſtendit a Deo, & creatura contingente oriri effectum contingentem. 380.

Concubina in articulo mortis ut removenda. 553.

Conditio, quæ in abſolutione poſſit poni. 140. tria illius mala. 143. ſine neceſſitate apponens peccat. *ibid.*

Confeſſoris indocti peccata. 2. damna mali, & utilitates boni. 10. indoctus an abſolvat. 30. Regularis quid poſſit. 74. ad Moniales, toties, quoties approbandus. 75. officium triplex. 111. reſpectu cujus unumquodque exercendum. 112. neceſſaria, ut validè abſolvat. 113. docet ex officio. 497. an poſſit audire cum periculo immunditiæ. 489. caveat velle Pœnitentem nimis ſanctum. 653. quando, expirata licentia, validè abſolvat. 471. quid aget, ubi ſtatim nequit abſolvere. 435. quas leges tenetur ſcire. 442. quid, ſi indiget conſilio. 471. quomodo ligat. 21. mala, quæ contingunt, ſi non docet ignorantem. 497.

Confeſſionis vis. 14. 52. de ea decretum Later. 70. eſt auricularis. 71. an poſſit differri poſt Paſcha. 72. an obliget juſtum. 466. pœna negligentis. 467. an neceſſaria peccatori, ut conferat ſacramenta. 468. ubi audienda. 61. menſtrua an præcipienda. 66. quando generalis conſulenda. 98. ſacrilega, non ſimulata obligat ad ſigillum. *ibid.* quotupliciter peccet illam omittens per annos. 295. contra quam virtutem peccet. 296.

Confirmatio an conferri poſſit ab Hæretico. 477.

Conjux conſcius impedimenti dirimentis non poteſt reddere. 194. diſpenſatus quomodo certiorabit inſcium. *ibid.* quando mortale cognoſcere propriam. 498. cauſa rixarum, quod unus ſe negat alteri. 635. docendus, qui invincibiliter ignorat impedimentum. 564. ſeparati, an communicandi. 501.

Conſcientia quid. 446. quotuplex. *ibid.* erronea, an

an ſequenda, probabilis, dubia. 447. erronea, & dubia poſſunt de veniali reddere mortale. 423.
Conſilium venit nomine auxilii. 207. 353. ad evitandum malum majus, an poſſim conſulere minus. 142.
Conſuetudo quæ tollat legem. 437. requiſita, ut tollat. 439. ſpecies. *ibid.* an obliget ſub mortali. 440. quando ſit abuſus. 353. qualiter voluntaria. 274.
Conſuetudinarius quis. 273. an abſolvendus. 275.
Contemplationis motus qui. 331. quis aptior. 346.
Ex Contemptu operans peccat mortaliter. 425. quando adſit. *ibid.*
Gontractus illicitos exercens non abſolvendus. 106.
Contritio quid. 50. an debeat eſſe maxima intenſivè. *ibid.* ejus vis. 51. frequentanda. 66. dicit duos actus. 122. de mortalibus ſit univerſalis. 123. quando talis. *ibid.*
Contumacìa excommunicationis cauſa. 541.
Correctio fraterna eſt in præcepto, ſi ſperatus fructus. 413. quando obliget. 541.
Creatura quando conſtituatur finis ultimus. 498.
Cultus Dei Servorum quis prohibitus. 543.

D

SUper Decalogo interrogationes. 531. *ſeqq.*
Delectatio non per ſe appetenda. 312. ſequitur naturam actus. 365. quando moroſa. 366. mala. *ibid.* quando novum peccatum. 368. diverſa de peccato futuro, & præterito. *ibid.*
Delictum ſpectans ad Inquiſit. a quo abſolvendum. 83.
Denunciandus Apoſtata, Blaſphemus hæreticalis. 202. tradens cartam amatoriam in confeſſione. 300. an tenens Theſes damnatas. 357. an conſulens Theologum extra confeſſionem in ordine
ad

ad hanc. 483. an denuncians teneatur probare. 300. omittens non abſolvendus. 106.

Deſiderium quid. 367.

Deus quomodo moveat. 379. exemplum S. Thomæ. *ibid.* non infert violentiam. 341. operatur in homine. 427. facit eum facere. 426. accedimus ad eum affectibus cordis. 531.

Diligenda charitate quatuor. 312. Vide *Char.*

Diſcretio quid. 73. diſcretionis annus qui. 71.

Diſſimulans videtur annuere. 307.

Doctores legendi à Confeſſore. 106. approbatio eorum unde. 359.

Dolor de peccatis in particulari conveniens. 22. conditiones, ut ſufficiat ſacramento. 458. univerſalitas in quo ſita. 23. ſe rotinus an valeat pro confeſſione craſtina. 123.

Dominium qualiter transferatur. 575.

Dona Sanct. Spiritus invicem connexa. 377. habent actus perfectos, & imperfectos: hi poſſunt eſſe in peccatore. 378. ſunt virtutes Heroicæ: peccata oppoſita. 389.

Dubius in fide infidelis. 202. de reſervatione, an ſubiaceat illi. 195. de utroque contradictorio, quid faciet. 448. quid ſi dubitet, an amaverit Deum in primo uſu rationis. 71.

Duelli mala. 299.

De Duobus malis minus eligendum: hoc axioma explicatur. 141.

E

ECleſia exponit ſenſum Scripturæ. 339. non judicat de internis. 505. concordandum etiam corde. 539. præcepta intimanda noviter baptizato. 409.

Educatio filiorum conſulenda. 109.

Effectus quando imputetur Agenti. 492.

Electio quid. 367. explicanda in confeſſione. 368.

Elee-

Eleemoſina includit orationem, & jejunium. 133. conſulenda. 109.
Encyclica Card. Vicarii ad Confeſſores. 87.
Enormia ordinariè noa interroganda. 537.
Epiſcopi an poſſint in Bullam Cœnæ. 215. an in excommunicationem Papalem. 268. judicant delictum, quod non gaudet immunitate. 510.
Error communis an conferat juriſdictionem. 471. Error, Ignorantia, & Inadvertentia differunt. 400.
Euchariſtia an frequentanda. 108. effectus. 354. an prohiberi poſſit habenti ſola venialia. 176.
Examinis Rom. ſtylus. 3. conſcientiæ quale. 127. frequentandum. 51. ſpectat ad confeſſionem. 460.
Excommunicatio duplex: ligatus minore, peccat abſolvens à peccato, non à cenſura. 176. major, quo privet. 177. an oratione fidelium. 179. quam incurrat illi communicans. 181. cauſæ excuſantes participantem. 183. an vitandus in uno loco, excommunicatus in alio. *ibid.* quæ ignorantia excuſet. 184. injuſta timenda. *ibid.* an incurratur ſtatim. 185. ob quod peccatum. 186. quis abſolvat. 266. eſt actus juriſdictionis. 267. juſta cauſa, ut inferior abſolvat. 269. an talis ſit diſtantia loci. 270. an ſcandalum. *ibid.* quis abſolvat in foro conſcientiæ. *ibid.* tempore Sanct. Thomæ paucæ reſervatæ Papæ. 179. non denunciantis quando reſervata. 83.
Exigens a Clericis eſt excommunicatus, non recipiens à ſponte dante. 214.
Extrema Unctio an poſſit accipi ab Hæretico. 478.

Fa-

F

FAmulus quando poſſit permittere peccatum heri. 495.
Favor ampliandus. 520.
Feſta violans an abſolvendus: 100. qualiter tranſigenda. 106. ad quos virtutum actus obligemur. 547.
Fides remanet ſine charitate. 352. principium ſupernaturalitatis. *ibid.* gratia intellectus. 381.
Fides auditæ confeſſionis qualiter facienda. 84.
Finis melior mediis. 143. Ultimi amor naturalis amiſſus per originale. 381. conſtituere in creatura mortale. 425. Finis operis quærendus à puero, antequam operetur. 537. ſi non quærit, ignorat culpabiliter. *ibid.*
Flagella Dei quinque. 20.
Forma, & diſpoſitio in eodem genere. 323. præexigit illas. 261.
Fornicationis cogitatio, & fornicatio cogitata quid diverſum. 489.
In Fraudem veniens nequit abſolvi. 78.
Frequentia Pœnitentium non dat jus dimidiandi confeſſionem. 128.
Fructus boni operis triplex. 32.
Furti quantitas explicanda in confeſſione. 53. quando prudenter ſuſpicandum. 569.

G

GEhennæ timor donum Dei. 353. principium remotum juſtificationis. 528.
Gratia ſemen gloriæ. 325. gratiæ ſuſceptio ultima diſpoſitio ad gratiam. 39. in intellectu per ſe non roborat voluntatem. 381. non eſt otioſa. 566. ſufficiens eſt donum Dei. 350. unum morrale illi eſt obex. 159.
Gratias agere Deo neceſſarium. 330.

Grave

Grave præceptum quomodo ſit leve. 529.
Græci tenaciores diſciplinæ, quam dogmatis. 173.

H

Habitus introducitur per ſimiles actus. 529.
Hæbreum confitentem non teneor cælare. 129.
Hæreſim in foro conſcientiæ non abſolvit Epiſcopus. 272. interna non eſt reſervata. 505. externa in vim privilegiorum nequit abſolvi. 506.
Hæreticus non eſt ignorans. 202. ejus bona ſurripiens peccat. 204. Receptans quando excommunicetur. 508. an privetur juriſdictione. 434. ad eorum ritus non poteſt cooperari. 480.
Hiſtriones an permittendi. 494.
Homo per originale læſus in naturalibus indiget duplici auxilio Dei. 381. benè operans præmittit ſyllogiſmum in *Darii*: malè operans, paralogiſmum. 401. 410. 427.
Hoſpitalia pro pauperibus: dives ibi exponens filium tenetur ad expenſas. 395.
Humilitas moderatur paſſiones. 375.

I

Jejunium cui non imponendum. 67. an admittat parvitatem materiæ. 421. an liberetur, qui ad hoc fatigatur. 563.
Ignorans myſteria fidei an abſolvendus. 63. 99. an ſit Hæreticus. 202. Bullam Cœnæ, an excuſetur. 216. qui differant Ignorantia, Inadvertentia, Error. 400. quotuplex. 401. Ignorare, & non addiſcere peccata diverſa. 404. an detur invincibilis de myſteriis fidei. 405. quando ſit talis. 406. ſpeculativa, & practica. 527. eſſentialium an faciat validum ſacramentum. 531. an invincibilis Decalogi. 406. an juris divini. 469. an humani. 410. an facti. 411. ignorantiam Pœnitentis an Con-

Confeſſor debeat removere. 412. 497. an concomitans excuſet. 494. quam virtutem violet operans cum vincibili. 414. quæ excuſet. 417. ignorans cenſuram, à quo abſolvendus. 83. Decalogum. 99. Juris an excuſet. 216. 410. quomodo arguatur invincibilis. 536.
Illegitimi mater quomodo provideat filio. 395.
Immunditia nocturna an peccatum. 653.
Immunitatis Eccleſiaſticæ violatio quæ reſervata. 509.
Impedimentum, vi cujus taceri poteſt peccatum in confeſſione. 128.
Incæſtus in primo gradu horribilis. 547.
Indulgentia quid. 278. poteſtas diſtribuendi. *ibid.* quid ex rei natura præexigat. 279. ad lucrandum plenariam quid requiratur. 280. quid præexigat ex voluntate concedentis. *ibid.* an confeſſionem. 281. an ordinatam executionem operum. *ibid.* quas preces. 282. à Jubilæo differentia. *ibid.* an eidem Eccleſiæ detur duplex. 283. pro Medaliis &c. 284.
Ineligibilitas an pœna excommunicationis minoris. 484.
Infamiæ propriæ metu apud Confeſſorem, an dimidiari poſſit confeſſio. 128.
Infanti an ſubveniendum cum periculo mortis. 142.
Infirmo relinquenda fides confeſſionis. 80.
Injuria eſt in injuriato. 390.
Integritas confeſſionis duplex. 460. quæ illam impediant. 461.
Intellectus, & ſenſus potentiæ neceſſariæ. 345.
Intellectus hominis tabula raſa. 429. Agentis, & Poſſibilis officium. *ibid.*
Intentio quid. 367. neceſſitas in Confeſſore. 114. an debeat velle effectum ſacramenti. 113.
Interdictus an admittendus in Eccleſiam. 503. incurritur ipſo facto in Urbe à violante præceptum

Paſchale. 499. quis abſolvat. 504.
Internum Superiori manifeſtandum. 347.
Interrogationes faciendæ infirmis Hoſpitalium ante confeſſionem. 535. ſuper primò Decalogi præcepto. *ibid.* de fide. *ibid.* ſpe. 531. charitate. *ibid.* eleemoſinis. 541. Religione. 543. ſecundo præcepto. 545. tertio. 546. quarto, & quinto. 547. ſexto. 549. occaſione proxima. 551. ſeptimo. 554. octavo. 558. De Superbia. *ibid.* Gula. 562. Ira. 563. ſuper Eccleſiæ præceptis. 564. Puerorum. 565. Scholarium. 566. Magiſtri. *ibid.* Medici. 567. Aromatarii. *ibid.* Proxenetæ. 568. Artificum ſingulorum. *ibid.* Conjugum. 572. Patris familias. 573. Principis. 574. Officialium. 576. Clerici. 577. Parochi. 578. Regularis. 579. Monialis. 581.
Inveſtigatoris munus. 534.
Invitus an poſſit abſolvi à peccato, cenſura, vel diſpenſari ab impedimento. 485.
Jubileum quid concedat circa reſervata. 199. an excommunicatio ab homine poſſit abſolvi. 200. 272. an quis habilitetur. *ibid.*
Judex judicat juxta leges. 415. ne damnet innocentem, dimittit Reum. 576. dirigitur etiam motivis extrinſecis. 520. illi, eſto minus docto credendum. 486. vendere nequit ſententiam juſtam, aut injuſtam. 559.
Judicium triplex: 415. quando temerarium. 311.
Juramenta Medici. 84.
Juriſdictio quid. 113. quando excommunicatur in Bulla Cœnæ uſurpans: 207. non confertur Principis culpa. 302. eſſentialiter requiſita pro abſolutione. 496. in locis infidelium a quo habetur. 471. in confiniis diverſæ Diœceſis: *ibid.* an illam habeat Hæreticus. 474.
Jus Canonicum quomodo collectum. 119.
Juſtificationis diſpoſitiones. 75. dicit receſſum & acceſſum. 521. præmittenda Oratio Dominica, &

& Decalogus. 532.
Juſtus ad mortem invaſus, an teneatur ſe morti exponere, ne damnetur peccator. 147. venialiter peccantis finis. 524.

L

LAtini tenaciores dogmatis, quam diſciplinæ, ideò non errant. 173.
Luus irrationalium, non rationalium vana. 355.
Legati triplicis generis. 368.
Legens Hæretici librum quando excommunicetur. 507
Lepram à lepra diſcernere quid. 373.
Lex quid. 431. quotuplex. 430. an obliget in conſcientia. 345. à præcepto differentia. 432. an obliget ſub mortali. 434. an tollatur conſuetudine. 437. alia obligat per ſe, alia per accidens. 441. quas tenetur ſcire Confeſſor. 442. an obediendum injuſtæ. 306. humana imago divinæ. 385. facit virtuoſum. 427. ponitur, ut in pluribus. 511. an publicanda in provinciis. 431. lex *Barbarius* approbata ab Eccleſia. 470. qui ordinariè ignorent. 576.
Libelli cujus Author excommunicatus in Bulla Cœnæ. 206.
Libertas dicit poſſe contradictoria. 349. debilitata per originale. *ibid.* Eccleſiaſt. violans quomodo ſatisfaciet. 134.
Licentia non jejunandi ſine cauſa eſt nulla. 563. cum cauſa manifeſta eſt quærenda. *ibid.*
Litteras alienas aperire illicitum. 496.
Loci ratione quid prohibeat Religio. 391. ſacri immunitate. 310. quid faciendum, ubi timentur mala majoria. 511.
Loquens cum excommunicato de æterna ſalute non peccat. 183.
Lucri turpis, & ſimoniaci differentia. 561.

Lumen duplex in homine. 458.
Luxuriæ incitativa an permittenda. 494. an de illa dari poſſit ignorantia invincibili. 536.

M

Maledictio in patrem contra Pietatem. 424.
Malum majus ſemper vitandum. 143. malum ſub una circumſtantia eſt bonum ſub alia. 520. nequit ob bonum privatnm permittit ab eo, qui tenetur prohibere. 575.
Mandatum, & conſilium differunt. 399.
Maritus nequit conſentire adulterio Uxoris. 322.
Materiæ parvitas an excuſet à mortali. 418. in quibus peccatis. 419. an in præceptis Eccleſiæ. 421. quæ dicatur. 422. de ea non agit S. Thomas. 418. an excuſet contemptum. 425.
Matrimonium, ut revalidetur, inſcia pars monenda. 194. in Eccleſia conſummatum ſpeciale peccatum. 424. an celebrari poſſit coram Hæretico. 479. an coram Catholico, inter Catholicum, & Hæreticum. *ibid.* nolentibus conjugibus diſpenſari quid faciat Parochus. 485. invito patre an poſſit contrahi a filio. 548.
Medici juramentum. 84. quando deſeret infirmum. *ibidem*.
Memoria labilis. 55.
Mentiri in confeſſione quod peccatum. 33. nunquam licet. 314.
Meretrix permittenda. 491.
Meritum condigni, & congrui explicatur. 132.
Miſericordia, non juſtitia Dei à nobis quærenda. 330.
Miſſæ fructus triplex. 292.
Mohatra contractus quis. 315.
Molinos Theſes prohibitæ: volebat reprimi inſpirationes, non tentationes. 484.
Moniali conceſſus Confeſſor extraordinarius. 13.
pec-

peccata illi reſervata. 83.
Monita Pœnitenti danda. 107.
Mors proximi ad quid ordinabilis. 313.
Motivum quando univerſale. 173
Motus, quorum homo eſt dominos. 338. qui primò primus, & ſecundò primus. 417. ſenſualis reprimendus. 479.

N

NEceſſitas quotuplex. 542. qualiter providenda. *ibidem*. publicæ cauſa quis gravet bona Clerici. 514.
Negotiatio an licita. 562.
Notarii Laici ex proceſſu an Epiſcopus poſſit judicare. 511.

O

OBedientiæ votum quando violetur. 580.
Objectum materiale diſtinguit peccata.
Obreptio non dat jus.
Occaſio proxima quotuplex. 102. an explicanda. 275. an peccatum formale. *ibid* quando abſolvenda. 105 Filii, & famuli diverſa. 652. pondera, & menſuræ falſæ ſunt voluntaria. 567.
Occidere hominem quando peccatum. 141.
Odium quid. 363. in eo quid quærat Confeſſor. *ibid.* Odium peccati actus charitatis. 521.
Oeconomus peccat non vagans pro utilitate domini. 570.
Offendens partem offendit totum. 349.
Officia, in quibus eſt periculum peccati, relinquenda. 508.
Officium recitare diſtractè cur abuſus. 438. ſyncopare eſt cum ſcandalo. 140.
Operatio ponitur in ſingulari. 361. bona Peccatoris meretur de congruo. 132. in lege diſtinguenda

da interna, & externa. 529.

Ex Opere operato qualiter gratia cauſetur. 13.

Opinionem probabiliſſimam poſſumus ſequi, & cur. 350. opinionis docentis Confeſſorem non teneri docere Pœnitentem impedimenta, quæ ignorat invincibiliter, damna. 497.

Orandi modum Pœnitens docendus. 108.

Oratio Dominica tradita poſt ſermonem in monte. 330. an ſcienda ante baptiſma. 405. includit jejunium. 133. an habenda pro excommunicatis. 179.

Ordo an poſſit accipi ab Hæretico. 478.

Ornatus venus quando peccatum. 101. in Urbe prohibitus ſub excommunicatione reſervata. 481.

P

PAnis, malè coctus nocet ſanitati. 569.

Parentibus quando ſubveniendum. 548.

Parochus non Sacerdos an abſolvat ab excommunicatione. 267. an à Papali. 268 de ſollicito audire ſoorum Confeſſiones dictum S. Thomæ 467. in alia Diœceſi abſolvit ſubditum. 473. an poſſit benedicere matrimonium Catholicæ & Hæretici. 480. quando per ſe miniſtrabit Euchariſtiam. 501. quando poſſit fugere. 541.

Parochia in qua communicandum. 506.

Pars ſe exponit, ut ſalvet totum. 482.

Paſſio Chriſti meditanda. 54.

Paſſiones animæ quot. 371. quomodo procedant. 372. an de ſe malæ. 373. quando ſint peccata, quæ fiunt ex paſſione. *ibid.* ſunt genera. 374. media iis moderandis. 375. an in confeſſione explicandi motus. 340. quouſque voluntaria, tam animæ, quam corporis non deobligat. 562.

Paſtor debet animam ponere pro ovibus. 541.

Pa-

Patentes audiendi confeſſiones. 80.
Patres familias, quando non abſolvendi. 100.
Paupertatis Religioſæ violatio, quæ reſervata. 83.
Pax quid. 12. danda inimico, ſi periclitentur ſiliæ. 563.
Peccator elicit actus verè virtuoſas, licet imperfectos: 378. cui abſolutio differenda. 102. an ſatisfaciat pro Purgantibus. 279. facit ſe finem ultimum. 294.
Peccatum nullum irremiſſibile. 44. effectus. 24. poſt mortem an remittatur. 32. ſemel dimiſſum an redeat. 34. mortale interrumpit efficaciam præcedentis doloris. 125. Philoſophici damnatio. 348. diviſio. 343. veniale & mortale. 385. quod ex genere ſuo mortale. 386. diſtinctio ſpecifica. 387. numerica. 389. 461. gravitas unde ſumatur. 144. quod oppoſitum Donis. 389. mortale quando reddatur veniale. 417. vel contra. 422. reſervata in Urbe. 503.
Per præpoſitio quid denotet. 521.
Peregrinus an teneatur lege loci. 431.
Periculum proximum quid. 276.
Permitti malum quando poſſit. 490. an vanus ornatus uxori. 493. an artes, ex quibus in Rep. ſequitur peccatum *ibid.* in permittendo differentia obligati à non obligato. 497.
Perſonæ dignitas aggravat offenſam. 424.
Petere eſt indigentis. 330. 502.
S. Philippi Nerii aſſiduitas ad confeſſiones. 15.
Pirata quis. 203.
Pædagogus ex officio tuetur adoleſcentem. 496.
Pœna an ſubeunda ante ſententiam. 352. abſolventis a reſervatis. 201. an contra Peccatorum ſtatus. 276.
Pœnitentiæ ſacramenti inſtitutio ex Dei miſericordia. 28. quid. 17. an poſt illam homo poſſit peccare. 18. quibus danda in fine vitæ. 31. vis à Parocho explicanda. 46. definitio. 47. diſpoſi-

tiones. 48. ritus accedentis. 49. partes. *ibidem.* Miniſter. 54. ſpectat ad Religionem. 294. præceptum non impletur per ſacrilegam confeſſionem. *ibid.* in auxilium infirmitatis. 274. an obliget ſtatim poſt peccatum. 295. qualiter illam petens debeat eſſe diſpoſitus. 498. ſigna indiſpoſitionis. 97.

Pœnitentiam unus an impleat pro alio. 131. ad antiquas populus accendendus. 135. violantis ſingula Decalogi præcepta. 136. ſpecies. 23. pœnitentiæ pro ſingulis peccatis habentur ſuo loco: in abſolutione excommunicati. 199. eſt indiſpoſitus qui non eſt paratus dimittere uxorem. 498.

S. Pœnitentiariæ litteræ ad directionem. 189.

Inter Pœnitentiarios, & Confeſſores Urbis differentia. 196.

Pœnitentiarius Major à quibus non abſolvat. 198. 189.

A poſſeſſione nemo illegitimè turbandus. 520.

Prædeſtinatiouis ſignum bona opera. 325.

Præceptum in quo differt à lege. 432. quædam habenda in præparatione animi. 498. Paſchale quando explicandum populo. 499. implendum. *ibid.* pæna violantis. *ibid.* in Urbe eſt reſervatum. 503. Chriſtianorum majora. 528. quomodo reddantur levia. 529.

Prædicationi tenemur adeſſe. 547.

Prædicatorum regula ſolum obligat ad pœnam. 433.

Prælatus ſciens, & tolerans conſentit. 470. Orientalis habet juriſdictionem, eſto hæreticus, non Occidentalis. 475.

Præter Juris diſpoſitionem quid importet. 511.

Pretium, ubi ſcio cras diminuendum, an hodie poſſim vendere currenti. 432.

Princeps peccat volens ſolum ordinem judiciarium. 571. ejus peccata. 574. Officialium. 576. debet ex-

extirpare artrs pernicioſas. 493.
Privilegiati quid poſſint in reſervatos. 197. ut valeant privilegia, debent eſſe in uſu. 198.
Probabile quomodo aliqui accipiant. 516. quid de illo prohibeat tertia Theſis Inn. XI. 533. an poſſint doceri contradictoria probabilia. 518. doctrina S. Th. ſuper probabili. *ibid.*
Promittere, & diſpromittere turpe. 579.
Propter quod unumquodque tale, illud magis. 522.
Propter in charitate quid dicat. 525.
Proteſtatio contra factum, quando. 544.
Prudentia reſpicit verum, ut In pluribus. 511. 517. non utrumque contradictorium. 533. de ſe non obligat ſub mortali. 386.
Pueri inſtruendi ad ſacramenta. 100. ducendi ad templa. 109.

Q

Q*Vidquid boni feceris &c.* hæc particula quid importet. 137.
Quam primum quid ſignificet. 309.

R

RApinam facit non ſolvens mercedem. 555.
Ratione quis utitur, ut Sutor pelle. 418.
Receptator Hæretici quis. 262.
Recidivus quis. 274.
Reges quando primum nominati in Bulla Cœnæ. 206.
Reddere qui nequit totum, reddet, quod poteſt. 323.
Reflexio neceſſaria. 329.
Regularis non tenetur confiteri Superiori. 73. quid poſſit circa confeſſiones. 74. quando ad illas reexaminandus. 76. nequit abſolvere a caſibus Epiſcopalibus. 77. in Urbe quibus privilegiis uti poſ-

poſſit. 82. Apoſtata quidam in quo caſu validè abſolvit. 471. abſolvit commenſales. 75.
Reprobatus injuſtè, non habet juriſdictionem. 85.
Reſervata omnibus quæ. 198. reſervatio quid. 188. an per confeſſionem mallam tollatur. 185. quid reſervatio ratione ſui, & ratione cenſuræ. 196.
Retentio alieni acceptio continuata. 215.
Ritualis commendatio. 57.
Romipetam lædens quando excommunicatur. 207. 509.
Rudes an diſponant ſe ad ſacramenta per amorem Dei. 531.

S

SAcerdos in Miſſa habet pro ſe partem fructus: 301. proprius quis. 267. an ſimplex abſolvere poſſit moribundum præſente approbato. 58.
Sacramenti Pœnitentiæ effectus. 11. Trid. de illo doctrina. 35. Miniſter. 54. qualitates. 59. an peccet expellens Pœnitentem. 70. cauſæ. 50. quando Pœnitens interpellandus. 64 materia remota. 121. proxima. *ibidem*. Sacramenti & Virtutis differentia. 130. Vide Pœnitentia.
Sacramenta ſumere actus Religionis. 362. quæ validè conficiat Hæreticus. 475.
Sacrilegus quis in communicando. 354.
Sancti aliqui ſeveri in ſe: mites in alios: 138.
Sapientiæ, & ſcientiæ dona ut differant. 122.
Satisfactio, ſi in certis caſibus non eſt determinata, imponenda ad arbitrium prudentis. 134. an juxta Canones. 135. an levis, vel gravis ex S. Thoma. 137. radix illius charitas. 279. an applicabilis defunctis. 290. Altaris privilegiati quid exigat. 291. ut in propoſito eſſentialis ſacramento. 131. an recuſabilis ad Purgatorium. 464. an præmittenda. 61. quæ pars ſacramenti. 131. an facta in peccato

to valeat. *ibid.* quatuor modi. 133. an publica imponenda. 461.
Sauli diſpoſitiones ad converſionem. 27.
Scandalum Puſillorum, & Phariſæorum. 540.
Schiſmaticus quis. 202.
Scientia in Confeſſore exigenda juxta qualitatem loci. 4. univerſalis, & particularis. 6. ſcientiæ clavis quæ. 29. ſcire quid omnes teneantur. 99. quid Confeſſor ut validè abſolvat, aut licitè. 116. qualiter comparanda. *ibid.* an utendum ſcientia confeſſionis. 130. an teneamur ſcire Orationem Dominicam. 404. quæ circa fidem. *ibid.* omnes, quæ ſpectant ſuo ſtatui. 405. Dei præcepta. 408. an humana. 409.
Sedere Deum in anima quid. 337.
Sepultura Eccleſiaſtica an danda hæretico. 480.
Sigillum confeſſionis, & naturale ut differant. 529. 482.
Signa Pœnitentis diſpoſiti. 97.
Simulatio ſacramenti an ſit benedicere Pœnitenti. 145. an poſſit ſimulari abſolutio. *ibid.*
Sixtus IV. revocat quædam privilegia a ſe conceſſa. 197.
Sollicitans quis. 300.
Spes ſupponit amorem. 523.
Spiritualis, & temporalis nulla proportio. 320.
Sponſa an licitè delectetur de copula futura. 365. cur ſuſtinendum. 320.
Status Chriſtianè conſervandus. 109. Pœnitentis inquirendus. 112.
Subreptio non dat jus. 561.
Subditus qui poſſit tractare excommunicatum. 183. quando bona poſſit accipere Princeps. 574
Suſceptio voluntaria gratiæ actus charitatis. 521.
Suffragii per modum quid importet. 290.
Superfluum ſtatui quid. 313.
Supernaturalitas in quo ſita. 124.
Suſpendi quando quia poſſit. 512.

Syllo-

Syllogiſmus præcedit opus bonum: Paralogiſmus malum. 427.
Syncopans Confeſſor ſcandalizat. 140.
Syndereſis quid. 429.

T

TActus naturalis, & libidinoſus ut differant. 487. ille ordinatur ad iſtum 488.
Terram nigram facere injuſtum. 569.
Theſes prohibitæ Confeſſori ſciendæ. 298. prohibitæ circa confeſſionem. 120. abſolutionem. 145. excommunicationem. 187. reſervationem. 200. Peccatorum ſtatus. 276. Indulgentias. 293 a variis Pontificibus. 310. *& ſeqq.* damnatæ in proprio ſenſu. 357. an denunciandus, qui ſuſtineret. *ibid.*
S. Thomas in quo fundat omnem Theologiam. 8. excellentia ejus Moralis. 118. ſpecialiter approbatus ab Eccleſia. 360. ejus ordo mirabilis. 361. an doceat poſſe taceri circumſtantias aggravantes. 463.
Timor ſine reſpectu ad Deum inſufficiens. 125. timens relapſum an abſolvendus. 102.
Tractare ſolum cum ſola eſt occaſio voluntaria. 652.
Traditio quæ efficax. 526.
Tridentini veeba *motum*, *& excitatum* quid importent. 382. doctrina de Sacramento Pœnitentiæ. 35. dicit Attritionem diſponere, ſed non dicit ſufficienter diſponere. 522.
Turcharum bona ſurripiens an peccet. 204.
Turpitudinem ſuam nemo tenetur revelare. 536.

Venia-

V

Venialia in triplici genere. 32. quando remittantur, 33. Vide Peccatum.
Verecundia juſta cauſa concedendi ſubdito, ut confiteatur alteri. 73. hac victus ſi proponat tacere peccatum, & poſteà dicat, exigit novum dolorem. 125.
Veritas prima, non mea opinio motivum fidei. 311.
Victualia impediens quando excommunicetur. 206.
Vidua an licitè delectetur de copula præterita. 365.
Vindicatio non exercet proprium actum. 428.
B. Virginis opera externa. 338. abſolutè adoranda. 355.
Virginis pudicitiam ſervare ex officio tenetur fœmina aſſocians. 495.
Virtutes invicem connexæ. 377. nulla perfecta in Peccatore. 378. habent actus perfectos, & imperfectos. *ibid.* quæ obligat. 346. melius docentur exemplo. 95. cadunt ſub ſigillo naturali, non confeſſionis. 129. Theologicæ finis cæterarum. 299. principales ſeptem. 377.
Virtualiter quando unum fit aliud. 530.
Vitæ integritas præcipua pars Confeſſoris. 33. nequit exponi pro conſervatione boni privati. 144.
Univoca, & analoga ut differant. 383.
Voluntarium directum, & indirectum. 488. in ſe, & in cauſa. 489.
Voluntas movet mota. 377. volens antecedens vult conſequens. 492. 521.
Vota qualiter commutanda. 98. quæ Privilegiati non commutant. 197.
Vox deficiens impedimentum ſufficiens dimidiandi confeſſionem. 128.

Uſur-

Uſurpare diverſum a furari. 213.
Uſus rationis quando incipit. 71. in eo Deus amandus, & quomodo. *ibid.*
Vulnus aliquando ex Auguſtino infligitur diſciplinæ. 173. quadruplex inflictum per originale. 381.

F I N I S.

ERRATA.	*CORRIGE.*
Pag. 357. lin. 21. injuſtas.	leg. inuſtas.

Cætera per te corrige.